3.

Digitized by Google

13T
14494
INVENTARIO N.

GIORGIO
BIBLIOTECA
DEL VECCHIO
46
B
5
UNIVERSITÀ DI ROMA
ISTITUTO DI FILOSOFIA DEL DIRITTO

Del Senatore Bertolotti.
Lodovico Secondo.

IOANNIS SELDENI
MARE CLAVSVM
SEV DE
DOMINIO MARIS
Libri Duo.

I. *Mare*, ex *Iure Naturæ* ſeu *Gentium*, omnium hominum non eſſe Commune, ſed *Dominii* privati ſeu Proprietatis capax, pariter ac *Tellurem*, eſſe demonſtratur.

II. *Sereniſſimum* Magnæ Britanniæ Regem Maris *circumflui, ut individuæ atque perpetuæ Imperii Britannici appendicis*, Dominum *eſſe aſſeritur*.

Accedunt

MARCI ZVERII BOXHORNII APOLOGIA
Pro navigationibus Hollandorum adverſus
PONTVM HEVTERVM,
ET
TRACTATVS MVTVI COMMERCII
& navigationis inter HENRICVM VII. *Regem Angliæ &* PHILIPPVM *Archiducem Auſtriæ.*

LONDINI
Iuxta Exemplar WILL. STANESBEN pro RICHARDO MEIGHEN. M DC XXXVI.

GIORGIO DEL VECCHIO
UNIVERSITÀ ROMA
1636

Sereniſſimo Potentiſſimoque

PRINCIPI
CAROLO

Dei Gratia

MAGNÆ BRITANNIÆ FRANCIÆ & HIBERNIÆ

REGI,

Fidei Defenſori;

Humilimus atque devotiſſimus ejus ſubditus

IOANNES SELDENVS.

QVod imperare pridem dedignatus non es, Regum Optime Maxime, id propenſiſſimo obſecūdandi animo quam potuit maturiſſime abſolutum, venera-

Digitized by Google

bundus offero. Diſſertatio eſt de *Dominio Maris*; ideo inſtituta ut in compendio cerneretur Ius illud exploratiſſimum, quo, ab omni ævo, Oceanus Britannicus in Sacro Britannici tui Patrimonio cenſitus eſt. Divi Parentis tui juſſu tentata olim adumbrataque, inter Schedas ſive neglectas ſive disjectas per annos amplius ſedecim mecum latuit; ut imperfecta nimis ſic etiam ceu intermortua. Poſtquam autem Recognitioni ejus Inſtaurationique totus, idque ea intenſiſſimi ſtudii alacritate, qua, clementiſſimis utpote Majeſtatis Tuæ auſpiciis excitus, carere nequibam, per menſes aliquot vacaveram, non tam ut evocata revixit quàm plane renata eſt. Tot ſcilicet in ea

ſunt

ſunt emendata, tot diſpuncta, recocta, limata, immutata, tanta inſuper acceſſio ubique facta eſt, ut priſtino, quantum erat, lineamento plerunque diſparente, exeat omnino Nova; tam nimirum ex iterata Origine, quam ex Natura Sui, Tua. Sunt inter Scriptores Exteros qui Mare tuum Auſtralius Orientaliuſque Principibus ſuis temere attribuunt. Nec pauci habentur qui Maria qualiacunque, ex Iure Naturæ atque Gentium, univerſitatis hominum eſſe Communia, Cæſarianos aliquot Iureconſultos veteres maxime ſecuti, aut adſtruere ſatagunt aut patientius quàm par eſt admittunt. Ne quid deforet quod & utrumque genus refellat & Majeſtatis Tuæ

cauſam rite adſerat, diffuſam Teſtimoniorum indaginem inivi, eaque ſimul cum Rationum momentis, ex omnimodo Iure petitis, expendi, ſelegi, contexui. Nec indiligenter. An vero feliciter, id Perſpicacitas tua ſumma & verè regia Prudentia dijudicabit. Ipſe interea in univerſum impenſiſſime contendi, ut tum *Sereniſſimæ majeſtati Tuæ*, tum *Veritati exactiſſimæ*, veluti Numinum Pari ſacris ſocialibus colendo, tempeſtive litarem. Inexuperabilem Tibi Felicitatem Sanctiſſima illa Majeſtas, quæ Tuæ archetypa eſt, præſtet conſervetque.

P R Æ-

PRÆFATIO.

Sunt quæ præmonenda heic duximus nonnulla, quorum pars etiam Lectoribus aliàs ſcientiſſimis fuerit neceſſaria. Cetera itidem iis qui ſolenni temeritatis vitio in ipſo impingunt limine, dum libros obiter ſalutant, non inutilia. Spectant illa aut Teſtimoniorum, quæ adhibentur, Sedem, aut Dominii Marini, quod demonſtratur circumſtantias aliquot, aut Operis Titulum. In Teſtimoniis, præter Typis edita & manuſcripta Privatorum Bibliothecis latentia, non pauca (maximè in libro ſecundo) adducuntur è Tabulis ſeu Monumentis Publicis quorum fidem aliis teſtibus potiorem eſſe (ſaltem ſi diſcrimen interſit) adeoque plenam, tam puto concedet æquus rerum quilibet æſtimator quàm ſenatus olim cenſuit [a] *Romanus. Quæ privatorum Bibliothecis latent ea ubinam adſerventur plerunque docet Margo. Quotiès id non ſit, penes memet habentur. Tabularum autem publicarum è quibus crebrò deſumuntur Teſtimonia, aliis ſimilitèr in margine, ſive Archivi ſeu ſacrorum Scri-*

[a] Marcellus lib. 9. ff. tit. de Probationibus.

niorum locus ſive Archæotarum Scriniariorúmve muneris nomen ſic adjicitur, ut inde ſtatim occurrat ubinam reperiantur. Harum verò aliis (quarum nempè uſus frequentior) nullus prorſus locus nec archæotæ nomen, ſed Rex ut plurimùm & Annus, præter vocamen earum forenſe; duntaxat adnotatur. Quotquot hujus ſunt generis, aliæ attinent ad annos qui Ioannis Regis initia & Edvvardi quarti exitum interveniunt, aliæ ad eos qui inde ad ætatem excurrunt noſtram. Quæ prioris ſunt intervalli, nec locum aut archæotæ nomen habent adjectum, adſervantur in Archivo Arcis Londinenſis; quæ intervalli ſunt poſterioris, in illo quod Capellæ Rotulorum *nomine eſt notiſſimum. Futile nimis fuiſſet tantundem eis, qui Archivis Anglicanis aſſueti ſint, heic indicâſſe; quippe quibus ex ipſo forenſi vocamine (veluti* Rotulorum Patentium, Rotulorum Clauſorum, Rotulorum Parlamentariorum, Rotulorum Franciæ, Vaſconiæ, Alemanniæ, *id genus aliorum quæ ſunt Tabulæ Concellariæ Anglicanæ) & Regis nomine ſatis dignoſcitur ipſa etiam Tabu-*

larum

larum ſedes. Sed tam populariùm meorum qui Scriniis ſacris alieni fuerint, quàm Exterorum gratiâ, inprimis erat hoc prælibandum, ut ſcilicet, ſi horum alterutri teſtimonii cujuſcunque ex hiſce allati fontem ſeu autographum denuò inſpici ac penſiculatiùs conſuli fortè velint, eis cùm ſedes ita deſignentur, commodiùs id ſive præſentibus ipſis pro libitu facere ſive abſentibus ab amicis impetrare ſiet integrum. Etenim Tabularum Scriniarii (quibus ſumma religio eſt ut tutiſſimè conſerventur) ex more recepto tum horis, quæ intempeſtivæ non ſunt, omnimodis aditum conſulentibus præbent, tum ita eas diſpoſitas habent ὥστε καὶ θᾶττον (*quod voluit de Tabulis publicis etiam Iuſtinianus*[a]) εὑρίσκεσθαι παρὰ τῶν ἐπιζητούντων, *ſeu* ut facilè à requirentibus inveniantur. *Quod ad circumſtantias, quas diximus Dominii Marini attinet; cum binæ heic demonſtrentur (quà in rebus civilibus vocabulum illud ferri poſſit) propoſitiones, altera,* Mare ex Iure Naturæ ſeu Gentium omnium hominum non eſſe commune, ſed Dominii Privati ſeu Proprietatis capax æquè ac Tel-

[a] Novell. Conſtit. 15. cap. 5. § 2.

Digitized by Google

lurem; *altera*, Sereniſſimum Magnæ Britanniæ Regem Maris circumflui, ut individuæ ac perpetuæ Imperii Britannici appendicis, Dominum eſſe; *exiſtimandum non eſt, aliuſmodi admitti heic ſive Cauſſas ſive Effectus Dominii Marini quàm quales fuerint dominii Inſulæ, Continentis, Portus ſeu cujuſcunq; alterius Territorii ſeu Provinciæ quæ in ſacro Principum Patrimonio cēſeri ſolet. Nec minus ex Iuris inter Gentes de Dominio acquirendo recepti ipſiuſque Iuſtitiæ ratione, veluti ex Cauſſis, natum eſſe Maris quàm Telluris dominium; nec ejus effectus alios eſſe quàm qui pactis conventis, Federibus, Servitutum ſive conſtitutionibus ſive præſcriptionibus, id genus aliis pariter ac effectus Dominii Telluris, variatim ſubjaceant. Rectè ille*[a] *olim,*

Nunc jam ceſſit Pontus, & Omnes
Patitur Leges;

Omnes ſcilicet quas patiuntur Territoria qualiacunque; pro rerum, perſonarum, ſeculorum atq; Iuris Belli Paciſque diſcrimine. Et ad Tiberium Auguſtū Valerius; Penes te, *inquit*[b], Hominum Deorumq; conſenſus Maris ac Terrę regimen eſſe voluit.

[a] Seneca in Medea act. 2.

[b] In prolog.

luit. *Alia ſunt apud veteres ejuſmodi, quibus ita conjungitur Terræ & Maris dominium ut nullo modo invicem diſpar eſſe velint, aut diſpares hujus ab illius dominii ſive Effectus ſive Cauſas. Quin hoc, puto, cordatioribus ſatis manifeſtum eſt ſine monito; quo tamen opus eſt eis qui Cauſam Dominii Marini ſolùm in præpollentium Claſſium, interdum etiam piraticarum*[a], *vi, effectum verò, in omnibus aliis ſimpliciter perpetuoque arcendis conſiſtere, incogitantèrnimis, nullâ Fœderum Fideive interpoſitæ Juriſve habitâ ratione, pronunciare ſubinde audent. Titulus autem Libri defenſione etiam eget apud aliquos quorum palato illum non ſatis placere audio. Nolunt, ſi diis placet,* Mare Clauſum *id quod heic agitur, ſeu Dominii Maris aſſertionem, ſed Tempus quo veteribus claudi Maria dicebantur, utpote non navigabilia, denotare. Nemo quidem neſcit à* III. *Iduum Novembris*[b] *uſque in diem* VI. *Iduum Martii, ſeu inter ejuſmodi temporis hyberni initium atque exitum*[c] *alium, ita olim Mare Clauſum fuiſſe, ac dici, ut tempore reliquo, ſeu æſtivo, Apertum, id eſt claſſium magis patiens.*

Quo

[a] Videſis Ludovic. Servir. in Placit. to. ii. 2. pag. 260.

[b] Veget. de Re Militari l. 4. c. 39.

[c] L. 3. C. tit. de Naufragiis & lib. 3. tit. eod. in Cod. Theodoſiano; Iul. Ferret. de R. Navali l b. 11. §. 2. & 3.

a Ad Quinctum fratrem lib. 2. epist. 5.

Quo ſenſu dixit Cicero[a], *dum à Quincto Fratre literas expectabat*; Adhuc Clauſum Mare ſcio fuiſſe. *Adeo ut hoc ſenſu tam Cluſii & Patulcii cognomina Neptuno, quàm Iano rite ſatis tribui potuiſſent. Sed verò, tametſi ex hac Maris Clauſi notione titulus fuiſſet deſumtus, non ita foret ſanè reprehendendus. Nam cum domini ſit, ita ſuo uti frui ut extra pacta conventa, federa, ſeu Ius aliquod ſingulare ſuperveniens, alios quoſcunque ei arcere liceat, non malè dixerat quis, Maria quæ in cujuſpiam dominium tranſirent, cæteris quibuſcunque nec Dominis nec jure ejuſmodi ſingulari gaudentibus, ex Lege Dominii Clauſa eſſe, non diſſimili ferè modo ab eo quo tempore illo hyemali claſſibus intractabilia ſunt Lege naturæ, quemadmodum loquitur Vegetius. Nam ut crebræ tempeſtates atque Hyemis inclementia, à Novembri uſque ad Novos in Martio Navigationis natales, Liberum Maris uſum vetabant, ita etiam eum, qui ut dominus Mare privatim ac jure occupaverit, aliis liberum ejuſdem uſum non rarò intercludere, à ratione non adeò abſonum eſſet dicere. Sed verò alia & clarior planè*

Tituli

Tituli mens eſt. Ex ſimplice ejuſdem vocabulorum vi denotatur, Mare, non aliter ac Tellurem ſeu Portum, finibus, limitibus, ceteriſque privati dominii notis ac circumſtantiis ita claudi ſeu in dominium privatum ſecerni ſecludique, idque ex jure omnimodo, ut, extra domini libitum & ſingularia quæ variatim interveniunt, evaneſcunt, redeunt, Iuris temperamenta, præcludatur aliis univerſis ejuſdem uſus. Nam Claudere non modo ſimplicem ipſum claudendi actum, quemadmodum in januis oculiſve clauſis, clauſo agmine, ſeu, ut in illo Lucani[a],

Brachia nec licuit vaſto jactare profundo;

Sed Clauſo periere mari——

(quod de nautis verſa carina tectis dicitur) verùm etiam id quod Conſequens eſt ſeu tum Liberi rei clauſæ uſus Negationem, tum Proprietatem ſeu Imperium ejus qui clauſerit, ſæpiùs ſimul ſignificare certiſſimum eſt. Venus apud Virgilium[b] *ad Iovem.*

Quid Troes potuere? quibus tot funera paſſis

Cunctus ob Italiam Terrarũ Clauditur orbis.

[a] Pharſal. 3.

[b] Æneid. 1.

Digitized by Google

Id eſt, liber orbis uſus eis interdicitur, ſeu a Lib. 4. Eleg. 10. *non permittitur. Et Propertius* [a], (ſuas.

Non Clauſiſſet aquas ipſa noverca

De ſacris Iunonis fontibus loquitur, qui ſexui ſequiori velut dominabus proprii, Herculi adeoq; Maſculis quibuſcunq; interdicebantur. Tencterorū item legatus ad Agrippinenſes apud Tacitū [b] (b Hiſtoriar. 4.), vobis gratulamur quòd tandem liberi inter liberos eritis. Nam ad hunc diem flumina ac Terras, & cælum quodammodo ipſum, Clauſerant Romani, ut colloquia congreſſuſq; noſtros arcerent. *Et apud eundem, Cerialis ad Treveros ac Lingonas. Exceptis tributis* cetera, *inquit*, in communi ſita ſunt. Ipſi plerunque legionibus noſtris pręſidetis. Ipſi has aliaſq; provincias regitis. Nihil ſeparatū Clauſumve. *Ejuſmodi ſunt alia non pauca. Plinius item de ipſis Maribus* [c] (c Hiſt. Nat. lib. 2. c. 97.); Interiora Maria Clauduntur ut portu, *Et* Mare Tyrrhenū à Lucrino molibus ſecluſum *habet idem* [d] (d Ibid. lib. 36. cap. 15.) *alibi. Et Tacitus* [e] (e Hiſt. 2.), tutum, ſecluſum Mare. *De Francis etiam olim piratico more tum per mare Mediterraneū tum apertum Oceanum graſſantibus, Panegyriſtes ille ad Conſtantium;*

tium;

tium[a]; eventu temeritatis oſtenderant nihil eſſe Clauſũ piraticæ deſperationi quo navigiis pateret acceſſus. *Mare ſcilicet non eſſe ab Imp. Rom. ita eis præcluſum quin liberè eodem deprædando uterentur. Summa eſt; id quod D. Ambroſio*[b] *dicitur* poſſidere fretũ & ſpatia Maris ſibi vendicare jure mancipii, *ipſum Columellæ*[c] *eſt* Maria ipſa Neptunumq; claudere; *adeoque Mare Clauſum eſt Mare privatim poſſeſſum ſeu tam jure quam occupatione ita ſecluſum ut cõmune eſſe deſinat, id eſt, jure mãcipii vendicatum. Inde anguli* cluſares *dicebantur anguli quibus Centuria in veterum Romanorum aſſignationibus ita ſe invicem contingebant, ut ex eis quatenus dominii ſingulariũ jus exporrigeretur dignoſci poſſet, uti videre eſt apud Hygenũ*[d]. *Neq; exigendũ eſt ut exſurgente munimento continuo aut cõtiguo alicujus limitis, qui emineat, ductu claudatur quod hac notione clauſum fuerit rectè dicendũ. Sed ficta qualiſcunq;, per rigores, gammata, coxas, linea æquè in Dominii privati deſignatione ſeu re poſſeſſa civiliter claudenda (quemadmodum in agris Occupatoriis atque Arcifiniis*

a Panegyric. ſi mihi.

b Hexaemer. lib. 5. cap. 10.

c De Re Ruſtica lib. 8. cap. 16.

d Lib. de limitib. Conſtituendis.

non

non raro apud veteres) locum ſemper habuit æque ac limes qualiſcunque eminens ac continuus. Vnde fiebat quòd in coloniarum aſſignationibus tum loca Clauſa tum Extracluſa vocabant quæ ejuſmodi etiam lineis tantùm diſterminabantur. Iulius Frontinus[a]; Ager extracluſus eſt qui intra finitimã lineam & centurias interjacet, ideoq; extracluſus quia ultra limites finitimâ lineâ clauditur. Sic lineis per cæli gradus diſpoſitis, ſeu longitudinis & latitudinis, clauduntur, ut privatim occupentur, territoria aſſignata tam in Coloniis hodie in Americam deductis quàm in immenſo illo in ſuperiore ſeculo Alexandri VI P. R. dono quòd lineâ à Polo[b] Arctico ad Antarcticũ fictâ terminatur. Sic Mare Græcum, quod eſt intra inſulas Cyaneas & Chelidonias, ex federe[c] clauſum eſt & interdictũ Perſarum Imperatori ab Athenienſibus. Ita intra areã ſacri Imperii Britannici Patrimonii clauditur Oceanus circumfuſus. Ejuſmodi ſunt paſſim alia. Sed nimius ſum in re tam manifeſta. Faculâ igitur Solem illuſtrare ſuperſedeo. Vale Lector ex ædibus Templi interioris IV. Novembris MDCXXXV.

a Lib. de limitibus Agrorum.

b Laert. Cherub. Bullar. tom. 1. pag. 393. Hieron. de Monte Brixiano lib. de finibus regundis. ca 7. §. 8.

c Plutarchus in vita Cimonis.

LIBRI

LIBRI PRIMI

Capitum Syllabus.

CAPUT I.

O*puſculi* Diſtributio, *&* *Libri primi* Ordo. pag. 1

CAPUT II.

Qualia ſint, quæ Maris dominio reluctari videntur, *&* *adverſus illud* ſolent objici. pag. 3

CAPUT III.

De Maris, *in quæſtione priori, vocabulo. Et* Iuris Diſtributio, *quæ diſquiſitioni inſerviat.* pag. 11

CAPUT IV.

De Dominio, *tum* communi *omnium, tum* privato. *Hujus initia ſive per* diſtributionem, *ſive per* Occupationem. pag. 17

CAPUT V.

Dominii Effectus privati, *Et qualiſnam*, in vetuſtioribus rerum Diſtributionibus, Maris *habita fuerit* ratio. pag. 25

CAPUT VI.

Ius Divinum, *ſeu* Divina *in Sacris literis* effata *Dominio Maris privato favere. Etiam & diffuſiſſimum Mare Occidentalem Terræ ſanctæ plagam alluens ſeu inſignem ſaltem ejus partem,* ex aſſignatione Divinâ, *juxta Iuriſconſultos* Ebræorum, *Territorio Iſraelitico ceſſiſſe.* pag. 30

CAPUT VII.

Ius Naturale Permiſſivum (*cujus heic uſus eſt*) è Gentium *illuſtriorum civiliorumque, tum priſci tum recentis ævi* Moribus Placitiſque *eſſe eliciendum.* pag. 49

** CA-

CAPVT VIII.

Ordo quo è ſeculorum Populorumque *complurium* moribus, Ius *de Dominio Maris Privato* Permiſſivum *elicietur. In* ſeculo Fabuloſo *expreſſa ſatis eſſe hujus teſtimonia. Et obiter de Romanorum Mari Mediterraneo, cujus Imperium Cneio Pompeio mandatum eſt.* pag. 54

CAPVT IX.

Primum apud Græcos, *in* tempore Hiſtorico, Maris Dominium; *id eſt Minois ſeu Cretenſe.* pag. 61

CAPVT X.

Dominium Maris Syriaci, Ægyptiaci, Pamphylii, Lydii, Aegæi, Gentes *in Oriente illuſtres* ſeptemdecim *invicem ſuccedaneos, per complures quamlibet annos continuos, non aliter ac Continentis ſeu Inſularum, poſt Minoem Cretenſem, obtinuiſſe.* pag. 65

CAPVT XI.

De Laconico *atque* Attico dominio Marino; *quin & hoc non modò* à Græcis, *verùm etiam à* Perſis, *in fœdere, agnito.* pag. 76

CAPVT XII.

Alia, quæ ſparſim occurrunt, de Maris dominio in Orientalium moribus *Teſtimonia.* pag. 81

CAPVT XIII.

De Spinetis, Tyrrhenis, Carthaginienſibus, *aliis in Occidente* Maris *Dominis.* pag. 88

CAPVT XIV.

Populi Romani *& qui in* Orientali Imperio *mores eorum ſunt ſecuti Dominium Marinum.* pag. 91

CAPVT XV.

Privatorum Hominum *in* Imperio Romano *Dominium Marinum cum* Imperatoriâ in Oriente Sanctione, *quâ, abrogatâ*

abrogatâ prorſus Maris communione, quæ à nonnullis obtendebatur, perpetuâ, idque ut re injuſtâ, etiam priva*torum in ea dominium ſtabilitur.* pag. 105

CAPUT XVI.

De Maris dominio in Gentium, *quæ etiamnum florent* moribus. *Primò de* Venetorum Mari Adriatico, Genuenſium Liguſtico, Tuſcorum Tyrrheno, *& deminn de* Mari Eccleſiæ Romanæ; *ſeu* Romani Pontificis. pag. 116

CAPUT XVII.

De receptis apud Luſitanos *&* Hiſpanos, *circa Maris dominium, moribus.* pag. 125

CAPUT XVIII.

Quatenus in Gallorum *moribus ſententiiſve admittatur Maris dominium privatum.* pag. 130

CAPUT XIX.

Dominium Maris privatum in Danorum, Norvvegorum Suecorum, Polonorum, Turcarum *moribus receptis.* pag. 138

CAPUT XX.

Reſpondetur ad objectionem, de libero Mercatoribus, Peregrinis, Navigantibus Tranſitu. pag. 144

CAPUT XXI.

Reſpondetur Objectioni, de Natura Maris *fluxili & perpetuò mutante.* Flumina *etiam &* Aerem conterminum *(quæ magis fluxilia) in proprietatem tranſire.* pag. 148

CAPUT XXII.

Objectis de Finium *&* Terminorum *Maris* defectu, ejuſq; magnitudine *&* inexhauſtâ abundantiâ, *reſpondetur.* pag. 157

CAPUT XXIII.

Teſtimoniis, quæ Scriptoribus aliud agentibus *excidêre & in Maris dominium afferri ſolent, reſpondetur.* pag. 168

CAPVT XXIV.

Ad objectionem ex Iuriſconſultis veteribus *depromptam, reſponſio.* pag. 173

CAPVT XXV.

De Reſponſo Antonini Auguſti, ſe Dominum eſſe Mundi, legem autem (*ut vulgo vertitur*) Maris, *in l. Deprecatio ff. tit. de lege Rhodia.* Verus *ejuſdem reſponſi* ſenſus, *&* nova verſio: *ſed genuina. In eo nihil comperiri quod* dominio Maris *omnino refragetur.* pag. 180

CAPVT XXVI.

Recentiorum Iuriſconſultorum ſententiis, *quæ adverſantur, maximè* Ferdinandi Vaſquii *&* Hugonis Grotii *reſpondetur.* pag. 193

LIBRI SECVNDI

Capitum Syllabus.

CAPVT I.

Dicendorum *in libro hoc* ordo. Oceanus Britannicus *quadrifariam partitus.* pag. 203

CAPVT II.

Britannos *Oceanum cognominem, maximè qui* Auſtralis *eſt &* Orientalis, *in* Romanorum poteſtatem nondum redactos *ut dominos eum Inſulâ occupâſſe.* pag. 211

CAPVT III.

Septentrionalis Maris *dominos fuiſſe* Britannos, antequàm ſubjugati ſunt Romanis. *Et Mare & Tellurem* unicum Imperii Britannici corpus *conſtituiſſe.* pag. 225

CAPVT IV.

Oceani Britannici Dominium ipſam Britanniam Magnam divictam ſequebatur, *ſub* Claudio *&* Domitiano *Cæſaribus.* pag. 229

CA-

CAPVT V.

De Romanorum *Dominio in Mari Britannico, ut* Inſulæ appendice, à Domitiano *ad* Conſtantium Chlorum *Cæſarem ſeu* Diocletianum. pag. 235

CAPVT VI.

De Dominio Maris Auſtralis *&* Orientalis Britannicum comitante Imperium à Conſtantini Magni *tempore* uſque dum Inſulæ valedicebant Romani. *Id totum præfecturæ* Comitis litoris Saxonici per Britanniam *ſubfuiſſe. Et de* Claſſe, *ſub Romanis,* Britannicâ. pag. 242

CAPVT VII.

Expenditur ſententia virorum aliquot doctorum, qui litus Saxonicum, *cujus* Comes *ille* per Britanniam *maritimus dictus eſt,* litus *volunt eſſe Britannis* Ciſmarinum, *& planè refellitur.* pag. 257

CAPVT VIII.

E Claudiano *&* Numiſmatis *aliquot* Antonini *Pii Auguſti indicia de Britanniæ* Inſulæ & Oceani ſui Imperio & Dominio Individuo. pag. 269

CAPVT IX.

De Maris Britannici Dominio poſtquam Romanorum Imperium exuerant incolæ. pag. 274

CAPVT X.

Anglo-ſaxonum *&* Danorum *Britanniæ Auſtralis imperium occupantium Dominium marinum tum* ex Saxonici regni initiis, *tum* copiis eorum victoriiſque Navalibus *elicitur.* pag. 279

CAPVT XI.

Imperium Marinum Anglo-ſaxonum *&* Danorum *in Britanniis regnantium, ex* Tributis *&* Clientum fiduciariorum officiis ad rem Nauticam pertinentibus, *itidem obſervandum. Et de Tributo ſeu ſtipendio* Danegeldo *dicto, quod Maris Tutelæ præſtari ſolebat.* pag. 288

CAPVT XII.

Edgari *&* Canuti *Regum Angliæ, aliaque expreſſiſſima de*

 Domi-

Dominio eorum deceſſorumque Marino teſtimonia. Et de adverſi litoris, *illo in ævo*, gentibus *Monitū*. pag. 305

CAPVT XIII.

Teſtimonia de Marino Regum Angliæ Dominio, poſt Normannorum adventum, *per* Capita *generatim indicantur.* pag. 312

CAPVT XIV.

Reges Angliæ poſt Normannorum adventum, *Maris circumflui dominos perpetuò fuiſſe*, *Primò ex ejus veluti* Provinciæ *ſeu* Territorii Cuſtodiâ *ſeu* præfecturâ, *id eſt* jure Admirallatûs Anglicani ſingulari, *probatur.* pag. 315

CAPVT XV.

Maris Anglicani dominium ex Tributis *ſeu* Vectigalibus *ad ejus* Cuſtodiam, *poſt Normannorum adventum, indici, pendi, poſtulari ſolitis, firmatur.* pag. 324

CAPVT XVI.

Ex Codicillorum Regiorum *ſeu* diplomatum *quibus præfici ſoliti* Admiralli, tenore & varietate, *de Maris Anglicani & Hibernici dominio Obſervationes.* p. 334

CAPVT XVII.

Satis expreſſis in Admiralli Angliæ *ſummi præfecturæ* codicillorum formula verbis, *à vetuſto ad noſtrum ævo, Mare (cujus tutelæ ab Angliæ Rege ut domino præficitur)* Aquitanico, Normannico, Picardico *litore ad Auſtrum terminari.* pag. 342

CAPVT XVIII.

De Admirallis Regni Gallicani *ſeu in* adverſo litore conſtitutis; *eorum* origine, Natura, varietate. *Mare ipſum Britanniam & Gallias interluens, ut præficientis* Territorium ſeu Provinciam ea in præfectura minimè contineri, *nec quid in ea haberi quod Regis Angliæ dominio Marino reluctetur.* pag. 352

CAPVT XIX.

In dominio Inſularum litori Gallicano præjacentium, *perpe-*

perpetuo à Regibus Angliæ retento, poſſeſſionem Maris, in quo ſitæ ſunt; *à Majoribus acceptam conſpici.* p. 365

CAPUT XX.

Ex venia Tranſeundi *ſeu* præternavigandi *ſive indulgeri ſolitâ Exteris ſive petitâ, dominium & poſſeſſio Maris Regibus Angliæ aſſeritur.* pag. 378

CAPUT XXI.

Piſcandi *in Mari* veniam *ab Angliæ Regibus* concedi ſolitam Exteris, Piſcatoribus *item* Tutelam *ab eis, ut in ſuo Territorio, præſtitam, Dominii eorum inſigne vetus eſſe ac manifeſtum.* pag. 390

CAPUT XXII.

Leges & Termini Exteris invicem hoſtibus *ſed Anglo amicis, in Mari à Regibus Angliæ* poni ſoliti, *Dominium eorum teſtantur. Et de* Regiis *in Mari* Conclavibus *ſeu* Cameris. *De ſingulari item* perpetuarum in Mari *circa inſulas Normannico litori præjacentes* induciarum jure. pag. 399

CAPUT XXIII.

Tabulæ *Sacrorum Scriniorum* publicæ, *in quibus antiquitus Dominium Maris Regibus Angliæ* obiter & *tum à* Rege ipſo *tum ab* Ordinibus Parlamentariis, *aliud agentibus, idq;* verbis expreſſiſſimis & ſumma cũ deliberatione, *ut jus certiſſimum exploratiſſimumque, tribuitur.* pag. 414

CAPUT XXIV.

De Iuris Patrii *commentariis* moribuſque receptiſſimis, *quibus ſive aſſeritur ſive admittitur Dominium Regum Angliæ Marinum.* pag. 423

CAPUT XXV.

Minoris notæ Teſtimonia *aliquot Vetera de Dominio, quod tractamus, Marino.* pag. 436

CAPUT XXVI.

Ab Exteris, quorum maximè intereſt, *Dominium Regum Angliæ marinum* ſolenni, *ex veteri inſtituto,* velorum

velorum demiſſione *recognoſci*. *Ed. de* Edictis *binis*, *ea de re*, Regum Galliarum. pag. 441

CAPVT XXVII.

Quamplurimarum Gentium circumvicinarum, *Dominii Regis Angliæ Marini* in libello antiquitus publicè edito, *ſeu Actione ab iis ſimul cum Anglis* in Reginerum Grimbaldum Franciæ claſſis præfectum *inſtitutâ*, *Recognitio. Et de implicata etiam* in ipſius defenſione, *hujuſmodi Recognitione.* pag. 466

CAPVT XXVIII.

Libelli *ſuperiori in Capite memorati* Exemplar & Autoritas. pag. 460

CAPVT XXIX.

Dominii Regum Angliæ Marini in Flandrenſium *ad Edvvardum ſecundum* legatione, *Recognitio.* pag. 469

CAPVT XXX.

De Regis Magnæ Britanniæ in Mari, quod Inſulæ Occiduum eſt, *dominio ſeorſim agitur.* pag. 474

CAPVT XXXI.

De *Regis Magnæ Britanniæ dominio* in Mari Scotico, Orientali *maximè* & Septentrionali. pag. 486

CAPVT XXXII.

De *Iure quod Regi Magnæ Britanniæ* in vaſto & aperto Septentrionis Mari *competit. Et* Concluſio. pag. 492

MARE

MARE CLAVSVM,

Seu

De Dominio Maris

LIBER PRIMVS.

CAPVT I.

Opuſculi Diſtributio, & *Lib. primi* ordo.

DE *Mari Clauſo*, ſeu de Dominio Sereniſſimi REGIS Magnæ Britannię, in Oceano circumambiente, deſceptaturo, Duo imprimis capita ſunt perpendenda. Horum alterum *Iuris* eſt, alterum *Facti*. Denominatione à majori parte pro more, utrique tributâ. Tam enim id quod *Iuris* eſt heic, plurima immiſta habet quæ planè ſunt Facti, quàm id quod *Facti* eſt, quæ ſunt *Iuris* non pauca. Quod *Iuris* eſt, in eo potiſſimum verſatur, *Vtrum* ſcilicet *Mare ſit Dominii privati,* ſeu *proprietatis, Iure capax.* Id verò quod *Facti* heic nuncupatur, Teſtimoniorum duntaxat eſt cumulus, ſeu luculenta velut Inſtrumentorum editio, quâ &

Regis & Deceſſorũ adſtrui poſſet atque aſſeri diuturna Occupatio ſeu Poſſeſſio continua ſeu Vſucapio legitima, cui, ut firmiſſimo titulo, Dominium ejus innitatur, poſtquam nimirum Mare ipſum Proprietati nullo jure adverſari, ſed omnimodo ejuſdem capax eſſe, manifeſtum ſatis redditum fuerit. Capitum horum utriq; Libellũ ſuum tribuimus. Et Primo de eo quod eſt *Iuris*; Secundo, quid *Facti* fuerit, diligenter expendimus. Nam niſi de Prima quæſtione planè couſtiterit, de Secunda fruſtra & incaſſum controvertitur. Dicendorum autem libro primo ordinem adhibere viſum eſt ejuſmodi, ut primò deſignetur undenam orta ſit & in diſputationibus locum habuerit illa Iuris Quæſtio, cum ſententiis eorum qui negant Mare dominii privati eſſe capax, ſive ita in cujuſpiam, ex jure, tranſire poſſe Proprietatem, ut reliquo humano generi non intereà maneat Commune. Dein prælibantur quædam, quibus ipſa Quæſtionis Vocabula ita explicantur, ut tam quo Mediorum genere, quàm quâ de re ſit diſpiciendum, dilucidè inde ſtatuatur. Ne, ſi illud prætermittamus, in Notione ſive Verborum ſive Controverſiæ dubia hæſitemus. Apparatu hujuſmodi ritè tradito, non ſolùm nullum omnino Iuris genus rectè intellectum refragari Maris dominio, ſed Iure omnimodo, cujus

in hujuſmodi diſceptationibus uſus eſſe poteſt, eoque exploratiſſimo, tam Maris dominium privatum, quàm Telluris, agnoſci demonſtramus. Et demùm Reſponſione diluimus ea quæ adverſus qualecunque Maris dominium privatum ſolent adduci: à quibus auſpicandum. Nam Secundi libri Ordo commodiùs ipſi præfigitur.

CAPUT II.

Qualia ſint, quæ Maris dominio reluctari videntur, *& adverſus illud ſolent objici.*

TRiplici ferè in genere cernuntur, quæ, ut Dominio Maris adverſantia, ſolent afferri. Alia ex Commerciorum, Tranſitus, ac Peregrinationis libertate; Ex Natura Maris, alia; atque ex diſertis Scriptorum teſtimoniis, alia petuntur. Quod ad Commerciorum ac Peregrinationis libertatem attinet; eam adeò Naturalem eſſe volunt nonnulli, ut tolli jure nullibi poſſe aiant. Et jure Gentium nefas eſſe, portu, commeatu, commercio, navigatione Mercatoribus aut Peregrinis interdici. Iuſta bella, ob Fori uſum & Portum prohibitum & commercia ne-

gata, cœpiſſe. Exempla objiciunt Megarenſium [a] in Athenienſes, Bononienſium [b] in Venetos, Hiſpanorum item in Occidentalis Indiæ incolas. Nam juſtam prætexunt viri doctiſſimi [c] cauſam belli ab Hiſpanis in Americanos ſuſcepti, ob communem portuum ac litorum uſum prohibitum. Atque huc trahunt illud Virgilii, velut ex jure Gentium pronunciatum;

Quod genus [d] hoc hominum, quæve hunc tam barbara morem
Permittit patria? hoſpitio prohibemur arenæ.

Iam verò, ſi dominium Maris ejuſmodi admitteretur, ut, domini arbitratu, Maris ac Portuum inde uſus prohiberetur, Iuri tunc huic commerciorum & peregrinandi (quod Naturale vocant) derogatum iri ajunt; quod nolunt ferendum. Ex Natura autem ſui (quod ſecundũ eſt objectorum genus) Mare in momenta mutari, adeoque eſſe perpetuò, aquis aliis aliiſque in priorum locum nunquam non ſuccedentibus, fluxile, & tam non ſibi omnino (ſi alveum excipias) idem, ut nec idem aut ſingularis poſſit eſſe ejuſdem Dominus, dici ſolet. Quin, ubi ipſa dominii ejuſmodi natura maximè in Finium ac Terminorum diſtinctione conſiſtit; in Mari non haberi nec haberi poſſe idoneam ejuſmodi diſtin-

a *Thucydid. lib 1 & Diodor. Sicul. lib. 12.*
b *Sigon. de Regno Italiæ lib 20.*
c *Franciſcus Victoria de Indis, tract. 2. § 2. 3. 4. Ioannes Solorzanus de Indiarum Iure l. 2. c. 20 § 34 & ſeqq. Gregor. Lopez in Partid. 2 tit. 23. lib. 2.*
d *Æneid. 1.*

diſtinctionis ſive materiem ſive inſtrumenta, quibus finium regundorum jus, in Dominii controverſiis principem obtinens locum, ſubniti queat. Etiam & illud ex D. Ambroſio [a] afferunt, de Piſcium domiciliis loquente; *Geometram audivimus, Thalaſſometram nunquam audivimus; & tamen Piſces menſuras ſuas norunt.* Tantam etiam Maris magnitudinem eſſe ut omnibus Populis ſufficiat ad aquam hauriendam, ad piſcatum, ad navigationem. Ideò privatum ejus dominium non admittendum. Tertium genus argumentorum heic, quod è Scriptorum teſtimoniis habetur, partim ex Poëtis veteribus, Theologis, aliiſque aliud agentibus, partim ex Iuriſconſultis rem ex profeſſo tractantibus deſumitur. Prioris claſſis eſt illud Gripi piſcatoris & Trachalionis ſervi, de vidulo in mari reperto diſputantium, apud Plautum [b],

a Hexamer. lib 5 cap. 10.

Gr. *Mare quidem commune certò 'ſt omnibus.*
Tr. *aſſentio;*
Qui minus hunc communem quæſo mihi eſſe oportet vidulum?
In mari inventum eſt. commune eſt.—

b In Rudente act. 4.

Affertur etiam Latonæ ad Ruſticam in Lyciâ turbam, ſupplicis orationis pars apud Ovidium [c],

c Metamor 6.

 Quid

Quid prohibetis aquas? uſus communis Aquarum eſt.
Nec Solem proprium Natura, nec Aëra fecit,
Nec tenues Undas: in Publica munera veni.

a *Æneid.* 7.

Item illud Virgilii [a]

——Littuſque rogamus
Innocuum, & cunctis undámque aurámque patentem.

b *Dipnoſ. ph.* 8.

c *Gemara Hieroſolymitan tit, Aboda Zara ſeu de cultu extraneo f.* 1 42. *col.* 3. *c.* 3.

Et Phœnicides apud Athenæum [b], τὴν μὲν θάλασσαν κοινὴν εἶναι *Mare commune eſſe*, ait. Quibus accedat ſcitum illud Rabbinorum aliquot Hieroſolymitanorum, qui Alexandro Magno Orbis quidem totius Imperium agnoſcebant; ita tamen ut Aridæ ſeu Telluris tantummodò, non omninò Maris dominium eum acquiſiviſſe ſentirent; utpote ſoli Numini, ut Domino, ſubjacentis. Verba ſunt [c] אינו שליט בים אבל הק״בה שלוט בים וביבשה *Non dominabatur in Mari: ſed Deus O. M. dominatur tam in Mari, quàm in Tellure.* Claſſis ſecunda, ſeu quæ apud Juriſconſultos occurrunt, hujuſmodi ſunt. *Naturali jure omnium communia ſunt illa, Aer, Aqua profluens, & Mare, & per hoc littora Maris;* Item, *Nemo ad litus Maris accedere prohibetur piſcandi cauſa, dum tamen villis & ædificiis & monimentis abſtineatur; quia non ſunt Juris Gentium ſicut & Mare. Idque Divus Pius piſcatoribus*

Formia-

Formianis & Capienatis reſcripſit: quæ verba ſunt Marciani [a] Iuriſconſulti, & Iuſtiniani [b] in Inſtitutis. Et Vlpianus [c]; *Mari, quod Natura omnibus patet, ſervitus imponi privata lege non poteſt*. Et alibi idem [d]; *Mare commune omnium eſt, & litora, ſicut aër. Et eſt ſæpiſſime reſcriptum, non poſſe quem piſcari prohiberi*. Quin Celſus, *Maris*, ait [e], *commune eſſe uſum omnibus hominibus, ut aeris*. Etiam ipſum Cæſarem Telluris, non Maris Dominum eſſe volunt aliqui [f], ex eo quod Antoninus Cæſar reſponderit, *Se quidem Mundi Dominum eſſe; legem autem, Maris* (ſic vulgò intelligitur ejus reſponſio) ac ſi Maris dominium arrogare ſibi nollet. Atque in Baſilicis [g], ſeu Iure Orientalis Imperii, legitur, Οἱ αἰγιαλοὶ ἐν τῇ πάντων ἐξουσίᾳ εἰσὶ, *Litora ſunt in omnium poteſtate*. Sic Michael Attaliates Iuriſconſultus Imperii Orientalis [h], τινὰ γὰρ πάντων εἰσίν. οἷον ὁ Ἀὴρ, τὸ ῥέον Ὕδωρ, ἡ Θάλασσα, ὁ αἰγιαλὸς τῆς θαλάσσης, καὶ οἱ Ποταμοὶ, *Quædam ſunt omnium hominum; quemadmodum Aer, Aqua profluens, Mare, Litus maris, & Fluvii*. Scilicet Mare omnium hominum commune eſſe ex Iure & Naturali & Gentium ſcribunt utriuſque Imperii Iuriſconſulti aliquot veteres. Quod ſi adeò aut ex ſui Natura, aut ex alterutro (quod diximus) Iure ita commune eſſet, fieri ſanè nequiret ut id in cujuſpiam privatum tranſire

a *L. 2 & l. 4. ff. de Rerũ Diviſione.*
b *Tit. eodem §. & quidem.*
c *L. 13. ff. tit. Communia prædiorum.*
d *L. 13 § 7. ff. tit. de Injuriis & vide eum l. 24. ff. de damno infecto.*
e *L. 3. ff. Ne quid in loco publico § 1.*
f *DD. ad l 9. ff. ad legem Rhodiam.*
g *Eclog. Baſilic. lib. 50. tit 1. c. 13*
h *Pragmat. tit. 2.*

poſſet dominium, niſi aut jus Naturæ (quod prorſus immutabile dici aſſolet) immutaretur; aut Gentium (quarum pariter intereſt) conſenſus ejuſmodi dominio accederet. Et proinde non Vſucapione, non Præſcriptione, nullo denique titulo acquiri poſſe Maris dominium velle videntur. Neque enim adverſus Naturam ulla exceptio locum habet: *Neque* (ut reſpondet Papinianus[a]) *Præſcriptio longæ poſſeſſionis ad obtinenda loca juris Gentium publica ſolet concedi.* Iuriſconſultorum quos diximus, veterum ſequax eſt Interpretum turba non exigua; cùm tamen ſint intereà non pauci, qui vetuſtam illam de neceſſaria Maris communione ſententiam non uno modo temperent & reſtringant, ut infrà docetur. Inter Recentiores autem Iuriſconſultos, in impugnando Maris dominio, primas tenuere viri bini, clariſſimi quidem utrique, ſed eruditione & nitore ingenii impares. Fernandum dico Vaſquium Hiſpanum, & Hugonem Grotium Batavum. Hiſpanus erat, in ſummo nuper Dominicæ rei Philippi tertii Hiſpaniarum Regis Prætorio, ſenator celebris. Batavus, Fiſcalis olim advocatus Hollandiæ, Zelandiæ, & Weſtfriſiæ, aliiſque honoribus patriis meritiſſimò auctus, vir acuminis & omnigenæ doctrinæ præſtantiâ incomparabilis. Diſputans autem Vaſquius tum

[a] *L. 45. ff. tit. de Vſucapionibus & uſurpationibus.*

tum de Iure Naturali & Gentium, tum de Rerum dominio, præſcriptionibus, id genus aliis, *Ex his*, inquit [a], *apparet quàm ſuſpecta ſit ſententia exiſtimantium Genuenſes aut etiam Venetos poſſe, non injuria, prohibere alios navigare per Gulfum aut pelagus ſui Maris, quaſi æquora præſcripſerint, id quod non ſolum eſt contra leges Caſareas*, (jam ſupra citatas) *ſed etiam eſt contra ipſum Ius Naturæ aut Gentium primævum, quod mutari non poſſe diximus. Quod ſit contra illud jus, conſtat; quia non ſolum Maria aut Æquora eo jure communia erant, ſed etiam reliquæ omnes res immobiles. Et licèt ab eo jure poſtea receſſum fuerit ex parte, puta quoad dominium & proprietatem Terrarum, quarum dominium jure Naturæ commune, diſtinctum & diviſum ſicque ab illa communione ſegregatum fuit; Tamen diverſum fuit & eſt in Dominio Maris, quod ab origine Mundi ad hodiernum uſque diem eſt fuitque ſemper in communi nulla ex parte immutatum, ut eſt notum. Et quamvis ex Luſitanis magnam turbam ſæpe audiverim in hac eſſe opinione, ut eorum Rex ita præſcripſerit Navigationem Indici Occidentalis ejuſdemque vaſtiſſimi Maris, ita ut reliquis Gentibus æquora illa transfretare non liceat, & ex noſtriſmet Hiſpanis vulgus in eadem opinione ferè eſſe videatur, ut per vaſtiſſimum immenſumque pontum ad Indorum regiones, quas potentiſſimi reges noſtri Hiſpaniarum ſubegerunt, reliquis*

[a] Fernandus Vaſq. Controverſ. Illuſtr. l. 2 cap. 89. §. 30.

mortalium navigare, præter quàm Hiſpanis, jus minime ſit; (quaſi ab eis id jus præſcriptum fuerit) tamen iſtorum omnium non minus inſanæ ſunt opiniones, quàm eorum qui quoad Genuenſes & Venetos in eodem fere ſomnio eſſe adſolent. Quas Sententias ineptire vel ex eo dilucidius apparet, quod iſtarum Nationum ſingulæ contra ſeipſas nequeunt præſcribere; hoc eſt, non Reſpublica Venetiarum contra ſemetipſam, non Reſpublica Genuenſium contra ſemetipſam, non regnum Hiſpanorũ contra ſemetipſum, non regnum Luſitanorum contra ſemetipſum. Eſſe enim debet differentia inter agentẽ & patientem. Contra reliquas verò nationes longè minus præſcribere poſſunt, quia jus Præſcriptionum eſt merè Civile. Ergo tale Ius ceſſat, cum res agitur inter Principes vel Populos ſuperiorem non recognoſcentes in temporalibus. Iura enim Civilia cujuſcunque regionis, quoad exteros populos, nationes, vel etiam homines ſingulos, non magis eſt in conſideratione, quàm ſi revera non eſſet tale jus aut unquam fuiſſet, & ad Ius commune Gentium Primævum vel Secundarium eſt recurrendum, eoque utendum; quo Jure talem Maris præſcriptionem & uſurpationem admiſſam non fuiſſe unquam conſtat. Alia id genus habet ille, in privatum omne Maris dominium audaciſſimè inſurgens. Prodiit autem Lugduni Batavorum anno ſalutis MDCIX. (id eſt, proximo poſt diſceptationem prolixam inter Hol-

landos

landos & Hiſpanum, de liberâ in Indias Orientales navigatione, Hagæ habitam (Hugonis Grotii MARE LIBERVM, ſive *De Iure quod Batavis* (ſic ſe habet titulus) *competit ad Indicana commercia, Diſſertatio*. In ea probare nititur, Iure Gentium quibuſvis ad quoſvis adeò liberam eſſe navigationem, ut ſine injuria per mare impediri nequeat. Dein Mare Atlanticum & Auſtrale, ſive Ius navigandi ad Indos, proprium non eſſe aut eſſe poſſe Luſitanorum. *Quippe Mare* (inquit [a], legibus & rationibus jam dictis uſus) *proprium omnino alicujus fieri non poteſt. Quia Natura commune hoc eſſe non permittit, ſed jubet.* Alia eâ de re habet ipſe in eximiis illis *de Iure Pacis & Belli* Libris, de quibus inferius. Et de Argumentis, quæ Maris Dominium impugnare ſolent, hæc ſummatim. Quæſtionis igitur ejuſque vocabulorum explicatio proximè ineunda.

[a] *Mari libero c.5*

CAPVT III.

De Maris, *in Quæſtione, vocabulo. Et* Iuris Diſtributio, *quæ Diſquiſitioni inſerviat.*

QVod ad Quæſtionem, *Utrum Mare ſit dominii privati Iure capax*, attinet; Capax

ſumimus

ſumimus eadem notione, quâ uſus eſt Trajanus Auguſtus dum Plinio [a] ſuo *ſolum peregrinæ civitatis capax non eſſe dedicationis quæ fit jure noſtro*, reſcripſit. Sed & *Maris* in quæſtione, *Juris* & *Dominii* vocabula inſuper explicanda. *Mare* intelligimus univerſum, & tam Oceanum apertum ſeu Exteriora quæ ſunt Maria, quàm quæ Interiora ſunt, veluti Mediterraneum, Adriaticum, Ægæum, Britannicum, Balticum, & quæ ſunt id genus alia, haud aliter ab Oceano, ac uti Partes undequaque homogeneæ à Toto, diſcrepantia. *Ius* autem (quod eſt Liciti atque Illiciti Norma, Menſura, ac Index) conſideratur bifariam. Aut quà *Obligativum* eſt, quod & *Præceptivum* dicitur; aut quà *Permiſſivum* eſt, *Conceſſivum* itidem ſcriptoribus nuncupari ſolitum. Quà *Obligativum* eſt, in eis quæ vel jubentur vel vetantur, ut Suum cuique tribuere, Non pejerare, cæteris ſimilibus cernitur; Quà *Permiſſivum*, in eis quorum nec jubetur uſus nec vetatur, ſed permittitur tamen; quemadmodum in ipſo Emtionis, Venditionis, Manumiſſionis actu, in contrahentium conditionibus, pro eorum arbitratu, contractui adjici ſolitis, id genus aliis. Vtrumque autem hoc genus, aut Vniverſum Genus Humanũ, id eſt, *Gentes univerſas* ſpectat, aut *non univerſas*. Quod univerſum ſpectat genus huma-

[a] Lib. 10. Epiſt. 59.

humanum ſeu *Gentes univerſas*, aut *Naturale* eſt aut *Divinum.* Scilicet aut ex Naturalis rationis lumine ſeu recto Rationis uſu manifeſtum, quod & *Lex Communis in Publico Mundi & Naturalibus Tabulis ſcripta* eleganter à Tertulliano [a], & κοινὰ τῶν ἀνθρώπων δίκαια *Communia hominum jura* Græcis [b] nominatur, ipſumque *Ius Gentium Primævum* dicitur Iuriſconſultis; aut Divinis in eloquiis, ſcripto mandatis, præſtitutum. Quorum utrumque *Ius Gentium univerſale*, ſeu *Omnium Commune* rectè appellandum. Quicquid in horum alterutro *Obligativum* eſt, ſive ex ipſa rei natura, ſeu potiùs ex Naturæ parentis authoritate, habetur apud homines immutabile. Vnde toties Philoſophis [c], Theologis [d], Iuriſconſultis [e] pronunciatum illud aſſeritur, *Iura Naturalia eſſe immutabilia.* Id quod de *Permiſſivo* ſive Naturali ſive Divino, ad humanum genus univerſum attinente, dici nequit. Hoc enim pro eorum, qui rebus præſunt, judicio, ex ſui natura variatim eſſe mutabile, quà Permiſſivum eſt, nemo non videt; ideoque Obrogationes, Abrogationes, Temperamenta, id eſt, Mutationes indies recipere. Cùm interea *Obligativum* genus *Incrementa* ſeu *Additiones* (utpote quibus ſive firmiùs, ſive decentiùs poſſit obſervari) non *Mutationes*, quibus ullatenus vis ejus minuatur, admittat.

a *Lib. de Corona Militis.*

b *Thucydid lib. 4. Polyb. lib. 2. alii.*

c *Andronic. Rhodius, Michael Epheſius, Euſtratius, alii ad Ariſt. Nicomach 5. cap. 1. Cicero, apud Lactantium lib. 6. c. 8.*

d *D. Tho. 1. 2. q. 49. art. 5 &c.*

e *Inſtit. de Iure Nat. §. ſed Naturalia.*

mittat. Ex *Obligativi* hujuſmodi *Additionibus* & *Permiſſivi Mutationibus* conflatum eſt alterum illud Ius, quod anguſtius eſt, & ad *Gentes non univerſas* ſeu non ad totum genus humanum, ſed ad aliquas ejuſce tantùm partes, ſpectat, atque rectè *Poſitivum* (ſive ſcilicet à *Numine* ſive ab *Hominibus* poſitum) nuncupari ſolet, interdum etiam [a] *Civile*, & rectæ Rationis Naturalis additamentum. *Poſitivum* hoc jus diſpertire liceat in illud *quod unicæ alicui Genti* Populoque in ſocietatem coaleſcenti proprium fuerit & ſingulare (qualis olim habita eſt patria illa apud *Romanos* [b] poteſtas, atque ea quæ Athenis [c] in more) & illud, *quod in uſu Pluribus*. Hoc rurſum quod pluribus in uſu, bifariam dividimus: in id *cui plures ſimul, pariter, ac communiter*, ſeu *ex Communi aliqua Obligatione Gentes Populive ſubſunt*; atque *id cui gentes populive plures non ſimul, pariter, aut ex Obligationis Communione aliqua ſubſunt, ſed ſingulatim atque ex accidente.* Triplicis hujus ſpeciei *Iuris Poſitivi* primam *Ius ſimpliciter Civile* nominemus, putà ad Civitatem aliquam unicam attinens; Secundam *Ius plurium Gentium commune*, ob communionem Obligationis ita dicendum; Tertiam *Ius Gentium aliquot* ſeu *plurium Civile* ſeu *Domeſticum*, propter obligationem quâ tenentur

a *Philo Iudaus, li. de Ioſeph ſeu de Viro Civili.*

b *Inſtit. Tit. de patria poteſtate, § Ius autem.*

c *Demoſthe. Orat. contra Ariſtocrat.*

nentur tantùm domeſticam, atque ſibi ſingulis, ſine Obligationis Communione, civilem. Leges, verbi cauſa, XII. Tabularum Athenis Romam allatæ, utramque apud Gentem tam Romanam, quàm Atticam obtinuere. Sed ex nulla Obligationis aut Populorum communione. Ius igitur Tabularum commodius multò harum Gentium Civile, quàm utrarumque gentium ſimpliciter (qualis locutio communionem indicat) erat dicendum. Quòd verò Plures ſimul gentes ex obligationis Communione ſpectat, id eſt *Jus plurium Gentium commune*, bipartitò eſt itidem tribuendum. In id nempe quod Gentibus populiſve *pluribus eſt Imperativum*, atque id quod eſt *pluribus Interveniens*. *Imperativum* vocamus *Jus gentium*, quod à diverſis gentibus populiſve, ſingulis alioquin imperiis ac poteſtatibus ſupremis ſubjacentibus, ex communi ſingulis, nec diſpari ſed aliunde derivata obligatione, eaque ſive à Numine ſive ab Homine imperata, obſervatur aut vim debet habere. Tale erat jus *Dolopum*, *Magnetum*, *Phthiotarum*, *Theſſalorum*, aliorum Græciæ populorum; qui pariter ex obligatione communi ab Acriſii [a] Argivorum regis imperio accepta, conventus Amphictyonici juriſdictioni ſuberant. Tale item, ſingulare

[a] *Pauſan. in Phocicis Strab. l. 9. Æſchines in Orat.* περὶ παραπρεσβείας.

ſingulare Ius belli à Numine præſcriptum non Ebræis ſolùm ſed & Cananæis [a] quibuſcum bellum gerendum. Nam utrique, licèt diverſimodè, ex imperantis authoritate tenebantur. Et ubi Gentes aliquot ex Pontificis Romani authoritate atque imperio, pariter in idem jus conveniunt, Imperativum jus Gentium id rite appellandum. *Interveniens* autem *Ius Gentium* dicimus, quod non ex communi pluribus Imperio, ſed Interveniente ſive Pacto ſive Morum uſu natum eſt, & *Ius Gentium Secundarium* ferè ſolet indigetari. Hujus capita cernuntur in Clarigationis, Legationum, Captivorum, Obſidum, Poſtliminii, Federum, Commerciorum, id genus aliorum pluribus Gentibus intervenire ſolitorum jure. Etenim quantum, in hiſce, ex *Additionibus* quę *Iuri Gentium univerſali Obligativo*, & *Mutationibus* quę *Permiſſivo Univerſali* acceſſerint, inter Gentes diverſas eſt conflatum, id totum, nec amplius, aut *Imperativi* aut *Intervenientis* nomen meretur. Reliquum, *juris Gentium univerſalis* ſeu *Primævi* nomen retinere palam eſt. Etiam & *Ius Cæſareum*, quod adeò in dictis Iuris Intervenientis capitibus diſcutiendis locum habere ſolet, quà cum Gentium jure Vniverſali, ſive Naturali ſive Divino, conſonum eſt, ſub eodem etiam nomine eſt ponendum; quà verò

[a] Deuter. cap. 20. 10

verò ex aliquot, quibus eſt in uſu, Gentium conſenſu ſic adhibentur ejus capita ac ſcita nonnulla quæ Iuris non ſunt Vniverſalis, planiſſimè *Iuris Gentibus aliquot Intervenientis* vocabulo eſt rite denotandum. Quà demum ſingulis aliquot populis domi in foro eſt receptum, *Gentium plurium Ius Civile* appellandum eſt, ſeu *Domeſticum*. *Iuris* notionis omnigenæ, quæ in quæſtione tractanda adhibenda eſt, ſyſtemate ad hunc modum ob oculos poſito; de Dominio reſtat ut proximè videamus.

CAPVT IV.

De Dominio *tum* Communi *omnium*, *tum* Privato. *Hujus Initia*, *ſive per* Diſtributionem, *ſive per* Occupationem.

D*ominium*, quod eſt Jus utendi fruendi, alienandi, liberè diſponendi, aut omnium hominum, pro indiviſo poſſidentium, *Commune* eſt, aut aliquorum tantùm *Privatum*; id eſt, inter Vniverſitates ſingulares, Principes, Perſonas qualeſcunque, privatim ita tributum, ut libertas utendi fruendi aliis aut intercludatur aut ſaltem minuatur.

Primi generis dominium, ſeu quod omnium commune eſt, in rerum, priſcis Seculis, communione ſolet memorari. De ea Virgilius,

a Georg.1

Nec ſignare quidem aut partiri limite campum
Fas erat; in medium quærebant——

Et Seneca [b]

b In Octavia act.2

——pervium cunctis iter;
Communis uſus omnium rerum fuit.

Et Tibullus [c] ad Meſſalam

c Eleg. lib.1.3.

Non domus ulla fores habuit; non fixus in agris,
Qui regeret certis finibus arva, lapis.

d Divin. Inſtit.l.5. ſeu de Iuſtitia c.5.

Ejuſmodi ſunt plura. Quæ tamen ita intelligi vult Lactantius [d], *non ut exiſtimemus nihil omnino tum fuiſſe privati; ſed more Poëtico figuratum, ut intelligamus tam liberales fuiſſe homines ut natas ſibi fruges non includerent, nec ſoli abſconditis incubarent, ſed pauperes ad communionem proprii laboris admitterent.* Certè non obſcura rerum planè communionis veſtigia occurrunt in donatione illa Numinis, qua Noachus & tres Filii ejus Semus, Chamus & Iaphetus (qui velut Adæ, in generis humani poſt diluvium inſtaurationem, perſonam jam ſimul induerant domini pro indiviſo rerum omnium facti ſunt. Formula donationis

tionis eſt [a] *Creſcite & multiplicamini--&* *Replete terram. Pavor veſter & Tremor veſter erit ſuper omne animal terræ & ſuper cunctum volatile cœli cum univerſis quæ moventur ſuper terram & cum omnibus piſcibus maris. In manum veſtram tradita ſunt.* Et Iuſtinus hiſtoricus [b] appoſitè, *Erant*, inquit, *Saturni ævo omnia communia & indiviſa omnibus, veluti unum cunctis patrimonium eſſet.* Vnde illa in Saturnalibus bonorum communio. Neque aliter Cicero [c]; *Privata nulla Natura; ſed aut veteri occupatione, ut qui quondam in vacua venerunt; aut bello etiam & victoria potiti ſunt; aut lege, aut pactione, conditione, ſorte.* Sed veri non eſt ſimile hujuſmodi communionem diu obtinuiſſe. *Privatum* autem *Dominium* ſeu rerum finiumque diſtinctionem, qua cæteris, præter agnitum dominum, libertas utendi fruendi aut negata eſt aut minuta, ſecula illa aurea ſubſecutam fuiſſe aiunt.

a *Geneſ. cap. 9. 2.*

b *Lib. 43*

c *Off. l. 1.*

Communemque prius, ceu lumina Solis & auræ,
Cautus humum longo ſignavit limite menſor;

Vt canit ille [d]. Et ſcimus ex ſacris literis Tellurem à Noachidis, ſeculis aliquot poſt diluvium, eſſe diviſam [e]. A Iapeto & filiis ejus *diviſæ ſunt inſulæ Gentium in terris ſuis, unuſquiſque juxta linguam ſuam & juxta familias ſuas,*

d *Ovid. Metam. 1.*

e *Gen. 10. 2 5 & 3.*

ſuas, in nationibus ſuis; quod ait Moſes. Scilicet à Tanai fluvio uſque in Mare Atlanticum ſeu per magnam Aſiæ occidentalis, quæ in Septentrionem vergit, partem, præter totam Europam, limitibus juxta familiarum numerum deſignatis, ſedes ut domini privati accepere. Quemadmodum Chamus poſterique ejus, non diſſimili modo, quod Auſtro & Africo expoſitum eſt; & Semus plagas Orientales uſque ad Indiam. Qua de re Ioſephus, Euſebius, author Chronici Alexandrini, Zonaras, Cedrenus, Euſtathius Antiochenus, Freculphus, alii. Invaluit etiam traditio, ipſum Noachum, perinde ac ſi Totius dominus in ſolidum aut Arbiter per compromiſſum fuiſſet, diſtributionis hujus ſeu privati hujuſmodi dominii poſt diluvium inſtaurationis autorem fuiſſe, idque *κατὰ θεῖον χρησμὸν juxta oraculum divinitus acceptum*, eamq; anno ætatis ſuæ DCCCCXXX (qui à diluvio erat CCCXXX & ante obitum ejus vigeſimus) teſtamento firmâſſe, atque moribundum illud in Semi filii primogeniti manus tradidiſſe cunctoſque ſimul monuiſſe, *ne quis eorum fratris fines invaderet, nec injuria alter alterum afficeret; quoniam inde, ut diſcordiarum atque bellorum inteſtinorum cauſa oriretur, foret neceſſum.* Ita diſertè legitur tum apud Euſebium tum apud Cedrenum.

drenum. Vtut autem ſe res hæc habuerit; certum ſatis eſt, inſtaurata eſſe poſt Diluvium privata rerum Dominia, quæ itidem, ab Adæ temporibus, anteà juris fuerant receptiſſimi. Nam ipſe quidem, qualem poſtea habuiſſe diximus Noachum cum Filiis, donationem à Numine acceperat [a], dominuſque rerum fiebat univerſalis, non ſine ejuſmodi dominio ſibi privato, quod ſine illius ceſſione (quantum de rebus illius ævi, ex receptâ apud Poſteros ratione, dijudicare poſſumus) liberos ejus excludebat. Ex donatione autem, aſſignatione, ſeu qualicunque ceſſione (antequam ex ſucceſſione hæredem habebat mortuus) liberi ejus ſua habuere territoria privati jure dominii diſtincta. Hinc Abeli pecora & compaſcua ſua. Caino agri & ſua ſata. Dein etiam locus *Nod* ſeu *Naida* dictus, ubi, urbe Henochiâ conditâ, ſedes fixit. Inde permutationes [b], emptiones, & venditiones, & præter pondera ac Menſuras, fidos conventuum Interpretes, agris & compaſcuis Termini ſeu limites acceſſere. Et de Caino aiunt, ὅρους γῆς πρῶτος ἔθετο *Terminos agris primus poſuit.* Ita demum introducta ſunt dominia privata, quæ ex illorum, quorum (ſive ex univerſali tantum præeunte Vnici dominio, ut in Ada; ſive ex rerum communione univerſali,

a *Geneſ.* 1 28.

b *Ioſeph. Orig. Iudaic. lib.* 1 *cap.* 3. *Euſtath. Antioch. Hexam. pag.* 46.

ſali ; ut in Noacho filiiſque ejus) intererat, donatione, aſſignatione, aliave ceſſione, ſive principibus ſive univerſitatibus unius perſonam induentibus, ſive aliis quibuſcunque, ut dominis ſingularibus, primò evenere. Vt id ſcilicet fieret neque expreſſim jubebat nec vetuit Ius ſive Naturale ſive Divinum quod Vniverſale erat (niſi oraculum illud Noacho datum heic admittere velis) ſed permiſit Vtrumque; tam nempe rerum communionem, quàm privatum dominium.

In Territoriis ita diſtribuendis, conſenſus veluti humani generis Corporis ſeu Vniverſitatis (interpoſitâ fide, quæ etiam poſteros obligaret)intervenit, ut à communione ſeu priſtino jure eorum quæ ita diſtributim ſingulis dominis cederent, planè diſcederetur. Non aliter ac ubi ſocii ſeu cohæredes partes aliquas rerum pro indiviſo poſſeſſarum inter ſe dividunt. At verò de reliquis, neutiquam diſtributim poſſeſſis nec pro indiviſo expreſſim retentis , id eſt quæ vacua ſeu derelicta manſere, quid dicendum ? Obtinuit ſanè antiquitus in Gentium illuſtriorum moribus atque etiamnum obtinet, quæ vacua ſunt ea fieri Occupantis; ſcilicet, ut dici ſolet, nullius in Bonis. Obvium id habetur in jure Cæſareo, atque nullibi gentium, quantum ſcimus, non receptum eſt ; extra quàm ubi ex jure

Gentium

Gentium aliquot Civili, res hujuſmodi aliquæ ad Principes, non ad ſubditos occupantes attinet. Nam ibi etiam Occupationis titulo à ceteris ſatis eſt renunciatum. Et temperamenti hujus hac in re eſt ſemper habenda ratio. Sed nobiliſſima eſt, de ejuſmodi Bonorum occupatione, deciſio vetus in cauſa Andriorum & Chalcidenſium. Vtriſque in Thraciam profectis [a] novarum ſedium quærendarum cauſa, renunciatum eſt Barbaros Acanthum reliquiſſe. Speculatores bini, quorum Andrius alter, alter Chalcidenſis, electi, fugâ & ſolitudine ſatis animadverſa, cæpere curſu contendere, uter urbem pro derelicto habitam prior occupando acquireret. Chalcidenſis cùm vinceret pernicitate, Andrius haſtam ejaculatus portis infixit. Hic jaculo, Ille corpore præveniſſe exclamat. Diſſenſione hinc ortâ, arbitri adſciſcuntur Erythræi, Samii, ac Parii. Vicere Andrii numero ſententiarum. Nam pro iis cenſuerunt Samii & Erythræi. Pro Chalcidenſibus autem Parii. Rationes utrinque optimè exhibet Petrus Ærodius [b]. Illis hîc non eſt locus. Sed interea manifeſtũ eſt, univerſos, tam litigantes quam Gentes quorum in arbitrium res eſt permiſſa, occupantium fieri derelicta cenſuiſſe. Neque alia ſane ratione nititur jus quo feræ, piſces, volucres, id genus alia ſive noadum

a *Plutar. in Quæſt. Græcis.*

b *Rerum Iudicatarum lib. 5 tit. 21.*

occupata ſive derelicta capientium fiunt. Quod itidem tam in Ebræorum [a] ac Mahumedanorum [b] jure, quàm in Chriſtianorum moribus locum habet. Iam verò ſi communiter & pro indiviſo fuere univerſi domini, ante partium aliquot diſtributionem; earum quæ in diſtributionem non venerant, ut manerent pariter univerſi, quemadmodum ante, pro indiviſo domini, neceſſum eſt ut exiſtimemus; niſi Pactum aliquod intervenerit, quo priſtino omnimodò communionis titulo jurique ita renunciatum fuerit, ut deinceps eorum, quæ vacua manerent ſeu in diſtributionem non venirent, domini fierent ſingulares quicunque primò animo poſſidendi, inſiſtendi, utendi fruendi, corporaliter occuparent. Neque aliter in cauſa ſociorum aut cohæredum (quales in rerum communione homines fuiſſe videntur univerſi) fingi poteſt, quomodo ea quæ in diſtributionem non veniant, non (ut antea) maneant communia. Itaque Pactum ejuſmodi primariis Dominii privati initiis interceſſiſſe, ejuſque vim à primis, quorum poſt diluvium intererat res diſtributim poſſidere, ad poſteros tranſmiſſam eſſe (puto) eſt ſtatuendum.

Adeò

a *Miſna & Gemara utraq; tit. Baba. Metzia cap. 1. & Maimonides tit. Zachia VVemithna cap. 1.*

b *Alcoran. Azoar. 12. de Venatu; & Azoar. 34. de ædibus* غير مسكونة *id eſt* derelictis. *In Arabico, Azoaræ ſunt 5 & 24.*

Adeò ut non minus de Diſtributione per aſſignationem, quàm de Occupatione rerum derelictarum ad libitum, pactum univerſale, ſive verbis diſertis ſive tacitè ex morum uſu, initum eſſe decernamus. Quod ipſum ſanè amplecti videtur V. C. Hugo Grotius. *Res*, inquit [a], *in proprietatem* (de cujus exordio loquitur) *ibant, non animi actu ſolo (neque enim ſcire alii poterant, quid alii ſuum eſſe velint, ut eo abſtinerent; & idem velle plures poterant) ſed pacto quodam aut expreſſo, ut per Diviſionem; aut tacito, ut per Occupationem. Simulatque enim Communio diſplicuit, nec inſtituta eſt diviſio, cenſeri debet inter omnes conveniſſe, ut quod quiſque occupaſſet id proprium haberet.* Parilis ſanè ratio etiam ejus quod quiſquam poſtea, ex eo quod derelictum erat, occuparet.

[a] *De Iure Belli ac Pacis. l. 2 cap. 2 § 2*

CAPUT V.

Dominii Effectus privati. *Et qualiſnam*, in vetuſtioribus rerum diſtributionibus, Maris *habita fuerit* ratio.

Ex Dominio, ad modum jam dictum, privato introducto evenit, ut Territorii ſeu Agri; cujus uſus anteà univerſis pariter

 erat

erat in arando, ædificando, depaſcendo, arbores cædendo, fructus percipiendo, tranſeundo liber, Proprietas ita poſſidenti, ſive per Diſtributionem ſive per Occupationem, privatim acquireretur, ut is liberum ejuſmodi uſum jure poſſet impedire, nec ejus injuſſu alius licitè uti poſſet. Atque ab hâc origine manavit omnis rerum Proprietas ſeu Dominium quod ſive alienatione, ſeu quacunque aliâ ceſſione, in alios transfertur, ſive poſſeſſione continuâ retinetur; Habitâ ſemper ratione ſpecialium modorum ac temperamentorum quæ, ſive ex Legibus moribuſque ſive ex pacto, dominio ſolent, pro variis populorum inſtitutis accedere. Nam hiſce reſtringitur & minuitur libera, in re, domini poteſtas. Quæ ubi prorſus deſinit, ita ſuum eſt quod privatim poſſidet dominus, ut alius eſſe, ejus injuſſu, omnino jure eſſe nequeat. Atque hæc omnia ex Mutatione *Iuris Gentium Vniverſalis* ſeu *Naturalis* quod *Permiſſivum* eſt, orta ſunt. Inde enim introductum Dominium privatum; ex *jure* nempe *Poſitivo*. Sed interea ſtabilitum eſt ex *Iure Vniverſali Obligativo*, quo Pactis ſtandum eſt & ſervanda fides.

His ita poſitis, videndum erit qualiſnam in rerum ſive primaria ſive vetuſtiori aliqua diſtributione, Maris habita ſit ratio. Nam ſi

cum

cum Agris, etiam Mare fuerit aſſignatum, certè fatendum eadem ex origine natum eſſe Maris, quâ Telluris dominium privatum, adeoque illud eſſe ejuſdem æquè cum hac capax. Certè in diſtributione Telluris poſt diluvium inſtaurata (quantum ſcire poſſumus ex Veteribus qui eam tradidere) Maris alicujus nomen, ut pars aſſignata, non diſertè occurrit. Sed verò interdum ut limes parti aſſignatæ adjicitur Oceanus. Quemadmodum ubi pars Chamidis primò aſſignata extenditur à Rhinocoruris Ægypti per Africam uſque ad Herculis columnas [a] ἤτοι ἕως τοῦ δυτικοῦ καὶ Λιβυκοῦ Ὠκεανοῦ *ſeu uſque Occiduum & Africanum Oceanum*. Et Cananæorum pars (quæ in Chamidarũ territorio) in Pentateucho Samaritano bis ita deſcribitur, ut expreſſim protendatur à fluvio Ægypti ſeu Nilo ad fluvium magnum id eſt, Euphraten ועד הים האחרון *Et* [b] *uſque ad mare noviſſimum*, ſeu *Poſtremum* quod eſt Occidentale ſeu Magnum. Quæ poſtrema vocabula habentur etiam in partis illius deſignatione quam exhibet codex Iudæorum in Deuteronomio. Interdũ verò in parte aſſignata includi videri poſſunt Maria aliquot, adeo ut non minus quam Tellus, aſſignari videantur. Nã Iapetidis aſſignantur [c] τὰ ἀπὸ Μηδίας πρὸς Ἄρκτον καὶ δυσμὰς ἕως Γαδείρων καὶ Βρεττανικῶν νήσων,

a *African. apud Euſeb. in Chronic. pag. 10. Cedrenus. pag. 10.*

b *Pentateuch. Samaritan. Ms. Geneſ. 10. 19. & Deuteronom. 34. 3.*

c *Euſeb. & Cedrenus, locis citatis.*

Ea

Ea quæ à Media in Septentrionem & Occaſum vergunt uſque ad Gades atque inſulas Britannicas. Maria videmus in aſſignationis areâ contineri, Ægæum, Mediterraneum, Adriaticum, Britannicum. An donata neſcimus. Quin in vetuſta Terræ ſanctæ deſignatione (cujus autor ipſum Numen) limes potius quam pars territorii aſſignati haberi videtur Mare. De plaga Meridiana, verba ſunt; *Habebit* [a] *terminos contra Orientem, Mare ſalſiſſimum.* Et paulò poſt; *ibitque per Gyrum terminus ab Aſemona uſque ad Torrentem Ægypti, & magni Maris littore finietur.* De Occidentali item plaga; *Plaga autem Occidentalis à Mari Magno incipiet & ipſo fine claudetur.* Ita ſcilicet ibi vulgatus interpres. Et ad eum ſenſum ferè recentiores. Sed de eo loco atque aliis heic allatis, plura capite proximo. Sequitur dein, juxta Ebraicam Veritatem; *hic erit terminus veſter ſeptentrionalis. A mari magno deſcribetis vobis Montem Hor.* Et paulò infra; *& deſcendat terminus ille* (de Orientali verba jam fiunt) *& pertingat uſque ad littus Maris Cenereth, ad orientem; & rurſus deſcendat terminus ad Iordanem, & deſinent exitus termini in Mari ſalſo. Atque hæc erit Terra veſtra cum terminis ſuis per circuitum.* Quæ fermè iterantur in diſtributione à Ioſua inſtituta [b]. Atque *à Mari*

a *Numer.* 34.6.7. & 12.

b. *Ioſua cap.* 15. & *ſeqq.*

à Mari uſque ad Mare [a] alibi terminatur dominium in Sacris literis. Et, ſi detur tandem Maria in vetuſtiores illas Territoriorum diſtributiones non veniſſe, reſtat diſpiciendum utrum titulo Occupationis, ut res vacuæ ac derelictæ, potuerint jure poſtmodum adquiri; id eſt, ſive *Iure Naturali* ſive *Divino Vniverſali* quod *Permiſſivum* eſt, ſive *Iure Gentium plurium* ſeu *Communi* ſeu *Civili*, quod, in rebus hujuſmodi expendendis, *Naturalis Iuris*, quod eſt *Permiſſivum*, interpretis vicem obtinet præſtantiſſimi. Nam ſi ex *Permiſſivo* quod *Vniverſale* eſt, nihil heic adverſetur, aut (quod idem ferme eſt) ſi *ex Iure Poſitivo Gentium*, Marinum dominium, quale quærimus, fuerit ſeculorum populorumque illuſtriorum ſuffragiis introductum ac admiſſum; dubitandum (puto) non erit, quin Iure quidem omnimodo dominii privati Maria ſint, ut Tellus, undiquaque capacia.

a *Pſal.72 8. Syracid.cap. 44.*

CAPVT

CAPVT VI.

Ius Divinum, *ſeu* Divina *in ſacris Literis* effata, *dominio Maris privato favere. Etiam & diffuſiſſimum Mare, Occidentalem Terræ Sanctæ plagam alluens, ſeu inſignem ſaltem ejus partem*, ex aſſignatione Divinâ, *juxta Iuriſconſultos Ebræorum, Territorio Iſraelitico ceſſiſſe.*

QVod ad Ius heic attinet Divinum; in eo planiſſime reperiuntur quæ dominio Marino haud parum favent. In donatione illa rerum, poſt diluvium, primaria, quâ Noachum atque poſteros ejus ditavit Numen, Telluris univerſæ (cujus Orbis pars ſunt ipſa Maria) Aërisque contermini non aliter concedi videtur dominium ac quà Animalium terræ, Volucrumque cæli mentio adjicitur. Scilicet expreſſa uſusfructus donatione, ipſa res conceſſa eſt. Atqui nec aliter conceditur ibi Maris dominium. *Pavor veſter* [a] *& tremor veſter* (quæ vocabula ſunt dominium indicantia) *etiam in omnes piſces Maris.* Paulò aliter primis parentibus dictum eſt; *Implete* [b] *terram & ſub-*

a Gen. 9. 2.

b Gen. 1. 26.

& ſubjicite eam & רדו iſt eſt, *dominamini in Piſcem Maris , & in Volucrem Cæli, & in omne animans quod reptat ſuper terram.* Sed res heic etiam ipſa ſuo uſufructu indicatur. Fatemur de Privato dominio , ſeu quod omnium hominum commune non erat, heic verba non fieri. At verò in humani generis dominium commune ita primò nec diſpari formulâ tranſiit cum Tellure ſimul Mare, ut ex ea Numinis donatione, parilem utriuſque, ut unius globi, pro hominum arbitrio, fuiſſe in futurâ rerum diſtributione ſeu dominio privato introducendo conditionem, fas ſit dijudicare. Neutrius jubetur proprietas , Neutrius communio. Sed utraque ex ipſâ donationis formulâ æquè permitti videtur. Et frivolum nimis eſt quod opponunt nonnulli *Terram filiis* [a] *hominum datam , Mare autem ipſum* [b] *Numinis eſſe;* acſi dominium ne quidem commune, ſed uſus tantum Maris communis permitteretur ex ſacris verbis. Quaſi vero non itidē dicatur *Domini eſt Terra* [c] *& plenitudo ejus, & cacumina montiū ejus ſunt.* Quis neſcit hujuſmodi effata humanum dominium neutiquā omnino minuere? Quicquid enim acquirūt homines, reſtat ſemper Deo O. M. ut Naturæ univerſalis parenti, dominium illud ſupremum tam hominum quam rerum prorſus omnium:

a Pſal. 115.16.
b Pſal. 95.5.
c Pſal 24. 1. 50 12. 89, 11. 95 4.

quod

quod nemo ſanus negaverit. Sed de dominio humano controverſia eſt; eo ſcilicet quod uſumfructum & proprietatem qualemcunque, integro ſemper Numinis, quod nequit minui, dominio, complectitur. Et in Scholis ea de re diſtinctio eſt obvia. Et primo dominii genere nihil omnino, nedum Mare, eſſe in hominum bonis: ſecundo omnia quidem eſſe aut eſſe poſſe, quæ prehendi, occupari, poſſideri queunt. Accedat, in veteri Fœdere expreſſim non ſemel haberi occupationis, poſſeſſionis, dominii, quale tractamus privati Maris mentionem. Idque ut rei ligitimè introductæ. Phœnicii Maris Principes ac domini ibi ſunt Tyrii; Ægyptiaci autem Alexandrini. De Phœnicio, propheta ad Tyrum; *Deſcendent*[a] *de ſoliis ſuis cunctis* נשיאי הים ἄρχοντες τῆς θαλάσσης, id eſt *Domini ſeu Principes Maris, &c. levabunt proinde ſuper Te lamentum & dicent tibi, Quomodo periiſti, quæ habitas in Mari? Vrbs inclyta, quæ fuiſti fortis in Mari.* Tyriorum heic Dominium marinum planè indicatur. Et in Capite[b] proximo בלב ימים גבוליך *In medio ſeu Corde Maris ſunt termini tui*; ut habent codices Ebræi; uti & Arabs Ms.[c] qui reddit وتكوماتك في قلب البحر, quod idem ipſum ſonat. Nam tam Græca quam

a Ezech. c. 26. 16.

b Cap. 27 3.

c Bibliotheca Arundelliana.

Vulgata

Vulgata verſio ab origine ibi diſcedit. Et ſequitur; *Omnes Naves Maris cum Gubernatoribus earum fuerunt tuæ ad negotiandam negotiationem tuam.* Pro quibus vocabulis poſtremis ſubſtituitur in Codicibus Græcis ἐπὶ δυσμὰς δυσμῶν *uſque ad Occidens occidentis*, ſive in magnam partem Maris Magni ſeu Occidui; id eſt Phœnicii ſeu Syriaci. Rurſus; *Eo quòd exaltatum eſt cor tuum & dixiſti, Deus ego ſum; in cathedra Dei ſedi in corde Maris.* Nec verò Tyrio minatur, quòd maris alluentis dominium ſibi aſciverat, ſed quòd ſuperbia elatus Dei nomen ſibi uſurpârat. Etiam & ipſum *Mare & Fortitudo Maris* nuncupatur alibi [a] in Sacris literis Tyrius. De Mari autem Ægyptiaco, alter [b] ad Niniven locutus; *Num melior es Alexandria populorum* (in origine *No* vocatur; urbs quæ pro Alexandria heic ſumitur) *quæ habitat in fluminibus & ſunt aquæ in circuitu ejus* אשר חיל ים *Cujus divitiæ, robur*, ſeu (ut Græci habent) ἀρχὴ, id eſt *imperium* ſeu *dominium eſt Mare.* Quin Reges tam Maris quàm Inſularum in eo memorari videntur; *Reges* [c] *Tharſis & Inſulæ dona afferent.* Etenim Tharſis Ebræis Mare denotat [d], quod ab interpretibus tum Græcis tum Chaldæis aliquoties agnoſcitur. Et temere ad locũ citatum Munſterus, vir alioquin doctiſſimus, Tharſis ibi Mare non vult ſignificare, quia *non ſunt* (ſic ille)

a *Iſaias cap.* 23.4.

b *Nahum. cap.* 3.9.

c *Pſalm.* 72.10.

d *Hieron. ad Iſaiæ cap.* 2.

BIBLIO ... ROMA ... CCHIO

ille) *Reges Maris; ſed in terris tantum regnant.* Oblitus nimirum Principes maris diſertè apud Ezekielem (quod diximus) memorari.

a Pſal. 89.25. Ad illud item. [a] *Et ponam manum ejus in Mari & dexteram ejus in fluminibus*, adnotat Aben-Ezra Deum O.M. dominium aſſignâſſe ibi Marinum Davidi Regi להתגבר בהולכים על הספינות בים ובנהרות *Vt dominaretur in eos qui ſive per Mare ſive per Flumina navigarent.* Et in Apocryphis [b]; *O viri, num præcellunt homines qui Terram & Mare obtinent, & omnia quæ in eis ſunt? Rex autem ſuper omnia præcellit & dominatur eorum.* Atque alibi ad Ezdram Angelus, [c] *Mare poſitum eſt in ſpatioſo loco, ut eſſet altum & immenſum. Erit autem ei introitus in anguſto loco poſitus, ut eſſet ſimilis fluminibus. Quis volens voluerit ingredi in mari & videre eum, vel dominari ejus, ſi non tranſierit anguſtum.* Parile utroque in loco admittitur Telluris Mariſque dominium. De *Aſſuero* etiam Rege memoratur [d], eum non ſolum *Terram*, ſed *& cunctas Inſulas Maris feciſſe Tributarias*, ubi expreſſa ſanè Marini dominii veſtigia. Ita nempe habet editio vulgata ex origine Ebraicâ, quæ intercidit, deprompta. Sed Græci ibi codices expreſſius; Ἔγραψε δὲ ὁ Βασιλεὺς ἐπὶ τὴν Βασιλείαν τῆς τε γῆς καὶ τῆς Θαλάσσης *Scripſit autem Rex ad Regnum Terræ & Maris.* Nec præter-

b Eſdras lib. 3. cap. 4.

c Idem lib. 4. cap. 7.

d Eſther cap. 10. 1.

prætereundum eſt illud ex benedictionibus Moſis; *Et Nephthali* [a] *dixit; Nephthali abundantia perſruetur, & plenus erit benedictionibus Domini*, ים ודרום ירשה *Mare & Meridiem poſſidebit* ſeu *hæreditabit*; quemadmodum locum illum vertunt Vulgatus & Græci. Sed verò aliis pleriſque Mare pro Occidentali plaga, ut non rarò in ſacris literis, ibi ſumitur. At ſanè de Mari Galilæo ſeu Tiberiadis lacu, non de Mari Magno ſeu Phœnicio, quod in Occidente alluit; verba illa fieri, manifeſtum eſt ex eo quod ad lacum illum, Mare etiam dici ſolitum, Nephthali ſedes fuere. Vti etiam liquet ex paraphraſi Onkeli, ubi expreſſa fit mentio Maris Geneſar; quod ipſum eſt Tiberiadis lacus ſeu Mare Cenereth item dictum, atque eo nomine in Orientalis Terræ ſanctæ plagæ deſcriptione ſacra [b] cum Mari ſalis, ſeu Aſphaltitide lacu, memoratum. In loco autem Deuteronomii indicato hallucinatus legebat Rupertus Abbas Tuitienſis [c] *Mane & Meridiem poſſidebit*, pro *Mare & Meridiem*. Vtcunque autem, ex allatis manifeſtum (puto) fit divinis in eloquiis eiuſmodi de Maris dominio teſtimonia haberi, ut non minus ac Telluris, ex Iure Vniverſali Permiſſivo, id poſſe quē adipiſci,

a Deuter. 33.23.

b Numer. 34.11. & 3.

c Ad Deuter. lib. 2. cap. 18.

interim admittatur. Certè & quæ ſuperiore capite de Meridionali, Occidentali ſeu Maritimo atque Aquilonari Terræ Sanctæ Termino inde adducta ſunt, ea ita Ebræorũ & Iuriſconſultis & Theologis intelliguntur, ut aut ipſum Mare Magnum ſive Phœnicium, aut ſaltem partem ejus conterminam aliquam à Numine Iſraëlitis, ceu dominis futuris, ſimul aſſignatam velint; qua de re fuſius paulò differendum. Pro eo quod ex Vulgata ibi, de termino Meridionali, legitur, *uſque ad Torrentem Ægypti; & magni maris littore finietur*; Ebræa ſunt נחלה מצרים רהיו תוצאותיו הימה *ad Torrentem Ægypti* (ſeu Nili oſtium ſeptentrionale quod Terram Iſraeliticam ab Ægypto, ad Mare, diſterminabat) *& erunt exitus ejus in Mare.* Adeo ut de termino illo litore finiendo (quod habet vulgata) nihil ibi in origine reperiatur aliter expreſſum. Proximè dein ſubjungitur, de Termino occidentali ſuo qui ad Mare magnũ; [a] וגבול ים והיה לכם הים הגדול וגבול זה יהיה לכם גבול ים Quæ rectè verbo tenus ſonare poſſunt, *Quoad terminum maritimum; ſit vobis Mare magnum, Et terminus hic ſit vobis, ſeu veſter ſit, Terminus ſcilicet Maritimus*; ſeu *terminus Maris.* Atque ibi Græci, τὰ ὅρια τῆς Θαλάσσης ὑμῖν ἔσαι· ὁριεῖ ἡ Θάλασσα ἡ Μεγάλη *Fines Maris vobis erunt*, ſeu *veſtri erunt.*

[a] *Num.* 34.6.

erunt. Mare magnum terminabit. Vbi Samaritani Codicis lectionem planè (ut ſæpiùs) ſequuntur. Nam in eo legitur וגבול ימה יהיה לכםהגדול יגבל : זה יהיה לכם גבול ימה *Et terminus maritimus ſit vobis. Terminabit mare magnum. Hic ſit vobis terminus maritimus* ſeu *Occidentalis.* Atque ex uſu vocabuli Maris tam pro plaga Occidentali quàm pro ipſo Mari, ita plerunque vertitur ille locus ut in eâdē tam brevi periocha Mare pro utroque ſumatur. *Terminus verò Occidentalis ſit vobis Mare magnum. Et terminus hic ſit vobis terminus Occidentalis.* Quemadmodū expreſſim etiā Iudæi Hiſpanienſes; *y termino de Ponente; y ſera à vos el Mar el grande: y Termino eſte ſera à vos termino de Ponente.* Atq; ita ſanè Onkelus & Arabs Erpenianus; niſi quod Onkelus habeat, *Terminus verò Occidentalis ſit vobis mare magnum & terminus ejuſ;idem erit vobis terminus Occidentalis.* Tralatio autem Arabica Ms. quam Bibliothecæ Arundellianæ debemus, poſt verba illa *ad Torrentem Ægypti*, habet ويكون مخرجه الى ناحية البحر ويكون حدا البحر حدكم والبحر الاعظم بحدوده هذا حدكم من ناحية البحر *Et erit exitus ejus ad regiones* ſeu *partes Maris; Et erit terminus Maris terminus veſter. Et Mare Magnum* in

in terminis ſuis. Hic ſit terminus veſter ex parte maritima. Plaga autem Septentrionalis monte Hor, ut in allatis capite in ſuperiore, deſignatur. Adeo ut ex hiſce fiat manifeſtũ, ſeptentrionalius Nili oſtium, id eſt Peluſiacum (ut videtur; nam de ipſiſſimo loco non ſatis convenit) plagæ terræ Iſraeliticæ Auſtrali, quæ maritima erat, uti & Montis Hor ſive promontorium ſive radices ei quæ Boream ad mare occupabat, terminorum vices præſtitiſſe. Mons autem ille idem eſt qui in vulgata dicitur *Mons altiſſimus.* In commentariis Ebræorum nuncupatur etiam אמנה *Amana* & אמנון *Amanon*, & אמנוס *Amanus* & à nonnullis pro monte in Cantico Salomonis [a] Amana item dicta, ſumitur. Atque in Targum Hieroſolymitano [b] מנוס *Manus* pro Hor monte ſubſtituitur. Pro Libano ſumitur iis qui ſeptentrionalem Terræ ſanctæ terminum Libanum montem in deſcriptionibus ſuis [c] facere ſolent. De hoc autẽ monte Hor ſeu Amano (monti qui in Iſſicum ſinũ procurrit, cognomine; etiam & à nonnullis pro eodẽ [d] ſeu potius Tauro monte ſumpto) ad hunc modũ Salomon Iarchius הוא במקצוע צפונית מערבית וראשו משפיע ונכנס לתוך הים ויש מרוחב הים לפנים הימינו וחוצה הימינו *Situs eſt in angulo qui ſub Cauro ponitur. Caput ejus declive in ipſum Mare protenditur. At-*

que

a *In gloſſa Iarchii, ad cap. 4. Cantici Canticorum.*

b *In Num. 34. & vide gloſſ. Talmud. ad tit. Gittin. cap. 1. fol. 8. 2.*

c *Lyran. ad Numer. 34. Andr. Maſius ad Ioſuã, Andricominus, Iacob Bar Abrahã in Tab. Chorographica Terræ ſanctæ, &c. Et vide Abulenſ. ad Num. 34. q. 2.*

d *Gloſſ. ordinar. ad Numer. 34.*

que hinc inde æquor habet diffuſum. Inter terminos hoſce, ſcilicet, Auſtralem ſeu Nili oſtium Peluſiacum & Borealem ſeu montis jã dicti promontorium, Mare Magnum, qui terminus fit Occidentalis, litus ſinuoſis receſſibus variatum alluens, ita per milliaria amplius ducenta porrigitur, ut ſi à termino Boreali ad Auſtralẽ linea ducatur recta, plurimum Maris intra eam per tot milliaria porrectum intercipiatur. Quod etiam ſine tabula chorographica ob oculos poſita ſatis intelligere eſt facilimum. His ita ad plagam Terræ ſanctæ ſeu Iſraeliticæ Occidentalem, quæ tota maritima eſt, idque ex veterum Ebræorum ſcitis, non ex recentiorum deſcriptionibus, breviter, ſed quantum res quæ præ manibus eſt, poſtulat, indicandam præparatis; advertendum eſt, Theologos & Iuriſconſultos Ebræorum, de מצות התלויות בארץ ישראל *Præceptis ex Terra Iſraelitica pendentibus*, id eſt, eis quibus extra Terram Iſraeliticam ex ipſa lege ſacra obligari ſe nolunt, diſputantes, accuratius de Territorii ſui, qua Sacro Numinis effato deſignatum eſt, limitibus, etiam ad extimas lineas agere. Scilicet de finibus Territorii ſui quà nomen Territorii univerſitatem denotat, non ſolum agrorum ſed fluminum etiam & aquarum

qualiumcunque intra fines cujuſque Civitatis, quemadmodum apud Iuriſconſultos Cæſareos [a] item rectè ſumitur. Præcepta quæ diximus, Ebræis ſunt ea quæ de Anni Sabbatici obſervatione, Oblationibus frugum, Levitico decimandi modo, id genus aliis habentur. Nam ex lege ſacra nolunt hæc extra territorium Iſraeliticum obſervari [b], tametſi, ex ſuperinductis Majorum inſtitutis, in Ægypto, Idumæa, Terra Moab, & Senaar, tum ob frequentiam in eis Iſraelitarum tum ob viciniam obſervari ſolerent. Iam verò quod ad Territorii Iſraelitici, quà primum à Numine aſſignatum eſt, limites occidentales ſeu maritimos in Præceptis hujuſmodi ex lege ſacra obſervandis, attinet; Binæ in eorum commentariis occurrunt Sententiæ, quarum quidem utrâque Mare, æque ac Tellurem, Iſraelitis, ut dominis, idque à Numine, aſſignatum eſſe videbimus, licet alterâ, ampliora ejuſdem ſpatia, alterâ multò anguſtiora aſſignentur. Adeo ut de re conſentiant omnes; de areæ amplitudine tantùm diſcrepantes. Prior Sententia eſt eorum qui ipſum totum Mare Occidentale (quantum Terræ Iſraeliticæ Plagæ Occidentali prætenditur ſeu lineis rectis, à Boreali & Auſtrali quē diximus termino, in Occidentē per Oceanum illum ductis utrinq; introrſus finitur) ſimul cū cōtinente à Nu-

a *Capola de Servitutibus Ruſtic. præd. cap. 26. §. 26. Hieron. de Monte. li. de Finibus regundis cap. 6. §. 8. Alberic. Gentil. de Iure Belli lib. 3. cap. 17. Dd. in l. 9. ff. de Iudiciis.*

b *Moſes Maimonides halach. Therumoth. c. 1. & Mikotzi, Præcep. Affirm. 133.*

à Numine fuiſſe eis tributum volunt; ideoque præcepta illa, in peramplo illo æquore, velut in Territorio Iſraelitico, obſervanda. Hujus ſententiæ autor fuit primarius, Iuriſconſultus priſcus & celeberrimus, Rabbi Iehuda, qui & ex diſertis ſacræ Legis verbis ſuperius allatis, ipſum Mare Occidentale, ita utrinque terminatum, ait aſſignari. Scilicet ad hunc modum docuit ille ut habetur in vetuſtiſſimis Ebræorum Iuris Pandectis [a]

כל שכנגד ארץ ישראל הרי הוא כארץ ישראל שנ וגבול ים והיה לכם הים הגדול וגבול זה יהיה לכם גבול ים והנסים שבצדדין רואין אותן באילו חוט מתוח עליהן מקפלוריא ועד ים אוקיינוס ומנחל מצרים ועד ים אוקיינוס מן החוט ולפנים ארץ ישראל ומהחוט ולחוץ חוצה לארץ

Quicquid ex adverſo obtenditur Terræ Iſraëliticæ, id ipſum eſt ejuſdem cum terra Iſraëlitica rationis, Iuxta id quod ſcriptum eſt [b]; *Quantum ad terminum Occidentalem, veſter ſit,* ſeu *vobis ſit Mare Magnum. Et terminus hic ſit vobis,* ſeu *veſter ſit. Terminus ſcilicet Maris,* ſeu *Occidentis. Etiam & Inſulæ collaterales utrinque in eodem rigore poſitæ, ejuſdem ſunt cum lateribus rationis. Vnde ſi funiculus per Inſulas ducatur à Cephaloria in Oceanum, & à Torrente Ægypti in Oceanum, à funiculo introrſus quod habetur, pro Territorio Iſraëlitico; quod extrorſus pro eo quod eſt extra Territo-*

a *Gemara Babylon. ad tit.* Gittin *ſeu* de libellis Divortii & Manumiſſ. *c. 1. fol. 8. a.* Idem, ſed depravate, legitur in Gemara *Hieroſolymitana ad tit.* Shebiith *ſeu* de Anno Sabbat. *c. 6. fo. 36 col 4.*

b *Numer. 34. 6.*

Territorium illud, ſumendum eſt. Funiculus à Cephaloria ductus, per Montis Hor ſeu Amani promontorium, quod ſupra memoratum eſt, ducebatur. Nam in vertice montis illius, qui terminus heic Borealis, ſedes habuit urbs illa; uti in gloſſa ad locum citatum, alibique adnotatur. In ea etiam, ad hunc modum explicatur hæc ſententia רבי יהודה אומר כל הים שכנגד אויר של ארץ ישראל ואפילו עד אוקיינוס למערב שהוא בסוף העולם הרי הוא כא״י שנ׳ ים הגדול וגבול הא׳ וגבול קרא יתירה הוא למימר דאף רוחב הים בכלל התחום *Ex ſententia hac Rabbi Iehudæ, totum ipſum Mare quod obtenditur longitudini Terræ Iſraeliticæ, etiam in Oceanum uſque ad Occidentem quo orbi terrarum limes poſitus eſt, in territorio Iſraelitico eſt cenſendum; ſecundum illud quod ſcriptum eſt, Mare Magnum, & Terminus* (locus integer ex Numeris paulò ante heic exhibetur) *ubi ſignantius* [*& Terminus*] *adjicitur, ut ſcilicet innuatur ipſam Maris amplitudinem intra limitem etiam contineri.* Et poſteà ibi בין שני החוטין היו הנסין ארץ ישראל והוא הדין למים ונסין וגר *Inter funiculos illos* ſeu *lineas* (in Oceanum, ut dictum eſt, utrinque ductas) *Inſulæ ſunt ex Territorio Iſraelitico; & idem jus eſt Inſularum & aquarum &c.* Hinc etiam gloſſa Ebræorum ordinaria ad verba illa in Numeris; *Et ſit vobis Mare magnum,* הנסין שבתוך הים

מן הגבול אף הם הים *Inſulæ*, inquit, *quæ in medio Maris, etiam & ipſæ ſunt pars termini ſeu limitis.* Quin paraphraſis ibi Hieroſolymitana expreſſius ותחום ימא רבא הוא אוקיינוס נסוי ומחדוי וספינתא עם מא קדמיא דאית בגויה *Et terminus ſit Mare magnum, id eſt Oceanus & Inſulæ ejus & Vrbes & Naves cum Aquis primariis, quæ in eo.* Neque aliunde factum eſt, quod Rabbi Aben-Ezra [a] Rabbi Bechai [b] aliique Maris tantam partem aſſignatione illâ Iſraelitis ceſſiſſe putârint, ut etiam per Mare הספרדי id eſt *Hiſpanicum*, tot paraſangis in Occidentē à Continente Iſraelitarū diſſitum, Mare magnum, interpretentur. Vtriſque jam memoratis verba ſunt הים הגדול הספרדי וגבול כלומר מערב נחלתכם יהיה הים הגדול והוא הגבול בעצמו *Mare Magnum; ſcilicet Hiſpanicum. Et Terminus; ac ſi dictum fuiſſet, poſſeſſio veſtra ſit Mare Magnum, quod ipſum per ſe etiam Terminus eſt.* Sed eſt interea animadvertendum Mare illud Occiduum totum uſque in fretum Gaditanum, Arabibus adeoque Ebræis recentioribus, qui ex Arabum Scholâ prodiere, indiſcriminatim nuncupari *Mare Romanum*, Mare الشام *Al-ſhem* ſeu *Damaſcenum* (id eſt Syriacum) Mare الاندلوس *Al-Andalus* (ſeu Hiſpanicum) & demùm Mediterraneum.

[a] *Ad Numer. 34.*
[b] *Ad Numer. pag. 199. col. 3*

Ab

Ab oris aliquot ſingulis toto denominato. Id quod diſertè liquet tum ex Geographiâ Nubienſi, tum ex compendio Geographico Abu Elchaſen Hali Arabis [a]. Id verò certiſſimum eſt, neutiquam è promiſcua ejuſmodi Maris denominatione, ſed ex aſſignationis primariæ Territorii Iſraelitici interpretatione, qualem memoravimus, Maris Hiſpanici nomen apud Rabbinos locum heic obtinuiſſe. Ita Sententia hæc prior totum Mare Occiduum uſque ad fauces Gaditanas, quas orbis terrarum limitem ſtatuêre veteres, Territorii Iſraelitici partem intra lineas à promontorio Montis Hor ſeu Amani & oſtio Peluſiaco in Occidentem ductas incluſam, cenſeri volebat. Sententiâ autem alterâ, quæ rationi multò proximior videtur, anguſtiora quidem Maris hujus ſpatia, ſed tamen Maris ſpatia ſatis diffuſa, aſſignationem Territorii Iſraelitici divinam complecti decernitur. Scilicet hâc, limites Borealis & Auſtralis ſub ipſum litus, ſeu in extremitate promontorii, quod diximus, ad Boream, atque in oſtio Peluſiaco ad Auſtrum, finiuntur; in Occidentem, non ultra porrecti. At verò hujus autores lineam duci volebant rectam à promontorio illo ad oſtium Peluſiacum, à Borea nempè in Auſtrum, eaque claudi & terminari plagam Territorii Iſraelitici Occidentalem; ita ut quic-

a *Ms in Biblioth. Oxonienſ.*

quicquid ſive Maris ſive Inſularum intra hujuſmodi lineam contineretur, ſeu eam ab Oriente reſpiceret, id totum non minus Territorii Iſraelitici pars eſſet quàm regio qualiſcunque continentis. Atq; ad hunc modum, arcuato atque ſinuoſo Territorii illius litori (à tribubus Aſer, Ephraim, Dan, Zabulon, Simeon occupato) perampla Æquoris ſpatia linea quam diximus incluſa, atque ejuſdem cum litore ipſo juris habita, per ducenta amplius milliaria præjacebat. In Pandectis Iuris Ebræorum [a] ita explicatur hæc ſententia; איזהו ארץ ואיזהו חוצה לארץ כל ששופע ויורד מטורי אמנון ולפנים ארץ ישראל מטורי אמנון ולהוץ חוצה לארץ הנסין שבים רואין אותן כאילו חוט מתיח עליהם מטורי אמנון עד נחל מצדים מן החוט ולפנים ארץ ישראל מן החוט ולחוץ חוצה לארץ *ut dignoſcatur quid nomine Territorii Iſraelitici veniat, & quid extra territorium illud eſſe fuerit cenſendum* (quantum ad Borealem & Occiduam plagam;) *Quicquid citra atque intra Montem Amanum exporrigitur, Territorium eſt Iſraeliticum. Quod ultra montem illum habetur, eſt extra hoc Territorium. Etiam & de Inſulis Maris quæ monti prætenduntur, eadem ratione dijudicandum eſt. Funiculus ſeu linea tranſeat ſuper eas à Monte Amano uſque ad torrentem Ægypti. Quod intra lineam continetur,*

[a] *Gemara Babylonia ad tit.* Gittin *ſeu* de libellis Divortii & Manumiſſ. *c.1.f.8.a.* quod itidem, ſed deprævate, legitur *in Gemara Hieroſolymitana ad tit.* Shebiith *ſeu* de anno Sabbattico, *cap.6. fol.36. col.4.*

tur, Territorium eſt Iſraeliticum. Quod extra lineam, Territorium Iſraeliticum non eſt. Huc ſpectat illud Ezekielis [a] de plaga Terræ ſanctæ maritimâ poſtquam Auſtralem quæ ad Mare eſt deſignaverat, ופאת־ים הים הגדול מגבול עד נכח לנוא חמת זאת פאת־ים *Et pars occidentalis Mare magnum; à termino uſque ad id quod adverſum eſt introitui quo ducitur ad Hamath. Hæc pars* (ſeu plaga) *occidentalis, ſeu Maritima.* Vulgata ibi, *Et plaga Maris Mare magnum, à confinio per directum donec venias Emath. Hæc eſt plaga Maris.* Helleniſtæ autem; τοῦτο τὸ μέρος νότος καὶ λίψ *hæc pars Auſter & Africus* quæ proximè præcedentium verſio eſt. Dein pro allatis ex Ebræo, ſequitur, τοῦτο τὸ μέρος θαλάσσης τῆς μεγάλης διορίζει, ἕως κατέναντι τῆς εἰσόδου Ημαθ, ἕως εἰσόδου αὐτοῦ. ταῦτά ἐστι τὰ πρὸς θάλασσαν Ημαθ. Quod ſonat tam *Hæc pars*, quam *hæc partem Maris Magni diſterminat uſque ad id quod adverſum eſt introitui quo ducitur ad Hemath, uſque ad introitum ejus. Hæc ſunt quæ ad Mare Hemath.* Cujuſlibet verſionis mens eadem. Ea autem quam Ebraicis ſubjecimus tum paraphraſi Chaldaicæ, tum Iudæorum Hiſpanienſium interpretationi conſona eſt. Iam verò ex veterum ſcitis ibi Salomon Iarchius ad hunc modũ rem explicat מפקצוע דרומית האומר למעלה והוא נחל מצרים עד נכח לבא חמת

a Cap. 47. 21.

חמרת עד מקצוע צפונית מערבית הוא הר ההר שהוא נכח לבא חמת כי חמת במקצוע צפונית מערבית אצל הר ההר *ab angulo meridionali ſuperius dicto* (ſic interpretatur illud, à termino) *qui eſt fluvius Ægypti, uſque ad id quod adverſum eſt introitui quo ducitur ad Hamath; nimirum uſque ad angulum ſub Cauro poſitum, qui ipſe eſt Hor mons adverſus introitui ad Hamath. Quia Hamath in Cauri plaga ſita eſt juxta Hor montem.* Ita quod termino heic per directum ut habet vulgata, ducto à Nili oſtio ad Hor montis promontorium intercipitur, haud exiguam maris velut aſſignati partem complectitur. Atque hæc Sententia, quâ viciniora duntaxat Maris ſpatia parili jure, ex ipſa aſſignatione divina, cum continente æſtimantur, receptior eſt; quod ſcimus non ſolum ex ipſis Pandectis vetuſtioribus, ſeu Corpore utroque Talmudico, ſed ex præſtantiſſimis illis Rabbinis Moſe Maimonide[a] & Moſe Cotzenſi[b], præter alios minorum gentium, qui eam diſertis verbis amplectuntur. Et juxta utramq; ſententiam, illud quod de provinciis tranſmarinis, generatim apud Salomonem Iarchium[c], Rabbenu Niſſim[d], Obadiam Bartenorium[e], alios traditur, ſatis interea obtinet; ſcilicet כל ח"ל קרי מדינת הים בר מבבל *Quicquid eſt extra territorum Iſraeliticum id totum Provinciæ* ſeu

a *Halach.* Therumoth, *ſeu de Oblation. c.* 1
b *Præcept. Affirmat.* 133.
c *Ad Tit. Gittin c.* 1 *fol.* 1.
d *Ad Alpheſium part.* 2. *pag.* 554.
e *Ad Miſnaioth. tit. Gittin. c.* 1 ubi & vid. *Rabbi Iom Tob.*

ſeu *Civitatis Maris nomine contineri, excepta Babylonia.* Ad exemplum provinciarum maritimarum procul in Occidente extra lineas ſecundũ ſive hanc ſive illam ſententiam ductas poſitarum, etiam & provinciæ atq; urbes mediterraneæ, quæ procul extra fines Territorii Iſraelitici plagis in ceteris ſedes habuere, Provinciarum ſeu Vrbium maris nomen, pro eo quod eſt Tellus aliena, ſortitæ ſunt. Qua de re optimè Rabbenu Niſſim loco citato. Sed verò ut hæ, quæ extra Territorium in continente poſitæ, civitates Maris ex dicto locutionis tantum uſu nominabantur, ita etiam in eadem locutione, alias intra Territorium etiam in ipſo Mari locum habere admiſſum eſſe, ex oſtenſis liquet. Et demum ex utraque, quam exhibuimus, ſententia, ſatis probatur divinæ aſſignationis interpretationem ejuſmodi priſcis Ebræorum, quibus ipſa fiebat aſſignatio, Iuriſconſultis receptam eſſe, ut Mare, æquè ac Tellurem, dominii privati capax eſſe non dubitarent; adeoq; Inſulas in alluente mari poſitas, velut continentes Territorio Iſraelitico, ob interfluentis Maris dominium, æſtimarent. Neque obeſt, quòd toties τὸ *uſque ad Mare* in aſſignationibus occurrat, ut superiore liquet capite; aut quòd Mare limes fuerit. Nam non ſolùm *uſque* eſt dictio ſæpe incluſiva [a], verum etiam ipſi limites limitato

[a] *Bartol. ad l. 35. patronus ff. tit. de legat. 3 & l. Nupta ff. de Senatoribus.*

limitato cedunt [a] non raro. Quemadmodum Termini omnes terminati. Qua de re Iuriſconſulti & Pontificii & Cæſarei affatim; uti etiam in jam dictis Ebræi. Ex hiſce igitur elicitur, neque quod *univerſale* eſt *Ius Divinum*, neque *Poſitivum*, qua pluribus quibuſcunque gentibus, in ſacris literis, *Imperativum* videatur (nam in finibus jam dictis aſſignandis Imperativi imago manifeſta eſt) Maris dominio privato reluctari, ſed utrunque ſatis ei favere; etiam & exempla dominii ejuſmodi (ſi Ebræis ipſis fides) exhibere luculenta. De Naturali igitur, & Iure (quod reliquum eſt) Gentium, dein videndum.

[a] *Archidiac. in c. Eccleſias 13. q. 1. Hieron. de Monte, l. de Finibus Regũ-dis cap. 23*

CAPVT VII.

Ius Naturale Permiſſivum (*cujus heic uſus eſt*) è Gentium *illuſtriorum civiliorumque, tum priſci tum recentis ævi*, Moribus placitiſque *eſſe eliciendum*.

QVod ad *Ius* heic attinet *Naturale* ſeu alterum, in Iuris ſuprà habita diſtributione, *Iuris Gentium Vniverſalis* ſeu *Primævi* caput, ex recto humano rationis uſu

peti ſolitum; id ſanè non omnino Dominio Maris Privato adverſari ſed manifeſtò illud permittere, ex eo evincetur, quod in Iure *Gentium Poſitivo omnimodo* quod humanum eſt (nam de Divino jam eſt dictum) id eſt tam *civili Plurium gentium* ſeu *Domeſtico*, quàm *Plurium Gentium Communi*, ſive illud *Interveniens* fuerit, ſive *Imperativum*, nempe in moribus omnium ferè quas exploratas habeamus atque illuſtriorum, Dominium ejuſmodi Marinum paſſim admittatur. Diffitendum quidem non eſt, rectum Humanæ rationis, quæ pro Naturalis Iuris indice haberi ſolet, uſum circa res Divinas ſeu quæ ad Numinis attinent cultum, ex plurimarum gentium moribus non ritè ediſci. Neque inde ſive *Obligativi* ſive *Permiſſivi* generis Iuris Naturalis capita illuc ſpectantia, ſtatuenda. Nam per omnia ſecula & Orbis Terrarum quas novimus regiones, Homines, de ejuſmodi rebus, aut ſine examinis congrui accuratione, aut commodis ſuis aut Populorum (qui imperio continendi) indoli inſervientes, decernere ſæpe ſunt ſoliti; ut Pagani, Mahumedani, id genus alii tam recentioris quàm priſci ævi. Et rectè Antiſthenes Athenis olim [a] (ut Philoſophi alii non pauci) docere auſus eſt, *Populares Deos eſſe multos,* *ſed*

a Cicero de Natura Deorum lib. I.

ſed Naturalem unum eſſe, contra quod communiſſimus Humanæ, apud Gentium vulgus, rationis uſus ac Mores induxerant. Vnde, ut in Eccleſiâ olim Ebraïcâ, ita etiam in Chriſtianâ, uſus humanæ rationis apud ipſum Vulgus, alias liber, ubi in ſacrorum contemplationem ſeu diſquiſitionem aſcenderit, præſtitutis quibuſdam axiomatis, principiis, & juris ſacri Normis, velut ſanctis animæ repagulis, meritiſſimo coërceri ſolitus eſt. Ne ſive in veteres tum Gentium tum ſeculorum plurimorum errores, ſive in nova liberè diſcurrentis ingenii commenta petulcus evagaretur. Et ſimilis ſanè ſemper in politia ſacra ratio ſervata eſt. At verò in rebus quæ merè ſunt Humanæ, adeoque Humanæ ut mutua duntaxat hominum officia ſpectent, neque ex Divino aliquo præcepto interdicantur (cujus generis nihil ſanè ne fingi poteſt apertius eſſe quàm Territoriorum Dominii diſtinctio ejuſque ratio, quæ hominum conſenſu tota nititur) quid permiſſum fuerit ex jure Naturali, non minùs rectè decernitur ex plurium Gentium ac ſeculorum veterum recentiorumque ſcitis, placitis, moribuſque receptis, quàm ex diligenti Regionum, fruticum, arborum, ſatorum, cæterorum quæ ad univerſam agriculturam

attinent, obſervatione elicitur, quid quæque ferat regio quid quæque recuſet. Quotquot enim Gentes dominium, quale quærimus, privatum ſive ex Civili ſuo ſibi Iure ſeu Domeſtico, ſive ex Iure cum vicinis ſibi gentibus Communi admiſere, aut idonei habendi ſunt Iuris Naturalis Permiſſivi (quanti heic uſus eſt) teſtes; aut tot gentes eaſque illuſtriores per tot ſecula contra Naturam commiſiſſe (quod nemo puto ſomniat) pronuntiandum. De Iure Naturali Iuſtinianus [a], *Quod Naturalis ratio inter omnes homines conſtituit, id apud omnes populos peræquè cuſtoditur, vocaturque Ius Gentium, quaſi quo jure omnes Gentes utuntur*. Et Cajus [b]; *Ius Gentium ratione Naturali inter omnes homines peræquè ſervatur.* Sed verò ubinam omnes Gentes? Nondum quot ſint exploratum eſt, nedum quos in mores conſenſerint. Neque earum, quas habemus exploratas, omnium in moribus reperitur omnino quod nonnullis tamen eſt Iuris Permiſſivi. Quid gentibus mediterraneis cum Iure dè Naufragorum bonis fiſco ſuo applicandis, quod apud Anglos, Aremoricos, Siculos, alias aliquot gentes maritimas obtinuit? Evanuit, ut non permiſſum, apud Chriſtianas gentes in bello captorum ſervitus, quæ tamen apud Mahumedanas in uſu. Fruſtra igitur ex omnium

a *Inſtit. de Iure Nat. § Ius Naturale.*

b *L. 1. ff. de adquir. rerũ dominio.*

nium moribus petitur heic norma & index; maximè etiam cùm nec defuerint, quæ

—non fœdera legum
Ulla colunt, placidas aut Iura tenentia mentes;

quod ait ille[a] de Bebryciis. Quales item diſertè memorat fuiſſe aliquas Ariſtoteles[b]. Et Salluſtius[c] ex Hiempſale de Getulis & Libybus, Africæ vetuſtis incolis, *Neque moribus,* inquit, *neque lege, neque imperio cujuſquam, regebantur*; Alibique[d] de Aboriginibus; *Genus Hominum agreſte, ſine legibus, ſine imperio liberum atque ſolutum.* Ad Gentes igitur præteriti præſentiſque ævi illuſtriores civilioreſque & quorum mores habemus exploratiores, heic recurrendum. Atque in iis ſanè non ſolùm Gentes illæ quas ipſæ, quarum heic potiſſimum intereſſe poteſt, magni ſemper habuere; verum & ipſæ, quarum jam intereſt, teſtes ſatis comperientur.

a *Val. Flaccus Argonautic. 4.*
b *Nicomach. lib. 7. cap. 6.*
c *In bello Iugurthino.*
d *In Conjurat. Catilina.*

Teſtimoniorum autem, quibus uſuri ſumus, genus eſt duplex. Alia ſunt quæ Imperium & Dominium Maris Privatum Principibus, Populis, aliiſque, ab Hiſtoricis atque aliis Scriptoribus per omnia ferè ſecula agnitum ac tributum oſtendunt. Alia quæ Maris Dominium ejuſmodi, Iuri itidem conſonum ex Iuriſconſultis, Fœderibus, id

genus aliis demonſtrant. Quæ utraque, ut rerum ducit ordo, interſerimus. Ita tamen ut quæ ad Mare Britannicum, ſive Facti ſive Iuris, attinent, cumulo in hoc teſtimoniorum prorſus prætermittantur, librum ſecundum ſeorſim occupatura. Atque ſic demum tum quid *Civile Gentium jus*, tum quid *Gentium Commune plurium*, quid denique *Ius Naturale Permiſſivum* (ex Gentium ſcilicet moribus hâc in re eliciendum) de Dominio Maris Privato ſtatuerit, ſimul erit apertiſſimum.

CAPUT VIII.

Ordo, quo è ſeculorum populorumque *complurium* moribus, Ius *de Dominio Maris privato* permiſſivum *elicietur*. *In* ſeculo Fabuloſo, *expreſſa ſatis eſſe hujus teſtimonia. Et obiter de Romanorum* Mari Mediterraneo, *cujus* imperium *Cn. Pompeio mandatum eſt*.

SEcula è quorum monimentis geſtiſque Mores, Scita, Placita, quæ diximus, Populorum Gentiumque ediſcenda ſunt, bifariam

fariam tribuo. In tempus Fabuloſum & Hiſtoricum. Fabuloſum autem non illud quod Olympiadum initia prævertit totum, cum Varrone, appellamus; ſed id quod vetuſtiſſimis duntaxat fabulis, fabularum ſaltem facie, obducitur. Diſpertito interim Hiſtorico in illud quod vetuſtius eſt & Imperiorum atque Rerumpublicarum quæ aliquot abhinc ſeculis deſiere, mores complectitur; & id quod eſt Recentius atque earum gentium, quæ etiamnum florent, uſum hac in re oſtendit. Ceterùm dum Fabuloſum adhibemus tempus, non è fabulis, quà fabulæ ſunt, argumenta petimus; ſed involutam Poetarum & Theologorum gentium myſteriis hiſtoricam veritatem è vetuſtiſſimis hiſtoricis exhibemus. Nam etiam *Vera ſunt quæ loquuntur Poëtæ* (ut rectè Lactantius [a]) *ſed obtentu aliquo ſpecieque velata. Et ſic veritatem mendacio velaverunt, ut Veritas ipſa perſuaſioni publicæ nihil derogaret.* Fabuloſo, quod diximus, tempore devictis ſcribunt Titanibus, ſorte mundum diviſiſſe Deos fratres, Iovem, Plutonem, Neptunum. Iovi Cælum, Plutoni Inferna, Neptuno Mare ceſſiſſe. Rejectis autem nugis illis de ſydereo heic cælo ſeu Æthere, de Infernorum ſeu Mortuorum regno & demùm de Terra tota [b] fratrum omnium, poſt

a *De falſa Religione lib 1. c. 11*

b *Homer. Iliad. 15. ſeu o.*

Poſt diviſionem, communi, quibus patienter ſibi imponi vulgus ſinebat, res ipſa quam in larvatâ hâc hiſtoriâ latere veterum aliquot docuere, alia omnino erat. Non Deos hoſce, ſed homines fuiſſe aſſerunt. Nec Cœli ſed plagæ Orientalis ex quâ Mortalibus lux datur (unde & ſuperior viſa eſt, ideoque Cœlum dictum) *Iovem* Regem fuiſſe. Plutonem autem Occidentis, quæ ſolis receſſum Noctemque oſtendit, unde Inferior ea dicta & Inferna. Maris denique & interjectarum Inſularum dominum fuiſſe Neptunum. Ita dominium Maris privatum, non aliter ac Telluris ex diſtributione humana heic natum comperimus. Ita ſe rem habuiſſe docuit olim Euhemerus Meſſenius autor vetuſtus in hiſtoria de rebus eorum, qui Dii putati ſunt, conſcripta & ab Ennio verſa. Lactantius *De Neptuni ſorte*, inquit, [a] *manifeſtum eſt, cujus regnum tale fuiſſe dicimus, quale Cnei Pompeii fuit infinitum illud imperium, cui totius oræ maritimæ poteſtatem ſenatus decreverat, ut Prædones perſequeretur, ac mare omne pacaret. Sic Neptuno maritima omnia cum ſuis inſulis obvenerunt. Quomodo id probari poteſt? Nimirum veteres hiſtoriæ docent. Antiquus author Euhemerus, qui fuit ex civitate Meſſana, res geſtas Iovis & ceterorum qui Dii putantur collegit, hiſto-*

[a] Loco jã citato.

hiſtoriamque contexuit ex titulis & Inſcriptionibus ſacris quæ in antiquiſſimis Templis habebantur, maximeque in fano Iovis Triphylii, ubi auream columnam poſitam eſſe ab ipſo Iove titulus indicabat: in qua columna ſua geſta perſcripſit, ut monimentum eſſet poſteris rerum ſuarum. Hanc hiſtoriam & interpretatus eſt Ennius & ſecutus, cujus hæc verba ſunt; Iupiter Neptuno imperium dat Maris, ut inſulis omnibus & quæ loca eſſent ſecus Mare, omnibus regnaret. Sed intercidit tam Ennii verſio, quàm Euhemeri Commentarii ipſi; nec ſine Iovis ceterorumque Deorum Antiſtitum induſtriâ intercidiſſe putandum. Eò enim magis inviſum procul dubio erat quicquid de Deorum originibus ſcriptum eſſet, quò id eas magis patefaceret, & magna quæ ſacrariis venditabantur nomina ex magnorum ſive Regum ſive Heroum cœtu mutuò accepta & vulgo credulo obtruſa fuiſſe proderet. Nam hinc etiam Atheus cum Diagora & nonnullis aliis dictus eſt Euhemerus, qui non Lactantio ſolùm, ſed Clementi etiam Alexandrino, Euſebio, D. Auguſtino, Arnobio, aliis, author eſt ſingularis; cui, in argumentis adverſus futilem gentium theologiam conſarcinatis, fidem haberi ſcimus maximam. Idem (puto) eſt, qui Plutarcho [a] Tegeata dicitur, ubi cum Diagora memo-

[a] *De Placitis Philoſophorum. l. 1. cap. 7.*

memoratur. Sed ab eodem etiam Meſſenius nuncupatur, ubi ut ingentem mendaciorum artificem eum ſuggillat [a] Majorum ſuperſtitionis cum primis tenaciſſimus, nec Triphylios aut Panchæos (Panchæa inſula eſt in Oceano circa Arabiam Auſtraliori ſita, in quo fanum Iovis Triphylii, unde hiſtoria illa de regno Marino ſumpta eſt, collocat Euhemerus) ullibi gentium, odio, ut videtur, in Euhemerum ductus, exiſtimat extitiſſe. Sanè Diodorus [b] eodem, ut autore gravi, etiam utitur. Quin Iuriſconſultus nuperus illud Neptuni apud Homerum,

Ητοι ἐγὼν ἔλαχον πολιὴν ἅλα ναιέμεν αἰεὶ
Παλλομένων——

Ego verò ex eis quæ ſorte tribuebantur accepi Cæruleum Mare ut in eo ſemper habitarem, ita interpretatur; ut de tribus Noachi filiis rem totam de tribus Diis narratam fidenter capiat. Verba ejus [c] ſunt; *Id proculdubio ex partitione terrarum inter tres filios Noachi, ex quibus Iapheto inſulæ obvenerunt, cauſam traxit.* Adeo ut Iapheto non ſolum Inſularum [d] ſed etiam Maris dominium, in fabula illa, velit aſſignari. Quod verò ait Lactantius de infinito Pompeii imperio, ut de Neptunii dominii exemplo, id ita intelligendum eſt, ut tam eorum qui imperium Pompeio mandarunt,

a *Lib. de Iſide & Oſiride.*

b *Bibliot. l.6. atque apud Euſebium de Præparat. Euangel. lib.2.c.4.* Adde *Gerard. Voſſ. de Hiſtor. Græcis l.1 cap.11.*

c *Io. Gryphiander de Inſulis c.31 § 75*

d *Gen.10.*

darunt, quàm ipſius cui mandatum eſt, ſimul habeatur ratio. Nimirum *Cilices invaſerant maria* (quod ait Florus) *ſublatiſque commerciis, rupto fœdere generis humani, ſic maria bello quaſi tempeſtate præcluſerant.* Rei igitur frumentariæ maximè proſpicientes Romani, ex ſenatuſconſulto Gabiniano Pompeium emiſere ἀφαιρησόμενον τῶν πειρατῶν τὴν θάλασσαν [a] *ad vindicandum à Piratis mare.* Et dabatur ei, ea lege, ἄρχειν τῆς ἐντὸς Ἡρακλείων στηλῶν θαλάσσης, ἠπείρου δὲ πάσης ἐπὶ σταδίους τετρακοσίους ἀπὸ θαλάσσης *imperium Maris quod intra eſt Columnas Herculis; Continentis verò totius ad quadringenta à Mari ſtadia.* Inde claſſis ingentis præfectus, diſpoſitis per imperii ſpatia pluribus legatis, Mare totum à faucibus Gaditanis ad litus Cilicium ita pacavit *ut neque* [b] *in terra neque in mari eſſet qui reſiſtere poſſet.* Certè ipſe Pompeius mandatum tantummodò habuit imperium, ut Admirallus Populi Romani; ſicut biennio ante itidem M. Antonius, quod docet Paterculus. At verò ipſe qui mandavit Populus, Maris hujus, ut territorii Romani, æquè dominus erat ac ſtadiorum Continentis quadringentorum, quæ cum Mari in imperio mandando ſunt pariter conjuncta, ut non magis, atque Mare, dominum

a *Plutar. in Pompeio, & Appianus Alexandrin. in Mithridaticis.*

b *Dio lib. 36.*

dominum ferentia. Et Florus [a]; *Tiberius Nero* (qui è legatis erat Pompeianis) *Gaditanum fretum, quà primum Maris Noſtri limen aperitur, obſedit.* Noſtrum Romanus (uti etiam Salluſtius [b] non ſemel) rectè appellat, quod ita in Romanorum poteſtatem prorſus redactum. Et Dio Caſſius [c]; *Θάλατ]αν τὴν τῶν Ρωμαίων πᾶσαν Mare univerſum, quod Romanis parebat, pacavit.* Et Mela, de Mari Mediterraneo, *Id omne*, inquit [d], *qua venit, quaque diſpergitur, uno vocabulo Noſtrum Mare dicitur.* Sic alii [e]. Et Noſtri maris nomine ſic utitur Mela ſæpiſſimè poſteà. Sed hac de re plura inferius, ubi de Romano maris imperio fuſius agitur. Neque in Piratas, ut humanæ ſocietatis hoſtes, jurisdictio tantùm à Pompeio exercebatur (quemadmodum in Piratas, qui in mari quocunque nondum occupato deprædantur, exerceri indies videmus) ſed ipſum territorium marinum, quod invaſerant Cilices, armis recipiebatur. Vnde Manilius [f].

a Lib. 3. cap. 6.
b In Bell. Jugurthino.
c Lib. 42.
d De ſitu Orbis l. 1 cap. 1.
e Oroſius lib. 1. c. 2.
f Aſtronomic. l. 4

Quis te Niliaco periturum littore Magne,
Poſt victas Mithridatis opes, pelaguſq; receptum
Crederet? —

Itaque non tam Pompeii, quàm ipſius Populi Romani, utpote Maris Domini; ſimilis habendus erat à Lactantio Neptunus iſte.

Alia ſunt in Fabuloſo tempore, quæ de Diis dicta, quid de hominum heic jure ſentirent Veteres, etiam indicare videantur. Nam ubi Deos hominum perſonis induunt, quæ humana ſunt de iis fermè loquuntur. Vnde Heſiodus Iovem ait Hecatæ permiſiſſe,

Μοῖραν ἔχειν γαίης τε καὶ ἀτρυγετοῖο θαλάσσης
Vt partem haberet tam Maris, quàm Telluris.

Huc ſpectat item, quod habet Oppianus, [a] de Amphitrite Reginâ maris à Neptuno conſtitutâ, a *Halieutic. lib.1.*

—— ἁλὸς βασιλείαν ἔθηκεν
Reginam maris eam conſtituit. Quin Nonnus, [b] b *Dionyſiac. li.43*

—— Βερόη κράτος ἔσχε θαλάσσης
Beroë imperium ſeu *Dominium habuit Maris.* Similia ſunt innumera. Et de Tempore Fabuloſo, hactenus.

CAPVT IX.

Primum apud Græcos *in* Tempore Hiſtorico Maris dominium; *id eſt, Minois, ſeu Cretenſe.*

HIſtorici Temporis partem priorem, ſeu quæ Regna ac Reſpublicas, quæ aliquot ab hinc ſeculis deſiere, complectitur, ab Imperio

Imperio *Cretenſium* Marino auſpicamur. Dein verò non ſolùm complurium veteris Græciæ populorum, aliorumque in Oriente olim illuſtrium, imperii ac dominii ſimilis in Mari Syriaco, Ægyptiaco, Pamphylio, Lydio, Ægæo, ejuſque viciſſitudinum recenſionem perſequimur, verùm etiam & Romanorum & Carthaginienſium in maribus circumvicinis, veluti Supero, Infero, Orientaliori etiam, aliorum id genus in Occidente dominium planè conſuetum, atque, ut juri conſonum, in mores receptum eſſe oſtendimus.

I.

MInos Lycaſti filius, Iovis dictus, Cretæ Rex, Mare circumquaque Creticum & magnam Ægæi partem ut dominus obtinuit. Thucydides [a], *Minos*, inquit, τῆς Ἑλληνικῆς θαλάσσης ἐπὶ πλεῖστον ἐκράτησεν, *Maris Græci partem maximam ut Dominus obtinuit.* Ita ſanè κρατεῖν tum heic, tum in ſequentibus interpretandum. Neque ſic *imperium habere* (quod ſonat vulgò κρατεῖν) quenquam ut navium aliorum numero, tranſitui, vectigalibus, per maris ſpatia terminata, modum & leges præſtituat, (non aliter ac ubi agri uſus, pro ſuo arbitratu

[a] Lib. 1.

ſive

ſive impeditùr ſive permittitur colonis) aliud omnino fingi quidem poteſt, quàm planiſſimè Dominum eſſe, aut ſaltem ejus, qui Dominus eſt, ſeu procuratorem ſeu indultu agere. Quod in idem heic recidit. Vtcunque non neſcimus θαλασσοκρατεῖν interdum duntaxat [a] *Copiis navalibus præſtare* interpretandum. De Minois dominio, expreſſe itidem Diodorus Siculus[b], Nicolaus Damaſcenus[c], Strabo[d], Cedrenus[e], Suidas[f], alii. Apud Senecam item Phædra[g],

O magna vaſti Creta dominatrix freti,
Cujus per omne littus innumeræ rates
Tenuere pontum; quicquid, Aſſyria tenus
Tellure, Nereus pervium roſtris ſecat.

Et primum Maris dominium, id eſt primam ejuſce, quod nondum occupatum erat ſed in vacuo relictum, occupationem (unde ortum dominium hujuſmodi) Minoi plerunque tribuunt. Sed mendum eſt in Hieronymianâ Chronici Euſebii verſione[h], de hâc re; nec prætermittendum, niſi id quod celeberrimo, & primario apud Græcos Maris dominatui apertis verbis reluctari videatur, oſcitanter neglexerimus. *Minos* (ita verſio illa) *Mare obtinuit & Cretenſibus leges dedit, ut Paradius memorat, quod Plato falſum eſſe convincit.* Quid igitur? Falſumne

a *Iſ. Casaubon. in Commẽt. ad Polyb. pag. 209.*
b *Biblio.* 4
c *Apud Stobæum Eclog. cap. 42.*
d *Geogra.* 10.
e *Pag.* 1[?]
f *In Minoe.*
g *In Hippolyto act.* 1.
h *Euſeb. Hieron. num.* 755

Google

Falſumne eſſe convincit Plato Minoem leges Cretenſibus dediſſe & maris imperium obtinuiſſe? aut Eorum alterutrum falſum eſſe? Locus planè fallit & corruptiſſimus eſt, tum in ficto authoris *Paradii* nunquam alibi audito nomine, tum in ipſa Græcorum Euſebii tralatione. *Paradius* neſcio quâ oſcitantia (de Hieronymo viro ſancto & doctiſſimo credere nolim; ſed ſcioli forte alicujus, qui breviuſculas ejuſce in Chronico illo periochas temerè adaugere auſus eſt) ex ipſo *Para dios*, id eſt *ex Iove*, quod habetur in Euſebii Græcis, natum eſt. Nam ibi Euſebius, *Minos*, inquit [a], ἐθαλασσοκράτει *Mare obtinuit* & *Cretenſibus* παρὰ διὸς *à Iove leges dedit quas tulit ex antro ubi per novennium ſeceſſerat*. De legibus illis à Minoe acceptis, quæ nec ante Cretam à Cæcilio Metello triumphatam [b] deſiere, & de antro ejus Idæo, & Novennio, res eſt notiſſima ex Homero, Platone, Porphyrio, & aliis. Statim autem ſequitur in Græcis Euſebii; ὑπερ ὁ Πλάτων ἐν τοῖς Νόμοις ἐλέγχει, quod certiſſimum eſt heic ſonare; *id quod Plato in Legibus adprobat*, ſeu *confirmat*. Nam ipſum librorum Platonis de Legibus [c] fundamen eſt Minois legum ejuſmodi à Iove acceptio. Tantum abeſt, fuiſſe vertendum, *quod Plato falſum eſſe convincit*, aut *quod*

a *Chronic. Canon. 110 in Theſauro Temporum.*

b *Eutropius lib. 6*

c *Plato de legibus l. 1*

quod Plato refellit. Quum tamen poſterius minori multò quàm par erat, aut ipſe adhibere eſt ſolitus, diligentiâ heic uſus vir maximus Ioſephus Scaliger ſubſtitui ibi velit. Nam utcunque ex vi & uſu frequentiori vocabuli ἐλέγχειν, id rectè ita verti videatur; ipſa tamen res & alia vocabuli ſignificatio verſionem noſtram eſſe veram manifeſtò convincit. Id ipſum verò quod habet verſio Hieronymiana, legitur, ut exſcriptum, apud Marianum Scotum [a] & Florentium Wigornienſem, niſi quod in Florentio legatur *Plato falſum eſſe affirmat*.

[a] *Ann. Mundi* 2944.

Dominium Maris Syriaci, Ægyptiaci, Pamphylii, Lydii, Ægæi, Gentes *in Oriente illuſtres* Septendecim *invicem ſuccedaneas, per complures quamlibet annos continuos, non aliter, ac Continentis ſeu Inſularum, poſt Minoem Cretenſem, obtinuiſſe.*

CAPUT X.

POſt Minois Cretenſis tempora, recenſitæ ſunt, in Euſebii atque Africani Chronicis, Gentes ſeptendecim Orientales, partim Europææ partim Aſiaticæ, quæ ſingulatim per annos plurimos Mare interius

ſibi circum vicinum uti domini ita obtinuere, ut, ex jure Gentium hiſce univerſis Interveniente, privatum Maris dominium locum habuiſſe ſit manifeſtiſſimum. Nam per vices & per diutinas occupationes, bello, victoriâ, ceſſioneque qualicunque mutantes, ſuam dominandi ſingulæ ſunt periodum ſortitæ, annos quingentos ampliùs ſexaginta continuos ſimul implentes. Ab initiis autem Minois ſeu Cretenſis imperii Marini ad proximum quod in Chronicis (quæ diximus) ſequitur, intercedunt anni centum ſeptuaginta quinque. Initia illa ſub Iudicum Iſraelitarum ævo collocantur. Qui ſucceſſere, ad hunc ſe habent modum.

II.

b Pag. 31 & p. 115. Num. 940.

SEcundò Lydi Maris fuere Domini. Græca Euſebii,[b] Λυδοὶ οἱ καὶ Μαίονες ἐθαλασσοκράτησαν ἔτη ϞϬ' *Lydi, qui & Maones, Domini erant maris annos* XCII. Sub Æneæ ſeculum, hujus Imperii initia habentur. Quod verò ad numerum attinet annorum; tametſi idem fuerit tum in univerſa Euſebii hiſtoria, tum in Canone ejus Chronico; cum tamen Pelaſgorum imperium, quod proximè ſequitur, annorum CXX aut circiter intervallo

lo disjungatur, corrigendus forſitan fuerit & ρκʹ ſeu CXX ſuſtituendus. Quod dubitanter etiam monuit vir præſtantiſſimus Iſaacus Caſaubonus in Commentario ſuo ad Polybium, ubi de illis, qui in Oriente Maris ſunt dominati, doctiſſimè agit. Abſque numero marinum Lydorum Dominium memorant etiam Marianus Scotus & Florentius Monachus, uti & Pelaſgorum.

III.

TErtii in hac recenſione Maris domini fuere Pelaſgi. Euſebius [a] Πελασγοὶ δεύτερον ἐθαλασσοκράτησαν ἔτη πέ, *ſecundò mare obtinuerunt Pelaſgi annos* LXXXV. Quod ad Solomonis & quæ ſequuntur tempora refertur. Sed Thracum, qui mox ſuccedunt, initia poſcunt, ut anni heic potiùs L V putentur. Secundi autem fuere Pelaſgi Maris domini, ſi aut Lydos primos cum nonnullis facias, aut primos à Minoë ſeu Cretenſibus appellas. Nam ita Pelaſgi planè ſecundi, alioquin tertii ſunt. Quod in ſequentibus etiam obſervandum.

[a] *Chronic. lib. 1. p. 34. & Num. 960.*

IV.

a *Ibid. & num.* 1014.

QVartò Maris domini fuere Thraces, annos (ut in Euſebii [a] Græcis habetur) οθ´ ſeu LXXIX) qui tamẽ in verſione Hieronymiana novendecim non excedunt. Sed putat Iſaacus Caſaubonus magis πθ´ ſeu LXXXIX reſcribendum eſſe, ex initiis Rhodiorum, qui proximi domini, ſuaſus. Marianus & Florentius, verſionem Euſebii ſequuti, annos tantum XIX Thracum imperio tribuunt. Atque apud hoſce, ut in verſione, quam diximus, Thracas dominos Maris fuiſſe, non ſemel adnotatur. Cum Ieroboamo Rege convenit.

V.

b *Chron. Canon. pag.* 128. *& num.* 1100.
c *Lib.* 4.

QVintò Rhodii Mare, ut domini, obtinuerunt annos XXIII [b]. Atque eorum hinc ſtudium circa rem nauticam laudat Strabo [c]; qui de Rhodo, ἐθαλασσοκράτησεν, inquit, πολὺν χρόνον καὶ τὰ λῃστήρια καθεῖλεν, *Domina erat Maris diu, & Piratas ſuſtulit.* In Latinis Euſebii, Rhodii dicuntur quartò, mare obtinuiſſe. In Græcis verò quartos fuiſſe Maris dominos, & juxta nonnullos, quintos. Vnde diſcrimen illud ortum fuerit, liquet

liquet ex eo quod in Pelaſgis eſt memoratum. Celeberrimi omnium ſunt Maris Dominorum veterum Rhodii; inde imprimis quòd eis acceptæ feruntur leges Nauticæ in Pandectas à Iuſtiniano relatæ, quæ in utroque Imperio mirè obtinere ſolebant. Antoninus Imperator ad Eudæmonem Nicomedienſem,[a] τῷ Νόμῳ, inquit τῶν Ῥοδίων κριν έσθω τὰ Ναυτικά, *lege Rodiorum decidantur lites Nauticæ.* Et ſunt legum omnium Nauticarum, quæ non interciderunt, vetuſtiſſimæ, ut teſtatur Conſtantinus Harmenopulus[b] Iudex Theſſalonicenſis. A Tiberii[c] tempore in Romanorum mores ſunt receptæ. Initia eorum ſub Iehoſaphati regnum collocantur. Sed prætermittuntur Rhodii tum à Mariano tum à Florentio.

a *Ad legem Rhodiam ff. l. 9.* ἀξίωσις *De legibus hiſce vide etiã Baſilic. l. 53. tit. 8.*
b *Prochir. Iuris lib. 2. tit. 11.*
c *Ius Græco-Rom. tom. 2. p. 265.*

VI.

Sextò Maris ſunt dominati Phryges, annos XXV; ſed (ut habent Euſebii [d]Græca) ſecundum alios VI. Latinis occurrunt tantum XXV, uti in Mariano & Florentio. Sed verò cùm, in Græcis Euſebii, Quinti numerentur (ratione ſuperiùs dicta) Maris domini Phryges, numerum illum ſenarium non annos ſed Imperii ordinem rectè (opinor) animadvertit Iſaa-

d *Chron. Canon. pag. 129. num. 1127.*

Iſaacus Caſaubonus denotare. Lycurgi ſeculo Dominatus hic tribuitur.

VII.

SEptimò Cyprii Mare obtinuerunt, ut alii, annos XXIII; ut alii, XXXI. Hoc enim in nonnullis Hieronymianæ Euſebii verſionis exemplaribus [a] reperitur. Illud in Mariani & Florentii Chronicis, ex Euſebio & Hieronymo plerunque compilatis. Sed neque in Græcis, quæ extant, Euſebii, neque in verſione quam edidit Ioſephus Scaliger, locum habent Cyprii. Nec ſanè in Iſaaci Caſauboni recenſione. Cum Ioaſi ſeculo convenit.

[a] *Edit. Baſil. 1594.*

VIII.

Octavò Phœnices Mare [b] obtinuerunt. Sic Euſebius, Marianus, Florentius; niſi quòd ſeptimos faciant, ob diverſam, quæ oſtenſa eſt, numerandi rationem. De horum dominio Maris ſatis apertè loquuntur Sacræ literæ: quod & ſuprà notavimus, ubi de Iure divino verba fiunt. Collocatur hujus dominii memoria ſub Vzia Iudææ Rege. Quin ipſa gens Phœnicum in gloriâ magna navalium artium; quod docet

[b] *Euſeb. num. 1192.*

cet Plinius, & alii. Atque huc forſan referendum eſt illud ab Antipatro Tarſenſi & Mnaleâ, Scriptoribus vetuſtis, traditum de Gatide regina Syrorum, (qui & ipſi Phœnices) quam ideo Atergatin dictam volunt, quoniam edicto juſſerit [a] ἄτερ Γάτιδος μηδένα ἰχθῦν ἐσθίειν (ut Antipater) id eſt, *ſine Gatide ſeu ejus injuſſu neminem piſcem comedere,* ἀλλὰ πρὸς ἀυτὴν ἀναφέρειν *ſed ut quiſque piſces captos ad ipſam perferret*, quemadmodum Mnaſeas. Quod de etymo habent ridiculum ſatis videtur, dum nomen Syrum ſeu Phœnicium è Græco petunt fonte. Res autem ipſa, quam (opinor) voluere, hæc eſt: Atergatin non Syriæ modò ſeu Phœniciæ (quæ maritima Syriæ pars) ſed & præjacentis Maris ita Reginam ſeu Dominam fuiſſe, ut neque liberè piſcari in eo, ſaltem non piſcationis Commodo frui, niſi ea annuente, cuiquam liceret. Vnde etiam ei, apotheôſi poſtea donatæ, aureos & argenteos piſces ſacrare conſuetum.

a *Apud Athenæû Dipnoſoph. 8.*

IX.

NOnò Ægyptii poſt Phœnices mare [b] obtinuerunt ſub Regibus ſuis Pſammide & Bocchoride, qui Olympiadum initia proximè antevertunt. Habent etiam Marianus & Florentius.

b *Euſeb.* num. 1230.

X.

a Idem. num. 1265. DEcimò Maris ſunt dominati [a] Mileſii. Annorum numerum non exhibent codices Euſebiani. Cæterum tam apud Marianum, quam Florentium legitur, *Mare obtinuerunt Mileſii annis* XVIII. Stephanus de Vrbibus, *Naucratis*, inquit, *Vrbs Ægypti condita eſt* ἀπὸ Μιλησίων τότε Θαλαττοκρατούντων *à Mileſiis tum mare obtinentibus*. Et civitatis illius conditum, cum imperio horum Marino, memorat ſimul Euſebius, ſub tempora Romuli. Ab illis item Sinope, ad Pontum Eu-

b Lib. 12. xinum ſita, condita eſt, quæ ὑπῆρχε (quod ait Strabo [b]) τῆς ἐντὸς Κυανέων Θαλάττης *in ſua habuit poteſtate Mare, quod intra Cyaneas inſulas volvitur.*

XI.

c Euſeb. num. 1284. d Biblioth. 5. VNdecimò Mare obtinebant [c] Cares. Horum dominii Marini meminit etiam Diodorus Siculus. [d] Sub Ezekiæ Regis ævum.

XII.

e Euſeb. num. 1341. DVodecimò, & Caribus proximi, obtinuerunt Mare Leſbii [e] annos LXIX. Sic in latinis Euſebii. Sed Marianus habet, *annis* LVIII.

Decimo-

XIII.

DEcimotertio Phocæenſes mare obtinuerunt. Circa captivitatem Babylonicam. In annos XLIV. protenditur eorum imperium. Græca Euſebii [a] Φωκαιεῖς ἐθαλασσοκράτησαν ἔτη μδʹ *Phocæenſes domini Maris fuere annos* XLIV. quibus verbis præfigitur numerus ϛʹ ſeu duodenarius, quo duodecimos eos à Lydis fuiſſe, & à Minoë decimos tertios, denotatur.

[a] Chron. lib. 1. p. 42.

XIV.

DEcimoquartò Corinthii fuere Maris domini. Eos ita collocatos quidem non reperio. Sed manifeſtò liquet ex Thucydide [b], mari præpotentes eos fuiſſe, & copiis navalibus latrocinia maritima ita coercuiſſe, ut tam à Mari, quàm à terrâ emporium ſibi nanciſcerentur ampliſſimum. Et egregiam eorum in re Nautica inſtauranda induſtriam idem memorat Author. Nec refragatur tempus, quin rectè hunc locum occupent ipſi, uti & Iones proximum. Sed decimos quartos hos & decimos quintos nondum in eorum, qui ita mare obtinuerunt, catalogum à Scriptoribus receptos comperimus.

[b] Lib. 1.

XV.

Decimoquintò Iönes vicini Maris domini fuere, ſeu Ionii. De iis Thucydides [a], *Multò poſt* (ſcilicet poſt Corinthiorum vires maritimas) *penes Iones res navalis fuit, ætate Cyri primi Perſarum Regis ejuſque filii Cambyſis*; τῆς τε καθ' ἑαυτοὺς θαλάσσης Κύρῳ πολεμοῦντες ἐκράτησαν τινὰ χρόνον, *Etiam & cum Cyro pugnantes ſuo Mari aliquandiù potiti ſunt*. Vbi adnotat ſcholiaſtes vetus, γείτον@· ȣ̓ γὰρ πάσης *Mari vicino*: *Neque enim toto*.

a Lib. citato.

XVI.

Decimoſextò domini Maris fuere Naxii. Euſebius [b]; Νάξιοι ἐθαλασσοκράτησαν ιε' ἔτη ι'. *decimoquintò Mare obtinebant Naxii, annos decem*. Sub Cambyſis tempora. De Naxiis inſulæ cognominis, quæ è Cycladibus una eſt, dicitur.

b Chronic. lib. 1. pag. 43.

XVII.

Decimoſeptimò Eretrienſes in dominium hoc marinum ſucceſſere, Euſebius ubi de Naxiis loquitur, καὶ μεθ' αὐτοὺς, inquit, Ἐρετριεῖς ιζ', ἔτη ζ', *& poſt illos Eretrienſes, deci-*

decimoſeptimò, annos VII. Eretria urbs erat olim inſignis opibuſque potens in Eubœâ inſulâ.

XVIII.

ET demum in hac recenſione ultimi ſeu decimi octavi Maris domini fuere Æginetæ. Latina Euſebii [a]; *Mare obtinuerunt Æginetæ annos* XX, *uſque ad tranſitum Xerxis*; quod in Olympiadis LXVII anno VI. adnotatur. Cæterũ Olympiade LXXV tranſiit Xerxes, ejuſque anno primo. Intercedunt igitur anni XXVIII. Sed verò animadvertit heic Ioſephus Scaliger, ex hâc in annis putandis ſupinitate, nugatoria eſſe quæ habent Latina. *Et ex Græcis*, inquit, *arguuntur*, in quibus legitur tantum, Αἰγινῆται ἐθαλασσοκράτησαν ἔτη ι′ *Æginetæ Maris dominium obtinuere annos* X. Quod quidem occurrit tam in Chronico Euſebii priore quam in Canone; nec aliter collocatum ac in Latinis. Horum item poteſtatis marinæ meminere Strabo [b], & Ælianus [c].

a *Num.* 1508.
b *Lib.* 8.
c *Var. Hiſtor. lib.* 12.

C A-

CAPVT XI.

De Laconico *atque* Attico dominio marino; *quin & hoc non à* Græcis, *verùm etiam à* Perſis, *in fœdere, agnito.*

NEque ſolùm in moribus dominioque Marino tot Gentium illuſtrium (quorum Imperiorum anni à Mari ſubjugato putari ſoliti) ita invicem continuato reperiuntur quæ ex Oriente huc afferenda, ſed in aliorum etiam, quæ ſanè & illuſtriores, tametſi recenſione ejuſmodi nullibi contexantur. Notiſſimus ille Samiorum Rex Polycrates, ſub imperii Perſici initia, devictis navali prælio Lesbiis & Mileſiis, adeo Maris dominium adfectaſſe ſcribitur, ut dominii id capax eſſe palam interim agnoſceretur. Herodotus. Polycrates, inquit [a], ἐστὶ πρῶτος τῶν ἡμεῖς ἴδμεν Ἑλλήνων, ὃς θαλασσοκρατέειν ἐπενοήθη, παρὲξ Μινωός τε τοῦ Κνωσσίου καὶ εἰ δή τις ἄλλος πρότερος ἦρξε τῆς θαλάσσης, *primus eſt eorum, quos novimus, qui Maris imperium ſibi adquirere in animum induxerat, præter Minoëm Cnoſſium & ſiquis alius illo prior mari potitus eſt.* De Regibus loquitur, puto. Nam aut Democratici aut Ariſto-

[a] In Thalia.

Ariſtocratici formula imperii gubernabantur ferè Græci illi, penes quos dominium Marinum (ut ſuprà oſtenſum eſt) toties variabatur. Neque eorum dominium, opinor, ignorare potuit Herodotus magis, ac Minois Regis. Etenim floruit ipſe poſt finitum Æginetarum (quod diximus) imperium, ſeu ſub Olympiadem LXXX. Aut igitur de Regibus tantùm eſt locutus, aut mirè hallucinatus.

Circa Olympiadem LXXX, & ſequentia in Monarchiam Græcam tempora, nobiliſſimi illi Græcorum populi, non ſolùm Athenienſes, ſed & Lacedæmonii, interdum dominium circumfluentis Maris occupavere. De Lacedæmoniis Demoſthenes; [a] θαλάττης, inquit μὲν ἦρχον καὶ γῆς ἁπάσης *Maris dominabantur & terra univerſæ.* Alii tantundem. De Athenienſibus ſive Idem, ſive Hegeſippus, in Oratione illâ de Haloneſo, verba faciens de Philippo Macedonum Rege maris imperium affectante, *De Prædonibus*, inquit, *æquum eſſe ait Philippus ut communiter & ille nempe & vos eos, qui in mare delinquunt, pellatis*, οὐδὲν ἄλλο ἢ τοῦτο ἀξιῶν ὑφ' ὑμῶν εἰς τὴν θάλατταν κατασταθῆναι, καὶ ὁμολογῆσαι ὑμᾶς, ὡς ἄνευ Φιλίππου οὐδὲ τὴν ἐν τῇ θαλάττῃ φυλακὴν δυνατοί ἐστε φυλάττειν, *nihil aliud quàm hoc poſtulans, ut à vobis Mari ipſe præficiatur, utque confiteamini*

[a] Philipp. 3. vide etiam Themiſtoclem Epiſt. 14.

vos

vos ſine Philippo nec Mare (hactenus veſtrum(*tueri & cuſtodire poſſe.* Modum etiam qualitati & quantitati navigiorum, quibus Vicinis uti liceret, fœdere ponebant. Caput eſt fœderis cum Laconibus icti;[a] Mari quidem Laconas & ſocios uti poſſe, ſed πλεῖν μὴ μακρᾷ νηὶ, ἄλλῳ δὲ κωπήρει πλοίῳ ἐς πεντακόσια τάλαντα ἄγοντι μέτρα, *minimè navigare navi longa, verùm alio navigio quod remis actum vecturam talentorum quingentorum non excederet.* Non ſcilicet navi uno remorum verſu, nedum biremi, triremi aliiſque bellicis, ſed navigiis utcunque remorum paribus aliquot agendis & onerariis, illiſque ſatis exiguis. Id genus ſunt alia apud Thucydidem. Huc ſpectat illud Æmylii Probi, de Timotheo Athenienſium præfecto illuſtri. *Corcyram, inquit, ſub imperium Athenienſium redegit, ſocioſque idem adjunxit Epirotas, Athamanas, Chaonas, omneſque eas gentes quæ mare illud adjacent. Quo facto Lacedæmonii de diutina contentione deſtiterunt, & ſua ſponte Athenienſibus imperii maritimi principatum conceſſerunt, pacemque his legibus conſtituerunt, ut Athenienſes mari duces eſſent. Quæ Victoria tanta fuit Atticis lætitiæ, ut tum aræ P A C I publicè ſint factæ, eique Deæ pulvinar ſit inſtitutum.* Et Demoſthenes [b] de Archebio & Heraclide, οἱ Βυζάντιον παραδόντες Θρασυβούλῳ, Κυρίους ὑμᾶς ἐποίησαν τοῦ

[a] *Thucydid. lib.* 4.

[b] *Orat. adverſ. Leptinē.*

τοῦ Ἑλλησπόντου, ὥστε τὴν Δεκάτην ἀποδόσθαι *qui Byzantium Thraſybulo cum tradidiſſent, Dominos vos* (Athenienſes alloquitur) *Maris fecerunt, adeo ut Decimam venderetis.* Vectigalia ſcilicet ἐκ τῶν φορτίων τῶν ἐμπόρων τοῦ Ἑλλησπόντου *Mercium Mercatorum qui Helleſponto uterentur*, quod adnotat ibi Vlpianus rhetor. Hinc etiam manaſſe vult Cicero durius illud Populi hujus decretum de Æginetis, Maris interdum dominis. *Durius*, inquit, a *Athenienſes, qui ſciverunt, ut Æginetis, qui claſſe valebant, pollices præciderentur.* Ne ſcilicet in poſterum claſſe valerent, aut Mare jam Athenienſium occuparent. Nam in Codicibus nonnullis legitur, *quia claſſe valebant*, quod notat Carolus Langius. Tametſi ab Æliano b intelligatur decretum ideo factum, ut haſtam non ferre, remos verò adhuc agere poſſent. Crudelitatem deteſtantur Scriptores. Sed manifeſtum eſt maris uſum liberum eis ita eſſe præreptum. Neque tantùm inter ipſos Græciæ populos, dominium hujuſmodi marinum comprobatum eſt; verùm etiam à Perſis, qui tunc rebus Orientis potiebantur, idque in fœdere illo nobili poſt victoriam ad Eurymedontem icto. Nimirùm devictis Artaxerxis Longimani Perſarum Impe-

a *De officiis lib. 3. ſic. Valerius Maximus lib. 9. cap. 2.*

b *Var. Hiſt. lib. 2. cap. 9.*

Imperatoris copiis navalibus (quæ mare circa inſulas Chelidonias infeſtum reddiderant) à Cimone Athenienſium duce, adeo fractus eſt Regis animus ὥστε συνθέσθαι τὴν περιβόητον εἰρήνην ἐκείνην, ἵππου μὲν δρόμον ἀεὶ τῆς Ἑλληνικῆς ἀπέχειν θαλάσσης, ἔνδον δὲ Κυανέων καὶ Χελιδονίων μακρᾷ νηῒ καὶ χαλκεμβόλῳ μὴ πλεῖν, *ut nobilem illam Pacem iniret* (Sic Plutarchus; [a] & Ariſtides [b] ferè idem) *ut ſemper à Mari Greço curriculum equi abſtineret, neque intra inſulas Cyaneas & Chelidonias longam navem vel roſtratam haberet.* Toto igitur abſtinendum erat Regi à mari Ægæo, Rhodio, Carpathio, Lydio, & quod inde in Occidentem verſus Athenas vergit. Quippe cujus planè domini Athenienſes. Nam mare Græcum, quod antiquitus Caricum [c] dictum à Cariâ ſeu Occidentalioris Aſiæ partis littore, latiſſimè diffunditur. Etiam ſervitus impoſita eſt Mari Pamphylio ac Lycio, uti etiam Ponto; ut nec in hoc, citra Cyaneas inſulas, nec in illo citra Chelidonias, navis Regia, quæ aut longa aut roſtrata (id eſt bellica) foret, ex fœdere admitteretur. Id ipſum ſanè voluit Iſocrates, [d] ubi de Athenienſi imperio verba faciens, barbaris non licuiſſe ait μακροῖς πλοίοις ἐπὶ τἄνδον πλεῖν Φασηλίδος *longis navibus citra Phaſelidem navigare*. Nam Phaſelis eundem cum

Cholido-

a *Ex Cratero. in Cimonis vita.*

b *In Panathenaico.*

c *Scholiaſt. ad Thucidid. l. 1.* adde *Dionyſ. Halicarnaſſ. lib. 1.*

d *In Panathenaico.*

Digitized by Google

Chelidoniis rigorem in metiendo obtinet, ſive Lyciæ ſive Pamphyliæ oppidum. Contexuerat autem hiſtoriam περὶ τῶν θαλασσοκρατησάντων *eorum qui Maris dominium obtinuere* vetuſtus ſcriptor Caſtor Rhodius, quod memorat Suidas. Ex eo Iulium Africanum & Euſebium ſuos hauſiſſe Maris dominos, ſuperiori capite recenſitos, meritò exiſtimant viri docti[a]. Etiam & Athenienſium atque Lacedæmoniorum dominatus marinos adjeciſſe eum, vix dubitandum. Floruit Caſtor ſub Auguſti Cæſaris tempora. Opus ejus illud omnino periit.

[a] *Ioſ. Scaliger in Euſebianis ad num. 840 Gerard. Voſſius de Hiſtoricis Græcis lib. 1. cap. 25. alii.*

CAPVT XII.

Alia, quæ ſparſim occurrunt, de Maris dominio in Orientalium moribus, *Teſtimonia.*

Etiam in Scriptis quæ ad Orientalium gentium mores attinent, plurima ſparſim occurrunt, quæ receptiſſimam fuiſſe de privato Maris dominio ſententiam luculenter comprobant. Antiochus Epiphanes Syriæ Rex, הלא והים והיבשה לי *Nonne* inquit[b], *& Mare & Tellus mea ſunt?* De mari

[b] *Ioſeph Ben. Gorion. lib. 3. cap. 12.* Edit. Munſter. Ebræolat. in fol.

F Syria-

Syriaco locutus. Et Xerxes ille Perſarum, cùm ridiculè Helleſponto verbera infligeret, ſtigmata inureret, & in aquas par compedum demitteret, δεσπότης, ait [a], τοὶ δίκην ἐπιτιθεῖ τήνδε, *Dominus tibi hanc pœnam irrogat*. Quin ubi Mare Rubrum ſeu Erythræum ita dictum tradit Agatharchides, Boxi Perſæ narrationem ſecutus, ab Erythrâ Rege ſeu Erythro (ideſt ab Edomo accola qui ipſe & Eſau erat [b], atque idem quod *Erythrus* ſeu *Rubrus* Ebraicè denotat) innuere hoc etymon ſimul adjungit [c] κυριεύσαντα τῆς Θαλάττης ἄνδρα *Virum maris ejuſce dominium obtinentem*. Certè & apud Philoſtratum [d] legitur vetus fuiſſe de Mari Rubro, pactum, quod βασιλεὺς Ἐρυθρᾶς ἐνόμισεν ὅτε τῆς θαλάσσης ἐκείνης ἦρχε, *Rex Erythras, quando mari illi dominabatur, contraxerat*, neminem Ægyptium mare illud navi longâ ingredi debere, onerariâ verò unâ tantùm ibi uti. Et de Tyro urbe, Quintus Curtius, [e] *Condita*, inquit, *ab Agenore, diu, Mare non vicinum modò, ſed quodcunque claſſes ejus adierunt, ditionis ſuæ fecit*: Vnde & *Tyria Maria* pro Mari ita occupato ut, injuſſu domini, liber per id tranſitus non eſſet, abiit [f] in proverbium. Quid quod etiam in Oriente mos obtinuit veterrimus, ut cùm Reges Magni, gentes in ſuam poteſtatem redacturi, imperii ac Dominii

a *Herodotus l.* 7.

b *Joſ. Scaliger ad Feſtum verb. Ægyptinos, & Nicol. Fuller. Miſcellan lib.* 4 *cap.* 20.

c *Apud Photium. cod.* 250.

d *De vita Apol. lonii lib* 3. *cap.* 11.

e *De rebus Alexandri lib.* 4.

f *Afranius apud Feſtum verb.* Tyria Maria.

Dominii arrhas ſibi tradi imperarent, *Aquam & Terram* ſimul poſcere ſolebant. Scilicet eas volebant φέρειν γῆν καὶ ὕδωρ *adferre Terram & Aquam*, & ἑτοιμάζειν γῆν καὶ ὕδωρ *præparare Terram & Aquam.* Tam Maris quàm Telluris eorum dominium ſymbolo ejuſmodi deſignari exiſtimabant. Ita à Scytharum Rege Indathyrſo poſcebat [a] Darius Terram & Aquam; ita Xerxes [b] à Lacedæmoniis; ita uterque à Cois, quod ipſi teſtantur Coi in plebiſcito ſeu Epiſtola qua Artaxerxi Hippocratem reddi imperioſiſſimè petenti reſpondent minas Regis Magni negligentes Coi, nullo pacto, quicquid periculi ſibi imminere videretur, Hippocratem reddendum eſſe decernunt. Decreto etiam adjiciunt [c] καὶ γὰρ Δαρείου καὶ Ξέρξου ἀπὸ πατέρων ἐπιστολὰς γραψάντων, γαῖαν καὶ ὕδωρ αἰτεόντων, οὐκ ἔδωκεν ὁ δᾶμος, ὁρέων αὐτοὺς ὁμοίως τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους θνητοὺς ἐόντας ἐπ' αὐτοὺς ἰόντας, *Nam & cum Darius & Xerxes deceſſores ejus epiſtolis ſuis Terram & Aquam poſtularant neutiquam reddidit populus Cous; quippe cui ſatis exploratum, illos qui ad ſe miſiſſent, pariter ac homines ceteros, eſſe mortales.* Atque in Græcis codicibus hiſtoriolæ Iudith, Nabuchodonoſor bellum vicinis gentibus indicturus, deditionis, quam expectaret, formulam diſertè ait eſſe *ut* [d] *præparent ei Terram & Aquam.*

a *Herodotus lib. 4.*
b *Polybius lib. 9*
c *Hippocrates Epiſtol. 9.*
d *Iudith. cap. 2. 7. græcè.*

Niſi aquarum perinde ac Telluris dominos ſe eſſe putarent, quamobrem & Aquam & Terram velut univerſalis dominii inſignia ſibi poſcerent, non ſatis video. Quin de Mari ex Indorum, Perſarum, atque Ægyptiorum diſciplinâ in Onirocriticis ſcribens Achmes Ben Seirim Arabs, εἰ δὲ ἴδῃ τις (inquit[a]) ὅτι ἐδέσποσε τὴν Θάλασσαν, κληρόνομος ἔσται τῆς βασιλείας πάσης καὶ βασιλεύσει, *Si quis* (in ſomniis) *viſus fuerit ſibi factus Maris dominus, hæres erit univerſi regni & imperabit*. Accedat huc Delium illud de Athenienſium dominio Marino oraculum. Delo ſacrificantibus Athenienſibus, puer, dum lavandis manibus aquam hauriebat, è phiala ſimul cum aqua piſces effudit. Inde à vatibus oraculum redditum ὡς κυριεύσουσι τῆς Θαλάττης *Maris fore eos dominos*. Author eſt ſcriptor vetuſtus Semus apud Athenæum[b], ubi Phylarchus etiam memorat, cum Patroclus Ptolemæi Lagi filii dux ad Antigonum regem Piſces ſimul & recentes Ficus miſiſſet atque ambigerent adſtantes quid illo munere ſignificaretur, Antigonum lepidè dixiſſe, ſatis ipſum intelligere quid ſibi vellet Patroclus. Aut enim, inquit, vult Patroclus Θαλαττοκρατεῖν ἡμᾶς, ἢ τῶν σύκων τρώγειν, *imperium ſeu dominium Maris nobis eſſe potiundum, aut rodendas ficus*. Aut ignavum & mollem videri,

aut

a *Cap.* 178.

b *Dipnoſoph. lib.* 8.

aut Maris dominum fieri. De dominio igitur Maris privato non dubitabat. Atque ibi etjam gulo apud Antiphanem comicum, nec vitæ conducibile eſſe, ait, nec ferendum.

> Τῆς μὲν θαλάττης ἀντιποιεῖσθαί τινας
> Ὑμῶν, ἀναλίσκειν τε πολλὰ χρήματα, &c.

Mare quoſdam ex vobis peculiare ſibi vendicare ac in id pecuniæ multum impendere; obſonii verò adnavigare nihil, ne gry quidem. Adjice Theocriteum illud de Ptolemæi Philadelphi Ægypti Regis dominio marino æquè ac Telluris;

> [a] Πολλᾶς δὲ κρατέει γαίης, πολλᾶς δὲ Θαλάσσης [a] *Idyllio* 1.

Multæ Telluris eſt dominus, multi item Maris. Et paulò pòſt;

> —Θάλασσα δὲ πᾶσα καὶ αἶα
> Καὶ ποταμοὶ κελάδοντες ἀνάσσονται Πτολεμαίῳ,

Mare totum (de Lycio, Pamphylio & quod interius eſt reliquum, loquitur) *& Tellus & fluvii ſonori regno Ptolemaï ſubjecti ſunt.* Et Philo Iudæus, Non glorientur, inquit [b] principes ob devictas multas gentes, aut quod omnia flumina καὶ τὰ ἄπειρα πλήθει καὶ μεγέθει πελάγη προσεκτήσαντο *& maria numero & magnitudine diffuſiſſima in ſuam poteſtatem redegerunt.* Dein, tametſi in Oratione de Pace velle videtur

[b] *Lib. de Plantatione Noe.*

Iſocrates Imperium ac dominatum Marinum, quod retinere ſtudebant Athenienſes, malorum eis non paucorum eſſe cauſam, etjam & interdum tyrannidem ab eis in Civitates Græciæ vicinas inde exerceri; id tamen, ut quod ſub utilis atque inutilis, & ex accidenti, injuſti ratione in examen veniat, diſputat; nec omnino ex rei ipſius naturâ injuſtum eſſe contendit. Immo alibi Dominatum illum ſatis laudat, quanquam non omnia in eo conſervando. Et de utrâque civitate & Laconicâ & Atticâ diſertè Idem [a], Συνέβη, inquit, ἑκατέραν κυρίαν γίνεσθαι τῆς ἀρχῆς τῆς κατὰ Θάλατταν· ἣν ὁπότεροι ἂν κατάσχωσιν ὑπηκόους ἔχουσι τὰς πλείστας τῶν πόλεων, *evenit ut utraque civitas maris imperio potiretur; quod utri tenuerint, urbium pleraſque dicto audientes habent.* Etiam diſceptationem legimus apud Ariſtotelem [b] περὶ τῆς πρὸς τὴν Θάλατταν κοινωνίας *de Maris communione*; utrum ſcilicet civitati bene inſtitutæ commoda fuerit necne. Vtrũ conducibilius eſſet manere illud omnium hominum cõmune, adeo ut nemini omnino tranſitus, negotiatio, mercatura, piſcatio negaretur; an ita uſum ejus coerceri ut in Civitatis dominium, quo Exteri arcerentur, recipiendum eſſet. Quà hoc utile inutiléve fuerit, diſputat; non omnino quâ injuſti ne ſpeciem quidem obtenderit; ex gentium circum-

[a] *In Panathenaico.*

[b] Politic. lib. 7. c. 6

cumquaque poſitarum moribus de Maris non minus ac Telluris proprietate abundè edoctus. Quin diſcipulus ejus Alexander Macedo, Victoria in Oriente potitus, expeditionem moliebatur in Europam, ὅπως γῆς τε ἁπάσης καὶ θαλάττης κύριος γένοιτο *ut cunctæ Telluris ac Maris dominus fieret*, quod ait Iulianus[a] Imperator. Et ſanè apud Græciæ populos in primis, Maris accolas, atque ejuſmodi in Oriente alios, idem ferè habitum eſt ſummum præ cæteris imperium & dominatum obtinere, & Maris dominatu potiri. Neque ſine hoc illud aſſequendum exiſtimabant. Vnde conſilium illud Themiſtocleum, quod Cn. Pompeius etiam Romæ amplexus eſt; *Qui*[b] *Mare teneat eum neceſſe eſſe rerum potiri. Et omnino magnæ potentiæ præſidium & quaſi pignus eſt ſemperque fuit Maris dominari* (ſic in Polybium Iſaacus Caſaubonus[c]) *quod Græcis* θαλαττοκρατεῖν *dicitur. Propterea antiqui Chronicorum apud Græcos ſcriptores, quum nullum extaret ſummum imperium ullius Græci populi cujus factis, ante Olympiadum inſtitutionem, doctrina temporum inniteretur, inter alia tempora quibus ad ſeriem temporum deſignandam ſunt uſi, iſtud non prætermiſerunt, ſed Populos diligenter recenſuerunt, penes quos Imperium Maris quondam fuiſſet, atque omnes Mutationes quæ in ea re contigerunt accuratè in ſuis Chronologiis*

a *In Oratione 3. ſeu Euſebiæ encomio.*

b *Cicero ad Atticum. lib.* 10. *epiſt.* 7 *Plutarch. in Themiſtocle.*

c *Comm. in Polybium p.* 199.

adnotarunt. Sed de receptis in Oriente circa Maris dominium moribus, ſatis ſuperque.

CAPUT XIII.

De Spinetis, Tyrrhenis, Carthaginienſibus, *aliis in* Occidente *Maris dominis.*

NEc luculenter minùs in Occidentalium Moribus vetuſtis, Dominium, quale diximus, Marinum comperitur. Spinetæ, quibus Vrbs cognominis ad Padi oſtium, diù Maris ſuperi ſeu Adriatici domini fuere, Delphos ex proventibus maritimis decimas magnificas Apollini mittere ſoliti. Ita Strabo [a] & Dionyſius Halicarnaſſeus [b]; qui itidem de Tyrrhenis, eos Maris inferi, ſeu quod Auſtralem Italiæ plagam alluit, fuiſſe Θαλαττοκράτορας diſertè ſcribunt; id eſt planè *Maris dominos.* Et Diodorus Siculus, Tyrrheni, inquit, [c] πολλοὺς χρόνους θαλαττοκρατήσαντες *diu Mare ut Domini obtinentes, à ſe illud denominarunt.* Poſtmodùm autem Maris ferè totius Mediterranei quod Occidentalius eſt, Siculi ſcilicet & Africani, Domini fuere [d] Carthaginienſes, quibus prælio devictis, eodem jure temporis aliquantò potitus eſt Aga-

a *Lib.* 5.
b *Orig. Rom. l.* 1.
c *Biblioth. lib.* 5.
d *Diodorus Siculus lib.* 20.

Agathocles Siculorum Rex; à quo deficientibus Africanis, Dominatus ille citò Carthaginienſibus reſtitutus eſt. Sub Olympiade CXVIII. hæc geſta ſunt. Per quadraginta aut circiter annos dein fuere Domini Maris eique leges dabant Carthaginienſes, uſque nimirum ad bellum Punicum primum, quod Olympiadis CXXVIII anno ultimo incepit. Ita Polybius [a] *τῆς Θαλάττης ἀκονιτὶ τῶν Καρχηδονίων ἐπικρατούντων Carthaginienſibus Maris dominium citra controverſiam obtinentibus*, Et paulò poſt; habebant Carthaginienſes *τὴν κατὰ Θάλατταν ἡγεμονίαν ἀδήριτον ἐκ προγόνων Maris Imperium ſine omni controverſia à Majoribus acceptum*. Sed & diu ante Agathoclis tempora idem obtinebant Carthaginienſes, quod ſatis liquet ex fœdere illo inter eos & Romanos omnium primo, ſub Conſulum initia, ſeu circa Olympiadem LXVIII icto. Ejus, unũ eſt apud Polybiũ, qui ſolus illud memorat, caput; *μὴ πλεῖν Ῥωμαίους μήτε τοὺς Ῥωμαίων συμμάχους ἐπέκεινα τοῦ Καλοῦ ἀκρωτηρίου, ἐὰν μὴ ὑπὸ χειμῶνος ἢ πολεμίων ἀναγκασθῶσιν. Ne naviganto Romani Romanorumve Socii ultra pulchrum promontorium, extra quam ſi tempeſtatis aut hoſtium vi fuerint coacti.* Africæ eſt promontorium illud; adeoque domini erant maris Carthaginienſes, ut nec Romanis ſociiſve eorum ultra illud pro-

[a] *Hiſtor. lib. 1, & 3.* adde *Appian. Alexandrin. ſub initiis Belli Punici.*

montorium navigare vellent eſſe fas. Id quod icto fœdere juſtum eſſe agnovere Romani. In ſecundo autem illuſtrium horum in Occidente populorum fœdere cautum inſuper eſt, ne quis Romanorum aut Africam aut Sardiniam appelleret, niſi aut commeatus accipiendi gratiâ aut naves reficiendi, quod docet itidem Polybius. Maris igitur uſus ſublatus, aut temperatus. Atque huc ſpectat illud Pompeii Feſti [a] de Pœnis, *Tyro oriundi Pœni adeò potentes Maris fuerunt, ut omnibus mortalibus navigatio eſſet periculoſa,* Nam Carthaginienſes Pœnorum primarii fuere. Quinetiam de Venetis Galliæ Occidentalis, circa Ligeris fluvii oſtium, populo, rerum Nauticarum olim præ accolis ſtudioſo, Iulius Cæſar, *In magno,* [b] *impetu Maris atque aperto, paucis portubus interjectis, quos tenent ipſi, omnes ferè qui eodem Mari uti conſueverunt, habent vectigales.* Ob uſum vicini Maris, vectigalia pendebantur illis, ut dominis. Nec prætereundum heic quod de Authari Langobardorum Rege habet Paulus Warnfredus. [c] Intra Maris undas Rhegium alluentes columna poſita erat. *Vſque ad eam* (inquit Paulus) *equo ſedens acceſſit Autharis, eamque de haſtæ ſuæ cuſpide tetigit dicens, Vſque hîc erunt Longobardorum fines.* De Populo autem Romano, omnium illuſtriſſimo

[a] *In verb. Tyria Maria.*

[b] *De bello Gallico l. 3. cap. 8.*

[c] *De Geſtis Longobardorum l. 3. c. 33. quod memorat etiam Sigonius de Regno Italiæ l. 1.*

mo morum juriſque exemplo proximè agendum.

CAPVT XIV.

Populi Romani, *& qui in* Orientali imperio *mores eorum ſunt ſecuti, Dominium Marinum.*

PAribus utrique, Carthaginienſes & Romani, viribus votiſque imperium Orbis agitabant ante bellum Punicum primum, niſi quod ex dominio illo Maris tot annos obtento potentiores illi viderentur. Tunc autem navium CLX claſſis intra ſexageſimum diem, quàm cæſa fuerat ſylva, in anchoris ſtantis armiſq; inſtructæ C. Duillius Imperator Carthaginem ferè in ipſo mari delevit, atque in Romanorum poteſtatem hoc prorſus redegit. *Et pudebat* (quod ait Florus, [a] *nobilem populum, ablato Mari, raptis Inſulis, dare tributa quæ jubere conſueverat.* [a] *Lib. 2. cap. 6.* Ita, exutis dominio hujuſmodi Carthaginienſibus, acquirebant jure Belli ac Victoriâ Romani. Tanto Imperatori & tam perpetuo, hoc nomine, honore habito, ut revertenti ſemper à cænâ tibicines canerent & fu-

& funale præferretur. Quin & Phœnicii & Cilicii Maris dominabantur Romani, quod ex Fœdere ab Antiocho Syriæ Rege cum eis inito manifeſtum fit. In eo cautum eſt ad hunc modum : *Tradito Antiochus naves longas armamentaque earum; neve plures quàm decem naves actuarias (nulla quarum plus quam* XXX *remis agatur) habeto, neve Monerem ex belli cauſa, quod ipſe illaturus erit. Neve navigato citra Calycadnum neve Sarpedonem promontoria; extrà quàm ſiqua navis pecuniam, ſtipendium, aut legatos, aut obſides portabit.* Sic Livius [a]. Sed apud Polybium [b] legitur, *nullam habeto triginta remis actam navem.* Annibal item in oratione ad Scipionem habitâ, *Non recuſamus*, inquit, [c] *quin omnia propter quæ bellum initum eſt veſtra ſint, Sicilia, Sardinia, Hiſpania, quicquid Inſularum toto inter Africam Italiamque continetur mari. Carthaginienſes incluſi Africæ litoribus, vos (quando ita Diis placuit) externa etiam Terra Marique videamus regentes imperia.* Et paulò poſt pace initâ, quingentæ Carthaginienſium naves quæ remis agerentur, ab eis ſublatæ ſunt & incenſæ. Ne ſcilicet Mari, quod jam alieni eſſet dominii, uterentur. Poſtea etiam caſtigatus eſt Senatus Carthaginienſium [d] *quod contra fœdus, exercitum & navales materias haberent*; Et *Placuit, quòd extra fines exercitum duxiſſent, &c. bellum*

a *Decad. 4. lib. 8.*
b *In excerptis legationibus, c. 35.*
c *Liv, lib. 30.*
d *Epit. Liv. l. 48 & 49.*

lum iis indici. Et diſertè Plinius de Cn. Pompejo; *Oram maritimam*, inquit, [a] *à Prædonibus liberavit & Imperium Populo Romano reſtituit.* Quin, de latiſſimo Populi Romani dominio Marino, Dionyſius Halicarnaſſeus πάσης, inquit, [b] κρατεῖ Θαλάσσης, ὐ μόνον τῆς ἐντὸς Ηρακλείων στηλῶν, ἀλλὰ καὶ τῆς Ωκεανίτιδος, ὅση πλεῖσθαι μὴ ἀδύνατός ἐστι, *Vniverſi Maris domina eſt* (Roma) *non ſolùm illius quod intra Herculis columnas habetur, verùm & ipſius Oceáni, quicunque eſt navigabilis.* Hyperbole quidem eſt. Sed ampliſſimi dominii Marini interea teſtimonium luculentum. Vti & illud Appiani Alexandrini, [c] *Maris Mediterranei totius tenent* (Romani) *dominium.* Ejuſmodi ſunt alia. Neque ſanè admittendum eſt illud viri præſtantiſſimi qui de Exemplis ejuſmodi, *hæc*, inquit, [d] *non docent occupationem Maris aut juris navigandi. Poſſunt enim ut Singuli, ita & Populi pactis non tantùm de Iure quod propriè ſibi competit ſed & de eo quod cum omnibus hominibus commune habent, in gratiam ejus cujus id intereſt, diſcedere.* Et ad Vlpianum ſe refert qui ex bonâ ſtipulationis fide, non ex ſervitute Mari imponendâ pendere vult Illam piſcationis in Mari Thynnariæ [e] ceſſationem, de qua infrà. [f] Certe ejuſmodi, cujus quidem author eſt Vlpianus, diſtinctione idem dici poteſt de omnimodo (quod

a *Nat. Hiſtor. l. 7. cap. 26*

b *Orig. Rom. l. 1.*

c *In præfatione.*

d *Hugo Grotius de Iure Belli & Pacis, l. 2. c. 3. § 15.*

e *L. 13. ff. tit. Communia Prædiorum.*

f *cap. proximo.*

Digitized by Google

(quod vocamus) ſive dominio ſive ſervitute. Privatim uti, frui; alios jure impedire, arcere, ſi dominium non eſt, nihil eſt. Quin Caſſandra, apud Lycophronem, dominium ejuſmodi Populo Romano fore prædixit, ubi ei tribuit

Γῆς καὶ θαλάσσης σκῆπτρα καὶ μοναρχίαν,

Telluris & Maris ſceptra & Monarchiam. Huc ſpectant tum quę habemus ſuprà de Cn. Pompeji imperio à P. Romano delegato, tum quæ obiter occurrunt apud Scriptores de Romanorum dominio marino alia. De Auguſto Cæſare Suetonius[a]; *Claſſem Miſeni, & alteram Ravennæ ad tutelam Superi & Inferi maris collocavit.* Ariſtides autem dominium hoc Romanis, non (quemadmodum olim Athenienſibus) certis finibus definitum eſſe ait; [b] ſed ut cingulum eorum imperio circumfundi. Et Themiſtius de Imperatore Theodoſio ſeniore, τί φαίης ἄν, inquit[c], περὶ τοῦ πάσης σχεδὸν βασιλεύοντος γῆς καὶ θαλάττης, *Quid de eo diceres qui Imperator ſeu Rex eſt ferè univerſæ Telluris ac Maris.* Procopius item de Imperatoris Romani figurâ urbem lævâ tenente loquutus, cęlatoris mentem fuiſſe ait, [d] ὅτι γῆ τε αὐτῷ καὶ θάλασσα δεδούλωται πᾶσα *univerſam Tellurem ipſi æquè ac Mare deſervire.* Tantundem fermè Nicephorus Calliſtus in præfatione ad hiſtoriam

a *In Auguſto, c. 49.*

b *In Romæ Encomio.*

c *Orat. 5.*

d *De Ædificiis Iuſtiniani, cap. de Auguſtæo.*

riam Eccleſiaſticam. Et Iulius Firmicus de iis quorum in thematis Genethliacis luna creſcens triceſimam Tauri partem occupaverit, proſpera Iovis radiatione accedente; *Maris*, inquit, [a] *& Terræ dominia poſſidentes, quocunque feliciter exercitum ducent.* Oppianus ad Antoninum Imperatorem, [b]

a *Matheſeos lib.6. cap.1.*
b *Halieutic. lib.3.*

—Σοῖς μὲν γὰρ ὑπὸ σκήπτροισι Θάλασσα
Εἰλεῖται, καὶ φῦλα Ποσειδάωνος ἐνάυλων.

Tuis enim ſub ſceptris ſeu *legibus Mare volvitur & piſcium turba per Mare diſpoſita.* Et Venus ad Iovem [c] de futuro Romanorum imperio.

c *Virgil. Æneid.1.*

Certè hinc Romanos, olim volventibus annis,
Hinc fore ductores, renovato ſanguine Teucri,
Qui Mare qui Terras omni ditione tenerent,
Pollicitus: quæ te, genitor, ſententia vertit?

Vnde idem Poeta alibi [d] de Auguſto Cæſare

d *Georgic. lib. 1.*

An Deus immenſi venias Maris, ac tua Nautæ
Numina ſola colant; tibi ſerviat ultima Thyle,
Teque ſibi generum Tethys emat omnibus undis.

Et de Scipione Africano Claudianus [e];

e *Præfat. in lib. 3. de laudibus Stiliconis.*

Ergo ſeu patriis primævus Manibus ultor
Subderet Hiſpanum legibus Oceanum,

Seu

Seu quid aliud caſtris faceret, hærebat lateri ejus ſemper Ennius. Iohanni item Epiſcopo Euchaitenſi, in Iambicis, Conſtantinus Monomachus Imperator quidem Orientis, ſed ex Occidentalis Imperii moribus nuncupatur;

a *Euchait. pag.* 51.

Γῆς καὶ Θαλάσσης Κύριος καὶ δεσπότης

Telluris & Maris dominus.

b *Concil. Chalced. part.* 3. *tom.* 3. *part.* 1. *edit. Binianæ* 1618.

c *Lib.* 1. *them.* 17.

Vti etiam Leo Auguſtus à Varadato [b] *Terræ Mariſque dominus*. Vnde in Imperio Conſtantinopolitano, Occidentalis mores ſequuto, ipſum Pelagus Ægæum inter Themata ſeu Provincias, non aliter ac Samus, Cyprus, aliæve inſulæ ſeu territoria qualiacunque recenſitum eſt. Id liquet ex Thematibus Conſtantini Porphyrogenneti, [c] ubi etiam Helleſpontus expreſſim Ægæi Maris præfecto adſcribitur cum territoriis circumjacentibus. Atque ingens ſanè proventus erat fiſcalis ex hoc Mari, piſcationis tantùm nomine. Decem interdum aureorum millia, interdum duodecim ex ea annuatim conflabantur. Diſcimus ex decreto quo Andronicus Palæologus imperii inſignia retinens, ſed in thalamis Palatii otioſus, in victum ſui & aſſeclarum annuum habuit πρόσοδον τῆς ἁλιευτικῆς ἡ πρὸ τοῦ Βυζαντίου τελεῖται· δέκα χιλιάδων τέως ἔγγιστα οὖσαν *proventum Piſcationis ante*

Byzan-

Byzantium pendi ſolitum uſque ad decem tunc aureorum millia, quod ait Nicephorus Gregoras [a]. Idem nonnullis *Topiaticum* [b], *Topitum*, *Piſcinica* etiam nominatur & *Topite*. Quin in Notitia Dignitatum Orientis, ſub Proconſule Aſiæ, Trinæ tantùm recenſentur ad hunc modum Provinciæ.

Sub diſpoſitione Viri ſpectabilis Proconſulis Aſiæ, Provinciæ infraſcriptæ.

Aſia;
Inſulæ;
Helleſpontus.

Etiam *Officium Helleſponti conſularis* in reſcripto Honorii & Theodoſii [c] Auguſtorum memoratur, ubi è vicarii Aſiæ poteſtate in Proconſulis Aſiæ (qui tunc temporis Simplicius erat) transfertur. Alibi etiam in Iuſtiniani Novellis occurrit Helleſpontus [d] cum Ponto Polemoniaco, provinciæ ſeu præfecturæ nomine, conjunctus. Scio quidem non tam pro freto illo Aſiam & Europam interluente Helleſpontum à viris doctis heic capi quàm pro regione Aſiæ maritimâ. Sic Guidus Pancirollus [e], etiam ad Notitiâ. *Hoc in loco*, inquit, *regio Aſiæ ad Helleſponti oram*

a *Lib. 9.*

b *Vide I. Cantacuzenum hiſt. lib. 2. cap. 13. & lib. 4. ca. 42 præter Io. Meurſium in Gloſſario. verb.* τοπικὸν *& Iul. Caſ. Bullinger. de Imperio Romano lib. 9. cap. 72.*

c *L. unic. C. de Officio Comitis Sacri patrimonii.*

d *Novell. 20. in præfatione.*

e *In Notit. Orient. cap. 102.*

 oram

oram ſua ſignificatur. Certè ſatis rarò, puto, occurit alibi Helleſponti nominis uſus pro regione aliqua [a] Aſiæ, ſed potiùs Helleſpontia. At verò ſi in Notitia non ipſum fretum ſed regio cognominis deſignaretur, quamobrē hæc tantùm regio ſigillatim cum Aſia, cujus & ipſa pars aliquantula ita eſſet, nominatur? Si pro freto ipſo accipias, res manifeſta & ſibi optimè conſtans videtur. Perampla Proconſulis Aſiæ provinciam Aſiâ ipſâ, Freto alluente, & Inſulis denotari, rationi perquam conſonum eſt; Non ita, Aſiâ ipſâ & inſulis, adjectâ inſuper neſcio qua regiunculâ ſatis obſcurâ quæ & ipſius Aſiæ pars. Et ſequentis ævi uſus vetuſtiorem heic adminiſtrationem interpretari videtur. Ipſum Ægæum pelagus (quod vicinum totum fere hoc mare continet) inter Themata, præfecturas ſeu provincias Orientis expreſſim à Conſtantino, quem jam memoravimus, Porphyrogennito numeratur. Verba ejus ſunt: [b] Τὸ δὲ καλούμενον Αἰγαῖον πέλαγος, καὶ αὐτὸ χρηματίζον εἰς θέμα, &c. *Ægæum verò pelagus etiam ipſum inter Themata relatum, &c.* Et paulo poſt etiã de Inſulis, Προσωκείωται δὲ τῷ στρατηγῷ τοῦ Αἰγαίου πελάγους αἵ τε Κυκλάδες νῆσοι καλούμεναι, καὶ τῶν Σποράδων ὧν περιέχουσιν ἥτε Μιτυλήνη καὶ Χίος καὶ αὐτὴ ἡ Λῆμνος. *Ad Ægæi autem maris præfecturam pertinent inſulæ Cyclades*

[a] *Vide Ortelium in Theſauro Geograph. verb. Helleſpontus.*

[b] *Lib. 1. Them. 17*

des dicta, & ex Sporadibus quæ reliquas excellunt, Mytelene & Chius, & ipſa Lemnus. Adeo ut heic Inſulæ & Mare ipſum velut ſingulares præfecturæ partes ſeu provinciæ, non aliter ac aliæ qualeſcunque regiones continerentur. Quin ex Notitia Orientis obſervandum eſt, in Proconſulis Aſiæ inſignibus, quæ codicillis, quibus is præficiebatur, principalibus depingi ſolebant, Trium contineri (præter principum vultus ſeu Genios ac Mandatorum librum) Mulierum imagines, eaſque diadematis turritis pariter cinctas ad modum quem oculis mox ſubjicimus, ita provincias illas tres, ſcilicet Aſiam, Inſulas, Helleſpontum ſimul referentes, ſuorumque nominum adjectione ſigillatim ita inſignitas, ut poſtremam primæ partem ſeu regionē fuiſſe non ſit omnino cur admittamus. Quin & Pancirolli, qui non ſolum editis Alciati (unde figurā accepimus) verum etiā manuſcriptis Fulvii Vrſini aliorumque Notitię Codicibus uſus eſt, imaginum illarum deſcriptionē ſubjungere viſum eſt. *Infra librum mandatorum habet hic Proconſul* (ita Pancirollus) *imagines trium mulierum, quæ provincias ipſi commiſſas referunt, ſcilicet Aſiā, Inſulas & Helleſpontum ut nomina ipſis inſcripta indicant. Hæ inſigne quoddā regium in capite* (diadema quælibet turritum, in libris editis) *& vaſa aureis*

plenâ manibus gerunt quæ exactionē tributorū tribus illis regionibus faciendam, ad Proconſulē pertinere ſignificabant. Longis aureiſque tunicis indutæ ſunt. In Manuſcriptis albas aut cæruleas habent. Aſia calceis cæruleoque pallio utitur. Aliæ calceis carent. Quæ inſulas refert purpureum pallium; quæ Helleſpontum viride geſtat. Sed in codice Vrſini, omnes rubris cothurnis altè calciatæ habitu non differunt. In Madruciano longis veſtibus demiſſis vix pedes oſtendunt. Hactenus ille. Anne verò eſt ſimile veri regiunculam aliquam Aſiæ in Inſignibus hiſce pari cum ea quæ fuit Aſiæ ipſius majeſtate, cum & hæc illam etiam , non aliter ac totam minutiam, complexa fuiſſet, depingi. Turrita ſingularum diademata, ſtatura æqualis, majeſtas & opulentia nullo modo diſſimilis , talem parilitatem indicare videntur ut earum nulla in hac deſignationis formulâ, alterius pars videatur quidem cenſenda. Adeoque ut nec Helleſpontus ſit ibi aliud ac ipſum Mare ſeu fretum interluens ; quo ita Aſiæ proconſulatui cum inſulis, non diſpari dominii ratione, conjuncto, Aſiæ & Europæ provinciæ fiebant civiliter ſive continuæ ſeu contiguæ. Qualis provinciarum diſtinctio ubi non erat, etiam cum Continente inſulæ præjacentes ipſumque Mare unicum provinciæ corpus faciebant. Atque hinc evenit ut In-

ASIA.
INSVLAE.
HELESPONTVS

ſulæ Italiæ pars [a] Italiæ eſſent; uti etiam cujuſque Provinciæ; & quæ modico freto, ut Sicilia, Italiâ dividerentur, eæ magis inter continentes provincias [b] eſſent cenſendæ. Interjacentia maria non obſtabant quo minùs ex continente ac inſulis unum & continuatum territorium efficeretur. Idque autore Vlpiano, qui Mare tamen omnium hominum commune eſſe dicere amat. Sed eâ de re infrà in Reſponſis ad Objecta. Etiam idem alibi Vlpianus [c]; *Si quis me prohibet in Mari piſcari, vel everriculum (quod Græcè σαγήνη dicitur) ducere, an injuriarum judicio poſſim eum convenire? Sunt qui putent injuriarum me poſſe agere, & ita Pomponius, & plerique, eſſe huic ſimilem eum qui in publicum lavare vel in cavea publica ſedere, vel in quo alio loco agere, ſedere, converſari non patiatur, aut ſi quis re mea uti non permittat. Conductori autem veteres interdictum dederunt, ſi forte publicè hoc conduxit. Nam vis ei prohibenda eſt, quo minùs conductione ſua fruatur.* Inter publica igitur, id eſt quæ ſunt Populi [d] Romani propria & privata, non omnium hominum communia, aliter ac balnea publica, caveæ, id genus cetera, cenſebatur Mare quod à Populo occupatum eſt. Et quid eſt heic publicè conducere, niſi Maris, quà ejus Dominus erat ac locator Populus, conductorem

a *L. 9. ff. tit de Iudiciis, de qua vide I. Gryphiand. tract. de Inſulis cap. 15.*

b *L. 99. ff. de verb. Signif.*

c *L. 13. §. ſi quis ff. tit. de Injuriis.*

d *L. 15. ff de V. S.*

ctorem fieri? Neque locari aut conduci quid poſſe, quod non ita unius ſit ut alterius non ſit, quenquam affirmare opinor. Quoniam verò loca publica privatorum, ex jure Civitatis, uſibus deſerviunt [a], ideo & injuriarum agi potuiſſe heic cenſuit Pomponius cum aliis. Edictum inſuper Prætoris erat, *Nequid in loco publico facias inve locum immittas qua ex re quid illi damni detur.* Ad hoc Vlpianus, *adverſus eum,* inquit [b], *qui molem in Mare projecit interdictum utile competit ei cui forte hæc res nocitura ſit. Si autem nemo damnum ſentit, tuendus eſt is qui in litore ædificat, vel molem in mare jacit. Si quis in mari piſcari aut navigare prohibeatur, non habebit interdictum; quemadmodum nec is qui in campo publico ludere; vel in publico balneo lavare; aut theatro ſpectare arceatur. Sed omnibus his caſibus injuriarum actione utendum eſt.* Interdicto igitur prohibitorio utendum erat, ubi moles in mare jactæ non aliter ac ubi damnum loco cuicunque publico, theatro, balneo, circo, foro illatum. Hiſce, quæ planè populi Romani, non communia omnium hominum fuere, æquiparatur omnimodò Mare, etiam ab ipſo Vlpiano. Quin litorum & Maris [c] apud eos, qui de Maris communione loquuntur, eadē eſt ratio. Neque nonnullis, ſeorſim de iis agentibus [d], minùs communia dicūtur, ut Neratio, Vlpiano,

a L. 2. ff. Ne quid in loco §. 2.

b Loc. citat. §. 8. & 9.

c Inſtit. de Rer. Diviſ. §. litorum. Marcianus l. 2. ff. de Diviſ. rer.

d L. 14. ff. de acquir. rer. dom. l. 13 ff. de Injuriis §. 7.

montorium navigare vellent eſſe fas. Id quod icto fœdere juſtum eſſe agnovere Romani. In ſecundo autem illuſtrium horum in Occidente populorum fœdere cautum inſuper eſt, ne quis Romanorum aut Africam aut Sardiniam appelleret, niſi aut commeatus accipiendi gratiâ aut naves reficiendi, quod docet itidem Polybius. Maris igitur uſus ſublatus, aut temperatus. Atque huc ſpectat illud Pompeii Feſti [a] de Pœnis, *Tyro oriundi Pœni adeò potentes Maris fuerunt, ut omnibus mortalibus navigatio eſſet periculoſa,* Nam Carthaginienſes Pœnorum primarii fuere. Quinetiam de Venetis Galliæ Occidentalis, circa Ligeris fluvii oſtium, populo, rerum Nauticarum olim præ accolis ſtudioſo, Iulius Cæſar, *In magno,* [b] *impetu Maris atque aperto, paucis portubus interjectis, quos tenent ipſi, omnes ferè qui eodem Mari uti conſueverunt, habent vectigales.* Ob uſum vicini Maris, vectigalia pendebantur illis, ut dominis. Nec prætereundum heic quod de Authari Langobardorum Rege habet Paulus Warnfredus. [c] Intra Maris undas Rhegium alluentes columna poſita erat. *Vſque ad eam* (inquit Paulus) *equo ſedens acceſſit Autharis, eamque de haſtæ ſuæ cuſpide tetigit dicens, Vſque hîc erunt Longobardorum fines.* De Populo autem Romano, omnium illuſtriſſimo

[a] *In verb. Tyria Maria.*

[b] *De bello Gallico l. 3. cap. 8.*

[c] *De Geſtis Longobardorum l. 3. c. 33. quod memorat etiam Sigonius de Regno Italiæ l. 1.*

mo morum juriſque exemplo proximè agendum.

CAPUT XIV.

Populi Romani, *& qui in* Orientali imperio *mores eorum ſunt ſecuti, Dominium Marinum.*

PAribus utrique, Carthaginienſes & Romani, viribus votiſque imperium Orbis agitabant ante bellum Punicum primum, niſi quod ex dominio illo Maris tot annos obtento potentiores illi viderentur. Tunc autem navium CLX claſſis intra ſexageſimum diem, quàm cæſa fuerat ſylva, in anchoris ſtantis armiſq; inſtructæ C. Duillius Imperator Carthaginem ferè in ipſo mari delevit, atque in Romanorum poteſtatem hoc prorſus redegit. *Et pudebat* (quod ait Florus, [a] *nobilem populum, ablato Mari, raptis Inſulis, dare tributa quæ jubere conſueverat.* Ita, exutis dominio hujuſmodi Carthaginienſibus, acquirebant jure Belli ac Victoriâ Romani. Tanto Imperatori & tam perpetuo, hoc nomine, honore habito, ut revertenti ſemper à cænâ tibicines canerent & fu-

[a] Lib. 2. cap. 6.

& ſunale præferretur. Quin & Phœnicii & Cilicii Maris dominabantur Romani, quod ex Fœdere ab Antiocho Syriæ Rege cum eis inito manifeſtum fit. In eo cautum eſt ad hunc modum : *Tradito Antiochus naves longas armamentaque earum; neve plures quàm decem naves actuarias (nulla quarum plus quam* XXX *remis agatur) habeto, neve Monerem ex belli cauſa, quod ipſe illaturus erit. Neve navigato citra Calycadnum neve Sarpedonem promontoria; extrà quàm ſiqua navis pecuniam, ſtipendium, aut legatos, aut obſides portabit.* Sic Livius [a]. Sed apud Polybium [b] legitur, *nullam habeto triginta remis actam navem.* Annibal item in oratione ad Scipionem habitâ, *Non recuſamus,* inquit, [c] *quin omnia propter quæ bellum initum eſt veſtra ſint, Sicilia, Sardinia, Hiſpania, quicquid Inſularum toto inter Africam Italiamque continetur mari. Carthaginienſes incluſi Africæ litoribus, vos (quando ita Diis placuit) externa etiam Terra Marique videamus regentes imperia.* Et paulò poſt pace initâ, quingentæ Carthaginienſium naves quæ remis agerentur, ab eis ſublatæ ſunt & incenſæ. Ne ſcilicet Mari, quod jam alieni eſſet dominii, uterentur. Poſtea etiam caſtigatus eſt Senatus Carthaginienſium [d] *quod contra fœdus, exercitum & navales materias haberent;* Et *Placuit, quòd extra fines exercitum duxiſſent, &c. bellum*

a *Decad.* 4. *lib.* 8.
b *In excerptis legationibus, c.* 35.
c *Liv. lib.* 30.
d *Epit. Liv. l.* 48 *&* 49.

lum iis indici. Et diſertè Plinius de Cn. Pompejo; *Oram maritimam*, inquit, [a] *à Prædonibus liberavit & Imperium Populo Romano reſtituit.* Quin, de latiſſimo Populi Romani dominio Marino, Dionyſius Halicarnaſſeus *πάσης*, inquit, [b] *κρατεῖ Θαλάσσης, οὐ μόνον τῆς ἐντὸς Ἡρακλείων στηλῶν, ἀλλὰ καὶ τῆς Ὠκεανίτιδος, ὅση πλεῖσθαι μὴ ἀδύνατός ἐστι*, *Vniverſi Maris domina eſt* (Roma) *non ſolùm illius quod intra Herculis columnas habetur, verùm & ipſius Oceani, quicunque eſt navigabilis.* Hyperbole quidem eſt. Sed ampliſſimi dominii Marini interea teſtimonium luculentum. Vti & illud Appiani Alexandrini, [c] *Maris Mediterranei totius tenent* (Romani) *dominium.* Ejuſmodi ſunt alia. Neque ſanè admittendum eſt illud viri præſtantiſſimi qui de Exemplis ejuſmodi, *hæc*, inquit, [d] *non docent occupationem Maris aut juris navigandi. Poſſunt enim ut Singuli, ita & Populi pactis non tantùm de Iure quod propriè ſibi competit ſed & de eo quod cum omnibus hominibus commune habent, in gratiam ejus cujus id intereſt, diſcedere.* Et ad Vlpianum ſe refert qui ex bonâ ſtipulationis fide, non ex ſervitute Mari imponendâ pendere vult Illam piſcationis in Mari Thynnariæ [e] ceſſationem, de qua infrà. [f] Certe ejuſmodi, cujus quidem author eſt Vlpianus, diſtinctione idem dici poteſt de omnimodo (quod

a *Nat. Hiſtor. l. 7. cap. 26*

b *Orig. Rom. l. 1.*

c *In præfatione.*

d *Hugo Grotius de Iure Belli & Pacis, l. 2, c. 3. § 15.*

e *L. 13. ff. tit. Communia Prædiorum.*

f *cap. proximo.*

(quod vocamus) ſive dominio ſive ſervitute. Privatim uti, frui; alios jure impedire, arcere, ſi dominium non eſt, nihil eſt. Quin Caſſandra, apud Lycophronem, dominium ejuſmodi Populo Romano fore prædixit, ubi ei tribuit

Γῆς καὶ θαλάσσης σκῆπτρα καὶ μοναρχίαν,

Telluris & Maris ſceptra & Monarchiam. Huc ſpectant tum quę habemus ſuprà de Cn. Pompeji imperio à P. Romano delegato, tum quæ obiter occurrunt apud Scriptores de Romanorum dominio marino alia. De Auguſto Cæſare Suetonius[a]; *Claſſem Miſſeni, & alteram Ravennæ ad tutelam Superi & Inferi maris collocavit.* Ariſtides autem dominium hoc Romanis, non (quemadmodum olim Athenienſibus) certis finibus definitum eſſe ait,[b] ſed ut cingulum eorum imperio circumfundi. Et Themiſtius de Imperatore Theodoſio ſeniore, τί φαίης ἂν, inquit[c], περὶ τοῦ πάσης σχεδὸν βασιλεύοντος γῆς καὶ θαλάττης, *Quid de eo diceres qui Imperator ſeu Rex eſt ferè univerſæ Telluris ac Maris.* Procopius item de Imperatoris Romani figurâ urbem lævâ tenente loquutus, cęlatoris mentem fuiſſe ait, [d]ὅτι γῆ τε αὐτῷ καὶ θάλασσα δεδούλωται πᾶσα *univerſam Tellurem ipſi æquè ac Mare deſervire.* Tantundem fermè Nicephorus Calliſtus in præfatione ad hiſtoriam

a In Auguſto, c. 49.

b In Romæ Encomio.

c Orat. 5.

d De Ædificiis Iuſtiniani, cap. de Auguſteo.

riam Eccleſiaſticam. Et Iulius Firmicus de iis quorum in thematis Genethliacis luna creſcens triceſimam Tauri partem occupaverit, proſpera Iovis radiatione accedente; *Maris*, inquit, [a] *& Terræ dominia poſsidentes, quocunque feliciter exercitum ducent.* Oppianus ad Antoninum Imperatorem, [b]

a *Matheſeos lib. 6. cap. 1.*
b *Halieutic. lib. 3.*

——Σοῖς μὲν γὰρ ὑπὸ σκήπτροισι Θάλασσα
Εἰλεῖται καὶ φῦλα Ποσειδάωνος ἐναύλων.

Tuis enim ſub ſceptris ſeu legibus Mare volvitur & piſcium turba per Mare diſpoſita. Et Venus ad Iovem [c] de futuro Romanorum imperio.

c *Virgil. Æneid. 1.*

Certè hinc Romanos, olim volventibus annis,
Hinc fore ductores, renovato ſanguine Teucri,
Qui Mare qui Terras omni ditione tenerent,
Pollicitus: quæ te, genitor, ſententia vertit?

Vnde idem Poeta alibi [d] de Auguſto Cæſare

d *Georgic. lib. 1.*

An Deus immenſi venias Maris, ac tua Nautæ
Numina ſola colant; tibi ſerviat ultima Thyle,
Teque ſibi generum Tethys emat omnibus undis.

Et de Scipione Africano Claudianus [e];

e *Præfat. in lib. 3. de laudibus Stiliconis.*

Ergo ſeu patriis primævus Manibus ultor
Subderet Hiſpanum legibus Oceanum,

Seu

Seu quid aliud caſtris faceret, hærebat lateri ejus ſemper Ennius. Iohanni item Epiſcopo Euchaitenſi, in Iambicis, Conſtantinus Monomachus Imperator quidem Orientis, ſed ex Occidentalis Imperii moribus nuncupatur;

a Euchait. pag. 51.

Γῆς καὶ Θαλάσσης Κύριος καὶ δεσπότης
Telluris & Maris dominus.

b Concil. Chalced. part. 3. tom. 3. part. 1. edit. Binianæ 1618.

c Lib. 1. them. 17.

Vti etiam Leo Auguſtus à Varadato [b] *Terræ Mariſque dominus*. Vnde in Imperio Conſtantinopolitano, Occidentalis mores ſequuto, ipſum Pelagus Ægæum inter Themata ſeu Provincias, non aliter ac Samus, Cyprus, aliæve inſulæ ſeu territoria qualiacunque recenſitum eſt. Id liquet ex Thematibus Conſtantini Porphyrogenneti, [c] ubi etiam Helleſpontus expreſſim Ægæi Maris præfecto adſcribitur cum territoriis circumjacentibus. Atque ingens ſanè proventus erat fiſcalis ex hoc Mari, piſcationis tantùm nomine. Decem interdum aureorum millia, interdum duodecim ex ea annuatim conflabantur. Diſcimus ex decreto quo Andronicus Palæologus imperii inſignia retinens, ſed in thalamis Palatii otioſus, in victum ſui & aſſeclarum annuum habuit πρόσοδον τῆς ἁλιευτικῆς ἡ πρὸ τοῦ Βυζαντίου τελεῖται· δέκα χιλιάδων τέως ἔγγιστα οὖσαν *proventum Piſcationis ante*

Byzan-

Byzantium pendi ſolitum uſque ad decem tunc aureorum millia, quòd ait Nicephorus Gregoras [a]. Idem nonnullis *Topiaticum* [b]; *Topicum*, *Piſcinica* etiam nominatur & *Topite*. Quin in Notitia Dignitatum Orientis, ſub Proconſule Aſiæ, Trinæ tantùm recenſentur ad hunc modum Provinciæ.

Sub diſpoſitione Viri ſpectabilis Proconſulis Aſiæ, Provinciæ infraſcriptæ.

Aſia;
Inſulæ;
Helleſpontus.

Etiam *Officium Helleſponti conſularis* in reſcripto Honorii & Theodoſii [c] Auguſtorum memoratur, ubi è vicarii Aſiæ poteſtate in Proconſulis Aſiæ (qui tunc temporis Simplicius erat) transfertur. Alibi etiam in Iuſtiniani Novellis occurrit Helleſpontus [d] cum Ponto Polemoniaco; provinciæ ſeu præfecturæ nomine, conjunctus. Scio quidem non tam pro freto illo Aſiam & Europam interluente Helleſpontum à viris doctis heic capi quàm pro regione Aſiæ maritimâ. Sic Guidus Pancirollus [e], etiam ad Notitiã. *Hoc in loco*, inquit, *regio Aſiæ ad Helleſponti*

G *oram*

a *Lib. 9.*
b *Vide I. Cantacuzenum hiſt. lib. 2. cap. 13 & lib. 4. ca. 42 præter Io. Meurſium in Gloſſario. verb.* τοπικὸν *& Iul. Caſ. Bullinger. de Imperio Romano lib. 9. cap. 72.*
c *L. unic. C. de Officio Comitis Sacri patrimonii.*
d *Novell. 20. in præfatione.*
e *In Notit. Orient. cap. 102.*

oram ſua ſignificatur. Certè ſatis raro, puto, occurrit alibi Helleſponti nominis uſus pro regione aliqua [a] Aſiæ, ſed potiùs Helleſpontia. At verò ſi in Notitia non ipſum fretum ſed regio cognominis deſignaretur, quamobrē hæc tantùm regio ſigillatim cum Aſia, cujus & ipſa pars aliquantula ita eſſet, nominatur? Si pro freto ipſo accipias, res manifeſta & ſibi optimè conſtans videtur. Perampla Proconſulis Aſiæ provinciam Aſiâ ipsâ, Freto alluente, & Inſulis denotari, rationi perquam conſonum eſt; Non ita, Aſiâ ipsâ & inſulis, adjectâ inſuper neſcio qua regiunculâ ſatis obſcurâ quæ & ipſius Aſiæ pars. Et ſequentis ævi uſus vetuſtiorem heic adminiſtrationem interpretari videtur. Ipſum Ægæum pelagus (quod vicinum totum fere hoc mare continet) inter Themata, præfecturas ſeu provincias Orientis expreſſim à Conſtantino, quem jam memoravimus, Porphyrogennito numeratur. Verba ejus ſunt: [b] Τὸ δὲ καλούμενον Αἰγαῖον πέλαγος, καὶ αὐτὸ χρηματίζον εἰς θέμα, &c. *Ægæum verò pelagus etiam ipſum inter Themata relatum, &c.* Et paulo poſt etiā de Inſulis, Προσωκείωται δὲ τῷ στρατηγῷ τοῦ Αἰγαίου πελάγους αἵ τε Κυκλάδες νῆσοι καλούμεναι, καὶ τῶν Σποράδων ὧν προέχουσιν ἥ τε Μιτυλήνη καὶ Χίος καὶ αὐτὴ ἡ Λῆμνος. *Ad Ægæi autem maris præfecturam pertinent inſulæ Cyclades*

[a] *Vide Ortelium in Theſauro Geograph. verb. Helleſpont.*

[b] *Lib. 1. Them. 17*

des dicta, & ex Sporadibus quæ reliquas excellunt, Mytelene & Chius, & ipſa Lemnus. Adeo ut heic Inſulæ & Mare ipſum velut ſingulares præfecturæ partes ſeu provinciæ, non aliter ac aliæ qualeſcunque regiones continerentur. Quin ex Notitia Orientis obſervandum eſt, in Proconſulis Aſiæ inſignibus, quæ codicillis, quibus is præficiebatur, principalibus depingi ſolebant, Trium contineri (præter principum vultus ſeu Genios ac Mandatorum librum) Mulierum imagines, eaſque diadematis turritis pariter cinctas ad modum quem oculis mox ſubjicimus, ita provincias illas tres, ſcilicet Aſiam, Inſulas, Helleſpontum ſimul referentes, ſuorumque nominum adjectione ſigillatim ita inſignitas, ut poſtremam primæ partem ſeu regionē fuiſſe non ſit omnino cur admittamus. Quin & Pancirolli, qui non ſolum editis Alciati (unde figurā accepimus) verum etiā manuſcriptis Fulvii Vrſini aliorumque Notitię Codicibus uſus eſt, imaginum illarum deſcriptionē ſubjungere viſum eſt. *Infra librum mandatorum habet hic Proconſul* (ita Pancirollus) *imagines trium mulierum, quæ provincias ipſi commiſſas referunt, ſcilicet Aſiā, Inſulas & Helleſpontum ut nomina ipſis inſcripta indicant. Hæ inſigne quoddā regium in capite* (diadema quælibet turritum, in libris editis) *& vaſa aureis*

plenâ manibus gerunt quæ exactionē tributorū tribus illis regionibus faciendam, ad Proconſulē pertinere ſignificabant. Longis aureiſque tunicis indutæ ſunt. In Manuſcriptis albas aut cæruleas habent. Aſia calceis cæruleoque pallio utitur. Aliæ calceis carent. Quæ inſulas refert purpureum pallium; quæ Helleſpontum viride geſtat. Sed in codice Vrſini, omnes rubris cothurnis altè calciatæ habitu non differunt. In Madruciano longis veſtibus demiſſis vix pedes oſtendunt. Hactenus ille. Anne verò eſt ſimile veri regiunculam aliquam Aſiæ in Inſignibus hiſce pari cum ea quæ fuit Aſiæ ipſius majeſtate, cum & hæc illam etiam , non aliter ac totam minutiam, complexa fuiſſet, depingi. Turrita ſingularum diademata, ſtatura æqualis, majeſtas & opulentia nullo modo diſſimilis , talem parilitatem indicare videntur ut earum nulla in hac deſignationis formulâ, alterius pars videatur quidem cenſenda. Adeoque ut nec Helleſpontus ſit ibi aliud ac ipſum Mare ſeu fretum interluens ; quo ita Aſiæ proconſulatui cum inſulis, non diſpari dominii ratione, conjuncto, Aſiæ & Europæ provinciæ fiebant civiliter ſive continuæ ſeu contiguæ. Qualis provinciarum diſtinctio ubi non erat, etiam cum Continente inſulæ præjacentes ipſumque Mare unicum provinciæ corpus faciebant. Atque hinc evenit ut Inſulæ

ASIA.
INSVLAE.
HELESPONTVS

ſulæ Italiæ pars [a] Italiæ eſſent; uti etiam cujuſque Provinciæ; & quæ modico freto, ut Sicilia, Italiâ dividerentur, eæ magis inter continentes provincias [b] eſſent cenſendæ. Interjacentia maria non obſtabant quo minùs ex continente ac inſulis unum & continuatum territorium efficeretur. Idque autore Vlpiano, qui Mare tamen omnium hominum commune eſſe dicere amat. Sed eâ de re infrà in Reſponſis ad Objecta. Etiam idem alibi Vlpianus [c]; *Si quis me prohibet in Mari piſcari, vel everriculum (quod Græcè σαγήνη dicitur) ducere, an injuriarum judicio poſſim eum convenire? Sunt qui putent injuriarum me poſſe agere, & ita Pomponius, & plerique, eſſe huic ſimilem eum qui in publicum lavare vel in cavea publica ſedere, vel in quo alio loco agere, ſedere, converſari non patiatur, aut ſi quis re mea uti non permittat. Conductori autem veteres interdictum dederunt, ſi forte publicè hoc conduxit. Nam vis ei prohibenda eſt, quo minùs conductione ſua fruatur.* Inter publica igitur, id eſt quæ ſunt Populi [d] Romani propria & privata, non omnium hominum communia, aliter ac balnea publica, caveæ, id genus cetera, cenſebatur Mare quod à Populo occupatum eſt. Et quid eſt heic publicè conducere, niſi Maris, quà ejus Dominus erat ac locator Populus, conductorem

[a] *L. 9. ff. tit de Iudiciis, de qua vide I. Gryphiand. tract. de Inſulis cap. 15.*

[b] *L. 99. ff. de verb. Signif.*

[c] *L. 13. §. ſi quis ff. tit. de Injuriis.*

[d] *L. 15. ff de V. S.*

ctorem fieri? Neque locari aut conduci quid poſſe, quod non ita unius ſit ut alterius non ſit, quenquam affirmare opinor. Quoniam verò loca publica privatorum, ex jure Civitatis, uſibus deſerviunt [a], ideo & injuriarum agi potuiſſe heic cenſuit Pomponius cum aliis. Edictum inſuper Prætoris erat, *Nequid in loco publico facias inve locum immittas qua ex re quid illi damni detur.* Ad hoc Vlpianus, *adverſus eum,* inquit [b], *qui molem in Mare projecit interdictum utile competit ei cui forte hæc res nocitura ſit. Si autem nemo damnum ſentit, tuendus eſt is qui in litore ædificat, vel molem in mare jacit. Si quis in mari piſcari aut navigare prohibeatur, non habebit interdictum; quemadmodum nec is qui in campo publico ludere, vel in publico balneo lavare, aut theatro ſpectare arceatur. Sed omnibus his caſibus injuriarum actione utendum eſt.* Interdicto igitur prohibitorio utendum erat, ubi moles in mare jactæ non aliter ac ubi damnum loco cuicunque publico, theatro, balneo, circo, foro illatum. Hiſce, quæ planè populi Romani, non communia omnium hominum fuere, æquiparatur omnimodò Mare, etiam ab ipſo Vlpiano. Quin litorum & Maris [c] apud eos, qui de Maris communione loquuntur, eadẽ eſt ratio. Neque nonnullis, ſeorſim de iis agentibus [d], minùs communia dicũtur, ut Neratio, Vlpiano,

a L. 2. ff. Ne quid in loco §. 2.

b Loc. citat. §. 8. & 9.

c Inſtit. de Rer. Diviſ. §. litorum. Marcianus l. 2. ff. de Diviſ. rer.

d L. 14. ff. de acquir. rer. dom. l. 13 ff. de Injuriis §. 7.

a L. 3. ff. Ne quid in loco publico.

At verò Celſus *Litora*, inquit [a] *in qua populus Romanus imperium habet, populi Romani eſſe arbitror*. Quod verò ibi ſequitur, *Maris communem uſum omnibus ut aëris, jactaſque in id pilas ejus eſſe qui jecerit*, apertè temperatur atque intra rationem dominii Populi Romani manifeſtò coercetur verbis ſtatim ſubjunctis; *Sed id concedendum non eſſe*, (ita ibi Celſus) *ſi deterior litoris Mariſve uſus eo modo futurus ſit*. Certè ſi de omnium hominum communione verba fierent priora, qualis nempe privatum dominium aut jus alterius nō omnino permitteret, quidnam eſt id, *uſum fore deteriorem*? Nam ſi ita occupantis fieret locus, ut id quod nullius antea in bonis fuerat, nec alterius dominii ſeu juris ratio heic haberetur, non licitum minùs ei eſſet qui occuparet, uſum facere aliis deteriorem in ſui commodum, quàm ei qui agrum nondum occupatum inſederit. Ita igitur voluit Celſus eſſe litora & Mare Populi Romani, ut eorum, privatorum hominum omnium uſibus deſervientium (idque ut dictum eſt; ex ipſo Civitatis jure & ſecundum temperamenta ex Prætorum edictis aliiſque id genus adjecta) conditio in fraudem Reipublicæ deterior, ſine injuriâ fieri nequiret. Ad eam mentē Scævola [b], *In litore jure Gentium ædificari, niſi uſus publicus impediret*. Et Ariſto

b L. 4. ff. Ne quid in loco publico.

ſto [a] *quod mari occupatum eſt fit publicum.* Tranſit in Populi Romani patrimonium. Nam ſic *Publicum* denotat; quod δημόσιον ſeu *quod populi eſt*, non omnium homium pariter commune, nuncupant Iuriſconſulti Græci, quibus etiam ipſum Mare [b] eo ſenſu publicum appellatur. Id genus ſunt alia. Vnde manifeſtum fit tam ex Iuriſconſultorum pronunciatis, quàm Fœderum, Hiſtoricorum, Oratorum, Poëtarum ſcriptis, Maris apud Romanos, quemadmodum Telluris, dominium eſſe receptum.

a L. 10. de Rer. Diviſione.

b Gloſſæ vet. Iuris verb. Δημόσιον

CAPVT XV.

Privatorum hominum *in* Imperio Romano *dominium marinum*, *cum* Imperatoriâ in Oriente ſanctione, *quâ abrogatâ prorſus Maris communione*, *quæ à nonnullis obtendebatur*, *perpetuâ, idque* ut re injuſtâ, *etiam* Privatorum *in eo dominium ſtabilitur*.

QVæ Capite ſuperiore, de dominio Maris, traduntur, ad populi Romani ſeu univerſitatis dominium, id eſt patrimonium publicum (in quo non minus ac in ſingu-

lorum hominum dominium privatum cernitur) attinent. Sunt verò de ſingulorum etiam hominum dominio Marino in Romanorum moribus; teſtimonia ſatis ampla. Hominum ſcilicet ſingulorum, quibus aut Populus aut Princeps Maris ſui partem aliquam ex Civili Romanorum Iure uſuque permiſerit, locaverit, conceſſerit. Immiſſum in prædia Mare, ſuum, in piſcinas latè diffuſas, faciebant lautiores, nec minus illius ac prædii adjacentis domini habebantur. Varro [a]; *cum Piſcinarum genera ſint duo, dulcium & ſalſarum; alterum apud Plebem & ſine fructu, ubi limphæ aquam piſcinis noſtris villaticis miniſtrant; illæ autem maritimæ piſcinæ Nobilium, quibus* Neptunus *ut aquam ſic & Piſces miniſtrat, magis ad oculos quàm ad veſicam, & potius marſupium domini exinaniunt quàm implent.* Neque erat hoc aliud quàm Maris, quatenus immiſſum eſt aut incluſum, fieri dominos. Et refert Columella (qui ſub Claudio vixit) ſeculis vetuſtioribus Romanos piſcinis tantummodò Mediterraneis plerunque uſos eſſe, eaſque maximis ſeminibus repleſſe. *Mox*, ſubjicit ille [b] *iſtam curam ſequens ætas abolevit & lautitiæ locupletum Maria ipſa Neptunumque clauſerunt.* Atque ejuſmodi ſive vivaria ſive clauſa Maria; veluti prædia, lacus, vineæ, reditus

a *De Re Ruſt. l. 3. cap. 17.*

b *De Re Ruſtica lib. 8. cap. 16 & 17.*

reditus villarum maritimarum annuos augebant. Idem Columella, *Sed quoniam*, inquit, *ſic mores obcalluere, ut non hæc uſitata* (de vivariis iſtis marinis loquitur) *verum ut maximè laudabilia & honeſta judicarentur, nos quoque ne videamur tot jam ſeculorum ſeri caſtigatores, hunc etiam quæſtum villaticum patrisfamilias demonſtrabimus. Qui ſive inſulas ſive maritimos agros mercatus, propter exilitatem ſoli quæ plerunque litori vicina eſt, fructus terræ percipere non poterit, ex Mari reditum conſtituat.* Villaticus igitur colono ex Mari quæſtus erat, uti ex agris. Nec horum magis ac illius dominus habebatur. Vſitatum hoc dominii marini jus memorat etiam D. Ambroſius [a]. *Pro ſingulari* (ſic ille) *libidine inciditur terra, mare infunditur, ut inſulas faciant, ut poſſideant freta. Spatia maris ſibi vendicant jure mancipii; piſciumque jura, ſicut vernaculorum, conditione ſibi ſervitii ſubjecta commemorant. Iſte, inquit, ſinus maris meus; ille alterius. Dividunt elementa ſibi potentes.* Exempla ſunt in lautiſſimi Luculli piſcinis. Is, perfoſſo ſub Neapoli monte, mare clauſit, & dominus erat curſuum marinorum, quos τρόχους θαλάσσης καὶ ἰχθυοτρόφους διαδρομὰς *curſus Maris & piſcibus alendis curricula* vocat Plutarchus [b]. Quin Lucullum *ob injectas moles mari & receptum ſuffoſſis montibus in terras mare,* haud

a Hexaemer. lib. c. 5 10. & lib. de Nabuthe cap. 3.

b In Lucullo.

haud infacetè (quod ſcribit Paterculus [a]) *Magnus Pompeius Xerxem togatum vocare aſſueverat.* Et Plinius [b]) *Lucullus,* inquit, *exciſo etiam monte juxta Neapolim majore impendio quam villam ædificaverat, Euripum & Maria admiſit. Quæ de cauſa Magnus Pompejus Xerxem togatum eum appellabat.* Id quod, apud Plutarchum, Tuberoni Stoico attribuitur. Notiſſimum eſt illud de Xerxe [c],

a *Hiſtor. lib.* 2.
b *Nat. Hiſt. lib.* 9. *cap.* 54
c *Epigr. Vet. lib.* 2.

Hoc terræ fiat; hàc Mare, dixit, eat:

Cùm Athos mari erat circumeundus. Et Caius Sergius Orata, *ne gulam Neptuni arbitrio ſubjectam haberet, peculiaria ſibi* (inquit Valerius [d]) *Maria excogitavit, æſtuariis intercipiendo fluctus, piſciumque diverſos greges ſeparatos molibus includendo; ut nulla tam ſæva tempeſtas incideret, qua non Oratæ menſa varietate ferculorum abundarent.* Ejuſmodi jure in litore Formiano uſus eſt Apollinaris ille, de cujus piſcina Martialis [e],

d *Lib.* 9. *cap.* 30.
e *Lib.* 10 *epig.* 30.

Si quando Nereus ſentit Æoli regnum,
Ridet procellas tuta de ſuo Menſa.
Piſcina Rhombum paſcit, & Lupos vernas.

Quicquid ampliora maris ſpatia obſoniorum habent, id præſto exhibet piſcina Apollinaris, id eſt Mare ex litore immiſſum & occupatum.

Contractæ piſces Æquora ſentiunt,
Iactis in altum molibus——

Ait Horatius [a] qui & alibi,

Cæmentis licet occupes
Tyrrhenum omne tuis & Mare Ponticum.

[a] Lib. 3. od. 1. & 24.

Et Salluſtius; *Quid* [b] *ea memorem, quæ niſi iis qui videre, nemini credibilia ſunt; à privatis compluribus ſubverſos montes, Maria conſtructa eſſe?* Hujuſmodi fuere Piſcinæ, mari immiſſo confectæ [c] Philippo, Hortenſio, aliis. Imò & inter indulta Principum, Maris imperium dominiumque interdum erat conceſſum. Tharſo urbi conceſſit, Trajanus Auguſtus, præter territorium circumjacentium agrorum, leges, honorem, ἐξȣσίαν τȣ̃ ποταμȣ̃ τῆς Θαλάττης τῆς καθ' αὐτὴν *Ius, poteſtatem, ac dominium fluvii* (ſcilicet Cydni) *& Maris adjacentis*, quod legitur apud Dionem [d] Chryſoſtomum. Atque ad hujuſmodi originem ſpectaſſe τὰ τῆς πόλεως Θαλάσσια *jura urbis maritima*, quæ cõtexuiſſe Metropolitanum Neocæſarienſem teſtatur Theodorus Balſamõ [e], veri eſt ſimile; etiã θαλάσσια δίκαια Iura Maritima quæ conceſſit Emmanuel Comnenus Imperator Cænobitis quamplurimis, eodem authore. Neq; de ſingulorum hominum dominio Marino ſi-

[b] In Conjurat. Catilina.

[c] Varro de Re Ruſtica lib. 3. cap. 3.

[d] Orat. 34.

[e] In Concil. Chalcedon. can. 4. & in can. 12 Synod. 7.

lent

lent Iuriſconſulti veteres. Diſertè Paulus; iſque celeberrimus, *ſanè ſi Maris*, inquit[a], *proprium jus ad aliquem pertineat, uti poſſidetis interdictum ei competit, ſi prohibeatur jus ſuum exercere. Quoniam ad privatam jam cauſam pertinet, non ad publicam hæc res. Vt pote cum de jure fruendo agatur, quod ex privata cauſa contingat non ex publica. Ad privatas enim cauſas accommodata interdicta ſunt, non ad publicas.* Apertius nil dici poteſt. Privatum etiam ſingulorum hominum citra controverſiam admittit in Mari dominium. Etiam & morem ita obtinuiſſe ac fuiſſe receptum agnoſcit ſatis Vlpianus, cujus tamen animo toties obvolitabat id de perpetuâ Maris communione. *Si quem* (ita ille[b]) *ante ædes meas, vel ante prætorium meum, piſcari prohibeam, quid dicendum eſt? Me injuriarum judicio teneri, annon? Et quidem mare commune omnium eſt, & litora, ſicut aër. Et eſt ſæpiſſimè reſcriptum non poſſe quem piſcari prohiberi. Sed nec aucupari, niſi quod ingredi quis agrum alienum prohiberi poteſt. Vſurpatum tamen & hoc eſt, tametſi nullo jure, ut quis prohiberi poſſit ante ædes meas vel prætorium meum piſcari. Quare ſi quis prohibeatur, adhuc injuriarum agi poteſt.* In morem receptum agnoſcit & uſurpari, ſervitutem ita in Mari conſtitui, adeoque dominium ejus privatum admitti.

Quod

a L. 14. ff. de Injur.

b L. 13. ff. de Injuriis § 7.

Quod tamen ne à Maris ita ſibi dilectâ communione recedat, nullo jure factum auſus eſt pronunciare. Sed verò & ipſe alibi [a], *Venditor*, inquit, *fundi Geroniani fundo Botrojano, quem retinebat, legem dederat ne contra eum piſcatio thynnaria exerceatur, quamvis Mari, quod natura omnibus patet, ſervitus imponi privata lege non poteſt; quia tamen bona fides contractus legem ſervari venditionis expoſcit, perſonæ poſſidentium aut in jus eorum ſuccedentium per ſtipulationis vel venditionis legem obligantur.* Renunciat heic juri ſuo piſcandi Botrojani agri dominus. Etiam & dixerat Vlpianus ſervitutem adjacenti Mari impoſitam (quæ res eſt ipſa) niſi adeò tenax fuiſſet ipſe perpetuæ illius communionis marinæ. Immò eouſque præjacentis Botrojano maris dominus eſt Geroniani emptor, ut, ex hac ſervitute reverâ territorio marino conſtitutâ, piſcatio thynnaria jure poſtmodum, ejus injuſſu, à Botrojano poſſeſſore exerceri nequeat. Vnde appoſitè Stephanus Forcatulus, Tholoſæ olim legis Cæſareæ profeſſor, *Nil vetat*, inquit [b], *Marè, omnibus commune, lege publica fieri Principis eo dominio quo finitimum regnum tenet, cum & lege privata fere idem eveniat.* Per legem privatam, illam de fundi Geroniani emptore innuit; ut ipſe ibi diſertè. Ceterum ita invaluit in Orient. Imp. Iuriſ-

[a] *L. 13. ff. Communia prædiorum.*

[b] *In Cupidine Iuris perito. cap. 9. § 3.*

Iuriſconſultorum ſententiis Vlpiani illa de perpetuâ Maris communione, ut nullo jure præjacens mare occupari, aut piſcatio cujuſcunque à prædii, quod alluebat, domino prohiberi apud illos poſſet. Etiam impeditum, injuriarum agere. Quod ſatis liquet non ſolùm ex Baſilicis [a] (quæ corpus erat, antequam mutilarentur, Iuris Græcanici ſeu Imperii Orientalis) verum etiam ex Leonis Auguſti ſanctionibus, quibus abolitâ prorſus illa, quæ inoleverat, de Maris communione ſententia ut æquitati minimè conſona, recepta eſt vetuſta illa atque aliorum Iuriſconſultorum illuſtrium judicio firmata, de præjacentis Maris legitima occupatione & dominio privato. Etiam & ſanctione Imperiali ita hæc ſtabilita eſt, ut poſtmodum citra controverſiam paſſim in mare Ægæo obtineret. Lex (inquit Imperator ille [b], qui ſub annum ſalutis DCCCC Orienti præfuit) quæ maritimorum prædiorum jus ita tollit, ut dominum, ſi illic piſcantes prohibeat, injuriarum actioni ſubjiciat, nobis οὐ δίκαια ἐπιτρέπειν ἐφάνη *non æqua aut juſta ſtatuere viſa eſt*. Rationem adtexit; quia quicquid non iniquo titulo in cujuſpiam dominium devenit, ſive ex ſucceſſione ſive ex artificio, aliove ex Iure modo recepto, curnam id aliis, injuſſu domini, inſerviret?

Explo-

[a] *Eclog. lib. 53. tit. 6. περὶ ἁλιέων ſeu de Piſcator.*

[b] *Leo Imperator in Novell. 56*

Exploratiſſimi (re, ut oportet, perpenſa) juris voluit fuiſſe titulum ejus qui maris ita partem aliquam tenuiſſet. Τοιγαροῦν, inquit, θεσπίζομεν, τῶν ἰδίων προθύρων ἕκαστον ἀκωλύτως δεσπόζειν καὶ κύριον εἶναι· τοῦ δ' εἴ τινες βουληθεῖεν χωρὶς τῆς αὐτοῦ ἐπιτροπῆς, τῆς τῶν προθύρων ἀπολαύειν ὠφελείας, ἐκδιώκειν. *Sancimus igitur ut quiſque veſtibula ſua*, ſeu *Maria præjacentia, inconcuſſo jure poſſideat eorumque dominus ſit, & ſi qui ſine ipſius permiſſu illorum emolumento frui velint, hos propellere poſſit.* Et in iis quæ ſequuntur parilem omnino facit proprietatem Maris & Telluris. Præjacentia hæc prædiis Maria appellabantur πρόθυρα τὰ θαλάττια *veſtibula marina*. Neque ſanctio hæc Leonina priſtinos ſolummodo ſive ſingularis occupationis ſive alios titulos firmabat, ſed generatim voluit ut unuſquiſque maris vicini quod prædium allueret ſeu præjaceret, tametſi nondum occupatum, dominus in futurum eſſet. Sic diſertè intelligitur Conſtantino Harmenopulo judici Theſſalonicenſi. Περὶ προθύρων, ſcribit ille [a], Θαλαττίων ἡ τελακοστὴ νεαρὰ τοῦ Καίσαρος Λέοντος φησὶν, ὥστε δεσπόζειν ἕκαστον τοῦ προκειμένου αὐτῷ, καὶ κύριον εἶναι δέ· εἴ τινες βουληθεῖεν χωρὶς τῆς αὐτοῦ ἐπιτροπῆς τῆς τῶν προθύρων ἀπολαύειν ὠφελείας, ἐκδιώκειν. *De veſtibulis Marinis illud ſtatuit triceſima Leonis Cæſaris Novella.*

[a] *Prochir. Iuris l. 2. tit. 1.*

vella.

vella, ut quiſq; ejus dominus ſit quod ſibi adjaceat; atque poteſtas ei detur, ſi qui forte voluerint abſque ejus permiſſu veſtibulorum commodis frui, eos pellendi. Triceſimam Novellam vocat Harmenopulus quæ in Codicibus editis eſt quinquageſima ſexta, alium ordinem earum ſecutus. Quantum autem Maris in fronte, in adjacentis prædii domini ſive more anteà uſitato ſive ex hujus ſanctionis vi tranſierit, nôdum eſt compertum. Neque ad rem noſtram id neceſſarium eſt. Verùm in latitudine, ac ſi in agro diceres, eoſdem habebant prothyra ſeu veſtibula Marina limites, quos adjacentia prædia. Et frequens erat dominos ſingulos ſuas habere Epochas ſive remoras piſcatorias (quas Τερίνας Græci recentiores [a] dixere, id eſt retia confixis in mari palis extenſa) hâc tamen lege coactas, ut quælibet Epocha à vicinâ diſtaret, ubi prædii latitudo commodè permittebat, trecentis [b] ſexaginta quinque ulnis. Diſtantiâ utrinque æqualiter ita ſumptâ, ut à cujuſlibet domini Epocha centum octoginta duo & ſemis in prothyri ſui extremitatem exporrigerentur. Cui tamen limitum legi per decennalem præſcriptionem derogabatur. Annuus ex hiſce, uti ex rebus aliis, fundi proventus villæ maritimæ domino augebatur, quod προθύριον κέρδος *veſtibularium è Mari lucrum* & πεπατικὸν, quod

a *Michael Athaliates, Prag. tit. 9 §.*

b *Leonis Novell. 57 102, 103, 104 & Athaliates loco jam citato.*

quod *Locarium* verti poteſt, Iuriſconſultis Orientis dici ſolebat. Merces nempe, quam conductor ſtabuli, tabernæ, fundi, ſolvebat, Locarium etiam Latinis [a] dictum. Sua ita habebant privati, ex Mari præjacente, Topiatica ſeu Locaria; atque ex illis vectigalia Principi annua eodem nomine indigetata, valoris non contemnendi (ut ſupra oſtenſum eſt) reddebant. Adeo ut tam privatorum hominum quàm Principis dominium (de quo quæritur) Marinum in Imperii Orientalis moribus citra omnem controverſiam, etiam id ſancientibus edictis publicis & quæ illud negarent ut injuſta abrogantibus, obtineret per D L. amplius annos. Tot enim ad Conſtantinopolim captam intercedunt à Leonis ſanctione quam diximus, quæ non ſolum ad Boſphorum Thracium, Helleſpontum, Mare Ægæum, aut quæ anguſtiora Maria ſunt, attinet; ſed ad univerſa, quæ Imperatori Conſtantinopolitano ſuberant. Et de Tempore Hiſtorico, quod vetuſtius eſt, ſeu Mores & Iura Regnorum Rerumpublicarumve, quæ deſiere, complectitur, hæc dicta ſunto.

[a] *Varro de lingua Latin. Et de Topiatico* videſis *Iac. Cujacium Obſervat. l. 14. c. 1.*

CAPVT XVI.

De Maris dominio in Gentium *qui etiamnum florent*, moribus. *Primò* de Venetorum Mari Adriatico, Genuenſium Liguſtico, Tuſcorum Tyrrheno, *& demum* Mari Eccleſiæ Romanæ, *ſeu* Romani Pontificis.

QVod ad tempus attinet Recentius, ſeu ad mores ac jura Gentium quæ etiamnum florent; illuſtrius in eo nihil eſt ad rem, quam diſpicimus, dominio Maris Adriatici, quo per tot ſecula ampliſſima Venetorum Reſpublica eſt gaviſa. Teſtantur illud & agnoſcunt non ſolum Hiſtorici paſſim & Chorographi, ſed & Iuriſconſulti quàm plurimi [a], Bartolus, Baldus, Angelus & illuſtriorum cætus qui ultra triginta excreſcit; quemadmodũ numeraſſe ſe memorat Franciſcus ille de Ingenuis in epiſtola ad Liberium Vincentium ante annos aliquot conſcripta, pro Venetorum Maris Adriatici Dominio, adverſus Iohannem Baptiſtam Valenzolam Hiſpanum & Laurentium Motinum Romanum, qui Principis (uti ille ait) Oſſunen-

[a] *Ad ff. tit. rer. diviſ. & ad l. ſane 13. tit. de Injuriis.*

Oſſunenſis, Proregis Neapolitani, mancipia, jus Venetorum maritimum ſcriptis impugnaſſent. Paſſim *Domina Maris* & *Regina Maris Adriatici* (de cujus tamen limitibus lis agitatur) vocantur Venetiæ. Et Sannazarius [a] de hac Vrbe,

> *Viderat Hadriacis Venetam Neptunus in undis*
> *Stare urbem & toto ponere jura Mari.*

[a] *Epigr. l.* 1

Neque dominium hoc ex Iuriſdictione in perſonas aut navigantium Tutelâ (ut volunt aliqui [b] verbis Vlpiani toties mare eſſe omnium hominum ex Naturæ jure commune proferentis, miſerè addicti) conflatur; aut quodammodò dominium eſt; (quod ait Angelus Matthæacius, etiam profeſſor Patavinus) ſed ita Venetorum proprium eſt hoc mare, ut eorum injuſſu aliis eo uti frui omnino ſit minimè fas. Etenim navigantes impedire, vectigalia eis imponere poſſunt, cætera quæ in prædiis, quà Aquæ proventus reddunt aut ſerviunt, facere. De navigatione in eo mari, pro eorum arbitratu, idque jure comprobato, impedita, teſtantur Iuriſperiti non pauci. Angelus de Vbaldis, *Negari non poteſt*, inquit, [c] *quod per tempora longiſſima Veneti & eorum Signoria fuerunt & ſunt in quaſi poſſeſſione dicti Gulfi. Unde ratione poſſeſſionis longiſſimæ in qua fuerunt & ſunt,*

[b] *Vide Iul. Paciū de Dominio Mar. Hadriatic. Alb. Gētil. de Iure belli lib.* 1 *cap.* 19. *Roderic. Suarium, de uſu Maris, Angelum Matthaacium, de via & ratione artificioſa Iuris univerſi, lib.* 1 *cap.* 36.

[c] *Conſil.* 290. *Idē. ad l.* 13. *ff. tit. de Injuriis.*

 circum-

circumſcripta forma pactorum, poſſunt Veneti Ianuenſibus & aliis quibuſcunque interdicere potentiam navigandi navigare volentibus per eorum Gulfum. Sic alii citati Benevenuto Stracchæ[a], Antonio Peregrino[b], Martæ Neapolitano[c], Iulio Pacio[d], Mantuæ Patavino[e], Franciſco de Ingenuis, Fulgentio Monacho Veneto, qui omnes ſingularius Venetorum Iura aſſeruerunt. Et exempla ſunt quibus conſtat Principes, & vicinos, & alios veniam à Republica Venetorum petiiſſe per mare illud navigandi, quæ nunc impetrata nunc negata fuit. Petiit ab ea Radulphus[f] Salenſis Comes (anno MCCCXCIX. Decembris XII) Vladiſlai Regis Neapolitani & Guilielmi Auſtriæ Archiducis nomine, ut ſororem Regis Archiduci deſponſatam per mare Adriaticū ex Apulia ad Sponſi territoria cum triremibus & aliis navibus liceret deducere. Neque negavit Reſpublica. Sed hanc adjecit conditionem, ut in Navibus illis nullus aut Venetiis proſcriptus aut ſceleris capitalis in eam admiſſi reus exciperetur. Quod Tergeſte ſolventes Auſtriaci tam in itu quàm in reditu bona fide præſtiterunt. Binæ etiam literæ extant[g] quibus Fredericus Cæſar III, annis MCCCCLXXVIII & MCCCCLXXIX, à Principe Venetiarum Ioanne Mocenico & Republica poſtulat licentiam

a *Tract. de Navigatione* § 8.
b *De Iure Fiſci. lib.* 8. § 14.
c *De Iuriſdictione l.* 1, *c.* 35. §. 25 & 26.
d *Lib. de Dominio Maris Adriatic.*
e *Fragm. de Venetiis ſubnex. epitoma de Iuriſconſult. Illuſtr.*
f *Franciſ. de Ingenuis in Epiſt. de Venet. Iure.*
g *Anton. Peregrin. de Iure Fiſci l.* 8. § 19.

centiam ſibi fieri per Mare Adriaticum ex Apulia frumentum tranſvehendi. Ejuſmodi alias memorat Franciſcus de Ingenuis ad eundem Ducem datas à Regibus Hungariæ. Et ut rem, quæ ſibi foret gratiſſima & meritò compenſanda, licentiam hujuſmodi poſcunt. Quin Mathias Hungariæ Rex, literis ad Mocenicum Principem anno MCCCCLXXXII miſſis, Rempublicam ſolitam, ait, ſingulis annis licentiam facere Comitibus Frangipanis, Zengæ, & aliorum locorum maritimorum dominis advehendi per mare illud ex Apulia certam frumenti copiam. Et quandoquidem in iſta ipſa loca jam ſucceſſerit ipſe, petit idem libertatis ſibi indulgeri. De jure verò Venetorum, vectigalium navigantibus, ut prædia ſua tranſeuntibus, imponendorum, frequens apud Iuriſconſultos occurrit teſtimonium. Decretum memorat Salicetus [a] Venetorum, quòd navigantes per Mare illud Venetias afferre debent merces, & vectigalia ibi ſolvere. Et Bartholomæus Cæpola, *Veneti*, inquit [b], *in eorum imperio habent regalia & jura fiſci, nec ſuperiorem ſaltem de facto recognoſcunt. Ideo in mari prædicto poſſunt imponere gabellas & confiſcare merces & Bona, ſicut in civitate Venetiarum; quia tantam juriſdictionem habent in Mari, quantam in Civitate Venetiarum.*

a. *Ad l. 3. C de Nautico fœnore.*

b *De ſervitutibus Ruſticorū Prædiorum c. 26 §. 11.*

lorum hominum dominium privatum cernitur) attinent. Sunt verò de ſingulorum etiam hominum dominio Marino in Romanorum moribus; teſtimonia ſatis ampla. Hominum ſcilicet ſingulorum, quibus aut Populus aut Princeps Maris ſui partem aliquam ex Civili Romanorum Iure uſuque permiſerit, locaverit, conceſſerit. Immiſſum in prædia Mare, ſuum, in piſcinas latè diffuſas, faciebant lautiores, nec minus illius ac prædii adjacentis domini habebantur. Varro [a]; *cum Piſcinarum genera ſint duo, dulcium & ſalſarum; alterum apud Plebem & ſine fructu, ubi limphæ aquam piſcinis noſtris villaticis miniſtrant; illæ autem maritimæ piſcinæ Nobilium, quibus* Neptunus *ut aquam ſic & Piſces miniſtrat, magis ad oculos quàm ad veſicam; & potius marſupium domini exinaniunt quàm implent.* Neque erat hoc aliud quàm Maris, quatenus immiſſum eſt aut incluſum, fieri dominos. Et refert Columella (qui ſub Claudio vixit) ſeculis vetuſtioribus Romanos piſcinis tantùmmodò Mediterraneis plerunque uſos eſſe, eaſque maximis ſeminibus repleſſe. *Mox*, ſubjicit ille [b] *iſtam curam ſequens ætas abolevit & lautitiæ locupletum Maria ipſa Neptunumque clauſerunt.* Atque ejuſmodi ſive vivaria ſive clauſa Maria, veluti prædia, laçus, vineæ, reditus

a De Re Ruſt. l. 3. cap. 17.

b De Re Ruſtica lib. 8. cap. 16 & 17.

reditus villarum maritimarum annuos augebant. Idem Columella, *Sed quoniam*, inquit, *ſic mores obcalluere, ut non hæc uſitata* (de vivariis iſtis marinis loquitur) *verum ut maximè laudabilia & honeſta judicarentur, nos quoque ne videamur tot jam ſeculorum ſeri caſtigatores, hunc etiam quæſtum villaticum patriſfamilias demonſtrabimus. Qui ſive inſulas ſive maritimos agros mercatus, propter exilitatem ſoli quæ plerunque litori vicina eſt, fructus terræ percipere non poterit, ex Mari reditum conſtituat.* Villaticus igitur colono ex Mari quæſtus erat, uti ex agris. Nec horum magis ac illius dominus habebatur. Vſitatum hoc dominii marini jus memorat etiam D. Ambroſius [a]. *Pro ſingulari* (ſic ille) *libidine inciditur terra, mare infunditur, ut inſulas faciant, ut poſſideant freta. Spatia maris ſibi vendicant jure mancipii; piſciumque jura, ſicut vernaculorum, conditione ſibi ſervitii ſubjecta commemorant. Iſte, inquit, ſinus maris meus; ille alterius. Dividunt elementa ſibi potentes.* Exempla ſunt in lautiſſimi Luculli piſcinis. Is, perfoſſo ſub Neapoli monte, mare clauſit, & dominus erat curſuum marinorum, quos τροχοὺς θαλάσσης καὶ ἰχθυοτρόφους διαδρομὰς *curſus Maris & piſcibus alendis curricula* vocat Plutarchus [b]. Quin Lucullum *ob injectas moles mari & receptum ſuffoſſis montibus in terras mare,* haud

a Hexaemer. lib. 5. c. 10. & lib. de Nabuthe cap. 3.

b In Lucullo.

haud infacetè (quod ſcribit Paterculus [a]) *Magnus Pompeius Xerxem togatum vocare aſſueverat.* Et Plinius [b]) *Lucullus,* inquit, *exciſo etiam monte juxta Neapolim majore impendio quam villam ædificaverat, Euripum & Maria admiſit. Quæ de cauſa Magnus Pompejus Xerxem togatum eum appellabat.* Id quod, apud Plutarchum, Tuberoni Stoico attribuitur. Notiſſimum eſt illud de Xerxe [c],

Hoc terræ fiat; hàc Mare, dixit, eat:

Cùm Athos mari erat circumeundus. Et Caius Sergius Orata, *ne gulam Neptuni arbitrio ſubjectam haberet, peculiaria ſibi* (inquit Valerius [d]) *Maria excogitavit, æſtuariis intercipiendo fluctus, piſciumque diverſos greges ſeparatos molibus includendo; ut nulla tam ſæva tempeſtas incideret, qua non Oratæ menſæ varietate ferculorum abundarent.* Ejuſmodi jure in litore Formiano uſus eſt Apollinaris ille, de cujus piſcina Martialis [e],

Si quando Nereus ſentit Æoli regnum,
Ridet procellas tuta de ſuo Menſa.
Piſcina Rhombum paſcit, & Lupos vernas.

Quicquid ampliora maris ſpatia obſoniorum habent, id præſto exhibet piſcina Apollinaris, id eſt Mare ex litore immiſſum & occupatum.

a Hiſtor. lib. 2.
b Nat. Hiſt. lib. 9. cap. 54
c Epigr. Vet. lib. 2.
d Lib. 9. cap. 30.
e Lib. 10 epig. 30.

Contra-

Contractæ piſces Æquora ſentiunt,
Iactis in altum molibus——

Ait Horatius [a] qui & alibi,

Cæmentis licet occupes
Tyrrhenum omne tuis & Mare Ponticum.

a *Lib.* 3. *od.* 1. & 24.

Et Salluſtius; *Quid* [b] *ea memorem, quæ niſi iis qui videre, nemini credibilia ſunt; à privatis compluribus ſubverſos montes, Maria conſtructa eſſe?* Hujuſmodi fuere Piſcinæ, mari immiſſo confectæ [c] Philippo, Hortenſio, aliis. Imò & inter indulta Principum, Maris imperium dominiumque interdum erat conceſſum. Tharſo urbi conceſſit, Trajanus Auguſtus, præter territorium circumjacentium agrorum, leges, honorem, ἐξȣσίαν τȣ̃ ποταμȣ̃ τῆς Θαλάτ͂ης τῆς καθ' αὐτὴν *Ius, poteſtatem, ac dominium fluvii* (ſcilicet Cydni) *& Maris adjacentis*, quod legitur apud Dionem [d] Chryſoſtomum. Atque ad hujuſmodi originem ſpectaſſe τὰ τῆς πόλεως Θαλάσσια *jura urbis maritima*, quæ cõtexuiſſe Metropolitanum Neocæſarienſem teſtatur Theodorus Balſamõ [e], veri eſt ſimile; etiã θαλάσσινα δίκαια Iura Maritima quæ conceſſit Emmanuel Comnenus Imperator Cænobitis quamplurimis, eodem authore. Neq; de ſingulorum hominum dominio Marino ſi-

b *In Conjurat. Catilina.*

c *Varro de Re Rustica lib.* 3. *cap.* 3.

d *Orat.* 34.

e *In Concil. Chalcedon. can.* 4. & *in can.* 12 *Synod.* 7.

lent

lent Iuriſconſulti veteres. Diſertè Paulus; iſque celeberrimus, *ſanè ſi Maris*, inquit[a], *proprium jus ad aliquem pertineat, uti poſſidetis interdictum ei competit, ſi prohibeatur jus ſuum exercere. Quoniam ad privatam jam cauſam pertinet, non ad publicam hæc res. Vt pote cum de jure fruendo agatur, quod ex privata cauſa contingat non ex publica. Ad privatas enim cauſas accommodata interdicta ſunt, non ad publicas.* Apertius nil dici poteſt. Privatum etiam ſingulorum hominum citra controverſiam admittit in Mari dominium. Etiam & morem ita obtinuiſſe ac fuiſſe receptum agnoſcit ſatis Vlpianus, cujus tamen animo toties obvolitabat id de perpetuâ Maris communione. *Si quem* (ita ille[b]) *ante ædes meas, vel ante prætorium meum, piſcari prohibeam, quid dicendum eſt? Me injuriarum judicio teneri, annon? Et quidem mare commune omnium eſt, & litora, ſicut aër. Et eſt ſæpiſſimè reſcriptum non poſſe quem piſcari prohiberi. Sed nec aucupari, niſi quod ingredi quis agrum alienum prohiberi poteſt. Vſurpatum tamen & hoc eſt, tametſi nullo jure, ut quis prohiberi poſſit ante ædes meas vel prætorium meum piſcari. Quare ſi quis prohibeatur, adhuc injuriarum agi poteſt.* In morem receptum agnoſcit & uſurpari, ſervitutem ita in Mari conſtitui, adeoque dominium ejus privatum admitti.

Quod

a L. 14. ff. de Injur.

b L. 13. ff. de Injuriis § 7.

Quod tamen ne à Maris ita ſibi dilectâ communione recedat, nullo jure factum auſus eſt pronunciare. Sed verò & ipſe alibi [a], *Venditor*, inquit, *fundi Geroniani fundo Botrojano, quem retinebat, legem dederat ne contra eum piſcatio thynnaria exerceatur, quamvis Mari, quod natura omnibus patet, ſervitus imponi privata lege non poteſt; quia tamen bona fides contractus legem ſervari venditionis expoſcit, perſonæ poſſidentium aut in jus eorum ſuccedentium per ſtipulationis vel venditionis legem obligantur.* Renunciat heic juri ſuo piſcandi Botrojani agri dominus. Etiam & dixerat Vlpianus ſervitutem adjacenti Mari impoſitam (quæ res eſt ipſa) niſi adeò tenax fuiſſet ipſe perpetuæ illius communionis marinæ. Immò eouſque præjacentis Botrojano maris dominus eſt Geroniani emptor, ut, ex hac ſervitute reverâ territorio marino conſtitutâ, piſcatio thynnaria jure poſtmodum, ejus injuſſu, à Botrojano poſſeſſore exerceri nequeat. Vnde appoſitè Stephanus Forcatulus, Tholoſæ olim legis Cæſareæ profeſſor, *Nil vetat*, inquit [b], *Mare, omnibus commune, lege publica fieri Principis eo dominio quo finitimum regnum tenet, cum & lege privata fere idem eveniat.* Per legem privatam, illam de fundi Geroniani emptore innuit; ut ipſe ibi diſertè. Ceterum ita invaluit in Orient. Imp. Iuriſ-

[a] *L. 13. ff. Communia prædiorum.*

[b] *In Cupidine Iuris perito. cap. 9. § 3.*

Iuriſconſultorum ſententiis Vlpiani illa de perpetuâ Maris communione, ut nullo jure præjacens mare occupari, aut piſcatio cujuſcunque à prædii, quod alluebat, domino prohiberi apud illos poſſet. Etiam impeditum, injuriarum agere. Quod ſatis liquet
a Eclog. lib. 53. tit. 6. περὶ ἁλιέων ſeu de Piſcator. non ſolùm ex Baſilicis [a] (quæ corpus erat, antequam mutilarentur, Iuris Græcanici ſeu Imperii Orientalis) verum etiam ex Leonis Auguſti ſanctionibus, quibus abolitâ prorſus illa, quæ inoleverat, de Maris communione ſententia ut æquitati minimè conſona, recepta eſt vetuſta illa atque aliorum Iuriſconſultorum illuſtrium judicio firmata, de præjacentis Maris legitima occupatione & dominio privato. Etiam & ſanctione Imperiali ita hæc ſtabilita eſt, ut poſtmodum citra controverſiam paſſim in mare Ægæo obtineret. Lex (inquit Imperator ille [b], qui
b Leo Imperator in Novell. 56 ſub annum ſalutis DCCCC Orienti præfuit) quæ maritimorum prædiorum jus ita tollit, ut dominum, ſi illic piſcantes prohibeat, injuriarum actioni ſubjiciat, nobis οὐ δίκαια ἐπιτρέπουσα ἐφάνη *non æqua aut juſta ſtatuere viſa eſt*. Rationem adtexit; quia quicquid non iniquo titulo in cujuſpiam dominium devenit, ſive ex ſucceſſione ſive ex artificio, aliove ex Iure modo recepto, curnam id aliis, injuſſu domini, inſerviret?

Explo-

Exploratiſſimi (re, ut oportet, perpenſa) juris voluit fuiſſe titulum ejus qui maris ita partem aliquam tenuiſſet. Τοιγαροῦν, inquit, θεσπίζομεν, τῶν ἰδίων προθύρων ἕκαστον ἀκωλύτως δεσπόζειν καὶ κύριον εἶναι· τοῦ δὲ εἴ τινες βουληθεῖεν χωρὶς τῆς αὐτοῦ ἐπιτροπῆς, τῆς τῶν προθύρων ἀπολαύειν ὠφελείας, ἐκδιώκειν. *Sancimus igitur ut quiſque veſtibula ſua*, ſeu *Maria præjacentia, inconcuſſo jure poſſideat eorumque dominus ſit, & ſi qui ſine ipſius permiſſu illorum emolumento frui velint, hos propellere poſſit.* Et in iis quæ ſequuntur parilem omnino facit proprietatem Maris & Telluris. Præjacentia hæc prædiis Maria appellabantur πρόθυρα τὰ θαλάττια *veſtibula marina*. Neque ſanctio hæc Leonina priſtinos ſolummodo ſive ſingularis occupationis ſive alios titulos firmabat, ſed generatim voluit ut unuſquiſque maris vicini quod prædium allueret ſeu præjaceret, tametſi nondum occupatum, dominus in futurum eſſet. Sic diſertè intelligitur Conſtantino Harmenopulo judici Theſſalonicenſi. Περὶ προθύρων, ſcribit ille [a], Θαλαττίων ἡ τριακοστὴ νεαρὰ τοῦ Καίσαρος Λέοντος φησὶν, ὥστε δεσπόζειν ἕκαστον τοῦ προκειμένου αὐτῷ, καὶ κύριον εἶναι τοῦ· εἴ τινες βουληθεῖεν χωρὶς τῆς αὐτοῦ ἐπιτροπῆς τῆς τῶν προθύρων ἀπολαύειν ὠφελείας, ἐκδιώκειν. *De veſtibulis Marinis illud ſtatuit triceſima Leonis Cæſaris Novella*

a *Prochir. Iuris l. 2. tit. 1.*

vella, ut quiſq; ejus dominus ſit quod ſibi adjaceat; atque poteſtas ei detur, ſi qui forte voluerint abſque ejus permiſſu veſtibulorum commodis frui, eos pellendi. Triceſimam Novellam vocat Harmenopulus quæ in Codicibus editis eſt quinquageſima ſexta, alium ordinem earum ſecutus. Quantum autem Maris in fronte, in adjacentis prædii domini ſive more anteà uſitato ſive ex hujus ſanctionis vi tranſierit, nõdum eſt compertum. Neque ad rem noſtram id neceſſarium eſt. Verùm in latitudine, ac ſi in agro diceres, eoſdem habebant prothyra ſeu veſtibula Marina limites, quos adjacentia prædia. Et frequens erat dominos ſingulos ſuas habere Epochas ſive remoras piſcatorias (quas Τερίνας Græci recentiores [a] dixere, id eſt retia confixis in mari palis extenſa) hâc tamen lege coactas, ùt quælibet Epocha à viciná diſtaret, ubi prædii latitudo commodè permittebat, trecentis [b] ſexaginta quinque ulnis. Diſtantiâ utrinque æqualiter ita ſumptâ, ut à cujuſlibet domini Epocha centum octoginta duo & ſemis in prothyri ſui extremitatem exporrigerentur. Cui tamen limitum legi per decennalem præſcriptionem derogabatur. Annuus ex hiſce, uti ex rebus aliis, fundi proventus villæ maritimæ domino augebatur, quod προθύρειον κέρδος *veſtibularium è Mari lucrum* & πισκατικὸν, quod

[a] *Michael Athaliates, Prag. tit.* 9 ¶.

[b] *Leonis Novell.* 57 102, 103, 104 & *Athaliates loco jam citato.*

quod *Locarium* verti poteſt, Iuriſconſultis Orientis dici ſolebat. Merces nempe, quam conductor ſtabuli, tabernæ, fundi, ſolvebat, Locarium etiam Latinis [a] dictum. Sua ita habebant privati, ex Mari præjacente, Topiatica ſeu Locaria; atque ex illis vectigalia Principi annua eodem nomine indigetata, valoris non contemnendi (ut ſupra oſtenſum eſt) reddebant. Adeo ut tam privatorum hominum quàm Principis dominium (de quo quæritur) Marinum in Imperii Orientalis moribus citra omnem controverſiam, etiam id ſancientibus edictis publicis & quæ illud negarent ut injuſta abrogantibus, obtineret per DL. amplius annos. Tot enim ad Conſtantinopolim captam intercedunt à Leonis ſanctione quam diximus, quæ non ſolum ad Boſphorum Thracium, Helleſpontum, Mare Ægæum, aut quæ anguſtiora Maria ſunt, attinet; ſed ad univerſa, quæ Imperatori Conſtantinopolitano ſuberant. Et de Tempore Hiſtorico, quod vetuſtius eſt, ſeu Mores & Iura Regnorum Rerumpublicarumve, quæ deſiere, complectitur, hæc dicta ſunto.

[a] *Varro de lingua Latin. Et de Topiatico videſis Iac. Cujacium Obſervat. l. 14. c. 1.*

CAPVT XVI.

De Maris dominio in Gentium *qui etiamnum florent*, moribus. *Primò* de Venetorum Mari Adriatico, Genuenſium Liguſtico, Tuſcorum Tyrrheno, *& demum* Mari Eccleſiæ Romanæ, *ſeu* Romani Pontificis.

QVod ad tempus attinet Recentius, ſeu ad mores ac jura Gentium quæ etiamnum florent; illuſtrius in eo nihil eſt ad rem, quam diſpicimus, dominio Maris Adriatici, quo per tot ſecula ampliſſima Venetorum Reſpublica eſt gaviſa. Teſtantur illud & agnoſcunt non ſolum Hiſtorici paſſim & Chorographi, ſed & Iuriſconſulti quàm plurimi [a], Bartolus, Baldus, Angelus & illuſtriorum cætus qui ultra triginta excreſcit; quemadmodũ numeraſſe ſe memorat Franciſcus ille de Ingenuis in epiſtola ad Liberium Vincentium ante annos aliquot conſcripta, pro Venetorum Maris Adriatici Dominio, adverſus Iohannem Baptiſtam Valenzolam Hiſpanum & Laurentium Motinum Romanum, qui Principis (uti ille ait) Oſſunen-

[a] *Ad ff. tit. rer. diviſ. & ad l. ſane 13. tit. de Injuriis.*

Oſſunenſis, Proregis Neapolitani, mancipia, jus Venetorum maritimum ſcriptis impugnaſſent. Paſſim *Domina Maris* & *Regina Maris Adriatici* (de cujus tamen limitibus lis agitatur) vocantur Venetiæ. Et Sannazarius [a] de hac Vrbe,

Viderat Hadriacis Venetam Neptunus in undis
Stare urbem & toto ponere jura Mari.

[a] *Epigr. l. 1*

Neque dominium hoc ex Iuriſdictione in perſonas aut navigantium Tutelâ (ut volunt aliqui [b] verbis Vlpiani toties mare eſſe omnium hominum ex Naturæ jure commune proferentis, miſerè addicti) conflatur; aut quodammodò dominium eſt; (quod ait Angelus Matthæacius, etiam profeſſor Patavinus) ſed ita Venetorum proprium eſt hoc mare, ut eorum injuſſu aliis eo uti frui omnino ſit minimè fas. Etenim navigantes impedire, vectigalia eis imponere poſſunt, cætera quæ in prædiis, quà Aquæ proventus reddunt aut ſerviunt, facere. De navigatione in eo mari, pro eorum arbitratu, idque jure comprobato, impedita, teſtantur Iuriſperiti non pauci. Angelus de Vbaldis, *Negari non poteſt*, inquit, [c] *quod per tempora longiſſima Veneti & eorum Signoria fuerunt & ſunt in quaſi poſſeſſione dicti Gulfi. Unde ratione poſſeſſionis longiſſima in qua fuerunt & ſunt, circum-*

[b] *Vide Iul. Paciū de Dominio Mar. Hadriatici. Alb. Gētil de Iure belli lib. 1 cap. 19. Roderic. Suarium, de uſu Maris, Angelum Matthaacium, de via & ratione artificioſa Iuris universi, lib. 1 cap. 36.*

[c] *Conſil. 290. Idē. ad l. 13. ff. tit. de Injuriis.*

circumſcripta forma pactorum, poſſunt Veneti Ianuenſibus & aliis quibuſcunque interdicere potentiam navigandi navigare volentibus per eorum Gulfum. Sic alii citati Benevenuto Straccha[a], Antonio Peregrino[b], Martæ Neapolitano[c], Iulio Pacio[d], Mantuæ Patavivo[e], Franciſco de Ingenuis, Fulgentio Monacho Veneto, qui omnes ſingularius Venetorum Iura aſſeruerunt. Et exempla ſunt quibus conſtat Principes, & vicinos, & alios veniam à Republica Venetorum petiiſſe per mare illud navigandi, quæ nunc impetrata nunc negata fuit. Petiit ab ea Radulphus[f] Salenſis Comes (anno MCCCXCIX. Decembris XII) Vladiſlai Regis Neapolitani & Guilielmi Auſtriæ Archiducis nomine, ut ſororem Regis Archiduci deſponſatam per mare Adriaticũ ex Apulia ad Sponſi territoria cum triremibus & aliis navibus liceret deducere. Neque negavit Reſpublica. Sed hanc adjecit conditionem, ut in Navibus illis nullus aut Venetiis proſcriptus aut ſceleris capitalis in eam admiſſi reus exciperetur. Quod Tergeſte ſolventes Auſtriaci tam in itu quàm in reditu bona fide præſtiterunt. Binæ etiam literæ extant[g] quibus Fredericus Cæſar III, annis MCCCCLXXVIII & MCCCCLXXIX, à Principe Venetiarum Ioanne Mocenico & Republica poſtulat licentiam

a Tract. de Navigatione § 8.
b De Iure Fiſci. lib. 8. § 14.
c De Iuriſdictione l. 1. c. 38. §. 25 & 26.
d Lib. de Dominio Maris Adriatic.
e Fragm. de Veneziis ſubnex. epitoma de Iuriſconſult. Illuſtr.
f Franciſ. de Ingenuis in Epiſt. de Venet. Iure.
g Anton. Peregrin. de Iure Fiſci l. 8. § 19.

centiam ſibi fieri per Mare Adriaticum ex Apulia frumentum tranſvehendi. Ejuſmodi alias memorat Franciſcus de Ingenuis ad eundem Ducem datas à Regibus Hungariæ. Et ut rem, quæ ſibi foret gratiſſima & meritò compenſanda, licentiam hujuſmodi poſcunt. Quin Mathias Hungariæ Rex, literis ad Mocenicum Principem anno MCCCCLXXXII miſſis, Rempublicam ſolitam, ait, ſingulis annis licentiam facere Comitibus Frangipanis, Zengæ, & aliorum locorum maritimorum dominis advehendi per mare illud ex Apulia certam frumenti copiam. Et quandoquidem in iſta ipſa loca jam ſucceſſerit ipſe, petit idem libertatis ſibi indulgeri. De jure verò Venetorum, vectigalium navigantibus, ut prædia ſua tranſeuntibus, imponendorum, frequens apud Iuriſconſultos occurrit teſtimonium. Decretum memorat Salicetus [a] Venetorum, quòd navigantes per Mare illud Venetias afferre debent merces, & vectigalia ibi ſolvere. Et Bartholomæus Cæpola, *Veneti*, inquit [b], *in eorum imperio habent regalia & jura fiſci, nec ſuperiorem ſaltem de facto recognoſcunt. Ideo in mari prædicto poſſunt imponere gabellas & confiſcare merces & Bona, ſicut in civitate Venetiarum; quia tantam juriſdictionem habent in Mari, quantam in Civitate Venetiarum.*

a. *Ad l. 3. C de Nautico fœnere.*

b *De ſervitutibus Ruſticorū Prædiorum c. 26 §. 11.*

Antonius item Peregrinus, (advocatus erat ille fiſcalis Cameræ Patavinæ) hac re fuſius diſputata, *Sit*, ait,[a], *concluſio, Piſcationes & jura Piſcariarum in Adriatico eſſe de Regaliis Principis Veneti: ac ideo vetare, permittere & ſuper eas gabellas indicere poſſe.* Iulius Pacius, Marta, alii tam recentiores quàm veteres eadem de re affatim. Et Neapolitanorum aliquot, qui maximè heic adverſantur, rationes[b] ex ſententiâ illâ quæ tot ab hinc ſeculis è Gentium moribus evanuit, Mare naturaliter omnium eſſe commune, & è neſcio quo univerſali Imperatoris Romani dominio tantùm adducuntur. Certè Marta ipſe Neapolitanus Iuriſconſultus, *Veneti*, ſcribit[c], *ſunt domini Maris Adriatici, quod menſuratur* LXXX *paſſuum millia, & incipit ab Aquis olim graduatis uſque ad Lauretum oppidum nunc Pado proximum.* Et Franciſcus Capiblancus, item Neapolitanus, fatetur[d] *hodie flumina & Maria eſſe appatronata.* Memoratur etiam in literis[e] Ludovici II. Imperatoris ad Baſilium Imperatorem Orientis, Nicetas Patricius *Hadriatici freti ſervator.* Et Cardinalis Tuſchus[f]; *Gulphus Maris eſt Venetorum, quia longa poſſeſſione præſcripſerunt, & ita inter Venetos & Ianuenſes extitit in pace narratum & conventum.* Cui rei citat Angelum & Iaſonem. Tranſeuntibus autem Mare Adria-

a *De Iure Fiſci l. 8 § 43 & l. 1. c. § 18.*

b *Franciſcus de Ponte, de Poteſtate Proregis Collateralis Conſil. tit. 11 § 19 & ſeq.*

c *De Iuriſdictione part. 1. c. 33 §. 25.*

d *De Iure Baronum Pragmatic. 14. § 27.*

e *Apud Goldaſtum in Conſtit. Imperial. tom. 1. pag. 18. & Baronium Annal. tom. 10. ann. 871.*

f *De Iure ſtatuum in Imp. Romano memb. 25*

Adriaticum vectigalia primò aiunt impoſita anno Salutis MCCLXIII, Laurentio Theopulo Venetiarum Duce. Genuenſium armis & fame afflictâ Republicâ, nec annonâ juvantibus vicinis, Theopulus ille *Nova Mari* (ſic Flavius Blondus [a]) *Adriatico navigantibus tunc primum vectigalia, &, ut certiore dicam vocabulo, frana impoſuit. Lex enim tunc ſuperinde lata in hanc uſque diem ſervata eſt, ut intra Hiſtrum Phanatici ad Polam promontorium & Ravennatium plagam navigantes ad vectigal ſolvendum, merceſque & onera (ſi Magiſtratibus collibuiſſet) deponendum, Venetias ſe conferrent. Creatuſque Magiſtratus cum barchiis attributis, ne legi fiat fraus, die noctuque utriuſque litoris plagas portuſque perluſtrat.* Atque imprimis eſt adjiciendum illud de controverſia intra Anconitanos & Venetos, in concilio Lugdunenſi Generali, ſub id tempus mota. Hos illi Mare, Vectigalia, alia, contra jus occupâſſe querebantur. Cauſam Abbati Nervoſiæ Gregorius Pontifex decimus commiſit cognoſcendam. Is Anconitanos nil ſatis ſolidè probantes rejecit, permiſſa (quod ait idem Blondus) Pontificis authoritate Venetis cura, eam, de qua diximus, Maris Adriatici oram à Saracenis Piratiſque, ſimul cum vectigalium portoriorumque ſuorum juribus, defenſandi. Neque

a *Deca. 2. lib. 8.*

interceſſerunt Principum legati, qui affuerunt. Sed res, nemine præter Actores diſſentiente, definita eſt. Ceterùm antiquius multò eſt Venetiarum in Mari illo dominium, cujus inſigne quidem annuum deberi aiunt Alexandro III [a] Pontifici Romano. Vſum dico Annuli, quem feſto Aſcenſionis Domini quotannis ritu ſolenni Dux navi Bucentauro dicta vectus, comitante ampliſſimo Senatu, *ad perpetuandum ſibi Maris dominium* (quod ait Paulus Merula [b]) in medias undas projicit, verbiſque conceptis, eo munuſculo, Mare in manum ſibi convenire juſtæ loco ſponſæ declarat. *Deſponſamus te*, inquit, *Mare in ſignum veri & perpetui dominii*. Quid igitur obſtat quo minus optimo plenoque jure ut agrorum, ut urbis, ſic Maris dominos Venetos habitos eſſe non ab ipſis ſolum ſed à Principibus vicinis cenſeamus? Ejuſmodi ſunt aliis Italiæ populis jura Maritima. Benedictus Bonius [c]; *Principes in litoribus Maris cenſus conſtituere valent; quia quod Natura liberum eſſe voluit, ſervum & proprium fecere; ut eſt Mare Tyrrhenum, quod Piſis & Tuſciæ inſervit, Adriaticum Venetiis, & Liguſticum Ianuenſibus.* De quibus itidem Angelus [d], Baldus [e], Cæpola [f], alii. Etiam & Pontifici Romano ſuum eſt mare, quod & *Mare Eccleſiæ* dicitur[g].

In

a *Anton. Peregrin. de Iure Fiſci l. 8. § 18.*
b *Coſmog. par. 2. l. 4 cap. 36* de quo more item *Stephan. Forcatulus, de Gallorum Imperio & philoſ. lib. 3. alii,* præter Scriptores de Venetorum Republicâ.
c *Lib. de Cenſibus artic. 16. § 40.*
d *Conſil. 290.*
e *Ad l. 1. C. de Sent. ex Brevic. recitanda.*
f *De ſervitutibus Ruſtic. præd. c. 26*

In Bulla, quam vocitant *Cœnæ Domini*, pridie Paraſceues quotannis in delinquentium excommunicationem promulgari ſolita [a], habetur, *Item excommunicamus & anathematizamus omnes Piratas, Curſarios, ac Latrunculos maritimos, diſcurrentes Mare Noſtrum, præcipuè à Monte Argentario uſque ad Terracinam.* Atque in excommunicationem hanc incidere ait Bartholomæus Vgolinus [b], Iuriſconſultus celebris, *Piratas, Curſarios ſeu Latrunculos maritimos diſcurrentes Mare Eccleſiæ, præſertim à monte Argentario uſque ad Terracinam.* Idem aliis dicitur, Mare Pontificis Romani. Et tametſi non deſit qui *Mare Noſtrum*, Mare univerſim Chriſtianorum ibi denotare [c] velit, Scriptorum tamen ad Bullam illam celebriorum veluti Toleti [d], Suarez [e], Vgolini, Antonii de Souſa [f], aliorum, conſenſus ſatis in hoc ponitur, ut Mare, quod ſingularis eſt patrimonii Pontificis pars, nomine illo ſignificetur. Quin non modò ex deprædatione, ſed ex ſimplici per hoc mare latrunculorum tranſitu, veluti ex injuria per Eccleſiæ ſolum patrata, excommunicationis hujus labem contrahi, volunt, ex autoribus jam dictis, aliqui. Adeò ut jure Pontificio dominium hujuſmodi marinum apertè admittatur. Quod itidem firmant quæ in gloſſa corporis illius occurrunt.

[a] Laertius Cherubinus in Bullario tom. 3. p. 251.

[b] De Cenſuris Pontifici reſervatis part. 2. c. 3. §. 1.

[c] Graffius l. 4 Deciſ. c. 18. n. 53

[d] Summa l. 1. c. 20

[e] De Cenſuris Diſp. 21 ſect. 2 num. 18.

[f] Relect. de Cenſuris Bullæ Cœnæ c. 4. diſp. 25. & ſeqq.

Alccia

Alecia in diebus feſtis capta ſi fuerint, congrua ex Iure Pontificio portio Eccleſiis circumpoſitis debetur. Ibi gloſſa [a] adjicit, *præcipuè illis in cujus territorio captio piſcis facta fuit.* Ex Canone etiam Concilii Generalis Lugdunenſis, ſi moriatur Papa extra Civitatem, convenire debent Cardinales in Civitate in cujus territorio ſeu diſtrictu is mortuus eſt, ad ſucceſſorem eligendum. Moritur Papa in Mari. Ejus Electio fiet, ex eo Canone, in Civitate ſeu Loco cui ſubeſt Mare [b]; quod in Gloſſa docetur atque ab aliis agnoſcitur. At intereà Maris Eccleſiæ, (quod vocant,) ſeu Pontificis Romani, uſus civibus Romanis piſcantibus permittitur liber; ut compaſcui agri (cujus tamen alius eſt dominus) ſive ex pacto, ſive ex conſuetudine, ſive ex lege, herbam depaſcunt accolarum non rarò animalia. Lex eſt Romanæ urbis; *Cuilibet* [c] *Romano Civi & habitatori Urbis & Diſtrictus liberè liceat in curſu tam Tiberis quàm Anienis, & Mari, quatenus fluminum ripæ & Maris litus ſe extendunt, quocunque tempore & quocunque artificio piſcari; nullique prohibendi aut ab iis auferendi aliquid jus ſit, dum tamen à prædiis, ædificiis, & piſcariis, quæ proprios dominos habent, ſe abſtineant; & pariter à ripis regionis Arenulæ, videlicet Sanctæ Se-*

a *Gl. ad c. licet 3. tit. de Feriis.*

b *Gl. ad c. ubi periculum 3 § porro 6. de Electione & ibi Io. Andreas.*

c *Statuta Urbis Romæ lib 3. cap. 72.*

veriæ & Pauli, in quibus ſine licentia Syndici piſcari non licet. Et libertas hujuſmodi, ſive conceſſione, ſive fœdere, ſive moribus temperata, ſæpiſſimè ubi Maris habetur dominium, reperitur.

CAPVT XVII.

De receptis apud Luſitanos *&* Hiſpanos, *circa Maris Dominium, moribus.*

IN Luſitanorum moribus, nemo neſcit Maris dominium agnoſci, qui ſolennem Regum eorum ſtylum obſervaverit. Emmanuel Rex in Legum Luſitanicarum procemio; *Dom Manuel, per grace de Deos, Rey, &c. Senhor de Guinee & da conquiſta & Navigaçam & commercio d'Ethiopia, Arabia, Perſia, & da India à todos, &c.* Quod alibi [a] barbaro-Latinè ad hunc modum legitur; *Emmanuel Dei gratia Rex, &c. Dominus Guineæ & conquiſtæ Navigationis ac commercii Æthiopiæ, Arabiæ, Perſiæ &c.* Vbi conquiſta (quod & Hiſpanicum eſt & Luſitanicum) id, quod acquiſitum eſt bello, denotat. Idem titulus ſæpius occurrit in Regum veterum Luſitaniæ diplomatis; unde eos *Commerciorum,*

[a] *Concil. General. Lateran. ſub Leone x. ſeſſ. 9.*

ciorum, *Negotiationis*, & *Navigationis Dominos* & *Heros* & *eſſe* & *agnoſci* ſcribit Iacobus Valdeſius; [a] Dominum verò quem eſſe poſſe Navigationis in Mari & commercii, abſque Maris dominio; non aliud eſt quàm agro uti frui, alios omnes jure arcere, nec tamen dominum eſſe. Sed verò diſertius etiam, Maris dominium privatum agnoſcunt leges Luſitanicæ; idque Atlantici ipſiuſve Oceani. His enim vetatur cuilibet ſive extero ſive Luſitano (verba Legis ſunt [b] *Aſſi Natural como eſtrangeiro*) quibuſcunque in navigiis adire *ditas partes*, *terras*, *mares de Guinee* & *Indias*, & *qualſquer outras terras* & *mares* & *lugares de noſſa conquiſta*, *tratar*, *reſgatar*, *nem guerrear*, *ſem noſſa licença* & *autoridade*, *ſob pena que fazendo ho contrario moura por ello morte natural* & *por eſſo meſmo feito percapera nos todos ſeus beens moveis* & *de rays*: id eſt, *dictas regiones*, *terras*, *maria Guineæ* & *Indiarum aut quaſcunque alias terras*, *Maria loco nobis ſubacta*, *in commercium ſeu negotiationem ſeu ad arma inferenda*, *abſque licentia noſtra* & *authoritate*. *Pœna capitali ei qui contra fecerit infligenda*, *boniſque ejus univerſis fiſco applicandis*. Adjicitur etiam poteſtas claſſium præfectorum (quibus navigandi illuc libertas à Principe indulta) omnes quos in Mari legi huic adverſum

a *De dignitate Regum Hiſp. c. 12*

b O quinto *libro des Ordennaçones, tit. 112.*

verſum quid committentes repererint, in judicium deducendi. Acquiri igitur ipſius Oceani dominium jure potuiſſe nec ipſa Gens Luſitana dubitavit. Quin ad exteros æquè ac Regis ſubditos Lex hæc, quà vim habuit, attinebat. Acquiſitum autem ejuſmodi Luſitano jus eſſe exteri non agnoſcunt. Sed nihil obſtare in jure Naturali, quod Obligativum eſt, quo minus acquiri jus ejuſmodi poterit, omnes (puto) præter aliquot forſan quibus pelagus nondum eſt ullum legitimè occupatum, fatentur Gentes Europææ; ſaltem ſi quid fateantur, ex receptis eorum moribus ritè ſit eliciendum. Et acris ſanè de Atlantici Maris & Auſtralis quod ad Indias Orientales ducit, dominio (quod obtendebant Luſitani) diſceptatio habita eſt [a] inter Elizabetham Angliæ Reginam ac Sebaſtianum Regem Luſitaniæ, ſub initiis Elizabethæ. Qua tamen non eſt diſputatum, utrum Navigationis aut Maris dominus eſſe potuerit Sebaſtianus, ſed utrum dominium ejuſmodi legitimè acquiſiviſſet. Iure autem Hiſpanico ſeu Caſtellano communi, tametſi liberrimus eſt quidem Maris uſus, idque perinde ferè ac ſi Naturali [b] ejus communione nondum Ius Poſitivum derogaſſet; Iuriſconſulti tamen Hiſpanici, nec ſanè obſcuri, dominii capax illud eſſe, etiam

[a] *In ſchedis ejuſd. Temp. in Biblioth. Cottonia.*

[b] *Vide Alphonſ. Azeved. ad Conſtit. Regias l. 7 tit. 8. Partid. 3. tit. 28. l. 3 Recapil. l. 7. tit. 10 l. 9. & Partid. 5. tit. 9. l. 7. & 8.*

etiam & Principi eſſe adquiſitum verbis pronunciant expreſſiſſimis. Gregorius Lopez ad Alphonſinas, *Poteſt*, inquit [a], *Princeps per privilegium alicui concedere piſcationem in certa parte Maris.* Ioannes item Garcias Hiſpanus, *Mare eſt*, inquit [b], *cujus eſt terra cui adjacet*, de Mari aliquo Hiſpanico locutus. Nam in univerſum dictum, futile eſt. De Principis item dominio alii apertè, ut Didacus Couvaruvias [c], Ioannes de Hevia [d] tam quoad Navigationem liberam quam quoad piſcationis uſum communem interdicendum. Et frequentia ſententiæ hujuſmodi inter Juriſconſultos tam Hiſpaniæ quàm Luſitaniæ agnoſcitur à Fernando Vaſquio; (qui tamen ipſe mirè heic reluctatur) ut ex verbis ejus capite ſecundo ſuperius allatis conſtat. Etiam & exerceri ſive ex conſuetudine ſive ex Principum indultu à Privatis jura, quæ dominium Maris comprobant apud Hiſpanos, ſatis liquet ex Roderico Suario [e], qui tamen veteris de communione perpetua ſententiæ, non tam Gentium mores receptos quàm Scholarum dictata Iuris ſecutus, tenacior eſt. Etiam Titulus Regis Hiſpaniarum in ſe habet quod ipſum Oceani Regem ſe nuncupare, videatur aſſerere; maximè ſi verba, quæ in Caroli Quinti Cæſaris, & Hi-

a *Partid. 3 tit. 28. l. 11.*

b *Lib. de Expenſis & Meliorationibus c. 21. n. 34*

c *In relect. c. peccatum part. 2. § 8.*

d *Laberinto de Commercio lib. 3. c. 1. § 12.*

e *Conſil. de uſu Maris § 13.*

& Hiſpaniarum Regis titulo occurrunt interdum apud Germanos, advertas. In præfatione ad Conſtitutionem de Iudiciis publicis in Imperio Romano-Germanico, vocatur is—*Inſularum Canariæ, nec non Inſularum Indiarum & Terræ firmæ, Maris Oceani, &c.* Rex, *Archidux Auſtriæ, &c.* Et in ſanctionibus Imperialibus Germanicè editis Konig von der Inſulen *Canariæ,* auch der Inſulen *Indiarum,* vnd *Terræ firmæ,* deß Meers *Oceani &c.* quod ita ſexcenties eſt obvium. Adjicitur Oceani vocabulum, ac ſi Oceani Regem ſe inſcriberet. Sed hallucinatio eſt. Et Hiſpanica ſunt, *Rey, &c. de las Iſlas, y terra firma del mar Oceano, &c.* id eſt, *Rex, &c. Inſularum, & Terræ firmæ Maris Oceani.* Scilicet ſive Inſulas ſive Continentes Oceani ſeu in Oceano poſitas ſpectes (quas Ferdinando V. Hiſpaniarum Regi conceſſit [a] Alexander ſextus Pontifex Romanus, univerſas à primo longitudinis circulo, in Occidenti poſitas) earum ſe Regem nuncupat, non ipſius Oceani.

[a] *Laert. Cherubn. Bullar. tom.1. p. 392. de qua donatione fuſe Ioannes Solerzanus, de Iure Indiarum. l. 2. c. 22.*

I CAPVT

CAPUT XVIII.

Quatenus, in Gallorum *moribus ſententiiſve, admittatur Maris Dominium privatum.*

QVod ad dominium Maris in Gallorum moribus attinet; vetuſtiſſima ejus veſtigia nonnullis haberi forſan videantur, in *Comitibus ad cuſtodiendam maritimam deputatis*, qui in Capitularibus [a] occurrunt, atque in Rotlando illo *litoris Britannici* (id eſt Aremorici) *præfecto*, in Caroli Magni vitâ ab Eginharto ſcriptore contemporaneo, memorato. Sed dignitates illæ non tam ad Mare ipſum, quàm ad litus & tractum maritimum, ſeu maritimum Telluris limitem attinent; utcunque Gallis ſuperioris & hujus ævi Rotlandus tam *præfectus* [b] *Maris* quàm *litoris* (perinde ac ſi diſcrimen ineſſet nullum) temerè appellari ſoleat. Ceterùm fatendum eſt, in litore illo Aremorico Principes olim (ut Venetos in eodem litore; de quibus ſupra diximus) vectigalia Navibus, proximo velut æſtu utentibus, impoſuiſſe aliaque ejuſmodi jura ſibi vendicaſſe, quæ *Nobilitates ſuper Navibus* appellatæ. Sic diſertè legitur in

[a] *Capitular. Caroli & Ludovici. Impp. lib.* 4. *tit.* 5.

[b] *Choppinus de Domanio lib.* 1. *tit.* 15. *Paſquier,* en les recerches de la France, *lib.* 2. *cap.* 14. *Simon Marion,* Plaidoye, 5. *edit. Pariſ.* 1598. *Tilius, alii.*

in Inſtrumento Veteri de Procerum Britanniæ Aremoricæ inter ſe loci prærogativa anno MLXXXVII, ſub Alano Duce, confecto. Secundum in eo locum habet Vicecomes Leonenſis, *qui pro tunc* (Inſtrumenti verba legis [a]) *habebat quamplures Nobilitates ſuper Navibus per Mare Oceanum in coſteriis Occiſmorenſis ſeu Leoniæ navigantibus, quas* (ut dicebatur) *Budicius quondam Rex Britanniæ* (Aremoricæ ſeu Minoris,) *conceſſerat & dederat uni prædeceſſorum ſuorum in matrimonio pro ipſius Vicecomitis probitate, fidelitate, & valentia; de conſenſu tamen Prælatorum, Comitum, Matibernorum & procerum Britanniæ.* Qualeſnam fuerint *Nobilitates* hæ, partim explicat Bertrandus Argentræus, Redonenſis olim provinciæ Præſes, earumque originem aperit, ubi de breviculorum commeatus (quæ *brefs de conduicte* nominant) jure, etiamnum eo in litore uſitato, agit. Id, inquit [b], *cum pridem Principum proprium jus eſſet, Leoniis Baronibus doti dixere* (qua de re jam ex Inſtrumento ſuperiùs allato dictum eſt) *manſitque id jus illi familiæ gentilitium, quoad Ioannes Ruffus Dux de Guynomario Leonio id grandi pecunia redemit, cùm armis Petrus Druydenſis Mauclerc* (Britanniæ Dux) *ante aſſerere (ſed fruſtrà) contendiſſet.* Origo traditur, *cum Principes noſtri & Reges priſci (ſco-*

a *Apud Bertrand. Argentræum in hiſt. Britann. Minoris lib. 1. c. 13*

b *Ad Conſuet. Brit. art. 56. §. 4.*

puloſo & pleraque importuoſo litore crebra naufragia fieri proſpicerent, lege ſanxere ne injuſſu ſuo freto excedere liceret. Solventibus periti Maris & litorum duces, veniæ ſymbola brevicula navigaturis dabantur. Aſpernantibus publicatio Navis & armamentorum indicta; naufragio facto, etiam merces publicabantur. Venia facta, periculum rebus nullum à fiſco; naufragium etiam colligere licebat. Σῶςρα*, quæ alibi diximus, adjutoribus præſtabantur, quod vocant* droit de ſalvage. *Talibus Breviculis ſuum nunc, ut olim, pretium eſt. Eſt inter cæteros fiſci reditus, ea quoque mancipibus vectigalium elocantur.* Hactenus Bertrandus ille; unde etiam totidem fere verba Renatus Choppinus[a]. Abrogatum autem ibi eſſe morem quo ita Naufragii bona omnia in commiſſum cecidere, idque ex edicto anni MDLXXXIII teſtis eſt Petrus Belordæus [b]Advocatus Curiæ Redonenſis. Verum intereà hæc manifeſta ſunt in Occidui illius Maris parte aliquâ litori proximante ſive dominii ſive ſervitutis in Mari indicia; quæ ſanè ex accolarum moribus, Mare dominii eſſe capax ſatis comprobant. Etiam de Brevibus hiſce, controverſiæ interdum inter Britanniæ Cremoricæ Principes & Reges Angliæ ortæ ſunt, quod videre eſt in Schedis aliquot [c]de rebus Aremoricis quæ ad tempora attinent Richardi ſecundi noſtri,

a *De Domanio l. 1 tit. 15. § 10. & Thom. Cormer. Cod. Hen. 4. lib. 7. tit. 1. cap. 6. § 106.*

b *In Conſuetud. Britan. art. 51.*

c *In Bibliothec. Cottoniana.*

ſtri, & Ioannem quartum Aremoricæ Ducem. Hoc verò certò ſcimus, in pactis inter Edvvardum noſtrum quartum Regem, & Franciſcum ſecundum Aremoricæ Ducem, anno MCCCCLXVIII, de mutuis Commerciis & ſubditorum hinc inde tranſeuntium libertate triginta [a] annorum induciis, expreſſim quidem cautum eſſe de Naufragorum bonis; ſed ita cautum, ut patile utrinque eorum jus eſſet, neque ab eo; quod à priſcis ſeculis in Anglicano litore obtinet omninò diſſimile. Nullâ Breviculorum, quæ diximus, ſive juris ſive uſus (veluti rei ab Anglo neutiquam admiſſæ) habita in Induciarum formula mentione. At verò Iuriſconſulti Gallorum quidam nuperi, non ſolum fluctuum aliquot prædiis Aremoricis vicinorum, ſed & univerſi maris, quà Galliis circumfunditur, adeoque Britannici ſeu Anglicani dominum, Regem ſuum eſſe perperàm [b] aſſerunt. Quod dum ajunt, ſatis quidem dominum eſſe poſſe maris interea affirmant. Charondas Catovæus *Rex, inquit*, *eſt dominus ſupremus Marium quæ circa regnum ejus diffunduntur. Quod ex eo evenit, quia in ejus poteſtatem translatum eſt jus univerſum rerum quæ Iure ſive Naturali ſive Gentium fuere communia.* Alia habet ferè ſimilia; uti etiam Stephanus Paſchaſius [c], Ludovicus Servinus [d] Re-

a *Ibid. & Rot. Frãcia 8 Ed. 4. membran. 20. & ſeqq.*

b *In not. ad Codic. Henrici* 3. *lib.* 20. *tit.* 7. *conſtit.* 28. *& conſtit.* 1.

c *Recerches l.* 2. *chap.* 14.

d *Playdoies Tom.* 2. *Playd.* 11.

gius olim procurator generalis, Popellinerius[a], alii. Si de Mari Maſſilienſi ſeu Narbonenſi loquuntur, non reluctamur. Sed quod ad Septentrionalis Gallis Occiduive illis Maris corpus attinet, ſeu quod Gallias & Britannicas inſulas interluit (nam etiam id quod in litore illo arcuato occiduum eis eſt, ſeu ſinus Aquitanicus, Britanniarum noſtrarum Galliarumque partes occidentaliores revera interluit æquè ac Boreale illis mare Angliam & Normanniam) nec teſtimonia ulla anterioris ævi afferunt, nec omninò habent. Niſi quod de Venetis Armoricis ex Cæſare, & quod de proximo Britanniæ minoris litori Mari ſuperiùs dictum eſt, velis heic excipiendum. Quorum tamen utrunque magis Servitutem, *Nobilitates ſuper navibus* olim dictam, quàm aliquod dominium ſapiunt. Quin Regibus Angliæ dominium interluentis hujus Maris omnino ceſſit, ut Libro proximo oſtendimus. Immo ſanè ex moribus Gallorum plerunque domi receptis ſeu jure eorum civili nondum derogatum eſt veteri Maris communioni; ſed reſtat eis hactenus non occupatum mare, atque omnium hominum commune, adeoque non in Regiis bonis ſeu patrimonio eis cenſendum; ſi nimirum credere ſit fas libro illi Iuris Civilis Romani

[a] *l'Admiral de France.*

mani Gallicique à Thoma Cormerio Franciſci Andium Ducis in ſupremis ejus Curiis Alenconiis Conſiliario, nuper edito. Ius Romano-Gallicum tradere inſtituit: Sæpe mores Gallicos, Principum ſanctiones, Privilegia immiſcet. At verò ſub lemmate [a], *De rebus Communibus omnium*, Mare & litora Maris, ex veteri Romanorum Iuriſprudentia, acſi non omninò hac in re à Gallorum diſcreparet, omnium communia facit. Quod certè Gallorum dominio Marino refragatur. Nec prætereundum eſt, Conſtitutiones olim obtendi in Galliis binas, alteram Henrici Regis ſecundi [b], alteram Henrici tertii [c]: quibus voluere, ut Naves exterorum per mare Galliis conterminum tranſeuntes ſumma vela Navibus Regiis ſummitterent, in Imperii ſcilicet Gallorum marini recognitionem. Neutram tamen à Patribus admiſſam ſeu (quod ajunt) ſimpliciter verificatam, immo nec in morem receptam. Quin & poſteriorem, quantum ad effectum aliquem Iuris planè rejectam. Quod & ab ipſis Gallis Iuriſconſultis traditum eſt in cauſa illuſtri [d] Hamburgenſium aliquot Mercatorum Actorum, & Michaelis Butardi, aliorumque reorum in Parlamento Pariſienſi, ſub Henrico Rege IV, Turone habito. Id tamen Regum Angliæ navibus honoris

a *Cod. Hen. 4. l. 3. tit. 1. cap. 2.*

b *Ann. 1555.*

c *Ann. 1584.*

d *Lud. Servinus in Placit. vol. 2. placit. 11 12. Dec. 1592. p. 262. b. edit. 1609.*

gratiâ atque in dominii recogniti ſignum, ex jure antiquiſſimo præſtari ſolitum eſt; ut libro docetur ſequenti, ubi etiam hac de re fuſiùs. Scio quidem Regia Gallorum lege [a] cautum eſſe, tertiam partem omnium quæ è pelago extrahuntur, ad Regem pertinere; alteram ad Maris præfectum, tertiam demùm ad claſſiarios repertores. Maris item præfectos, ſeu Admirallos numerare Gallos quàmplurimos, idque ſerie nunc continua, nunc intermiſſa; quam à Philippi Divi Ludovici filii temporibus, id eſt ab anno MCCLXXXIV plerunque auſpicantur; ut videre eſt apud Ioannem Feronium [b], Stephanum Paſchaſium [c], alios. Sed verò diviſio illa rerum è pelago extractarum, ſimpliciter conſiderata, non magis aſſerit dominium ullum in ipſo mari, quàm prædæ cujuſcunque maritimæ ab hoſtibus ereptæ decima [d] Præfecto Claſſis, ex indultu etiam Regio, perſolvenda. Perſonarum, nempe ſubditorum, conſenſu in Regem tralato nituntur jura hujuſmodi: non dominii aliquo titulo, quo Mare ipſum acquiri obtendatur. Neque aliter ac portoria & vectigalia mercium quæ importantur, exportantur, hæc ſoluta. Ex portoriis autem aut vectigalibus mercium ejuſmodi, viarum per quas tranſeunt antequam adveniunt Mercatores, dominium

a *Edict. Franciſc. 1. promulg. 1543, art. 11. Choppin. de Dom. Franc. l. 1. tit. 15. & edict. Frãc. tom. 2. tit. 2.*

b *Catalog. Admirall. Franc.*

c *Recerches, l. 2. cap. 14.*

d *Edict. Franc. tom. 3. tit. 2. conſtit. 4. & 5.*

dominium aſſeri nemo (puto) exiſtimabit. Neque ſanè ante Franciſcum primum Regem, hujuſmodi apud Gallos mos invaluit. Scilicet planè non dominus Maris, eorum quæ à ſubditis è pelago quocunque extraherentur, particeps eſſe voluit & factus eſt. Cum, ex ipſo Maris dominio, Rex Magnæ Britanniæ quod in Mari ſuo derelictum habetur, præter alia ejuſmodi emolumenta, idque ex jure vetuſtiſſimo nec (quantum ſcimus) Regni initiis recentiori, percipere ſoleat. Neque Admiralli illi Gallorum, in mari ſaltem Gallias & Britannias interluente, alii fuere quàm claſſium & perſonarum armorumque maritimorum & tribunalium domeſticorum præfecti. Non ut provinciæ Marinæ ſeu territorii præſides, quales *Cuſtodes ipſius Maris* apud Angelos & Admiralli Angliæ. Sed hâc de re, ampliùs libro ſecundo. Ex iis autem quæ è Gallorum ſive moribus, ſive ſententiis, ſive Conſtitutionibus jam adjecimus, ſatis (arbitror) liquet dominium maris Privatum Iure ſive Naturali ſive Gentium non adverſum eſſe eos admittere; quod indagini, qua verſamur, omnino ſufficit.

CAPVT XIX.

Dominium Maris privatum in Danorum, Norvvegorum, Suecorum, Polonorum, Turcarum *moribus receptis.*

ALiarum etiam gentium Europæ moribus teſtimonia reperimus luculenta, de dominio Maris privato; Danorum, Norwegorum, Polonorum, quibus inſuper accedat & Turcarum. Danorum & Norwegorum viſimus in vectigalibus quæ ex ipſa Maris Baltici navigatione Regi Daniæ proveniunt (quæ notiſſima ſunt) atque ex Norwegici maris dominio Norwegiæ Regi (qui & ipſe, ſeculo noſtro, Daniæ eſt) tributo. Nam & Fredericus II, Daniæ & Norwegiæ Rex Mercatoribus noſtratibus corporis Moſcovitici, anno MDLXXXIII, ita uſum temporalem Maris Hyperborei ſeu Norwegici indulſit, acſi uſum fructum agri (cujus ſibi plenum vindicaſſet dominium) conceſſiſſet. Etiam, ex ſuo arbitratu, indultum conditionibus temperavit. Extant de hac re Tabulæ publicæ [a]; quibus annuo vectigali compenſatur Regis

[a] *In Theſauro Cottoniano.*

Regis beneficium, mercatoribus aliis denegatur; & induciarum inter Moſcum & Regem pactarum fine terminatur. Etiam in vetuſtis Danorum hiſtoriis de Haraldo Hildetano Rege legitur, *Sed nec quiſquam Maris dominationem abſque ejus nutu uſurpare præſumpſit.* Et proximè ſubjicitur quod eſt inprimis ad hanc rem notandum, *Quippe quondam in Danorum Republica dividuum Terræ & Pelagi imperiumfuit.* Et Olo (qui poſtea Rex) à Patre *receptâ Pelagi dominatione* LXX *maritimos Reges nauticarum virium certamine conſumpſit.* Quæ ſcribit Saxo Grammaticus[a], uti & ejuſmodi alia. Et in tranſactione Hafniæ[b] habita, inter Chriſtiernum Daniæ IV & Guſtavum Adolphum Sueciæ, *renunciat Rex Sueciæ Iuri & ſuperioritati & dominio Maris, aliiſque Regalibus quæ in Norvvegia, Norlandia & Diſtrictu VVardhuſenſi ad dictum Oceanum vendicaverat.* Sed de Norwegorum Mari, quà Septentrionalius eſt, plura ſub finem libri ſecundi. Ditionis item Polonicæ Mare, ejuſque dominium, memoratur in promiſſo Oratorum quod nomine Henrici III Galliarum Regis, in Polonorum Regem electi, conceptum eſt. *Promittunt Oratores prædicti, nomine ipſius Regis ſereniſſimi electi, quamprimùm Deo volente ad regnum ſuum venerit, claſſem neceſſariam & ſufficientem ad tuendos*

a *Daniæ hiſt. l. 7.*

b 20. *Ian.* 1613. *in Rot. Tract. Amicit. Temp. Iacobi Regis.*

tuendos portus & dominium Maris ditionis Regni & Provinciarum adjacentium (quatenus ſe porrigit omnis ille tractus Polonicæ ditionis) ſuo ſumptu alere; Quod legitur apud Ianum Ianuſzowskium in Statutorum Poloniæ [a] ſyntagmate. Turcarum autem Imperator (qui in Imperatorum Conſtantinopolitanorum jus victor ſucceſſit, adeoque Mare Ægæum ſimul adquiſivit cum Ponto; quorum hic Mare nigrum illis dicitur, illud Mare album) ſtylo ſibi ſolenni nuncupare ſe ſolet *Dominum Maris tam albi quàm nigri*, quod etiam videre eſt in fœdere ab Achmete Imperatore Ottomanico & Henrico Galliarum Rege quarto ante annos triginta, inito, [b] excuſoq; & Gallicè,& Turcicè. Quin,eodem in fœdere, Gallis indulget Turca liberam piſcationem & corallium indagandi veniam in fretis ac ſinubus aliquot Maris Africani intra regna ſua Algerianum & Tunetanum. Atque inſuper confirmat quæ à deceſſoribus, in piſcandi ibi libertatem, eis fuerant conceſſa. Coriolanus item Cippicus [c] in geſtis Petri Mocenici Imperatoris Veneti; Imperator Ottomanicus, *ubi* (inquit) *maximè Helleſpontus coit, duo munitiſſima Caſtella ex utraque parte invicem oppoſita ædificavit, ad quæ multas bombardas miræ magnitudinis conſtituit, præfectiſque caſtrorum mandavit, ſi qua Navis illis*

invi-

a *Lib.* 3. *tit.* 1. *fol.* 109.

b 20. *Martii* 1604. *Pariſiis* 1615.

c *De bello Aſiatico lib.* 2.

invitis tranſire vellet, *bombardis fractam ſubmergerent.* Quod planè eſt maris dominari & Titulo Domini Maris Albi & Nigri congruum. Neque omnino contemnendum eſt heic quod occurrit in literis Davidis Æthiopiæ ſeu Abaſſinorum Imperatoris, ad Emmanuelem Luſitaniæ Regem. Inſcribit illum a *Imperatorem Africæ & Guineæ & Montium atque inſulæ Lunæ*, *& Maris Rubri*, *Arabiæ & Perſidis & Armutiæ*, *Magnæ Indiæ*, *&c.* Hyperbole, pro more Principum Africanorum, utitur; & Emanueli quæ ſua non fuere tribuit. At interim non minùs admittit eum eſſe potuiſſe dominum Màris Rubri, quàm cujuſcunque alîus territorii, nec titulũ illum juri Naturæ aut Gentium magis atque hunc reluctari. Vt tandem hanc, de Dominio maris inter legitima admiſſo gentiumque in Mores recepto, partem concludamus; non ſolùm numeroſiſſima de eo habemus (ut oſtenſum eſt) paſſim teſtimonia; ſed nec quid omnino in Gentium quarum res ſeculis floruere recentioribus, more (puto) occurrit quod heic adverſetur: extra quàm ubi Ipſarum aliquot, Marium alieni dominii & poteſtatis accolæ, Naturalis & perpetuæ (quæ toties ex Vlpiano inculcari ſolet apud ſcriptores ſententiam illam obſoletam moribus Gentium diffuſiſſimis vetu-

a *Apud Franciſc. Alvarũ de rebus Æthiopicis, & Damian, à Goes lib de Æthiopum moribus.*

vetuſtiſſimiſque nimiùm anteferentes) communionis obtentu vicinorum jura violare aut infringere contendunt. Quod genus ſanè ſapit caput primum fœderis ante viginti aut circiter annos ab Ordinibus Fœderatis Belgiæ & Hanſeaticis aliquot civitatibus initi: *Quòd conjunctio hæc aut unio* (ita fœdus ipſum [a] è Belgico ſermone à Belga verſum) *non debeat eſſe directa ad offenſionem ullius, ſed tantum ad conſervationem & ſuſtentationem liberæ Navigationis, Commerciorum & Mercatorum in Orientali Septentrionalique Mari, ſimul ac in fluminibus omnibus & fluentis ſe in Orientale Septentrionaleque Mare exonerantibus; nec aliud quid acceptum heic eſſe debeat; ita ut reſpectivè confœderati eorum cives & ſubditi jure omnium Gentium & impetratis ac obtentis libertatibus, juribus, privilegiis & à majoribus traditis conſuetudinibus in prædicto Orientali & Septentrionali Mari uſque ad capita extenſo & in prædictis fluminibus, amnibus & aquis abſque impedimento ullo uti & frui queant.* Et mutuas promittunt operas reſiſtendi eis qui liberam hujuſmodi impedirent navigationem in Septentrionali illo atque Orientali Mari; Baltico ſcilicet, & quod Daniam, Lituaniam, Pomeraniam aliaſque Poloni ditiones alluit. Vbi non ſolùm libertates & jura antiquitus privatim conceſſa, verùm etiam ipſum omnium

a *Eman. Meteranus Hiſtor. Belgic l. 36. & apud Gaſpar. Klockium lib. de Contributionibus, cap. 14.*

nium jus gentium obtendi videmus. Quo ſpectaret fœdus illud, difficile non eſt conjectare; Nam, ſub id tempus, in Mari Baltico vectigalia auxerat Rex Daniæ, & in territoriis ſuis marinis itidem Poloniæ Rex. Idque ratione, quo fruebantur, dominii; cui reluctari viſum eſt, ad hunc modum, Hanſeaticorum & Fœderatorum Ordinum illud fœdus. Sed verò, his omiſſis, cùm è Moribus tot Gentium illuſtrium, tum veterum tum recentiorum, id eſt, ex eorum *Iure* tam *pluribus Communi* quam ſingulis *Civili* ſeu *domeſtico*, Dominium Maris privatum, de quo quæſtio ſit, tam luculenta ſortiatur teſtimonia (quibus etiam non pauca accedent alia obiter, ubi de Mari Britannico libro proximo agitur) nil, puto, obſtat quo minùs Mare æquè ac Tellurem dominii capax eſſe tam ex *Iure Naturali permiſſivo*, quàm *Gentium plurium* tum *Civili* tum *communi*, paſſimque fere *Interveniente* (quod Naturalis Permiſſivi index eſt in rebus hujuſmodi certiſſimus) ſtatuamus, niſi maneat quod impediat in Objectis, de quibus proximè videndum.

CA-

CAPVT XX.

Reſpondetur ad Objectionem de libero Mercatoribus, Peregrinis, Navigantibus, tranſitu.

QVæ objici ſolent, (ut Capite ſecundo ſuperiore eſt fuſiùs oſtenſum) alia ex commerciorum, peregrinationis, tranſeundi libertate omnium (ut prætexitur) communi: alia ex ipſa Maris Natura: atque ex Scriptorum teſtimonia alia petuntur. Quod ad genus primum attinet; Humanitatis quidem officia exigunt, ut hoſpitio excipiantur peregrini, etiam ut innoxius non negetur tranſitus. Atque ex Divo Auguſtino [a] Gratianus [b], *Notandum eſt quemadmodum juſta bella gerebantur à filiis Iſrael contra Amorrbæos. Innoxius enim tranſitus denegabatur, qui jure humanæ ſocietatis æquiſſimo patere debebat.* Et Cicero [c]; *uſu urbis prohibere peregrinos, ſanè inhumanum eſt.* Alia ſunt id genus plurima quæ objectionem illam firmant; quà nimirum humanitatis officia bello, timore, ſuſpicione, inimicitiis, id genus ceteris non turbata ſpectat. At verò quid hoc ad dominium rei, per quam tranſeundum

a In Numer. q. 41
b Cauſ. 23. quaſt. 2. cap. 3. & videſis Hug. Grotium de Iure Belli & Pacis l. 2. c. 2. §. 13.
c Offic. lib. 3.

dum eſt ſive Mercatoribus ſive Peregrinis? Huic non magis derogaret ejuſmodi tranſeundi libertas (ſi modo citra controverſiam eo nomine cunctis pateret) quàm actus, via, iter, aliæve ejuſmodi ſervitutes in agro conſtitutæ, ejus reluctarentur dominio. Detur, ex Iure Gentium omnium, liberum eſſe tranſitum Hiſpanis per Pyrenæos in Gallias, Gallis per Alpes in Italiam, Italis in Germaniam. Quid hoc ad Pyrenæorum ſeu Alpium dominium? Et quæ de lumine ex lumine accendendo, non prohibendo aquarum uſu, id genus aliis dici ſolent, heic afferre, eſt planè à *Iuris* diſquiſitione in eam quæ *Charitatis* eſt tranſire. Charitatis gratiâ, carcere & pœnâ imminente eximebantur aliquot, qui Naves conficiendi incognitam ante peritiam barbaris tradiderant, impetrante ſcilicet Aſclepiade Cherſoneſitanæ Civitatis Epiſcopo, ſub Arcadio [a] & Honorio Auguſtis. Nec docentium ars minuta eſt, ob eam quam docti lucrifecerant. Attamen, ex præſtituto jure, capitale erat artem illam barbaris tradere. Ejuſmodi hodieque alia. Adeo ut nihil de ſuo deperdere, dum alius participat, ad dominium aut ſui poteſtatem nihil omninò attineat. Atque ut hanc rem paucis abſolvamus, manifeſtiſſimum eſt ex omnium ſeculorum

[a] *C. Theodoſ. l.* 10. *tit.* 40. *l.* 24. & *C. Iuſt. tit. de Pœnis. l.* 25.

 mori-

moribus, liberum (quem vocant) tranſitum ita ſemper à Principibus, territorii dominis, temperari ſolere, ut pro variante commodi publici curâ, nec aliter omnino permittatur interdicaturve. Albericus Gentilis, ad illud de Amorrhæis; *Teneo*, inquit [a], *cum Auguſtino, ſi nec timendum ſit ne noceatur & certum ſit noceri non poſſe*. Cura illa Principibus incumbit, ut nec peregrinos nec commercia admittant aliter ac, pro re natâ, ne quid detrimenti Reſpublica interim capiat, prudenter caveant. Vnde etiam in fœderibus non rarò cautum eſt [b], *non eſſe jus appellendi ad portus, plagas; promontoria alterutrius partis* (idque ubi viæ, per quam tranſitur, neuter eſt dominus) *cum tali numero Navium aut armatorum, ut juſti timoris ſuſpicio generari poſſit vim parari; niſi ex permiſſu ejus, ſub cujus ditione loca illa ſita ſunt, aut niſi tempeſtatibus aliaque neceſſitate delati illuc fuerint, ad majorem vim aut naufragii periculum effugiendum.* Ex timore aut ſuſpicione domini ejuſque judicio juſtè arceantur peregrini, mercatores, advenæ qualeſcunque, niſi jus aliud interveniat ſingulare. Et Ariſtoteles apertè ait [c], Legibus cavendum eſſe τίνας οὐ δεῖ καὶ τίνας ἐπιμίσγεσθαι δεῖ πρὸς ἀλλήλους *quibuſcum communicare cives oporteat & cum quibus non oporteat*. Et rectè Bodinus [d]; *Singularibus pactis Populorum ac Principum con-*

ventis

a *De Iure Belli.* l. 1. c. 19.

b *Induciæ Hiſpan. & Ordin. Fœderat. Belg. ann.* 1609. *art.* 12. *&c.*

c *Politic.* l. 7. *cap.* 6

d *De Republica lib.* 1. *c.* 7 *&* 6. *& vide eum lib.* 4. *c.* 1. *& lib.* 6. *c.* 2. ubi de aditu ad Moluccas.

ventis commerciorum jura contineri. Et, *peregrinum finibus arcere, atque etiam fines prætervectum ejicere licet, non modò ſi bellum indictum ſit, verùm etiam ipſo pacis tempore, ne vel civium mores peregrinorum conſuetudine corrumpantur.* Bella autem ob commercia negata, niſi contra fœdus priſtinum negarentur aut ex præeunte aliquo titulo commercandi ſingulari, libertas illa penderet, juſtè ſuſcepta fuiſſe, tam facile negamus quàm quis alius aſſeruerit. Et quantumvis ex Franciſci Victoriæ [a] ſententiâ, jus dicatur competiiſſe Hiſpanis, Indos, ob commercia & hoſpitium negatum, debellandi, quem item inprimis ſequitur Iohannes Solorzanus I. V. D. [b]; diſertè tamen eis adverſatur Ludovicus Molina [c], qui nullam gentem ſeu Rempublicam teneri vult, ſive cum periculo ſui ſive ſine periculo, commercia aut hoſpites exteros admittere niſi gravi imminente neceſſitate, aut fœdere alióve jure ſingulari interveniente. Et alii ſunt non pauci, quos afferunt Hiſpani, de Indis ſubactis tituli. Ius etiam prætexunt inventionis, occupationis, converſionis, id genus alia, præter Pontificis Romani donationem. De quibus univerſis, fusè Solorzanus ille. Et mirum eſt ex commercio negato ortum eſſe Hiſpanorum jus

a *Tit. de Indis.*

b *De Iure Indiarum lib. 2. cap. 9 §. 55.*

c *De Iuſtitia & Iure tract. 2. diſputat. 145.*

Indias acquirendi, cum & ipſos & Luſitanos commercia jure poſſe ſe prohibere in utriſque Indiis apertè profiteti, ſit [a] compertiſſimum. Nec obſtat, quòd ex jure Romano-Germanici Imperii Princeps vel, ex ejus conceſſione, habens Regalia, tranſeuntibus viâ publicâ interdicere [b] nequeat ſine juſtâ cauſâ, de qua in Camera Imperiali decernendum; quod tamen nonnulli ad Maris navigandi libertatem perperàm trahunt. Nam id evenit ex jure ſingulari, in quod Imperii ſtatus convenere; qui item Cameræ ſubſunt. Sed nondum convenere Gentes ceteræ ſingulis Imperiis ſupremis ſubjectæ, ut libera ſemper ſit hinc inde tranſeundi facultas; nec in Iudicem (ut Germani, & ſi qui alii ſuo in territorio) compromiſere.

a *Georgius de Cabedo Deciſ. Luſitan. part. 2. deciſ. 47. & Diploma Regis Hiſpan. Mari Libero Hugonis Grotii ſubnexũ.*
b *Rothenſal de Iure Feudali cap. 5. de Regalibus, concluſ. 21. Sixtinus de Regalibus lib. 2. c. 2. &c.*

CAPVT XXI.

Reſpondetur Objectioni de Naturâ Maris fluxili *& perpetim mutante.* Flumina *etiam &* Aërem conterminum *(quæ magis fluxilia) in proprietatem tranſire.*

NAturam autem Maris dominio privato adverſari ajunt, tum ex eo quòd perpetuo

tuo eſt in fluxu, nec omnino idem manet; tum quia deſunt finium in eo diſtinctionis idonea tam materies, quàm inſtrumenta; ſine quibus dominia privata non bene conſiſtunt. Etiam & quia omnibus ex amplitudine perpetuò ſufficit. Quod ad fluxilem ejus naturam attinet, nonne Flumina & Fontes multò magis in perpetuo fluxu? In declive feruntur ſemper Flumina, quibuſcum Mare collatum, ἀκλινὲς ſeu *immobile* ferè ſtat, quod ait Strabo[a]. Et Homerum ideo Mare τῆς λίμνης ſeu *paludis* nomine vocitare ait Euſtathius[b], διὰ τὸ μὴ ἀποῤῥέειν κατὰ ποταμοὺς, ἀλλὰ λίαν μένειν: *eo quòd non fluxu fertur, (ut fluvii) ſed perquam ſtabile eſt.* Atque Alter[c]; *ſtat immotum Mare &*, *quaſi deficientis in ſuo fine Naturæ pigra moles.* Sed detur adeò fluxile eſſe, quod de Maribus maximè Septentrionalibus & Euripis dici ſolet; Certè Alvei & loci è quibus effluunt aquæ, iidem ſemper manent, variantibus perpetuò aquis ipſis. Nec tamen inde juri dominii privati Fluminum ulli bi derogatum eſſe exiſtimatur. In Imperio Romano-Germanico Flumina uſu, ex jure Civili, publica ſunt; in privato tamen Cæſaris patrimonio[d], atque inter Regalia ſeu Iura Fiſcalia recenſentur. Vnde & piſcationum in eis ſimiliter reditus, ſive Cæſari

a *Geograph. l.* 1

b *Ad Iliad.* ν.

c *Senec. ſuaſor.* 1.

d *Feud. lib.* 5. *tit. quæ ſint Regalia. Rothẽſal. de Iure Feud. c.* 5. *concluſ.* 23. & 24. *Sixtinus de Regalibus lib.* 2. *cap.* 3. &c.

ſive aliis quibus ipſe conceſſerit. Qua ratione fit ut Longobardiæ & totius Italiæ populi ſingulares ſuorum territoriorum Flumina omnia ſibi propria habeant ex præſcriptione, quod docet Cæpola[a]. Nec quid magis obvium eſt, quàm Fluminum dominium non minùs ac riparum aſſeri in legibus Hiſpanorum, Gallorum, Polonorum, Venetorum, Gentium denique, quarum mores habemus exploratos, omnium. Nec quantum ad hanc rationem (quæ è naturâ fluxili petitur) attinet, alia eſt minoris, alia majoris, alia privati, alia publici fluminis natura. Etjam ipſe Vlpianus[b] de Flumine; *Nec differt à ceteris locis privatis, flumen privatum.* Et Martianus[c]; *Si quis in fluminis publici diverticulo ſolus pluribus annis piſcatus ſit, alterum eodem jure uti prohibet.* Quin in agri aſſignati modum, uti partes ſæpe olim in Imperio Romano cedebant flumina. Siculus Flaccus *in quibuſdam*, inquit[d], *regionibus Fluminum modus aſſignatione ceſſit. In quibuſdam verò tantùm ſubſecivus relictus eſt, aliis autem exceptus; inſcriptumque Flumini illi tantum.* Quemadmodum etiam Aggenus Vrbicus[e]. Neque enim unquam exiſtimatum eſt flumina aliter ac adjacentes agros Populo Principive Romano acquiri; juxta illud Danubii fluvii ad Auguſtos:

a *De ſervitut. Ruſtic. Prædiorum. c.*31

b *L.*1.§.4.*ff. de Fluminibus.*

c *L.*7.*ff. de diverſ. temp. præſcript. vide l.*45 *ff. de uſucapionibus.*

d *Lib. de Conditionibus Agrorum.*

e *Comm. ad Iul. Frontin. de limitibus Agrorum.*

Danubius

Danubius, [a] penitùs caput occultatus in oris,
Totus ſub veſtra jam ditione fluo:
Et quà dives aquis Scythico ſolvo oſtia Ponto,
Omnia ſub veſtrum flumina mitto jugum.

[a] *Auſonius Epigr. 4.*

Scimus, tum inſulam in flumine natam, tum alveum relictum jure veteri [b] etiam communem eſſe eorum qui ad fluminis ripam prædia non limitata poſſident, pro modo ſcilicet prædiorum; niſi lex aut conſuetudo ſingularis obſiſtat. Et de diviſione hujuſmodi inſulæ, pro ratione ſive plurium ad alteram ripam prædiorum ſive ad utramque, ſcripſit olim Bartolus in Tiberiade, & recentiùs Iohannes Buteo, Baptiſta Aymus, Antonius Maria, Iohannes Gryphiander, alii. Alvei igitur adeoque fluminis (utcunque ex Iure civili etiam publici, quoad uſum; ut agri, in quo via publica) communis erat antea in eo caſu proprietas dominis utrinque poſitis. Qualis fermè rationis etiam analogiâ, inſula nata in Mari nondum occupato, & ſi quid inædificatum fuerit, occupantis fit. Vniverſorũ enim hominũ primò alveus & Mare illud. Ex pacto autem (quod ſuperiùs diximus) univerſali, quo rerum nondum occupatarũ proprietas occupaturo cederet, is qui ita occupaverit, velut à dominis priſtinis ſuo juri ita renunciantis-

[b] *L. 7. 29. 30. 65. ff. de acquir. rer. dom. & Inſtit. de Rerum diviſ. §. Inſula.*

Ll. citat. & l. 1. §. 18. ff. de operis novi nunciatione.

ciantibus, inſulam & fundum ædium accipit. Cùm igitur Fluminum proprietas & dominium privatum nullibi non agnitum fuerit, cur non itidem & Maris cujuſcunque agnoſcendum eſt dominos eſſe poſſe? Non magis in hoc, quàm in illis reluctante naturâ fluxili. Immo ipſa Flumina ſunt Maria minora, uti etiam Paludes & Lacus; quemadmodum Mare ipſum aliud non eſt quàm flumen, palus, lacus à ceteris magnitudine duntaxat (quantum ad fluorem) diſcrepans. Atque ita veteribus eſt acceptum. In ipſa Creationis hiſtoria omnes aquarum congregationes Maria dicuntur; quod & Patres [a] ad hanc rem obſervarunt. Etjam exempla ſunt in ſacris literis illuſtria de lacubus binis Aſphaltitide & Tiberiade, quorum uterque pariter & Maria dicta. Aſphaltitis Plinio, Ptolemæo, Ioſepho, Solino, Vitruvio, lacus eſt: Moſi verò Mare ſalſum [b]; recentioribus plerunque, Mare mortuum. Tiberiadis item veteribus lacus dictus, ut & D. Lucæ [c], cæteris Euangeliſtis Mare nominatur, quemadmodum etiam Syro & Arabi in D. Lucæ verſione. Et Ariſtoteles ſub Caucaſo, inquit [d], lacus eſt ſeu λίμνη, καλοῦσι δ' οἱ ἐκεῖ θάλατταν, *ſed accolæ appellant mare*. De palude loquitur Mœotide; quæ etiam ob aquarum copiam quas

a *Eucherius ad Geneſ.* 1. *D. Hieronymus, alii.* Adde *Ioh. Philoponum de Mundi creatione. lib.* 4. *c.* 6

b *Geneſ.* 14. 3.

c *Cap.* 5. 1

d *Meterologic. lib.* 1. *cap.* 13

quas per Boſphorum Cimmerium in Pontum Euxinum evolvit, Mater Maris, ſeu Ponti Mater nuncupatur apud veteres [a]. Vnde & ita ſe habuiſſe Mæotidem ad Pontum, Propontidem, & Mare Ægæum, ut Oceanus ad Mare Mediterraneum ſe habet, putabant aliqui.

Oceanumque negant ſolas admittere Gades;

quod, de eâ Lucanus [b]. Quin, Iuſtiniani ævo, Parvum Mare dictum fuiſſe, ſcimus ex Agathia [c]. Et Feſtus Avienus [d], ad Probum

Interrogaſti (ſi tenes) Mæotici
Situs quis eſſet æquoris——

Quo factum eſt ut etiam hodie *Mar della Zabach & Mar della Tana* appellitetur. Sic in Italia paludes Eridani ſeptem, *Septem maria* [e] nuncupari ſolita. Et in Larium Galliæ Ciſalpinæ lacum Adduam fluvium (ut in proprium Mare) devolvi legitur apud Caſſiodorum [f]. Hinc eſt quòd Heſychio & Suidæ Lacus ſeu Λίμνη denotet Oceanum & Mare, & Ποταμὸς ſeu Fluvius ipſum Oceanum. Neque heic nefas eſt, ut *ποταμὸς θαλάσσῃ ἐρίζοι fluvius cum Mari contendat;* utcunque aliàs in proverbium abiit in eos qui cum potentioribus certant. Etiam Homero [g].

——βαθείης βένθεσι λίμνης

a *Herodot. in Melpomene. Plin. lib. 6. cap. 7. Dionyſ. Afer & ad eum Euſtathius.*
b *Pharſal.* 3.
c *Hiſtor. lib.* 3.
d *In Oris Maritimis.*
e *Plin. l.* 3. *c.* 16. *Herodian. lib.* 8.
f *Variar. l.* 11. *Formul.* 14.
g Iliad. ν.

Profundo alti lacus, uſurpatur pro profundo Maris. Et alibi περικαλλέα λίμνην, *perpulchrum lacum* pro Mari habet ille, quod & advertit Olympiodorus[a]. Immò ipſum Oceanum ſtatuêre veterum aliquot unum eſſe [b] ex quatuor fluminibus illis maximis quæ ex Tartaro ſeu ejuſmodi barathro quale fingunt nonnulli [c] ad ſeptentrionem reperiri, effluunt; cæteris tribus ad occultos terræ meatus damnatis. Quin Oceanum Britannicum

—incerti ſtagna profundi

appellat Lucanus[d]. Et barbaro-latine paſſim uſurpatur *Mariſcus* [e] pro palude, ut Ma[illegible] diminutivum, quod etiam in alias aliquorum linguas tranſivit, pro idiomatum varietate mutatum. Alia ad hanc rem obſervant alii[f]. Adeò igitur re, naturâ, nomine eadem ſunt maria, flumina, congeries cæteræ aquarum, (quantum ad id, quod diſputamus, pertinet) ut quicquid de his, de illis etiam ſit pariter dicendum; niſi ex amplitudine & anguſtiis tantummodò diſcrimen inducatur, quod in ratione dominii (ubi occupationi locus eſt) locum habet nullum. Accedat id quod de fluxili horum natura, ſeu aquis ſemper in alveo mutantibus dici ſolet, ex ipſa dominii & poſſeſſionis ratione

a *Ad Ariſtot. Meteorologic l. 1. prax. 16.*
b *Plato in Phædone.*
c *Vide Girald. Cābrenſ. Topograph. Hibern. diſt. 2. cap. 14.*
d *Pharſal. 2.*
e *Claud. Salmaſ. in Plin. exercit. ad Solin. pag. 577.*
f *I. Druſ. Obſervat 9. c. 20. & ad difficil. loca. Numer. cap. 133. & Albericus Gentilis in lectionibus Virgilianis, cap. 17. Cal. Rhodigin. lect. Antiq. lib. 26. cap. 14.*

ne heic non magis obſtare, quàm fluidam Aeris naturam dominio & poſſeſſioni Spatii fundo ſeu ædibus surſum conterminæ. Spatium illud planè velut alveus eſt aeri perpetuò fluitanti; cujus tamen civiliter dominus planè eſt qui fundum & ædes poſſidet. Inde ſervitutes de ædibus non altiùs tollendis; de luminibus non officiendis, ſeu de proſpectu, id genus aliæ, conſtitutæ ſunt in ipſo aere contermino, unde in opere novo nuntiato, *Tam ſoli quàm cæli menſuram eſſe faciendam*, ait Pomponius [a]. Et obvium eſt, ejus eſſe Cælum ſeu Aerem, cujus eſt ſolum. Vnde ad illud Pauli, arborem in confinio natam dominis utrinque eſſe communem [b], *pro qua parte fundo fuerat*; Iohannes Buteo in quæſtione de diviſione fructus ejuſmodi arboris; *Intellige*, inquit [c], *fundum aerem ipſum fundo ſuperfuſum*, quem perpendiculis à ramorum extremitate metitur ipſe. Et ſanè ideò Domini ſumus fundi, ædium, ſpatii quod ſingulatim Domini occupamus, ut, ex eorum commodis, ſuo quilibet contermino utcunque fluitante aere (quod hominum elementum eſt) ejuſque ſpatio ita liberè & beatè utatur, fruatur, alioſque inde pro libitu arceat, ut maximè ejuſce dominus etiam habeatur & ſit. Multò minus igitur aquarum fluor,

[a] L. 21. ff. tit. quod vi aut clam §. 2.

[b] L. 83. ff. tit. Pro ſocio.

[c] Tract. de Diviſione fructus arboris in confinio nata.

fluor, qui adeò minor eſt, dominio aliquatenus reluctatur. Et quæ ita fluitant naturaliter, manent tamen civiliter ſemper eadem, ut Theſei navis, domus, univerſitas, toties refecta, ut primarum partium ne unica jam reperiatur. Sed ſubtilitate hac futili Maris dominium impugnantes, ad Philoſophos ablegandi ſunt, maxime Heraclitum [a] & Epicharmum, qui in momenta rem quamlibet ita mutari, variari, novari docuere; ut nihil omnino in Terrarum Orbe reſtet jam nunc idem cum eo, quod, ipſo jamnunc præterito momento temporis, fuerat. *Nemo* (inquit Seneca [b], Heraclitum imitatus) *eſt mane qui fuit pridie. Corpora noſtra rapiuntur fluminum more. Quicquid vides currit cum tempore. Nihil ex his quæ videmus, manet. Ego ipſe, dum loquor mutari iſta, mutatus ſum.* Nec ſolum idem flumen hominem bis non accipere, ſed nec eundem hominem bis in eundem gurgitem ingredi poſſe, ſolenne erat Heracliti dictum. Vnde εἰς τὸν Ἡράκλείτειον ἅπαντα ποταμὸν πράγματα ἐμβάλλειν *Omnia in* Heracliti *fluvium conjicere* uſurpatum, pro eo quod eſt continentem & perpetuam uniuſcujuſque rei à ſe ipſa mutationem aſſerere. Horum autem, in Civili rerum conſideratione, amplexentur ſententiam ii, qui fluxilem Maris Naturam, dominium

a *Diog. Laert. in Heraclito. &c.*

b *Epiſt. 58.*

Maris privatum refellere ſomniant; & nec ipſos quid ſive fundi, ſive ædium, veſtium, pecuniæ aut rei cujuſcunque ut dominos poſſidere, neceſſe eſt ut ſimul fateantur.

CAPUT XXII.

Objectis de Finium, & Terminorum *Maris* defectu, *ejuſque* magnitudine *&* inexhauſta abundantia, *reſpondetur.*

SEquitur quod de Limitum ac Finium defectu objicitur. Et ſanè adeo optandi ſunt paſſim, ubi dominia diſtinguuntur limites aperti, ut nihil magis. Nec immeritò Terminus, Iuſtitiæ Deus, Romanis [a] olim habitus. Finium autem ratio aut in litoribus conſideratur, aut in diffuſo æquore. Cur litora non tam fines ſint legitimi quibus innitatur Maris dominii diſtinctio, & dicendi & cenſendi, quam foſſæ, vepres ſatæ, ſupercilia, arborum antemiſſarum ordo, maceriæ, alia à Geomaticis in agrorum finibus regundis adhiberi ſolita, non omninò capere poſſum. Nec Sylvanus ita magis tutor finium eſt, quàm Neptunus. Attamen Vir magnus; *Eſt*, inquit [b],

[a] *Plutarch. in Numa.*

quit [b], *Naturalis ratio quæ Mare conſideratum ut diximus proprium fieri vetat; quia occupatio non procedit niſi in re terminata; unde Thucydides terram vacuam vocat* ἀόριστον interminatam, *& Iſocrates terram ab Athenienſibus occupatam* τὴν ὑφ' ὑμῶν ἀφορισθεῖσαν à vobis terminis finitam, *Liquida verò quia per ſe non terminantur* (τὸ ὑγρὸν ἀόριστον οἰκείῳ ὅρῳ, inquit Ariſtoteles) *occupari nequeunt, niſi ut contenta in re alia; quomodo lacus & ſtagna occupata ſunt, item flumina quia ripis tenentur. Mare verò terra non continetur, par Terræ aut Terra majus; Unde Terram Mari contineri Veteres dixere.* Et teſtimonia veterum dein affert, quibus Oceanum cingulum ſeu vinculum eſſe Orbis terrarum, ejuſque ambitu terras omnes convallare non ſemel affirmatur, & Terram aquâ ſeu Mari contineri, finiri; acſi Terra tota velut inſula unica eſſet Mari [c] circumfuſa, quod toties Veteribus dictum. At verò detur id recipiendum (quod, puto, neque doctiſſimum illum virum nec quem alium conceſſurum) non omnino video, cur tam id quod continet non reverà finiatur eo quod continetur, quàm hoc illo. Nonne corpus ſphæricum, ſeu qualiſcunque figuræ minus, à majori quod circumquaque contiguum eſt, contentum, finis & limes eſt dicendus majoris concavo, æquè atque hoc convexo minoris?

b *Hugo Grotius. de Iure Pacis & Belli, lib. 2. cap. 11. §. 3.*

c *Cicero in Somnium Scipionis & vide Ioh. Philoponum de Mundi creatione, lib. 4. cap. 5.*

ris? Verum de Mari ac Terra rectiſſimè Iulius Scaliger[a]; *Non ab altero alterum ita continetur, quin illud quoque contineat.* Neque inter ſe *adeo ſejunguntur, quin viciſſim tum ſubeant tum abſcedant.* Flexibus ſinuoſis viciſſim ſe amplexantur Mare & Tellus; hæc porrectis peninſulis & promontoriis atque ſinubus reductis; illud ſpiramenta magnitudinis ſuæ circùm exæſtuans. Ita alterum alteri planè fines indiſcriminatim conſtituit, non aliter ac ripæ & lacus aut flumina; quod & in Mari Caſpio tellure circumdato manifeſtius eſt. Vti & in Mediterraneo; antequam ab Hercule ſeu (ut volunt Arabes[b]) ab Alexandro Magno, inciſis montibus, immiſſus eſt per fauces jam dictas Gaditanas, Oceanus Atlanticus. Inde globus ille unicus conficitur, in quo Maria compluria terminantur, ut inſulæ ipſæ ſeu continentes. Quod ex ſacris literis liquidius conſtat. Congregantur ibi aquæ & locis ſuis terminiſque[c] finiuntur. Et Dominus ipſe de Mari; *Circumdedi*[d] *illud terminis meis & poſui vectem & oſtia; & dixi. Vſque huc venies, & non procedes ampliùs.* Alibi[e]; *Circumdabat Mari terminum ſuum, & legem ponebat aquis ne tranſirent fines ſuos.* Adeo ut dubitari nequeat quin ſuos habeat in litore terminos Mare quodcunque; ut Tellus ipſa.

a Exercit. 37.

b Geograph. Nubienſ. Climat. 4 part. 1.

c Damaſcen. de Orthodoxa fide, l. 2. cap. 9.

d Iob. 38 10.

e Proverb. 8. 29.

Nec

Nec hac de re verbum feciſſem, niſi rem à tanto viro impugnatam comperiſſem. In diffuſo autem æquore vix eſt difficilius Terminos & limites, quibus diſtinguantur privata dominia, invenire. Scopulos eminentes, brevia, adverſa invicem promontoria, inſulas hinc inde ſparſas habemus, è quibus linearum rigores, verſuræ, coxæ, gammata ſumantur, ad territorium Marinum terminandum,

Mille jacent mediæ, diffuſa per æquora, terræ;
Innumeri ſurgunt ſcopuli, monteſque per altum.

Numerantur item veteribus Orbis terrarum Maria non aliter ac Oppida, Flumina, Inſulæ, Montes: veluti non minùs invicem diſterminata. Æthicus, *Omnis*, inquit[a], *Terra Orbis habet Maria* XXX, *Oppida* CCCLXX, *Inſulas* LXXII, *Flumina* LVII, *Montes* XL, *&c.* Dein etiam Maria Oceani Orientalis, Occidentalis, Borealis, Auſtralis ſigillatim, eodem modo quo Provincias ac inſulas eorum, recenſet. Quàm verè, non diſputo; ſed ſatis nominibus ac terminis diſtingui interea Maria, non dubitavit. Accedit egregiæ Nauticæ pyxidis & Graduum cæleſtium ſive Longitudinis ſive Latitudinis, atque, ex hiſce, doctrinæ Triangulorum auxilium. Etiam in coloniis ex Europâ in Americam

[a] *In Coſmographia.*

Americam ævo noſtro deductis, Latitudinis & Longitudinis gradus ſunt Poſſeſſoribus termini; quales in Mari non difficiliùs habentur. Tropicus item Cancri & Æquator in mari fuere termini quibus finiri voluere aliqui[a] fœdus inter Ordines Belgiæ fœderatos & Auſtriacos anno MDCVIII. contrahendum. Et in fœdere inter Magnæ Britanniæ & Hiſpaniarum Reges nupero[b] Æquator eſt in Mari terminus. Ejuſmodi alia occurrunt: Sarpedon & Calycadnus Ciliciæ promontoria ſunt ad Marinum dominium diſtinguendum termini in fœdere[c], à Romanis & Antiocho Syriæ rege, inito. Vlnarum etiam in objacente prædiis mari numerus epochis piſcatoriis ſtatuitur in Leonis imperatoris ſanctione, de quâ ſuprà. Similiter Cyaneæ & Chelidoniæ inſulæ, in fœdere Attico[d] cum Perſarum rege icto. De quibus etiam antè. Quin de finibus hujuſmodi non dubitarunt aut Alexander VI & Cardinales ſui, aut Regis Catholici procuratores, cùm impetrabatur bulla illa decantatiſſima, quâ Orbis Occidentalior conceſſus eſt Regi; ita finiendus, ut lineâ à Polo Arctico ad Antarcticum fictâ *quæ diſtaret à qualibet Inſularum, quæ vulgariter nuncupantur* de los Azores y cabo verde, *centum leucis verſus Occidentem & Meridiem* (quæ ſunt Bullæ verba[e]) res

a *Apud Emanuel. Meteran. Rer. Belg. lib. 28.*

b *Ann. 1630. art. 2.*

c *Polyb. in Eclog de legat. c. 35 & Livius Decad. 4. lib. 8.*

d *Plutar. in vita Cimonis.*

e *Laert. Cherubin. Bullar. tom. 1. pag. 393.*

donata, parte citeriori, terminaretur. Vnde Hieronymus de Monte [a], *Termini in cælo & aëre poſiti ſunt*, inquit, *tempore Alexandri Papæ* VI. *inter Luſitanos ſive Portugalenſes & Caſtellanos, dividendo inſulas Indiæ tunc noviter repertas, per lineas Graduum Cæli; & quicquid reperiebatur à parte Orientali erat Portugalenſium, & à parte Occidentali erat Caſtellanorum.* Certè heic non magis Telluris partes, ſive Inſulæ ſive Continentes, quàm Maris ſpatia menſurabantur finiebanturque. Quin obvium eſt apud Iuriſconſultos, etiam eos qui interea Maris omnimodi communioni ſunt addictiſſimi, centum Milliariis [b] Iuriſdictionem Domini adjacentis regionis præfinire. Interdum ſexaginta occurrunt. *Iure quodammodò* (inquit Bodinus [c]) *Principum omnium Maris accolarum communi receptum eſt, ut ſexaginta milliaribus à litore, Princeps legem ad litus accedentibus dicere poſſit; atque id judicatum eſt in cauſa Ducis Allobrogum.* Quod ex Deciſionibus Cacherani Pedemontanis obſervat. Etiam & pro maris confinibus Finium regundorum agi poſſe docent Iuriſconſulti Cæſarei [d] celebres. Menſuræ igitur & Terminorum, etiam in Mari, uſum ſatis hi agnoſcunt. Quod verò ad illud D. Ambroſii attinet; *Geometram audivimus, Thalaſſometram nunquam audivimus*; luſus ſanè eſt vocabulorum

a *Tract. de Finibus Regundis cap.* 7. 8.

b *Bartol. tract. de Tiberiade & DD. in l. inſula Italia ff. tit. de Iudiciis.*

c *De Republ. l.* 1. *cap.* 10.

d *Hieron. de Monte, Tract. de Finib. Regundis c.* 39, *Baldus, alii ibi citati.*

lorum magis, quàm argumentum in rem, quam tractamus. Et de variis variorum piſcium ſive antris ſive regionibus à Deo deſtinatis in Oceano, non de Civili Maris diſtributione ibi loquitur vir ſanctiſſimus. Neque erat cur de Thalaſſometra, ut prorſus inaudito, ita loqueretur. Scimus enim apud Græcos, quibus dominia Marina eòrumque diſtinctiones fuere frequentiſſimæ & perquam variæ, etiam & Thalaſſometras repertos eſſe; nec minus ex Geometriæ principiis Mare, quàm Tellurem menſuratam. Proclus Mathematicus inſignis, de Geometriæ præſtantiâ agens, *Locorum*, inquit [a], *ſitus cognitos fecit μέτρα τε ὑφηγήσατο τὰ μὲν τῶν κατὰ γῆν ὁδῶν, τὰ δὲ τῶν κατὰ θάλασσαν, Menſuras item itinerum tam per Mare quam per Terram.* Quin inſtrumenta habuere Thalaſſometrica, quas θαλασσοδομέτρας *Maritimorum itinerum menſuras* appellitarunt Græci, ſaltem recentiores, & ex Archimedea doctrina didiciſſe atque poſteris tradidiſſe Heronem, Anthemium, Mathematicos alios veteres ſcripſere. Hoſce ſcilicet ait Ioannes Tzetzes [b] ex Archimedis libris Hydrica & Pneumatica hauſiſſe inſtrumenta,

[a] *In Euclid. lib. 1 lib. 2. c. 3. in græcis pag. 18.*

[b] *Chiliad. 13. cap. 457.*

Βαρυουλκά τε σύμπαντα καὶ θαλασσοδομέτρας,

Et machinas quibus Gravia traherentur, & Inſtrumenta Maris itineri menſurando Thalaſſodometras dicta. Nil igitur ex Maris menſurandi ratione obſtat, quò minùs tum materies tum inſtrumenta, quibus diſtinguantur ejuſce dominia, habeantur. Id demum quod de magnitudine Maris atque inexhauſtâ abundantiâ dicitur, omnino parum heic valet. Detur inexhauſtum eſſe, adeo ut qui privatim ſibi vendicaverit, nil inde damni ex aliorum uſu tulerit; quid hoc ad jus dominii magis, ac detrimento non eſſe Domino ignis aut candelæ, ut alius lumen de ſuo lumine accenderit? Ergone is minus ignis aut candelæ ſuæ dominus. Sed verò ex aliorum piſcatione, navigatione, commerciis ipſum Mare deterius Domino cæteriſque ejus jure gaudentibus fieri non raò videmus. Scilicet minui, quod alias inde percipi poſſet, commodum. Quod manifeſtius cernitur in Marium uſu, quorum fructus ſunt Vniones, Corallium, id genus cætera. Etiam minuitur in horas Marium hujuſmodi abundantia, non aliter ac ſive Metalli fodinarum ac lapicidinarum, ſive Hortorum, quando fructus eorum auferuntur. Atque non minus hoc nomine quam ſive piſcationis ſive navigationis proventu, ſolenne habetur Mahumedanis (gentibus diffuſiſſimis) Maria ſua

æſtimare,

æſtimare, quod videre eſt apud Pſeudopropheta illum, ubi de Numine ait [a] ſanctiſſimo وهو الذي سخر البحر لتاكلوا منه لحما طريا وتستخرجوا منه حلية تلبسونها *ipſe eſt qui in uſum veſtrum præparavit Mare, tum ut ex eo in cibum carnes ſumatis recentes* (ut piſcatu utamini) *tum ut ex eo extrahatis ornamenta quibus veſtiamini.* Ornamenta illa interpretatur præſtantiſſimus Alcorani paraphraſtes Mahumedes Ben Achmed per اللولو والمرجان *Corallium & Vniones,* quæ verba etiam in ipſo Alcorano alibi [b] pro primario Maris commodo uſurpantur. Vnde item Corallii indagandi venia in fœderibus Imperatoris Turcarum interdum conceſſa, ut ſupra notatur. Etiam Plinius, de Maribus Orientalioribus maximè; *Parum,* inquit [c], *fuerat in Gulas condi Maria niſi manibus, auribus, capite, toto corpore, à fœminis juxta viriſque geſtarentur.* At vero etiam in Maribus Occidentalibus margaritas & uniones reperiri ſæpius ſatis ſcimus; & olim repertos crebrius, docet ille. Quin *in Britannia* (ita ſcribit) *parvos atque decolores naſci certum eſt* (id quod etiam nunc ignoratum eſt noſtratium nemini) *quoniam Divus Julius thoracem quem Veneri Genetrici in templo ejus dicavit ex Britannicis Margaritis factum*

a *In Alcorano, Azoara 16. in Cod. Arab. 26 in Latino.*

b *Azoar. 55. ſed in cod. Latin. 65.*

c *Hiſt. Nat. l. 9. cap. 35.*

voluerit intelligi. Imo Britanniam petiiſſe Cæſarem ſpe margaritarum, multi prodiderunt, quod teſtatur Suetonius[a]. Pretium ejuſmodi tranſitus in Britanniam, ipſorumque ſive unionum ſive concharum, è quibus illi germinant, qualicunque in mari frequentiam minui poſſe ex promiſcuo maris uſu nemo non videt. Vbinam igitur inexhauſta commodorum maris ejuſmodi abundantia, quæ deterior fieri nequit? Et ſimilis ſanè ratio qualiſcunque piſcationis. Sed ea de re quid multa? Nonne ad ravim uſque paſſim apud Iuriſconſultos, maximè Imperii Romano-Germanici, hodie inculcatum eſſe comperimus, atque olim florente Romanorum Imperio millies dictum, *Cæſarem*[b] *eſſe Mundi,* ſeu *totius Orbis Dominum?* Pro Romanorum more, Ovidius[c],

Gentibus eſt aliis tellus data limite certo:
Romanæ ſpatium eſt Vrbis & Orbis idem.

Mare (puto) nō eſt magis inexhauſtum, quàm orbis totus. Magnitudine, abundantiâ huic illud, ut pars Toti, plurimùm cedit. Non igitur ex hac cauſa impugnandum Maris dominium; niſi & non ſolùm effatum illud de univerſo Cæſaris dominio manifeſtò falſum (ut oportet) ſed etiam ipſi naturali rationi adverſum ob orbis magnitudinem & abundantiam

a *In Iulio, cap. 47 & videſis G. Camden. in Britannia pag. 630 & 728.*

b *L. 9. ff. tit. ad legem Rhodiam &c.*

c *Faſtorum lib. 2*

dantiam pariter aſſeramus. Rectius igitur ii qui ut Mundi ſeu Telluris dominus eſt, ex Iure veteri, Imperator Romanus (partis ſcilicet ejus amplæ) ita etiam eſſe eum Maris dominum [a] volunt. Neque obſtat illud Antonini Auguſti, ubi ſe Mundi Dominum, ſed Legem (ut vulgo intelligitur) Maris appellat dominam; quod non aliud (ſi detur reſponſum ejus [b] ita intelligendum eſſe) ſignificat, quàm ita in Rebus Nauticis obtinere leges Rhodias, ubi Romanis non adverſarentur, ut ſuis reſcriptis non omnino contra eaſdem (utcunque utrarumque Moderator ipſe & dominus) dijudicare vellet. Neque aliter ferè Alciatus [c], alii viri doctiſſimi illud interpretantur. Sed de reſponſo illo Antonini, plura mox [d]. Adeo ut non minus aut anguſtius Romanorum Imperium in decantatiſſimo illo, de univerſali dominio, pronunciato eſſe intelligerent veteres, quàm inter eos Petronius Arbiter [e]; ubi hiſce rem explicat;

Orbem jam totum victor Romanus habebat;
Qua Mare, qua Terræ, qua ſidus currit utrunque.

Et vetus Inſcriptio [f] de Octavio Auguſto, ORBE MARI ET TERRA PACATO, IANO CLVSO &c. quemadmodum

a *Io. Griphiander de Iuriſd. Inſula c. 14 §. 65. &c.*

b *L. deprecatio 9. ff. ad legem Rhodiam.*

c *Diſpunctionum lib. 2. c. 1.*

d *Infra cap. 25.*

e *In Iſayrico.*

f *Emeritæ; apud Gruterum p. 149. 4.*

Profundo alti lacus, uſurpatur pro profundo Maris. Et alibi περικαλλέα λίμνην, *perpulchrum lacum* pro Mari habet ille, quod & advertit Olympiodorus [a]. Immò ipſum Oceanum ſtatuêre veterum aliquot unum eſſe [b] ex quatuor fluminibus illis maximis quæ ex Tartaro ſeu ejuſmodi barathro quale fingunt nonnulli [c] ad ſeptentrionem reperiri, effluunt; cæteris tribus ad occultos terræ meatus damnatis. Quin Oceanum Britannicum

—incerti ſtagna profundi

appellat Lucanus [d]. Et barbaro-latine paſſim uſurpatur *Mariſcus* [e] pro palude, ut Ma-[illegible] diminutivum, quod etiam in alias aliquot linguas tranſivit, pro idiomatum varietate mutatum. Alia ad hanc rem obſervant alii [f]. Adeò igitur re, naturâ, nomine eadem ſunt maria, flumina, congeries cæteræ aquarum, (quantum ad id, quod diſputamus, pertinet) ut quicquid de his, de illis etiam ſit pariter dicendum; niſi ex amplitudine & anguſtiis tantummodò diſcrimen inducatur, quod in ratione dominii (ubi occupationi locus eſt) locum habet nullum. Accedat id quod de fluxili horum natura, ſeu aquis ſemper in alveo mutantibus dici ſolet, ex ipſa dominii & poſſeſſionis ratione

a *Ad Ariſtot. Meteorologic. l. 1. prax. 16.*
b *Plato in Phædone.*
c *Vide Girald. Cābrenſ. Topograph. Hibern. diſt. 2. cap. 14.*
d *Pharſal. 2.*
e *Claud. Salmaſ. in Plin. exercit. ad Solin. pag. 577.*
f *I. Druſ. Obſervat. 9. c. 20. & ad diffic. loca Numer. cap. 153. & Albericus Gentilis in lectionibus Virgilianis, cap. 17. Cal. Rhodigin. lect. Antiq. lib. 26. cap. 14.*

ne

ne heic non magis obſtare, quàm fluidam Aeris naturam dominio & poſſeſſioni Spatii fundo ſeu ædibus ſurſum conterminæ. Spatium illud planè velut alveus eſt aeri perpetuò fluitanti; cujus tamen civiliter dominus planè eſt qui fundum & ædes poſſidet. Inde ſervitutes de ædibus non altiùs tollendis; de luminibus non officiendis, ſeu de proſpectu, id genus aliæ, conſtitutæ ſunt in ipſo aere contermino, unde in opere novo nuntiato, *Tam ſoli quàm cæli menſuram eſſe faciendam*, ait Pomponius[a]. Et obvium eſt, ejus eſſe Cælum ſeu Aerem, cujus eſt ſolum. Vnde ad illud Pauli, arborem in confinio natam dominis utrinque eſſe communem[b], *pro qua parte fundo fuerat*; Iohannes Buteo in quæſtione de diviſione fructus ejuſmodi arboris; *Intellige*, inquit[c], *fundum aerem ipſum fundo ſuperfuſum*, quem perpendiculis à ramorum extremitate metitur ipſe. Et ſanè ideò Domini ſumus fundi, ædium, ſpatii quod ſingulatim Domini occupamus, ut, ex eorum commodis, ſuo quilibet contermino utcunque fluitante aere (quod hominum elementum eſt) ejuſque ſpatio ita liberè & beatè utatur, fruatur, alioſque inde pro libitu arceat, ut maximè ejuſce dominus etiam habeatur & ſit. Multò minus igitur aquarum fluor,

[a] L. 21. ff. tit. quod vi aut clam §. 2.

[b] L. 83. ff. tit. Pro ſocio.

[c] Tract. de Diviſione fructus arboris in confinio nata.

fluor, qui adeò minor eſt, dominio aliquatenus reluctatur. Et quæ ita fluitant naturaliter, manent tamen civiliter ſemper eadem, ut Theſei navis, domus, univerſitas, toties refecta, ut primarum partium ne unica jam reperiatur. Sed ſubtilitate hac futili Maris dominium impugnantes, ad Philoſophos ablegandi ſunt, maxime Heraclitum [a] & Epicharmum, qui in momenta rem quamlibet ita mutari, variari, novari docuere; ut nihil omnino in Terrarum Orbe reſtet jam nunc idem cum eo, quod, ipſo jamnunc præterito momento temporis, fuerat. *Nemo* (inquit Seneca [b], Heraclitum imitatus) *eſt mane qui fuit pridie. Corpora noſtra rapiuntur fluminum more. Quicquid vides currit cum tempore. Nihil ex his quæ videmus, manet. Ego ipſe, dum loquor mutari iſta, mutatus ſum.* Nec ſolum idem flumen hominem bis non accipere, ſed nec eundem hominem bis in eundem gurgitem ingredi poſſe, ſolenne erat Heracliti dictum. Vnde εἰς τὸν Ἡρακλείτειον ἅπαντα ποταμὸν πράγματα ἐμβάλλειν *Omnia in Heracliti fluvium conjicere* uſurpatum, pro eo quod eſt continentem & perpetuam uniuſcujuſque rei à ſe ipſa mutationem aſſerere. Horum autem in Civili rerum conſideratione, amplexentur ſententiam ii, qui fluxilem Maris Naturam, dominium Maris

a *Diog. Laert. in Heraclito. &c.*

b *Epiſt.* 58.

Maris privatum refellere ſomniant; & nec ipſos quid ſive fundi, ſive ædium, veſtium, pecuniæ aut rei cujuſcunque ut dominos poſſidere, neceſſe eſt ut ſimul fateantur.

CAPVT XXII.

Objectis de Finium, & Terminorum *Maris* defectu, *ejuſque* magnitudine *&* inexhauſta abundantia, *reſpondetur.*

Sequitur quod de Limitum ac Finium defectu objicitur. Et ſanè adeo optandi ſunt paſſim, ubi dominia diſtinguuntur limites aperti, ut nihil magis. Nec immeritò Terminus, Iuſtitiæ Deus, Romanis [a] olim habitus. Finium autem ratio aut in litoribus conſideratur, aut in diffuſo æquore. Cur litora non tam fines ſint legitimi quibus innitatur Maris dominii diſtinctio, & dicendi & cenſendi, quam foſſæ, vepres ſatæ, ſupercilia, arborum antemiſſarum ordo, maceriæ, alia à Geomaticis in agrorum finibus regundis adhiberi ſolita, non omninò capere poſſum. Nec Sylvanus ita magis tutor finium eſt, quàm Neptunus. Attamen Vir magnus, *Eſt*, inquit [b],

[a] *Plutarch. in Numa.*

quit[b], *Naturalis ratio quæ Mare conſideratum ut diximus proprium fieri vetat; quia occupatio non procedit niſi in re terminata; unde Thucydides terram vacuam vocat* ἀόριστον interminatam, *& Iſocrates terram ab Athenienſibus occupatam* τὴν ὑφ' ὑμῶν ἀφορισθεῖσαν à vobis terminis finitam, *Liquida verò quia per ſe non terminantur* (τὸ ὑγρὸν ἀόριστον οἰκείῳ ὅρῳ, inquit Ariſtoteles) *occupari nequeunt, niſi ut contenta in re alia; quomodo lacus & ſtagna occupata ſunt, item flumina quia ripis tenentur. Mare verò terra non continetur, par Terræ aut Terra majus; Vnde Terram Mari contineri Veteres dixere.* Et teſtimonia veterum dein affert, quibus Oceanum cingulum ſeu vinculum eſſe Orbis terrarum, ejuſque ambitu terras omnes convallare non ſemel affirmatur, & Terram aquâ ſeu Mari contineri, finiri; acſi Terra tota velut inſula unica eſſet Mari[c] circumfuſa, quod toties Veteribus dictum. At verò detur id recipiendum (quod, puto, neque doctiſſimum illum virum nec quem alium conceſſurum) non omnino video, cur tam id quod continet non reverà finiatur eo quod continetur, quàm hoc illo. Nonne corpus ſphæricum, ſeu qualiſcunque figuræ minus, à majori quod circumquaque contiguum eſt, contentum, finis & limes eſt dicendus majoris concavo, æquè atque hoc convexo minoris?

b *Hugo Grotius. de Iure Pacis & Belli. lib. 2. cap. 11. §. 3.*

c *Cicero in Somnium Scipionis & vide Ioh. Philoponum de Mundi creatione, lib. 4. cap. 5.*

tis? Verum de Mari ac Terra rectiſſimè Iulius Scaliger[a]; *Non ab altero alterum ita continetur, quin illud quoque contineat. Neque inter ſe adeo ſejunguntur, quin viciſſim tum ſubeant tum abſcedant.* Flexibus ſinuoſis viciſſim ſe amplexantur Mare & Tellus; hæc porrectis peninſulis & promontoriis atque ſinubus reductis; illud ſpiramenta magnitudinis ſuæ circùm exæſtuans. Ita alterum alteri planè fines indiſcriminatim conſtituit, non aliter ac ripæ & lacus aut flumina; quod & in Mari Caſpio tellure circumdato manifeſtius eſt. Vti & in Mediterraneo; antequam ab Hercule ſeu (ut volunt Arabes[b]) ab Alexandro Magno, inciſis montibus, immiſſus eſt per fauces jam dictas Gaditanas, Oceanus Atlanticus. Inde globus ille unicus conficitur, in quo Maria compluria terminantur, ut inſulæ ipſæ ſeu continentes. Quod ex ſacris literis liquidius conſtat. Congregantur ibi aquæ & locis ſuis terminiſque[c] finiuntur. Et Dominus ipſe de Mari; *Circumdedi*[d] *illud terminis meis & poſui vectem & oſtia; & dixi. Vſque huc venies, & non procedes ampliùs.* Alibi[e]; *Circumdabat Mari terminum ſuum, & legem ponebat aquis ne tranſirent fines ſuos.* Adeo ut dubitari nequeat quin ſuos habeat in litore terminos Mare quodcunque; ut Tellus ipſa. Nec

a Exercit. 37.

b Geograph. Nubienſ. Climat. 4. part. 1.

c Damaſcen. de Orthodoxa fide, l. 2. cap. 9.

d Iob. 38 10.

e Proverb. 8. 29.

Nec hac de re verbum feciſſem, niſi rem à tanto viro impugnatam comperiſſem. In diffuſo autem æquore vix eſt difficilius Terminos & limites, quibus diſtinguantur privata dominia, invenire. Scopulos eminentes, brevia, adverſa invicem promontoria, inſulas hinc inde ſparſas habemus, è quibus linearum rigores, verſuræ, coxæ, gammata ſumantur, ad territorium Marinum terminandum,

Mille jacent mediæ, diffuſa per æquora, terræ;
Innumeri ſurgunt ſcopuli, monteſque per altum.

Numerantur item veteribus Orbis terrarum Maria non aliter ac Oppida, Flumina, Inſulæ, Montes: veluti non minùs invicem diſterminata. Æthicus, *Omnis*, inquit[a], *Terræ Orbis habet Maria* XXX, *Oppida* CCCLXX, *Inſulas* LXXII, *Flumina* LVII, *Montes* XL, *&c.* Dein etiam Maria Oceani Orientalis, Occidentalis, Borealis, Auſtralis ſigillatim, eodem modo quo Provincias ac inſulas eorum, recenſet. Quàm verè, non diſputo; ſed ſatis nominibus ac terminis diſtingui interea Maria, non dubitavit. Accedit egregiæ Nauticæ pyxidis & Graduum cæleſtium ſive Longitudinis ſive Latitudinis, atque, ex hiſce, doctrinæ Triangulorum auxilium. Etiam in coloniis ex Europâ in Americam

a *In Coſmographia.*

Americam ævo noſtro deductis, Latitudinis & Longitudinis gradus ſunt Poſſeſſoribus termini; quales in Mari non difficiliùs habentur. Tropicus item Cancri & Æquator in mari fuere termini quibus finiri voluere aliqui[a] fœdus inter Ordines Belgiæ fœderatos & Auſtriacos anno MDCVIII. contrahendum. Et in fœdere inter Magnæ Britanniæ & Hiſpaniarum Reges nupero[b] Æquator eſt in Mari terminus. Ejuſmodi alia occurrunt. Sarpedon & Calycadnus Ciliciæ promontoria ſunt ad Marinum dominium diſtinguendum termini in fœdere[c], à Romanis & Antiocho Syriæ rege, inito. Vlnarum etiam in objacente prædiis mari numerus epochis piſcatoriis ſtatuitur in Leonis imperatoris ſanctione, de quâ ſuprà. Similiter Cyaneæ & Chelidoniæ inſulæ, in fœdere Attico[d] cum Perſarum rege icto. De quibus etiam antè. Quin de finibus hujuſmodi non dubitarunt aut Alexander VI & Cardinales ſui, aut Regis Catholici procuratores, cùm impetrabatur bulla illa decantatiſſima, quâ Orbis Occidentalior conceſſus eſt Regi; ita finiendus, ut lineâ à Polo Arctico ad Antarcticum fictâ *quæ diſtaret à qualibet Inſularum, quæ vulgariter nuncupantur* de los Azores y cabo verde, *centum leucis verſus Occidentem & Meridiem* (quæ ſunt Bullæ verba[e]) res

a *Apud Emanuel. Meteran. Rer. Belg. lib. 28.*

b *Ann. 1630. art. 2.*

c *Polyb. in Eclog. de legat. c. 35 & Livius Decad. 4. lib. 8.*

d *Plutar. in vita Cimonis.*

e *Laert. Cherubin. Bullar. tom. 1. pag. 393.*

donata, parte citeriori, terminaretur. Vnde Hieronymus de Monte[a], *Termini in cælo & aëre poſiti ſunt*, inquit, *tempore Alexandri Papæ* V I. *inter Luſitanos ſive Portugalenſes & Caſtellanos, dividendo inſulas Indiæ tunc noviter repertas, per lineas Graduum Cæli; & quicquid reperiebatur à parte Orientali erat Portugalenſium, & à parte Occidentali erat Caſtellanorum.* Certè heic non magis Telluris partes, ſive Inſulæ ſive Continentes, quàm Maris ſpatia menſurabantur finiebanturque. Quin obvium eſt apud Iuriſconſultos, etiam eos qui interea Maris omnimodi communioni ſunt addictiſſimi, centum Milliariis[b] Iuriſdictionem Domini adjacentis regionis præfinire. Interdum ſexaginta occurrunt. *Iure quodammodò* (inquit Bodinus[c]) *Principum omnium Maris accolarum communi receptum eſt, ut ſexaginta milliaribus à litore, Princeps legem ad litus accedentibus dicere poſſit; atque id judicatum eſt in cauſa Ducis Allobrogum.* Quod ex Deciſionibus Cacherani Pedemontanis obſervat. Etiam & pro maris confinibus Finium regundorum agi poſſe docent Iuriſconſulti Cæſarei[d] celebres. Menſuræ igitur & Terminorum, etiam in Mari, uſum ſatis hi agnoſcunt. Quod verò ad illud D. Ambroſii attinet; *Geometram audivimus, Thalaſſometram nunquam audivimus*; luſus ſanè eſt vocabulorum

a *Tract. de Finibus Regundis cap. 7. 8.*

b *Bartol. tract. de Tiberiade & DD. in l. inſula Italia ff. tit. de Iudiciis.*

c *De Republ. l. 1. cap. 10.*

d *Hieron. de Monte, Tract. de Finib. Regundis c. 39, Baldus, alii ibi citati.*

lorum magis, quàm argumentum in rem, quam tractamus. Et de variis variorum piſcium ſive antris ſive regionibus à Deo deſtinatis in Oceano, non de Civili Maris diſtributione ibi loquitur vir ſanctiſſimus. Neque erat cur de Thalaſſometra, ut prorſus inaudito, ita loqueretur. Scimus enim apud Græcos, quibus dominia Marina eorumque diſtinctiones fuere frequentiſſimæ & perquam variæ, etiam & Thalaſſometras repertos eſſe; nec minus ex Geometriæ principiis Mare, quàm Tellurem menſuratam. Proclus Mathematicus inſignis, de Geometriæ præſtantiâ agens, *Locorum*, inquit [a], *ſitus cognitos fecit* μέτρα τε ὑφηγήσατο τὰ μὲν τῶν κατὰ γῆν ὁδῶν, τὰ δὲ τῶν κατὰ θάλασσαν, *Menſuras item itinerum tam per Mare quam per Terram.* Quin inſtrumenta habuere Thalaſſometrica, quas θαλασσοδομέτρας *Maritimorum itinerum menſuras* appellitarunt Græci, ſaltem recentiores, & ex Archimedea doctrina didiciſſe atque poſteris tradidiſſe Heronem, Anthemium, Mathematicos alios veteres ſcripſere. Hoſce ſcilicet ait Ioannes Tzetzes [b] ex Archimedis libris Hydrica & Pneumatica hauſiſſe inſtrumenta,

[a] In Euclid. lib. 1 lib. 2. c. 3. in græcis pag. 18.

[b] Chiliad. 13. cap. 457.

Βαρουλκά τε σύμπαντα καὶ θαλασσοδομέτρας,

Et machinas quibus Gravia traherentur, & Inſtrumenta Maris itineri menſurando Thalaſſodometras dicta. Nil igitur ex Maris menſurandi ratione obſtat, quò minùs tum materies tum inſtrumenta, quibus diſtinguantur ejuſce dominia, habeantur. Id demum quod de magnitudine Maris atque inexhauſtâ abundantiâ dicitur, omnino parum heic valet. Detur inexhauſtum eſſe, adeo ut qui privatim ſibi vendicaverit, nil inde damni ex aliorum uſu tulerit; quid hoc ad jus dominii magis, ac detrimento non eſſe Domino ignis aut candelæ, ut alius lumen de ſuo lumine accenderit? Ergone is minus ignis aut candelæ ſuæ dominus? Sed verò ex aliorum piſcatione, navigatione, commerciis ipſum Mare deterius Domino cæteriſque ejus jure gaudentibus fieri non rarò videmus. Scilicet minui, quod alias inde percipi poſſet, commodum. Quod manifeſtius cernitur in Marium uſu, quorum fructus ſunt Vniones, Corallium, id genus cætera. Etiam minuitur in horas Marium hujuſmodi abundantia, non aliter ac ſive Metalli fodinarum ac lapicidinarum, ſive Hortorum, quando fructus eorum auferuntur. Atque non minus hoc nomine quam ſive piſcationis ſive navigationis proventu, ſolenne habetur Mahumedanis (gentibus diffuſiſſimis) Maria ſua æſtimare,

æſtimare, quod videre eſt apud Pſeudopro-phetam illum, ubi de Numine ait [a] ſanctiſſimo وهو الذي سخر البحر لتاكلوا منه لحما طريا وتستخرجوا منه حلية تلبسونها *ipſe eſt qui in uſum veſtrum præparavit Mare, tum ut ex eo in cibum carnes ſumatis recentes* (ut piſcatu utamini) *tum ut ex eo extrahatis ornamenta quibus veſtiamini.* Ornamenta illa interpretatur præſtantiſſimus Alcorani paraphraſtes Mahumedes Ben Achmed per اللولو والمرجان *Corallium & Vniones,* quæ verba etiam in ipſo Alcorano alibi [b] pro primario Maris commodo uſurpantur. Vnde item Corallii indagandi venia in fœderibus Imperatoris Turcarum interdum conceſſa, ut ſupra notatur. Etiam Plinius, de Maribus Orientalioribus maximè; *Parum,* inquit [c], *fuerat in Gulas condi Maria niſi manibus, auribus, capite, toto corpore, à fœminis juxta viriſque geſtarentur.* At vero etiam in Maribus Occidentalibus margaritas & uniones reperiri ſæpius ſatis ſcimus; & olim repertos crebrius, docet ille. Quin *in Britannia* (ita ſcribit) *parvos atque decolores naſci certum eſt* (id quod etiam nunc ignoratum eſt noſtratium nemini) *quoniam Divus Julius thoracem quem Veneri Genetrici in templo ejus dicavit ex Britannicis Margaritis factum*

a *In Alcorano, Azoara 16. in Cod. Arab. 26 in Latino.*

b *Azoar. 55. ſed in cod. Latin. 65.*

c *Hiſt. Nat. l. 9. cap. 35.*

voluerit intelligi. Imo Britanniam petiiſſe Cæſarem ſpe margaritarum, multi prodiderunt, quod teſtatur Suetonius [a]. Pretium ejuſmodi tranſitus in Britanniam, ipſorumque ſive unionum ſive concharum, è quibus illi germinant, qualicunque in mari frequentiam minui poſſe ex promiſcuo maris uſu nemo non videt. Vbinam igitur inexhauſta commodorum maris ejuſmodi abundantia, quæ deterior fieri nequit? Et ſimilis ſanè ratio qualiſcunque piſcationis. Sed ea de re quid multa? Nonne ad ravim uſque paſſim apud Iuriſconſultos, maximè Imperii Romano-Germanici, hodie inculcatum eſſe comperimus, atque olim florente Romanorum Imperio millies dictum, *Cæſarem* [b] *eſſe Mundi, ſeu totius Orbis Dominum?* Pro Romanorum more, Ovidius [c],

Gentibus eſt aliis tellus data limite certo:
Romanæ ſpatium eſt Vrbis & Orbis idem.

Mare (puto) nõ eſt magis inexhauſtum, quàm orbis totus. Magnitudine, abundantiâ huic illud, ut pars Toti, plurimùm cedit. Non igitur ex hac cauſa impugnandum Maris dominium; niſi & non ſolùm effatum illud de univerſo Cæſaris dominio manifeſtò falſum (ut oportet) ſed etiam ipſi naturali rationi adverſum ob orbis magnitudinem & abundantiam

a *In Iulio, cap. 47 & videſis G. Camden. in Britannia pag. 630 & 721.*

b *L. 9. ff. tit. ad legem Rhodiam &c.*

c *Faſtorum lib. 2*

dantiam pariter aſſeramus. Rectius igitur ii qui ut Mundi ſeu Telluris dominus eſt, ex Iure veteri, Imperator Romanus (partis ſcilicet ejus amplæ) ita etiam eſſe eum Maris dominum [a] volunt. Neque obſtat illud Antonini Auguſti, ubi ſe Mundi Dominum, ſed Legem (ut vulgo intelligitur) Maris appellat dominam; quod non aliud (ſi detur reſponſum ejus [b] ita intelligendum eſſe) ſignificat, quàm ita in Rebus Nauticis obtinere leges Rhodias, ubi Romanis non adverſarentur, ut ſuis reſcriptis non omnino contra eaſdem (utcunque utrarumque Moderator ipſe & dominus) dijudicare vellet. Neque aliter ferè Alciatus [c], alii viri doctiſſimi illud interpretantur. Sed de reſponſo illo Antonini, plura mox [d]. Adeo ut non minus aut anguſtius Romanorum Imperium in decantatiſſimo illo, de univerſali dominio, pronunciato eſſe intelligerent veteres, quàm inter eos Petronius Arbiter [e]; ubi hiſce rem explicat;

Orbem jam totum victor Romanus habebat;
Qua Mare, qua Terra, qua ſidus currit
utrunque.

Et vetus Inſcriptio [f] de Octavio Auguſto, ORBE MARI ET TERRA PACATO, IANO CLVSO &c. quem-

a *Io. Griphiander de Iuriſd. Inſula c. 14 §. 65. &c.*

b *L. deprecatio 9. ff. ad legem Rhodiam.*

c *Diſpunctionum lib. 2. c. 5.*

d *Infra cap. 25.*

e *In ſatyrico.*

f *Emeritæ; apud Gruterum p. 149. 4.*

a Suetonius in Octavio cap. 22.

admodum item hiſtorici [a] *Ianum Quirinum Terra Marique pace parta ter cluſit.* Tam Maria quam Tellurem ampliſſimâ ditionis Romanæ magnitudine contineri (quod & ſuperius oſtenſum eſt fuſius) volebant.

CAPVT XXIII.

Teſtimoniis, quæ Scriptoribus aliud agentibus *excidere & in Maris dominium afferri ſolent, reſpondetur.*

RESTAT, ut adverſas heic Scriptorum ſententias ſuperius exhibitas, quà authoritatem in ſe ferant, expendamus. Quod ad illa Plauti & Phœnicidis poëtarum attinet; joculariter quidem agere Trachalionem ſervum nequam cum Gripo piſcatore, apud Plautum liquet. Generatim commune eſſe omnium ait Mare, quod tam nondum occupatum ſignificat, quàm neceſſario & naturaliter commune. Et quàm hoc, illud potius eo in loco. Quin communem ſeu nondum occupatam piſcationem eſſe, intelligi poteſt; id eſt, populi ſive Romani ſive Græcorum cujuſcunque (nam utrique, ut ex ſuperioribus liquet, dominium erat alicujus Maris ante Plauti tempora) dominium ejuſmodi fuiſſe, ut

ut pro ſuo libitu quidem Mari ſuo uti poſſent; præter navigantes &, ſi quæ fuerint commerciorum in eo incommoda impediendo arcendoque. Piſcatione tamen nemini hactenus eos ita eo in æquore,(de quo verba fiunt apud Plautum & Phœnicidem) interdixiſſe, quin communis ea ſive civibus ſive vicinis maneret, velut agri compaſcui uſus; cujus tamen revera poſſit eſſe dominus ſingularis cetera ſibi commoda percipiens, quod paſſim evenit. Sed & poſtmodum etiam, maximè in Imperio Orientali, ſeu apud Græcos, piſcationis Marinæ privatim jus in patrimonium tam privatorum quàm Principis tranſiiſſe, ex ſuprà oſtenſis eſt manifeſtum. Adeo ut hujuſmodi dictorum vis in privatum Maris dominium adducta, evaneſcat citò omnis. Quod verò ex Ovidio habetur, *Quid prohibetis aquas?* &c. (quo hâc in re diſputandâ uſitatius ferè nihil eſt) id non tam communionis aquarum aſſertio eſt, quàm vehemens & hyperbolica ruſticæ turbæ Lyciorũ inhumanitatis increpatio. Hauſtum ſitiens & feſſa petiit Latona; idque ex lacu. Negant barbari. Increpat eos meritiſſimò illa. Sed non aliud facit hæc vehementer, quàm Ampeliſca apud Plautum [a] placidè, Sceparnioni ſervo aquam neganti;

[a] *In Rudente act.* 2.

Cur tu(inquit Ampeliſca)*aquam gravare amabò, quam hoſtis hoſti commodat?*

Quicquid enim ſine detrimento poſſeſſoris commodari, communicari poterit, id ut etiam ignoto poſcenti ſeu peregrino, tribuatur, exigitur ſæpe ex officio humanitatis. Hoſtis enim ibi peregrinus eſt, ut priſcis[a] non rarò: Quod etiam ex Sceparnionis quæſtione, quâ puellam ludificatur, dignoſcitur.

[a] *Feſtus in verb. Hoſtis & Cicero de Offic. lib. 1*

Cur tu, ait ille, *operam gravare mihi, quam civis civi commodat?*

Civem peregrino opponit. Ex eodem humanitatis officio manant illa, Non prohibere aquâ profluente, pati ab igne ignem capere, lumen de lumine accendere, ejuſmodi alia, quæ accipienti utilia, danti ſeu permittenti non moleſta. Atque hoc morum duntaxat præcepto, quod Charitatis eſt, nituntur tam Latonæ quàm Ampeliſcæ poſtulata. Dominium aquarum privatum non negant. Non Latona lacûs; (cujus privatum dominium eſſe fatentur omnes) non putei, unde aquam Veneris ſacerdoti poſcebat, Ampeliſca. Etiam de lacu mediocris aquæ, Latonæ illa verba fiunt. Ovidius ibi:

Forte

Forte lacum mediocris aquæ proſpexit in imis
Vallibus——

Et poſtquam ſe in publica munera veniſſe dixerat, ſubjungit

Quæ tamen ut detis, ſupplex peto.——

Non magis quid ibi reluctatur Aquarum dominio quàm rerum quaruncunque, ad quas ſpectare poſſit illud Ennii;

Nihilo minus ipſi luceat, quum illi accenderit.

Atque hominum communia videntur quæ ſunt ejuſdem generis omnia, ut monet Cicero. Quæ tamen communio dominio, quod diſpicimus, non omnino derogat; niſi amicitiæ (qua omnia Philoſophis communia dicta) Charitatis, liberalitatis jura, Dominio privato adverſari quis temerè dixerit. Neque magis contra facit quod è Virgilio affertur. Quid hoc eſt? *Cunctis patere undam*; dixit Virgilius, ſeu apud eum Ilioneus, de Mari Tyrrheno locutus. Ergo unda non poteſt omnibus unquam jure non patere. Argumentum ſatis futile. Nulla tellus fuit in primariam diſtributionem non veniens quæ ante occupationem particularem cunctis non pateret. Quin non jus apud Virgilium, ſed officium humanitatis tantùmmodò à

Latino

Latino Rege petitur. Etiam & compenſatio promittitur.

Non erimus (inquit) *regno indecores, nec veſtra feretur*
Fama levis, tantique aboleſcet gratia facti.

Beneficium igitur ex indultu Principis accipiendum erat, agnoſcendumque; non ex Naturæ omnibus communi jure exigendum, juxta Poetæ mentem. Etiam interdum pro ipſo aquæ uſu vectigal ſeu penſionem præſtari paſſim ſcimus. Quin apud Batavos habetur jus *Grutæ* dictum in tractu Delphenſi; quod penes comites Plumarios ſemper extitit (Pluymgraben vocitant) quo coctores Cereviſiarii pro uſu aquæ centeſimam (ut memorat Hadrianus Iunius [a]) illis perſolvunt. Ejuſmodi ſunt alia obvia. Quod demùm occurrit apud Magiſtros Hieroſolymitanos de Alexandro, id tantum evincit exiſtimaſſe eos Alexandrum Maris dominium nactum non fuiſſe. Non jure potuiſſe nanciſci, neutiquam ajunt; nec ſanè niſi ſuo, in Mari Magno ſeu Phœnicio, juri (de quo ſupra ex eorum ſcitis jam diximus) renunciarent, ſine incogitantia craſſa id dicere quiverunt. Et quicquid illi de Alexandro Hieroſolymitani obiter; certè Flavius Ioſephus ipſe Iudæus & Iuriſconſultus apud Ebræos ſui

[a] *In Hiſt. Batav. cap.* 19.

ſui ævi (ſi ipſi fides) celeberrimus, appellat Veſpaſianum Cæſarem δεσπότην[a] καὶ γῆς καὶ θαλάσσης *Dominum tam Maris quàm Telluris*. Atque affectaſſe regnum tam Maris quàm Telluris Alexandrum ait Iulianus[b]: Quod & in deliberationem venit in Senecæ Suaſoriis[c]. Sed hæc omnia ex Scriptoribus aliud agentibus, quod & animadvertendum eſt. De Iuriſconſultorum igitur, quæ reluctantur, ſententiis poſtremò videamus.

a *De bello Iudaico l.3.c.27.*

b *Orat.3.*

c *Suaſor.1*

CAPVT XXIV.

Ad Objectionem ex Iuriſconſultis Veteribus *depromptam Reſponſio.*

IVriſconſultorum, qui adverſi, ſunt veteres alii, alii recentiores. Si Veterum quantacunque introſpiciamus teſtimonia, hoc ſolum ex illis de Maris communione eliciendum eſt; exiſtimaſſe quidem nonnullos, magni nominis viros, Mare ex jure Naturali & Gentium eſſe omnium hominum ſemper & neceſſariò commune; quod tamen dum plurimorum ſeculorum; gentium plurimarum Mores & Iura, ſive Civilia ſive Intervenientia, diligenter circumſpicimus, omninò aliter ſe habere apertiſſimè comperitur. Nam id

id ſatis ſuperque in jam oſtenſis comprobavimus. Idque non ſolùm ex Hiſtoricis claſſicis (quorum, in Populorum moribus, maximè publicis, indagandis aliiſque ad ipſa Iura ſpectantibus, ſæpiſſimè uſus eſt maximus [a]) verum etiam ex ipſis Fœderibus ſeu Iure plurium Gentium Interveniente, etiam & Iuriſconſultis aliis non minoris nominis, Principalibuſque in Imperio Conſtantinopolitano edictis, præter alia non pauca, unde quid ex Iure Naturali permiſſivo ſit hâc in re ſtatuendum facilè quis poſſit ediſcere. Etiam & ex Iure Naturali ſeu Gentium licere voluere veterum aliquot [b] in alienâ ſylva vel agro venari & aucupari, atque in ſtagno alieno vel lacu, nedum flumine, piſcari, ni dominus præoccupans interdiceret. *Hæc*, inquit Cujacius [c], *Romani prudentes, qui jus Gentium propius ſubſecuti ſunt, ita cenſuerunt. Mores tamen ubique paſſim jus Gentium ſubegerunt, adeo ut ne in flumine quidem publico piſcari, neque in agris liberè venari aut aucupari liceat.* Atque idem alibi [d]; *Vſurpatione tantum defendi poteſt fiſcus, qui ſibi vendicat piſcarias, ut privati, contra jus Gentium.* Cum tamen Piſcationum reditus, Legibus in Feudalibus, inter Regalia numerentur; quod & viri docti inter Vectigalia vetera Fiſci Romani

a *Vide Gaſpar Klocki. l. de Contributionib. cap. 20 §. 463. & ſeqq.*

b *L. 3. ff. de acquir. rer. dom. & Inſtit. de rer. diviſ. §. Fera igitur beſtia & l. injuriar. 13. ff de injuriis § ult.*

c *Obſerv. l. 4. c. 2.*

d *Ad l. 5. Feud. tit. de Regaliis.*

mani[a] cenſent, ipſum Vlpianum teſtem adhibentes. Nam is inter publica vectigalia habet vectigalia *piſcariarum* [b], quemadmodum legendum volunt nonnulli. Aliis potius *picariarum* [c] ſubſtituentibus pro locis unde effoditur Pix. Certè in cenſibus ipſe etiam Vlpianus [d] habet lacus piſcatorios. Vtcunque verò, Mores gentium recentiores vetuſtius illud liberè piſcandi & venandi aucupandique jus, ſive Naturale (quod vocabant) ſive Gentium, ſubegere; Quod ſcimus ſatis ex Vivariorum, quæ vocant *Foreſtas* & **De Wildt-bahne** ſeu *Bannum ferinum* Fluminumque diverſimodè ſe habente paſſim [e] jure. Et abſque interdicto Domini præoccupante, libertas illa vetus multis abhinc ſeculis ex more receptiſſimo ſublata eſt. Quod itidem dicendum de Mari; quicquid ſive Veteres illi, ſive eorum ſequaces in adverſum ſcriptitaverint. Etiam in Orientali imperio jus illud vetus de cõmunione neceſſariâ Maris nõ ſine injuſtitiâ obtenſum eſſe, disertè (ut monſtravimus) pronunciavit in edicto Leo Imperator. Vnde malè ſane Michael Attaliates, & ſi quis alius Orientis Iuriſconſ. Leone poſterior, dominio ejus privato eſt reluctatus. Nec melius ſane vir magnus, qui contra

juris

a *Guid. Panciroll. variar. lect. utriuſque Iuris lib. 3. cap. 31.*

b *L. 17. ff de V. S.*

c *Cuiac. ad lib. 5. de Feudis; alii.*

d *L. 4. §. 6. ff. tit. de Cenſibus.*

e *Vide Sebaſtianum Medicem tract. de venatione &c. Edict. & conſuetud. de Aquis & Foreſtis* Galliarum *collect. per Sanctyonium, Anaraam: Gaill. Practic. Obſervat. lib. 2: 67: Matthæũ Stephani de Iuriſdictione lib. 2. part. 1. cap. 7. §. 432. ejuſmodi alios, de venationis Iure in imperio* Romano-Germanico, *&c.*

juris rationem illud Leonem mutâſſe ſcribit. Et in primis cavendum eſt heic illud, quod nonnulli de præſtantiſſimis illis Iuſtiniani libris, qui corpus veteris Iuris conficiunt, auſi ſunt aſſerere; *Ius* [a] *illis præſcriptum libris non civitatis tantum eſſe ſed & Gentium & Naturæ; & aptatum ſic eſſe ad Naturam univerſum, ut Imperio extincto ipſum jus diu ſepultum, ſurrexerit tamen & in omnes ſe effuderit gentes humanas. Ergo & Principibus ſtare; etſi eſt privatis conditum à Iuſtiniano.* Quaſi jus Naturale & Gentium ex illis duntaxat libris eſſet hauriendum. Nam ut mittam non ſolùm quàmplurimas in ipſo Imperio Romano-Germanico alibique paſſim ſanctiones moreſque introductos, mirum in modum non pauca quæ in illis habentur libris mutaſſe, verùm & occurrere, principes aliquot tam Hiſpaniæ [b] quàm Galliarum [c] omnimodum eorum olim uſum foro interdum prohibuiſſe; nonnulla ſanè ſunt in ipſo jure Gentium Europæarum (quibus recepti ſunt idque meritiſſimò tum in Scholas tum in forum libri illi, quà ſingularia regnorum jura permiſerint) jure inquam earum communi, ſeu Interveniente, quæ non omnino jure nituntur Iuſtinianeo, ſed ex moribus ei planè adverſis, juſtitiæ tamen ad trutinam ſatis exactis, ſunt orta.

a *Alber. Gentilis de Iure belli lib. 1 cap. 3.*

b *Gregor. Lopez in Alphonſ. 3. tit. 4. l. 6. Azevedo ad Reg. Conſtit. in rubric. tit.* De las leyes.

c *Choppinus de Domanio lib. 2. tit. 15 §. 5 & Bodin. de Repub. l. 1 cap. 8.* & vid. *Guil. Barlaum in proœm. ad Comm. in Ariſtotelis Phyſica.*

Capti in bello non fiunt ſervi, nec jura Captivitatis aut poſtliminii quoad perſonas [a] hominum omnino in uſu, quæ tamen titulum occupant in Digeſtis. Naufragio naves expulſæ ad litus, aut ad dominos priſtinos pertinent ex Iure Iuſtinianeo [b] (in Imperio Romano-Germanico [c] etiam firmato) aut ut derelicta ſeu vacantia, ad repertores; nec fiſcus ſeſe interponit; cùm tamen, ex Gentium non paucarum jure, ipſis viciniſque interveniente, ſæpius pro conſuetudinis varietate fiſco eas applicatas eſſe ſit certiſſimum. Veluti apud Anglos, Aremoricos [d], Siculos [e], Italiæ litorum accolas aliquot [f], alios. Et tametſi de re tam luctuoſa compendium ſectari crudele nonnullis [g], uti & Imperatori, ſive Conſtantino ſive Antonino, qui de eâ re legem tulit, exiſtimatur; etiam, &, præter Interdictum Concilii Lateranenſis [h], Bulla *Cœnæ Domini* quotannis fulmine excommunicationis Pontificiæ eos ferit, qui naufragorum bona ſibi rapiunt [i] quocunque in Mari & qualicunque obtenſo jure; attamen fiſci juris hac in re origo ex ſeculis barbaris natum non eſt, ſed ex vetuſtiſſimis Rhodiorum legibus maritimis (quæ, florentibus Græ-

M corum

a Boerius Deciſ. 178 Alvarus Velaſc. Conſult. tom. 1. 30 Franciſ. Suarez de Legibus lib. 2. c. 20

b C. tit. de Naufragiis & l. 1 & 3. ff. De Incendio, & l. 21 § 1. ff. tit. de adquir. vel amitt. poſſeſſione.

c Frederic. 2. in C. de Furtis c. Navigia & Conſtit. Caroli. 5. de Iudiciis Capitalibus c. 118

d Bertrãd. Argentraus in Conſuet. Brit. art. 56. § 45.

e Choppin. de Domanio l. 1. tit. 15. § 10.

f Luc. de Penna ad C. tit. de Naufrag. Matth. de Afflict. in conſ. Neapolit. l. 1. conſuet. 59, vide Garſiam Maſtrill. de Magiſtrat. l. 3. c. 10. § 393.

g Andr. Gail Pract. Obſerv. l. 1. c. 18. Bodin. de Repub. l. 1. c. 10, Stat. Romæ Vrbis l. 3. c. 85.

h Sub Alex. 3. c. Excommunic. extr. tit. de Raptoribus.

i Bartholomæus Vgolinus. de Cenſuris Pontifici reſervatis part. 2. cap. 4.

corum rebus, in uſu) id primum manavit, ut infrà oſtenditur atque inde à compluribus principibus eſt receptum. Et *cum Legatus Cæſaris* (quod ait Bodinus) *coram Henrico* II. *Francorum rege queſtus eſſet duas Naves ad litus ejectas, & ab Iordane Vrſino* (Principis nomine) *captas eſſe, eaſque reſtitui poſtularet, Annas Mommorenſius Magiſter equitum reſpondit, ea quæ ad litus fuiſſent ejecta, gentium omnium jure, ad Principes qui litoribus imperarunt pertinere. Ita jus invaluit, ut ne Andreas quidem Doria queſtus ſit de Navibus in litus Celticum ejectis & à præfecto claſſis Galliæ direptis.* Sic ille. Balenæ etiam aliique piſces grandiores in litus ejecti non occupantis ſiunt ex jure apud Anglos, Luſitanos[a], alios, receptiſſimo, ſed aut fiſci ſunt aut eorum quibus Princeps (quod idem eſt) jus ejuſmodi indulſerit. Alia poſſent adduci, quibus ſatis conſtet jus Gentium & Naturale non omne ex ſententiis ſeu ſcitis in Corpore Iuſtinianeo occurrentibus eruendum. Adeoque nec quod de Maris communione ibi interſeritur, vim receptorum Gentium ſeculorumque tot morum aliquatenus minuere. Quin obſervandum eſt, commune in illis dici mare, ut aër, ut feræ ſunt communes. Quaſi verò non ipſe aër conterminus in privatum dominium, ut occupatum flumen, tranſeat,

[a] *Georg. de Cabedo Deciſ. Luſitan. part. 2. 48*

tranſeat, & feræ captæ. Etiam litorum & portuum communio ferè apud veteres illos conjungitur, ut non diſſimilis, cum eâ quam docent Maris. Quaſi vero ex vectigalibus & Portoriis, quæ tum in litoribus & portubus [a] Imperii Romani tum in libris [b] Iuſtinianeis ſatis ſunt (ut paſſim alibi) frequentia, ipſâ portuum & litorum dominii quâ ſive populi illa Romani, ſive, quod idem heic eſt, Principis erant, ratio non manifeſto eliciatur; ſecundùm id quod ſupra etiam ex Celſo [c] expreſſim habetur. Nam quemadmodum pro ædibus in ſolo reipublicæ ſeu publico extructis penſio [d] ſoluta, quod ſolarium à Solo & Græcis Iureconſultis inde Σωλάριον [e] dictum, ipſam rempublicam ſeu Principem Soli dominum fuiſſe ſatis erat argumento, ita ſanè & Portorium pro Portuum uſu præſtitum horum fuiſſe dominium non diſpar comprobabat. Et portus ipſi pro Continentis parte etiam rectè habentur, quod alibi [f] occurrit. Quin & Helleſpontum ita ſuum fecit ipſe Iuſtinianus, ut liber portuum ipſiuſve maris uſus negotiatoribus naviculariiſque, ſine pretio nimis gravi, ab eo non permitteretur, ſi fides Procopio [g], qui res ejus contexuit, coætaneo. Nec Maris dominium à Telluris populorumve dominio diſcrepare exiſtimarunt qui Frederici II Augusti

a Cicero Orat. pro lege Manilia. Symmachus l. 5. Epiſt. 62. & 65. Tacitus Annal. l. 13. alii obiter.

b Tit. de Publican. in ff. & tit. de Vectigal. in C.

c Cap. 14.

d L. 1. C. tit. de diverſ. prædiis & l. 5 ff. tit. de Operibus publicis. § 1.

e Eclog. Baſil. l. 58, pag. 488. ut etiam ſimili notione in l. 15. ff. tit. Qui potior in Pignore.

f L. 15 Cæſar. ff. tit. De Publ.

g In Arcana hiſt. pag. 110

guſti Epitaphio ante quadringentos fermè annos inſcripſerunt [a].

Qui Mare, qui Terras, populos & regna ſubegit;

Scilicet in Baſilica Panormitana, ubi tamen, quemadmodum in Imperio Romano-Germanico reliquo, tunc floruit jus Cæſareum. Summa eſt, Iureconſultos illos veteres non ſolùm quæ receptiſſimis Gentium per omnia ferè ſecula moribus, ſed etiam quæ invicem ſibi ſatis adverſantur, hac de re oſcitanter tradere; maximè dum Mari ipſi ipſum litus adeoque portus velut communionis non diſparis conjungunt. Vnde tam ex ipſorum inconſiderantiâ, quàm ex aliorum autoritate pariter refelluntur.

a *Georgius Gualther. in Tabulis Antiq. Siciliæ &c. p. 93.*

CAPVT XXV.

De Reſponſo Antonini Auguſti, Se Dominum eſſe Mundi, Legem autem *(ut vulgo vertitur)* Maris, *in L. Deprecatio, ff. tit. de Lege Rhodia.* Verus *ejuſdem reſponſi* ſenſus *&* nova verſio, *ſed* genuina. *In eo nihil comperiri quod* Maris Dominio *omnino refragetur.*

QVoniam verò inter ea, quæ, ex Iureconſultis priſcis, contra Maris Dominium ſolent

ſolent depromi, locum habet adeò primarium, Antonini Auguſti ad Eudæmonem reſponſum illud aliquoties ſuprà memoratum; ideò viſum eſt ſeorſim de eo agere atque genuinum ejuſce ſenſum perſcrutari, quem hactenus tum omnino fugiſſe interpretum turbam, tum nullatenus Maris dominio reluctari, quicunque diligentius rem totam introſpexerit, perſuaſiſſimum ſibi opinor habebit. Libello ſupplice Eudæmon naufragus ab Imperatore petierat, ut Bona Naufragii ſui à Publicanis direpta ſibi reſtituerentur. Verba ſunt, ex Voluſio Mætiano [a] ab intimis Imperatori conſiliis; Κύριε Βασιλεῦ Ἀντωνῖνε· ναυφράγιον ποιήσαντες ἐν τῇ Ἰταλίᾳ, διηρπάγημεν ὑπὸ τῶν δημοσίων τῶν τὰς Κυκλάδας νήσους οἰκούντων *Domine Imperator Antonine; Naufragium in Italia* (ſed de ea lectione ſtatim plura) *facientes, direpti ſumus à Publicanis Cyclades inſulas habitantibus.* Reſponſum tulit ab Imperatore, hujuſmodi plerunque, in libris vulgatis, punctis diſtinctum. Ἐγὼ μὲν τοῦ Κόσμου Κύριος, ὁ δὲ νόμος τῆς Θαλάσσης. τῷ νόμῳ τῶν Ροδίων κρινέσθω τῷ ναυτικῷ, ἐν οἷς μή τις τῶν ἡμετέρων αὐτῷ νόμος ἐναντιοῦται· τοῦτο δὲ αὐτὸ καὶ ὁ θειότατος Αὔγουστος ἔκρινεν. Quod verti ſolet; *Ego quidem Mundi dominus, lex autem Maris. Lege id Rhodia quæ de rebus nauticis præſcripta eſt, judicetur quatenus ei nulla noſtrarum legum*

[a] *L. 9.* ἀξίωσις *ff. d. Lege Rhodia.*

adverſatur. Hoc idem Divus quoque Auguſtus judicavit. Nec de verſione aut lectione Reſponſi controverſia aliqua habita eſt, præterquam in verbis illis ὁ δὲ νόμος τῆς Θαλάσσης, quibus reſpondet *lex autem Maris* periodo clauſum; ut plerunque ſumitur, atque ut recepta tralatione nos in Objectis ſuperius [a] memoravimus. Eorum qui ita verti volunt, fuere non pauci qui ex adverſativo δὲ *autem* innui exiſtimarunt, Imperatorem reliqui Terrarum Orbis dominum quidem ſe eſſe reſpondiſſe, non autem Maris; ſed hujus legem tantum, non hominum quenquam eſſe Dominum. Andræas Alciatus, *Dum dicitur,* inquit [b], *Ego quidem Mundi Dominus, Lex autem Maris; quidam Gallici Doctores exiſtimabant propter adverſativum, Maris imperium ad Imperatores non pertinuiſſe.* Subjicit verò; *quod ſanè perridiculum eſt : tametſi Baldus* [c] *&* *Jaſon* [d] *hac ratione exiſtimaverint Venetos Romano Imperio ſubditos non eſſe. Senſus autem hujus legis is eſt* (ſcilicet, res maritimas lege Rhodia finiendas; ut paulò ante ipſe explicat.) *Nam cum Imperator ſit Mundi Dominus, certè non Terra tantum ſed & Mare ipſius legibus parere debuerat, & ipſe in eis leges ſtatuere : cum tamen in Mari non lege propria judicet, ſed Rhodia, quæ ab eo approbata eſt. Intellige ergo, dum dicitur,* Ego Mundi Dominus,

[a] *Cap. 2.*

[b] *Diſpunctionum. lib. 2. c. 5.*

[c] *In rub. de rer. diviſ.*

[d] *L. ex hoc jure, ff. tit. de Juſtitia.*

minus, *quia orbem terrarum ex lege mea rego.* Lex autem, *intellige Rhodia,* Maris; *quoniam ex ea jus in Mari redditur. Huic accedit quod particula hæc δὲ, id eſt autem, non ita adverſatur, ut præcedentia ſemper excludat.* Ideo etiam vertit Alciatus, *Lex autem Maris, quæ lege Rhodiorum nautica judicetur, &c.* Meritiſſimo ſanè perridiculam appellat eorum ſententiam qui hinc Maris imperium ad Imperatores non pertinuiſſe elici velint. Nam detur ita reſpondiſſe Imperatorem, ut vulgò vertitur, Sibine ideo negat Maris Dominium, quia Legem eſſe affirmat Maris Dominam? Nonne ipſe interea Mundi (ita ſcilicet reſpondit) adeoque Legis ipſius Dominus & arbiter? Quod illi placuit, lex [a] erat. Cujuſcunque igitur rei Lex Domina eſſet, ipſius imperatorem (cui ſuberat ipſa lex) dominum non fuiſſe dicere, adeo abſurdum eſt ut nihil ſupra. Alii ſenſum verborum ad hunc modum reddunt: *Quamvis ego ſim mundi Dominus & Imperator atque ita legibus ſolutus, neque tenear ex præcepto aliquo ſubditis reſpondere, adhuc tamen lex ſit Domina & Regina Maris, id eſt, rebus quæ in mari acciderunt, imperet mari, cum pertineat ad res Nauticas, neque Fiſcus præferatur cum ſubditorum damno, ſed fiſci & privati æqua lance debet tractari juſtitia, & ideo reſpondere tenebitur Fiſcus.*

a *L. 1. ff. tit. de conſtitut. Principum.*

Ita Franciſcus de Amaya [a] in regio Granatenſi ſenatu fiſci Regii patronus. Dominii Marini negationis ne veſtigium quidem ita admittitur. Sunt etiam qui ſenſum eſſe velint, ut Antoninus expreſſim dicat tam Maris legem quàm Mundi dominum ſeipſum eſſe. *Ego quidem mundi dominus, lex autem ſum etiam & Maris.* Sic Ioannes Igneus. Atque alii aliquot [b] huc propendunt. Quibus ſi aſſenſum præbuerimus, etiam ipſum Maris dominium Imperatorem ſibi ſatis tribuiſſe neceſſe eſt ut fateamur. Vir doctiſſimus autem Samuel Petitus Gallus, *non negat*, inquit, [c] *Antoninus ſe Maris dominum eſſe, ut non poſſit leges dicere iis, qui navigant; vides enim velle jus dici Eudæmoni & Publicanis qui in Cycladibus Inſulis, ex lege Rhodia; neque item dicit ſe ita teneri hac lege Rhodia, ut non poſſit omnino Eudæmoni ſuccurrere adverſus hanc legem, ſi quid illi fiat injuriæ, ſed vult Eudæmoni judicium reddi ex hac quidem lege, ita tamen ut Romanarum legum nulli adverſetur hæc lex.* Ita interpretatur ille etiamſi vulgata lectio retineatur; quam ille potius rejiciendam vult, atque legis nomen ibi diſpungendum. Scilicet id quod eſt ὁ δὲ νόμος τῆς θαλάσσης *Lex autem Maris* depravatum eſſe ex ὁ δὲ ἄνεμος τῆς θαλάσσης, *ventus verò Maris* Quaſi Imperator Mundi quidem ſe dominum dixiſſet,

a *Obſerv. Iuris l. 1. c. 1. § 76.*

b *Forcatulus in Cupidine Juriſp. c. 9 Mendoza apud Amayam, loco citat.*

c *Miſcell. l. 3. c. 11.*

ſet, ſed ita ventorum nihilominus imperio atque tempeſtatibus ſubeſſe Mare, ut naufragia ne ipſe quidem, etiamſi dominus, præpedire quiret. Etiam & coſmographiam Deprecationis emendat Petitus. Verba illa ἐν τῇ Ιταλίᾳ, ex librariorum incuria irrepſiſſe putat pro ἐν τῇ Τηλίᾳ (ſupple θαλάσσῃ) *in mari Telio* ſeu Ægæo quod circa Telum inſulam. *Quid hic monſtri eſt*, ait ille, *eos qui in Mari ad Italiam naufragium fecerunt, à Publicanis qui Cycladibus ſunt inſulis direptos fuiſſe? Quænam hæc eſt coſmographia? Vnde Publicani Cycladum Inſularum ad Italiam?* Quod appoſitiſſimè dictum. Nam manifeſtum videtur de Italia ibi mendum. Et certiſſimum eſt Telon inſulam, ſive ex Cycladibus ſive Sporadibus unam, in Mari Ægæo ita poſitam eſſe (id quod ex Strabone [a], Plinio [b], Stephano de urbibus, ſcimus) ut ſibi res optimè conſtet, publicanos Cycladum naufragi in Mari Telio bona invaſiſſe, quod dè Mari ſeu litore Italico dicere, à ratione nimis eſt diſſonum. Et fortè in recenſione illa Marium apud Æthicum coſmographum priſcum, *Mare Ionicum & Ægæum, Mare Lautades* (quod pro *Leucadium* depravatè legi putant viri docti) *Mare Tillæ*, ipſum Mare Telium, etiam ex hac deprecatione, antequam depravata eſt, ſumptum, innue-

a *Lib. 10.*
b *Lib. 4. cap. 12.*

batur nomine Tillæ. Atque de Reſponſo illo & libello ſupplice ſeu deprecatione Eudæmonis, ad hunc ferè modum, quantum ad rem quam tractamus, viri docti. Ego verò coſmographiæ emendationi libentiſſimè aſſenſum præbeo. Sed lectionem veterem receptamque Reſponſi mutandam non exiſtimo, exceptâ duntaxat interpunctione. Punctorum ſæpiſſimè ratio nulla habita eſt in codicibus priſcis, neque uſus ullus. Vnde poſteris ſubinde Syntaxis confuſio. Perquam exigua autem eorum heic mutatione (etiam & in libris editis [a] ſane ipſa heic ſunt) ſenſus mihi redditur non ſolùm in deprecationis rem appoſitus & manifeſtus, verum etiam tum ſomnio illo de Maris dominio Imperatori ibi negato, tum commento de Marino legis dominio expreſſim ibi tradito plane liberatus. Nec quod voluit Imperator ſatis aſſecutos eſſe hactenus interpretes, in animum poſſum inducere. Nam quid hoc ad rem? *Ego ſum Mundi Dominus quidem, lex autem Maris domina.* Si de lege generatim dicatur, certe lex æquè erat & Continentis domina. Etiam in Continente, ut in pelago, legis omnimodæ dominus ipſe Cæſar. Atque ita ſane nihil ad deprecationem hactenus attinuiſſet reſponſum. Si de lege Rhodia intelligas, eo ſenſu ut eam legem eſſe

[a] *Vide Alciat. Diſp. l. 2. cap. 5.*

maris

maris dominam vellet Imperator (quemadmodum Alciatus) quid illud eſt quod ſequitur? lege Rhodia finiendam rem, quatenus Romanarum legum nulla adverſetur. Anne lex Rhodia ſimpliciter Maris domina, quæ nihilominus, etiam dum eo inſignita eſt titulo, legibus Romanis eſt coercenda? Concoqui hæc nequeunt. Interpunge igitur, aut ad hunc modum; Ἐγὼ μὲν τοῦ Κόσμου Κύριος. Ὁ δὲ νόμος τῆς Θαλάσσης. Τῷ νόμῳ τῶν Ροδίων κρινέσθω τῷ ναυτικῷ. ἐν οἷς μή τις τῶν ἡμετέρων αὐτῷ νόμος ἐναντιοῦται, *Ego quidem Mundi dominus. Sed vero hujuſmodi* ſeu *illa lex* ſeu *Mos* eſt *Maris. Lege Rhodia decernatur nautica, quatenus eidem noſtrarum legum nulla adverſatur.* Aut ſic; ἐγὼ μὲν τοῦ Κόσμου Κύριος. ὁ δὲ νόμος τῆς Θαλάσσης τῷ νόμῳ τῶν Ροδίων *&c. Ego quidem Mundi ſum Dominus. Sed verò lex* ſeu *Mos ille Maris, ex lege Rhodiorum nautica, judicetur ſeu decernatur quatenus, &c.* Eudæmon Aſiaticus, Nicomediâ Bithyniæ urbe oriundus, Mari in Telio (ſeu Ægæo quod circa Telum) naufragium paſſus conqueritur bona ſua publicanos Cycladum invaſiſſe, opem Auguſti implorans, perinde ac ſi injuriâ ſummâ publicani ex ejus calamitate compendium ſibi feciſſent. Dominum eum ſalutat & Imperatorem. Reſponſo autem Dominum ſe libenter agnoſcit Imperator, adeoque dominum ut

orbis

orbis Terrarum, etiam ipſius Mundi dominatu ſuo contineri aiat. Quo etiam innuit ſuum eſſe ſupplicibus, qui injuriâ afficerentur, ſuccurrere. At verò, quod ad rem attinebat querelæ, ſeu deprecationem de Naufragii bonis à publicanis direptis, utrum injuriâ id factum eſſet à publicanis, id non ſatis conſtare. Quippe (ſi prior lectio noſtra, ſeu interpunctio admittatur) generatim, inquit, & regulariter mos obtinet maritimus, ſeu lex Maris qua Naufragorum bona ad publicanos pertinent. Nam ita ὁ δὲ νόμος τῆς θαλάσσης *ille vero mos* ſeu *lex illa hujuſmodi eſt maris* refertur ad rem à publicanis geſtam, quà in deprecatione breviter narrabatur. Quoniam verò mori ſeu legi huic maritimæ poterant eſſe, ſive ex privilegio, ſive ex bonorum qualitate, ſive ex alia aliqua non minus, pro re nata, obtinente lege, temperamenta aliquot, quorum ratione forſan aut publicanis eſſet, hac in cauſa, bonis abſtinendum, aut conquerenti ob temporalem aliquam exceptionem non agendum; ideò legibus Rhodiorum navalibus, rem tam ſuccinctè nulliſque adjectis circumſtantiis in libello expreſſam, rectè voluit decernendam; ſed quatenus interea leges Romanæ non adverſarentur. Neque multum diſcrepat ſenſus, ſi poſterior admittatur interpunctio & verſio.

verſio. Mundi quidem ſum Dominus, & ditione meâ tam Mare quam Tellus continetur. In utroque injuria affectis, ut jus exigit, libenter ſuccurro. Sed verò quodnam ſit hac in cauſa jus maritimum, & an querenti fuerit ſuccurrendum, decernatur ex Rhodiorum legibus quæ in mari, permittentibus nobis, obtinent, ubi noſtris non reluctantur. Ad priorem autem ſenſum, quo lex maritima de Naufragorum bonis ac Iure Publicanorum (id eſt Fiſci, cujus jus in eos tranſlatum) aſſeritur, firmandum, haud parum facere mihi videtur, ſi conſtiterit ejuſmodi legem ſeu morem tunc temporis obtinuiſſe. Quod interpretes heic admittere non ſolent. Id certum quidem eſt, Iure Cæſareo (quà nunc libris in Iuſtinianeis illud conflatum habemus) Naufragii bona [a] dominis priſtinis ſervari, adeoque & fiſcum & publicanos inde arceri. Etiam & morem, quo fiſco applicantur, velut à jure maximè alienum; tum in Romano-Germanici Imperii ſententiis receptis, tum in jure Pontificio damnari, quod ſuperiore tetigimus capite. Ceterùm ipſo Antonini hujus Auguſti ævo (Antoninum Pium intellige; quem ſcribit Iulius Capitolinus, in jure ſanciendo uſum fuiſſe, Voluſio Mætiano Iuriſconſulto, è cujus libris deprecatio & Reſpon-

[a] *L. 3. & 21. ff. tit. de adquir. & amittend. poſſeſſ. l. 44. ff. de adquir. rer. dom. l. 1. 3. & ſeqq. ff. tit. de Incendio. l. 1. C. de Naufragiis.*

Reſponſum quod tractamus in Pandectas transſcriptum eſt)legem ſeu morem de Naufragorum bonis fiſco applicandis vim habuiſſe,non obſcuris colligitur ex indiciis. Omnia ferè quæ in Pandectis occurrunt de eis priſtino domino ſervandis, è Paulo, Calliſtrato, Vlpiano, qui compluribus annis poſt Antoninum hunc floruere, deſumta eſſe[a] manifeſtum eſt. Nonnihil etiam ad eandem rem è Priſco Javoleno[b], qui Antonino huic coætaneus. Sed imperavit Auguſtus hic annos XXII, & ſanctione, ut videtur ex Iavoleno, fiſcalem hac in cauſa rigorem mitigavit. Vnde facilè evenire potuit, ut ſub eodem & vis ineſſe potuerit legi ſeu mori qualem diximus, atque ſub eodem potuerit ſive abrogari, ſive mitigari. Conſtitutio principalis, quæ, in Codice Iuſtinianeo[c]; fiſcum, hac in ſpecie, nolit ſe interponere, ab Antonio Contio, Iureconſulto præſtantiſſimo, Antonino Auguſto ex autoritate codicis veteris Ms. tribuitur; tametſi in editis Conſtantini nomen præfigatur. Verba ſunt; *Si quando Naufragio navis expulſa fuerit ad littus, vel ſi quando aliquam terram attigerit, ad dominos pertineat. Fiſcus meus ſeſe non interponat. Quod enim jus habet fiſcus, in aliena calamitate, ut de re tam luctuoſa compendium ſectetur?* Etiam & ſub Adriano, hujus, per adoptionem, patre, ejuſmodi

[a] *Locis ſuperius citatis.*

[b] *L. 21. ff. tit. de adquir. & amitt. poſſeſſ. §. 1.*

[c] *L. 1. C. de Naufragiis.*

ejuſmodi quid reſcriptum eſſe docet Vlpianus. *Licere unicuique* (ſic Vlpianus [a]) *naufragium ſuum impunè colligere conſtat, idque Imperator Antoninus cum Divo patre ſuo reſcripſit.* Liquidiſſima ſunt in hiſce veſtigia uſus, ſub id tempus, juris, quale diximus, fiſcalis; quod & contra vim reſcriptorum veterum, repullulare ſolitum eſſe certò ſcimus. Nam & ſub Theodoſio ſeniore in uſu fuiſſe illud aliquo elicitur ex Valgii, ſeu Victoris, naufragio apud D. Paulinum [b]. Exempla etiam ſimilia ſunt in Imperii Romano-Germanici litore [c]. Alia adferri queunt, ubi tamen leges aliquot in contrarium latæ. Quin & Rhetores priſci, tam Græci quam Latini, dum de forenſium quæſtionum ſtatibus exempla adducunt, hanc ipſam legem ſeu morem de naufragio moribus aliis in Græcia ac Romano Imperio uſitatis ac vetuſtis immiſcent, velut id quod erat receptiſſimum. Sopater & Syrianus [d] in Hermogenem; Νόμος, τὰ ἐυρισκόμενα λάφυρα τοῦ στρατηγοῦ εἶναι. καὶ νόμος, τὰ ναυάγια τῶν τελώνων εἶναι· Λάφυρα, χειμῶνος γενομένου, ἐπὶ τοὺς λιμένας ἠνέχθη, καὶ ἀμφισβητοῦσι περὶ αὐτῶν οἱ τελῶναι καὶ οἱ στρατηγοί. Ενταῦθα οὐ δεῖ τῇ τῶν νόμων ἀναγνώσει προσέχοντας πλανηθῆναι, ἀλλὰ τὴν φύσιν τῶν πραγμάτων σκοπεῖν. *Lex eſt, ſpolia quæ reperiuntur, ad Ducem exercitus attinere;*

a *L. 12. ff. tit. de Incendio.*

b *Epiſt. 37 ad Micarium.*

c *Chronic. Alb. Stadenſis an. 1112. videſis Freder. Lindebrog. in Gloſſar. pag. 1443*

d Εἰς στάσεις *p. 107 Venetiis 1509.*

lex

lex item, Naufragium eſſe Publicanorum. Mari procelloſo, ſpolia in portum inferuntur. Controverſia de eis oritur inter duces & publicanos. Hac in ſpecie non oportet legum lectione fruſtra torqueri, ſed ipſam rerum naturam introſpicere. Quæſtio ſcilicet eſt, ſpolia an naufragia jam dicenda hæc bona. Curius item Fortunatianus[a]; *Quæ eſt ſimplex definitio? Quum unam rem ſimpliciter definimus. Ut, Naufragia ad Publicanos pertineant. Cujuſdam naufragi corpus cum ornamentis ad litus expulſum harena obrutum eſt. Id Publicani eruerunt. Rei ſunt ſepulchri violati. Hîc enim ſimpliciter quæritur, quid ſit violare ſepulchrum.* Quin ſcripſiſſe deprecationem illam & reſponſum Voluſium Mætianum, in *libris Publicanorum ex lege Rhodia* liquet. Id eſt, in recenſione jurium ſive fiſcalium ſive Publicanorum, in quibus etiam & Naufragii è fiſco applicandi ſive Ius ſive Mos. Quam accomodum eſt hiſce, ut in reſponſo illo Antonini Auguſti verba illa ὁ δὲ νόμος τῆς θαλάσσης per *lex verò illa Maris* vertantur, *ſeu Mos ille maritimus*, quem ad leges Rhodias, voluit ita ille exigi atque decerni, ut intereà, ſi quod reſcriptum aliave lex Romana adverſaretur, ne Rhodiæ quidem vim obtinerent. Et qualiſnam tunc eſſet Adriani reſcripti (de quo Vlpianus in ſupra citatis) vis, fortè non ſatis

[a] *Artis Rhetoricæ ſcholicæ li. 1. p. 46 edit. Pariſ. 1599.*

ſatis erat, ſine accuratiore examine ne juriſconſultis quidem, quorum opera in reſponſo uſus eſt Antoninus, exploratum. Sed, ut hanc rem demùm expediamus; ſive vulgatam verſionem, ſive noſtram quis malit; Dominium Maris in reſponſo illo negari aut in eo quidquam veſtigii, quod dominio ejus refragetur, comperiri, nemo hominum puto, niſi rationi ipſe renuntiaverit, re tota ritè perpenſâ, exiſtimabit.

CAPUT XXVI.

Recentiorum Iuriſconſultorum ſententiis, *quæ adverſantur, maximè* Ferdinandi Vaſquii & Hugonis Grotii, *reſpondetur.*

Sive ſolutis ad hunc modum, ſive meritò ſubmotis Iuriſconſultorum Veterum aliquot ſententiis, quæ ad perpetuam Maris communionem aſſerendam ſolent adduci: difficile non eſt Recentiorum authoritatem pariter reluctantem diluere. Nam ſi turbæ eorũ, ſatis quidem ingentem, qui ſive ad corpus Iuſtinianeum ſive ſeorſim de hac re ſcribentes à communione illâ naturali nolunt recedendum, contemplemur; id planè eos facere

N depre-

DEL VECCHIO ROMA

deprehendemus, ut qui in Vlpiani ſeu cujuſcunque id genus alius magiſtri vetuſti verba, quàm par eſt, fuerint addictiores. Niſi dicamus eorum nonnullos non tam jus ipſum hac in re, quàm Iuriſconſultorum, quà traditæ ſunt, opiniones explicaſſe. Perinde ac ſi quis Aſtronomica Ariſtotelis, Thaletis ſententiam Terram Mari, ut diſcum, innatare, Stoicorum hoc illam ut cingulum ambire, Veterum de immenſo ſub Æquatore calore, & quæ ſunt ejuſmodi alia à Poſteritate, cui illuxit obſervationum experientia, rejecta damnataque ita explicaret; ut non tam rem ipſam diſquirere, quàm Authoris, cujus veſtigia premeret, perſonam (ut quid ille tantum ſentiret doceatur) induere videretur. Sed ut radice ſucciſa arbor corruit, ita ſummota Veterum illorum autoritate, recentiorum cuncta ab ea tantum ſuffulta enervantur. Iam verò quod è Ferdinando Vaſquio ſuperius adducitur, rationibus nititur aut manifeſtò falſis, aut ad rem non pertinentibus. Nam quid hoc eſt? *Mare ab origine Mundi* (ſic ille) *ad hodiernum uſque diem eſſe fuiſſeque ſemper in communi nulla ex parte immutatum, ut eſt notum.* Certè notiſſimum eſt eis, qui gentium ſeculorumque mores receptos juraque introſpexerint, id quod maximè eſt contrarium. Id eſt, Maria aliquot tum in Principum tum in Privatorum dominium

minium patrimoniumque, jure exploratiſſimo, tranſiiſſe; ut ex ſuprà oſtenſis luculenter comprobatur. At verò & Præſcriptionem ceſſare inter invicem exteros, neque in jure Gentium, ſed Civili tantum, locum vult [a] habere; adeo ut inter eos qui Civili, quod præſcriptionem admittit, juri communiter non ſubſunt (veluti inter Principes binos ſupremos) præſcriptio juxta ejus ſententiam vim ſortiatur nullam. Quo, quid abſurdius dici, ne cogitari quidē poteſt. Omnia ferè Iuris Gentium Intervenientis capita ex Præſcriptione ſeu inveteratâ conſuetudine, annoſo utentium conſenſu ſtabilita, pendent. Vt taceamus de Principibus, quorum territoria olim Romano ſuberant imperio, poſteà nō Armis ſolùm ſed & Præſcriptione (quæ in Iura Gentium paſſim admittitur) ſui juris factis. Vndenam ſit ut Servi jam non fiant, qui apud Chriſtianos in bello capti, niſi quia ante ſecula aliquot [b] Chriſtianæ fraternitatis cauſa jus illud exoleſcere cæpit, & Præſcriptione inter Gentes eſt firmata? Vnde redemptionis Captorum pretia alia Principibus, alia capientibus ſolvenda? Scilicet ut ubi decem millia aureorum non exceſſerit pretium, capienti; ubi exceſſerit, Principi ſit ſolvendum. *Quia*, inquit Nicolaus Boerius in Deciſionibus Burdegalenſibus [c], *ſi excedit, ut*

[a] *Illuſtriū controverſ. lib. 1. cap. 51. §. 23. unde & V. Cl. Hugo Grotius in Mari Lib. c. 7.*

[b] *Suarez de Legibus lib. 2 cap. 20.*

[c] *Deciſione 178. num. 4.*

ut eſt quando quis cepit unum Ducem aut Comitem vel alium Principem aut Baronem, tunc eſt Principis: & ita ſervatur in regno Franciæ, & Angliæ, & Hiſpaniæ. Temporis præſcriptione ſervatum eſt inter Principes; ideo & in jus tranſiit. Et præſcriptionis ſanè titulũ prorſus inter Principes negare, eſt ipſa Iura Gentium intervenientia planè tollere. Quæ habet Vaſquius cætera de Charitate & de inexhauſta Maris abundantiâ (unde diſcrimen facit inter Flumina & Maria) atque id genus aliis, ad dominii rationem non omnino attinent; de quo antè ſatis monitum eſt. Ad alterum illum devenimus, Virum ingentis eruditionis, & rerum humanarum divinarumque ſcientiſſimum, Hugonem Grotium; cujus nomen paſſim in ore hominum arripitur ut naturali & perpetuæ Maris communioni mirè patrocinantis. Rem illam tractavit ille libris in binis; *Mari Libero*, & in opere illo eximio *De Iure Belli & Pacis*. Quod ad Mare Liberum attinet, in Luſitanos de commerciis per apertum Mare Atlanticum & Auſtrale Indicantis conſcriptum; habet quidem in eo, quæ Iuriſconſulti veteres de Maris communione. Eos etiam in partes, ad amplianda patriæ commoda diſputans, trahit; adeoque nec dominii privati capax Mare eſſe probare nititur. Sed hoc argumentum eſt ei aliis ita prudenter circumval-

cumvallatum, ut hoc utcunque ſive ſuadente ſive corruente, cætera rem, quæ præ manibus habuit, ſuſtinerent. In titulum inſuper (quem obtendunt Luſitani) Inventionis, Occupationis, item eum qui eſt Donationis Pontificiæ, diſputat. Et ferè à communione illa naturali & perpetua, quam mordicus tenere volunt Iuriſconſulti Cæſarei quamplures, ipſeque firmare in rem ſuam nixus eſt, aut interdum recedere videtur aut ægrè ſuſtineri poſſe fateri. Nam de Maribus apud veteres Romanos incluſis; *Maris*, inquit [a], *natura hoc differt à littore, quòd Mare niſi exiguâ ſui parte nec inædificari facile nec includi poteſt; & ut poſſet, hoc ipſum tamen vix contingeret ſine uſus promiſcui impedimento. Si quid tamen exiguum ita occupari poteſt, id occupanti conceditur.* Partis exiguæ & majoris diſcrimen in dominio privato ſtatuendo locum (puto) non habet. Sed & diverticulum Maris diſertis verbis excipit. Et paulò poſt; *Non de Mari interiore hîc agimus, quod terris undique infuſum alicubi etiam fluminis latitudinem non excedit, de quo tamen conſtat locutos Romanos Iuriſconſultos, cum nobiles illas adverſus privatam avaritiam ſententias ediderunt. De Oceano quæritur, quem immenſum, infinitum, rerum parentem cælo conterminum antiquitas vocat.* Et dein, *In hoc Oceano non de ſinu aut freto, nec de omni quidem eo, quod de litore conſpici poteſt, controverſia eſt.* Inferius etiam [b]; *adjungendum*

a *Mari lib. cap. 5.*

b *Cap. 7*

dum eſt, eorum qui diſſentiunt autoritatem huic quæſtioni (de Præſcriptione loquitur) *non poſſe accommodari. Illi enim de Mediterraneo loquuntur, nos de Oceano. Illi de ſinu, nos de immenſo Mari, quæ in ratione Occupationis plurimum differunt.* Et ſanè ut occuparetur totus Oceanus, nemo, exiſtimare poteſt non eſſe difficillimum. Si tamen occuparetur, ut fretum aut ſinus, ut totus Orbis veteribus occupari à Principibus dictus eſt, æquè etiam in dominium occupantis poſſet tranſire. Vtcunque fuerint etiam alii [a] qui expreſſim Maria interiora ac vicina ab aperto pelago ſeu diffuſiore Oceano, heic ex ipſo jure itidem diſtinguant. Sed nec prætereundum eſt, eos in quorum gratiam libellum iſtum conſcripſit Hugo Grotius, id eſt, Ordines Hollandiæ ſuæ fœderatos, non illibenter, ſeu potius (ut videtur) ſecundum ipſorum vota, audiiſſe de Maris communione atque libero in eo ex jure Naturali ſeu Gentium piſcatu ſententiam (inprimis qua Grotii erat) à Legato Iacobi Regis Magnæ Britanniæ, publicè in Hollandiâ habita oratione, damnatam; alioſque, ne ſimilem tuerentur, graviter ex ejus infortunio monitos. Cujus rei Grotius ipſe teſtis eſt. *Pro navigatione,* ſcribit ille [b], *Indicana, pro ſervanda apud nos pannorum politura laboravi quantum alius quiſquam. Pro libero verò piſcatu in Oceano tantum, ut*

Carleto-

[a] *Io. Gryphiander, de Inſulis cap.* 25. §. 52.

[b] *In Apologetico eorum qui Hollandiæ præfuerunt ante mutationẽ* 1618. *pag.* 337. *edit. Heidelberg. c.* 19. *pag.* 257.

Carletonus Regis Britanniarum legatus, cum ab inimicis meis incitatus eſſet ut contra me jam captum (carceri traditus eſt rebus Barneveltianis immiſtus) *aliquid publicè diceret, nihil quod diceret aliud invenerit, quàm me principium feciſſe ſermonum de ea libertate ut quæ & jure Gentium & omnem memoriam excedente uſu niteretur; cum tamen à me in eo argumento nihil dictum ſcriptumve fuerit diverſum ab iis, quæ anno* MDCX *fœderatorum Procerum legati in Britannia defenderant; atque antehac majores noſtri, etiam ante ſecula aliquot. Et tamen ajebat is Legatus Mei infortunii exemplo terreri alios debere, ne eam ſententiam tuerentur.* Verum quidem eſt licentiam in reos effundendi, quicquid potentioribus placuerit, uſurpari ſolere. Sed dicta hæc fuere non tam in Hugonem Grotium, quàm in ipſum (quod perperam obtenditur) communionis Marinæ jus Naturale: cui expreſſius & ſimplicius multi, quàm ipſe, patrocinantur; tam doctè & ingenioſè, nemo. Nec, quantum ſcimus, ut res ſe tunc habuere, diſplicuit Legati oratio Hollandiæ proceribus. In libris autem de Iure Belli & Pacis [a], poſita quidem originis privati Dominii ratione in eo quod eſt, Loca privatim aſſignata univerſorum commodis non ſufficere, propter Maris magnitudinem & abundantiam inexhauſtam quæ ſufficiat omnibus, in proprium id jus abire non poſſe

[a] *De Iure Belli & Pacis, lib. 2. cap 2. §.2.& 3.*

poſſe concludit. Alia item adjicit de intermi-
nata Maris natura; de quibus utriſque ſatis eſt
dictum ſuperius. Sed tandem receptis popu-
lorum moribus ſe dedit, & de Maris proprie-
tate ſeu dominio privato, ut re extra contro-
verſiam interdum concedenda, non ſemel lo-
a Ibid. §.13. quitur. *Terræ*, inquit [a], *& Flumina, & ſi qua*
pars Maris in proprietatem alicujus populi venit, pa-
tere debet his qui tranſitu opus habent ad juſtas cau-
b Ibid. c. 3. §. 8. *ſas.* Poſtea etiam de [b] Fluminum proprietate
verba faciens; *Ad hoc exemplum videtur & mare*
occupari potuiſſe ab eo qui terras ad latus utrunque
poſſideat, etiamſi aut ſupra pateat, ut ſinus, aut ſu-
pra & infra, ut fretum: dummodò non ita magna
ſit pars Maris, ut non cum terris comparata portio ea-
rum videri poſſit. Et quod uni Populo aut Regi licet,
idem licere videtur & duobus, aut tribus, ſi pariter
Mare interſitum occupare voluerint. Nam ſic flumina
quæ duos Populos interluunt, ab utroque occupata
ſunt ac deinde diviſa. Alia affert de Maribus oc-
cupatis, ita tamen ut intra diverticula & freta
plerunque ſe contineat. Neque ex Naturali
jure ſeu ratione, ſed ex inſtituto proveniſſe
c Ibidem §.10. ait [c] Mare non occupatum eſſe, aut occupari
jure non potuiſſe. Mutato inſtituto, ſi quod
dominio Maris privato in Iure veteri obſta-
ret, mutari etiam communionis rationem.
At ſatis illud mutatum eſſe ex iis quæ hacte-
nus demonſtravimus, abundè (ni fallor) li-

quet.

quet. Etiam ipſa Iura tam Civilia, quàm Intervenientia plurimarum gentium huc faciunt abundè, ut eſt oſtenſũ. Quibus inſuper, ne quid trutinæ præponderationi deſit, accedat, præter Iuriſconſultorum Cæſareorum, è Galliis, Hiſpania, Italia ſententias ſuperiùs, pro Maris privato dominio, allatas, Mantiſſa hæc quæ ex ejuſmodi etiam Iuriſconſultis generatim de Mari diſputantibus ſumta eſt. Eam, ut conflavit Iuriſconſultus in Imperio Romano-Germanico non incelebris, Regenerus Sixtinus, ipſe quidem privato Maris dominio reluctatus, exhibeo. *Quæſtionis, inquit* a *de Mari & ejus litore eſt, an ſicut flumina navigabilia & per quæ alia navigabilia fiunt, inter Regalia referantur* (nam quicquid in Regalibus eſt, ita eſt Principibus privatum, ut ſubditis quod ſuum eſt; unde res fiſcales ita privatæ ſunt) *ita etiam ipſum Mare ejuſque litus de Regalibus ſint? Cacheranus deciſ.155.n.81. & Ferrarius Montanus De Feud. lib.5.c.7. verſic. Tametſi jus piſcandi; Maris adminiſtrationem & ipſum etiam dominium ad regalia refert, nec inter Mare & Flumen publicum diſcrimen conſtituit. Et Mynſingerus Reſp. 1. num. 162. decad. 11, Proprietatem Maris regalium ſpeciem eſſe ait.* Sed ipſe Sixtinus ſubjicit; *Sed verius eſt Maris & litoris proprietatem de Iure communi non eſſe de Regalibus*, rem pro more eorum, qui Vlpiani verbis addictiores heic quàm par eſt, diſputans

a De Regalibus, l.2.c.4. §.97.

& autores, qui adverſantur, enumerans. Ceterum univerſis, quæ hactenus ex tot ſeculorum Gentiumque moribus, ac *Iure* tam *plurimarum Civili* quàm *communi* ſeu *Interveniente* deprompta ſunt, ritè perpenſis, nemo (puto) dubitabit quin neque in natura ipſius Maris, neque in *Iure* ſive *Divino*, ſive *Naturali*, ſive *Gentium* quid maneat, quod ita Dominio ejus privato reluctetur, ut id non jure omnimodò atque exploratiſſimo queat admitti; adeoque quin jure qualicunque Dominii privati capax ſit qualecunque Mare, quod erat demonſtrandum.

Finis Libri Primi.

MARE

Google

MARE CLAVSVM,

Seu

De Dominio Maris LIBER SECVNDVS.

CAPVT I.

Dicendorum *in libro hoc* ordo. Oceanus Britannicus *quadrifariam partitus.*

DEmonſtrato, ſuperiore in libro, Mare pariter ac Tellurem dominii privati capax eſſe, idque ex Iure omnimodo, ſive Divinum, ſive Naturale, ſive Gentium qualecunq; accuratius perpendamus; reſtat ut de dominio Sereniſſimi REGIS Magnæ Britanniæ in Oceano circumambiente, & cumulatiſſimis quibus id firmatur fulciturque teſtimoniis, diſſertatio inſtituatur. Quâ in re is ordo ſervabitur, ut præmittatur primò Maris circumflui tum Diſtributio tum varia Appellatio, quæ diſſertationi inſerviat. Dein oſtendetur, à ſeculis vetuſtiſſi-

vetuſtiſſimis per omne ævum, in noſtra uſque continenter tempora, Dominium Maris illius perpetuâ occupatione, id eſt utendo privatim & fruendo, ſignatum, propagatumque velut nunquam non individuam ſive Corporis totius patrimonii regni Britannici, ſive partis ejus, pro ratâ dominantium, portionem, ſeu ut Telluris appendicem nunquam disjunctam, eos, qui per toties mutantes rerum ſtatus heic regnarunt, ſive Britannos ſcilicet, ſive Romanos, ſive Anglosaxones, ſive Danos, Normannos, adeoque Reges inſequentes (quoſlibet pro diverſa Imperii amplitudine) obtinuiſſe. Regum denique Magnæ Britanniæ, Maris circumflui, ceu termini eorum imperii non terminantis ſed terminati (ut agrimenſorum verbis utar) dominium, perinde ac ipſius Inſulæ cæterarumque quas poſſident circumvicinarum, eſſe proprium.

Circumambiens Magnam Britanniam Oceanus, quem Britannicum univerſim nuncupamus, quadrifariàm partitur; idque ad quatuor Mundi plagas. Ab Occidente Vergivius alluit, qui & Deucaledonii nomen induit, ubi Caledonum oras pulſat. Et Vergivii, in quo Hibernia ſita eſt, pars cenſetur Mare Hibernicum, olim *Vallis Scythica* [a] dictum, nunc Canalis Sancti Georgii appellatum.

[a] *Gildas Epiſt. de Excidio Britanniæ*

tum. Tā ſcilicet id quod plagam Hiberniȩ Occiduam alluit, quàm quod Magnā Britanniam (jam ita dictam) & Hiberniam interfluit, Britannicum dicendum. Neque enim hæc ſolùm, (quæ etiam antiquitus Magna Britannia, atque interdum *Inſula* ſimpliciter *Magna* [a] dicebatur) ſed etiam Hibernia Inſula, cæteræque circumjacentes, Britanniæ vocitatæ. Vnde ſæpiùs Albion & Hibernia inſulæ Britannicæ & Britannides æquè appellantur. Quod videre eſt apud Strabonem, Ptolemæum, Marcianum Heracleotem, Plinium, Euſtathium in Dionyſium Afrum, alios. Quin Hibernia Μικρὰ Βρεττανία dicta eſt Ptolemæo [b]. Et vetuſtus Scriptor Ethelvverdus, *Hiberniam,* inquit [c], *petunt, Britannidem olim à Iulio magno Cæſare vocatam.* Forte uſus fuerat is codice I. Cæſaris integriori. Nam nullibi in commentariis ejus quibus vtimur, dicta eſt eo nomine Hibernia. Et mutilum eſſe interpolatumque librum illum idque à Iulio quodam Celſo, cujus nomen exemplaria Mss. interdum præ ſe ferunt, obſervarunt viri docti [d]. Ad Septentrionem Oceanus hic, Hyporboreus, Caledonius & Deucaledonius nuncupatur; in quo ſparſæ inſulæ Orcades, Thule, aliæ, quæ Britannicæ ſeu Albionicæ item & Britannides [e] dictæ, mari alluenti nomen tribuere. Et Thule quidem (quam alii Iſlandiam

a *Ariſtides in Oratione Ægyptiaca.*

b *Magna Conſtructionis lib. 2.*

c *Lib. 4. cap. 4.*

d *Lipſ. Epiſtolicar. quæſt. lib. 2. c. 3 & Elect. lib. 2. c. 7.*

e *Io. Tzetzes chiliad 8. cap. 218.*

Iſlandiam eſſe; alii, idque optimè, [a] Shetlandiarum ſeu Zetlandiarum maximam, Thilenſell nautis [b] dictam, aliter alii conjectantur) non ſolum Britannica inſula antiquitus vocitata, verum etiam in ipſa Britannia à nonnullis expreſſim collocata eſt. Mahumedes Acharranides Arabs, qui & Aracenſis & Albategnius dictus, Mathematicus egregius, qui ante annos DCCCC floruit, *Terræ latitudinem, inquit* [c], *obſervantes à loco lineæ æqualitatis* (Æquinoctialis) *verſus ſeptentrionalem partem, inſula Tile quæ eſt in Britannia, ubi eſt majoris diei longitudo XX horarum, eam determinari deprehenderunt*; Ptolemæus [d] ſcilicet & ejus ſequaces, qui parallelum per Thules ſeu Shetlandiarum Septentrionalia, id eſt, per gradum latitudinis Borealis LXIII præter quadrantem, ductum, Orbis habitabilis terminum eſſe ſtatuerunt. Etiam & alii Thulen pro ipſa Britannia uſurparunt ſeu Anglia. Aderant olim Imperatori Conſtantinopolitano fidi Cuſtodes ſeu ſatellites Barangi dicti, idque aſſidui. Ex Anglia deſumptos eſſe liquet, tum ex Niceta Choniate [e], tum ex Codino Curopalate [f], qui eos Αγκλινιςὶ *Anglicè* vociferationes in ſalutem Imperatoris edere ſolitos ſcribit. Atqui in hiſtoria Annæ Comnenæ [g], Alexii filiæ, diſertè ἐκ τῆς Θούλης νήσου *ex Thule inſula* eos adveniſſe memoratur.

a *Guil. Camden. in Inſul. Brit. pag.* 850.
b *Gaſpar Peucerus lib. de Terræ dimenſione.*
c *De Scientiis Stellarum, lib. cap.* 6.
d *Geograph. l.* 2
e *Hiſt. Græc. l.* 2.
f *De officiis Conſtantinop. cap.* 7.
g *Alexiadis lib.* 2.

tur. *Britannicæ* demum dictæ ſunt pariter omnes inſulæ quotquot in Mari hoc ſeptentrionali ſive cognitæ ſive auditæ; quarum ultimas oras, etiam & ipſius Thules, ad latitudinis LXVII graduum aut circiter pertigiſſe volebant aliqui veterum. Et Albategnius de Oceano quà ab Hiſpanis reſpicitur verba faciens, *In eo*, inquit [a], *à Septentrionali parte ſunt inſulæ Britannicæ quæ ſunt* XII; *& poſt hæc ab inhabitationibus elongatur; & quò procedat, ignoratur.* Orientalis Britanniæ pars Oceano Germanico (Ptolemæo ita dicto, quia Germanico litori præjacet) pulſatur. Ab Auſtro Galliam & Britanniam interfluit, qui Britannicus ſingulatim Ptolemæo indigetatus. Verum & Britannicum appellabatur totum illud Mare, quod per lunatum Gallici litoris receſſum ſeu ſinum Aquitanicum in Hiſpaniarum litora Septentrionalia porrigitur. Teſtis eſt Mela, qui Pyrenæi promontoria in Oceanum Britannicum procurrere ait. *Pyrenæus*, inquit [b], *primò hinc in Britannicum procurrit Oceanum; tum in terras fronte converſus Hiſpaniam irrumpit.* Quem tamen ſive Gallicum, ſive Cantabricum, ſive Aquitanicum à litoribus quæ alluit, itidem dici nemo neſcit. Sed ab ampliſſima ſive Britannorum in Mari dominatione, ſive eorum qui jura Britannici regni acquiſierant (quod heic idem eſt) eouſque

[a] *De Scientiis Stellarum, c. 6.*

[b] *De ſitu Orbis, l. 2 cap. 6.*

Digitized by Google

queetiam protenſum eſt Maris & Britannici & Anglicani nomen. Quod etiam veterum nonnullis ad promontorium Nerium exporrigitur. Geographus Arabs, *ab Aquilonari a parte*, inquit, *Andaluziā* (ita Hiſpaniā nominare ſolent Arabes) يحيط بحر الانقليسيين من الروم *ambit mare Anglorum, qui ex Romanis*, id eſt qui ex Europæis ſunt. Nam tum Romanos tum Francos generatim Orientalibus dici Europæos ſolenne eſt. Et dein من طليطله الي سنت ياقوب علي بحر الانقليسيين تسع مراحل *A Toleto ad S. Iacobum, quod ſitum eſt ſuper Mare Anglorum, novem ſtationes.* Et locum, ubi ſita eſt S. Iacobi urbs, vocat [b] *promontorium Maris Anglorum.* Alia habet ille ejuſmodi. Ita demum velut in corpus unicum civile Britannia Magna, inſulæ circumjacentes & Mare circumquaque alluens coaluere, ut Britannici nomine ſimul totum contineatur. Et mutua ſibi ſanè invicem velut dignitatis nomina reddidere Oceanus hic atque Magna Britannia. Hæc ſcilicet Oceani inſula ſeu *Inſula Cæruli* [c] ſimpliciter veteribus dicta eſt, ut ille O-ceanus Inſulæ ſeu Britannicus.

a *Climat. 4. part. 1.*

b *Climat. 5. part. 1.*

c *In Catalectis Virgilii*, de Sabino.

His ita præparatis; primò de Britannorum, antequam in Romanorum poteſtatem ſunt redacti, dominio Marino; dein de ejuſ-

modi Romanorum heic imperantium dominio Imperium Inſulæ & aſſiduo & neceſſariò comitante, agitur in ſequentibus. Poſtmodum verò, Angloſaxonum atque aliorum qui in Britanniis ſumma rerum, ante Normanni adventum, ſunt potiti, dominium ejuſmodi, ſecundum ea quæ ſuppetunt apud Veteres teſtimonia, explicatur. Poſtremò ad quadripartitam Oceani Britannici diviſionem, ſingillatim cujuſlibet Maris (cis Normannorum tempora) enarratur occupatio, & diutina atque aſſidua poſſeſſio; Vnde verum & legitimum dominium juraque quę præ manibus ſunt Marina, uſque in Noſtra tempora, filo velut continuo, deducantur. Sed verò, cum & Septentrionalis & Occiduus Oceanus latiſſimè excurrat (hic ad Americam; ille non ad Iſlandiam ſolùm & Groenlandiæ litora, ſed ad metas planè incognitas) neque totus ſit Britannicus dicendus: Quoniam tamen Iura ſua ampliſſima tam in hoc quàm in illo Mari, etiam ultra Britannici nominis metam, habet ſereniſſimus Rex Magnæ Britanniæ, ideo neque hæc viſum eſt omninò prætermittere.

CA-

Caput II.

Britannos Oceanum *cognominem, maximè qui* Auſtralis *eſt &* Orientalis, *in* Romanorum poteſtatem nondum redactos, *ut dominos, cum Inſula, occupaſſe.*

VErum quidem eſt illud quod habet Vir præclarus, [a] *ex eo ſolo, quod terras populus occuparat, Mare occupatum eſſe, nec animi actum ſufficere; ſed actu externo eſſe opus, unde occupatio poſſit intelligi.* Non igitur à nuda terrarum, quæ Oceano pulſantur, occupatione ſeu dominio argumenta ſunt omnino deſumenda. Sed ab ipſo Maris uſu ejuſmodi privato, qui in Mari navibus ad dominium ſive tutandum ſive vindicandum ſternendo, navigationis modo tranſeuntibus præſtituendo, cæteris, quæ dominii cujuſcunque marini fructus ſunt, percipiendis, aliiſque, quod caput eſt, ſive arcendis ſive pro arbitratu admittendis conſiſtit. Qua de re, per ſecula anteriora ad ævum præſens, ea, quæ Britanniam ſpectant, diligenter exequemur.

[a] *Hugo Grotius, de Iure Belli & Pacis, lib.* 3. §. 11.

Vetuſtiſſimam memoriam, cui de rebus

Britannicis fides ferè ulla ſit habenda, Caii Iulii Cæſaris tempore antiquiorem non eſſe meritò ſtatuitur. Seculis, quæ præcedunt, ſquallore fabularum nimiùm obductis. Sub illius autem adventum, non ita obſcura circumflui Maris, maximè Auſtralis Orientaliſque, à Britannis occupati atque ut à dominis poſſeſſi, velut perpetuæ Inſulæ imperii appendicis, veſtigia reperiuntur. Etenim ii non duntaxat Navigantes & Piſcantes Mari ſuo tunc uſi ſunt, verùm etiam neminem præter mercatores, ſuo injuſſu Inſulam Adnavigare ſinebant; nec quenquam omnino portus & oram maritimam explorare. Certè rem ita ſe habuiſſe, non leve eſt argumentum quod ex Cæſare ſubjiciemus. Quin argumentis & conjecturis, de ſeculis adeò retro diſſitis, venia ſemper danda eſt; maximè ubi inſequentium ſeculorum uſus atque teſtimonia adſtipulantur. Et quemadmodum in longinquo nimis poſitorum ſpatia, quæ oculis admodum in incerto ſunt, ex propinquioris trianguli certiori ratione ſolent deprehendi; Ita ferè quicquid incerti fuerit in probationibus illis ex adeò longinqua vetuſtate adducendis, id ex continuato inde citeriorum ſeculorum more & Iure certiore, (quod in ſequentibus fuſè aperietur) ſatis manifeſtum redditum iri non dubito. Quod attinet ad ſingularem,

priſco

priſco illo in ævo, Britannorum Navigationis uſum, ſine quo Maris hujuſmodi occupatio haberi nequit; Vtcunque adpulſu I. Cæſaris primo, inuſitatior longarum navium ſpecies [a] timorem iis injiceret, & ſecundo, navium omnigenûm numero (quippe quæ ad DCCC. ut nonnullis placet, ad M [b] excreverant) perterriti à litore diſcederent, minimè ad navale bellum, quale tunc imminebat neque aſſuetum eis erat, ſatis armati; ſuas nihilominus naves eos habuiſſe, quibus per vicinum Mare diſcurrere ſolerent, adeoque illud corporaliter occuparent, certiſſimum eſt. Celebriora præ aliis ſunt quidem apud Scriptores Navigia eorum, quæ ſuo more vimine contexta (ut in populis vetuſtioribus alii) & coriis bubulis circumtecta in uſu habebant frequenti. Etiã de vetuſtis OEſtrymnidum inſularum (Britannicarum, quæ, Belerio promontorio adverſæ, Sillyes & veteribus Syllinæ [c] dicuntur, & circumjacentium) incolis, Feſtus Avienus [d];

—rei ad miraculum,
Navigia junctis ſemper aptant pellibus,
Corioque vaſtum ſæpe percurrunt ſalum.

Et quod habet ille de negotiandi illorum jugi cura adeoque navigandi uſu, ad ceteros qui Britannici fuere juris æquè pertinet. Nec

a *Cæſar de Bello Gallico l. 4. & 5.*
b *Guil. Pictaviensis in geſtis Vvilhelmi Regis I.*
c *Andr. Schott. Obſervat. Hiſtoric. lib. 3. cap. 22. §. 6.*
d *In Oris Maritimis.*

prælijs ſane maritimis (pro ſeculi & populorum finitimorum more) gerendis coriacea hæc atque viminea Britannorum Navigia fuiſſe cuncta imparia ſentiendum eſt, nec itineribus illius ævi longis minus idonea. Nam cum illis ſex dierum ſpatium in Oceano eos emenſos interdum fuiſſe ſcribit expreſſè Plinius [a]. Etiam in hiſtoria legitur Britannica [b] Luidum ſub Cæſaris ævum, Britanniæ Regem, multas inſulas Maris bello occupaſſe, quod poteſtatem navalem inſignem claſſemque non inermem denotat. Verum quidem eſt naviculas in his fuiſſe (ut nullibi non ſunt) quæ prælijs & tempeſtatibus proculdubio fuere impares; quales ſcilicet I. Cæſar in anguſtias ab Afraniano exercitu redactus, conſtruxit ad milites flumen tranſportandos, quemadmodum *eum* (quæ ejus verba ſunt[c]) *ſuperioribus annis uſus Britanniæ docuerat. Carinæ primum & ſtatumina ex levi materia fiebant. Reliquum corpus navium, viminibus contextum, corijs integebatur*, de quibus item Lucanus [d]

a *Hiſt. Natur. lib.* 4. *cap.* 16.
b *Henric. Huntindon. hiſt. lib.* 1.
c *De bello Civili lib.* 1. *c.* 54. *& videſis Solinum, cap.* 25.
d *Pharſal.* 4.

Primum cana ſalix, madefacto vimine, parvam
Texitur in puppim, cæſoque inducta juvenco,
Vectoris patiens, tumidum circumnatat amnem.
Sic Venetus ſtagnante Pado, fuſoque Britannus
Navigat Oceano.——

Et

Et de his alii. Sed puppes, quæ ſex dierum ſpatium per Oceanum emetiri ſolebant, parvæ (puto) eo ſaltem ſeculo, non ſunt dicendæ, nec quales militum tantum trajectioni conſtruxit Cæſar, carriſque junctis per millia paſſuum XXII devexit, uti memorat ipſe. Dubitari igitur nequit, quin tunc fuerint etiam Britannis navigia & magnitudine & uſu Oceano peridonea, etiam è materia jam dicta. Sed verò & è materia quæ multò commodior eſſet firmiorque, Naves eis bellicas conſtrui Oceanoque ſuo Inſuliſque tuendis parari ſolitas fuiſſe, meritò exiſtimandum erit ex iis quæ mox de vicinis æquore alluente arcendis dicetur. Frequentis autem Piſcationis uſus inde apud eos aſſeritur (tametſi non deſint qui Septentrionaliores Britannos piſces minimè guſtaſſe [a] ſcribant) quod piſcium grandiorum dentibus, eorum cultiores enſium capulos inſignire aſſueti ſunt. *Qui ſtudent* (inquit de eis Solinus [b]) *cultui, dentibus Mari nantium belluarum inſigniunt Enſium capulos. Candicant enim ad eburneam claritatem. Nam præcipua viris gloria eſt in armorum nitela.* Abſque immenſa hujuſmodi belluarum copia quæ ſine frequenti piſcatorum tũ numero tum opera capi non poſſet ornatui huic materies minimè (puto) ſuffeciſſet apud gentem bellicoſiſſimam; in

[a] *Dio Caſſius. l.* 76.

[b] *Polyhiſt c.* 25.

qua nullus mas naſcebatur, cui in os primos cibos, in bellici ſtudii auſpicium, paterni gladii mucrone inferre non ſolebat puerpera. Et ſolennia erant matrum vota, ut non aliter ac in bello & inter arma mortem filii oppeterent. Scio hæc apud Solinum plerunque Scriptoribus capi, acſi de Hiberniæ incolis tantum dicta fuiſſent. Qua in re, ſi quid video, planè hallucinantur. Caput habet Solinus de Britannia. Verba ejus ſunt; *Finis erat orbis ora Gallici litoris; niſi Britannia inſula, non qualibet amplitudine, nomen penè orbis alterius mereretur. Octingentis enim & amplius millibus paſſuum longo porrigitur, ita ut eam in Caledonicum uſque angulum metiamur, in quo receſſu Vlyſſem Caledoniæ appulſum manifeſtat ara Græcis literis inſcripta voto. Multis inſulis nec ignobilibus circundatur, quarum Hibernia ei proximat magnitudine. Inhumana eſt, ritu incolarum aſpero; aliàs ita pabuloſa, ut pecua niſi interdum à paſcuis arceantur, in periculum agat ſatias. Illic nullus anguis, avis rara, gens inhoſpita & bellicoſa. Sanguine interremptorum hauſto prius, victores vultus ſuos oblinunt. Fas ac nefas eodem animo ducunt. Puerpera, ſi quando marem edidit, primos cibos gladio imponit mariti, inque os parvuli ſummo mucrone auſpicium alimentorum leviter infert & gentilibus votis optat, non aliter quam in bello & inter arma mortem oppetat. Qui ſtudent*

cultui,

cultui, dentibus Mari nantium belluarum, & cetera quæ ſuperiùs ſequuntur. De Inſulis dein aliquot circumjacentibus, veluti Thanato, Hæbridibus, Orcadibus, Thule agit; &, quantum ad mores attinet, concludit Britanniam partim tenere barbaros quibus per artifices plagarum figuras jam inde à pueris variæ animalium effigies incorporantur. Quæ res ſatis eſt ex Cæſare aliiſque Scriptoribus nota. Iam verò ſi ea quæ periochen illam, qua prima Hiberniæ mentio fit, ſequuntur, de Hibernis non de Britanniæ Magnæ indigenis intelligenda forent, ſequeretur ſanè Solinum ibi, prorſus inſtituti in ipſo limine oblitum, ad Hiberniam inſulaſque vicinas è Britannia Magna ſtatim tranſiiſſe, neque de hujus indigenarum, in ipſa inſula, moribus quidquam, præter figuras cuti incorporatas, idque ſub capitis calcem, meminiſſe. Quod mihi nullo pacto credendum videtur. Nec fert ipſa ſermonis ratio tam Hiberniam quàm Britanniam Magnam heic intelligi. Nam de Britannia hac, *Multis*, inquit, *inſulis nec ignobilibus circundatur, quarum Hibernia ei proximat magnitudine. Inhumana eſt, ritu incolarum aſpero &c.* Morum hæc deſcriptio quæ ſtatim ſubjungitur fuſior, non aliter Hiberniæ mentioni contexitur in editione Delriana & pleriſque aliis quas in citatis ſequuti ſumus

mus. Et quis non videt deſcriptionis illius initium, adeoque inſequentia, majori multo ratione ſic ad Britanniam, de qua ex inſtituto verba fiunt, quam ad Hiberniam, cujus nomen obiter tantùm interſeritur, referri. Nec omninò obſtat quod de Angue ibi legitur. Notiſſimum quidem id eſſe, fatendum eſt ſi de Hibernia dicatur, in qua animal nullum venenoſum. Falſum, ſi de Britannia. Ceterum id etiam ipſum de Britannia noſtra creditum eſt, idque in ſplendidiori ſuperioris ævi literarum luce. Vt ſcimus non ſolùm ex Hieronymi Cardani libris de Subtilitate (in quibus[a] negatur; Britanniam ejuſmódi animal aliquod admittere) verum etiam ex Iulii Scaligeri in eum Exercitationibus [b] qui hoc itidem admittit & ad cauſas quare Britannia careat venenatis fruſtrà tranſit. Quod mirum ſanè eſt, cum in illum hic tam acriter ſcripſerit, & utrique viri ſanè præſtantiſſimi, naturæque callentiſſimi, aliquandiu in Britannia egerint. Sed hallucinationes hujuſmodi (quemadmodum etiam quæ apud Solinum occurrit de avibus apibuſque) infrequentes, apud Scriptores, non ſunt. Et Romanum Scriptorem ſummam exteris gentibus, quibuſcum amicitiam non colerent Romani, barbariem tribuere (quod facit heic Solinus) ſolenne erat. Quod verò in editionibus

a *De Subtilitate lib.* 10.
b *Exercitat.* 200.

nibus nonnullis habetur; *Multis inſulis nec ignobilibus circundatur, quarum Hibernia ei proximat magnitudine, inhumana* [a], *ritu incolarum aſpero &c.* ac ſi ita etiam ſenſu & ordine continuato, quæ ſequuntur, ad Hiberniam planè ſpectarent; id ſane contra veterum aliquot codicum ſpectatarumque editionum fidem, ex eo natum opinor quòd de Hibernia ſola in ſequentibus lineis aliquot agi, cum vulgo perperam creditum eſt. Attamen & ſic etiam, quæ τῷ *magnitudine* ſequuntur, æquè poſſunt & debent ad Britanniam, non ad Hiberniam attinere. Quin & expreſſim Tacitus de Hibernis illius ſeculi, *Ingenia*, inquit [b], *cultuſque hominum haut multum à Britannia differunt.* Iam verò, ut ad cultum illum, qui ex piſcium dentibus erat, redeamus; Gallicis adverſus Romanos bellis ferè omnibus (quod ait Cæſar) ex Britanniis ſubminiſtrari ſolebant auxilia. Aut igitur Britannorum ſordidos & incultos, etiam & inertes pleroſque fuiſſe eſt dicendum (quod falſiſſimum eſſe conſtat) aut hinc conjectandum eſt Piſcandi uſum genti fuiſſe frequentiſſimum, qui ſimul cum Navigationis & commerciorum frequentiâ, Oceanum corporaliter ab eis occupatum eſſe demõſtret. Hujuſmodi autem occupationi corporali, ſi adjiciamus etiam ita Mare aliis ab iis intercluſum

eſſe

[a] *Edit. Claudii Salmaſii. Atque ita ſane Cod. Mſ. vet. in Bibliotheca Cottoniana.*

[b] *In vita Iulii Agricolæ.*

eſſe ut pro arbitratu tranſitum & aditum præpedirent, quid vetat quo minùs eos, tam ex Animi quam Corporis poſſeſſione, dominium manifeſtum ſibi acquiſiiſſe concludamus? Ita autem interclusum fuiſſe ab eis Mare ſatis apertè docere videtur Cæſar. Cum enim is primùm in Britanniam trajicere contendens, de litore ac portuum ſitu diligenter in Galliis diſquireret, idque convocatis undique Mercatoribus Gallicis; adeò eâ in re fruſtra fuit, ut ad hæc exploranda, prorſus ſcilicet incognita, C. Voluſenum cum longâ navi neceſſe ei eſſet præmittere. Horum enim prorſus ignari erant Galli, quia aditu prohibebantur, adeoque libero Maris uſu. Nam disertè, horum *neque temerè*, ſcribit ille a, *præter Mercatores illò adit quiſquam*; *neque iis ipſis* (mercatoribus) *quidquam, præter oram maritimam atque eas regiones quæ ſunt contra Galliam, notum eſt.* Neque igitur adpellere, invitis Britannis, ad litus quis jure uſitato potuit præter Mercatores; neque ipſis Mercatoribus fas erat aut loca litoris exſcenſioni idonea aut incommoda, aut quibus exciperentur portus, operoſiùs & penitius obſervare. Quanquam enim oram maritimam noviſſe hos dicit; attamen, *qui eſſent ad majorum navium multitudinem idonei portus*, omnino neſciebant; quod idem affirmat Cæſar. Et oras maritimas,

a De bello Gallico lib. 4.

mas, præternavigando atque in ipſo mari commercia cum Inſulæ incolis exercēdo, inviſere Mercatoribus tantùm, ut videtur, permiſſum. Quin vetus Cęſaris interpres Gręcus ibi; ἄλλος μὲν γάρ τις οὐ ῥᾳδίως τοῖς Βρεττανοῖς ἐπιμίσγεται πλὴν ἐμπόρων *alius quiſquam, præter mercatores, Britannis non facilè miſcebatur*. Nec Tellure ſcilicet, nec Mari; cujus (ut oſtenſum eſt) frequentiſſimus eis erat uſus, & à quo velut à territorii, cujus erant domini, parte, exteros omnes, præter Mercatores, arcebant. Vnde ſequitur etiam eos qui in Britanniam è Galliis Druidum diſciplinæ diſcendæ cauſa frequenter trajicere ſoliti, id non niſi temeritatis pœnæ obnoxios, veniâ ab Inſulæ Regulis non impetratâ, feciſſe. A Regulis, inquam, maritimis. Nam non unius imperio tunc ſuberant Britanni. Maris domini fuere, qui maritimis Civitatibus ſeu Provinciis imperabant: veluti Cingetorix, Carvilius, Taximagulus, Segonax in Cantio; alii in Regnis, Belgis, Durotrigibus, Damnoniis, Trinobantibus, Icenis, Coritanis (populis qui Suſſexiam, Surriam, agrum Hamtonienſem, Dorſetiam, Devoniam, Cornvvalliam, Eſſexiam, Norfolciam, Suffolciam, Lincolnienſem agrum occupabant) id genus ceteris. Nam & Cæſar ipſe interiorem partem inſulæ ab iis incultam ait quos inibi natos proditum

ditum dicebant; maritimam autem partem ab iis *qui prædæ ac belli inferendi cauſa ex* Belgio *tranſierant, qui omnes ferè iis nominibus civitatum appellabantur, quibus orti ex civitatibus eò pervenerunt, & bello illato ibi remanſerunt, atque agros colere cœperunt.* Sed ille pro quantitate Inſulæ exiguâ ſibi cognitâ, maritimas civitates, ſeu provincias, illas tantummodò appellavit, quæ Thameſi fluvio Auſtrales ſunt: Maximè Cantium, Regnos, & Belgas. Tametſi verò ita in ſingularia diſtraherentur imperia tunc oræ maritimæ, nihilominus adverſus hoſtem, ſeu ad mare (cujus tutela ad omnes harum Principes ſpectabat) tutandum, dubitari nequit, quin communi uterentur ſimul conſilio; quemadmodum itidem in aliis rebus in externos hoſtes bellicis, ut videre eſt apud Cæſarem[a], ubi ſumma Imperii belliquè adminiſtrandi communi Britannorum conſilio permiſſa eſt Caſſivellauno. Nec dominatui hujuſmodi Britannorum Marino obſtat, quòd apud Cæſarem de Venetis, Galliæ ſub Ligeris oſtium populo, legitur; eorum ſcilicet[b] ampliſſimam fuiſſe oræ maritimæ Galliæ occidentalis authoritatem, & ſcientiâ uſuque rerum nauticarum cæteros (ſcilicet vicinos Galliæ populos) eos anteceſſiſſe, atque naves eis fuiſſe, in prælio navali cum Decio Bruto commiſſo,

a *De bello Gallico lib. 5.*

b *Cæſar de bello Gallico lib. 3. cap. 1. & 12.*

totas ex robore factas, apprimè erectas, &c, ſive vela pellicea, ſive catenas ferreas pro funibus, ſive trabes ſpectes, ad quamvis vim perferendam accommodatas; & numero circiter CCXX, paratiſſimas atque omni armorum genere ornatiſſimas è portu profectas, Claſſi Romanæ adverſas conſtitiſſe. Credendum certè non eſt, harum pleraſque non fuiſſe ſubſidiarias è Britanniâ Venetis petitas, aut quantacunque fuerit Venetorum potentia navalis, majorem tamen non fuiſſe quam Britannorum; etiam ipſo authore. Nam non ſolùm accerſita ex Britanniâ à Venetis tunc auxilia disertè ſcribit ille, verùm etiam plurimas fuiſſe illis naves quibus in Britanniam navigare conſueverunt. At verò ut ſuperiùs ex ipſo oſtenſum eſt, nemo temerè Britanniam, ſeu Britannorum injuſſu, adnavigabat. Præter pelliceas igitur ſeu vimineas Britannorum naves, fuiſſe eis dubitandum non eſt claſſem ſtrenuam, quæ etiam pro libitu arceret Venetorum naves illas armatiſſimas. Aliter quî fieri potuit ut, præter Mercatores, nemo ex Galliis in Britanniæ oram maritimam admitteretur? Quin omni Venetorum Senatu necato à Cæſare, ſuperſtites fuere poſt Bruti victoriam cæteri, inter quos tamen ne repertus quidem eſt qui portum Britanniæ aliquem haberet exploratum; ut ex eodem

dem liquet Scriptore. Quod ut admitti poſſet, ſi aut Venetorum qui illuc navigare conſueti, potentia navalis Britannicæ præſtitiſſet, aut illorum non multò ſuperaſſet Britannica, non omnino capio. Ratio autem cur in ſequenti Cæſaris adpulſu nulla eiuſmodi navis in Mari ſeu litore Britannico comperta ſit (quod valde miratur Petrus Ramus a) nec de aliis ac vimineis Britannorum navibus Scriptores Romani loquantur, obſcura non videtur. Nam Navium quod ubique fuerat, unum in locum, ad prælium jam dictum, coëgerant Veneti, ut expreſsè Cæſar. Si igitur, ut credendum eſt, in iis eſſet claſſis Britannica in ſubſidium accerſita, certè tota ante Cæſaris adpulſum amiſſa eſt. Nam periere univerſæ Venetorum vires in prælio illo navali. Quin & P. Ramus, de tempeſtate ingenti qua Iulii Cæſaris naves magno cum periculo in Oceano hoc uſquequaque disjectæ ſunt, verba faciens, *Hæc tempeſtas*, inquit *Maris Britannos fines veluti ulciſcentis fuit & novum ac peregrinum regem indignantis.* Ac ſi dixiſſet, in ipſo Oceano fines fuiſſe Britannici imperii, quod ad alium principem tunc tranferri indignaretur Oceanus ipſe. Quod verò habet Panegyriſtes ille b, de Iulii Cæſaris ævo; *illa ætate nec Britannia ullis erat ad navale Bellum armata navigiis*, aut oratorie tantum dictum eſt, atque

a *De C. Iulii Cæſaris Militia, cap.* de prælio Navali.

b *In Panegyrico Maximiano dicto*; Si mihi.

atque ad Conſtantii Chlori Cæſaris victoriam (qua C. Allecto, qui Britanniam invaſerat, occiſo recepta eſt inſula ſimul cum Oceano, ut inferius oſtenditur) impenſius attollendam, aut de ipſo duntaxat Cæſaris adpulſus tempore capiendum. Aliter ſanè rationibus jam adductis, ac autoribus bonis ſubnixis, planiſſimè adverſatur; nec pro vero admittendum. Poſtquam autem in Romanorum poteſtatem redacta eſt Inſula, naves proculdubio armatæ Britannis; ut in officio faciliùs continerentur; interdictæ ſunt. Vnde poſteà Scriptores de vimineis tantùm verba faciunt.

CAPVT III.

Septentrionalis Maris *dominos fuiſſe* Britannos antequam ſubjugati ſunt Romanis. *Et Mare & Tellurem* unicum Imperii Britannici corpus *conſtituiſſe*.

SEptentrionalis item, ſeu Deucaledonii, dominos fuiſſe Britannos ſub id ævum, res eſt ſatis teſtata. Hanc Oceani partem *Maris ſui Secretum* dixere. Tacitus, ubi Julii Agricolæ in hanc plagam navigationem memorat, *Britannos*, inquit, *ut ex captivis audiebatur*,

tur, viſa Claſsis obſtupefaciebat, tanquam, aperto Maris ſui ſecreto, ultimum victis perfugium clauderetur. Atque in animosâ Galgaci Caledonii oratione, qua milites ad pugnam hortatus eſt, *Nunc terminus*, inquit a, *Britanniæ patet.* Maris ſui ſecretum ſeu territorium in ſeptentrione Marinum, terminum ſuum appellabant. Quin idem Galgacus, *Nullæ*, ait, *ultrà terræ, ac ne Mare quidem ſecurum, imminente nobis claſſe Romana.* Hujus tutandum æquè ac inſulæ dominium, innuens; utpotè anteà acquiſitum. Quid quod Scriptoribus illius ſeculi, *vincula dare Oceano*, & Britannos ſubjugare, idem ipſum denotabat. Ità Lucanus intelligendus b, ubi enumerat quas Victoriæ facies pompa potuiſſet Cæſar præmittere in urbem regreſſus, Gallorum tantùm populis Arctoque ſubactâ;

a *Tacit. in vita Agricolæ*

b *Pharſal. lib. 3.*

—— ut vincula Rheno,
Oceanoque daret! celſos ut Gallia currus
Nobilis, & flavis ſequeretur mista Britannis.

Attamen nondum vincula Oceano noſtro data erant à Romanis. Inſulam potiùs oſtendit tantùm, quàm poſteris tradidit Iulius Cæſar. Neque ante Claudium, pars ejus aliqua in Romanorum poteſtatem ſatis redacta eſt. Neque Maris imperium aliò devolutum. Et tametſi ſub Auguſto, Druſus Germanicus

manicus per eam Oceani partem, quæ Rheni oſtia & Cimbricam interjacet Cherſoneſum, navigans [a], Friſios ſubegit, eâ nihilominùs victoriâ nulla pars Oceani Imperio Romano adjuncta eſt. Totus Britannis, nondum omnino devictis, manebat. Neque indignum eſt quod heic obſervetur, C. Caligulam, qui Britanniæ imminebat, ad tranſmarinas Oceani noſtri oras ex Germania interiori profectum ὡς καὶ ἐν τῇ Βρεταννίᾳ στρατεύσαντα *velut in Britannia bellum geſturum* (quæ verba ſunt Dionis [b]) directâ in litore circa Rheni oſtia acie, baliſtis machiniſque diſpoſitis, ſignoque pugnæ dato, nemine gnaro aut opinante quidnam eſſet cœpturus, repentè ut conchylia legerent, galeaſque & ſinus replerent, imperaſſe. Atque hæc Oceani ſpolia Capitolio Palatioque debita vocantem animos ſuſtuliſſe, ac ſi Oceanum ipſum ſubegiſſet. In indicium tandem ſeu trophæum ludicræ victoriæ altiſſimam turrem, è qua (ut ex Pharo) noctu ad regendos navium curſus ignes emicarent, juxtà excitaſſe; cujus nondum penitùs vaſtatas ruinas, ſed aquis plerunque prope Cattovicum opertas, rariùs nudatas, **Brittenhuys & t' Huys te Britten** id eſt (ut volunt aliqui) *domum Britannicam* vocant Batavi accolæ, ſeu *Britannicam arcem*. Certè de turri à Caligula tunc ibi extructâ, res

a *Dio Caſſius l. 54. Plin. lib. 2. c. 67. Sueton. in Claud. cap. 1.*

b Adde *Aurel. Victorem*, ut emẽdatur ab *Andrea Schotto Obſervat. Hiſtoric. l. 3. c. 21.*

certa eſt ex Suetonio [a]. Etiam & ruinas haſce ejuſdem fuiſſe turris contendunt viri docti, Hadrianus Iunius Batavus [b], Guilielmus Camdenus noſter [c], & Richardus Vitus [d]; aliis, ut Ortelio, Goltzio, Cluverio [e] refragantibus. Et tum de origine nominis, tum de ſignificatione eſt dubitatum. Qua de re nos nō diſputamus. Sed fallor nimiùm, niſi Caligula non tam victoriam de Britannia ipſa ſperatam, ſaltem cogitatam, dum hoc fecit, neglexerit, quàm ejuſmodi victoriæ compendium joculariter inveniſſe ſibi viſus fuerit. Rem geſſit ut Britanniam ſubacturus. Et conchylia, Oceani ſpolia ei dicta, marini Dominii inſignia, ac velut certiſſimam Imperii Britannici arram ratus eſt. Accedit, meritò exiſtimandum eſſe, Territorium fuiſſe Imperii Brittannici unicum è Tellure ſeu Continente Magnæ Britanniæ, inſulis circumjacentibus & Maribus variatim interluentibus conflatum. Quod tum ex unico nomine illo Britannico totum Territorii ejuſmodi corpus complexo (ut ſuperiùs narratur) elicere fas eſt, tum ex eo quod Mare ipſum nonnullis, ut Albategnio, Britanniæ pariter, ac Inſula, vocabulo ſit inſignitum; ubi Thulen Oceani Inſulam in Britanniâ collocat. Scilicet, quemadmodùm Sicilia, Corſica, Sardinia, aliæ in mari Tyrrheno inſulæ, par-

a *In Caligula cap. 46.*
b *In Batavia cap. 10.*
c *In Inſulis Britann. p. 852.*
d *Hiſtoriar. l. 4. not. 56.*
e *De Rheni alveis c. 14. & videſis Ortelium in Theſaur. Geograph. verb. Britanni.*

partes [a] Italiæ etiam & ei continentes in jure dictæ ſunt, & Sicilia etiam Suburbana [b] regio (poſtquam Maris interfluentis & contermini erant domini facti Romani) nominabatur; & ſimul omnes cum Italia & ipſo Mari unum corpus ſeu Provinciam confecere; ita inſulæ, quas diximus, omnes Britannicæ cum Britannia Magna atque interluentibus circumfluiſque Maribus, unum Britanniarum ſeu Imperii Britannici corpus ritè erat indigetandum. Tam Maribus quàm Inſulis in dominium eorum, qui rebus heic potiti, ſemper tranſeuntibus. Vnde forſan evenit, quod Britannici Imperii ſeorſim æſtimati magnitudinem tantam arbitrati ſint Romani, *ut Britannia* [c] *non circumfuſa Oceano ſed complexa Oceanum ipſum videretur*, ut Panegyriſtes ille.

a *L. 9 ff tit. de Iudiciis & l. 99. ff. tit. de V. S.*

b *Cicero actione 2. in Verrem & Florus l. 3. c. 19.*

c *Panegyric. Maximiano dictus.* Si mihi.

CAPVT IV.

Oceani Britannici dominium, ipſam Britanniam Magnam devictam ſequebatur, *ſub* Claudio *&* Domitiano *Auguſtis*.

Debellatis poſtmodùm à Claudio Cæſare Auſtralioribus Britannis & in deditionem accepta Inſula Vectæ, acceſſit cum illis,

velut Victoriam pars neceſſariò comitata, Romano Imperio Britannicus Oceanus; quà ſaltem ſubactæ inſulæ parti prætendebatur. Inde ejuſdem ævi Poëta [a] Anonymus ad Claudium de Britannia ſubacta:

a Epigr. vett. lib. 2 & in Catalect. vet. Poet. l. 2. tit. 7.

Auſoniis nunquam tellus violata triumphis
Icta tuo, Cæſar, fulmine procubuit.
Oceanuſque tuas ultra ſe reſpicit aras;
Qui finis Mundo eſt, non erat imperio.

Et dein

Eufrates Ortus, Rhenus recluſerat Arctos,
Oceanus medium venit in Imperium.

Ipſum Oceanum Imperio, cum Britannia, Romano tunc ſubjugatum ait; ut poſt etiam expreſſiùs.

At nunc Oceanus geminos interluit Orbes:
Pars eſt Imperii, terminus ante fuit.

Terminus erat Romanorum, per Gallias & Germaniam, imperio Oceanus Britannicus. Devictis Britannis ſtatim imperii pars fiebat. Iterùm,

Oceanus jam terga dedit; nec pervius ulli
Cæſareos faſces, imperiumque tulit.

Et

Illa procul noſtro ſemota, excluſaque cælo
Alluitur noſtra victa Britannis aquâ.

Noſtram

Noſtram aquam Oceanum appellat non minùs, ac inſulam ipſam, devictum. Vnde & Romano cingi jam Imperium Romanum Oceano ſcribit, poſtquam nempe ſubacta eſt Britannia

Quam pater invictis Nereus vallaverat undis.

Vndarum imperium, inſulæ dominium ſemper ſecutum eſt. Et Seneca [a] de eodem Cæſare & hoc Mari;

[a] *In Octavia act.* 1

—paruit liber diu
Oceanus, & recepit invitus rates.
En qui Britannis primus impoſuit jugum,
Ignota tantis claſſibus texit freta.

Quin, in ejuſdem Apocolocynthoſi

Iuſſit & ipſum
Nova Romanæ
Iura ſecuris
Tremere Oceanum.

Britannicus Oceanus palàm intelligendus. Et priſcus autor Hegeſippus, *Plus* (inquit [b], Agrippæ Regis perſonam induens, Claudium alloquentis) *fuit tranſiiſſe ad Britannos, quàm triumphaſſe de Britannis. Quid enim facerent, elementis jam Romanorum imperio ſubactis? Docuit illos Oceanus ſervitutis patientiam, poſtquam transfretantibus & ipſe Romanorum*

[b] *De Excidio Hieroſolymit. l.* 8. *cap.* 9

navigiis inſuetam ſibi ſervitutem agnoverat. Hinc etiam navalis Corona, in Principis honorem, faſtigio domus Palatinæ fixa eſt, *trajecti & quaſi domiti Oceani inſigne*, quod ait Tranquillus[a]. Verùm hæc ad Mare Auſtralius tantùm pertinent. Septentrionalius haud navigatum eſt Claudii claſſi. Neque enim ejus eouſque pertingebat victoria. Primùm autem ſub Domitiano circumnavigata eſt inſula à Romanis; & tunc primùm illud noviſſimum Mare ab eis cognitum domitumque. Tacitus de Iulio Agricola in Britannia Proprætore, *Hanc*, inquit, *oram noviſſimi* (Caledonii) *maris tunc primùm* (ſub Domitiano) *Romana claſſis circumvecta, inſulam eſſe Britanniam affirmavit, ac ſimul incognitas ad id tempus inſulas, quas Orcadas vocant, invenit domuitque.* Quod itidem Iuvenalis[b].

a In Claudio c. 17.

b Satyr. 2.

——arma quidem ultra
Littora Iuvernæ promovimus & modò captas
Orcadas.——

Modò captas dicit, id eſt ſub Domitiano. Et error eſt manifeſtus apud Euſebium Hieronymianum, Claudium *Orcadas Inſulas Romano adjeciſſe imperio.* Quem tamen ſecuti ſunt Oroſius, Caſſiodorus, Eutropius, Beda, Nennius, Ethelvverdus, alii. Sed contrarium ex unico Tacito, ſcriptore coætaneo & graviſſimo,

viſſimo, ſatis evincitur. Quæ verò occurrunt apud Valerium Flaccum [a], Silium Italicum [b], Statium [c], alios, de Calcedoniis & Thule ſubactis ante Domitiani tempora, ita tantum intelligenda ſunt, ut aut more Poetico Septentrionaliorum nomen pro Britannis quibuſcunq; per ſynecdochen uſurpari exiſtimemus ipſamque Thulen pro Britanniæ parte qualicunque, aut Romanis Caledonios generatim Britannos tantum non Auſtrali litori proximantes, denotaſſe. Nam & Julius Florus [d] Auſtrales Britannos Caledonias ſecutum eſſe in ſylvas I. Cæſarem ſcribit. Id eſt planè in ſylvas Britanniæ Auſtralioris. At verò cum Iulius Agricola ſub Domitiano inſulam tam navali, quàm terreſtri bello ſubegiſſet, & circumvecta claſſe, Oceanum Caledonium ita propriè dictum, quod *Maris ſui Sécretum* (ut obſervatum eſt ſupra) appellabant Britanni, undique aperuiſſet, Orcadaſque domuiſſet, adjectum tunc fuiſſe Romano Imperio mare etiam illud Septentrionalius, atque adeô Romanos Britannici Maris totius non aliter ac Inſulæ Dominos fuiſſe par eſt ut cenſeamus. Quod & diſertis ferè verbis teſtatur Tacitus. Is de Agricola, Caledonios armis petituro, verba faciens, *Claſſis*, ait, *ab Agricola primum aſſumta in partem virium ſequebatur egregia ſpecie: Cum ſimul terra ſimul mari bellum im-*

a *Argonautic. lib. 1.*
b *Punic. lib. 3.*
c *Sylvarũ lib. 5. in Protreptico ad Criſpinum, Vettii Bolani Propratorn ſub Vitellio, Britanni filium.*
d *Lib. 3. cap. 10.*

 pelleretur,

pelleretur, ac ſæpe eiſdem caſtris pedes equeſque & nauticus miles mixti copiis & lætitia, ſua quiſque facta, ſuos caſus attollerent; ac modò ſylvarum & montium profunda, modò tempeſtatum & fluctuum adverſa, hinc terra & hoſtis, hinc auctus Oceanus militari jactantia compararentur. Britannos quoque (ut ex captivis audiebatur) viſa claſſis obſtupefaciebat, tanquam aperto Maris ſui ſecreto, ultimum victis perfugium clauderetur. Clariſſimum dominii Maris Britannici teſtimonium; quod tam Britannos Caledonios antea, quàm Romanos poſteà dominos agnoſcit. Vtrum *auctus* an *victus* Oceanus ibi legendum, dubitarunt viri docti. Sed utraque Lectio dominii acquiſitionem palàm denotat. Et *auctus Oceanus* Mare Caledonium reliquo mari à Claudio, cum Auſtraliori inſulæ parte, Romano imperio adjecto jam acceſſiſſe ſignificat. Quemadmodum *Auctum* dicebatur Circi ſpatium quod ſupra definitum modum victoriæ adjungebatur, ut habetur apud Feſtum [a]. Et Oceanum Britannicum ita in Romanorum poteſtatem tunc redactum; velut perpetuam inſulæ ac individuam appendicem, cogitavit forſan Papinius [b], ubi Domitianum, ſub quo hæc in Britannos victoria, ita alloquitur;

—maneas hominum contentus habenis,
Vndarum Terræque potens.—

a *In verb. Auctum.*

b *Thebaidos, lib. I.*

Certè

Certè & Scriptor nuperus[a] ipſum ait Iulium Cæſarem *Inſulæ Fretique Britannici imperium ſibi æſſeruiſſe*. Et tam ſummâ id dicit cum ratione, dum utriuſque imperium, velut individuum conjungit; quam nullā, dum Inſulæ imperium Iulio Cæſari tribuit.

a *Iac. Chifſletius in Epiſt. dedicat. ad libellum* de portu Iccio.

CAPVT V.

De Romanorum *dominio in Mari Britannico, ut* Inſulæ appendice, *à* Domitiano *ad* Conſtantium Chlorum *Cæſarem, ſeu* Diocletianum.

SVbactis verò (ut dictum eſt ſuperius) & Inſula, &, qui circumvolvitur, Oceano à Romanis; ut terreſtre imperium tuebantur præſides ac legati, ita Marinum Archigubernus cum claſſe numeroſa. Eo enim nomine appellabatur præfectus Claſſis Britannicæ (ſeu, ut in Pandectis Florentinis [d], Archigubernius) quod ſcimus ex Iavoleni I.C. ſub Adriano & Antonino Pio Auguſtis, epiſtolis. *Seius Saturninus* (inquit ille [c]) *Archigubernus ex claſſe Britannica, teſtamento fiduciarum reliquit hæredem Valerium Maximum trierarchum; à quo petiit ut filio ſuo Seio Oceano, cum ad annos ſedecim perveniſſet, hæreditatem reſtitueret.* Verum cum in

b *Antoninus Auguſtin. de Nominibus propriis Pandect. Florentin.*

cff. *tit. ad ſenatuſconſult. Trebellian. l.* 46

tractum, Francis & Saxonibus, ad illud pacandum miſſus eſt C. Carauſius genere quidem infimus [a], ſed conſilio & manu promptus. Et hanc Maris præfecturam popoſciſſe ipſum ſcribit Galfredus Monumethenſis atque promiſiſſe *tot & tanta ſe inde adepturum quibus Rempublicam magis augmentaret, quàm ſi ipſi regnum Britanniæ traderetur. Ille autem, multis barbaris ſæpe captis*, (quæ ſunt Eutropii verba; & de Mare Britannicum, cui à Cæſare ut ejus Domino, qua Britanniæ imperium tenebat, præficiebatur, infeſtantibus fiunt) *nec præda integra aut Provincialibus reddita aut Imperatoribus miſſa; ſed ſibi ſoli retenta, cum ſuſpicio eſſe cæpiſſet, conſulto ab eo admitti Barbaros ut tranſeuntes cum præda exciperet, atque hac ſe occaſione ditaret, à Maximiano juſſus occidi purpuram ſumſit & Britannias occupavit.* Firmatis demum & Mari & Terra præſidiis, utriuſque imperium, utpote ſemper conjunctum, ſeptennio [b] obtinuit; extinctus à ſocio ſuo C. Alecto, qui, triennio idem ſucceſſor poſſidebat. Hic autem ductu Aſclepiodoti Præfecti prætorio (poſtquam ita incertus conſiliique inops à Conſtantio Chloro Cæſare, qui in Britanniam ad eum reprimendum trajecerat ipſe, redderetur, ut tunc denique ſenſerit quod non munitus eſſet Oceano ſed incluſus, ut loquitur Panegyrici author [c] ad Maximianum) tandem victus & oc-

[a] *Eutropius hiſt.* 9.

[b] *Oroſius lib.* 7. *c.* 25.

[c] *Panegyric.* Si mihi Cæſar.

& occiſus eſt. Atque ita & inſula ſimul & Oceanus, qua Romanorum hic imperio prætendebatur, poſt decennium receptus eſt. Neque aliunde, quàm ab hoc decennii in Britanniis imperio, excuſi ſunt nummi illi & C. Carauſii, & C. Allecti cum inſcriptionibus IMP. C. CARAVSIVS P. F. AVG. & IMP. C. ALLECTVS. P. F. AVG. Ectypum autem ex æreis Allecti adjicimus, ut eorum inſcriptio in parte averſa, Triremis cũ VIRTVTE AVGVSTA, ſimul obſervetur, qua imperium ejus Britannicum Oceani circumflui dominio maximè ſubnixum eſſe quin vellet, vix dubito, Reſtitutæ ita cum Oceano Britanniæ inſigne etiam teſtimonium eſt Panegyricus ille

cujus autorem alii Mamertinum, Eumenium alii putant. *O victoria multivaga*, inquit ille, *& innumerabilium triumphorum, qua Britanniæ reſtitutæ,*

tutæ, qua gentes Francorum penitus exciſæ, quæ multis præterea gentibus in conjuratione illius ſceleris deprehenſis impoſita eſt neceſsitas obſequendi: denique ad perpetuam quietem maria purgata ſunt! Gloriare tu verò, Cæſar invicte, (Conſtantium Chlorum Cæſarem, jam memoratum, alloquitur) *alium te orbem terrarum peperiſſe; &, Romanæ potentiæ gloriam reſtituendo navalem, addidiſti Imperio terris omnibus Majus Elementum.* Majus elementum oratoriè dicit pro ipſo Oceano Britannico, quem ita expreſſim ait cum Britannia reſtitutum. Et ſingulare ſic eſt, Romanos de imperiis Britanniæ & Maris cognominis, veluti ſemper individuis, loqui. Et de lue illa, quam ſolis Britanniæ viſceribus intabuiſſe ait, ſeu de periculo Romano imperio tunc imminente, *Nullo certe*, inquit, *fine montium aut fluminum terminabatur, quem diſpoſitæ Limitis cuſtodiæ non tuerentur. Sed ubique Navis, licet nobis virtutem felicitatemque veſtram haberemus, magnis tamen terroribus imminebat, quâ jacent Maria, quà venti ferunt.* Et mox; *Hac victoria veſtra non Britannia ſolum ſervitute eſt liberata, ſed omnibus nationibus ſecuritas reſtituta quæ Maritimo uſu tantum in bello adire periculi poterant, quantum in pace commodi conſequuntur.* Allecti etiam imperium *vim nauticæ rebellionis* expreſſè nuncupat idem, *atque ipſam*, inquit, *Britanniam, quæ ſedem tam diuturno ſceleri præbuiſſet,*

luiſſet, conſtat victoriam ſola ſui reſtitutione ſenſiſſe veſtram. Simul cum Britannia ipſa devicta, concidit vis omnis nautica, quæ in hac plaga, Britannia ab Allecto ita arrepta, neceſſario ut perpetua inſulæ comes in Auguſtos invaluiſſet. Et pergit Panegyriſtes; *Ex aliis quidem partibus aliqua reſtant, quæ ſi voluntas vel ratio deſiderent, poſſitis acquirere; ultra Oceanum verò quid erat præter Britanniam? quæ à vobis ita recuperata eſt, ut illæ quoque nationes Terminis ejuſdem inſulæ cohærentes, veſtris nutibus obſequantur. Nulla progrediendi cauſa ſupereſt, niſi ſi (quod Natura vetuit) fines ipſius quærantur Oceani.* Quænam *Nationes Terminis Britanniæ cohærentes* heic ſunt præter tranſmarinas, quarum litora terminis Imperii, quod tunc Britannicum cenſebatur, ſeu provinciæ Britannicæ terminis Marinis, id eſt, Oceano Britannico cohærebant? Veluti Gallorum, & confinium. Nam de inſulis exiguis quæ proximant, intelligendum non eſt. Neque enim eorum incolæ Nationes dictæ. Nec Panegyrici majeſtati conſonum erat, è tam exiguis Imperatori gloriam adaugere. Quin Nationes illas terminis Britanniæ cohærentes, ſeu cohærentes Britannici imperii corpori terminis, in paulò poſt ſubnexis, ipſos Galliæ continentis, cujus litora terminis Oceani cohærent Britannici (qui civiliter ipſius inſulæ pars ſeu territorium cum eo conjunctum

junctum habebatur) incolas fuiſſe oſtenditur. Nam ſic pergit ad explicanda illa verba Panegyriſtes: *Per victorias tuas, Conſtanti Cæſar invicte, quicquid infrequens Ambiano & Bellovaco & Trigaſtino Solo Lingonicoque, reſtabat, barbaro cultore revireſcit.* Etiam ex eodem Carolus Sigonius, *Hac victoria,* inquit [a], *non ſolum ipſa eſt recuperata Britannia, ſed Galliæ quoque, Hiſpaniæ, Italiæ atque Africæ oræ perpetuis piratarum incurſionibus liberatæ.* Scilicet Britannia cum Oceano ſuo ac vi eidem tuendo nautica, receptâ, in tuto poſitæ ſunt non ſolùm circumvicinæ ſed & longè diſſitæ provinciæ maritimæ, quarum univerſis impendebat hoc bellum ſeu rebellio nautica quæ *tam late vagari & flagrare poterat, quàm latè omnis Oceanus & mediterranei ſinus abluunt*; quæ item Panegyrici verba. Britanniam reſtituere, recuperare, rebellionem nauticam heic comprimere, Oceanum hunc purgare, ejuſmodi habita ſunt, ut, uno peracto, cetera (ob conjunctum perpetuò inſulæ & Maris cognominis dominium) conſequerentur. Et amiſſâ Britanniâ, copiæ Romanorum navales, quibus mare tutum, itidem amiſſæ. Reſtitutâ, etiam & hæc cum Oceano reſtituebantur.

[a] De Occidentali Imperio lib. I.

Q CAPUT

CAPVT VI.

De Dominio Maris Auſtralis *&* Orientalis, Britannicum comitante Imperium, *à* Conſtantini Magni *tempore* uſque dum Inſulæ valedicebant Romani. *Id totum præfecturæ* Comitis litoris Saxonici per Britanniam *ſubfuiſſe. Et de Claſſe ſub* Romanis Britannica.

ÆVo inſequente, immutatâ ſub Conſtantini tempora adminiſtrationis Imperii formulâ, quemadmodum ſub Præfecto Prætorio Galliarum Vicarius Britanniæ Civili adminiſtrationi heic præerat, &, ſub Magiſtro Militum Occidentis, Comes Britanniarum & Dux Britanniarum mediterranea Inſulæ copiis tuebantur, ita ſub ejuſdem Magiſtri diſpoſitione, Vir titulo Spectabilis, *Comes* [a] *litoris Saxonici per Britanniam*, præſidiis in litore Auſtrali & Orientali Britanniæ diſpoſitis, Mari univerſo quod Gallias, Bataviam, & Cimbricam Cherſoneſum, & Magnam Britanniam interfluit, veluti parti ſeu termino terminato Imperii Britannici, non aliter ac ejuſdem imperii provinciæ

[a] *Notitia Dignitatum Imperii Occidentis.*

ciæ alteri, præfici eſt ſolitus. Quod in ipſo nomine dignitatis eſt ſignantiſſimè indicatum. Nam Dux Britanniarum, Comes Britanniarum, ut Comes Tingitanæ, Comes Hiſpaniarum; id genus alii plurimi à terris & regionibus, quibus præerant, denominabantur. Atque inter dignitates illas, quæ Limitaneæ fuere, eæ à limitibus nomen ſemper accipiebant. Vnde Comes limitis Ægypti [a], Præfectus Euphratis [b], Præfectus ripæ Danubii [c], & Comes Danubii [d], & *quibus Rheni* [e] *mandata eſt cuſtodia*, in officiis Auguſtalibus occurrunt. Scilicet fluvii hi Romani Imperii termini ſeu limites erant. Et Comites ſeu Duces Rheni verbis illis de Rheno innui putant meritò viri docti [f]. Quemadmodum autem Danubii, Rheni, Euphratis nomina fines denotabant Septentrionales Orientaleſque Imperii Romani, ita planiſſimè litoris Saxonici nomen ſeu limes Orientalem Auſtralioremque finem Imperii Britannici, ſeu quod Britannici nomine in Romanorum, ut corpus unum, poteſtatem redactum eſt. Adeo ut quicquid ad limitem illum protendebatur, Comiti litoris Saxonici per Britanniam, ut præfecto territorii Marini, ſeu inſulæ appendicis, propriè ſubjaceret. Iam verò protenſum eſt territorium illud ſeu provincia huic dignitati ſingulari ſubjacens per

a *Notitia Dignit. Orientis.*
b *Inſcript. Gruter. fol.* 1090. 21.
c *Ibid. fol.* 490. 2.
d *Sidonius Apollinaris in Panegyric. Anthemio dicto.*
e *L.* 9. *C. Theodoſ. l.* 7. *tit.* 1.
f *Marquard. Freher. Orig. Palatin. part.* 1. *cap.* 3.

Mare ipſum Britannicum, à Britannico litore uſque in litora tranſmarina, ſeu quæ in Galliâ, Belgiâ, Bataviâ, Cimbricâ Cherſoneſo, Britanniæ noſtræ adverſa ſunt. Ita ut quicquid à Britannico litore ſive Maris ſive Inſularum interjaceret, Comitis (quem diximus) præfecturæ, veluti Admiralli provincialis ſeu territorialis adminiſtrationi, accederet. Litora autem adverſa illâ *Saxonici litoris* nomine tota cognita tunc fuiſſe, manifeſtum fit tum ex Ptolemæo, Marciano Heracleote, Zoſimo, ejuſmodi aliis, tum ex Notitiâ Dignitatum utriuſque Imperii. Etenim juxta Albis fluvii oſtium quod Cimbricæ Cherſoneſo ſeu Daniæ regni parti occidentali proximat, Saxones à Ptolemæo [a] & Marciano [b] collocantur, uti etiam in ipſa Cherſoneſo Cimbricâ. Atque à ſedibus eorum primariis & vetuſtis litus illud Saxonici nomen deſumſit. Gens autem inter Germanos præcipua, vicinis pulſis, in Auſtrum per Batavicum, Belgicum, Gallicum litus ſedes ampliabat. Vnde ſub Rheni oſtiis, Batavorum agros eam etiam ſub Conſtantini tempora occupâſſe ſcribit Zoſimus [c]. Atque ex eo quod hæc inſidebant litora Saxones, & crebris per Galliarum tractum totum maritimum exſcenſionibus factis & Mare & Tellurem inde infeſtabant, dictum eſt non ſolùm litus illud

Saxonum

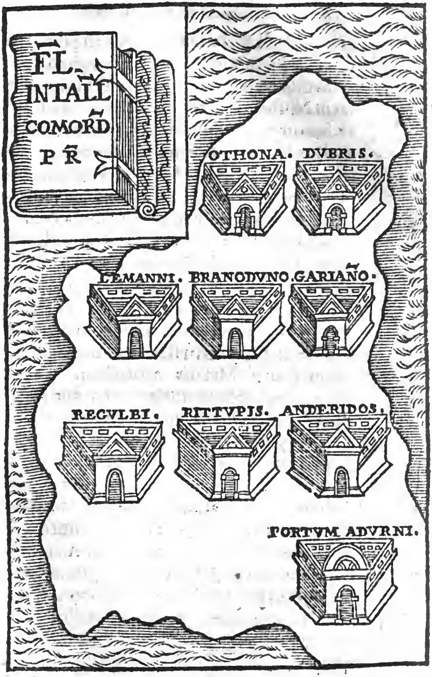
a Geograph. l. 2
b In Periplo.
c Hiſtor. lib. 3.

Saxonum ipſorum ſeu limes imperii Britannici orientalis, verum & ipſum litus Belgicum & Gallicanum totum, quod Britanniæ noſtræ adverſatur, Saxonicum litus, & limes Saxonicus. De Cimbrico & Batavico litore, in quo ſedes ſibi fecerant ampliores, res manifeſta eſt ex eis quæ jam memorantur. De Belgico & Gallicano expreſſim itidem teſtatur Notitia Dignitatum Imperii. Etenim in ea habetur ſub diſpoſitione Ducis Tractus Aremoricani (qui totus eſt ab occidentali Gallia ſeu à Ligeris fluvii oſtio ad Sequanæ oſtium) *Tribunus cohortis primæ novæ Armonicæ, Grannona in litore Saxonico.* Ibi planiſſimè litus Britanniæ noſtræ Auſtrali in Galliis adverſum, litus Saxonicum appellatur. Et in eadem Notitia ſub diſpoſitione Ducis Belgicæ ſecundæ (quæ à Sequanæ ad Moſæ fluvii oſtium porrigitur & Flandriam complectitur) habemus *Equites Dalmatas Marcis in litore Saxonico.* Atque in inſigniis ejuſdem Ducis expreſſim item habetur *litus Saxonicum.* Ita totum quod à Cimbrica Cherſoneſo in occidentalem Galliam procurrit litus Saxonicum diſertè in Notitia dictum. Quod non ſolùm à frequentiſſimis in ora ea maritima deprædationibus, quas exercere ſolebant[a] Saxones, ſed ab eorum exſcenſionibus ſedibuſque per totum illud litus ſubinde adquiſitis evenit. Adeo

[a] *Sidonius Apollinaris lib. 8. epiſt. 6.*

ut expreſſiùs nil dici potuerit, quàm Oceanum totum interjacentem, ut Inſulæ appendicem, ab Auſtralioris inſulæ partis dominis tunc occupatum eſſe; niſi quis velit ea quæ à Comitis, Ducis, aliuſve præfecti limitanei ſedibus propriis ad limites, à quibus ipſe denominabatur, protenduntur, ſive ejus imperio ſive præficientium dominio non ſubjacuiſſe. Quod ſanè abſurdum eſt, & à ſolenni Imperii Romani adminiſtratione prorſus alienum. Sedes autem proprias habuit Comes ille litoris Saxonici per Britanniam, tantummodò in Britannia; &, ſub Romanis, Britannicus duntaxat erat ille magiſtratus. Neque Saxones ipſi alii quàm hoſtes. Et litus eorum, quà illud ipſi inſidebant, planè hoſticum erat. Sedes ſcilicet Comiti huic, ſuo pro arbitratu, fuere in quolibet præſidiorum, oppidorum, ſeu urbium maritimarum novem quas in litore Suſſexiano, Cantiano, Eſſexiano & Norfolcienſi ſitas, pro inſignibus, ad mare depictas & Principali diplomati adjectas, ſemper habuit. Nomina harum fuere *Othona*, *Dubris*, *Lemmanis*, *Branodunum*, *Garianum*, *Regulbis*, *Rittupa*, *Anderidos*, (ſeu *Anderida*) *Portus Adurni*. Sua præterea fuere & Vicario Britanniarum & Duci & Comiti Britanniarum inſignia itidem cum imperio data. Huic, ipſa Inſula arcis munitæ figura

in

FL.
INTALL
COMORD
P R
OTHONA.
DVBRIS.
LEMANNI.
BRANODVNO.
GARIANO.
REGVLBI.
RITTVPIS.
ANDERIDOS.
PORTVM ADVRNI.

in Oceano depicta; Duci, oppida aliquot mediterranea; & Vicario, provinciæ quinque in quas inſula à Romanis partita. Quod videre eſt in Notitia Dignitatum. Vbi Comitis litoris Saxonici (quē diximus) inſignia hac* formulâ, eâ ſcilicet quæ in codicillis depingi ſolebat; habentur. Quod verò ad Vrbes illas in inſignibus hiſce maritimas ſeu oppida, attinet; ſi rerum Britannicarum peritis[a] credamus, Othona ſita erat ad Trinobantum littus quod Centuriæ de Dengy in agro Eſſexiano prætenditur. Dubris idem eſt cum Dover. Lemannis circa Hith in litore Cantiano collocabatur. Branodunum non aliud erat à Brancheſter in litore Norfolcienſi prope Metaris æſtuarium. Garianum, aut Gernemutha erat, aut locus proximans. Regulbium ſeu Regulbis Cantii aquilonarem oram occupavit, Reculver jam nominatum. Rittupis ſeu Rhutupiæ in Cantio ſub Wantſumi fluvii oſtium ſedes habuit, forte Richborow. Anderidos Rotheri fluvii ripam tenuit, Newenden jam appellatum. Et demùm Portus Adurni in viculum, nunc Aldrington vocatum, propè Shoreham in litore Suſſexiano, tranſivit. Libri autem, in inſignibus illis, figura, quæ in codicibus Notitiæ manuſcriptis purpurea ſeu lutea eſt (ut teſtatur Guidus Pan-

* Vide pag. præcedenti.

a Guil. Camden. in Suſſexia, Cantio, Eſſexia, Norfolcia.

Pancirollus[a]) ipſa mandata Cæſariana denotabat. Et ſi Pancirollo fides habenda, literæ ei inſcriptæ Notariorum lingua ſignificabant, *Felix liber injunctus Notariis laterculi, continens Mandata ordine Principis*, ſeu *Primicerii*, qui notariorum Princeps. Ipſiſſimæ eædem literæ in aliorum Præfectorum inſignibus interdum habentur. Quoſnam autem in Marini, quod diximus, dominii tutelam ſub diſpoſitione ſua haberet Comes litoris Saxonici per Britanniam, quale item officium; indicatur in Notitia ad hunc modum;

a *Ad Notitiã Dignitat. Occidentis*, c. 72.

Sub diſpoſitione viri Spectabilis, Comitis litoris Saxonici, per Britanniam.

Præpoſitus numeri Fortenſium, Othonæ.
Præpoſitus militum Tungricanorum, Dubris.
Præpoſitus numeri Turnacenſium, Lemannis.
Præpoſitus equitum Dalmatarum Branodunenſis, Branoduno.
Præpoſitus equitum Stableſiani Garrionenſis, Gariannono.
Tribunus cohortis primæ Vetaſiorum, Regulbio.
Præpoſitus Legionis II. Aug. Rutupis.
Præpoſitus numeri Abulcorum, Anderidæ.
Præpoſitus numeri Exploratorum, portu Adurni.

Q 5 *Officium*

Officium autem habet idem Vir Spectabilis Comes, hoc modo.

Principem ex officio Magiſtri Præſentalium à parte peditum.
Numerarios duos, ut ſupra, ex officio ſupradicto.
Cornicularium;
Adjutorem;
Subadjuvam;
Regendarium;
Exceptores;
Singulares, & reliquos Officiales.

Tam de militum quàm miniſtrorum nominibus conſulendus eſt Guidus Pancirollus. Neque heic locus eſt commentario, qui ca lectori inclinantis Imperii Romani hiſtoria non ſatis verſato explicaret. Numerorum vero rationem a Guido ſubductam, ut præſidia ſub hoc Comite, ad tutandam Britannici Imperii tunc temporis appendicem hanc Marinam adhibita melius innoteſcant, adjicimus. *Sub hoc Comite* (inquit[a]) *erat una legio fortè* M *peditum & ſeni Numeri, fortè* M C C, *& duo ordines Equitum fermè* C C. *Summa eſt peditum ferme* M M C C, *& equitum* C C. *Præfecturam enim mille peditum hoc tempore fuiſſe Conſtantinus Porphyro-*

a Ad Notitiam Dignit. Occid. cap. 72.

genneta

genneta [a] *ſcribit.* Sic ille Naves & claſſiarii, hoc ſaltem nomine, non memorantur in Notitia. Sed, ut in hoſtium exſcenſiones (ſi fortè acciderent) diſpoſiti fuere ordines equitum, ita in Numeris & Legione Claſſiarios contineri, non eſt quòd dubitemus. Quemadmodum etiam Flavius Vegetius *apud Miſenum*, inquit [b], *& Ravennam ſingulæ Legiones Romani nominis cum Claſsibus ſtabant ne longius à Tutela urbis abſcederent, &, cum ratio poſtulaſſet, ad omnes mundi partes navigio pervenirent.* In Legionibus, ſeu harum nomine, ipſi claſſiarii ab eo cenſentur. Obſervandum verò interea eſt, diligentiſſimos Romanorum rerum indagatores [c], dum de claſſibus diſpiciunt, præter Ravennatem & Miſenenſem [d] (quarum hæc Galliam, Hiſpanias, Mauritaniam, Africam, Ægyptum, Sardiniam atque Siciliam in proximo habebat; illa Epiron, Macedoniam, Achaiam, Propontidem, Pontum, Orientem, Cretam, Cyprum petere directa navigatione conſueverat; quæ ſunt Vegetii verba; utraque ab Auguſto Cæſare [e] primum ad tuendas provincias maritimas ipſumque mare ibi inſtituta, & Prætoria etiam, ob dignitatem, dicta) binas alias in ipſo mari, ſed minus celebres plerumque tantum adjicere. Harum altera ad Forum Iulii in Gallia

a *Lib. de Thematibus.*

b *De Re Militari l. 4. c. 31.*

c *Lipſius de Magnitudine Romana, l. 1. c. 5. ſed & vide Iul. Cæſ. Bullinger. de Imperio Romano l. 6. c. 6.*

d De quibus *item Tacitus lib. 4. Annalium.*

e *Suetonius in Auguſto cap. 49.*

& occiſus eſt. Atque ita & inſula ſimul & Oceanus, qua Romanorum hic imperio prætendebatur, poſt decennium receptus eſt. Neque aliunde, quàm ab hoc decennii in Britanniis imperio, excuſi ſunt nummi illi & C. Carauſii, & C. Allecti cum inſcriptionibus IMP. C. CARAVSIVS P. F. AVG. & IMP. C. ALLECTVS. P. F. AVG. Ectypum autem ex æreis Allecti adjicimus, ut eorum inſcriptio in parte averſa, Triremis cũ VIRTVTE AVGVSTA, ſimul obſervetur, qua imperium ejus Britannicum Oceani circumflui dominio maximè ſubnixum eſſe quin vellet, vix dubito, Reſtitutæ ita cum Oceano Britanniæ inſigne etiam teſtimonium eſt Panegyricus ille

cujus autorem alii Mamertinum, Eumenium alii putant. *O victoria multivaga*, inquit ille, *& innumerabilium triumphorum, qua Britanniæ reſtitutæ,*

tutæ, qua gentes Francorum penitus exciſæ, qua multis præterea gentibus in conjuratione illius ſceleris deprehenſis impoſita eſt neceſſitas obſequendi: denique ad perpetuam quietem maria purgata ſunt! Gloriare tu verò, Cæſar invicte, (Conſtantium Chlorum Cæſarem, jam memoratum, alloquitur) *alium te orbem terrarum peperiſſe; &, Romanæ potentiæ gloriam reſtituendo navalem, addidiſti Imperio terris omnibus Majus Elementum*. Majus elementum oratoriè dicit pro ipſo Oceano Britannico, quem ita expreſſim ait cum Britannia reſtitutum. Et ſingulare ſic eſt, Romanos de imperiis Britanniæ & Maris cognominis, veluti ſemper individuis, loqui. Et de lue illa, quam ſolis Britanniæ viſceribus intabuiſſe ait, ſeu de periculo Romano imperio tunc imminente, *Nullo certe*, inquit, *fine montium aut fluminum terminabatur, quem diſpoſitæ Limitis cuſtodiæ non tuerentur. Sed ubique Navis, licet nobis virtutem felicitatemque veſtram haberemus, magnis tamen terroribus imminebat, quâ jacent Maria, quà venti ferunt*. Et mox; *Hac victoria veſtra non Britannia ſolum ſervitute eſt liberata, ſed omnibus nationibus ſecuritas reſtituta quæ Maritimo uſu tantum in bello adire periculi poteterant, quantum in pace commodi conſequuntur*. Allecti etiam imperium *vim nauticæ rebellionis* expreſſè nuncupat idem, *atque ipſam*, inquit, *Britanniam, quæ ſedem tam diuturno ſceleri præbuiſſet*,

luiſſet, conſtat victoriam ſola ſui reſtitutione ſenſiſſe veſtram. Simul cum Britannia ipſa devicta, concidit vis omnis nautica, quæ in hac plaga, Britannia ab Allecto ita arrepta; neceſſario ut perpetua inſulæ comes in Auguſtos invaluiſſet. Et pergit Panegyriſtes; *Ex aliis quidem partibus aliqua reſtant, quæ ſi voluntas vel ratio deſiderent, poſſitis acquirere; ultra Oceanum verò quid erat præter Britanniam? quæ à vobis ita recuperata eſt, ut illæ quoque nationes Terminis ejuſdem inſulæ cohærentes, veſtris nutibus obſequantur. Nulla progrediendi cauſa ſupereſt, niſi ſi (quod Natura vetuit) fines ipſius quærantur Oceani.* Quænam *Nationes Terminis Britanniæ cohærentes* heic ſunt præter tranſmarinas, quarum litora terminis Imperii, quod tunc Britannicum cenſebatur, ſeu provinciæ Britannicæ terminis Marinis, id eſt, Oceano Britannico cohærebant? Veluti Gallorum, & confinium. Nam de inſulis exiguis quæ proximant, intelligendum non eſt. Neque enim eorum incolæ Nationes dictæ. Nec Panegyrici majeſtati conſonum erat, è tam exiguis Imperatori gloriam adaugere. Quin Nationes illas terminis Britanniæ cohærentes, ſeu cohærentes Britannici imperii corpori terminis, in paulò poſt ſubnexis, ipſos Galliæ continentis, cujus litora terminis Oceani cohærent Britannici (qui civiliter ipſius inſulæ pars ſeu territorium cum eo conjunctum

junctum habebatur) incolas fuiſſe oſtenditur. Nam ſic pergit ad explicanda illa verba Panegyriſtes: *Per victorias tuas, Conſtanti Cæſar invicte, quicquid infrequens Ambiano & Bellovaco & Trigaſtino Solo Lingonicoque, reſtabat, barbaro cultore revireſcit.* Etiam ex eodem Carolus Sigonius, *Hac victoria,* inquit [a], *non ſolum ipſa eſt recuperata Britannia, ſed Galliæ quoque, Hiſpaniæ, Italiæ atque Africæ oræ perpetuis piratarum incurſionibus liberatæ.* Scilicet Britannia cum Oceano ſuo ac vi eidem tuendo nautica, receptâ, in tuto poſitæ ſunt non ſolùm circumvicinæ ſed & longè diſſitæ provinciæ maritimæ, quarum univerſis impendebat hoc bellum ſeu rebellio nautica quæ *tam late vagari & flagrare poterat, quàm latè omnis Oceanus & mediterranei ſinus abluunt;* quæ item Panegyrici verba. Britanniam reſtituere, recuperare, rebellionem nauticam heic comprimere, Oceanum hunc purgare, ejuſmodi habita ſunt, ut, uno peracto, cetera (ob conjunctum perpetuò inſulæ & Maris cognominis dominium) conſequerentur. Et amiſſâ Britanniâ, copiæ Romanorum navales, quibus mare tutum, itidem amiſſæ. Reſtitutâ, etiam & hæ, cum Oceano reſtituebantur.

[a] *De Occidentali Imperio lib. 1.*

Q CAPUT

CAPVT VI.

De Dominio Maris Auſtralis & Orientalis, Britannicum comitante Imperium, *à* Conſtantini Magni *tempore* uſque dum Inſulæ valedicebant Romani. *Id totum præfecturæ* Comitis litoris Saxonici per Britanniam *ſubfuiſſe. Et de Claſſe ſub* Romanis Britannica.

ÆVo inſequente, immutatâ ſub Conſtantini tempora adminiſtrationis Imperii formulâ, quemadmodum ſub Præfecto Prætorio Galliarum Vicarius Britanniæ Civili adminiſtrationi heic præerat, &, ſub Magiſtro Militum Occidentis, Comes Britanniarum & Dux Britanniarum mediterranea Inſulæ copiis tuebantur, ita ſub ejuſdem Magiſtri diſpoſitione, Vir titulo Spectabilis, *Comes* [a] *litoris Saxonici per Britanniam*, præſidiis in litore Auſtrali & Orientali Britanniæ diſpoſitis, Mari univerſo quod Gallias, Bataviam, & Cimbricam Cherſoneſum, & Magnam Britanniam interfluit, veluti parti ſeu termino terminato Imperii Britannici, non aliter ac ejuſdem imperii provinciæ

a *Notitia Dignitatum Imperii Occidentis.*

ciæ alteri, præfici eſt ſolitus. Quod in ipſo nomine dignitatis eſt ſignantiſſimè indicatum. Nam Dux Britanniarum, Comes Britanniarum, ut Comes Tingitanæ, Comes Hiſpaniarum, id genus alii plurimi à terris & regionibus, quibus præerant, denominabantur. Atque inter dignitates illas, quæ Limitaneæ fuere, eæ à limitibus nomen ſemper accipiebant. Vnde Comes limitis Ægypti [a], Præfectus Euphratis [b], Præfectus ripæ Danubii [c], & Comes Danubii [d], & *quibus Rheni* [e] *mandata eſt cuſtodia*, in officiis Auguſtalibus occurrunt. Scilicet fluvii hi Romani Imperii termini ſeu limites erant. Et Comites ſeu Duces Rheni verbis illis de Rheno innui putant meritò viri docti [f]. Quemadmodum autem Danubii, Rheni, Euphratis nomina fines denotabant Septentrionales Orientaleſque Imperii Romani, ita planiſſimè litoris Saxonici nomen ſeu limes Orientalem Auſtralioremque finem Imperii Britannici, ſeu quod Britannici nomine in Romanorum, ut corpus unum, poteſtatem redactum eſt. Adeo ut quicquid ad limitem illum protendebatur, Comiti litoris Saxonici per Britanniam, ut præfecto territorii Marini, ſeu inſulæ appendicis, propriè ſubjaceret. Iam verò protenſum eſt territorium illud ſeu provincia huic dignitati ſingulari ſubjacens per

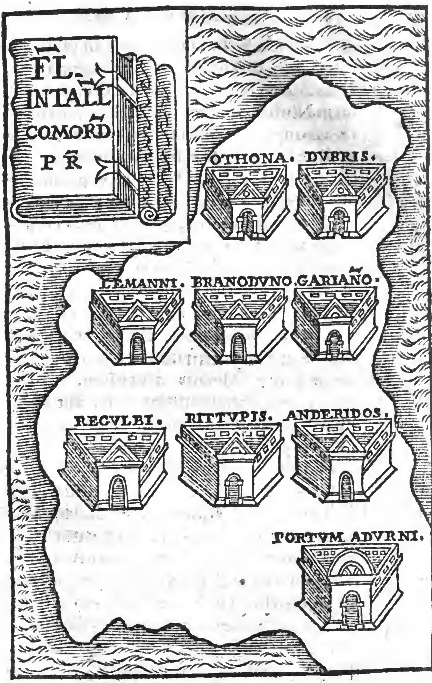
a *Notitiâ Dignit. Orientis.*
b *Inſcript. Gruter. fol. 1090. 21.*
c *Ibid fol. 490. 2.*
d *Sidonius Apollinaris in Panegyric. Anthemio dicto.*
e *L. 9. C. Theodoſ. l. 7. tit. 1.*
f *Marquard. Freher. Orig. Palatin. part. 1. cap. 3.*

Saxonum ipſorum ſeu limes imperii Britannici orientalis, verum & ipſum litus Belgicum & Gallicanum totum, quod Britanniæ noſtræ adverſatur, Saxonicum litus, & limes Saxonicus. De Cimbrico & Batavico litore, in quo ſedes ſibi fecerant ampliores, res maſeſta eſt ex eis quæ jam memorantur. De Belgico & Gallicano expreſſim itidem teſtatur Notitia Dignitatum Imperii. Etenim in ea habetur ſub diſpoſitione Ducis Tractus Aremoricani (qui totus eſt ab occidentali Gallia ſeu à Ligeris fluvii oſtio ad Sequanæ oſtium) *Tribunus cohortis primæ novæ Armonicæ, Grannona in litore Saxonico.* Ibi planiſſimè litus Britanniæ noſtræ Auſtrali in Galliis adverſum, litus Saxonicum appellatur. Et in eadem Notitia ſub diſpoſitione Ducis Belgicæ ſecundæ (quæ à Sequanæ ad Moſæ fluvii oſtium porrigitur & Flandriam complectitur) habemus *Equites Dalmatas Marcis in litore Saxonico.* Atque in inſigniis ejuſdem Ducis expreſſim item habetur *litus Saxonicum.* Ita totum quod à Cimbrica Cherſoneſo in occidentalem Galliam procurrit litus Saxonicum diſertè in Notitia dictum. Quod non ſolùm à frequentiſſimis in ora ea maritima deprædationibus, quas exercere ſolebant[a] Saxones, ſed ab eorum exſcenſionibus ſedibuſque per totum illud litus ſubinde adquiſitis evenit. Adeo ut ex-

[a] *Sidonius Apollinaris lib. 8. epiſt. 6.*

ut expreſſiùs nil dici potuerit, quàm Oceanum totum interjacentem, ut Inſulæ appendicem, ab Auſtralioris inſulæ partis dominis tunc occupatum eſſe; niſi quis velit ea quæ à Comitis, Ducis, aliuſve præfecti limitanei ſedibus propriis ad limites, à quibus ipſe denominabatur, protenduntur, ſive ejus imperio ſive præficientium dominio non ſubjacuiſſe. Quod ſanè abſurdum eſt, & à ſolenni Imperii Romani adminiſtratione prorſus alienum. Sedes autem proprias habuit Comes ille litoris Saxonici per Britanniam, tantummodò in Britannia; &, ſub Romanis, Britannicus duntaxat erat ille magiſtratus. Neque Saxones ipſi alii quàm hoſtes. Et litus eorum, quà illud ipſi inſidebant, planè hoſticum erat. Sedes ſcilicet Comiti huic, ſuo pro arbitratu, fuere in quolibet præſidiorum, oppidorum, ſeu urbium maritimarum novem quas in litore Suſſexiano, Cantiano, Eſſexiano & Norfolcienſi ſitas, pro inſignibus, ad mare depictas & Principali diplomati adjectas, ſemper habuit. Nomina harum fuere *Othona*, *Dubris*, *Lemmanis*, *Branodunum*, *Garianum*, *Regulbis*, *Rittupa*, *Anderidos*, (ſeu *Anderida*) *Portus Adurni.* Sua præterea fuere & Vicario Britanniarum & Duci & Comiti Britanniarum inſignia itidem cum imperio data. Huic, ipſa Inſula arcis munitæ figura

in

FL.
INTALL
COMORD
P R
OTHONA.
DVBRIS.
LEMANNI.
BRANODVNO.
GARIANO.
REGVLBI.
RITTVPIS.
ANDERIDOS.
PORTVM ADVRNI.

in Oceano depicta; Duci, oppida aliquot mediterranea; & Vicario, provinciæ quinque in quas inſula à Romanis partita. Quod videre eſt in Notitia Dignitatum. Vbi Comitis litoris Saxonici (quē diximus) inſignia hac * formulâ; eâ ſcilicet quæ in codicillis depingi ſolebat; habentur. Quod verò ad Vrbes illas in inſignibus hiſce maritimas ſeu oppida, attinet; ſi rerum Britannicarum peritis a credamus, Othona ſita erat ad Trinobantum littus quod Centuriæ de **Dengy** in agro Eſſexiano prætenditur. Dubris idem eſt cum **Dover.** Lemannis circa **Hith** in litore Cantiano collocabatur. Branodunum non aliud erat à **Brancheſter** in litore Norfolcienſi prope Metaris æſtuarium. Garianum, aut **Gernemutha** erat, aut locus proximans. Regulbium ſeu Regulbis Cantii aquilonarem oram occupavit, **Reculver** jam nominatum. Ritupis ſeu Rhutupiæ in Cantio ſub Wantſumi fluvii oſtium ſedes habuit, forte **Richborow.** Anderidos Rotheri fluvii ripam tenuit, **Newenden** jam appellatum. Et demùm Portus Adurni in viculum, nunc **Aldrington** vocatum, propè **Shorham** in litore Suſſexiano, tranſivit. Libri autem, in inſignibus illis, figura, quæ in codicibus Notitiæ manuſcriptis purpurea ſeu lutea eſt (ut teſtatur Guidus

* vide pag. precedenti.

a *Guil. Camden. in* Suſſexia, Cantio, Eſſexia, Norfolcia.

Pan-

Pancirollus[a]) ipſa mandata Cæſariana denotabat. Et ſi Pancirollo fides habenda, literæ ei inſcriptæ Notariorum lingua ſignificabant, *Felix liber injunctus Notariis laterculi, continens Mandata ordine Principis*, ſeu *Primicerii*, qui notariorum Princeps. Ipſiſſimæ eædem literæ in aliorum Præfectorum inſignibus interdum habentur. Quoſnam autem in Marini, quod diximus, dominii tutelam ſub diſpoſitione ſua haberet Comes litoris Saxonici per Britanniam, quale item officium, indicatur in Notitia ad hunc modum;

a *Ad Notitiā Dignitat. Occidentis, c. 72.*

Sub diſpoſitione viri Spectabilis, Comitis litoris Saxonici, per Britanniam.

Præpoſitus numeri Fortenſium, Othonæ.
Præpoſitus militum Tungricanorum, Dubris.
Præpoſitus numeri Turnacenſium, Lemannis.
Præpoſitus equitum Dalmatarum Branodunenſis, Branoduno.
Præpoſitus equitum Stableſiani Garrionenſis, Gariannono.
Tribunus cohortis primæ Vetaſiorum, Regulbio.
Præpoſitus Legionis II. Aug. Rutupis.
Præpoſitus numeri Abulcorum, Anderidæ.
Præpoſitus numeri Exploratorum, portu Adurni.

Officium autem habet idem Vir Spectabilis Comes, hoc modo.

Principem ex officio Magiſtri Præſentalium à parte peditum.
Numerarios duos, ut ſupra, ex officio ſupradicto.
Cornicularium;
Adjutorem;
Subadjuvam;
Regendarium;
Exceptores;
Singulares, & reliquos Officiales.

Tam de militum quàm miniſtrorum nominibus conſulendus eſt Guidus Pancirollus. Neque heic locus eſt commentario, qui ca lectori inclinantis Imperii Romani hiſtoria non ſatis verſato explicaret. Numerorum vero rationem a Guido ſubductam, ut præſidia ſub hoc Comite, ad tutandam Britannici Imperii tunc temporis appendicem hanc Marinam adhibita melius innoteſcant, adjicimus. *Sub hoc Comite* (inquit[a]) *erat una legio fortè* M *peditum & ſeni Numeri, fortè* M C C, *& duo ordines Equitum fermè* C C. *Summa eſt peditum ferme* M M C C, *& equitum* C C. *Præfecturam enim mille peditum hoc tempore fuiſſe Conſtantinus Porphyrogenneta*

[a] *Ad Notitiam Dignit. Occid. cap. 72.*

genneta [a] *ſcribit*. Sic ille Naves & claſſiarii, hoc ſaltem nomine, non memorantur in Notitia. Sed, ut in hoſtium exſcenſiones (ſi fortè acciderent) diſpoſiti fuere ordines equitum, ita in Numeris & Legione Claſſiarios contineri, non eſt quòd dubitemus. Quemadmodum etiam Flavius Vegetius *apud Miſenum*, inquit [b], *& Ravennam ſingulæ Legiones Romani nominis cum Claſſibus ſtabant ne longius à Tutela urbis abſcederent, &, cum ratio poſtulaſſet, ad omnes mundi partes navigio pervenirent.* In Legionibus, ſeu harum nomine, ipſi claſſiarii ab eo cenſentur. Obſervandum verò interea eſt, diligentiſſimos Romanorum rerum indagatores [c], dum de claſſibus diſpiciunt, præter Ravennatem & Miſenenſem [d] (quarum hæc Galliam, Hiſpanias, Mauritaniam, Africam, Ægyptum, Sardiniam atque Siciliam in proximo habebat; illa Epiron, Macedoniam, Achaiam, Propontidem, Pontum, Orientem, Cretam, Cyprum petere directa navigatione conſueverat; quæ ſunt Vegetii verba; utraque ab Auguſto Cæſare [e] primum ad tuendas provincias maritimas ipſumque mare ibi inſtituta, & Prætoria etiam, ob dignitatem, dicta) binas alias in ipſo mari, ſed minus celebres plerumque tantum adjicere. Harum altera ad Forum Iulii in Gallia

a *Lib. de Thematibus.*

b *De Re Militari l.4.c.31.*

c *Lipſius de Magnitudine Romana, l. 1. c. 5. ſed & vide Iul. Caſ. Bullinger. de Imperio* Romano *l 6. c. 6.*

d De quibus *item Tacitus lib. 4. Annalium.*

e *Suetonius in Auguſto cap. 49.*

Gallia Narbonenſi [a], altera in ipſo Ponto [b] collocabatur. Atque ita quatuor duntaxat in Mari claſſes perpetuas ſeu celebriores Romanis fuiſſe plerumque admittitur. Alias quidem rectè, addunt Fluminum claſſes etiam perpetuas, veluti Rheni, Danubii in quibus Mœſica, item & Pannonica, ejuſmodi aliæ. In his verò Naves ſeu Lembi, *Luſoriæ* [c] ſeu *Luſuriæ* dictæ ad imperii fines uſque in ulteriores ripas & caſtella in eis exſtructa tuendos excubabant. Atque hac notione Luſoriarum nomen binis Codicis Iuſtinianei legibus [d] ſatis antea depravatis à præſtantiſſimo viro Claudio Salmaſio [e] reſtitutum eſt. Atque ut in Fluminibus Luſoriis ſeu navibus minoribus plerunque utebantur, ita in Mari Liburnis quarum minimæ remorum habebant ſingulos ordines, paulò majores binos, idoneæ menſuræ ternos vel quaternos, interdum quinos, ut docet Vegetius. Iam verò, utcunque apud veteris Imperii Romani præſidii & munitionis omnigenæ indagatores illos, ſatis obſcurè aut negligenter verba de claſſe qualicunque Britannica fieri ſoleant; id nihilominus certiſſimum eſt, non ſolum ſingularem Claſſem in Romanorum præſidiis perpetuis fuiſſe Liburnarum Britannicam qua Mare de quo loquimur, velut Inſulæ Magnæ Britanniæ appendicem tutabantur, verùm etiam aliam claſſem

a *Tacit. Annal.* 4. *Strabo lib.* 4.
b *Ioſeph. Haloſ. l.* 2 *cap.* 26.
c *Cod. Theodoſ. lib.* 7. *tit.* 17. *De Luſoriis Danubii.*
d *L.* 4. *C. de offic. Milit. Iudic. &* *l.* 4. *C. de Offi. Magiſtri Officiorum.*
e *In Notis ad Flavium Vopiſcum pag.* 475.

claſſem in Oceano exteriore ſeu navale aliquod alibi in maritimis ſive Hiſpaniæ ſive Galliarum oris, extra Mare Mediterraneum, non omnino eos habuiſſe. Saltem nullibi apud veteres commemorari. Quod teſtimonium non contemnendum eſt, tum unicum confeciſſe Britannici Imperii, jam ad Romanos devoluti, corpus Mare ſimul & Inſulam, tum jus ejuſmodi in Mari, quo Britannicum erat, tunc obtinuiſſe, ut ſimile in plagis ſaltem Occidētalioribus (utpote in quibus alia provincia non erat Marina) non omninò reperiretur. Claſſis hujus Britannicæ (præter obvium illud quod de Seio Saturnino Claſſis Britannicæ Archigubernо ſub Antonino ſeu Adriano Auguſto ex Pandectis [a] juris Cæſarei ſupra [b] habetur) expreſſa apud Tacitum etiam fit mentio, ubi de rebus Cerialis & Civilis ſub Veſpaſiano Auguſto locutus, *Circumſteterat*, inquit [c], *Civilem & alius metus, ne quartadecima legio, adjuncta Britannica Claſſe affligaret Batavos, quà Oceano ambiuntur.* Et nulla cum ratione doctiſſimus Lipſius opinatus eſt hanc fuiſſe partem [d] claſſis Luſoriarum quibus Rhenus fluvius inſtructus erat; partem ſcilicet ad exitum fluvii excubantem ſub arcem illam Britannicam, qua de nos ſuprà [e]. Nam etiam Britannica Integra erat & Marina omnino, non fluviatilis. Marinam fuiſſe non ſolum

[a] *L. 46. ff. tit. ad ſenatuſ. conſ. Trebellianic.*

[b] *Cap. 5. hujus libri.*

[c] *Hiſtoriar. l. 4.*

[d] *De Magnitudine Romana lib. 1. c. 5.*

[e] *Cap. 3.*

res

res ipſa perſuadet, verùm etiam tum jam dicta tum ea quæ capite proximo dicentur de Comite litoris Saxonici; qua ſaltem ex poſterioris rerum adminiſtrationis præſidiorumque collocationis, ratione, de priore, ut non raro, fuerit dijudicandum. Sibi verò Integram fuiſſe hanc claſſem ſuumque habuiſſe præfectum, teſtis eſt Inſcriptionis veteris, Romæ in Palatio Capranicenſi, Fragmentum [a] quo periit quidem ipſum nomen Præfecti Claſſis Britannicæ. Sed ex eo liquet præfecturam ejuſmodi, in Romanorum vetuſtis, non incelebrem fuiſſe, eamque geſſiſſe quendam qui etiam claſſis Mœſicæ & Pannonicæ præfectus fuerat; uti etiam Proconſul & præſes Alpium, ſubpræfectus Claſſis prætoriæ & Tribunus legionis XVI. Illud ita ſe habet.

[a] *Ian. Gruterus, pag.* 493.

. . . .

. . . .

PRAEF. CLASS. BRIT. ET MOESIC.
ET PANNONIC. PROC. ET PRÆSIDI
ALPIVM SVBPRÆF. CLASS.
PRÆT. TRIB. LEG. XVI.
FL. ECPREPVSA.

Quin

Quin non ita leve eſt argumentum, claſſis illius in Mari Britannico, velut provinciæ Britanniæ (juxta ea quæ dicta ſunt) parte, tuendo, illis in ſeculis fuiſſe uſum frequentem, ex eo quod Scapharum exploratoriarum, quæ majoribus Liburnis in excubando ſociabantur, nomen à Britannis in Romanorum ſcripta receptum fuerit, quemadmodum *Copulorum* qui [a] itidem in Rheni limite tuendo naves fuere luſoriæ, nomen à Germanis. Eas vocaſſe Britannos Pyctas obſervabant Romani. Flavius Vegetius, qui è commentariis Catonis, Celſi, Trajani, Hadriani, ſub Valentinianorum ævo libros de Re conſcripſit Romanorum militari, *Coaphæ*, inquit [b] *majoribus liburnis exploratoriæ ſociantur, quæ vicenos prope remiges in ſingulis partibus habebant; quas Britanni Pyctas vocant. Per has & ſuperventus fieri, & commeatus adverſariorum navium aliquando intercipi aſſolet, & ſpeculandi ſtudio adventus earum vel conſilium deprehendi. Ne tamen exploratoriæ naves candore prodantur, colore Veneto (qui marinis eſt fluctibus ſimilis) vela tinguntur & funes. Cera etiam, qua ungere ſolent naves, inficitur. Nautæ quoque vel milites Venetam veſtem induunt ut non ſolum per noctem, ſed etiam per diem facilius lateant explorantes*. Sic ille. Et libri editi habent plerunque heic *Pictas* aut *Pyctas*. Manuſcriptis verò aliquot, quibus uſus eſt Godeſcalcus Stewechius

a *Videſis Lip. ad Tacit. Hiſt. lib. 5 num. 36. & de Magnitud. Romana lib. 1. c. 5.*

b *De re Militari, l. 4. c. 37.*

chius legitur *Picatas*; uti etiam binis in Bibliotheca ad D. Iacobi Regia (quod adnotavit mihi vir doctiſſimus amiciſſimuſque Patricius Iunius) *Picatas*; unde in verſionibus Vegetii ſuperiorum ſeculorum Gallicis habetur nunc *Picaces* nunc *Pigaces*. Sed Stewechius ad citatum locum, *Mihi*, inquit, *verius videtur* pincas *appellatas. Id enim naviculatum genus etiam hodie Britannia & Batavia agnoſcit. Vocant autem vulgo* Een pincke. Vtut verò ſe hæc res habuerit; Exploratoriarum habes heic apud Vegetium navium uſum cum Liburnis conjunctum, nomenque earum ex Britannico illius ævi ſermone ita obſervatum, ut non omnino videatur dubitandum quin Britannis & in Britannica provincia Marina uſum earum fuiſſe aut perpetuum aut frequentiſſimum ſimul ſentiret Vegetius. Sic ex vocabulis illis *Geſum, Trimarcia, Eſſedum, Petoritum*, *Braccæ*, id genus aliis ſive à Gallis ſive à Britannis in Romanorum linguam receptis, notiſſimum ipſarum rerum quas ſignificant ſive in Galliis ſive in Britanniis uſum ſatis indicari à nemine non agnoſcitur. Quin etiam tuendi Maris rationem artesque adhibitas ita adjungit heic Vegetius, ut eis itidem tunc uſos fuiſſe Britannicos claſſiarios ſeu qui Pyctis aut Picatis illis in excubiis præerant marinis, non ſit prorſus ut minimè credamus.

C A-

CAPUT VII.

Expenditur ſententia virorum aliquot doctorum, qui litus Saxonicum *cujus* Comes *ille* per Britanniam *maritimus dictus eſt*, Litus *volunt eſſe Britannis* Ciſmarinum; *Et planè refellitur.*

SEd verò viri aliquot docti, ſive aliud (ut plerunque) agentes, ſive oſcitanter nimis rem perpendentes, Comitis litoris Saxonici per Britanniam dignitatem ſeu præfecturam aliter interpretantur; atque ita, ut ſi eorum ſententia eſſet admittenda, argumentum ſeu teſtimonium de Maris dominio cum Inſula ſub Romanis in præfectura illa conjuncto ſuperius allatum, palam corrueret. Horum duplex eſt genus, Alii ipſum Litus Britannicum ſeu Ciſmarinum, Saxonicum in Dignitatis hujus nomine tantum dici volunt; Alii tam Britannicum, quàm totum illud à Cimbrica Cherſoneſo in Galliam Occidentalem lunato receſſu porrectum atque Britanniæ adverſum. Sed utrique largiter ſanè ſunt hallucinati. Prioris ſententiæ author eſt Guidus Pancirollus[a] qui à Saxonibus quos Vortigernus

[a] *Ad Notitiam Dignit. Occid. cap. 77.*

nus Britanniæ Auſtralioris Rex huc ſibi ſubſidio vocavit, ita denominatum intra Inſulam litus ſeu limitem eſſe ſcribit. *Inſulæ partem* (ita ille) *Saxones occuparunt, unde limes contra eos à Comite Creato erectus Saxonicus eſt dictus.* Quo nihil inſcitius dici potuit, ſive rem ipſam ſive temporum rationem ſpectes. Nam ut prætercam in Notitia ipſa, non omnino de Limite Saxonico, ſed de Litore verba fieri (utcunque etiam Pancirollo præfectus, de quo loquimur, dictus ſit in Commentarii ſui lemmate; *Comes limitis Saxonici per Britanniam*) ſcripta eſt Notitia ſub Theodoſii junioris tempora, ſeu annum CCCCX, ut ferè conſentiunt viri docti. Id eſt, ſub id tempus, Formula univerſæ Imperii adminiſtrationis, tam in Oriente quàm in Occidente, quæ jam antea inoleverat, ſumma cum diligentia velut in laterculum congeſta eſt unicum. Iam verò Saxones, ut plerique veterum docent, primum in Britanniam advenerunt anno Chriſti CCCCXLIX. Detur autem, quod ex meliore calculo eſt fortè recipiendum, adventum illorum annum CCCCXXVIII ſortiri debere [a], id eſt XXI Theodoſii Iunioris; id intereà (quod inprimis eſt heic advertendum) certiſſimum eſt, derelictam eſſe à Romanis præfectis Britanniam omnino, antequam illi acciti. Scilicet fuere à Vortigerno rege

a *Apud Guil. Camden. in Brit. pag.* 95. *& vide Thomam Lidiat. in Temp. Emendat. pag.* 238.

rege *ad retundendas Aquilonales gentes* (Pictos, & Scotos; non Romanos, qui Inſulæ valedixerant) *intromiſit*; quod ſcribit Gildas [a]. Neque Romanis eorumve Ducibus aut Comitibus res erat intra Inſulam omnino cum Saxonibus. Adeo ut hiſtoriarum & temporis rationum ſit ignorantia craſſa; Saxonicum quemcunque limitem aut Saxonicum litus, florente aut aliquatenus obtinente heic Romanorum Imperio, in ipſa Inſula ſtatuere. Manifeſtius igitur nihil eſt, quàm tranſmarinum Britanniæ Auſtrali & Orientali adverſum litus, ut ſuperius deſignatum eſt, Saxonicum in ea dignitate dictum. Etiam & multò antiquior erat Comes ille litoris Saxonici per Britanniam, & *tractus maritimi* ſeu Maris ejus quod Romanorum per Britanniam imperio, ſeu in Britannicæ provinciæ corpore comprehenſum eſt, adjectione notus. Nam ſub Valentiniano I, ſeu circa annum Chriſti CCCLXX hac dignitate functus eſt Nectaridius; teſte Ammiano Marcellino; ubi nuncium ait [b] indicaſſe, *Britannias Barbarica conſpiratione ad ultimam vexatas inopiam; Nectaridiumque Comitem Maritimi tractus & Buchobaudem Ducem hoſtilibus inſidiis circumventum*. Neque alia à Comitis litoris Saxonici, hoc ſenſu, per Britanniam, putanda eſt dignitas, quam accepit apud Bononiam (in Galliis)

a *In Epiſt. de Excidio Britanniæ*

b *Hiſtor. lib. 27.*

Galliis) C. ille Carauſius, de quo ſuprà, ad pacandum per tractum Belgicæ & Aremoricæ mare, quod *Franci & Saxones* (ut Eutropii & Oroſii verba ſunt) *infeſtabant.* Nam præſidia etiam ipſum & ſedes præfecturæ in Britannia eum habuiſſe inde ſatis elicitur, quòd à Maximiano juſſus occidi, in Britanniis ſtatim purpuram ſumpſit & per ſeptennium inde imperavit. Ita Præfectus heic ſeu Comes tractus Maritimi & Comes litoris Saxonici, iidem ipſi ſemper habiti, ad Britanniæ Mariſque ſui ſolius adminiſtrationem attinuêre. Quibus etiam, ut nomine tantum non re diſcrepans, adjungendus eſt Præfectus Claſſis, ſub Romanis, Britannicæ, de quo capite ſuperiore. Suas autem ad tutandum mare & litus hoc tranſmarinum operas auxiliares ex inſtituto Principali præbuiſſe fatemur Ducem Belgicæ ſecundæ & Ducem tractus Aremoricani, de quibus ſupra fit mentio. Nã & præſidia habebant illi in litore hoc Saxonico, ut obſervatum eſt, diſpoſita. Ceterum id maximè heic obſervandum eſt, Duces hoſce tranſmarinos non tam litus aut mare, quam continentem ex ipſa Dignitatis natura curaſſe; atque inde tantum nomina, ut vides, ſortitos. Hunc à tractu Aremoricano & Ebruicano [a], qui per provincias quinque, Aquitaniam primam & ſecundam, Senoniam, ſecundam Lugdunenſem

[a] Præter *Notitiã & Pancirollum,* vide *Ioſ. Scaligerum ad Auſonium, l. 2. cap. 6.*

ſem

ſem & tertiam (quæ Britanniam minorem & Normanniam complectitur) extenſis totas ferè Gallias jam vulgò dictas continebat; Illum verò à Belgica ſecunda. Neque alium fuiſſe Mediterraneorum, alium litoris aut maritimi tractus in Galliis ſive Comitem ſive Ducem. In Britannia autem, diſtincta omnino fuiſſe munera ſive Comitum ſive Ducum Mediterraneorum, & Comitis tractûs Maritimi ſeu litoris Saxonici, diſtinctas copias, inſignia prorſus diſtincta. Perinde ac ſi hoc ipſo Romani Imperatores vellent denotatum, ut Mare ipſum ad inſulæ ſemper Imperium, ita res maritimas earumque tutelam ad Britannicam litoris Saxonici ſeu tranſmarini præfecturam jure ſingulari pertinuiſſe; utrumque autem adverſi Galliarum continentis Ducem ſubſidium adverſus infeſtantes Saxonas, cum res poſtularet, ita præſtare debuiſſe, ut interea ſola cura Maris ipſius, ut ſingularis mandatæ provinciæ, Comiti litoris Saxonici per Britanniam conſtituto incumberet. Et ſi quis ſive Aremoricæ ſive Belgicæ ſecundæ Dux ſeu Comes, Ducis ſeu Comitis litoris Saxonici (ut obiter volunt aliqui [a]) nomine appellabatur, id ſanè inde fiebat, quia litus Saxonicum, nobis tranſmarinum, provinciam eorum terreſtrem terminabat; quemadmodum & Comitis jam dict. per Britanniam, Marinam.

[a] Ioſ. Scaliger in lect. Auſonian. lib. 2 c. 6. & Guil. Camden. in Brit. pag. 96.

nam. Nec verò magis admittenda eſt ſententia illa altera; tam Britannicum noſtrum quàm adverſum ſeu tranſmarinum litus, Saxonicum eo ævo dictum, adeoque nomen illud in Comitis, de quo loquimur, dignitate ciſmarinum litus denotare. Hujus eſt Abrahamus Ortelius[a]; *Saxonicum litus*, inquit ille, *in libro Notitiæ, Cantii partem Orientalem deſignare video; cum Dubrim, Rutupim, & alia Cantii oppida in eo deſcribat*. Sequaces ejus ſunt viri quidem præclari, Gulielmus Camdenus[b], Paulus Merula[c], Philippus Cluverius[d], alii aliquot. Et rationem adjiciunt, quia litus utrumque tam ciſmarinum quàm tranſmarinum à Saxonibus piraticam in hoc mari tanta frequentia exercentibus nomen deſumſit. Vnde & in Comitis titulo, Britannicum litus deſignari. Sed hallucinatio eſt manifeſta. Scimus quidem Scriptores illius ævi docere tam litus adverſum, quam mare alluens, crebris deprædationibus Saxonum eorumque exſcenſionibus, ſedibuſque ibi collocatis (ut vetuſtas in litore Cimbrico & Batavico ſedes prætermittam) eſſe infeſtatum. Ideoque Saxonicum inde denominatum fuiſſe, doctorum vix eſt qui dubitat. De Saxonibus autem litus illud ita frequentantibus teſtes ſunt omni exceptione majores. Sidonius Apollinaris[e] de tractu Aremorico:

a *In Theſauro Geographico.*
b *In Cantio, p. 230*
c *Coſmograph. part. 2. l. 3. cap. 31.*
d *Germ. Antiquæ lib. 1. c. 18.*
e *Panegyric. ad Avitum Auguſt. ſeu Carm. 7. adde eum; l. 8. epiſt. 6.*

Quin

Quin & Aremoricus piratam Saxona tractus
Sperabat.——

Et Ammianus Marcellinus [a], ſub Valentiniano & Valente Auguſtis, Gallicanos, ait, *tractus Franci & Saxones iiſdem confines, quò quiſque erumpere potuit terra vel mari, prædis acerbis incendiiſque & captivorum funeribus hominum violabant.* Adde & Saxones Baiocaſſinos in litore Aremoricano apud Gregorium Turonenſem [b], ceu incolas vetuſtos, commemorari. Adeò ut res obſcura non ſit, quamobrem Saxonici nomen litori adverſo inditum. At verò nullibi legitur Saxones tunc temporis litora Britannica ſive inſediſſe ſive adpellere ſolitos, aut Britannicum quid, præter mare, infeſtaſſe. Nec veſtigium quidem occurrit, unde conjicias nomen *Saxonici* litori Britannico tunc temporis fuiſſe aut debitum aut tributum. Atque inauditum eſt (puto) litora aliqua, nominis ſui celebritate notiſſima, à prænavigantium tantum ſive tranſitu ſive nuda maris, ſine exſcenſione, infeſtatione, novum nomen deſumſiſſe. Maximè in Dignitatis indicatione quæ non fit ſine Telluris etiam, cujus revera ita litus eſſet ipſum, nomine interim adjecto. Percurre quæ habētur in Notitia utriuſque Imperii dignitates univerſas. Nulla reperitur alia denominatione ſignata,

a *Hiſtor. lib.* 27.

b *Lib.* 5. *cap.* 26.

quàm aut ipſo limite, ut limitaneæ; aut à notiore & certiori provinciæ nomine, ut reliquæ. Scimus quidem portum qui in Morinis, ſeu tranſmarinis nobis eſt, dici olim *Britannicum*, ſeu *Portum Marinorum Britannicum*, ut teſtatur Plinius a: Quod nomen à Britannia noſtra derivatum volunt b viri docti. Sed ob I. Cæſaris ex illo portu in Britanniam trajectum (nam Iccium faciunt) ita denominatum volunt. Simili, aut æquivalente ratione litus, quod Britanniæ eſt, Saxonicum ſub Dignitatis, de qua loquimur, tempore vocari, non eſt repertum. Certè nec à ratione eſt abſonum, ipſum Britannicum in Morinis portum à ſtatione navium quæ tuendo ſub Romanis Mari contermino quà Britannicum erat & Britannicæ præfecturæ ſubjacebat, Plinii ſeu Veſpaſiani Auguſti (quod idem eſt) ævo denominari. Quin verò ſi ipſum litus inſulæ in Comitis, quo de agitur, limitanei dignitate intellectum fuiſſet, quàm compendioſè dictus fuiſſet *Comes litoris Britannici*? Vndenam verborum illa periphraſis ſingularis, *Comes litoris Saxonici per Britanniam*, ſi litus ipſum fuiſſet Britannicum? Palam eſt, quemadmodum in officiis Auguſtalibus habebatur *Magiſter militum per Orientem*, *Magiſter militum per Thracias*, *per Illyricum*, *peditum per Occidentem*; ita Comitem hunc dictum

a *Hiſt. Nat. lib. 4. cap. 23*

b *Iacob. Chiffletius in Portu Iccio, cap. 6.*

dictum eſſe per Britanniam. Scilicet undiquaque per Britanniam, quantum ad ejus ſingulare miniſterium attinebat, id eſt, quantum ad tuendos fines Imperii Britannici ad ipſum litus Saxonicum ſeu tranſmarinum ſitos. Atque ita verba quibus exprimitur dignitas hæc, ſunt diſtinguenda, ut *Comes per Britanniam* planè dicatur; ſed *litoris Saxonici*, ſeu *limitis tranſmarini*; quâ ratione ceteri Duces ſeu Comites limitanei deſignari ſoliti. Et egregium eſt ad hanc rem exemplum in Germanici Imperii, quod tenuere Romani, limite. Is erat Rhenus fluvius. Cuſtodia Rheni mandari ſolita eſt præfecto; quod apud hiſtoricos [a] & ex codice Theodoſiano [b] eſt manifeſtum. At verò ripa Transrhenana erat limes præfecturæ hujus, adeoque Imperii Germanici, non ripa citerior. Vnde etiam Poſthumius ſub Gallieno Imperatore cuſtodiæ hujus Præfectus, *Limitis Transrhenani Dux* nominatur à Valeriano Auguſto in Epiſtola ad Gallos miſſa, quod diſcimus ex Trebellio [c] Pollione. Et *limes trans Rhenum*, id eſt ripa transrhenana, memoratur Flavio [d] Vopiſco. Ita ferè Proconſul Aſiæ totum ſub ſua diſpoſitione habebat Helleſpontiacum fretum uſque in Europæ litora, ut capite oſtenditur decimo quarto. Non alio certè modo Comes litoris Saxonici per Britanniam, litoris ſeu

[a] *Zonaras tom. 2. alii*

[b] *L. 9. C. Theodoſ. l. 7. tit. 1.*

[c] *In Triginta Tyrannis.*

[d] *In Tacito Auguſto.*

limitis tranſmarini adeoque totius interluentis maris, ut Magiſtratus in Britanniarum adminiſtratione conſtitutus, Comes habendus eſt. Id quod maximè etiam firmatur ex alio ipſius Dignitatum Notitiæ loco, ubi de Comitum præfecturis quæ ſub diſpoſitione Viri illuſtris Magiſtri Peditum præſentalis, agitur. In libris Notitiæ editis ita legitur,

Sub diſpoſitione Viri Illuſtris Magiſtri peditum Præſentalis Comites Militum infraſcriptorum,

Italiæ.
Africæ.
Tingitaniæ.
Tractus Argentoratenſis.
Britanniarum.
Litoris Saxonici per Britannias.

Tam in Alciati quàm Pancirolli editione legitur, ut heic, *Militum infraſcriptorum.* Dubitari nequit, quin pro *Militum*, *Limitum* fuerit ſubſtituendum. Neque enim ratio officiorum Imperialium patitur ut *Militum* ibi locum habeat. Et certiſſimum eſt ex eis quæ ſequuntur, Italiam, Africam, Tractum Argentoratenſem, Britannias & litus Saxonicum ſuos habuiſſe

habuiſſe Comites, ut Comites limitum, non aliter ac Territoria quæ ibi proximè ſubjunguntur; velut Mauritania Cæſarienſis, Tripolitani, aliæ itidem provinciæ, quæ, præter Britannias, ſuos pariter habuere Duces, nomine Ducum Limitum. Iam verò tam Ducis quàm Comitis Britanniarum limes erat ipſum inſulæ litus. Scilicet nihil omnino erat inſulæ quod eorum præfecturæ non ſuberat; ne quidem extremi ipſius, qua Tellus erat, limites. Quod cum ita ſit, cujusnam limitis erat Comes ille qui litoris Saxonici per Britannias dicebatur, ſi nolis eum ex adverſo litore nomen ſumſiſſe? Dux & Comes Britanniarum (ſimpliciter ita dicti) præter Vicarium Britanniæ, pro diverſitate adminiſtrationis totam inſulam gubernabant; atque & Comiti & Duci & Vicario integra, ſed diverſis formis, inſula, diffuſo Oceano circumdata, pro inſigniis in Notitia habetur; quemadmodum etiam inſula ſimiliter circundata cum oppidis maritimis ſeu navalibus, Comiti litoris Saxonici. Et Vicario, Duci, & Comiti Britanniarum adminiſtrationis limites fuiſſe ipſa inſulæ territoria, adeoque etiam in ipſa litora ſe undiquaque per Romanorum heic imperium extendiſſe liquet ex eis quæ in Notitia Dignitatum oſtenduntur. Vnde etiam & Dux & Comes Britanniarũ à Litore Sa-

re Saxonico ut à limite pariter denominandi fuiſſent ſi eo nomine Litus Britannicum tunc temporis fuiſſet indigetatum. Nam Britannias ipſas, quà inſulæ ea voce comprehenſæ ſunt; limitum nomine expreſſim deſignari in Dignitatum Limitanearum, quas ex Notitia memoravimus, recenſione palàm videmus. Extra Inſulam igitur, adeoque in litore adverſo ſeu tranſmarino, ſecundum id quod ſuperiùs diſſeruimus, limes ille quod litus erat Saxonicum, eſt etiam hinc ſtatuendum. Nec ſanè prætermittendum eſt, cùm in Notitia, quamplurima Provinciarum atque Præfecturarum, tam maritimarum quàm mediterranearum ſint Inſignia depicta, idque ex more, apud primicerios alioſve qui codicillos principales conficerent, ab eis qui ſummæ rerum præerant recepto, non ſolùm nulla omnino, præter ea quæ ſunt præfecturæ Britannicæ, in Occidentis dignitatibus reperiri in quibus Maris habetur aliquod veſtigium, nec ſanè in dignitatibus Orientis præter Comites Ægypti & Iſauriæ (quorum utriuſque inſignibus prætexebatur limbus marinus) ſed etiam in Britanniarum quatuor præfecturarum ſingularum, Vicarii nempè, Ducis, Comitis, & demùm Comitis litoris Saxonici per Britanniam, inſigniis perpetuo Oceanum circumfundi. Perinde ac ſi id denotari inde voluiſ-

ſent

ſent Romani, aliam provinciam prorſus nullam, præfecturam, nullam aliam adeo aut tam amplè conjunctum commixtum ac velut incorporatum ſibi Maris dominium ſeu Territorii Marini tutelam habuiſſe.

CAPVT VIII.

E Claudiano *&* Numiſmatis *aliquot* Antonini Pii *Auguſti*, *indicia de Britanniæ* Inſulæ & Oceani ſui Imperio & dominio individuo.

A Dominio Maris Britannici cum Inſulæ ſemper conjuncto, ceu comite individuo (ſecundùm ea quæ dicta ſunt) manarunt, ut veri eſt ſimilimum, illa Claudiani, qui vix de Britannia pacata, recepta aut domita loquitur, quin Mare ipſum velut id, quod neceſſariò comitaretur, ſimul adjiciat. Ad Honorium Auguſtum de gentis ſuæ origine, quæ ex Iberia,

—*cunabula fovit*, inquit[a],
Oceanus. Terræ dominos pelagique futuros
Immenſo decuit rerum de Principe naſci.
Hinc proceſſit avus—

[a] *Panegyric. de 4. Conſulatu Honorii.*

Scilicet Theodoſius, qui poſt Nectaridium litoris, ut ſupra memoratur, Saxonici Comitem

tem & Buchobaudem inſulæ Ducem cæſos, in Britanniam miſſus eſt ab Imp. Valentiniano I. Neque quod pelago, in rerum Theodoſii hujus geſtis, bene reſpondeat, habet Claudianus, præterquam quòd *debellator Britannici litoris* ei dicatur, & *maduiſſe Saxone fuſo Orcadas* ſubjungat. Quod palam de pacato Mari Britannico à Saxonibus infeſtari ſolito intelligendum. Mox item de Theodoſio hujus filio, ſeu Honorii patre, id eſt Theodoſio Auguſto I;

Sed laudes genitor longè tranſgreſſus avitas
Subdidit Oceanum ſceptris ——

Quod ad recuperatam Britanniam, occiſo Aquilejæ Maximo, qui per tyrannidem inſulæ imperium invaſerat, quin ſpectet, vix dubitari poteſt. Ad Flavium item Stilichonem Honorii minoris tutorem, apud eundem, ipſa Britannia, Munivit me, inquit [a], Stilicho

a *De laudibus Stilichonis lib.2.*

—— *ne littore toto*
Proſpicerem dubiis venturum Saxona ventis.

Mare ſcilicet mihi pacatum reddidit; mihi tutatus eſt & ſervavit; ab ejus uſu Saxonas abegit. Alibi etiam Pietas Dea ad Honorium [b].

b *In Eutropium. lib.2.*

——*Quan-*

——Quantum, te Principe, poſſim;
Nō longinqua docent: domito quod Saxone Tethis
Mitior, aut fracto ſecura Britannia Picto.

Maris tutamen cum Inſulæ planè heic conjunctum. Idem Poëta ad Manlium Theodorum Coſ.

——Hiſpana tibi, Germanaque Tethys
Paruit, & noſtro deducta Britannia mundo.

Idem imperium, eadem victoria, tutela eadem, ſemper & Maris ſeu Tethyos Britannicæ & ipſius Inſulæ. Germana enim Tethys heic Oceani Britannici pars illa eſt quæ Belgas, Batavos, Friſios, Iutas, & Britanniam interfluit. Hiſce accedat Provinciæ (quæ Præſidialis ſub vetuſtioribus Cæſaribus fuit) figura in Romanorum numiſmatis reperta. Ea eſt forma muliebris, pallâ ſeu ſupparo induta, nunc rupibus nunc globo in Oceano inſidens cum ſigno militari, haſtâ, ſcuto; uti ex æreis Antonini Pii nummis ſequenti paginâ habetur depicta. Britanniam circumambienti Oceano imperare ita notabant, & Romanum Imperatorem Britanniæ. Neque effigiem hujuſmodi comperimus ante tempora Seii Saturnini, primi (de quo mentio apud veteres ſit) Præfecti claſſis Bri-

Sſ iii tannicæ

tannicæ ſeu copiarum navalium, quibus Britannicum Oceanum tuebantur Romani. Is ſub Adriano aut Antonino Pio hoc munus geſſit, ut antè dictum eſt. Atq; hinc eſt quod poſteà Claudianus, ubi Britanniam (Cærului ſeu Oceani, jure ſingulari, inſulam dictam) perſonâ induit, velat eam amictu pelliceo adeò velut undulante & cæruleo glaſti colore infecto, ut Oceani æſtus omnino imitaretur; & pedibus ejus ipſum Oceanum ſubjicit. Ita ſcilicet ille, ubi plures provincias trabearum

rum inſignia Stilichoni Romæ petentes inducit: Hiſpaniam, Britanniam, Africam. Et de Britanniâ ſeorſim [a].

[a] *De laudibus Stilichonis lib. 2.*

Inde Caledonio velata Britannia monſtro,
Ferro picta genas; cujus veſtigia verrit
Cærulus, Oceanique æſtum mentitur amictus.
Me quoque vicinis pereuntem gentibus, inquit,
Munivit Stilicho; totam cum Scotus Hibernam
Movit, & infeſto ſpumavit remige Tethys.

Hiſpaniæ antè ibi comas palmæ foliis ornat, & veſtem Tago fluvio intexto. Africam ſpicis & ebore, quemadmodum in Antonini Pii nummis etiam deſignabatur. Harum utraque mari item alluitur, pene circumdatur. Sed ad neutram, ut ad Britanniam, adjacentis maris imperium ſpectâſſe tum intellexit Poëta. Ceterùm ut Hiſpaniæ Palmæ & Tagus fluvius, ut Africæ Spicæ & Ebur propria; ita Britannicæ provinciæ Oceanum cognominem proprium fuiſſe voluit innuere. Verùm ita terminatum fuiſſe Romanorum in Oceano hoc dominium exiſtimandum eſt ſecundùm litoris occupationem, ut in maris interim Britannici parte, quæ gentium Britannicarum eis minimè ſubjacentium alluebat litora, parum juris habuerint. Quod de Mari Hibernico, & quod reliquum eſt ſub Cauro poſitum, maximè dicendum.

Neque enim Hibernia ſolùm ſed etiam Mannia, inclinante Romanorum imperio, inſulæque occidui Maris ceteræ & Britanniæ magna pars Septentrionalior, à Scotis tenebatur Pictiſque; unde par eſt ut iis etiam ſuum fuiſſe in alluente Oceano imperium avitum autumemus. Et de imperio ſeu dominio, ſub Romanorum tempora, Oceani Britannici, velut ejus quod non minùs jure priſco ad Inſulam ejuſque imperium attineret, quàm ſive Murus ſive pomœrium ad Vrbem, hæc dicta ſunto. Ad Succeſſorum tempora tranſimus.

CAPVT IX.

De Maris Britannici dominio, poſtquam Romanorum imperium exuerant *incolæ*.

INclinantibus, ſub Theodoſio juniore & Honorio & Valentiano III. Auguſtis, rebus Romanis, neque Vrbis ipſius tutelæ ſufficientibus præſidiis militaribus, liberabant ſe omnino eorum imperio, Britanni; circa annum à Iulii Cæſaris adventu CCCC LXXX ſeu Chriſti CCCCXXX. Scilicet τῆς Ρωμαίων, ut ſcribit Zoſimus [a] *ἀρχῆς ἀφέστησαν καὶ καθ' ἑαυτοὺς ἐβιότευον Romanum imperium*

[a] *Hiſtor. lib.6.*

xium exuerunt, conſtitutâ pro ſuo arbitrio Republicâ. Rediit igitur ad indigenas tam Maris quàm Inſulæ partis à Romanis anteà occupatæ dominium. Huic interim inhiabant Saxones illi adverſi litoris incolæ, quibus re piratica exercitatiſſimis propulſandis Comitem litoris Saxonici per Britanniam præficere (ut fuſiùs eſt jam oſtenſum) ſolebant Romani. Quin verò & in ſubſidium adverſus Scotos & Pictos à Britannis Auſtralioribus, Romana omnimoda ope nudatis, illi accerſiti, ſummam rerum ſibi heic demum adepti ſunt. Regnumque ita in notiſſima illa eorũ Heptarchia ſemper ejuſmodi habebatur, ut penes unum aliquem Regem eſſet, etiam ante Egberti Regis tempora, ſummum imperium quod ceteri omnes agnoſcerent. Hos Dani excepêre. Atqui terreſtri utrorumque imperio conjunctum fuiſſe marinum vix eſt cur dubitemus. Neque enim ſentiendum eſt eos, qui adeò *aſſueti ſalo*, & quibus antea erat

—— pelle [a] ſalſum ſulcare Britannum
Ludus, & aſſuto glaucum mare findere lembo;

Et *quorum quot remiges vidiſſes, totidem te cernere putaſſes archipiratas*, ut de Saxonibus loquitur Sidonius Apollinaris [b]; & quibus *cũ diſcriminibus*

a Sidon. Apollinaris Panegyric. ad Avitum Aug. ſeu carm. 7.
b Lib. 8. epiſt 6.

minibus pelagi non notitia ſolùm erat, ſed familiaritas : Quod idem de Danis etiam & Normannis (promiſcuè enim hæc nomina uſurpata eandem gentem ſæpiùs denotant) dicendum, teſtantibus ſatis Reginone, Dudone, Monacho Malmesburienſi, Abbone, Gemiticenſe, aliis; non eſt inquam ſentiendum hoſce ſive inſulam ſive litus, cui Maris imperium adeò affixum erat, nactos, Mare item prejacens jure dominii non itidem occupaſſe. Neque omnino forte contemnendum eſt, fuiſſe Saxonibus hiſce tantam & tam ſingularem mirandamque Maris & rerum marinarum conſuetudinem, ut ipſi ſoli artificioſa æſtuum ac refluxuum Maris (hos *Ledones* ſeu *Lidunas*, illos *Malinas* appellitabant) obſervatione Menſes ſibi & Annos putare ſolerent, etiam & annorum cyclos inde conficere. Prorſus ſine exemplo. Atque ut vetuſtiores agricolæ tempore interjungendi boves, dies horaſque, & quemadmodùm cæteræ ferè Gentes Solis & Lunæ motu annos dieſque menſurabant (utpote rebus, quarum in colendis quæ poſſidebant latifundiis varioque eorum uſu ratio habenda erat præ ceteris maxima) ita hi ſoli ex ſolo Oceani, cui fuere adeò aſſueti, motu reciproco diverſaque influxu & refluxu litoris pulſatione velut ex eo, cujus in eorum vitæ generis ratione

prima-

primaria erat habenda ratio, annales ac menſtruos periodos diſtinguebant. Quin ut Ægyptiis ex agrorum ſuorum, quos inundaverat Nilus ſuus, dimenſione natam eſſe ajunt Geometriæ artem; ita Saxonibus noſtris, ex Maris ſui frequentiſſimo uſu & perpetua obſervatione, ortum eſſe dubitari nequit artificium hoc alibi inauditum. De quo, qui plura velit, poſt Venerabilem Bedam noſtrum [a], conſulat Ioſephum [b] Scaligerum, Dionyſium Petavium [c], Olaum Wormium [d]. Totam verò gentem inde rebus nauticis apprimè aſſuetam fuiſſe, non tantum maris accolas, inde elicitur, quia aliter ægrè admittitur ex vario Oceani motu temporum rationes genti ipſi putandas fuiſſe. Nam qui ab Oceani uſu alieni, certe quin iis computus hujuſmodi aut inutilis aut difficilis nimis fuiſſet, fieri nequibat. Etiam cauſa proculdubio erat non exigua accerſendi in inſulam Saxones, ut rerum ipſi maritimarum peritiſſimi Mare, quod, quia Romana claſſis nuper id deſeruerat, hoſtium incurſibus undiquaque jam patebat, tutarentur. Tantundem ſanè innuere viſus eſt antiquus Scriptor Ethelvverdus, de eorum adventu verba faciens; *Illis diebus*, inquit [e], *agilem audierant Britanni eſſe in piratico genere gentem Saxonum in tota maritima à Rheno fluvio uſque in Doniam urbem,*

a *De Natura Rerum c.* 28

b *De Emendatione Temporũ l.* 2. *pag.* 162. & *in Appendice ad Conjectan. in Varronem pag.* 181. *edit.* 1581.

c *De Doctrina Temp. l.* 2. *cap.* 7.

d *In Faſtis Danicis lib.* 1. *cap.* 11.

e *Lib.* 1.

quæ nunc vulgò Danemarc *nuncupatur, ac in omni armaturâ robuſtam. His igitur immenſa per nuncios munera mittunt, auxilia petunt, ſocietatem pacis promittunt.* Qui antea Mare Britannicum infeſtare ſoliti, ad ejuſdem tutamen & ad pacem invitantur. Et Britannis certè rerum navalium adeoque tutelæ Maris ſui curam fuiſſe eo in ævo maximam inde liquet, quòd in hiſtoriâ Britannicâ de Arthuro illo rege decantatiſſimo & Malgone Principe legitur, eos *ſex comprovinciales Oceani inſulas* (ut Galfredi Monumethenſis verba ſunt) *Hiberniam videlicet atque Iſlandiam, Gotlandiam, Orcades, Norvvegiam, Daciam diriſſimis prœliis ſuæ poteſtati* ſive adjeciſſe ſive recuperâſſe; etiam & *Groenlandiam & omnes alias terras & inſulas Orientalis Oceani uſque ad Ruſſiam & multas alias inſulas* [a] *ultra Scantiam uſque dum ſub Septentrione.* Et de hoc ſeculo eſt illud apud Nennium [b] Elvodugi diſcipulum intelligendum, Cunedam nempe Maglocuni avum, Britannum auſtraliorem, Scotos ex omnibus regionibus & inſulis Britannicis expuliſſe. Certè ut hæc fierent, neceſſe eſt ut poteſtas navalis, quâ Mare proximum facile tutum ſemper redderetur, accederet ingens.

[a] *Vide Guil. Lãbard. de Priſcis Anglorũ legibus. pag.* 137.

[b] *Ms. in* bibliot. Cottoniana.

CAPVT X.

Anglo-Saxonum & Danorum *Britanniæ Auſtralis imperium occupantium, Dominium Marinum, tum* ex Saxonici regni initiis, *tum* ex copiis eorum victoriiſque navalibus *elicitur*.

PRæter jam dicta de Saxonibus heic rerum potitis, ſunt etiam in veterum monimentis alia quæ tum eorum tum Danorum in Britanniâ regnantium Imperium marinum expreſſius indicant. Ea quadrifariam tribuo; In potentiſſimi *Saxonum regni initia*; *Copias* ſequentis temporis & *victorias Navales*, *Tributa* & *fiduciariorum clientum officia* ad rem nauticam pertinentia; Et demùm *expreſſiſſima* aliquot, *de* Regum tunc temporis Angloſaxonicorum *dominio Marino*, *teſtimonia*. In initiis regni Angloſaxonum præcipuis cenſeo cùm Octhæ & Ebiſſæ, quos ſuadente Hengiſto Vortigernus invitarat, adventum, tum Ællæ Suſſexiæ Regis adpulſum. Hic Mare & litora Auſtralia, illi Septentrionalia occuparunt. De copiis Octhæ & Ebiſſæ navalibus, ita Nennius [a] Elvodugi diſcipulus, ſub Gildæ nomine etiam circumferri

[a] *Ms. in biblioth. Cottoniana. & partim apud Camden. in Brit. pag. 91.*

ſolitus; *Cum quadraginta Ciulis navigantes circa Pictos, vaſtaverunt Orcadas Inſulas, veneruntque & occupaverunt plurimas inſulas & regiones trans Mare Freſicum* (Bodotriam intelligit ſeu Fretum Edinburgenſe) *quod inter nos & Scotos, & uſque ad confinia Pictorum. Et Hengiſtus ſemper Ciulas* (id eſt navigia Saxonibus plena, pandos myoparones Sidonio dictos) *ad ſe paulatim invitavit, ita ut inſulas quas habitabant relinquerent.* Vix expreſſiùs dici potuit Gentem rebus nauticis bellíſque maritimis aſſuetam, Britanniæ partem magnam ita adeptam, etiam appendicem illam Inſulæ individuam, ſeu Mare, imprimis fuiſſe tutatam; numeroſâ, quæ hoc præſtare poſſet, vi traductâ. Quod ad Ællam attinet; is cum Ciſſâ & Cimeno filiis, claſſe militaribus copiis inſtructiſſima, ad locum litoris Suſſexiani propè **Witering / Cimenſhoꝛe**, olim ab hoc Cimeno dictum, adpuliſſe [a] ſcribunt; oram [b] maritimam, pulſis Britannis, poſſediſſe; noviſque indies è Germaniâ accitis ſubſidiis, regnum tandem ad Humbrum fluvium, per litora Orientalia, dilataſſe; primumque fuiſſe Angloſaxonum, qui tam diffuſi Imperii heic potiretur. Quin ejus poſteris duraſſe hoc regnum annos circiter ſeptuaginta. At vix ſanè evenire potuit ut ii, quibus re nautica inſigniter pollentibus

[a] *Cart. Cedvualla R. apud Camden. in Brit. pag. 233.*

[b] *Ethelvverd. l. 1. & 3. c. 3. Henric. Huntindon. lib. 2.*

bus adeò feliciter res in litore proceſſiſſet, ipſum etiam mare non obtinerent; maximè cum, ſub id tempus, alios quoſquam re nautica in hoc tractu polluiſſe neutiquam omnino teſtatum habeamus. *Copias* autem *Navales* & *Navales victorias* inſequentium Regum tam Danorum quàm Angloſaxonum, videre eſt paſſim apud Ioannem Aſſerium Epiſcopum Schirburnenſem, Guilielmum Monachum Malmesburienſem, Henricum Archidiaconū Huntingdonienſem, Rogerū Hovedenium, Florentium Wigornienſem, Florilegū; præcipuè verò in Alfredi, Edwardi ſenioris, Athelſtani, Edgari, Ethelredi & Haroldi regum geſtis. Certè diu poſt Saxonici regni initia, rem Nauticam, qua Maris dominium tutum foret, haud parum heic floruiſſe exiſtimandum eſt tum ex Gentis moribus ſupra narratis, tum ex frequenti Navigationis uſu qui utrinque negotiantibus interdictus eſt, ob ortum inter Carolum Francorum (poſtea Cæſarem) & Offam Merciorum apud Angloſaxones Regem, cui ceteri ſuberant, diſſidium. Sed & reſtituta eſt ejuſdem paulò poſt libertas, ex federe in Angloſaxonum maximè gratiam & commodum, quod ex Alcuino [a] & Guilielmo Malmesburienſi ſcimus. At verò ante Alfredum Regem langueſcere cæpit poteſtas eorum maritima, idque præſertim ſub Ethelulpho Rege, cum Dani [b] ſeu Normanni

a *In Epiſt. apud Guil. Malmesbur. de geſtis Regum, lib. 1. cap. 5. &* in Operibus Alcuini, *inter Epiſtolas, p.* 1669.

b *Geſta Norman. ann.* 840. *Malmesb lib.* 2. *c,* 2. *&c*

ni non litora ſolum verùm & totam pæne inſulam graviſſimè infeſtarent, & inſulas pleraſque Britannicas occidentaliores vi occuparent. Et patebant omnia piraticam exercentibus. Poſtquam autem Alfredus regnum adeptus eſt, inſtaurata eſt Maris tutela, firmatum dominium. De eo ita Aſſerius ille Epiſcopus Schirburnenſis, præceptor ejus. *Iuſſit cymbas & Galeas, id eſt, longas Naves, fabricari per regnum; ut navali prælio hoſtibus adventantibus obviaret, impoſitiſque piratis in illis, vias Maris cuſtodiendas commiſit.* Et paulò poſt; *Nautis quoque ſuis mandavit, ut in parte freti vitale hoſtibus ſubſidium denegarent.* Piratarum heic vocabuli (quemadmodum alii illius ævi) uſus eſt, non pro prædonibus, ut vulgò, ſed pro iis, qui hoſtium claſſes arte navali adgrederentur & Marinum defenderent territorium. De vocabuli etymo Scholiaſtes vetus ad Sophoclis Ajacem, πεῖρα inquit, ἀττικῶς δόλος· ἢ τέχνη. ὅθεν καὶ Πειραταὶ οἱ κατὰ θάλασσαν κακοῦργοι. *Pira Atticè denotat dolum ſeu artem, unde & Piratæ dicuntur qui Mare infeſtant.* Cum verò, Alfredi tempore, Angloſaxones & Dani de ſumma rerum in Anglia ſubinde decertabant (nam tunc Gurmundus, ſeu Guthrunus, Rex Danorum, ut fiduciarius Alfredo cliens ſuas habuit in Northumbria & Anglia Orientali ſedes atque territoria perampla) con-

certatio-

certationes eorum maximè navales fuere, perinde ac ſi eum qui Oceano Britannico dominaretur, etiam Telluris ſeu præjacentis inſulæ partis dominum fore, neceſſariò ſequi exiſtimaſſent utrique. Vnde etiam fiebat ut invaleſcentibus in Mari Danis, Copias navales inſigniter augeret Alfredus Rex, naves, Danorum navibus duplo longiores, altiores, celeriores, minuſque nutantes, adeoque naumachiis multò magis idoneas, conſtruendo. Florentius monachus, *Eodem anno*, inquit, (ſcilicet Chriſti DCCCXCVII) *exercitus Paganorum in Eaſtanglia, & Northumbria reſidentium, furtivam prædam circa ripas maris agentes, terram occidentalium Saxonum graviter vexabant maximè longis celeribuſque navibus, quas ipſi ante plures annos fabricaverant. Adverſum quos bis longiores, altiores, celeriores, minuſque nutantes, ex præcepto regis Alfredi fabricantur naves, quarum violentia prædictæ hoſtium naves ſuperari poſſunt.* Totidem verbis idem narrat Rogerus Hovedenius. Henricus autem Huntindonienſis de remorum numero quibus agerentur naves hæ Alfredi, expreſſim, *Rex*, inquit, *Alfredus naves longas ſcilicet* 40. *remorum vel plurium fecit parari, contra puppes Dacorum.* Sed de ſexaginta remis navibus amplioribuſq; ab eo tunc conſtructis loquuntur Annales Saxonicè conſcripti[a]; unde ſuos conſarcinarunt fere jam citati

a *Ms. Codices bini, in* bibliotheca Cottoniana *ann.* 897.

citati aliique ſcriptores ejuſdem farinæ. Verba ſunt Annalium; Þa heꞇ Ælꝼꞃeð Cinᵹ ꞇimbꞃian lanᵹe ꞅcipu onᵹen þa æꞅcas þa ƿæꞃon ꝼull neah. ꞇƿa ꞅƿa lanᵹe ꞅƿa þa oðꞃe. Sume hæꝼdon LX aꞃa ꞅume ma. Þa ƿæꞃon æᵹþeꞃ ᵹe ꞅƿiꝼꞇꞃan ᵹeunƿealdꞃan ᵹeeac heaꞃꞃan þonn þa oðꞃe. Næꞃon hi naþoꞃ ne on ꝼꞃiꞅiꞅc ᵹeꞅceapen ne on Deniꞅc buꞇon ꞅƿa him ꞅelꝼum þuhꞇe ꝥ hi nyꞇ ƿeoꞃþoꞅꞇe beon mihꞇon, quod ſonat, *Conſtrui juſſit Alfredus Rex naves longas quæ cum Danicis præliarentur. Fuere autem duplo illis longiores. Quarum nonnullæ remos habuere ſexaginta, nonnulli plures. Celeriores item fuere illis, minus nutantes atque altiores. Nec ad formam ſive Friſicam ſive Danicam fabricatæ. Sed ea quam ipſe exiſtimavit præliis commodiſſimam.* Vnde dubitandum non eſt quin mirè inſtaurata fuerit, eo regnante, apud Anglo-Saxones res navalis quæ provinciæ marinæ tuendæ inſerviret. Atque inita tam ab Alfredo quàm Edwardo filio ſuo cum Danis & Normannis prælia navalia, exitu ut ſit vario, non ſine claſſibus numeroſis ſæpius occurrunt. Sub Athelſtano autem Rege copiis maritimis inſtructiſſimo *Gens Hibernenſium* (ut habet Huntindonienſis[a] *& puppium habitatores fatales corruerunt.* Anglo-Saxonica, quæ in vetuſtis Annalibus, un-

a *Hiſtor. lib. 5.*

de

unde ea tranſtulit Huntindonienſis, hiſce reſpondent, ſunt Scoꞇꞇa leode ⁊ scypꝼloꞇan ꝼæᵹe ꝼeollan, quæ idem ſatis denotant. Nam Scoꞇꞇa leode ſeu *Gens Scotica* & Scoti pro Hibernis non rarò apud veteres ſumuntur. Is etiam, *confertiſſimum*, inquit idem, *duxit exercitum terra & Mari in Northumbriam & Scotiam, cui cum non eſſet qui reſiſtere perſiſteret, ubique terrarum progrediens & pro libitu prædans cum triumphali rediit lauro*; unde Poeta [a] illius ævi,

Iam cubat in terris fera barbaries Aquilonis;
Iam jacet in campo, pelago, pirata, relicto,
Illicitas torvaſque minas Analavus anhelans.

Analavus hic Hibernenſium [b] multarumque inſularum Rex erat, qui Athelſtani litora, ad Humbri fluvii oſtium, cum claſſe DCXV navium adgreſſus, ingenti accepta clade, in turpiſſimam fugam converſus eſt. Edgarus verò Rex *cum ingenti claſſe* (ſic Florentius Wigornienſis [c]) *Septentrionali Britannia circumnavigata, ad Legionum civitatem* (Ceſtriam) *appulit, ubi ſubreguli ejus octo, ut mandarat, occurrerunt; & quod ſibi fideles & Terra & Mari cooperatores eſſe vellent, juraverunt*: Seu, ut Huntindonienſis [d] de eadem re; *omnes illi domino debitam dederunt fidem, ſe Terra & Mari ſervituros ei ad ejus imperium.* In Regulis hiſce fuit Maccuſius *plurimarum Rex inſularum*, Hovedenio & Flo-

a *Apud Gui l. Malmeſbur. de geſtis Regum 2. cap 6.*

b *Roger. Hovedenius annal. part. 1. ann. 937. & Florent. VVigorn. ann. 938.*

c *In ann. 937.*

d *Anno. Edgari 13. Huntindon. lib. 5.*

rentio

rentio dictus; & Florilego, *Rex Mönæ & plurimarum inſularum.* Eundem Archipiratam nuncupat G. Malmesburienſis. Quin idem Rex Edgarus perinde ac ſi in re navali & Maritima ſplendorem, magnificentiam, ac velut epitomen totius Imperii ſui cerni voluiſſet, *Scapham* (cum Ceſtriæ agebat; ita Florentius & Hovedenius) *aſcendit, reguliſque illis ad remos locatis, ipſe clavum gubernaculi arripiens, eam per curſum fluminis Deæ peritè gubernavit, omnique turba Ducum & procerum ſimili navigio comitante, à palatio ad monaſterium S. Iohannis Baptiſtæ navigavit, ubi, facta oratione, eadem pompa ad palatium remeavit; quod dum intravit, optimatibus fertur dixiſſe, tunc demum quemque ſuorum ſucceſſorum ſe gloriari poſſe Regem Anglorum fore cum, tot Regibus ſibi ſubſequentibus, potirentur pompa talium honorum;* ſeu, *cum tanta prærogativa honorum fruerentur,* ut ſcribit Malmesburienſis eandem rem narrans. Tot regibus, qui ut fiduciarii clientes tam Mari quam Terra cum ſubſidiis ei præſto ſemper forent, quandocunque accirentur. Sed & inſigne eſt apud eundem Florentium & monachum Malmesburienſem teſtimonium, quotannis Regem hunc & aſſidua cura & copiarum vi Mare ſuum circumfluum eſſe circumluſtrando tutatum. *Omni,* inquit Malmesburienſis, *æſtate, emenſa ſtatim Paſchali feſtivitate, naves per omnia litora coadunari præcipie-*

præcipiebat; ad occidentalem Inſulæ partem cum Orientali claſſe, &, illa remiſſa, cum Occidentali ad Borealem, inde cum Boreali ad Orientalem remigare conſuetus; pius ſcilicet explorator, ne quid Piratæ turbarent, id eſt, *viriliter hoc agens* (ut ait, præter Hovedenium, Florentius) *ad defenſionem contra exteros regni ſui, & ſuum ſuorumque ad bellicos uſus exercitium.* Manifeſtum eſt hoc imperii Marini tutamen. Claſſium autem, quas diximus, cuilibet naves erant MCC, eæque, quod expreſſim ajunt ſcriptores, *robuſtæ*, adeo ut eo Rege, claſſis Britannica è navibus ejuſmodi conſtaret MMMDC, quemadmodum expreſſè Florentius [a], & Hovedenius. Alii autem quater mille Naves claſſes haſce confeciſſe ſcribunt, ut Ioannes Bramtonius [b], Abbas Iornallenſis; alii; tribus hiſce claſſem quartam adjicientibus, unde numerus ad MMMMDCCC excreſcit; quod videre eſt apud Florilegum. Ita *Regni ſui fines*, ut ait etiam Florentius, *prudentia, fortitudine, juſtitia, temperantia, quoad vixit, Deo auxiliante cuſtodivit, & quoniam iram ferocis Leonis contra inimicos habuit, inſularum principes & tyranni illum pertimuerunt.* De Haroldo etiam ſeu Heraldo Rege legitur apud Ordericum Vitalem; *Heraldus Mare navium militumq; copia munierat ne quis hoſtium ſine gravi conflictu introiret in regnū.* Adeo ut qui in Mari tuendo cuſtodiendoq; ut Angloſaxonici in

a *In ann. 975.*

b *Ms. in bibliotheca Cottoniana.*

in inſula imperii appendici, diſpoſitas fuiſſe copias illo in ævo has navales, & naumachias commiſſas exiſtimemus, fieri quidem nequeat. Maximè, ſi hæc jam oſtenſa cum iis quę de eodem ſeculo ad hanc rem ſtatim ſubjiciuntur, rite componamus.

CAPUT XI.

Imperium Marinum Angloſaxonum *&* Danorum *in Britanniis regnantium, ex* Tributis *&* Clientum fiduciariorum officiis ad rem nauticam pertinentibus, *itidem obſervandum. Et de Tributo ſeu ſtipendio* Danegeldo *dicto quod Maris tutelæ præſtari ſolebat.*

TRibuta ſequuntur & *Clientum officia* ad rem Nauticam ſeu Maris Tutelam attinentia; quæ dominii item Marini in Angloſaxonum ævo indicia ſunt. Tributa dico ad Navium incrementum & Claſſiariorum commeatus indici ſolita. Qualia fuere quæ, ſecundum Civium fundos poſſidentium cenſum, indicta ſub Ethelredo Rege ad naves conſtruendas. Tunc enim quicunque CCCX *Caſſatos*

ſeu

ſeu *Hidas* Terræ poſſidebat, is unius Navis fabricandæ ſumptus præbuit. Et pro rata, ad hunc modũ, omnes, qui plurium pauciorumve *Hidarum Hidæve* partis domini. Hoc docent Marianus Scotus [a], Hovedenius, & Florentius, totidem quilibet verbis. *Rex Anglorũ Æthelredus de* CCCX *Caſſatis* (ita illi) *unam triere*m, *de novem verò loricam & caſsidem fieri, & per totam Angliam naves intentè præcepit fabricari. Quibus paratis, electos in eis milites cum alimentis poſuit, & ut ab exterorum irruptionibus fines regni ſui defenderent, illas ad Sandvvicum portum congregavit.* Henricus autem Huntindonienſis, uti etiam Mathæus Pariſienſis [b] & Florilegus de eadem re; *Fecit Rex parari per totam Angliam ex trecentis & decem Hidis navem unam, & ex octo Hidis, loricam & galeam.* Dein ſubjicit Huntindonienſis, quid Hidæ nomine veniat. *Hida autem Anglicè*, ait, *vocatur terra unius aratri culturæ ſufficiens per annum.* Alii de Hidæ quantitate aliter ſtatuunt. Et pro diverſo regionum more, eam fuiſſe perquàm variã certiſſimum eſt; ſed eandem cum *Caßata* & *Carucata*. Certè Annales Anglo-Saxonici [c] Monaſterii Abingdonienſis Hidas heic expreſſim itidem habent. Sub anno MVIII, Ƕeꞃ bebead ꞅe Cinᵹ (ita illi) ꝥ man ꞅceolꝺe oꝼeꞃ eall anᵹelcyn ꞅcipu ꝼæꞅtlice ƿyꞃcan, ꝥ iꞅ ðonn oꝼ þꞃim hund Ƕiꝺum ⁊ oꝼ Tynum ænne ꞅceᵹð. ⁊ oꝼ

a Ms. anno 1008. in bibliotheca Cottoniana.

b Hiſtor. Minor Ms. in Bibliot. Cottoniana.

c Ms. in Bibliotheca Cottoniana.

VIII Ƕidum helm ⁊ bypnan, Id eſt, *heic juſsit Rex ut per totam Angliam naves ſedulo fabricarentur, ſcilicet ut ex* CCCX *Hidis unica paſsim conſtrueretur trieris, ex octo verò Hidis lorica præberetur & galea.* Et ſolenne eſt legibus noſtris illius ſeculi Hidarum numero beatiores cenſeri; quemadmodum item paſſim videmus in Notitia illa Angliæ ſeu libro Cenſuali **Domeſ day** [a] dicto, qui ſub Guilielmo Rege primo conſcriptùs eſt. Addit item Huntindonienſis *Non fuiſſe tantum numerum Navium tempore alicujus in Britannia*, quod itidem teſtantur Annales, quos diximus, Saxonici. Igitur nec numeroſiſſima illa Edgari Navium vis (de qua ſuperiore in capite) cum hac comparanda. At verò ex vetuſtis illius ſeculi ſchedis Hidæ per Angliam apud Guilielmum Camdenum [b] virum præſtantiſſimum atque ingens Britanniæ noſtræ lumen ita numerantur, ut non ultra 343600 excreſcant. Si ita res fuiſſet, certe Naves integræ ex hoc tributo tantum 785. conſtrui potuere; qui numerus millibus aliquot eſt Edgari Regis numero minor. Itaque alia eſt Hidarum ratio ineunda, cui locus heic non eſt. Huc ſpectat illud Huntindonienſis, de Canuto Rege & Haraldo filio ejus. *In diebus illis*, inquit, (ſcilicet Haraldi) *reddita fuerant* XVI *puppibus ab unoquoque portu*, VIII *Marcæ, ſicut & patris ſui tempore.* Quin *tributum*

[a] *Ms.* penes Camerarios Scaccarii.

[b] *In Brit. pag.* 114.

tributum quod Claſſicæ manui penderetur ſtatutum (cum Canutus & Edmundus Reges in inſula Sabrinæ mediamni, Oleneja dicta, fedus percutiebant) memorat Hovedenius. Accedat, quod Hardecanuto Angliæ Regi, antequam biennium regnaverat, *ſunt redditæ triginta duabus puppibus* 11048. *libræ*(ſcilicet triginta duabus navibus conſtruendis) quod ſcribit Huntindonienſis. Is etiam *unicuique remigi ſuæ claſsis* (ita Matthæus Weſtmonaſterienſis[a]) *octo Marcas, & ſingulis rectoribus decem Marcas de tota Anglia pendi præcepit*. Idem iterum de eo; *miniſtros ſuos per omnes fines regni deſtinavit, ut tributũ, quod indixerat, nulli parcentes colligerent, & piratis ſuis* (claſſiariis) *inde omnia miniſtrarent*. Et Florentius; *Octo marcas*, inquit[b], *unicuique ſuæ claſsis remigi & 12.* (ſic apud eum legitur) *unicuique gubernatori de tota Anglia præcepit dependi, tributum ſcilicet tam grave, ut vix aliquis id poſſet perſolvere.* Sed hæc de Canuto, Haraldo filio ejus, atque Hardecanuto dicta, forte ad Tributum ſeu ſtipendium *Danegeldum* dictum attinent. Id ſcilicet ad rem navalem & territorio marino tuendo quotannis pendebatur. Inter priſcas Angliæ leges occurrit; *Danegeldi redditio propter piratas* (ſive deprædantes ſive alios mare invadentes) *primitus ſtatuta eſt. Patriam enim infeſtantes, vaſtationi ejus pro poſſe ſuo inſiſtebant. Ad eorum quidem inſolentiam reprimendam,*

a *Ann.* 1040.

b *Ann. eodem.*

 ſtatutum

ſtatutum eſt **Dancegeldum** *annuatim reddi; ſcilicet duodecim denarios de unaquaque hida totius patriæ ad conducendos eos qui piratarum eruptioni reſiſtendo obviarent.* Ita nonnullis legitur exemplaribus [a], aliis [b] *irruptioni* habentibus. Altera verò lectio denotare videtur, indictum hoc tributum, ad conquirendas alendaſque copias Navales quæ ita Mare tutarentur, ut nec ex adverſo litore erumpere poſſent piratæ hoſteſve. Nec aliter bene locum ibi habet Eruptionis vox. Adeo ut ipſiſſima Comitis litoris Saxonici Dignitas vetuſta (de qua jam ſuperius dictum eſt) in eo qui claſſibus illius ævi præeſſet ut Admirallus, non obſcurè inde cernatur. Originem habuit tributum hoc ſub Ethelredo illo Rege. Scilicet is à Svvano Danorum Rege miſeras tandem redactus in anguſtias, pace ab eo empta, etiam ex fœdere conduxit puppes Danorum XLV. quæ regnum ſuum in mari excubando tutarentur, ſtipendia, quæ ex tributo hoc conflarentur, in commeatus annuatim accepturæ. Quod ut ritè intelligatur, advertendum eſt ex hiſtoria Angloſaxonica, tributum ſeu cenſum Danis perſolvi ſub id tempus ſolitum, non unius fuiſſe generis. Aliud erat tributum ſeu pecuniæ vis, qua pacem interdum Angloſaxones ab illis inſulam graviter infeſtantibus redimebant. Aliud verò quod claſſi Danicæ, ad tutandum

a *Apud Rogerum Hoveden. part. 2. p. 344. in edit. Londin. pag. 603. in edit. Fräcofurt.*

b *Apud. G. Lambard. de priſcis Anglorũ legibus, fol. 128. & G. Camden. Brit. pag. 102.*

tandum mare oraſque defendendas maritimas conductæ, ut ſtipendium, præſtabatur. Primi generis tributum in illo tum Florentii tum Rogeri Hovedenii cernitur ſub Anno MVII; *Rex Anglorum Æthelredus cum conſilio primatum ſuorum nuncios ad Danos legans, eis nunciare mandavit, quod ſumtus & tributum eo tenore illis dare vellet, ut à rapinis deſiſterent & pacem cum eo firmam tenerent. Cujus poſtulationi conſenſerunt. Et ex eo tempore de tota Anglia ſumptus illis dabatur; & tributum quod erat 36000 librarum perſolvebatur.* Scilicet hoc tantum nunc fiebat, *ut pecunia pacem ad tempus, quam armis non potuit, adquireret,* ut rectè ait Florilegus. Elapſo item quadriennio, *Omnes Angliæ primates utriuſque Ordinis ante Paſcha Lundoniæ congregati ſunt & ibi tam diu morati ſunt quouſque Tributum Danis promiſſum, quod erat 48. millia librarum, perſolveretur*; quæ leguntur etiam tam apud Florentium quam [a] Hovedenium. Hoc autem ideo præſtitum eſt, ut *Dani omnes qui in regno erant pacificam haberent cum Anglis ubiq; cohabitationem, & eſſet utriuſque populi quaſi cor unum & anima una,* quemadmodum Florilegus ille. Ejuſmodi ſunt alia in illius ævi hiſtoria, etiam & anteriora. Neque quotannis pendi ſolebat hoc genus primum, ſed, pro re nata, ſubinde præſtitum eſt. Vtcunque verum forſan fuerit quod ſcribunt [b] nonnulli, *pro pace ulterius ſer-*

[a] *Anno* 1012.

[b] *Autor Chronici Melroſenſis Ms. in* bibliot. Cottoniana.

 vanda

vanda XXXVI *Millium librarum Tributum Daniis ſingulis annis perſolvere conceſsiſſe* Ethelredum in fœdere illo anni MVII. de quo paulo ante dictum eſt. Conceſſiſſe heic legimus, juxta perſolviſſe itidem, nullibi. Quod vero ſecundi generis erat claſſi Danicæ, ut dictum eſt, conductæ ſolvendum, id annuum fuit & eodem tempore, ſaltem eodem anno (ſcilicet Chriſti MXII) quo 48.millia illa librarum ad pacem redimendam ſolvebantur, præſtitutum. Nec certa pecuniæ quantitate finiebatur, ſed quanta claſſiariorum victui & veſtitui ſufficeret. Florentius & Hovedenius in anno jam dicto; *Poſt hæc, tributo ſoluto* (illo 48000 librarum) *& pace juramentis firmata, Danica claſsis ut prius erat congregata longè lateque diſpergitur. Sed cum rege* XLV *naves remanſere eique fidelitatem juravere, & adverſus exteros Angliam ſe defenſuros eo tenore promiſere, ut eis victum tegimenque præberet.* Qua de re itidem Annales Anglosaxonici Monaſterii Abingdonenſis [a] Ði ꝥ ᵹafol ᵹelæſt pæſ ⁊ frið aþaſ aſporene pæron þa to ferde ſe Here pide ſpa he ær ᵹeᵹaderode pæſ. Ða buᵹon to þam cynᵹe of þam here pif ⁊ feopertiᵹ ſcypa. ⁊ him beheton ꝥ hi poldon þyſne card healdan ⁊ he hi fedan ſceolde ⁊ ſcrydon, id eſt, *Tributo ſoluto & amicitiæ juramentis*

a *In* Bibliotheca Cottoniana, *ann.* 1012

mentis præſtitis, exercitus, ut ante erat congregatus (ſeu claſſis) *late diſpergitur. Manebant vero cum Rege ex ipſo exercitu quadraginta quinque Naves, ipſique fide data promiſerunt ſe Terram hanc Defenſuros, modo eas aleret & veſtiret Rex.* Danorum Rex tunc Swanus erat, quocum ita pepigit Ethelredus. Vtrumq; autem præſtationis, quã diximus, genus Daneʒelð, *Danegeldum*, ſeu *Danageldum* id eſt Tributum Danicum dicebatur. Hoc nomine expreſſim apud Ioan. Sarisburienſem [a] innuitur genus primũ; ubi *Suanus*, inquit, *Britanniæ inſulam quam ex magna parte occupaverat vaſtabat, ſpoliabat, & membra Chriſti perſecutionibus multis affligebat indictione cenſus quam lingua Anglorum* Danageldum *nominant.* Secundum verò quod pro claſſiariorum commeatu ſolutum eſt itidem eadem voce indigetabatur, tum quia ex fœdere Danico natum, tum quia Danicæ claſſi Marino territorio tuendo conductæ, pendi ſolitum. Vnde & idem retinuit nomen tam ſub ipſis Regibus Danicis, veluti Canuto, Haroldo I. Hardecanuto, quam ſub Angloſaxonibus ſeu Anglicanis. Atque ea quæ diximus fuiſſe hujus initia, teſtis item eſt omni exceptione major Ingulphus Abbas Crowlandenſis, qui ſub idem ſeculum floruit. Is de rebus agens Edwardi Confeſſoris, *Anno*, inquit [b], MLI (qui decimus erat Edwardi

[a] *In Polycratico ſeu de Nugis Curialiũ lib.8.c.21.*

[b] *Edit. Londin p. 510. Frãcofurt. p. 897.*

Regis) *cum terra non daret ſolita fertilitate fructus ſuos, ſed fame plurimos habitatores devoraret, in tantum ut bladi carentiâ & panis inopiâ multa hominum millia morerentur, miſericordia motus ſuper populum piiſsimus Rex Edvvardus tributum graviſſimum, quod* **Danigeld** *dicebatur, omni Angliæ in perpetuum relaxavit. Ferunt quidam, regem Sanctiſsimum, cum dictum* **Danigeld** *Cubicularii collectum in regis Cameram intuliſſent & ad videndum tanti theſauri cumulum ipſum adduxiſſent, ad primum aſpectum exhorruiſſe, proteſtantem ſe dæmonem ſuper acervum pecuniæ ſaltantem & nimio gaudio exultantem proſpexiſſe; unde priſtinis poſſeſſoribus juſsit ſtatim reddere & de tam fera exactione ne jota unum voluit retinere. Quin in perpetuum remiſit, anno ſcilicet* XXXVIII, *ex quo, tempore Regis Ethelredi patris ſui Svvanus Rex Danorum ſuo exercitui illud ſolvi ſingulis annis imperavit.* Putatis retro ab anno 1051, annis 38, ſatis occurrit ipſe annus 1012, quo, juxta ſuperius dicta, collocatur Danegeldi hujus initium. Nec obſtat omnino, quod annus unicus forſan ſupereſſe videatur. Nam diſcrimen ejuſmodi in Monachorum Chronicis ſæpe obvium eſſe, maximè ob indiligentem annorum Chriſti ac Regum (quorum initia variatim diſcrepare nemo neſcit) commixtionem, ſatis norunt in illis verſati. Nec ante annum proximum, ſeu 1013. de tributo ſtipen-

ſtipendiiſque ſatis conventum fuiſſe eſt veriſimile. Nam de eo anno expreſſim Florentius, Hovedenius, aliique; *Interea Svvanus tyrannus, ſuæ claſſi ſumtus affluenter parari, & tributum fere importabile ſolvi præcepit. Similiter per omnia Turkillus claſſi, quæ apud* Grenewic *jacebat, ſolvi mandavit.* Claſſis illa puppium XLV in Thameſi juxta Grenovicum ſtationem ſubinde habuit, & jam primum ſtipendia promiſſa accepit. Id eſt, anno ipſo qui trigeſimus octavus eſt retrò putatus, ut vult Ingulphus. Vnde nec anno in illo initium ejus malè poſitum. Aulicus certè erat Ingulphus ille tempore Guilielmi primi Regis ſeu ſub ipſo, quo id quod narrat geſtum eſt, tempore, non incelebris. Adeo ut hac in re fides ei cum primis ſit habenda. Quod verò ait ille, in perpetuum Danegeldum remiſiſſe Edwardum Regem; aſtipulantur etiam Rogerius Hovedenius, & Matthæus Monachus Weſtmonaſterienſis; Hic, *anno,* inquit, *gratiæ* MLI *Rex Eadvvardus à vectigali graviſſimo Anglos abſolvit, quod patre vivente, Danicis ſtipendiariis triginta octo millium librarum ſolvi conſuevit.* Quæ itidem leguntur apud Matthæum [a] Pariſienſem. Hovedenius autem; *Rex Edvvardus abſolvit Anglos à gravi vectigali trigeſimo octavo anno ex quo pater ſuus Rex Ethelredus primitus id Danicis Solidariis ſolui mandarat.* Alii tantundem. Eandem rem

[a] *Hiſt. Minor.* in *Ms.* biblioth. Cottonianæ.

a *Ms. in* Bibliot. Cottoniana. *Compacti cum* Guil. Gisburnenſis *annalibus.*

in anno ſequente collocant Annales aliquot Anglo-Saxonici [a] adeoque annos 39. ab initiis tributi hujus (quod & Hereʒyld ſeu *Heregildum* id eſt *tributum Militare* ſeu *Navale* appellant) ad illam Edvvardi Regis abolitionem interceſſiſſe teſtantur; idem interea cum Ingulpho & Hovedenio, quantum ad initia attinet, aſſerentes. In anno ſcilicet MLII; Alede Eadƿard cynʒ (ſic Annales illi) þ Hereʒyld þ Æþelred cynʒ ær aſtealde, þ ƿæſ on þam niʒon ⁊ þrittiʒoþan ʒeare þæſ þe heht on ʒannon hæfde, id eſt, *Abolevit Edvvardus Rex Tributum illud militare, ſeu* Heregildum *quod antea indixerat Æthelredus Rex; anno nimirum* XXXIX *à tempore quo incæpit.* At verò apud autorem [b] Dialogi de Scaccario ſub Henrico Rege II conſcripti (eum fuiſſe Gervaſium Tilburienſem vulgo putatur) legitur ſolutum eſſe quotannis uſque ad tempora Guilielmi Regis primi ſeu Normannorum adventum. Nempè per quatuordecim annos integros, qui abolitionem illam proximè ſecuti ſunt. Nam tamdiu regnavit Edvvardus Rex quem excepit Guilielmus ille. Verba autoris ſunt; *Circumadjacentium inſularum prædones, irruptione facta, maritima depopulantes, aurū, argentū & quæque pretioſa tollebant. Verum cùm Rex & indigenæ bellic is apara-*

b *Ms.* penes Camerarios Scaccarii, c. 27. Idē habetur dialogus etiā in *Codice Rubro* penes Rememoratorē Regis.

paratibus inſtructi, in ſuæ gentis defenſionem, inſtarent, illi fugas adgrediebantur æquoreas. Inter hos itaque penè præcipua & ſemper pronior ad nocendum erat bellicoſa illa & populoſa Gens Dacorum; qui præter communem raptorum avaritiam acriùs inſtabant, quia aliquid ſibi de antiquo jure, in ejuſdem regni dominatione, vendicabant, ſicut Britonum pleniùs narrat hiſtoria. Ad hos igitur arcendos, à Regibus Anglicis ſtatutum, ut de ſingulis Hidis Regni, jure quodam perpetuo, duo ſolidi argentei ſolverētur in uſus virorum fortium, qui perluſtrantes & jugiter excubantes maritima, impetum hoſtium reprimerent. Quia igitur principaliter pro Dacis inſtitutus eſt hic reditus, Danegeldum, *vel* Danegeldus, *dicitur. Hic igitur annua lege, ſicut dictum eſt, ſub indigenis regibus ſolvebatur uſque ad tempora Regis VVillielmi primi de gente & genere* Normannorum. Sic autor ille, qui tributum hoc nomen, vides, ſortitum eſſe voluit à Danis quos maximè claſſis eo ſuſtinenda Angliæ finibus arceret. Sed primam nominis rationem, quemadmodum ex ſuprà citatis adducta eſt, amplectendam eſſe non dubito; tametſi poſtmodum etiam ſimili claſſi ex eis qui Dani non eſſent ſeu Anglis, ad Danos ipſos reprimendos, ſtipendium ſolutum ac tributum pendi ſolitum idem nomen non immeritò itidem indueret. De hujus poſt Normannorum adventum ſolutione, plura inferius[a]. Quod verò dicit heic ille,

a *Cap.* 15.

ille, ex Hida qualibet ſolidos binos argenteos quotannis præſtari ad tributum hoc conflandum ſolitos, id alios habet autores veteres, Rogerum ſcilicet Havedenium [a], & Matthæum Pariſienſem [b]. Adeo ut præſtatio ei quæ ex Angloſaxonum legibus ſuperius adducitur, apud hoſce ſit dupla. Apud Mathæos item Weſtmonaſterienſem & Pariſienſem annua ſtipendii hujus Danici penſio triginta octo millibus librarum æſtimatur, ut ex jam citatis liquet. Quod ſanè temere nimis ab eis ſcriptum eſt. Nec meliùs illi quibus triginta millibus librarum taxatur illa penſio, velut Chronici Melroſenſis [c] autori. Nam qualicunque cenſus ratione, pro temporum varietate, tributum ipſum Regi penderetur, certiſſimum videtur ſtipendia claſſi Danicæ præberi ſolita adeo incerta fuiſſe, ut nunc ampliora multo, nunc anguſtiora, pro Navium & claſſiariorum numero Tutelæ Marinæ idoneo (quod nec aliter evenire potuiſſe credendum eſt) præſtarentur. Id quod etiam exempla apud Hiſtoricos docent. Florentius in anno MXIV *Rex Ethelredus*, inquit, *claſſi quæ apud* **Grenewic** *jacuit tributum, quod erat 30 millia librarum pendi mandavit*; ſic item Hovedenius. At Annales Abingdonienſis Monaſterii, Angloſaxonici [d] de eodem anno; Se cynᵹ het ᵹyldan þam Here ðe on ᵹre-

a *Edit. Londin. pag.* 276. *Edit. Francofurt. pag.* 482.

b *Hiſt. Minore Ms. in* bibliotheca Cottoniana; *in Stephani R. initiis.*

c *Ms. ibid.*

d *Ms. in* Bibliotheca Cottonian.

Ȝꞃenaƿiclæıȝ XXI þuꞅend punð, *Rex mandavit ſolvi exercitui* (ita claſſis illa Angloſaxonicè paſſim vocatur) *qui Grenovici ſtationem habuit* 21000 *libras*. Haud exiguum heic in librarum numero diſcrimen. Vtcunque vero ſi de annuo ſtipendio capiendum ſit, minor multo erat hoc anno quam apud monachos illos, qui de 38000. libris loquuntur, æſtimatur. Quadriennio inde elapſo, ſub Canuto Rege (qui ipſe Danus erat) longe amplior pecuniæ vis claſſi huic ſuſtinendæ præſtabatur. Florentius ille ſæpe memoratus; *Hoc anno* (ſcilicet MXVIII) *de tota Anglia* 72. *millia, & de Lundonia* 1050. *librarum exercitui Danorum ſunt perſoluta; & cum rege Canuto* 40. *naves remanſere. Ceteræ vero Denemerciam ſunt revectæ.* De quo anno Hovedenius, *De tota Anglia* 72. *& de Lundonia* 410. *libræ exercitui Danorum ſunt perſolutæ. Et cum rege &c.* De ſumma diſcrepant, non de re, uti nec Annales Anglo-Saxonici, quos memoravimus. Sed certorum ſtipendiorum rationi quam afferunt Monachi quos diximus, ſatis adverſantur hi ſimul omnes. De eodem autem tempore Matthæus Pariſienſis [a], & alter ille Weſtmonaſterienſis, *Cnuto claſſem Danicam*, inquiunt, *& milites ſtipendiarios* (præter 40. ſcilicet Naves, ut ex jam dictis liquet) *remiſit ad Natale ſolum, datis eiſdem ex tota Anglia Octoginta duobus millibus librarum argenti*:

[a] *Hiſtor. Minor. Ms. in* Bibliot. Cottoniana.

argenti: Item anno ſecundo Hardecanuti Regis, *redditus eſt cenſus exercitui Danorum ſcilicet* 21000. *libræ & 89. libræ*, quod ait Huntindonienſis. Quæ omnia ſatis, puto, demonſtrant tum ex certa penſionis annuæ quantitate Danicum quod tractamus ſtipendium non conſtitiſſe, tum ingentem pecuniæ vim ad Mare Regibus hujus Angliæ tutandum (nam quorſum alias claſſis illa perpetua, & præſtationes tantæ in ejuſdem commeatus annuæ) quotannis impendi illo in ævo ſolitam. Sub Henrico autem II Rege, nomen Danegeldi in deſuetudinem abiit, Tributis nihilominus ad mare tutandum, aliis nominibus notiſſimis pendi ſolitis; ut infra oſtenditur. Sed falluntur nimium tam qui à priore Tributi Danis, pacis redimendæ cauſâ, ſoluti genere, Danegeldi annui, quod celebrius paſſim habetur, originem ſive cum Ioanne Bramtonio [a] Abbate Iornallenſi ſive cum quopiam alio è quo ipſe exſcripſerit, trahunt, aliiſve ejuſmodi, quam qui ob negatam Danis & Saxonibus navigationis libertatem, bellum, ab eis in Britannos ſuſceptum eſſe volunt [b], ejuſque exitum fuiſſe, ut genti ſubjugatæ eo nomine tributum hoc imponeretur. *Clientum* autem *fiduciariorum Officia* navalibus expeditionibus & Maris tutelæ illo in ævo præſtanda habemus in iis quæ ca-

pite

a *Ms. in* Bibliot. Cottoniana *anno* 13. *Ethelredi Regis* ſeu *Chriſti* 991. *pag.* 57.

b *Apud Iacob. Thuanū. Hiſtoriar. lib.* 95.

pite ſuperiore de Edgaro rege dicta ſunt. Iuramento obſtringebantur ei Reguli inſularum circumvicinarum, terrâ & mari ſervituros ad ejus imperium. Et in Notitiâ illa Angliæ celeberrima **Domesday** [a] dicta (quæ uſitatos ſub Angloſaxonibus mores plurimos, præter cenſum provinciarum, continet; Guilielmi primi tempore conſcripta) legitur; *Conſuetudo VVarvvici eſt; ſi Rex per Mare contra hoſtes ſuos ibat, vel* IV *Batſueins* (claſſiarios ſeu remiges) *vel* IV *libras denariorum ei mittebant.* Et de Exonia, *quando expeditio ibat per terram aut per mare, ſerviebat hac civitas, quantum* V *Hida terræ.* **Barneſtaple/Lydeford/** & **Totenais** *ſerviebant quantum ipſa civitas.* Hoc eſt tantùm præſtabant hæc tria ſimul oppida, quantum Exonia ſola. Quin, *reddebat Glouceſtria* XXXVI *dicras ferri & C virgas ferreas ductiles ad clavos navium Regis.* Leiceſtria item, *Si per Mare in hoſtem ibat Rex, mittebat ei quatuor equos de eodem burgo uſque Londoniam ad comportandum arma vel alia quibus opus eſſet.* De **Lewes** etjam agri Suſſexiani oppido primario; *Ibi Rex Edvvardus* (Confeſſor) *habebat* CXXVII *Burgenſes in dominio. Eorum conſuetudo erat, ſi rex ad mare cuſtodiendum ſine ſe mittere ſuos voluiſſet, de omnibus hominibus, cujuſcunque terræ fuiſſet, colligebant* XX *ſolidos, & hos habebant qui in Navibus arma cuſtodiebant.* Ipſius Maris tutelæ ſeu Cuſto-

[a] *M.* penes Camerarios Scaccarii.

Cuſtodiæ expreſſiſſima heic mentio eſt. Et in Colceſtria Eſſexiani agri oppido inſigni, morem illius ævi offendimus *reddendi de unaquâque domo per annum* VI *denarios, quos reddere poteſt, ad victum Soldariorum Regis ad expeditionem Terræ vel Maris &c. & hoc ſit ſi Rex Soldarios habuerit vel expeditionem fecerit.* Hæc omnia in Notitia illa. Atque ejuſmodi ſunt inibi alia. Quin expeditio per Mare in teſtimoniis hiſce non bellum ad vicinorum continentes ſubjugandas gerendum, ſed planiſſime apparatum & profectionem militarem ad mare tutandum pacandumque, atque, ut Imperii Britannici partem, retinendum denotavit. Quod ex hiſtoriis illius temporis ſatis elicitur. Nam neque cum vicinis quibuſcunque tunc temporis certamen aliud iniiſſe Anglo-ſaxones Danoſve noſtros, præter id quod aut de Inſulis Britannicis aut de Mari ſuo inſtitueretur, legimus. Quod etiam eſt inprimis advertendum.

CAPUT

CAPVT XII.

Edgari & Canuti *Regum Angliæ, aliaque expreſſiſſima de dominio eorum deceſſorumque Marino teſtimonia; Et de* adverſi litoris, *illo in ævo*, Gentibus *monitum*.

VT tandem quadruplicem de illius ævi teſtimoniis diviſionem abſolvamus, Edgari & Canuti regum diſertas de dominio ſuo Marino ſententias adjicimus. Quod ad Edgarum attinet; titulus ei ſolennis erat, *Ego Edgarus* a *totius Albionis Baſileus nec non maritimorum ſeu Inſulanorum Regum circumhabitantium.* Britannici imperii corpus ita ſanè facit regna maritima circumquaque omnia, id eſt, in mari Britannico poſita. Quod explicatius reddit, dum Oceani Britannici Regem ſe expreſſim appellat in Tabulis, quibus Eccleſiam Wigornienſem anno DCCCC LXIV ditavit; ſaltem ſi eas rectè legerint, qui ante annos plurimos typis, quantum ad hunc titulum attinet, eas mandarunt. Verba ſunt; *Altitonantis* b *Dei largiflua clementia qui eſt Rex Regum, Ego Edgarus Angelorum Baſileus omniumque Regum inſularum, Oceanique* V *Britan-*

a *Apud Guil-Malmesbur. de geſtis Reg. l. 2. cap. 8*

b Inſpeximus. *in Rot. pat. 1 Ed. 4. part. 6.* Sic habetur apud Ioannem Dee *in Monarch. Britannic. pag. 58. & 60* & apud *VVillielmũ Purchaſium, in Peregrinantium, Angliçè editorum, part. 3. lib 3. c. 19 p. 619*

Britanniam circumjacentis (ſic legebat olim vir ſanè doctrinâ multijugi, Iohannes **Dee**, niſi quòd *Britanni* pro *Britanniam* habet ille; aliis legentibus[a] *Inſularum Oceani quæ Britanniam circumjacent*) *cunctarumque nationum quæ infra eam includuntur Imperator & Dominus; gratias ago ipſi Deo omnipotenti Regi meo qui meum imperium ſic ampliavit & exaltavit ſuper regnum patrum meorum; qui licet Monarchiam totius Angliæ adepti ſint à tempore Athelſtani* (*qui primus regnum Anglorum & omnes nationes quæ Britanniam incolunt, ſibi armis ſubegit*) *nullus tamen illorum ultra ejus fines imperium ſuum dilatare aggreſſus eſt. Mihi autem conceſſit propitia divinitas cum Anglorum imperio omnia regna Inſularum Oceani cum ſuis ferociſſimis regibus uſque Norvvegiam, maximamque partem Hiberniæ cum ſuâ nobiliſſima civitate Dublinia, Anglorum regno ſubjugare. Quos etiam omnes meis imperiis colla ſubdere* (*Dei favente gratia*) *coëgi.* Quod ait patrum ſuorum neminem imperium ſuum ultra fines Britanniæ dilatare eſſe aggreſſum, ita planè intelligendum eſt ut de finibus Septentrionalibus Occidentalibuſque Britannici imperii capiatur, quod ex Hiberniæ & Norvvegiæ mentione ſatis conſtat. Adeo ut plures, quàm Britanniæ nomen complecteretur, jam inſulas, ſeu inſulas Oceani illius, cum ipſo Oceano, ſubjugatas ipſe

a *Eduvardus* **Coke**, *in Præfat. ad Commentariorum Iuris l. 4. & Iacob Vſſerius, Archiepiſcopus Armachanus, in Epiſtolarum Hibernicarum Sylloge, pag. 121. ubi vide item pag. 163.*

ipſe haberet omnes. Canutus autem Rex ſuæ ditionis eſſe Oceanum Britannicum verbis expreſſiſſimis item eſt teſtatus. Is in litore Southamtonienſi[a], ad æſtum maris, ſedili poſito diſcumbens, ut etiam Reges ipſos homines eſſe aſſentatoribus manifeſtaret; Mari æſtuanti ad hunc modum imperaſſe fertur. *Tu*[b] *mea ditionis es, & Terra in qua ſedeo mea eſt. Nec fuit qui impunè meo reſiſteret imperio. Impero igitur tibi ne in terram meam aſcendas, nec veſtes, nec membra dominatoris tui madefacere præſumas. Mare verò* (quod ajunt Huntindonienſis & Florilegus, qui hæc narrant) *de more conſcendens, pedes Regis & crura ſine reverentia madefecit.* Vnde Rex reſiliens neminem Regis nomine dignum eſſe pronunciavit præter eum unicum, cujus nutum tam Mare quàm Terra obſervaret. Neque poſtea auream coronam induere voluit, ſed imagini Servatoris cruci affixæ conſecravit. Ipſum ſe intereà Maris Dominatorem, æquè ac Inſulæ, eſſe palàm eſt heic profeſſus. Huc ſanè ſpectant Scriptorum aliorum teſtimonia aliquot, quæ, utcunque Angloſaxonum imperio recentiora, à viris nihilominus hiſtoriæ Anglicanæ receptiſſimarumque de dominio maris Anglicano ſententiarum callentiſſimis, utpote à majoribus edoctis, poſteritati relinquuntur. Habetur apud Galfredum Chaucerum, non

a *Guil. Camden. in Brit. pag.* 189.

b *Henric. Huntindonienſ. lib.* 6. *& Florilegus anno* 1035.

celeberrimum tantùm Poëtam ſed etiam virum ſanè, pro ſeculo quo vixit, doctrina omnigena refertiſſimum, Fabula in itinere quod fingit verſus Cantuariam à Iuriſconſulto ſuo narrata quam ad Allæ Regis Northumbrorum ævum ſpectare voluit. Regnavit ille annos XXX. Cæpit autem annno ſalutis [a] DLIX. Fingitur ibi Conſtantiam Imperatoris, neſcio cujus, Romani filiam Syriæ Regi nuptam, nave in mare propugnaculo cuidam litoris Northumbrici vicinum devectam eſſe atque in arena hæſiſſe. Chriſtianam eam fuiſſe, eoque nomine extorrem, atque à propugnaculi regio præfecto captam. Inter deſcribendum autem Conſtantiæ infortunium, Chriſtianiſmum ait (quod verum eſt) nondum fuiſſe territorio in illo ullibi receptum, ſed Septentrionales illas plagas tam per Mare quam per Terram à paganis devictas tunc eſſe atque occupatas. Verba ejus quæ idem ſonant, ſunt

a Florentius VVigornienſis ann. 559.

In all that lond dur ſten non Chriſten rout;
All Chriſten folk been fled from the Countre
Through Paynims that conquerd all aboud
The plagues of Northumberland by land
and See.

Mare vicinum æque ac Tellurem victoribus hujus inſulæ ceſſiſſe appoſitè dixit, receptiſſimæ ea de re apud majores ſententiæ non neſcius.

neſcius. Floruit ante annos CCXXX, ſub Richardi ſecundi tempora. Nec minuitur autoritas hæc, ex eo quod cetera ſunt ibi fabuloſa. Scimus enim ex fabulis Heliodori, Achillis Tatii, Theodori Prodromi, Euſtathii, ejuſmodi aliis ſive Eroticis ſive generis qualiſcunque, ritus, mores, ac receptas ſententias tum hominum apud quos agi finguntur, tum ſeculorum quibus tribuuntur, non inutiliter ſubinde obſervari. Ioannes item Hardingus qui hiſtoriam de rebus Anglicis metricè ſub Edwardo IV rege conſcripſit, ubi principes memorat qui fidei juramenta, ut clientes beneficiarii, Canuto Regi præſtitiſſent, adjicit [a] a *c.* 117.

So did the Kings of Wales of hie parage
And all the North-west Occian
For their Kingdomes and for their landes than;

id eſt, *idem fecere tunc Cambro-Britanniæ Reges nobiliſſimi, uti etiam totius Oceani ſub Cauro poſiti, nomine regnorum & territoriorum ſuorum.* Oceani illius Regum Rex ita erat Canutus, quod ſatis & ipſe teſtatur ubi ditionis ſuæ Mare fuiſſe in ſuperiùs adductis expreſſim affirmat. Et de Oceani Britannici à regibus tum Angloſaxonicis tum Danicis (præter ipſos Britannos, poſtquam Romanorum exuerant imperium)

occupati teſtimoniis hactenus. Quin eodem fermè uſos hoſce fuiſſe conſilio videtur, in firmando tutandoque tam Oceani quam Inſulæ imperio, quod Germani veteres (quorum pars & Saxones & Dani) in civitatibus ſuis mediterraneis tuendis adhibere ſoliti. Apud eos enim *maxima laus erat* quod ſcribit Cæſar [a]) *latiſſimas circum ſe vaſtatis finibus ſolitudines habere, hoc proprium virtutis exſtimantes, expulſos agris finitimos cedere nec quenquam prope ſe audere conſiſtere; ſimul hoc ſe fore tutiores arbitratos, repentinæ incurſionis timore ſublato.* Ita ſanè iis, qui in Britanniâ rerum ſunt tunc potiti, viſum eſt latiſſima circumambientis Oceani ſpatia ſua reddere, circumnavigando alioſque arcendo, veluti ab Inſulæ ſive Muro ſive Pomœrio. Neque civitates illæ Germanorum domini magis erant circumjacentium, in quibus nihil præter ſolitudines, agrorum; quàm Britanniæ reges Oceani cognonimis. Ceterùm ut de Scotis & Pictis ſub Romanorum tempora ſuperiùs, ita heic etiam de ipſis iterum Norwegis, Normannis, (hi duo iidem ſæpe ſunt) aliis Septentrionalibus populis monendum eſt, inſulas nimirum Britannicas in Occiduo & Septentrionali Oceano poſitas à Scotis Pictiſque adeò fuiſſe interdum occupatas, uti etiam à Norvvegis, atque id genus aliis, qui Mare Boreale infeſtum

haberent

[a] De bello Gallico lib. 6.

haberent inſulaſque interjectas invaderent, ut nõ dubitandum fuerit hos etiam pro vario terreſtri ſuo imperio marinum ſimul (velut litorum qualiumcunque Britannicorum appẽdicem) dominium eſſe hoc temporis intervallo adeptos. Autor incertus [a] de anno DCCCXLVI, *Scothi à Normannis per annos plurimos tributarii efficiuntur, inſulis circumquaque poſitis, nullo reſiſtente, potiti immorantes.* Et de nauticis in Mari noſtro rebus Normannorum, alia occurrunt apud Reginonem Abbatem, Aimoinum & Scriptores, de ævo illo, alios. Sed interea pro comperto ſatis eſt, ut per variantes rerum illo in ſeculo ſtatus ipſum Inſulę imperium in incerto ſæpiùs poſitum eſt, ita etiam & Imperium Marinum pari aut ſimili modo affectatum eſſe, turbatum, invaſum, receptũ, defenſum, velut id quod Inſulæ imperium dominiumque nunquam non ſequebatur. Scimus autem in hiſtoriis Francorum ſubinde quædam de eorum potentiâ navali hoc in ſeculo occurrere, quæ & collegit Popelinerius [b]. Sed in iis nihil habetur quod dominii ſeu Imperii Marini veſtigium ſeu ſpecimen exhibeat. Pauca ſanè ſunt ea; & quæ ſunt, aut ad tutanda, adverſus Normannos ac Danos per Mare noſtrum tum circumcurſitantes, fluminum [c] oſtia, aut ad Friſonum [d] eiſque vicinorum aliquot ſubjugationem tantùm ferè

a *In Geſtis Normannorum* p. 2. vide *Aimoinum de Geſtu Francorũ lib. 4. c. 90. & 100.* de Normannis.

b L'Amiral de France, chap. 6. & 7.

c *Aimoin. Monach. l. 5. cap. 7 & Eginhart. in vita Caroli. M.*

d *Appendix Gregorii Turonenſis cap. 109.*

attinent. Quò etiam tantùm ſpectabunt nonnulla, quæ infrà de Francorum Admirallis dicemus.

CAPVT XIII.

Teſtimonia de Marino Regum Angliæ dominio, poſt Normannorum advētum, *per* Capita *generatim indicantur*.

DE Marino Britannorum dominio cis Normannorum in Angliam adventum (eò enim indaginis ordo deduxit) proximè diſpicimus. Et primò de Oceani Anglicani, ſeu ejus quod Angliam & litora portuſve vicinorum adverſos interluit Dominio agemus. Cùm autem dominium omne juſtâ Poſſeſſione ſive Occupatione ejuſque Continuatione inprimis ſubniti in confeſſo ſit, nec Poſſeſſionem adipiſcamur ſive per ſe Animo, ſive per ſe Corpore (ut rectiſſimè Paulus[a] olim) ſed tum Corpore tum Animo, & utroque ea optimè retineatur; unde in Civilem ſeu quæ jure eſt[b], & Naturalem ſeu Corporalem diſtribuitur; dominiumq; illud ut inſigniter firmetur neceſſe ſit à Vicinorum, quorum maximè intereſt, per multa ſecula adſtipulatione & libenti atque publicâ Confeſſione ſeu Recognitione; Primò tā de Corporali

[a] *L. 3. ff. tit. de acquir. vel amitt. poſſeſſione.*

[b] *Hugo Donellus de Iure Civili l. 5 Cujacius Obſervat. l. 9. c. 37. l. 10 C. tit. de acquir. Poſſeſſ. & retinenda.*

porali ſeu Naturali Maris hujus Poſſeſſione, quàm de ea quæ Civilis ſeu Iure eſt atque animo retinetur, ampliſſima ſimul, de tempore quod Normannorum adventum ſequitur, teſtimonia exhibebimus. Dein verò ejuſmodi dominium Regum Angliæ Marinum etiam ab Exteris ſeu Vicinis gentibus quarum maximè intereſt, Recognitum eſſe oſtendemus. Quoniam verò quæ de Anglicano Mari generatim ita dicemus, ad Auſtrale & Orientale, ſeu quod Gallias & Germaniam pulſans Angliæ litoribus prætenditur, potiſſimum attinebunt; ideò tam de Occiduo Angliæ, quàm de eo, quod Scoticum eſt & Borealius, ſeorſim poſteà differetur. Quod ad Maris hujus Anglicani tam Corporalem, quàm eam quæ ex Animo eſt, Poſſeſſionem in illo, quod jam tractamus, temporis intervallo, perpetuam, indeque natum & retentum non diſſimile dominium ſpectat; Ejuſce ſunt inſignia ſeu Teſtimonia luculentiſſima, quæ, Methodi cauſa, in Capita octo tribuimus. Horum eſt

I. *Cuſtodia*, *Præfectura*, ſeu *Admirallatus* Maris Anglicani, ceu *Territorii* ſive *Provinciæ* Regiæ.

II. *Dominium Inſularum* litori Gallicano præjacentium.

III. *Impetrata* Exteris *tranſeundi* per hoc Mare *venia.*

IV. *Libertas Piſcandi* in eo Exteris viciniſque *indulta*, & *tutela* Piſcatoribus præſtita.

V. *Leges* & *Termini Exteris*, qui invicem hoſtes, Anglo utrique amici, per hoc Mare mutuo deprædarentur, *praſtituti.*

VI. *Tabulæ* in ſacris Scriniis *publicæ*, quibus dominium hujuſmodi obiter, idque tum à Rege ipſo tum ab ordinibus Angliæ Parlamentariis, velut aliud agentibus, ut res certiſſima, diſertè aſſeritur.

VII. *Iuris patrii Commentaria moreſque receptiſsimi*, quibus ſive aſſeritur ſive admittitur ejuſmodi dominium.

IIX. Veterum aliquot *notæ minoris Teſtimonia.*

Domeſtica quidem fermè ſunt omnia hac in diſtributione comprehenſa teſtimonia; ſed adeo publica & tam certæ ſpectatæque fidei, ut, quod Poſſeſſionem tum quæ Animo eſt ſeu Civilem, tum quæ Corpore ſeu Naturalem luculentius comprobet, id quidem vix

poſſit

poſſit fingi. Vt intuenti cuivis facilè patebit. Maxime, ſi ipſis exterarum Gentium, quarum inprimis intererat, ſententiam ſeu Recognitionem, quæ itidem mox ſubjicitur, adjungat. Sed de his ſigillatim.

CAPVT XIV.

Reges Angliæ, poſt Normannorum adventum, *Maris circumflui dominos perpetuò fuiſſe; primò ex ejus veluti* Provinciæ *ſeu* Territorii cuſtodia *ſeu* præfecturâ, *id eſt,* jure Admirallatus Anglicani ſingulari, *probatur.*

QVod ad Cuſtodiam ſeu præfecturam Maris hujus attinet, Tria ſunt de ea maximè advertenda. *Nuda Cuſtodia Maris* & *Cuſtodum* ſeu *Admirallorum* in Tabulis publicis & Hiſtoriis *Mentio & Natura; Tributa & vectigalia ad Cuſtodiam* ejuſmodi ſive indicta, ſive pendi ſolita, ſeu poſtulata; Et demum *Cuſtodiæ* hujus *& Admirallatus Anglicani* ſeu præfecturæ Marinæ *diplomatum tenor & varietas.* Cuſtodiæ ſeu præfecturæ ad tutandum Mare inſtitutæ mentio eſt, poſt Normannorum adventum, frequens. Recolantur heic quæ ſuperius

a Cap. 11. hujus libri. rius a, ex Notitia Angliæ **Domesdan** dicta, de Cuſtodia hujuſmodi adnotantur. Et Henricus Rex primus, inquit Florentius Wigornienſis b, *Butſecarlis ſuis præcepit mare cuſtodire & obſervare ne quis de partibus Normanniæ fines adiret Angliæ.* Totidem ferè verbis Rogerus Hovedenius, excepto quod in impreſſis malè legitur *Butzſecarlis*, pro *Butſecarlis: Butſecarli* ſeu **Butescarles** ſunt Miniſtri Nautici ſeu claſſiarii ut *Huſecarli* miniſtri domeſtici ſeu aulici, lingua Anglorum veteri. Mare autem cuſtodire heic, Mare ipſum claſſe, non regionem maritimam (ut interdum, ſed rarò) copiis terreſtribus tueri denotaſſe manifeſtum eſt ex Huntindonienſi, apud quem liquet hos ipſos, qui Mare ita cuſtodirent, miſſos etiam fuiſſe à Rege ut navale bellum adverſus Robertum Normanniæ Comitem in Angliam trajecturum gererent. Interciderunt autem tabulæ publicæ in quas referri ſolebant codicilli Regii quibus ejuſmodi præfectura mandari ſolebat per totum tempus quod Normannorum adventum & Ioannem Regem intervenit. At verò ex iis, qui ad ſequentia ſecula etiam in præſens attinent, apertè conſtat Reges Angliæ Præfectos conſtituere ſolitos, qui Mare Anglicanum cuſtodirent ſeu ejus Cuſtodes eſſent ſive Præfecti, non aliter ac Provinciæ cujuſcunque terreſtris. Primò autem

b Anno 1101.

Mari,

Mari, *Maritimæ* & *Marinæ* (idque ubi his vocibus non regio ſolum maritima, ſed ipſe etiam Oceanus Britannicus planè continetur, quod non ſemper fieri fatemur) præficiebantur[a] qui tuerentur & cuſtodirent, nomine Cuſtodum (ut interdum) navium, frequentius verò Maritimæ ſeu Marinæ, ſenſu jam dicto. Et ſub Henrico tertio nuncupatur Thomas de **Molton**[b] *Capitaneus & Cuſtos Maris*, & præficitur ipſe *ad Cuſtodiam Maris & partium maritimarum* litoris Orientalis. Sub eodem etiam cives Quinque portuum *cuſtodiebant coſteram*[c] *Angliæ & Mare.* Sic Hugo de **Crequeur** *Cuſtos* erat *Quinque*[d] *portuum & Maris in partibus illis.* Poſtea Cuſtodum nomen ſæpius in Admirallorum tranſiit. Edwardus primus *navigium ad cuſtodiendum Mare in tres claſſes diſtinxit, tres præponens ei Admirallios, videlicet, Gernemuthenſibus & cæteris illius partis navibus, Iohannem de* **Botetort**; *Porteſmuthenſibus VVillielmum de* **Leyburn**; *Occidentalibus verò navibus & Hibernicis, militem quendam de Hiberniâ oriundum,* quæ verba ſunt Thomæ Walſinghamii[e]. Sed & Iohannes ille de **Butetort** Cuſtos Maritimæ nominatur, in ſacris illius temporis Scriniis[f], ut etiam alii. Edwardo dein ſecundo regnante, *tres Admirallii trium plagarum Angliæ, videlicet* (ſic Walſinghamius[g]) *dominus Iohan-*

a Rot. pat. 6. Iohannis R. membr. 8 vide rot. Pat. 8. Hen. 3. part. 1. m. 3. & 4. Clauſ. 9. Hen. 3. membr. 15, Pat. 9. Hen. 3. part. 2. m. 9.

b Rot. pat. 48. Hen. 3. part. 1. membr. 3. & Rot. Clauſ. 48 Hen. 3. membran. 5

c Rot. pat. 27. Hen. 3. part. 1. membran. 3. in dorſo.

d Rot. pat. 19. Hen. 3. membr. 14.

e 22. Ed. 1. ſeu anno 1295. f Rot. pat. 23. Ed. 1. m. 5. g 18. Ed. 2. ſeu ann. 1326 & vide Rot. pat. 19. Ed. 2. part. 1. mem. 12. & 20. Ed. 2. mem. 22.

eodem etiam Rege & Henricis, qui ſequuntur, quarto & quinto, *de Cuſtodia Maris* agitur in Comitiis[a] Parlamentariis. Richardo item Comiti Sareſburienſi, Iohanni Salopienſi, Ioanni Wigornienſi, Iacobo Wiltonienſi præter Baronem Sturtonium, ſub Henrico Rege VI, *Cuſtodia maris*[b] mandata eſt cum claſſe numeroſa, & poſtea Iohanni Duci[c] Exonienſi. Et frequentes erant illo in ævo literæ Regiæ, *Protectiones* verbo forenſi dici ſolitæ, quibus indulgebatur litium vacatio eis qui maris Tutelæ hujuſmodi incumberent; ſeu *ſuper ſalva cuſtodia & defenſione*[d] *Maris morarentur*, ut verborum erat formula quæ in Archivis ſæpe occurrit. Etiam in editis ſanctionibus ejuſdem Regis Parlamentariis[e] mentio fit *ſalvæ Cuſtodiæ Maris*, ſeu *de la ſaufegard de la mier*, ut rei tum notiſſimæ, tum cui non aliter ac provinciæ cujuſcunque præfecturæ in more erat Anglis proſpicere. Quin legem rogat Plebs anno Regis ejuſdem XX[f], qua lectiſſima claſſis Maris tutelæ præficeretur, eò quod **It is thought fit by all the commens of this Land that it is neceſſary the See be kept**, id eſt, *Neceſſarium viſum eſt toti plebi Anglicanæ, ut Mare cuſtodiretur*. Quam pluria ſunt ejuſmodi alia. Quin ubi inter appoſitiſſimos elegantiſſimoſque complurium ho-

minum

a Rot. parlam. 2. Rich. 2. part. 2. art. 39. & 7. Rich. 2. memb. 9. art. 13. & 14. & 7. Hen. 4. art. 18 & 19 & 8. Hen. 5. art. 6.

b Rot. parl. 33. Hen. 6. art. 27.

c Rot. Franciæ 38. Hen. 6 m. 4.

d Rot. Franc. 32 Hen. 6. m. 4. & 6. &c.

e Stat. 20 Hen. 6. c. 1

f Rot. parlam. 20. Hen. 6. artic. 29.

minum generum characteres Anglicè conſcriptos, Mercatorem ſui ævi Anglicanum deſcribit Galfredus Chaucerus (floruit ille ſub Richardo ſecundo rege, vir rerum patriarum ſcientiſſimus) id inprimis cupiviſſe eum ait, ut mare cuſtodiretur, ſeu tutela qua haberetur pacatum neutiquam careret. Quod ideo ſane dixit, ut totum Mercatorum noſtratium illius ævi ſic depingeret genus; utpote cui ſolenne erat de Commerciis ante alia ſollicitum eſſe, adeoque de Mari ipſo, quod tutum eis iter navale non præberet, niſi reges Angliæ, pro more & jure ſuo, illud veluti provinciam, ſcilicet ejuſdem domini, tutarentur: Chauceri verba ſunt

His reaſons ſpake he full ſolennely
Shewing alway the encreaſe of his
winning;
He would the See were kept for any
thing
Betwixt Middleborough and Orewely.

id eſt; *rationes ſuas graviſſimè elocutus lucri ſui incrementa ſemper aperuit. Mari autem tutelam ante omnia præſtari volebat inter Middelburgum & Orevvellam.* Orwella portus eſt in maritimis Suffolciæ. Middelburgum in Zelandiis. Integrum Oceanum, qui interfluit Britanniam

& Ze-

& Zelandias; tutandum voluere Mercatores Angli; id ſolenni effato optare ſoliti; utpote quod ipſum uti & tutela eorum Angliæ regum erat. Nam de tranſmarinorum Principum heic Tutela extra portus ſuos ac ſinuoſos forte, inter inſulas quas ſive Germaniæ ſive Galliæ Belgicæ conterminas poſſidebant; flexus, anteriorũ ſeculorum teſtimonia nihil omnino, quantum ſcimus, ſuppeditant. In ſeculis itidẽ ſequentibus frequens eſt Cuſtodiæ hujuſmodi ſeu tutelæ Maris ejuſdemque præfecturæ mentio, ut amplius patebit ubi de Tributis & Diplomatum Admirallorum tenore & varietate inferius agimus. Iam verò obſervandum eſt & Nomen & Naturam hujus Cuſtodiæ non ſolum ex ejuſdem vocabuli uſu in Iure tum Cæſareo[a] tum Pontificio[b], quo diligentem rei, cujus is dominus eſt qui ſive Cuſtodi commodat ſive eum preficit, curam denotat, verum etiam ex obvio ejuſdem vocabuli, aliis in præfecturis, apud Anglos uſu optimè dignoſci. Nam conſtituti ſunt olim, idque quando Cuſtodum Maris nomen erat uſitatius, *Cuſtodes portuum* (quemadmodum hodieque) *Cuſtodes Comitatuum* (qui ipſi ſunt provinciarum præfecti, Vicecomites dicti, & ſolenni verborum formulâ *cuſtodiam comitatus* ſibi habent mandatam) *Cuſtodes Marchiarum* ſeu limitum, *Cuſtodes*

a *L. 5. ff. tit. Commodati §. 5. & 8.*

b *Extr. tit. de Officio Cuſtodis Eccleſiæ.*

Arcium ſeu Caſtrorum, Vivariorum, ædium, ejuſmodi aliorum. Etiam & Hiberniæ prorex *Cuſtos Hiberniæ*, & dignitas ejus *Hiberniæ cuſtodia* ſtilo ſolenni, Iohannis[a] & Henrici tertii[b] Regum maximè ævo, nuncupabatur. Quemadmodum & Iohannes Bedfordiæ & Humfredus Glocestriæ Duces, quibus viciſſim regimen Angliæ, Henrico Rege Quinto in Galliis abſente, permittebatur, *Cuſtodes Angliæ* vocitabantur, quod tum in hiſtoriis[c] tum in tabulis publicis[d] ſæpiſſimè occurrit. Sic Arthurus Princeps Walliæ, *Cuſtos Angliæ*[e] conſtitutus eſt, Henrico Rege ſeptimo ex Anglia profecto. Sic Petrus Gaveſtonius *Cuſtos Angliæ* erat, Edvvardo ſecundo Rege in Galliis agente. Sic alii. Et præfecti inſularum Cæſareæ, Sarniæ (Jarſey & Garneſey) & adjacentium in hoc Mari *Cuſtodes* itidem ſeculis vetuſtioribus[f] tantùm dicti, quemadmodum nunc *Gubernatores, Cuſtodes, & Capitanei*. Quod cùm ita ſit, quomodo fieri poteſt, ut non eâdem notione vocabuli Cuſtodis & Cuſtodiæ majores noſtros uſos eſſe exiſtimemus in Cuſtodis & Cuſtodiæ Maris nomine, quâ in Cuſtodia Inſulæ & cæteris jam dictis dignitatibus uti ſolebant? Scilicet in hiſce omnibus dominium imperiumque ſingulare præficientis apertiſſimè ita ſignatur includiturque,

a Rot. Cart. 2. Iohann. R. in dorſ. & rot. pat. 17 Iohannis.

b Rot. pat. 3. Hen. 3. membran. 4. &c.

c Th. VValſingham. ann. 1420 &c.

d Rot. parlam. 8. Hen. 5. &c.

e Rot. pat. 8. Hen. 7. part. 8.

f Rot. pat. 3. Hen. 3. in Iunio, Philippo de Albiniaco, &c.

que, adeo ut non magis autoritas in perſonam quæ præficitur, quàm rei cuſtodiendæ dominium nomine hoc planè innuatur. Nec prætermittendum eſt, ſeculis priſcis antequàm ſummorum Admirallorum Angliæ autoritas à Regibus noſtris ſatis ſtabilita eſſet, & ita diſtincta ut Maris præfectura ad eos tantummodò attineret; ipſos Provinciarum præfectos ſeu Cuſtodes, quos Comitatuum Vicecomites appellamus, ex ipſo Vicecomitatus officio etiam Cuſtodiam aliquam contermini provinciis ſuis Maris, velut regni Angliæ partis, habuiſſe. Quod ſanè (ut alia mittam) inde ſatis probatur, quia tunc non raro ipſi, qui, ex jure patrio ac ordinario, Regia in locis ſibi tantum commendatis cuſtoditiſque exequi mandata, ut nunc, ſolebant, etiam in ipſo Mari, non aliter ac in provinciâ quacunque mandantis terreſtri, idem præſtabant. Nimirum naves & claſſes Regias à portu alio ad alium, per Mare, ut per provinciæ commendatæ territorium, ex juſſu Regio ordinario, nec qui alio jure ab eo quod cuſtodiæ Comitatus ſeu Provinciæ erat ſubniteretur, ſæpenumero deducebant. Quod ſeculis quidem citerioribus inauditum eſt. Sed rem ſe ita habuiſſe ſub Henrico tertio & Edvvardo I. Regibus, docent eorum tabulæ [a] publicæ.

a *Rot. clauſ. 7. Hen. 3. dorſ. 6. 14 Hen. 3. Memb. 22. & 17 in dorſ. Clauſ 17. Hen. 3. membr. 7 in dorſ. Rot. pat. 24. Ed. 1. memb. 17 & clauſ. 25 Ed. 1. memb. 12 in dorſo &c.*

Poſtea verò omnimoda maris Cuſtodia, quæ extraordinaria non eſt, ſummis Admirallis Angliæ iiſque ſolis eorumve legatis à Regibus noſtris permiſſa, jure nunc certiſſimo ad eos pertinet. Sed ubi quis Cuſtodiæ præficitur, in ipſa Præfecturâ, Regis, qui præficit, poſſeſſio ac dominium continetur, quod etiam, ad ipſam quam tractamus rem, verbis expreſſiſſimis libelli, à plurimis gentibus vicinis, cognitoribus ſub Edvvardo noſtro I. & Philippo Pulchro Galliarum Rege exhibiti atque inferius [a] adducti comprobatur.

[a] *Cap.* 27 & 28.

CAPVT XV.

Maris Anglicani dominium ex Tributis *ſeu* Vectigalibus *ad ejuſce* Cuſtodiam, *ſeu* Tutelam, *poſt Normannorum adventum, indici, pendi, poſtulari ſolitis, firmatur.*

DE *Tributis* ſeu *Vectigalibus* ad *Maris Anglicani Cuſtodiam* indictis, pendi ſolitis, poſtulatis, teſtimonia ſunt ampliſſima, vetuſtiſſima, omniſque ævi cis Normannorum tempora. Atque ea quæ de Cuſtodiâ Maris jam dicta ſunt, haud parum firmant. Tributum,

tum, Anglosaxonum tempore, Custodiæ Maris indictum quod *Danegeldum* vocabant (de cujus initio ac uſu ſuperius [a] dictum eſt) etiam ſub Normannicis regibus olim pendi ſubindè ſolitum eſſe liquet. Poſt verba ibi ex priſco Dialogo de Scaccario, de ejuſdem ante Normanni adventum præſtatione, adducta, ſtatim ſequitur in eodem Dialogo, *Ipſo namque regnante* (ſcilicet Gulielmo primo) *tam Daci quam cæteri Terræ Mariſque prædones hoſtiles cohibebant incurſus, ſcientes verum eſſe quod ſcriptum eſt*, Cum fortis armatus cuſtodit atrium ſuum, in pace ſunt ea quæ poſſidet. *Noverant enim quod acerrimæ virtutis homines impunitas non ferrent injurias. Cum igitur diu ſolviſſet terra ſub ejuſdem Regis imperio, noluit hoc ut annuatim ſolvi quod fuerat urgente neceſſitate bellicæ tempeſtatis exactum. Nec tamen omnino propter inopinatos caſus dimitti. Raro ergo temporibus ejus vel ſucceſſorum ipſius ſolutus eſt; hoc eſt cum ab exteris gentibus bella vel opiniones bellorum inſurgebant.* Atque inter priſcos Anglorum leges [b] docemur, Guilielmo Rufo *à Baronibus auxilium requirente, ad Normanniam requirendam & retinendam de Roberto ſuo fratre cognomine* Corthose *Ieruſalem proficiſcente, conceſſum eſſe ei (non lege-Sancitum neque firmatum)* Danegeldum; ſcilicet ex unaquaque Hida quatuor ſolidos, qui ma-

[a] *Cap. 11.*

[b] Apud *Rogerum Hoveden. in Annal. part. 2. pag. 344. edit. Londin. & 603. in edit. Frãcofurt.* & apud *G. Lamb. in Archaonomia pag. 128.*

rinæ tuendæ provinciẹ impenderentur. Nam ex ſui natura ac origine id poſtulabat Danegeldum. Etiam in Stephani Regis tempora pendi ſolitum expreſſim teſtatur Rogerus Hovedenius[a]. De promiſſis ejus tempore coronationis ſuæ agens ille, *Tertiò*, inquit, *vovit quod Denegeldum, id eſt, duos ſolidos ad hidam, quos anteceſſores ſui accipere ſolebant ſingulis annis in æternum condonaret*. Adſtipulatur item præter Matthæum Pariſienſem, Rogerus Wendoverius[b], è quo Matthæi Annales editi uſque in annum decimum-nonum Henrici tertii, ſeu Chriſti MCCXXXV omnino deſumti ſunt. *Tertiò vovit*, ſic illi de Stephano Rege, *quod* **Danegeld**, *id eſt de qualibet yda terræ duos ſolidos, quos anteceſſores ejus conſueverant accipere, in æternum annis ſingulis condonaret*. Ita nempe legitur in codicibus Matthæi hujus manuſcriptis[c] unde corrigendi ſunt editi qui habent tantum *tertiò vovit quod anteceſſores ejus accipere conſueverant, in æternum annis ſingulis condonaret*. Subjicitur autem apud Hovedenium; *Hæc principaliter Deo vovit & alia, ſed nihil horum tenuit*: quod itidem teſtantur Pariſienſis & Wendoverius. Igitur ſub Willielmo primo, ſecundo, & Henrico primo Regibus, etiam & Stephano, Tributum hoc Maris cuſtodiæ ſolvi ſolebat. Et ſanè in proventus

a *Annal. part. 1. pag. 276. edit. Londin. p. 482 edit. Francofurt.*

b *Ms. in* biblioth. Cottoniana.

c In biblioth. Cotton.

ventus ſacri ratiociniis ſub Henrico II. ſubinde ſolutum fuiſſe reperitur. Quod poſtquam deſiit, alia ad eandem rem ratio frequentiſſime iniri & pro moribus patriis uſurpari eſt ſolita, ne ſtipendia & commeatus tuendæ regni Angliæ provinciæ Marinę omnino deeſſent. Eâ de re occurrit in actis forenſibus Edvvardi I. Regis *Terrarum* [a] *ad cuſtodiam Maris agiſtatarum* mentio, id eſt penſione ſeu tributo onuſtarum. Scimus quidem etiam ad copiarum in litore terreſtrium ſtipendia & commeatus, ſub id tempus, nomine Maris itidem corrogari. Sed tam copiis navalibus Mare ipſum, quàm litus terreſtribus tunc cuſtoditum fuiſſe certum eſt, adeoque aut ad ipſum Mare, aut ad tam litus quàm Mare penſionem illam attinuiſſe. Et in publicis Regni comitiis ſubſidiaria pecunia à plebe poſcitur *pour* [b] *la ſalvation du royalme & de eux meſmes & auxint de la Meer, de la march d'Eſcoce, de Gaſcoigne & des Iſles*; id eſt, *ad cuſtodiam Regni, ſui, Maris, limitis Scotici, Gaſconiæ, & Inſularum.* Pari æſtimatur jure Mare ejuſque cuſtodia & dominium cum eo quod erat Regni, Limitanei agri, ac Inſularum. Id genus ſunt alia non pauca. Sed inprimis heic eſt obſervandum, quod in tabulis Parlamentariis Richardi ſecundi Regis occurrit de vectigali cuilibet Navi per

 Admi-

[a] *M.* 25. *Ed.* 1. *com. Banc. Rot.* 72. *penes* Camerarios Scaccarii

[b] *Rot. Parl.* 13. *Ed.* 3. *art.* 6.

Admirallatum Septentrionalem, id eſt in Mari quod Orientali litori Angliæ à Thameſis oſtio in Boream prætenditur, tranſeunti, ad Maris cuſtodiæ ſeu Tutelæ ſtipendia & commeatus impoſito. Nec navibus ſolùm Anglicanorum ſive Mercatorum ſive Piſcatorum, ſed etiam jure non omnino diſpari quorumcunque exterorum, non aliter ac ſi ob itineris, actus, ſeu viæ, per agrum, libertatem vectigal dominus quis irrogaret. Pro doliorum, quibus menſurabatur navis quæcunque tranſeuns, quolibet ſex denarii pendendi erant. Exceptis ſolummodo navibus ſive è Flandriâ merces Londinum ſive aliunde intra Admirallatum illum lanam & pelles Caletum portantibus. Si Halecum piſcaturam navis exerceret, hebdomadatim ſex denarios pro quolibet dolio ſolvebat. Si aliorum piſcium, tantundem ſingulis tribus ſeptimanis præſtandum erat; uti ab iis, quæ lithanthracas à Novo Caſtro huc portarent, ſingulis tribus menſibus. Si verò in Pruſſiam, Norvvegiam, Scandiam, aut regiones aliquas adjacentes tranſiret navis, pro ponderis & menſuræ mercium ratione vectigal ſolvebat ſingulare. Atque à nolentibus, vi non injuſtâ, hæc exigere licuit. Scilicet exigendi autoritas mandata eſt iis, qui ſex Navibus armatis ad hujuſmodi tutelam

telam præficiebantur. Sed rem totam ex autographo [a], eodem quo conſcriptum eſt idiomate, id eſt illius ævi Normannico, fideliter exhibemus.

[a] *Rot. Parlam.* 2. *Rich.* 2. *part.* 2. *art.* 39. in Schedula.

C'eſt l'ordinance & grante, per laduis des Marchaunds de Londres & des autres Marchaunds vers la North, per l'aſſent de tout les Communes de Parlament, par devant le Comte de Northomberland & le maire de Londres, pur la garde & tuicion du mier & coſters del Admiralté de North ove deux Niefs, deux Bargis, & deux ballingers armez & araies pur la guerre ſur les couſtagis que s'enſuient.

Primerement, pur prendre de cheſcun Nief & Craier, de quel portage q'il ſoit, qe paſſe par la mier dedeinz la dicte Admiralité alant & returnant pur le voyage, de cheſcun tonnetight, V I[d]. *horſpris Neifs charges ove marchandiſes en Flandres qe ſeront frettez & diſchargez à Londres, & niefs charges ove leynes & peaulx à Londres ou ailleurs dediens la dicte Admiraltè, que ſeront*

 diſchar-

diſchargez à Caleis; les queux niefs les Gardeins de la dicte mier ne ſeront tenus de les conduire ſans eſtre allovez.

Item, de prendre de cheſcun veſſeau peſſoner qe peſſent ſur la mier du dite Admiralte entour harang, de quelle portage q'il ſoit, au un ſemain, de cheſcun tonnetight VI^d.

Itẽ, de prendre des autres niefs & veſſeaux peſſoners que peſſont entour autres peſſons ſur la mier dedeinz la dicte Admiralte, de quelle portage q'il ſoit, en trois ſemaignes de cheſcun tonnetight VI^d.

Item, de prendre de tous autres niefs & veſſeaux paſſanz par mier dedeinz la dicte Admiralte chargez ove Charbons au Novel Chaſtiel ſeur Tyne, de quel portage q'il ſoit, en le quarter de un an, de cheſcun tonnetight VI^d.

Item, de prendre de touz autres niefs, Craiers & veſſeaux, paſſanz par mier dedeinz la dicte Admiralte, chargez ove biens de Marchanz queconques en Eſpreux, ou en Nortvvhay ou en Scone, ou en aſcune lieu en meſme les parties de pardela, pur le voyage alant & retornant,

nant, de cheſcun laſt ſquar ou laſt as graves V I[d].

Sic tabulæ publicæ Parlamentariæ, quæ illo in ævo ferè omnes hoc idiomate concipiuntur. Non appellentes ad litora, velut ex litoris duntaxat jure, vectigalibus heic (ut plerunque alibi) ſunt onuſti; ſed ipſi tranſeuntes, præternavigantes, piſcantes tam exteri quàm ſubditi. Quemadmodum etiam voluere ſub Henrico V ordines Angliæ in legis Rogatione quam ex ſacris ſcriniis inferius [a] integram exhibemus. Voluere ſcilicet, utpote juris ea de re vetuſti regiique dominii ſcientiſſimi. Neque expreſſius quid dici poteſt, unde Regem Angliæ ipſius Maris dominum eſſe aſſeratur. Penſiones enim territoriales & ſervitutes indicere planè loci domini eſt. Quin, ſub Henrico Rege VI, Willielmus *de la* Poole Dux Suffolcienſis inprimis accuſatus eſt in Comitiis [b] quòd ſubſidia pecuniaria ad Maris tutelam indicta præſtitaque alïorſum interverterat. Verba ſonant Anglicè, For the defence and tuycion and ſaufe keeping of the Sea/ ut in ſacris Scriniis legitur. Poſtulantur etiam, in ejuſdē Regis anni XXXII comitiis [c], quadragies mille libræ For the defence and ſaufegard of the Sea/ ſeu *In defenſionem & Cu-*

a *Cap.* 23

b *Rot. Parlam.* 28. *Hen.* 6. *art.* 38.

c *Rot. Parlam.* 32. *Hen.* 6. *artic.* 30. *&* 41

& Cuſtodiam ſeu *tutelam ſalvam Maris*; Quod itidem ſacris in ſcriniis legitur. Sed quid eis heic utimur? In Sanctionibus [a] Parlamentariis, quæ typis editæ paſſim proſtant, ſæpius occurrit, ut Regni Ordinum in Comitiis ore dictum, Reges Angliæ à tempore omnem memoriam excedente, autoritate Parlamentariâ accepiſſe pecuniæ vim magnam nomine ſubſidii ſeu vectigalis mercium ſive importatarum ſive exportatarum **For the defence of the Realme and the keeping and the ſaufegard of the ſeas/ for the entercourſe of marchandiſe ſafely to come into and to paſſe out of the ſame** (quæ ſolennis eſt verborum formula) id eſt, *ad tuendum regnum & tuto conſervanda & cuſtodienda Maria, ne mercatorum ſive adeuntium ſive exeuntium commercia omnino impediantur.* Scilicet verba hæc pars ſunt anteloquii quod præfigi ſolet Legis rogationi quâ etiam vectigal ſeu Portorium illud notiſſimum à Dolio & Librâ (quæ ejus menſuræ ſunt) denominatum , indici eſt ſolitum, **For the keeping and ſure defending of the Seas againſt all perſons entending or that ſhall entend the diſturbance of us your ſaid commons in the intercourſe and the invading of this your Realme**/ id eſt, *ad cuſtodienda & tuto defendenda Maria adverſus omnes*

[a] *Stat. 1. Edvvar. 6. 1. Mariæ Reginæ, 1. Elizabethæ, 1. Iacobi Regis.*

nes illos qui conantur ſeu fuerint conati ſive commercia populi veſtri impedire ſive regnum hoc veſtrum invadere. Adeò ut per hæc Maria, commerciorum arbiter & dominus ita ſemper fuerit habitus Rex Angliæ , ut injuſſu ejus jure impediri ea nequirent. Quod ſanè dominii, de quo diſſerimus, inſigne eſt manifeſtum. Et Regni, id eſt, inſulæ (nam interdum inſula ſola, interdum ſimul & Mare, ut infra oſtenditur, eo nomine continetur) & Maris tutelam, ut eorum quæ non diſpari poſſidentur jure, conjunctam heic etiam vides. Tributum ſeu vectigal , quale jam diximus ad Maris tutelam indici ſolitum atque integra ſolennis ejuſdem indictionis formula , in parlamentariis Edvvardi ſexti Regis ſanctionibus editis aliiſque ſequentibus habetur. Ex ſacris autem ſcriniis, etiam & retrò putatos ab Edvvardo hoc Reges quorum etiamnum tabulæ publicæ extant , eodem ſeu ſimili, pro vario ſeculorum more , gaviſos eſſe ſit certiſſimum.

CAPVT XVI.

Ex Codicillorum Regiorum *ſeu* Diplomatum, *quibus præfici ſoliti* Admiralli, tenore & varietate, *de Maris Anglicani & Hibernici dominio Obſervationes.*

SOlennis diplomatum formula, quâ præfici ſolet Admirallus Angliæ ſummus in Maris tutelam, ad hunc modum ſe habet hodie, uti & per quamplurimos ſe habuit annos anteriores.

Damus & concedimus N. Officium magni Admiralli noſtri Angliæ, Hiberniæ, VValliæ, ac Dominiorum & Inſularum eorundum (quod interdum heic; uti etiam in ſequentibus, ubi iterantur hæc verba in diplomate, legitur *earundem*; plane indiſcriminatim) *villæ noſtræ Caleſiæ & Marchiarum noſtrarum ejuſdem, Normanniæ, Gaſconiæ, & Aquitaniæ; ac ipſum N. Admirallum noſtrum Angliæ, Hiberniæ, & VValliæ, ac dominiorum & Inſularum noſtrarum earundem, villæ noſtræ Caleſiæ & Marchiarum noſtra-*

noſtrarum ejuſdem, Normanniæ, Gaſconiæ, & Aquitaniæ, nec non Præfectum generalem Claſſium & Marium dictorum regnorum noſtrorum Angliæ & Hiberniæ, dominiorum, & inſularum noſtrarum earundem fecimus, conſtituimus & ordinavimus ac per præſentes facimus, conſtituimus & ordinamus. Et ulteriùs ſciatis quòd Nos de gratiâ noſtrâ ſpeciali ac ex certâ ſcientiâ, &c. damus & concedimus eidem N. Magno Admirallo noſtro Angliæ ac Præfecto claſſium & Marium noſtrorum prædictorum, omnes & omnimodas juriſdictiones, autoritates, libertates, officia, feoda, proficua, vadia, emolumenta, vvrecca Maris, ejecta, regarda, avantagia, commoditates, præeminentias & privilegia quæcunque eidem officio Magni Admiralli noſtri Angliæ & Hiberniæ at aliorum locorum & dominiorum prædictorum qualitercunque ſpectantia & pertinentia.

Et dein ſequuntur in codicillis regiis alia quamplurima præfecturam illam & juriſdictionem ampliſſimam explicantia. Seculis anterioribus, ut ſuprà eſt oſtenſum, *Cuſtodes*

Maris præfecti hujuſmodi vocitabantur, qui poſtea, ſub Edvvardi I. tempora, *Admirallorum* nomen induere cœperunt. Horum autem Præfecturæ plagarum limitibus coërceri ſolebant. Adeò ut tribus, Occidentali, Auſtrali, Boreali, ſingulis ſinguli interdum, plerunque verò Occidentali & Boreali plagis ſinguli, præficerentur. Rarò utriſque unicus; antequam Admiralli Angliæ, Hiberniæ, & Aquitaniæ nomen in diplomata venit, qua de re ſtatim. Quemadmodùm verò Cuſtos Maris ab ipſo Mari, cui ut Provinciæ præfectus eſt, denominabatur; ita Admirallus (vocabulum, cujus etymon in incerto nimium eſt; Sed nõ in Occidente ſolùm verùm etiam in Orientali Imperio Ἀμηρᾶλιος ſeu *Amiralius*[a] pro *Claſſis præfecto* antiquitus uſurpatur) aut à Claſſe quâ provinciam ſuam Maris defendebat, (ut olim) aut à Tellure, quam ſive alluit ſive quacum conjuncta eſt ea provincia, ut in codicillorum formulâ recentiori, nomen Dignitatis ſumſit. Vnde ab Edvvardi primi tempore uſque ad Henricum quartum per annos circiter CL formulâ ſolenni creati ſunt Admiralli *flotæ* (id eſt, *claſſis*) *navium noſtrarum verſus partes Boreales*, ſeu *verſus partes Occidentales*, ſeu *Auſtrales*, aut (ut interdum) plagæ ſimul utriuſque. Nam Auſtralis & Occidentalis plaga eandem, ut res ipſa fert, deno-

a *Georgius Codinus, de Officiis, Conſtantinopolit. cap. 2.*

denotabat. Scilicet ab oſtio Thameſis plagæ hincinde porrectæ. Quemadmodum autem Dignitas Comitis & Magiſtri equitum Occidentis, Magiſtri equitum per Gallias, Magiſtri militum per Orientem, Militum per Thracias, idgenus alia in Officiis Auguſtalibus non minus in provinciis imperium præficientis, qui antea provinciarum dominus erat, denotabant, quàm ſi Comes & Magiſter Occidentis, Magiſter per Gallias, per Orientem, per Thracias dicti fuiſſent: ita manifeſtum eſt Admirallos Claſſium (quibus Mare perinde, ac copiis terreſtribus tellus poſſidetur, retinetur) non minus in Mari imperium ac dominium civilemque poſſeſſionem præficientium (qui antea Maris domini) deſignabat, quàm ſi Maris ipſius Cuſtodes, Præfecti, Admiralli fuiſſent in Codicillis nuncupati. Et qui utriuſque plagæ, ſeu totius claſſis Anglicanæ Admiralli ita conſtituti fuere, generali nomine interdum *Admiralli Angliæ ſupra Mare* dicebantur [a], antequàm ea verborum formula in codicillos Præfecturæ regios eſt recepta. Et hujuſmodi Admirallorum claſſium ſeries habetur apud V. C. Henricum Spelmannum in Gloſſario, ubi & cæteri ſequuntur. Mutatio autem talis evenit formulæ codicillorum ſub Henrico quarto Rege, ut non ſolum Claſſium ſed Angliæ

[a] *Rot. Pat.* 10. *Rich.* 2. *part.* 2. *membr.* 19. & 11. *Rich.* 2. *part.* 2. *m.* 12. ubi Richardus Comes Arundelliæ ſic nuncupatur *in Protectionis Revocatione*,

 & Hi-

& Hiberniæ (cujus *flota navium*, id eſt, claſſi Mari Hibernico tuendæ, interdum Admirallus ſummus ſingularis, ut Thomas **Percy** [a] Comes Wigornienſis, præerat) etiam & Aquitaniæ & Picardiæ Admirallus diſertis verbis ſimul unicus conſtitueretur. Quemadmodum Thomas Beaufortius (qui & Dux, ſub Henrico quinto, Exonienſis) anno Henrici IV decimo tertio [b], poſtquam diplomati quo claſſium præfectus antè factus fuerat, renunciaſſet. Atque is primus erat (quantum ſcimus) qui hac creatus eſt formula. Sed formula in proxima omiſſum eſt Picardiæ nomen. Nimirum Iohannes Dux Bedfordiæ *Admirallus Angliæ, Hiberniæ, & Aquitaniæ* diplomate conſtituitur [c] anno Henrici VI quarto, ſeu Chriſti MCDXXVI. Ea formula duravit circa annos LXXXVIII ſeu per regna Henrici VI, Edwardi IV, Ricardi III, Henrici VII & priores tres annos Henrici Octavi. Et per id tempus decem Admiralli alii, plerunque perpetui, Angliæ, Hiberniæ, & Aquitaniæ itidem conſtituti; quorum poſtremus eſt Iohannes Comes Oxoniæ, qui ea formula [d] anno Henrici octavi primo præficitur. Ejuſdem autem Regis anno quarto ſeu Chriſti MDXIII alia ſecuta eſt mutatio, ſeu nominum acceſſio. Tunc Edwardus **Howard** Eques auratus, Thomæ Comitis

a *Rot. Pat. 21. Rich. 2. part. 2. m. 15.*

b *Ms. Formularum de Rebus Maritimis in* bibliot. Cottoniana. 3. Maii, 13. Hen. 4.

c *Rot. Pat. 4. Hen. 6. part. 2. memb. 11 26. Iulii.*

d *Rot. Pat 1. Hen. 8. part. 1.*

Comitis Surriæ, poſtea Ducis Norfolciæ, filius, conſtituitur *Admirallus* [a] *Angliæ*, *VValliæ*, *Hiberniæ*, *Normanniæ*, *Vaſconiæ*, & *Aquitaniæ*. Quibus verbis, in diplomate Guillielmi **Fitzwilliams**(qui etiam Comes erat Southamptoniæ) anno Henrici Regis octavi vigeſimo octavo Admiralli conſtituti, adjicitur [b] *Caleſiæ & marchiarum ejuſdem*. Toto inde Henrici octavi tempore ea obtinuit codicillorum formula, adjectis (ut antiquitus)de Iuriſdictione clauſulis. Sub initiis autem Edwardi Sexti, Thomas Baro de S. Mauro (vulgo **Seymour**) de **Sudeley**, Edwardi Ducis Somerſetiæ frater, fit Admirallus [c] iiſdem ferè verbis quibus Guilielmus ille Comes Southamptoniæ, interſerto, poſt *Caleſiæ* nomen, *Boloniæ*, & *Marchiarum earundem*. Hunc ſecutus eſt Iohannes Comes Warwici, qui creatur ab Edwardo ſexto, anno ejus tertio[d], *Admirallus noſter Angliæ, Hiberniæ, VValliæ, Caleſiæ, & Boloniæ & marchiarũ noſtrarum earundem, Normanniæ, Gaſconiæ & Aquitaniæ, nec non præfectus generalis Claſsium & Marium noſtrorũ*; atq; in eodẽ etiam diplomate nuncupatur poſtea *Magnus Admirallus noſter Angliæ & præfectus Claſsium & mariũ noſtrorũ*. Poſtmodũ autẽ, Boloniæ nomine prætermiſſo, proximus Admirallus Angliæ ſũmus eadẽ ipſa verborũ formula creatus eſt quæ in capitis initio ſuperius adducitur. Scil.

[a] Rot. Pat. 4. Hen. 8. part. 2. 15 Auguſtii.

[b] Rot. Pat. 28. Hen. 8. part. 2. 19 Auguſti.

[c] Rot. Pat. 1. Ed. 6. part. 6. 17 Februar. memb. 9.

[d] Rot. Pat. 3. Ed. 6. part. 2. 28. Novembris.

eadem [a] conſtituitur Admirallus Guilielmus Baro **Howard de Effingham** Thomæ Ducis Norfolciæ filius, initiis Mariæ Reginæ, ſeu anno MDLIII. Et præfectura ipſorum Marium, veluti primaria Dignitatis provincia, ſignantius, ut vides, quam in diplomate Comitis Warwici, exprimitur. Exinde retenta eſt perpetuo eadem ipſiſſima formula; veluti in diplomate Admirallatus ſummi Edwardi Baronis Clintonii (poſtea Comitis Lincolniæ) ſub Philippo & Maria [b] Regibus, Caroli Baronis Effinghamiæ, poſtea Nottinghamiæ Comitis, ſub Elizabetha [c], Caroli Ducis Eboraci (qui nunc ſereniſſimus Rex noſter) ſub Iacobo [d] Rege, præter Georgium Ducem Buckinghamiæ, qui totidem verbis eadem præfectura ſub Iacobo [e] & Carolo regibus gaviſus eſt. Adeo ut per annos amplius LXXX aut circiter (id eſt ab initiis Mariæ Reginæ) formula integra ſuperius in capitis initio oſtenſa ſemper expreſſim obtinuerit in Admirallatus Angliæ ſummi diplomatis; qua ſive Regiones ſive Maria ſive eorundem dominium denotant. Ea autem Admirallus dicitur *Præfectus generalis claſſium & Marium noſtrorum* (quemadmodum diſertè etiam ſub Edwardo ſexto generatim itidem conſtituitur Ioannes Comes Warwicenſis) ſeu *Marium noſtrorum prædictorum*. At

verò

a *Rot. Pat.1. Mariæ Reginæ part.5.20 Martii, mem.3.*

b *Rot. pat.4. & 5. Philip. & Mariæ part.1. Feb.10.*

c *Rot. Pat.27. Elizabethæ R. part. 10. 8.Iulii.*

d *Rot. Pat.9. Iacobi Regis part.9. Ianuarii 27.*

e *Rot. Pat.16. Iacobi Regis part. 17.*

verò quænam illa Maria ſeu *maria prædicta*? Verbis expreſſiſſimis, in præcedentibus, vocantur illa *Maria dictorum regnorum noſtrorum Angliæ & Hiberniæ, dominiorum & inſularum noſtrarum earundem.* Id eſt planè *Mer d'Engleterre d'Ireland & Gales,* ſeu *mare Angliæ, Hiberniæ & VValliæ;* quemadmodum in Legibus noſtris [a] interdum etiam deſignantur Maria Imperii Anglicani, quæ apud iuriſconſultos noſtros [b] etiam nominantur ſubinde *les quatre miers d Engleterre* ſeu *quatuor Maria Angliæ* ad mundi plagas ſcilicet diſpertita. Adeò ut in receptiſſima, poſt Mariæ Reginæ initia, præfecturæ hujus formula (è qua diplomatum anteriorum item interpretatio & ſenſus eſt eliciendus) poſſeſſionem continuam ſeu Dominium Regis Angliæ Marinum perquamplurimos annos diſertis verbis indicatum habeamus. Et quod de interpretatione ſeu ſenſu anteriorum diplomatum, in quibus expreſſa Maris præfectura deeſt, ex hiſce quæ Mariæ Reginæ initia ſecuta ſunt eliciendo jam diximus, id ſanè (ut rem ipſam, quæ ex natura ſui tantundem ſatis poſtulat, omittam) haud parum confirmatur ex eo quod etiam is, qui proximè antequam expreſſa *Marium noſtrorum* mentio in Admirallatus ſummi diplomatum formula locum haberet, in eandem dignitatem evectus, eſt, integro officii ſui nomine,

[a] *Stat. 20. Hen. 6, c. 11.*

[b] *2. Ed. 3. fol. 9. ſeu 362, pl. 6.*

paulò poſtquam eſt creatus (utpote nomine eodem quod Admirallorum Angliæ revera perpetuum erat) deſignetur; *Magnus Admirallus Angliæ & præfectus generalis claſsis & Marium noſtrorum*. Ita ſcilicet nuncupatur Thomas Baro de S. Mauro (quem ante memoravimus) Admirallus Angliæ in Edwardi ſexti codicillis ei[a] de commerciis Stapulæ datis.

[a] *Rot. Pat. 1. Ed 6. part. 6. memb. 5. 30. Auguſti.*

CAPVT XVII.

Satis expreſſis in Admiralli Angliæ *ſummi præfecturæ* codicillorum formula verbis, *à vetuſto ad noſtrum ævo, Mare cujus tutelæ, ab Angliæ Rege ut domino, præficitur,* Aquitanico, Normannico, Picardico *litore ad Auſtrum perpetuò terminari.*

IN Formula autem ſuperius oſtenſa, quæ per tot annos obtinuit, Maria vides tantummodò *regnorum noſtrorum Angliæ & Hiberniæ, dominiorum, et Inſularum noſtrarum earundem*, velut provinciam, cujus tutelæ præficitur Admirallus, memorari; id eſt (ut diximus) Mare Anglicanum, Hibernicum, & VVallicum, quod ipſum totum Britannici nomine venit,

venit, ut ſub libri hujus initio monitum eſt. Adjecta tamen eſſe & *Normanniæ, Gaſconiæ* & *Aquitaniæ* nomina præter Caleſiam, quæ adverſi litoris provinciæ ſunt. Quod ad has heic attinet; aut ſpectandæ ſunt perinde ac ſi ipſas ſua ſemper ditione, à prima earum in codicillis mentione, tenuiſſet Anglus, aut qua ante ſecula aliquot jam in illius ditione eſſe deſiêre. Detur verò primò eos perpetuò manſiſſe in Angli ditione poſſeſſioneque. Certè utcunque in provinciis illis tribunalia maritima, ex Codicillorum hac formula, habere tunc potuiſſet Angliæ Admirallus (ut nullibi ferè non habentur Tribunalia maritima; etiam ubi ne obtenditur quidem Maris aliquod dominium ad locum, in quo habentur, attinere) attamẽ Maris ipſius (modo portus & quæ ejuſmodi ſunt æquoris anguſtias, veluti prædiis incorporatas, excipias) ſive quà Normannici dicatur juris, ſive quà Aquitanici, Vaſconici ſeu Picardici præfectus inde dici nullo modo potuiſſet ipſe. Sed in provinciis illis tranſmarinis juriſdictionem ex hac formula tunc exercuiſſet maritimam non aliter ferè ac hodiè Admirallus noſter in Anglia & Hibernia, ſeu alii ſimiles, in perſonas & res Maris Africani, Mediterranei, Indici, ſeu cujuſvis procul diſſiti. Nam interminata ſunt Iuriſdictionis ejuſmodi maritimæ ſpatia,

Tutelæ verò, ſeu Maris, cui præficitur Admirallus ut Cuſtos, Tutor, ſeu præſes ad defendendum & ſub ditione præficientis qui dominus eſt retinendum, ſpatia terminata ſunt. Atque ex diu uſitatę codicillorum formulę verbis diſertis ſatis liquet, nullũ mare præter illud quod aut Anglicanum, VVallicum, ſeu Hibernicum eſt, aut ad Angliam, VValliam & Hiberniam velut appendix ſpectat, ut provinciam tutandam in iis contineri. Vnde ſequitur, adverſorum litorum illa nomina mare interluens in codicillis non omnino deſignare ut proprium litoribus illis ſeu quoquo jure ad illa attinens, ſed limitis tranſmarini duntaxat vicem (quantum ad Maris Anglicani & Hibernici attinet) obtinere; uti etiam Ciſmarini limitis obtinent ipſa ſimul Anglię, & Hibernię nomina, quà mare ab Admirallo tutandum in codicillis denotant. Adeò etiam ut, quemadmodum *Comes litoris Saxonici per Britanniam* ſignanter ex dignitatis ſuæ nomine totius interfluentis Gallias & Britannias Maris, ut provincię ſingularis, præfectus erat (quod ſuperius a oſtenditur) & adverſi litoris nomen pro tutelę limite habuit; ita Admirallus Anglię ſummus ſeu Maris, ad imperium Anglicanum attinentis, præfectus, Normannicum, Vaſconicum, Aquitanicum, Picardicum litus ad limites tutelę ſeu pręfecturę ſuę (quatenus

a *Cap.* 6. *hujus libri.*

(quatenus provinciam Marinam Anglicani juris habet tutandam) tranſmarinos tantum in adverſis illis litoribus denotandos, in Regiis codicillis ſortiatur. Nam ſi aliter ſe habere res dicatur, quamobrem non conſtituitur tam Maris ab adverſorum horum litorum aliquo denominati præfectus, quam Anglicani, Hibernici & Wallici, ſeu *Marium regnorum Angliæ, Hiberniæ, & WValliæ, dominiorum & inſularum earundem*? Ratio eſt, quia Mare aliud, quà civiliter illud conſideratur (nam de Geographorum denominatione heic non loquimur) inter territoria in codicillis memorata ciſmarina tranſmarinaque, diffluit nullum. Vt igitur in Romana illa dignitate *Comitis litoris Saxonici per Britanniam*, litus Dignitatis limes erat tranſmarinus, ita etiam in Admiralli Angliæ ſummi præfectura (quà provinciam tantum ſortitur Marinam; ut præficientis territorium) litora illa adverſa ſeu provinciæ, quæ codicillis nominantur, tranſmarinæ Maris tutandi limites cenſendi ſunt. Id quod ex codicillorũ verbis jã animadverſis ſatis probatur dũ admittimus (ut hactenus ratiocinãdi cauſâ) adverſas illas provincias ſuâ, toto tempore quo in uſu fuit illa formula, ditione tenuiſſe, inſtar Romanorum olim, Reges Angliæ. Sed illud fit manifeſtius, dum obſervamus ita à Mariæ Reginæ ſaltẽ tempore, retenta in Præ-

fectur︠æ hujus formula eſſe provinciarum illarum nomina, ut nec locus omnino poſt eam relinquatur illorum alicui, aliud præter id, quod diximus, in codicillis ſignificandi. Scilicet eâ regnante Caleſia Gallis dedita eſt. Nec tempore ſequente ullam in adverſo circumquaque litore provinciam tenuit Anglus. Quin verò Henrici ſexti anno XXXI ſeu Chriſti MCCCCLIII, deturbati ſunt Vaſconia, Aquitania, aliiſque Galliarum provinciis Angli, ſub Carolo Francorum Rege VII. Neque poſt Henricum hunc Magiſtratus aliquis ſeu Præfectus inſignior ab Anglo ſive in Normannia ſive in Aquitania ipſa conſtitutus eſt aut commodè potuit conſtitui; Nec in Normanniâ quidem ſive poſt ſive diu ante Aquitaniam amiſſam. Verum quidem eſt in Picardiâ Comitatum Guiſnenſem, Caleſiam, & alia aliquot diu poſt manſiſſe in ditione Regum Angliæ, præter vicina in eodem agro oppida aliquot ab Henrico octavo armis parta; etiam & aliquantulum Aquitanniæ[a], annis aliquot poſt Henricum ſextum, Regi Angliæ ſubinde, ſed incertò, paruiſſe. Sed non omnino Ducatum. Nec contrà facit, interdum ſub principibus noſtris aliquot ævi recentioris, *Ducem generalem ſeu Gubernatorem omnium ſubditorum noſtrorum in Normannia* conſtitui; quo nomine ſub Elizabetha

[a] *Rot. Vaſcon.* 6 & 7. *Ed.* 4. &c. in Capella Rotulorum.

zabetha Regina [a], tum Ambroſius Comes Warwici tum Adrianus Poiningus inſignitur. Etenim hi planè copiarum, quæ illuc trajectæ Galliarum Regi ſubvenirent, imperatores fuere, nec omnino in Ducatus Normanniæ præfecturam aliquam creabantur. At verò, etiam poſt Henricum ſextum perpetuò retentum eſt, in Codicillis Præfecturæ Maritimæ ſeu Admirallatus Angliæ ſummi, Aquitaniæ nomen. Nempe per annos CLXXX, aut circiter, à tempore quo pulſi ſunt Aquitaniâ Angli; ut ex ſuperiore liquet capite. Huic demum adjectum eſt, ut ibi etiam oſtendimus, Normanniæ nomen ſub initiis Henrici octavi. Cùm tamen nec diu antea, nec omnino pòſt, Normanniam ipſam inſederit Anglus; nec aliam, præter Caleſiæ & territorii Guiſnenſis & Hammeſenſis in Picardiâ poſſeſſionem, in fœdere paulò ante cum Galliarum Rege inito [b], ipſe ſibi aſſeruerit. Ita & hæc per annos CXXII etiam in codicillis præfecturæ maritimæ ſeu Admirallatus Angliæ ſummi jam duravit, nullâ ſanè ipſius Ducatûs præfecturæ habitâ ratione, ſed litoris tantùm quod Mare domino tutandum, in Galliarum plagam, terminaret. Nam tametſi Aquitania quidem primò Angliæ & Hiberniæ nominibus in Codicillis illis, dum Anglus Aquitaniæ Ducatum

a *Rot. Pat. 4. Elizabethæ R. part. 1. in dorſo.*

b *Rot. Franciæ 2. Hen. 8.*

catum poſſidebat, acceſſit, nihilominùs non ſolùm perpetuò, etiam poſt Angli deturbationem, ad noſtra uſque tempora, itidem ea ita in Codicillorum formulâ remanſit, ſed & Normannia (quæ nunquam antea in Admirallatus Angliæ codicillis nominata fuit) adjuncta eſt; idque ſeculis aliquot poſtquàm ipſe Ducatus Anglis eſt omnino ereptus. Vnde aut Maris tutandi limitis vicem obtinent hæc nomina, aut nihil omnino ea in codicillis tot annis denotaſſe, nullâ cum ratione ut dicamus neceſſe eſt. Nam & à Mariæ Reginæ exitu uſque ad noſtra tempora, ſeu per annos LXXVII, adverſi litoris illa nomina retenta videmus in præfecturæ codicillis, dum nihil omnino in Francia ab Anglo poſſeſſum eſt; quemadmodum etiam Normanniam multò antiquiùs adjectam, ſed diu poſtquam eam poſſidere deſiderat Anglus. Nec ob Angli ad Franciæ regnum jus, inſerta hæc nomina temerè reputet quiſquam. Nimirùm totius Franciæ Reges ſe ſtylo ſolenni, ex avito jure, inſcribunt Reges Angliæ. Et Ducatus Aquitaniæ & Normanniæ ceteræque provinciæ Galliarum in codicillis hiſce memoratæ, illo regni nomine, ut minus in majori, comprehenduntur. Ceterùm ſi inde cauſa extitiſſet, certè Franciæ nomen fuiſſet Admirallo noſtro adjiciendum; etiam & alii regni illius magiſtratus

giſtratus ab Anglo inde deturbato pariter conſtituendi. Cujus rei ne veſtigium quidem ullibi extat. Atque obſervandum eſt, quamprimùm ab Admirallorum Angliæ Præfecturæ denominatione, quæ fiebat ex claſſibus & plagis quibus præerant, ad eam quæ fit ex regnorum & provinciarum nominibus in codicillis conficiendis tranſitum eſt, Aquitaniam adjectam eſſe; ut ſcilicet tam ulterior quàm citerior Maris limes litoribus deſignaretur. Eâdem ratione Normanniæ nomine poſtmodùm accedente, & cum Caleſiâ ejuſque confinio atque Aquitaniâ etiamnum retento. At verò dum ſeculis codicillorum formulâ, qua regna & provinciæ (ut ſupra oſtenſum eſt) expreſſim nominantur, anterioribus tum Normanniam tum Aquitaniam aliaſque in Galliis regiones occupabant Angliæ Reges, non alii reperiuntur Admiralli ſeu Maritimæ provinciæ præfecti ab eis conſtituti præter illos quibus Claſſes & plagæ, modo jam ante indicato, mandabantur. Scilicet tunc temporis eis, qui claſſibus Anglicanis plagiſque ita præficiebantur, totum Britannias noſtras & adverſas provincias Mare interluens, & qualiumcunque Regum Angliæ territoriorum claſſes ita, ex ſingulari in æquore Anglicani regni jure, ſubjacebant, ut aliis ejuſmodi præfectis nec locus eſſet, nec

eorum

eorum aliquis uſus. Quod ſimiliter dicendum eſt de temporibus quo Reges aliquot Angliæ etiam ipſum Franciæ regnum poſſidebant; veluti Edvvardus tertius, Henricus quintus & ſextus. Nec nuda conjectura eſt, alios eos non præfeciſſe Mari claſſibuſque præter illos quibus ex Anglicani tantum jure regni mandata eſt poteſtas (ex jure nimirùm quod totum Mare interluens complectebatur) ſed ſatis etiam probatur illud ex eo quod perpetuas illorum ſeculorum habemus tabulas publicas [a] de Officiis in Francia provinciiſque illis tranſmarinis à Regibus noſtris conſtitutis; quorum in ampliſſimo numero ne veſtigium contrarii mihi occurrit. Et ſi quæratur heic, undenam Britanniæ Aremoricæ litus (quod itidem Britanniis noſtris adverſum eſt & cum Picardico, Normannico, & Aquitanico certè ſatis conſtet totum quod Mari Anglicano & Hibernico in Franciæ regno obtenditur) omiſſum eſt; certè ſi ea quam memoravimus ratio locum habuerit, vix eſt ut dubitemus id inde eveniſſe, quia Britanniam Aremoricam Anglus non ita unquam poſſedit, ut eâ deturbatus de finibus territorii adjacentis marini ſolicitior eſſet. Territoriorum confinium domini diverſi (quales Anglus & Princeps Aremoricus olim; Nam ſuos habuit Aremorica Re-

ges

[a] *Rotuli Franciæ, Normanniæ, Vaſconiæ,* In Archivo arcis Londinenſis, *Regum ferè ſingulorum annis diſtincti.*

ges & Duces ante Carolum VIII Regem, ſub quo, anno Chriſti M C C C C X C I, regno Gallicano conjuncta eſt) fines ita plerunque diſtinctos tuentur, ut apertè ſint omnibus notiores; cum tamen ejuſmodi territoriorum idem dominus (qualis Anglus dum ſive Normanniam ſive Aquitaniam aliamve in Galliis provinciam maritimam cum Angliâ occupabat) alterutro deturbatus, id imprimis proſpicere debeat, ne præterita poſſeſſionis confuſio futuræ finium diſtinctioni fraudi ſiet. Ne igitur provinciis illis maritimis, diu ab Anglo olim poſſeſſis & poſteà ereptis, obtendi potuiſſet etiam & Mare alluens ſeu confine ſimul cum provinciis ereptum eſſe, cùm ob præteritam poſſeſſionis in eodem domino confuſionem cunctis fortè non ſatis conſtaret de finibus Maris Anglicani in litore adverſo, ut dictum eſt, poſitis; ideò ad fines illos deſignandos retentum eſt in Præfecturæ codicillis primò Aquitaniæ amiſſæ nomen, dein adjectum etiam Normanniæ. Et poſteà utrunque cum Caleſiæ & confinii nomine, pro litore Picardico, ob eandem rationem uſque in noſtra tempora perpetuò duravit. Qualis ſanè ratio ad Aremoricam attinere nequibat; uti neq; ad Flandriam, neque ad alia in Oriente adverſa litora. Quæ tamen omnia, non diſſimili ratione,

ter-

territorium Angliæ Marinum terminant. Etjam firmabunt hactenus obſervata, quæ de Admiralli officio penes Gallos ſtatim ſubjiciemus.

CAPUT XVIII.

De Admirallis Regni Gallicani, *ſeu in* adverſo litore conſtitutis; *eorum* origine, naturâ, varietate. *Mare ipſum Britannias & Gallias interluens*, *ut præficientis* territorium ſeu provinciam, eâ in præfecturâ minimè contineri, *nec quid in eâ haberi quod Regis Angliæ dominio Marino reluctetur.*

ADverſo Galliarum litore Admirallos etjam à Rege Galliarum conſtitutos nemo neſcit. Et quemadmodum in Galliâ Narbonenſi Admirallus præficitur qui rebus maritimis ibi præſit, ita etiam in adverſo nobis litore ſingula ſunt miniſteria Admiralli Aquitaniæ, Britanniæ Aremoricæ, & Normanniæ regionumque vicinarum. Latinè autem Iuriſconſultis Gallicis nuperis Admirallus apud eos dici ſolet *Præfectus Maris*, ac ſi etiam Præficienti Mare ſubjaceret; cum tamen, ſi res ritè

ritè perpendatur, præfectura illa Maris quomodocunque dicta, non præficientis aliquod dominium (ut apud Anglos) in citeriori aliquo mari (nam de Maſſilienſi, quod huc non pertinet, minimè loquimur) ſed tantummodò copiarum navalium in Mari quocunque & nautarum regimen & Iuriſdictionem in perſonas & res mobiles, quæ ſub Iudice veniant *pour raiſon ou occaſion* (quod ipſi [a] ajunt) *de faict de la mer*, id eſt, *ob cauſam aliquam à re maritimâ* ortam tantùm deſignet. Quod ut apertiùs intelligatur, eſt altiùs repetendum. Seculis in vetuſtioribus apud Gallos fuêre quidem Admiralli ſeu rerum maritimarum præfecti. Ita tamen ut eorum Scriptores de dignitatis initiis haud parùm diſcrepent. Id plerumque ajunt, reperiri ſub Carolo Magno Rotlandum *Maris Britannici* [b] (Aremoricani) *præfectum*, quem ex Eginharto vitæ Caroli ſcriptore contemporaneo petunt. Sed in Eginharto non *Maris Britannici*, ſed tantùm *Britannici litoris præfectus* expreſſè is nuncupatur, ut ſuperiore in libro [c] monuimus. Quo nomine non qui mari, ut provinciæ, præeſt, ſed qui litori ut dignitatis limiti, deſignatur. Id eſt, quales fuêre *Comites ad cuſtodiendam maritimam* [d] *deputati* illo in ævo, qui hoſtium incurſionibus è Mari reſiſterent. Etiam & *Cuſtodiam* hanc ſeu litorum Tute-

a *Arreſt. an. 1377. ſub. Carolo 5. Edict. Franc. tom. 3. tit. 2.*

b *Choppin. de Domanio Franciæ lib. 1. tit. 15. §. 11.* Paſquier en les Recerches liv. 2. cap. 14. *I. Tilius de Rebus Gallicis lib. 2. alii.*

c *Cap. 18*

d *Capitular. Caroli & Ludovici RR. lib. 5. cap. 4.*

lam ſub Regibus Carolinis paulò poſt Caroli Magni tempora *deſertam eſſe* ſcribit Autor Anonymus [a] Chronici Monaſterii Beſuenſis. Seculis verò inſequentibus, diviſo velut minutatim in plures ditiones Galliarum regno, id quod hoc nomen, ſeu regni Franciæ diu retinuit, ita anguſtiis coactum eſt, ut Narbonenſem provinciam Comites ſui juris, Aquitaniam ſeu Occiduum quod Auſtralius eſt litus cum Normanniâ Angli, Britanniam Aremoricam ſive Reges ſive Duces ejuſdem & Flandriam Comites ſui poſſiderent. Adeo ut dum ita omnis ora maritima præter Picardiam à regno illo diducta manſerit, Mare ſatis exiguum eſſet quod ei prætendebatur. Etiam & copiæ navales, quarum (antequam diffuſior acceſſit regno Gallicano regio maritima) uſus erat maximus in belli ſacri ſocietate, ſatis exiguæ. Neque Præfectus alius Admiralli nomine tunc conſtitui ibi ſolitus eſt, quàm qui pro re natâ claſſi & rei per mare bellicæ (etiam plerunque à maritimo aliquo populo, velut Liguribus aliiſve ejuſmodi mutuò acceptus) præeſſet. Reges verò ipſos nullum tunc in Mare imperium habuiſſe diſertè ſcribit Iohannes Tilius, Curiæ Pariſienſis actuarius. Verba appono [b]; *Ex quo regnum Galliæ partitionibus minutum,*

a *In Geſt. Normannorum pag. 22.*

b *De Rebus Gallicis lib. 2. adde Laurent. Bochell. in Theſauro Iuris Gallicani part. 1. pag. 90.*

nutum, & Reges in ditiones anguſtiores contracti ſunt; eò quòd potentes Vaſalli feuda ſummo cum imperio (ſi fidem exceperis) obtinebant (Rex enim Angliæ tenebat Ducatus Normanniæ & Aquitaniæ; Britanniæ ſuus Dux erat, & Flandriæ, Toloſæ, Provinciæ Comites) Reges Galliæ diu nullum imperium in Mare habuerunt, ac propterea non fuit opus Amiralis niſi cùm expeditionem in terram ſanctam ſuſceperunt: quo tempore mercenariis Genuenſibus, Hiſpanis, aliiſve finitimis peritis rei navalis uſi ſunt, ut curam devectionis ſuſciperent, nullo conſtituto in eam rem officio; eoque pacto in unicâ expeditione Amiralios plures habuerunt. Poſtquam autem Normanniâ ceſſerat Anglus, auctâ regni Gallici orâ maritima, rerum nauticarum etiam uſus aliquantulùm auctus eſt. Sub Ioannis ſcilicet & Henrici Angliæ tertii regum tempora. Vnde ſub Philippo Audace Gallorum rege, ſeu circa annum MCCLXXX, in Dignitatum Gallicarum catalogo, primum, cujus memoria poſteris eſt relicta, Admirallum ſtatuunt Enguerandum Coucæum, ut habetur apud Iohannem Feronium. Cujus dignitas qualis fuerit, ſatis inde dignoſcitur, quòd proximi ejus ſucceſſores Matthæus Momorancius & Iohannes Haricurtius copiis tantùm, pro re natâ, maritimis à Philippo Pulchro præficiantur: quemadmodũ ex eorũ diploma-

plomate [a] ſcimus. Etiam & apud Guilielmum de Nangis, hi Admirallorum nomine, uti & alii, ſub Philippo Pulchro, apud Ioannẽ de Beka [b], memorantur. Tametſi Iohanni Tilio [c] primus qui in Galliâ Admiralli dignitatem, ut officium perpetuum in rem navalem conſtitutum, geſſit, Amaurius ſit Vicecomes Narbonenſis; ſub Iohanne nempe & Carolo quinto Galliarum regibus, id eſt, ſub annum MCCCLX. aliis [d] alia de antiquitate hujus apud Gallos præfecturæ ambitioſe nimis congerentibus. Acceſſit poſtea, ſub anno MCCCCLIII, Regis Galliarum ditioni Aquitania, pulſo Henrico Angliæ ſexto. Anno autem MCCCCLXXXI Provincia Narbonenſis, MCCCCXCI Ducatus Britanniæ; & demum quicquid in Picardiâ tenuit Anglus, annis aliquot interjectis. Ita univerſa ora maritima, præter Belgium, in regni Gallicani patrimonium rediit. Inde evenit, ut præfecturæ maritimæ ſeu Admirallatus in eo poſteà quatuor fuerint in uſu, utcunque plures interdum ſimul eadem perſona obtineat. In his autem præfectura quæ ad Normannicum & Picardicum litus attinet, etiamnum dici ſolet *Admirallatus Franciæ*, eò quòd antequam Provincia Narbonenſis, Aquitania, & Britannia Aremorica regio patrimonio accedebant, ſola erat in

Fran-

a *Apud Andræã Cheſnium in Hiſt. Familiæ Momorantiæ lib. 3. pag. 183.*

b *In Chronic. Epiſcoporum Vltraject. & Com. Hollandiæ.*

c *De rebus Gallicis lib. 2. & vide Paſchaſium.* en les Recerches *lib. 2. cap. 14.*

d *Popellinier.* en l'Amiral de France.

Franciæ regno Picardiæ præfectura maritima, cui poſteà adjuncta eſt Normannia, ut provincia proxima; Ceteris tribus à Provinciis ſuis denominatis. Rem totam optimè exhibet Renatus Choppinus. *Quatuor* (inquit ille [a]) *Maris Gallici præfecti, vario nomine variiſque in oris maritimis, parem gerunt præfecturam. Priſco enim ævo, Aquitaniam Angli occupabant, Britanniam Celticam Duces, Provinciam Phocenſem Comites hæreditarii, non Galliæ Reges. Ac propterea id temporis Ammiraldus Franciæ præerat ſolùm Belgico Picardorum & Neuſtriæ Mari ad Armoricum uſque tractum. Alii verò tum privatim ſibi Principes quique delegerunt confines freti rectores, ceu Ammiraldos. Ob idque pulſis Aquitaniâ Anglis, & Provincialibus Armoriciſque in ditionem redactis Gallicæ regiæ, Princeps nil innovandum ratus, decrevit Aquitaniæ legatum & Ammiraldum: Celticæ item Britanniæ Prætorem, cum Maris præfecturâ: ſimul in Narbonenſis Galliæ Provinciâ, diſtinctè ſeparatimque. Franciſci verò Ammiraldi juridicæ ſedes præcipuæ ſtant Lutetiæ & Rothomagi.* Sic ille. Dynaſtas etiam non paucos, qui beneficii jure oras obtinent maritimas, ſuis in territoriis Admiralli poteſtatem ſortiri ſcribit paulò pòſt idem. Edicta autem & ſanctiones de Admiralli Iuriſdictione in copias, res, & perſonas maritimas, hoſticæ prædæ

[a] *De Domanio Franc. lib. 1. tit. 15. §. 13. Adde Tropelliner.* en l'Amiral de France chap. *11.*

decimis, id genus aliis quæ ad res mobiles & perſonas, navigationis qualiſcunque ratione, Imperio Franciæ ſubjacentes, attinent, habemus [a] ſub Carolis V & VI, Ludovico XII, Franciſco I, Henricis II & III, aliis Galliarum regibus. Et in hiſce interdum nominatur quidem à Rege *noſter Lieutenant* [b] *general per la mer & greves d'icelle*, id eſt, *locum tenens ſeu legatus noſter generalis per Mare & litora ejuſdem.* At verò legatus hic ſeu Præfectus (quem vocare amant) Maris, non omnino præfuit unquam Maris Gallias & Britannias interluentis parti alicui, ut provinciæ ſeu territorio Galliarum regi tuendo, (quemadmodum Angliæ Admirallus) ſed in ipſo mari copiis tantùm, perſonis, & rebus Gallicæ ditionis navalibus [c]; modo non diſſimili ab eo, quo Princeps ſupremus in alieno territorio in ſui comitatûs reos animadvertit, eoſque ut domi regit; nec tamen obtenſo in ipſo territorio ſibi dominii Iure. Quod ſanè nemo non exiſtimabit qui & Teſtimoniorum veterum, de ejuſmodi dominio apud Gallos, Defectum altumque Silentium, præter Præfecturæ apud ipſos Qualitatem, primò obſervaverit, & demum integram & per mare lituſque circumfuſum ampliſſimam ſemper Vnicoque ſub imperio exercitatam Angli poteſtatem, idque per tot

a *Edict. Regum Franciæ lib. 3. tit. 5. & Popelliner. cap. 10.*

b *Edict. Ludovici 12. 1480.*

c *Petrus Gregor. Tholoſan. in Syntagm. Iuris lib. 1. cap. 3.*

tot ſeculorum periodos, comparaverit cum ita diu disjectis diſſipatiſque in adverſo Galliarum litore Imperiis nuperâque oræ maritimæ ad regnum Gallicanum acceſſione, ſecundum ea quæ jam de illâ dicta ſunt. Teſtimonia planè nulla ſunt de dominio aliquo Maris hujus, Galliarum Regi competente, ante noſtrum ſeculum. Neque in hoc, aliorum præter Iuriſconſultos aliquot qui aut obiter aut oratoriè tantùm, non ex probationum vi aſſerendi modo, de eo loquuntur. De quibus libro diximus ſuperiore. Vbi etiam adferuntur alia, quæ rem quam heic tractamus firmant, inprimis obſervanda. Sed & adjicere jam liceat, ipſos Francorum hiſtoricos, & ſuperioris & hujus ævi, authores eſſe, Admirallos Galliarum Regibus, vetuſtioribus in ſeculis, ideo aut defuiſſe aut ſubinde (ut res obiter exigebat tantùm) fuiſſe conſtitutos, *quia* nempe *nullum in Mare imperium habuerunt*, ut expreſsè ait Tilius, loco ſupra citato. Et fruſtrà ſanè eos reprehendit Popellinerius [a], dum ait illud falſum eſſe, eò quod Normannia, Picardia, & Flandria Galli ditioni olim ſuberant. Nam ut mittam diu ſine Normanniâ & Flandriâ regnâſſe Francorum Reges, nec aliud litus præter Picardicum retinuiſſe (ut ex ſupra oſtenſis & hiſtoricorum fide paſſim liquet)

[a] l'Amiral de France chap. 9.

anne ideo ſequitur falſum eſſe, nullum in Mare imperium eos habuiſſe, eò quòd maritimus eis eſſet tractus aliquis. Non magis ſanè quàm in Galliis ideo fluminis quem eſſe dominum, quia prędia habet adjacentia. Cum receptum ſit ex jure Gallicano [a], Regem fluminum navigabilium paſſim dominum eſſe, ubi non ſingulari occupationis præſcriptione aliòve, præter adjacentis prædii poſſeſſionem, titulo, ſubdito non ceſſerint; uti etiam alibi non raro recipitur. Quod verò ad Qualitatem præfecturæ hujus apud Gallos maritimæ attinet; advertendum eſt, cùm præfecturis illuſtrioribus ſingulis locus debeatur in ampliſſimâ eorum Parlamenti Curiâ, idque ex ipſâ Præfecturæ, quà provinciam aliquam aut regimen intra regni Gallici fines primariò ſpectat, naturâ; veluti Comiti ſtabuli, Hippocomo, Magno Magiſtro, aliis: Admirallo tamen Franciæ ea ratione eſſe nullum. Quemadmodum decſum eſt ſub Henrico II [b], cum Gaſpari Collignio Admirallo Franciæ, quà Admirallus erat ſeu maritimā geſſit præfecturam, locus ejuſmodi planè eſt negatus; eidem verò, quà Inſulę (ut vocant) Franciæ ſub Rege præerat, conceſſus, Scilicet Admiralli nomine, intra regni fines pręfecturā nō geſſit primariò; ſed ex eo quod Admirallus claſſiū ſeu Maris (ſenſu jā dicto) quod

a *Sanctyon* des Couſtumes des Eaus & Foreſts *liv. 2. chap. 1. Cod. Hen. 3. lib. 16.*

b *Ann. 1552. 12. Ian.* ut notatur *in edict. Regum Franciæ tom. 3. tit. 5. in Margine. Io. Tilius lib. 2. Simon Marion in Placit. 5.*

quod extra Regis imperium eſt, in perſonas & res ratione Maris tantùm juriſdictionem exercebat, ideo hoc nomine loco erat arcendus. Vnde etiam (ut videtur) evenit quatuor quos diximus Admirallos ſingulos, provinciarum, à quibus denominari ſolent, regimen itidem ſimul ſortiri, quod ſcimus è ſupra citatis ex Choppino aliiſque qui de hâc re ſcribunt. Ita intra regni fines præfecturam primariò obtinentes, id eſt intra Galliæ litora, pari cum ceteris Regni Dignitatibus illuſtrioribus jure fruuntur. Quid quod etiam fluminum, quorum dominus eſt Rex Galliarum, regimen, non Admiralli præfecturæ, ſed ſingulari eorum qui præſides ſeu Magiſtri [a] Aquarum & Vivariorum ſilveſtrium nuncupantur, ſubeſt. Scilicet publicæ aquæ, quæ intra Regni fines, & quarum Regi eſt dominium, ad aliam dignitatem attinent; Non omnino ad Admirallum qui provinciæ ibi nulli tutandæ, ex generali officii naturâ; nedum fluminibus (ut apud Anglos) præficitur. Natura igitur primaria dignitatis hujus eſt tantùm claſſibus in mari præeſſe; unde etiam ante aliquot annos Henricus Momorancius Admirallus Franciæ, ſub ſtatuâ equeſtri Henrico patri Duci Momorancio Chantilliæ poſitâ, Latinè ſe *Navalis militiæ Magiſtrum* pro Admirallo tantum [b] appellat. Adeoque

[a] De quibus volumen grande conſcripſit *Sanctyonius.* & vide *Cod. Hen. 3. lib. 16.*

[b] *Apud Andreā Cheſnium in Hiſt.* de Familia Momoranciaca *l 5. p. 455 an. 1612.*

eoq; nec in Mari ipſo aliquid regiminis quod præficienti dominium aſſerat, unquam habuit ſive Franciæ, ſive Britanniæ, ſive Aquitaniæ à Gallo conſtitutus Admirallus; id quod itidem dicendum, hinc de Belgicæ viciniqúe litoris, illinc de litoris Cantabrici Admirallis quibuſcunque. Similis enim horum omnium, quantum ad hanc rem, fuit atque eſt autoritas. Scimus quidem dignitatem hanc in federibus [a] inter Anglum & Gallum ictis, *Admirallum Franciæ* & *Præfectum claſſis Regiæ*, quemadmodum eandem apud Anglos dignitatem *Admirallum Angliæ* & *Præfectum regiæ claſſis* pariter nuncupari ſolere. Sed ex jure diſpari dignitatem eodem nomine inſignitam eos gerere ex oſtenſis liquet. Atque ex provinciæ natura, non ex nudo nomine dignitatis qualitas æſtimanda. Et de veterum Teſtimoniorum Defectu & Præfecturæ Natura ſeu Qualitate hæc dicta heic ſunto. Iam vero quod ad Angli ampliſſimam atque integram per plurima ſecula poteſtatem ejuſque cum adverſi hujus litoris imperiis minutatim olim diviſis comparationem attinet; certiſſimum eſt ab ipſis fere Angloſaxonum initiis unicum fuiſſe per Angliam adeoque in toto, quod Germaniæ, Galliis, Cantabriæ objacet, litore imperium, idque in Heptarchiâ illâ apud ſcriptores obviâ. Nam fuit ſemper qui pluri-

[a] *Rot. Franc. 10 Hen. 8 ſeu 1518. 4. Octob. cum Frãciſco I. Rot. Feder. & Tract. Iacobi Regis cum Lud. 13. &c.*

plurimum in eâ poterat, & cui ceteri parebant, ut teſtis eſt Beda [a]. Et de eâ re inſigne eſt apud Alcuinum teſtimonium, ubi ob diſſidia inter Offam Merciorum, id eſt Heptarchiæ partis quidem ampliſſimæ ſed plerunque mediterraneæ, & Carolum Francorum regem (Magnum dictum) navigatio ita utrinque interdicta eſt [b], ut commercia omnino impedirentur; quod ne intelligi quidem poteſt, niſi Offæ etiam imperio maritima loca hæc ampliſſima paruiſſent. Immo inſcriptio, quâ Regius Offæ titulus ſolennis denotari aſſolebat, ad hunc modum ſæpe ſe habuit: *Offa* [c], *Dei gratia concedente, Rex Merciorum ſimulque in circuitu nationum.* Poſt Egberti autem tempora ſeu annum Chriſti DCCC. obvia ſatis eſt Regum ſive Anglo-ſaxonum ſive Danorum perpetua ſeries, qui ſine ullo imperii conſorte in hoc litore (niſi Edmundum Angloſaxonem & Canutum Danum, quibus aliquantiſper eſt diſpertitum regnum, fruſtrà excipias) regnarunt. Mirum igitur non eſt Reges Angliæ tam ampli litoris imperii dominos integros ac in ſolidum, per tot ſecula, Maris præjacentis regnum, ut Inſulæ appendicem, etiam tutò retinuiſſe; maximè cùm non ſolum in adverſo ſimul litore tam diu & tam latè imperitarent ipſi, verùm etiam præter eos

a *Hiſt. Eccleſ. lib. 2. cap. 5.* & vid. *Camden. in Brit. p. 97*

b *Alcuinus apud G. Malmesbur. de Geſtis regum l. 1 cap. 5. & inter Epiſt. Alcuini in Operibus ejus p. 1669.*

c *Hemmingus Ms. in Cod. Eccl. VVigorn.* in Biblio. Cotton. *fol. 44. b. & 150. &c.*

eos qui regiunculas aliquot haberent maritimas (ſic ſanè ratione diffuſi litoris imperii Anglicani habitâ, dicendas) eaſque diverſis imperiis ſubditas, non eſſent in vicinis qui ullo pacto reluctari potuiſſent. Summa eſt; cùm ante proavorum ferme memoriam litus duntaxat exiguum intra Gallicani regni fines comperiatur, nec domini provinciarum maritimarum, quibus poſteà modo jam indicato regnum illud auctum eſt, ne obtenderint quidem, ratione provinciarum illarum, adjacentis Maris dominium ſibi competiiſſe, nec ullum in veterum monumentis habeatur de ejuſmodi dominio teſtimonium, quamplurima verò de Angliæ Regum, per mille amplius annos litus totum Anglicanum latè exporrectum unico integroque ſub imperio continenter poſſidentium, dominio marino, mariſque perpetuâ, ut regni appendicis, occupatione occurrant; ſequitur horum jus heic eſſe quidem manifeſtum adeoque Admiralli Angliæ mare ipſum eſſe provinciam, tutandam velut regni partem; adverſi autem litoris Admirallos, maris præfectos, eo ſenſu quo præficientis dominium aliquod in ipſo mari, extra portus ſeu alia ejuſmodi clauſtra denotetur, nulla cum ratione eſſe dicendos. Vnde etiam aliquot abhinc ſeculis vicinæ gentes complures juris Anglicani ſatis con-

ſciæ,

ſciæ, diſertè de Reginero Grimbaldo Admirallo Regis Franciæ querebantur, eò quod *l'office del Admiralte en la mier d'Engleterre per commiſſion de Roy de France tourcenouſment empriſe & uſa un an & plux &c.* id eſt, *officium Admirallatus in mari Anglicano, ex authoritate Regis Franciæ ſibi arrogaſſet & per annum unicum exercuiſſet.* Tabulæ veteres integræ, unde illud deſumptum eſt, infrà exhibentur; Vbi plura etiam ad hanc rem facientia habes. Et de Cuſtodiâ ſeu Præfectura Maris Anglicani, ut Regii territorii ſeu Provinciæ atque Patrimonii ſacri partis, hactenus.

CAPUT XIX.

In dominio Inſularum litori Gallicano præjacentium *perpetuò à Regibus Angliæ retento, poſſeſſionem* Maris in quo ſitæ ſunt, *à Majoribus acceptam conſpici.*

Retineri etiam à vetuſtis ſeculis Maris hujus Auſtralioris poſſeſſionem ac dominium à Regibus Angliæ, non obſcurè indicatur ex Inſularum Gallico litori præjacentium dominio. Scilicet deturbato Normanniâ ipsâ Ioanne & Henrico tertio Regibus, Inſulæ

Inſulæ Cæſarea, Sarnia, (Jerſey & Garneſey vocamus) Alderneia, aliæ aliquot circumvicinæ, litori Normannico ac Aremorico præjacentes, imò intra maris ſinum quem facit hinc Aremoricum, illinc Normannicum litus, ſitæ; ſeculis ſequentibus[a]; ut ante hodieque, in Angli ditione manſerunt, quod nemo neſcit. At ſententia in Ioannem Regem, ut Normanniæ Ducem, ob Arthuri nepotis cædem lata, toto quod Normannici juris erat eum exuii volebat Gallus. Quin Normanniæ poſtea renunciavit Henricus tertius[b]. Detur ſcilicet quod vulgo recipitur, Inſulas has Normannici fuiſſe juris, ſeu ad Normanniæ Ducatum attinuiſſe. Certè & ita, neque ex ſententia eripi potuerunt, neque renuntiatione Gallo ceſſere. Quippe retenta eſt maris poſſeſſio, adeoque Inſularum in eo poſitarum; quemadmodum ferè in ipſa Anglia Prioratus non pauci, quorum regimen etiam erat Normannicum, ſub Angli tamen ditione, etiam qua Normannici Regiminis fuere, dum jura Monaſtica apud Anglos viguêre, ſemper manſerunt; utpote intra Anglicani imperii limites minime violatos ſita. Neque unde ita retineri potuiſſent Inſulæ facile intelligitur, niſi intra Anglicani in mari imperii fines locum & ipſę habuiſſent. Sed verò inprimis eſt heic adverten-

a *Rot. clauſ. 2. Hen. 3. memb. 1. part. 1. Pat. 3. Hen. 3. membr. 3. & 5.*

b *Io. Buchetus in Annalib. Aquitan. part. 4. & Cod. Vett. Federũ &c. Ms. in Archivo Fiſcali, fol. 1.*

vertendum, plurimas gentes exteras, præter Ordines Angliæ, libello publicè ſub Edvvardo I & Philippo Pulchro Regibus, in Cognitorum ab eis conſtitutorum tribunali exhibito, diſertis verbis Regem Angliæ recognoviſſe dominum ſemper fuiſſe non ſolùm Maris hujus ſed & Inſularum in eo poſitarum *par rayſon du Roialme d'Angleterre*, ſeu *ratione regni Anglicani*, ſive *quà Reges Angliæ fuere*. Quod idem ſanè eſt, ac totum, uſque in adverſa litora ſeu portus, mare hoc eis expreſſiſſime tribuere. De Libello illo plura inferius. Nec prætereundum eſt, ſub ipſum tempus, quo Inſulæ illę ita Normanniȩ Ducatu deturbato Anglo retinebantur, primum eveniſſe litoris alicujus, Picardico amplioris, Gallicano regno acceſſionem. Nam antè, Aquitanicum, Britannicum, & Normannicum aliis Principibus paruere. Aquitanicum & Normannicum Anglo, Britannicum Duci ſeu Comiti cognomini. Adeo ut nec litus ferè nec rerum navalium uſus aliquis inſignior eſſet tunc Gallo; unde facilius etiam erat avitam, quã diximus, Maris atq; Inſularum poſſeſſionẽ Anglo, poſtquã Ducatu ceſſerat, retinere. Quod ſatis etiam cõſtat ex navali prȩlio geſto inter claſſem Gallicanã (cui prȩfuit Euſtachius Monachus ſub Philippo Auguſt. Rege Galliarum) & Anglicanam, quã Philip. Albiniacus, inſula-

inſularum quas memoravimus Præfectus, & Iohannes Mareſcallus *ſemitas Maris ſolerter ſpeculantes*, regebant ſub initiis Henrici noſtri tertii. Copias ſcilicet ſubſidiarias è Galliis ad Ludovicum (poſtea Regem ejus nominis VIII) in Anglia Anglum, ex conjuratorum perfidia, impugnantem trajectura erat claſſis navium octoginta Gallicana. Hanc adgreſſa eſt Anglicana navium quadraginta. Sed *pars Francorum* (ut Rogeri Wendoverii[a] & Matthæi Pariſienſis, qui rem narrant, verbis utar) *quorum uſus non fuerat prælium navale conſerere, in brevi erat funditus infirmata.* Navali prælio Francos hactenus inaſſuetos eſſe aiunt. De Anglis verò; *Ab Anglis*, inquiunt, *bellatoribus & in marino prælio eruditis, telis confodiebantur & ſagittis, lanceis perfodiebantur, gladiis trucidabantur, navibus perforatis mergebantur, calce* (calcis pulvere in aerem jacto & venti adverſi vi in oculos Francorum impulſo) *cæcabantur, ſpes auxilii & ſuccurſus penitus evacuabatur, fuga non patebat.* Angli tunc Marino prælio eruditi, ita Mare ſuum inſulaſque in eo ſitas etiam retinebant. Nam & prælium hoc ad annum Henrici tertii ſecundum ſpectat[b] ſeu Chriſti MCCXVIII, id eſt ad ipſum ferè tempus quo primùm Normannia Anglus eſt exutus. Quod verò dici ſolet, ex Normannico jure, ſeu jure Ducatus Nor-

a Ms. in bibliot. Cotton.

b *Matth. Pariſi. pag.* 398. edit. Londin.

Normanniæ [a], primùm Inſulas has ad Anglum attinuiſſe, tam facilè negatur quàm affirmatur. Neque rationi huic vis ineſt; ſuos eas habere ſemperque habuiſſe qui Normannicos imitantur, mores; ideo Normannicas eſſe. Certè & Anglia Normannicis moribus non rarò utitur, ut gentes aliȩ interdum Romanis. Vnde tamen argumentum ejuſmodi fieri non poſſe, nemo non videt. Nec validius eſt, olim paruiſſe eas, in Eccleſiaſticis, Epiſcopo in Normannia Conſtantinenſi, uſque dum avorum memoria Epiſcopo Wintonienſi [b] ſubjicerentur. Ob loci vicinitatem commodius quidem habebatur diu regimen eccleſiaſticum è Normannia deductū. Quod initium habuiſſe ex illis ſeculis, quibus utrunque litus poſſidebat Anglus, par eſt ut credamus. Non autem magis inde ſolùm ſequitur, eas ad Normanniæ Ducatum attinuiſſe, quàm Prioratus olim non paucos in Anglia quia juris erant, in Eccleſiaſticis, exteri, ad exterorum ideò Principum imperium, non ad Regum Angliæ, quà Angliæ, ſpectaſſe. Æquè infirmum eſt quod de lingua Inſularium Normannica afferri ſolet. Corvvallenſes in Anglia, lingua ſemper uſi ſunt Cambrobritannica, ſaltem velut dialecto variata, uti etiam Aremorici in Galliis; Manniæ item Inſulæ incolæ Hibernica; unde tamen

[a] *Edvvardus* C..., *in Com. Iuris Anglic. part. 7. in Calv. caſu fol. 20 & 21, Guil. Camd. in Inſulis Brit. pag.* 855. alii, quod & admittitur in diplomatum aliquot recentiorum proœmiis, veluti *in Rot. Pat. 7. Elizab. R. part. 3.* Herelio de Carteret. *Rot Pat. 2. Iacobi part. 19. & 19. Iac. part. 24.* ubi de Inſularum privileg.

[b] *Videſis Rot. Pat. 11. Elizabethæ R. part. 8. in dorſo.*

 men

men nemo eſt hominum qui velit ſequi aut hanc Angliæ Regibus, quà Hiberniæ ſive Domini ſive Reges fucrint, parere, aut illos ex Cambro-Britannici principatus jure aliquo principibus ſuis ſubjacere. Scimus quidem non ſolum in diplomatum aliquot recentiorum prooemiis, verum etiam in ſupplicibus libellis inſularium vetuſtis, interdum inſulas illas ad Normanniæ Ducatum olim attinuiſſe, ejuſdemque juris nomine ab Angliæ Regibus retineri, obiter memorari. At verò non minus ſcimus Provinciis quæ in Galliis Regibus noſtris antiquitus hæreditario acceſſerunt (quales ſanè hæ ſunt dicendæ inſulæ ſi velut Normāniæ partes retineantur) permiſſum fuiſſe ſemper ita ſuis uti moribus priſtiniſque jurisdictionis formulis, ut ordinariæ Tribunalium Angliæ juriſdictioni [a] nunquam omnino ſubjacerent. Sic perpetuò Aquitanis, ſic Andegavis, ſic Normannis, aliis. Etiam & à ſeculis abhinc aliquot, Principibus noſtris viſum eſt, ut non alibi ac in ſacro ſuo Conſiſtorio extra inſulas, lites quæ ibi oriantur deciderentur. Cum interea certiſſimum ſit, regnantibus Edvvardo ſecundo [b] & tertio [c] (ſeculis quibus jus illud quo inſulæ hę in Regum Anglię patrimonio cenſitæ ſunt, proculdubio exploratius fuit) *Iuſtitiarii Itinerantes*, id eſt, præfecti ex jure ordinario

[a] *Vide 11. Hen. 8.* Keleway *fol. 202. plac. 19.*
[b] *Rot. Placit. de Inſulis 2. Ed. 2. & Rot. Pat. 15. Ed. 2. part. 1. memb. 21.*
[c] *Mich. 5. Ed. 3. rot. 183. corā rege, & Mich. 6. Ed. 3. rot. 181 coram Rege;* penes Camerarios Scaccar. *2. Ed. 3. fol. 5. ſeu 32. b. & Itin. Tempore Ed. 3. fol. 138. a.*

nario non rarò per Angliæ provincias omnes, quos Comitatus vocamus, ut de criminibus maximè atrocioribus, juribus Imperii ſacris uſurpatis & privilegiis injuria arrogatis aliiſque ferè rebus in forum deduci ſolitis cognoſcerent, antiquitus creati, *Juſtitiæ errantes* interdum [a] etiam nuncupati, in inſulas illas non aliter atque in Angliæ provincias emitti ſolebant; reclamantibus quidem interdum & ſupplices adverſus hujuſmodi juriſdictionem porrigentibus libellos incolis. At verò id interea certiſſimum eſt præfectorum illorum (qui & juris ſcientiſſimi) ſententiam tum fuiſſe, non ſolum vim legitimam obtinuiſſe codicillos quibus præficerentur ipſi (id quod etiam exiſtimarunt qui rebus heic tunc præerant) verum etiam, inſtar Anglicani in provinciis moris formulæ, adeò continuatas fuiſſe, per diffuſam æquoris interjacentis amplitudinem, tum ipſas inſularum invicem provincias, tum cum Anglia univerſas, ut, causâ interdum ampliatâ, non aliter ac in mediterraneis Angliæ, tam coram Rege in Anglia, id eſt, in Tribunali quod *Bancum Regis* vocitant, incolis earum quibuſcunque, quàm alterius inſulæ incolis in altera, comparendi dies præſtituerent. Quod liquet in præfectura Ioannis de Scardeburgh ſociorumque ejus ſub Edvvardo tertio [b], aliorumque

[a] *Io. Saresburiens. de Nugis Curialiũ lib. 5. c. 15 & 16.*

[b] *Mich. 5. Ed. 3. rot. 183 corã rege & Mich. 6. Ed. 3. rot. 181. corã Rege* penes Camerar. Scaccar.

decimis, id genus aliis quæ ad res mobiles & perſonas, navigationis qualiſcunque ratione, Imperio Franciæ ſubjacentes attinent, habemus [a] ſub Carolis V & VI, Ludovico XII, Franciſco I, Henricis II & III, aliis Galliarum regibus. Et in hiſce interdum nominatur quidem à Rege *noſter Lieutenant* [b] *general per la mer & greves d'icelle*, id eſt, *locum tenens ſeu legatus noſter generalis per Mare & litora ejuſdem.* At verò legatus hic ſeu Præfectus (quem vocare amant) Maris, non omnino præfuit unquam Maris Gallias & Britannias interluentis parti alicui, ut provinciæ ſeu territorio Galliarum regi tuendo (quemadmodum Angliæ Admirallus) ſed in ipſo mari copiis tantùm, perſonis, & rebus Gallicæ ditionis navalibus [c]; modo non diſſimili ab eo, quo Princeps ſupremus in alieno territorio in ſui comitatûs reos animadvertit, eoſque ut domi regit; nec tamen obtenſo in ipſo territorio ſibi dominii Iure. Quod ſanè nemo non exiſtimabit qui & Teſtimoniorum veterum, de ejuſmodi dominio apud Gallos, Defectum altumque Silentium, præter Præfecturæ apud ipſos Qualitatem, primò obſervaverit, & demum integram & per mare lituſque circumfuſum ampliſſimam ſemper Vnicoque ſub imperio exercitatam Angli poteſtatem, idque per

a *Edict. Regum Franciæ lib. 3. tit. 5. & Popelliner. cap. 10.*

b *Edict. Ludovici 12. 1480.*

c *Petrus Gregor. Tholoſan. in Syntagm. Iuris lib. 1. cap. 3.*

tot ſeculorum periodos, comparaverit cum ita diu disjectis diſſipatiſque in adverſo Galliarum litore Imperiis nuperâque oræ maritimæ ad regnum Gallicanum acceſſione, ſecundum ea quæ jam de illâ dicta ſunt. Teſtimonia planè nulla ſunt de dominio aliquo Maris hujus, Galliarum Regi competente, ante noſtrum ſeculum. Neque in hoc, aliorum præter Iuriſconſultos aliquot qui aut obiter aut oratoriè tantùm, non ex probationum vi aſſerendi modo, de eo loquuntur. De quibus libro diximus ſuperiore. Vbi etiam adferuntur alia, quæ rem quam heic tractamus firmant, inprimis obſervanda. Sed & adjicere jam liceat, ipſos Francorum hiſtoricos, & ſuperioris & hujus ævi, authores eſſe, Admirallos Galliarum Regibus, vetuſtioribus in ſeculis, ideo aut defuiſſe aut ſubinde (ut res obiter exigebat tantùm) fuiſſe conſtitutos, *quia* nempe *nullum in Mare imperium habuerunt*, ut expreſsè ait Tilius, loco ſupra citato. Et fruſtrà ſanè eos reprehendit Popellinerius [a], dum ait illud falſum eſſe, eò quod Normannia, Picardia, & Flandria Galli ditioni olim ſuberant. Nam ut mittam diu ſine Normanniâ & Flandriâ regnâſſe Francorum Reges, nec aliud litus præter Picardicum retinuiſſe (ut ex ſupra oſtenſis & hiſtoricorum fide paſſim liquet) anne

[a] l'Amiral de France chap. 9.

anne ideo ſequitur falſum eſſe, nullum in Mare imperium eos habuiſſe, eò quòd maritimus eis eſſet tractus aliquis. Non magis ſanè quàm in Galliis ideo fluminis quem eſſe dominum, quia prędia habet adjacentia. Cum receptum ſit ex jure Gallicano [a], Regem fluminum navigabilium paſſim dominum eſſe, ubi non ſingulari occupationis præſcriptione aliòve, præter adjacentis prædii poſſeſſionem, titulo, ſubdito non ceſſerint; uti etiam alibi non rarò recipitur. Quod verò ad Qualitatem præfecturæ hujus apud Gallos maritimæ attinet; advertendum eſt, cùm præfecturis illuſtrioribus ſingulis locus debeatur in ampliſſimâ eorum Parlamenti Curiâ, idque ex ipſâ Præfecturæ, quà provinciam aliquam aut regimen intra regni Gallici fines primariò ſpectat, naturâ: veluti Comiti ſtabuli, Hippocomo, Magno Magiſtro, aliis: Admirallo tamen Franciæ ea ratione eſſe nullum. Quemadmodum deciſum eſt ſub Henrico II [b], cum Gaſpari Collignio Admirallo Franciæ, quà Admirallus erat ſeu maritimã geſſit præfecturam, locus ejuſmodi planè eſt negatus; eidem verò, quà Inſulę (ut vocant) Franciæ ſub Rege præerat, conceſſus. Scilicet Admiralli nomine, intra regni fines prę fecturã nõ geſſit primariò; ſed ex eo quod Admirallus claſſiũ ſeu Maris (ſenſu jã dicto) quod

[a] *Sanctyon* des Couſtumes des Eaus & Foreſts *liv. 2. chap. 1. Cod. Hen. 3. lib. 16.*

[b] *Ann. 1552. 12. Ian.* ut notatur *in edict. Regum Franciæ tom. 3. tit. 5. in Margine. Io. Tilius lib. 2. Simon Marion in Placit. 5.*

quod extra Regis imperium eſt, in perſonas & res ratione Maris tantùm juriſdictionem exercebat, ideo hoc nomine loco erat arcendus. Vnde etiam (ut videtur) evenit quatuor quos diximus Admirallos ſingulos, provinciarum, à quibus denominari ſolent, regimen itidem ſimul ſortiri, quod ſcimus è ſupra citatis ex Choppino aliiſque qui de hâc re ſcribunt. Ita intra regni fines præfecturam primariò obtinentes, id eſt intra Galliæ litora, pari cum ceteris Regni Dignitatibus illuſtrioribus jure fruuntur. Quid quod etiam fluminum, quorum dominus eſt Rex Galliarum, regimen, non Admiralli præfecturæ, ſed ſingulari eorum qui præſides ſeu Magiſtri [a] Aquarum & Vivariorum ſilveſtrium nuncupantur, ſubeſt. Scilicet publicæ aquæ, quæ intra Regni fines, & quarum Regi eſt dominium, ad aliam dignitatem attinent; Non omnino ad Admirallum qui provinciæ ibi nulli tutandæ, ex generali officii naturâ; nedum fluminibus (ut apud Anglos) præficitur. Natura igitur primaria dignitatis hujus eſt tantùm claſſibus in mari præeſſe; unde etiam ante aliquot annos Henricus Momorancius Admirallus Franciæ, ſub ſtatuâ equeſtri Henrico patri Duci Momorancio Chantilliæ poſitâ, Latinè ſe *Navalis militiæ Magiſtrum* pro Admirallo tantum [b] appellat. Adeoque

[a] De quibus volumen grande conſcripſit *Sanctyonius*. & vide *Cod. Hen. 3. lib. 16.*

[b] *Apud Andreā Cheſnium in Hiſt.* de Familia Momoranciaca *l. 5. p. 455 an. 1612.*

eoq; nec in Mari ipſo aliquid regiminis quod præficienti dominium aſſerat, unquam habuit ſive Franciæ, ſive Britanniæ, ſive Aquitaniæ à Gallo conſtitutus Admirallus; id quod itidem dicendum, hinc de Belgicæ vicinique litoris, illinc de litoris Cantabrici Admirallis quibuſcunque. Similis enim horum omnium, quantum ad hanc rem, fuit atque eſt autoritas. Scimus quidem dignitatem hanc in fœderibus [a] inter Anglum & Gallum ictis, *Admirallum Franciæ* & *Præfectum claſſis Regiæ*, quemadmodum eandem apud Anglos dignitatem *Admirallum Angliæ* & *Præfectum regiæ claſſis* pariter nuncupari ſolere. Sed ex jure diſpari dignitatem eodem nomine inſignitam eos gerere ex oſtenſis liquet. Atque ex provinciæ natura, non ex nudo nomine dignitatis qualitas æſtimanda. Et de veterum Teſtimoniorum Defectu & Præfecturæ Naturа ſeu Qualitate hæc dicta heic ſunto. Iam vero quod ad Angli ampliſſimam atque integram per plurima ſecula poteſtatem ejuſque cum adverſi hujus litoris imperiis minutatim olim diviſis comparationem attinet; certiſſimum eſt ab ipſis fere Angloſaxonum initiis unicum fuiſſe per Angliam adeoque in toto, quod Germaniæ, Galliis, Cantabriæ objacet, litore imperium, idque in Heptarchiâ illâ apud ſcriptores obviâ. Nam fuit ſemper qui pluri-

[a] *Rot. Franc. 10 Hen. 8 ſeu 1518. 4. Octob. cum Frãciſco I. Rot. Fœder. & Tract. Iacobi Regis cum Lud. 13. &c.*

plurimum in eâ poterat, & cui ceteri parebant, ut teſtis eſt Beda [a]. Et de eâ re inſigne eſt apud Alcuinum teſtimonium, ubi ob diſſidia inter Offam Merciorum, id eſt Heptarchiæ partis quidem ampliſſimæ ſed plerunque mediterraneæ, & Carolum Francorum regem (Magnum dictum) navigatio ita utrinque interdicta eſt [b], ut commercia omnino impedirentur; quod ne intelligi quidem poteſt, niſi Offæ etiam imperio maritima loca hæc ampliſſima paruiſſent. Immo inſcriptio, quâ Regius Offæ titulus ſolennis denotari aſſolebat, ad hunc modum ſæpe ſe habuit: *Offa* [c], *Dei gratia concedente, Rex Merciorum ſimulque in circuitu nationum.* Poſt Egberti autem tempora ſeu annum Chriſti DCCC. obvia ſatis eſt Regum ſive Anglo-ſaxonum ſive Danorum perpetua ſeries, qui ſine ullo imperii conſorte in hoc litore (niſi Edmundum Angloſaxonem & Canutum Danum, quibus aliquantiſper eſt diſpertitum regnum, fruſtrà excipias) regnarunt. Mirum igitur non eſt Reges Angliæ tam ampli litoris imperii dominos integros ac in ſolidum, per tot ſecula, Maris præjacentis regnum, ut Inſulæ appendicem, etiam tutò retinuiſſe; maximè cùm non ſolum in adverſo ſimul litore tam diu & tam latè imperitarent ipſi, verùm etiam præter eos

a *Hiſt. Eccleſ. lib. 2. cap. 5.* & vid. *Camden. in Brit. p. 97*

b *Alcuinus apud G. Malmesbur. de Geſtis regum l. 1 cap. 5. & inter Epiſt. Alcuini in Operibus ejus p. 1669.*

c *Hemmingus Ms. in Cod. Eccl. VVigorn.* in Biblio. Cotton. *fol. 44. b. & 150. &c.*

ſciæ, diſertè de Reginero Grimbaldo Admirallo Regis Franciæ querebantur, eò quod *l'office del Admiralte en la mier d'Engleterre per commiſſion de Roy de France tourcenouſment emprist & uſa un an & plux &c.* id eſt, *officium Admirallatus in mari Anglicano, ex authoritate Regis Franciæ ſibi arrogaſſet & per annum unicum exercuiſſet.* Tabulæ veteres integræ, unde illud deſumptum eſt, infrà exhibentur; Ubi plura etiam ad hanc rem facientia habes. Et de Cuſtodiâ ſeu Præfectura Maris Anglicani, ut Regii territorii ſeu Provinciæ atque Patrimonii ſacri partis, hactenus.

CAPUT XIX.

In dominio Inſularum litori Gallicano præjacentium *perpetuò à Regibus Angliæ retento*, *poſſeſſionem* Maris in quo ſitæ ſunt, *à Majoribus acceptam conſpici.*

RE tineri etiam à vetuſtis ſeculis Maris hujus Auſtralioris poſſeſſionem ac dominium à Regibus Angliæ, non obſcurè indicatur ex Inſularum Gallico litori præjacentium dominio. Scilicet deturbato Normanniâ ipsâ Ioanne & Henrico tertio Regibus, Inſulæ

Inſulæ Cæſarea, Sarnia, (Jerſey & Garneſey vocamus) Alderneia, aliæ aliquot circumvicinæ, litori Normannico ac Aremorico præjacentes, imò intra maris ſinum quem facit hinc Aremoricum, illinc Normannicum litus, ſitæ, ſeculis ſequentibus[a], ut ante hodieque, in Angli ditione manſerunt, quod nemo neſcit. At ſententia in Ioannem Regem, ut Normanniæ Ducem, ob Arthuri nepotis cædem lata, toto quod Normannici juris erat eum exui volebat Gallus. Quin Normanniæ poſtea renunciavit Henricus tertius[b]. Detur ſcilicet quod vulgo recipitur, Inſulas has Normannici fuiſſe juris, ſeu ad Normanniæ Ducatum attinuiſſe. Certè & ita, neque ex ſententia eripi potuerunt, neque renuntiatione Gallo ceſſere. Quippe retenta eſt maris poſſeſſio, adeoque Inſularum in eo poſitarum; quemadmodum ferè in ipſa Anglia Prioratus non pauci, quorum regimen etiam erat Normannicum, ſub Angli tamen ditione, etiam qua Normannici Regiminis fuere, dum jura Monaſtica apud Anglos viguêre, ſemper manſerunt; utpote intra Anglicani imperii limites minime violatos ſita. Neque unde ita retineri potuiſſent Inſulæ facile intelligitur, niſi intra Anglicani in mari imperii fines locum & ipſę habuiſſent. Sed verò inprimis eſt heic adverten-

a Rot. clauſ. 2. Hen. 3. memb. 1. part. 1. Pat. 3. Hen. 3. membr. 3. & 5.

b Io. Buchetus in Annalib. Aquitan. part. 4. & Cod. Vett. Federũ &c. Ms. in Archivo Fiſcali, fol. 1.

vertendum, plurimas gentes exteras, præter Ordines Angliæ, libello publicè ſub Edvvardo I & Philippo Pulchro Regibus, in Cognitorum ab eis conſtitutorum tribunali exhibito, diſertis verbis Regem Angliæ recognoviſſe dominum ſemper fuiſſe non ſolùm Maris hujus ſed & Inſularum in eo poſitarum *par rayſon du Roialme d'Angleterre*, ſeu *ratione regni Anglicani*, ſive *quà Reges Angliæ fuere.* Quod idem ſanè eſt, ac totum, uſque in adverſa litora ſeu portus, mare hoc eis expreſſiſſime tribuere. De Libello illo plura inferius. Nec prætereundum eſt, ſub ipſum tempus, quo Inſulæ illę ita Normannię Ducatu deturbato Anglo retinebantur, primum eveniſſe litoris alicujus, Picardico amplioris, Gallicano regno acceſſionem. Nam antè, Aquitanicum, Britannicum, & Normannicum aliis Principibus paruere. Aquitanicum & Normannicum Anglo, Britannicum Duci ſeu Comiti cognomini. Adeo ut nec litus ferè nec rerum navalium uſus aliquis inſignior eſſet tunc Gallo; unde facilius etiam erat avitam, quã diximus, Maris atq; Inſularum poſſeſſionẽ Anglo, poſtquã Ducatu ceſſerat, retinere. Quod ſatis etiam cõſtat ex navali pręlio geſto inter claſſem Gallicanã (cui prę fuit Euſtachius Monachus ſub Philippo Auguſt. Rege Galliarum) & Anglicanam, quã Philip. Albiniacus, inſula-

inſularum quas memoravimus Præfectus, & Iohannes Mareſcallus *ſemitas Maris ſolerter ſpeculantes*, regebant ſub initiis Henrici noſtri tertii. Copias ſcilicet ſubſidiarias è Galliis ad Ludovicum (poſtea Regem ejus nominis VIII) in Anglia Anglum, ex conjuratorum perfidia, impugnantem trajectura erat claſſis navium octoginta Gallicana. Hanc adgreſſa eſt Anglicana navium quadraginta. Sed *pars Francorum* (ut Rogeri Wendoverii [a] & Mathæi Pariſienſis, qui rem narrant, verbis utar) *quorum uſus non fuerat prælium navale conſerere, in brevi erat funditus infirmata.* Navali prælio Francos hactenus inaſſuetos eſſe aiunt. De Anglis verò; *Ab Anglis*, inquiunt, *bellatoribus & in marino prælio eruditis, telis confodiebantur & ſagittis, lanceis perfodiebantur, gladiis trucidabantur, navibus perforatis mergebantur, calce* (calcis pulvere in aerem jacto & venti adverſi vi in oculos Francorum impulſo) *cæcabantur, ſpes auxilii & ſuccurſus penitus evacuabatur, fuga non patebat.* Angli tunc Marino prælio eruditi, ita Mare ſuum inſulaſque in eo ſitas etiam retinebant. Nam & prælium hoc ad annum Henrici tertii ſecundum ſpectat [b] ſeu Chriſti MCCXVIII, id eſt ad ipſum ferè tempus quo primùm Normannia Anglus eſt exutus. Quod verò dici ſolet, ex Normannico jure, ſeu jure Ducatus Nor-

[a] *Ms. in* bibliot. Cotton.

[b] *Matth. Pariſi. pag.* 398. edit. Londin.

Normanniæ [a], primùm Inſulas has ad Anglum attinuiſſe, tam facilè negatur quàm affirmatur. Neque rationi huic vis ineſt; ſuos eas habere ſemperque habuiſſe qui Normannicos imitantur, mores; ideo Normannicas eſſe. Certè & Anglia Normannicis moribus non raro utitur, ut gentes aliȩ interdum Romanis. Vnde tamen argumentum ejuſmodi fieri non poſſe, nemo non videt. Nec validius eſt, olim paruiſſe eas, in Eccleſiaſticis, Epiſcopo in Normannia Conſtantinenſi, uſque dum avorum memoria Epiſcopo Wintonienſi [b] ſubjicerentur. Ob loci vicinitatem commodius quidem habebatur diu regimen eccleſiaſticum è Normannia deductū. Quod initium habuiſſe ex illis ſeculis, quibus utrunque litus poſſidebat Anglus, par eſt ut credamus. Non autem magis inde ſolùm ſequitur, eas ad Normanniæ Ducatum attinuiſſe, quàm Prioratus olim non paucos in Anglia quia juris erant, in Eccleſiaſticis, exteri, ad exterorum ideò Principum imperium, non ad Regum Angliæ, quà Angliæ, ſpectaſſe. Æquè infirmum eſt quod de lingua Inſularium Normannica afferri ſolet. Corvvallenſes in Anglia, lingua ſemper uſi ſunt Cambrobritannica, ſaltem velut dialecto variata, uti etiam Aremorici in Galliis; Maniæ item Inſulæ incolæ Hibernica; unde ta-

A a men

[a] *Edvvardus* C[illegible], *in Com. Iuris Anglic. part. 7. in Calv. caſu fol.* 20 *&* 21, *Guil. Camd. in Inſulis Brit. pag.* 855. alii, quod & admittitur in diplomatum aliquot recentiorum procemiis, veluti *in Rot. Pat.* 7. *Elizab. R. part.* 3. Herelio de Carteret. *Rot Pat.* 2. *Iacobi part.* 19. *&* 10. *Iac. part.* 24. ubi de Inſularum privileg.

[b] *Videſis Rot. Pat.* 11. *Elizabethæ R. part.* 8. *in dorſo.*

men nemo eſt hominum qui velit ſequi aut hanc Angliæ Regibus, quà Hiberniæ ſive Domini ſive Reges fuerint, parere, aut illos ex Cambro-Britannici principatus jure aliquo principibus ſuis ſubjacere. Scimus quidem non ſolum in diplomatum aliquot recentiorum procœmiis, verum etiam in ſupplicibus libellis inſularium vetuſtis, interdum inſulas illas ad Normanniæ Ducatum olim attinuiſſe, ejuſdemque juris nomine ab Angliæ Regibus retineri, obiter memorari. At verò non minus ſcimus Provinciis quæ in Galliis Regibus noſtris antiquitus hæreditario acceſſerunt (quales ſanè hæ ſunt dicendæ inſulæ ſi velut Normāniæ partes retineantur) permiſſum fuiſſe ſemper ita ſuis uti moribus priſtiniſque juriſdictionis formulis, ut ordinariæ Tribunalium Angliæ juriſdictioni [a] nunquam omnino ſubjacerent. Sic perpetuò Aquitanis, ſic Andegavis, ſic Normannis, aliis. Etiam & à ſeculis abhinc aliquot, Principibus noſtris viſum eſt, ut non alibi ac in ſacro ſuo Conſiſtorio extra inſulas, lites quæ ibi oriantur deciderentur. Cum interea certiſſimum ſit, regnantibus Edvvardo ſecundo [b] & tertio [c] (ſeculis quibus jus illud quo inſulæ hę in Regum Anglię patrimonio cenſitæ ſunt, proculdubio exploratius fuit) *Iuſtitiarii Itinerantes*, id eſt, præfecti ex jure ordinario

[a] *Vide 11. Hen. 8.* Belknap *fol. 202. plac. 19.*
[b] *Rot. Placit. de Inſulis 2. Ed. 2. & Rot. Pat. 15. Ed. 2. part. 1. memb. 21.*
[c] *Mich. 5. Ed. 3. rot. 183. corã rege, & Mich. 6. Ed. 3. rot. 181 coram Rege;* penes Camerarios Scaccar. *2. Ed. 3. fol. 5. ſeu 32. b. & Itin. Tempore Ed. 3. fol. 138. a.*

nario non raro per Angliæ provincias omnes, quos Comitatus vocamus, ut de criminibus maximè atrocioribus, juribus Imperii ſacris uſurpatis & privilegiis injuria arrogatis aliiſque ferè rebus in forum deduci ſolitis cognoſcerent, antiquitus creati, *Juſtitiæ errantes* interdum [a] etiam nuncupati, in inſulas illas non aliter atque in Angliæ provincias emitti ſolebant; reclamantibus quidem interdum & ſupplices adverſus hujuſmodi juriſdictionem porrigentibus libellos incolis. At verò id interea certiſſimum eſt præfectorum illorum (qui & juris ſcientiſſimi) ſententiam tum fuiſſe, non ſolum vim legitimam obtinuiſſe codicillos quibus præficerentur ipſi (id quod etiam exiſtimarunt qui rebus heic tunc præerant) verum etiam, inſtar Anglicani in provinciis moris formulæ, adeò continuatas fuiſſe, per diffuſam æquoris interjacentis amplitudinem, tum ipſas inſularum invicem provincias, tum cum Anglia univerſas, ut, causâ interdum ampliatâ, non aliter ac in mediterraneis Angliæ, tam coram Rege in Anglia, id eſt, in Tribunali quod *Bancum Regis* vocitant, incolis earum quibuſcunque, quàm alterius inſulæ incolis in altera, comparendi dies præſtituerent. Quod liquet in præfectura Ioannis de Scarbeburgh ſociorumque ejus ſub Edvvardo tertio [b], aliorumque

a *Io. Saresburiens. de Nugis Curialiũ lib. 5. c. 15 & 16.*

b *Mich. 5. Ed. 3. rot. 183 corã rege & Mich. 6. Ed. 3. rot. 181. corã Rege* penes Camerar. Scaccar.

rumque[a] illius ſeculi. Atqui inauditum eſt, puto, ex ampliatione ejuſmodi, jure noſtro ordinario præſtitui tempus comparendi alibi quàm in loco ejuſdem juris (quà in Regis patrimonio habetur) cujus & ipſe eſt è quo ita quis amandatur. Neque ejuſmodi quid, ne tentatum quidem, memini, in provinciis quę in ſacro Imperii Anglicani patrimonio neutiquam habitæ, ab Anglo tamen alio titulo poſſeſſæ ſunt; veluti Andegaviæ, Normanniæ, ac Aquitaniæ Ducatus, ejuſmodi aliæ. Accedat etiam in vetuſtioribus aliquot Regum noſtrorum diplomatis, quibus firmantur Inſularibus privilegia[b] omnimoda, ea non ſemel deſignari per ejuſmodi privilegia quibus gaviſi fuerint ipſi *ſeu anteceſſores ſeu prædeceſſores ſui ſub obedientia aliquorum progenitorum noſtrorum Regum Angliæ exiſtentium.* Certè ſi Ducatus Normanniæ partem inſulas illas fuiſſe tum creditum fuiſſet, dubitari vix poteſt quin acceſſiſſet etiam *ſeu Ducum Normanniæ* quod in recentioribus aliquot diplomatis[c] occurrit quidem, ita tamen ut etiam in ipſis, *in fide & obedientia Coronæ noſtræ Angliæ* expreſſim dicantur inſulę illæ, idque meritiſſimò, retinendæ. Quin, ſub Edvvardo tertio Rege[d], libellis ipſorum inſularium ſupplicibus quos, in comitiis Parlamentariis Regi, de privilegiis ſuis moribuſque tempore omnem

a *Rot. Placit. de Inſul.* 2. *Ed.* 2. *Rot.* 30 *in dorſo*; in arce Lond.

b *Rot. Pat.* 2. *Ed.* 6. *par.* 7 ubi Inſpeximus 1. *Henric.* 8. *&c.*

c *Rot. pat.* 2. *Iacobi part.* 19.

d *In Rot.* 5 *&* 6. *Ed.* 3 paulo ante *citatis.*

omnem memoriam excedente ſtabilitis, exhibebant, annectuntur mores Inſularum aliquot in quibus hi occurrunt, *Item quod nullus de libero tenemento ſuo, quod annum & diem pacificè tenuerit, ſine Brevi domini Regis de Cancellaria, de tenemento & tenente faciente mentionem, reſpondere debeat. Item quod non debeant coram Iuſtitiariis domini regis, ad aſſiſas capiendas aſſignatis, reſpondere antequam tranſcripta commiſſionum eorundem ſub ſigillis ſuis eis liberent. Item quod Iuſtitiarii per commiſſionem Dominis Regis ad aſſiſas capiendas hic aſſignati non debeant placita hic tenere ultra ſpatium trium ſeptimanarum.* Certè mores hi vetuſti etiam ita reſipere videntur perinde ac ſi ex Anglicani imperii Iure, non Normannico, Regibus noſtris atque Iuriſdictioni eorum ordinariæ ſubjacuiſſent inſulæ illæ; tametſi inſulares eiſdem libellis Normanniæ vicinæ partem ſe fuiſſe ſimul interſerant. Quid quod etiam inſula Serka ab Elizabetha Regina [a] conceſſa fuerit Herelio de *Carteret* ſibi & hæredibus ſuis poſſidenda ſub clientelæ fiduciariæ formula quam *in Capite* vocitamus, id eſt planiſſime velut ſacri Imperii Anglicani Patrimonii feodum; utcunque obiter, ne dicam oſcitanter, in conceſſionis diplomate intra Ducatum Normanniæ exiſtere admittatur. Cùm autem in federe Carnutenſi renuncia-

[a] *Rot. Pat. 7. Eliz. part. 3.*

bat Edvvardus tertius Normaniæ aliiſque aliquot regionibus Galliæ maritimis, adjectum eſt, ne de Inſulis controverſia maneret, eum retenturum tamen quaſcunque Inſulas tunc poſſideret, ſive regionibus quas retineret præjacerent,[a] ſive aliis. Nam id imperii Marini ratio poſtulabat. Etiam tum Cæſarea tum Sarnia *ad regnum Angliæ attinere*, & *regno Angliæ adjacere*[b], ut Vectis & Mannia, dicuntur in Federibus aliquot inter Angliæ reges & principes exteros initis. Inſulas item has conceſſit olim Henricus quintus Rex[c] Ioanni fratri ſuo, Duci Bedfordiæ, *abſque aliquo nobis vel hæredibus noſtris reddendo, aliqua prærogativa regia pro aliqua alia tenura de nobis extra dictas inſulas tenta quæ ad dictas inſulas caſtra ſive dominia aliqualiter pertinere poterit non obſtante.* Quæ verba jus aliquod Ducale ne admittere quidem videntur. Et velut arra ſeu pignus dominii Marini cum inſularum conjuncti erat forſan mos ille vetus quo *totus piſcis per piſcatores inſularum noſtrarum* (ita loquitur in ſacris ſcriniis[d] Edvvardus Rex tertius) *de* Gerneſey/ Jereſey/ Serk & Aureney *in mari inter feſta Paſchæ & S. Michaelis captus ſecundum conſuetudinem partium illarum ad nos pro rationabili pretio inde ſolvendo dignoſcitur pertinere; & quod dicti piſcatores totum piſcem per ipſos inter feſta prædicta captum uſque*

certa

a *Th. VValſingã 1360. ſeu 34. Ed. 3.*

b *Feder. 1542. Inter Caſ. & Hen. 8. & Fed. 1585 inter Elizab. Reg. & ordines federatos Belgii;* quorum tranſſumpta *in* Biblio. Cotton.

c *Rot. Franc. 3. Hen. 5. membr. 6. num. 12. Nov. 27.*

d *Rot. Finium 31. Ed. 3. memb. 18*

certa loca in eiſdem inſulis deputata deferre tenentur, ut miniſtri Cuſtodis Inſularum prædictarum inde capere poſſint, ad opus noſtrum, pro pretio hujuſmodi quod viderint expedire. Nec contemnendum eſt ſanè id, quod in Chronicis Cœnobii Theokesburienſis occurrit de Henrico de *Bello campo*, Duce Warvvici, in dignitatem Regis, ab Henrico rege ſexto, non ſolum Inſulæ Vectis, verum & Sarniæ & Cæſareæ, ad quas ceteræ in hoc tractu civiliter ſpectant, creato. De Inſula Vecti idem memorat vir optimus Guilielmus Camdenus [a] idque ex eodem codice. At verò codex ipſe [b] ad hunc modum; *Obiit autem dominus Henricus Nobilis Dux VVarvvichiæ & primus Comes Angliæ, Dominus* le Diſpenſer *& de* Abergebenny, *Rex de inſulis* Wight *&* Gardſey *&* Jardſey, *dominus quoque caſtri Briſtoliæ cum ſuis annexis 3. Idus Iunii A. D.* 1446. *anno ætatis ſuæ* 22. *apud caſtrum de Hanleya, & ſepultus eſt in medio Chori Theokesburiæ.* Et paulò ante, de eodem; *Coronatus eſt in Regem de* Wight *manu regia,* eo in loco nulla ceterarum inſularum expreſſa habita mentione, ſed illis cum hac pari, quà Regum Angliæ patrimonii pars fuerunt, jure cenſitis. At verò credendum non eſt inſulas illas Normannico litori præjacentes in regnum, utcunque imperio Anglicano ſubjectum, ita converſas fuiſſe,

[a] *In Britan. p.* 200 *&* 430.

[b] *Ms. in* bibliot. Cotton.

 niſi

niſi & qui converterint etiam ipſi ſuperiori, quam Ducatus titulo, eaſdem ſe antea poſſediſſe exiſtimaſſent; id eſt, planè regio. Quemadmodum Richardus rex ſecundus cum Robertum Comitem Oxoniæ (qui & Marchio Dubliniæ & Dux Hiberniæ fuit) Regem [a] Hiberniæ creare deſtinarat, ſe interea inſulam illam non minore quam Regis (tametſi Domini nomen tunc, uti etiam uſque ad Henrici octavi tempora poſteriora, Regis ibi vicem [b] omninò ſuppleret) titulo ac dignitate poſſidere proculdubio non dubitavit. Ita Inſulas illas ac mare circum jacens cum Angliæ regno unici Imperii Corpus, utcunque diverſis illæ uterentur moribus, conſtituiſſe meritò exiſtimatum eſt. Quo etiam ſpectat ſingulare earum, flagrante inter circumvicinas gentes bello, jus, induciarum beneficio ex regum Angliæ indultu, per ipſum mare, gaudendi, de quo plura inferius [c]. Atque in Tabulis forenſibus quæ acta *Juſtitiariorum*, quos diximus, *Itinerantium* continent, *Placita Coronæ* (quæ phraſis Anglicanum imperium indicat) ſępiſſimè occurrunt. Item in actionibus [d], formulæ illæ, *ſpreta dignitate Coronæ domini regis*, & *dominus rex ſeiſitus fuit de prædicta advocatione tempore pacis ut de feodo & jure Coronæ ſua*, ejuſmodi aliæ non paucę habentur, quę jus Ducale non ſapiunt.

Accedat

a *Tho. VValſing. in Rich. 2 anno 1386 pag. 352.* edit. Londin.

b *Statut. Hibern. 33 Hen. 8. cap. 1.*

c *Cap. 22.*

d *Rot. Placit. de Inſulis, 2 Ed. 2. rot. 21 & 30 &c.* in arce Londin.

Accedat inſuper non ſolùm quæ Normannico litori, ſed etiam quę Aquitanico objacent, Inſularum jus ita olim retinuiſſe Anglum (velut poſſeſſionis ſuæ etiam ejuſdem Maris, quà ad Anglicani regni patrimonium attineret, pignus ſeu comitem) ut Henricus noſter tertius, utcunque non exiguæ Aquitaniæ parti renunciaret, inſulam tamen præjacentem illam (non minus in Occidente, ac Rhodum olim, ob leges Navales [a], celebrē) Vliarim ſcilicet, vulgò *Oleron* dictam, Edvvardo filio primogenito conceſſerit poſſidendam in poſterum, nunquam non ut Anglicani patrimonii ſacri appendicem. Conceſſioni nempe adjecta eſt clauſula, *ita* [b] *quòd eadem inſula ſemper remaneat Coronæ Angliæ, & nunquam alienetur ab eâdem.* Literis item ad Vliarenſes datis, *nolumus*, inquit [c], *vos à Corona Angliæ ullatenus ſegregare.* Quin annis aliquot ante, Vaſconiam (ſeu Aquitanici litoris maritima) Edvvardo Principi ſimiliter quidem conceſſerat [d], *ut integrè remaneat Coronæ Angliæ in perpetuum.* Adeò ſingulari voluit tam maritima quàm inſulam hanc jure ab eodem poſſideri, neque ullo pacto magis ac ipſum Mare, quo pulſabantur, ab Imperio Anglicano disjungi. Et tametſi poſtmodum tum hæc inſula tum aliæ aliquot circumvicinæ, idque à multis abhinc ſeculis, litora Gallicana quæ

a De quibus, Conſulas *cap.* 24.

b *Cod. Vet. Federum, &c. Ms. anno* 1259. *penes Camerarios Scaccarii.*

c *Cod. vet. Ms. in* Biblioth. Cotton. *de rebus Aquitanicis fol.* 3.

d *Rot. Vaſcon.* 38. *Hen.* 3. *memb.* 8. Matth. *Paris pag.* 1187 *ſeu* 1207 edit. Lond. *Florilegus ann.* 1254 *& Cod. vet. Ms. de reb. Aquitanic. in* Biblioth. Cotton. *fol.* 66.

proximant, varias ob cauſas, ſequuta ſunt, attamen integrum interea manſit Angliæ Regibus, ut antè, Maris dominium; quod ex ceteris quæ oſtendimus ſatis comprobatur.

CAPVT XX.

Ex veniâ tranſeundi *ſeu* præternavigandi *ſive* indulgeri ſolitâ *exteris, ſive* petitâ, *dominium & poſſeſſio Maris Regibus Angliæ aſſeritur.*

FIrmantur, quæ de poſſeſſione ac dominio hoc diximus, ex publicæ fidei literis à Regibus Angliæ in veniam per mare hoc tranſeundi impetratis. Quarum in ſacris ſcriniis teſtimonia ſunt non obſcura. Impetrantibus ſcilicet exteris. Ferrando Vrtis de Sarachione, Hiſpano, conceſſit Henricus noſter quartus [a] ut tutò navigare ei liceret è portu Londinenſi *per Regna, dominia, & poteſtatē noſtram uſque villam de la Rochelle.* Ad interſecans Mare *dominia & poteſtas noſtra* heic manifeſtò ſpectant. Et miſſis à Carolo Galliarum Rege VI ad Robertum III Scotiæ Regem legatis, qui de fœdere ineundo agerent, tutelę Tabulę ab eodem Henrico impetrabantur, quibus tuti forent *par touz* [b] *noz povoirs, deſtrois & ſeigniories, par Mer & par terre,* id eſt, *per univerſas noſtras*

[a] *Rot. Franciæ 4. Hen. 4. memb. 11 Ian. 5.*

[b] *Ibid. memb. 14.*

ſtras poteſtates, diſtrictus, & dominia tã per Mare quàm per Terram. Innumerę ſunt aliæ publicę fidei literæ (*ſalvos conductus* vocant) in ſacris Henricorum maximè quinti & ſexti ſcriniis, quibus tutus indulgeri ſolebat & aditus & receſſus *tam per Mare quàm per terram & aquas dulces*, id eſt, per totum indulgentis imperiũ. Atq; obſervare licet literas ejuſmodi ſolenni titulo dari à Regibus noſtris ſolitas ad Maris Præfectos, Admirallos, Viceadmirallos, Maris Capitaneos, territorii ſcilicet Marini præſides à Rege conſtitutos, quum tamen in id genus publicæ fidei tabulis à Rege Galliarũ Anglię Regi in Gallias tranſmigraturo olim conceſſis, ejuſmodi præfectorũ nulla reperiatur mentio. A Philippo Longo Rege, Edvvardo noſtro II literæ id genus datæ, in fronte tantũ habuère *Philip* [a], *par la grace de Dieu, Roy de France. A touz nos Iuſticiers & ſubgies ſalut.* Cauſa autẽ obſcura nõ eſt, Anglum pręfectos Maris literis ſuis alloqui ſolitũ, Gallũ eo in ævo duntaxat Iudices ſuos & generatim ſubditos. Scilicet per totũ hoc mare, ut ejuſdẽ dominus ſuos habuit etiã ipſius Maris Præfectos Anglus, quẽ (cum ipſe trajiceret) æquũ nõ erat ut tutaretur in Mari Gallus intra ſcilicet territorii Anglicani fines. Attamẽ tunc tẽporis Admirallus eſſe potuit Gallorũ Regi; ſed ſolũ in litore Normannico & Picardico.

a *Rot. Clauſ. 13. Ed. 2. membr. 7 in dorſo.*

dicò. Nam Aquitanicum, Britannicum, & Narbonenſe, nondum patrimonio Regio acceſſerant. Atque eo fermè tempore ſeu paulò ante habentur ii, qui in catalogo Admirallorum Galliæ primi ſunt. Ævo autem recentiori, verum quidem eſt in literis, etiam Galli [a], fidei publicæ, aliorumque Principum maritimorum, diſertis verbis Admirallos ſolere compellari inter cetera miniſteriorum Regiorum genera; ut ſcilicet in qualicunque paſſim præfecturâ tuti ſint ii quibus impetrantur. Sed de imperio in tranſeuntes ſeu præternavigantes Anglicano, plura habentur ex ratione limitum navigantibus à Rege noſtro in hoc mari præſcribendorum, quam paulò poſt oſtendimus, uti etiam ex eis quæ ſuprà [b] è ſacris ſcriniis de Vectigalibus præternavigantibus ab Anglò impoſitis, traduntur. Atqui & huc ſpectat ſanè reges tum Daniæ, tum Sueciæ, præter Vrbes Hanſeaticas, enixè ſæpiùs ab Elizabethâ Angliæ Reginâ petiiſſe, ut liber eis eſſet per mare Anglicanum tranſitus cum annonâ in Hiſpaniam; flagrante ſcilicet inter eam & Hiſpanum bello. Scio quidem licentiam ejuſmodi eis negatam eſſe non ſolùm dominii Maris cauſâ, ſed inprimis ne hoſtibus commeatus adferrentur. Vnde etiam naves Hanſeaticorum frumento onuſtæ à claſſiariis Anglicanis

a *Stilus & Protocoll. Cancellariæ Franc. cap.* des Paſſages & Sauf-conduits.

b *Cap. 14 hujus libri.*

glicanis in ipſis Vliſſiponis faucibus, extra territorium Angliæ marinum, captæ [a] ſunt; quæ ſcilicet per mare Scoticum [b] & occiduum in Luſitaniam tenderant; proculdubiò ne Mari Anglicano, injuſſu Reginæ, temerè uterentur. Sed verò clamitabant inde Hanſeatici, Iura Gentium, Commerciorum, Federum violata eſſe; navibus ab Anglâ ita eo ſolùm nomine, quòd ad hoſtem commeatus deferrent, captis; id eſt, in territorio cujus ſe dominam ne obtendebat quidem Angla. Et de eâ re quæſtio eſt illuſtris atque à viris doctiſſimis [c] diſputata, in quantum hoſtibus ii, qui hoſtes non ſunt aut dici nolunt, res aliquas jure Gentium poſſint ſubminiſtrare. At verò dum annis aliquot ante naves has captas, non ſemel negata eſt Hamburgenſibus (qui ceterorum etiam Hanſeaticorum nomine liberam ſibi per hoc mare in Luſitaniam & Hiſpaniam profectionem petiiſſent) omnimoda ſive frumentum ſive arma bellica tranſvehendi libertas; nec jure Gentium aut Commerciorum, petitionem ſuam tunc niti, nec Reginæ negationem hujuſmodi juri adverſari omninò ſuggerebant. Scilicet primò reſponſum [d] tulêre, à tranſvehendis armis aliiſque bello conducibilibus & frumento abſtinerent, *in cæteris verò mercibus* (ſic Regina) *tranſvehendis nihil vos impediemus*,

a 30. Iunii 1589. qua de re *Declaratio* tunc Londini typis edita.

b *Thuanus Hiſtoriarum lib. 95.*

c *Albericus Gentilis de Iure Belli lib. 1 cap. 21. Hiſpanic. Advocat. lib. 1. cap. 20. & Hugo Grotius De Iure Belli & Pacis lib. 3. cap. 1. §. 5.*

d *1585. ut in Declaratione Reginæ, 1589.*

pediemus, ſed veſtrorum ſubditorum naves ſolito more commorari & prætervehi omni cum favore permittemus, ut inſtitutam navigationem perficiant. Iniquum non habere viſi ſunt hoc reſponſum. Sed biennio pòſt ablegatus eſt in Angliam Sebaſtianus à Berghen eorum Orator cum literis petitoriis ut exceptio in ſuperius conceſſa libertate tolleretur, liberaque omnium mercium eſſet tranſvectio. Rurſus negatum eſt quod petebant, adjecto, *qui auſo temerario ſecus facerent, pœnas penderent ſuæ indomitæ licentiæ, ſi in claſſiarios aliosve ſubditos Majeſtatis Angliæ inciderent, factis ipſorum rebus & mercibus quibuſcunque capientis, ſic præter voluntatem ſuæ Majeſtatis vectis & captis.* Petitionibus tantum ita ſemper agebant; pro arbitratu Anglæ reſponſa referebant; jura gentium aut commerciorum ne prætexebant quidem, antequam in alio mari, ſcilicet Luſitanico, quod jure Gentium & commerciorum, Anglæ injuſſu, ſibi liberum putabant eſſe, naves ſuas viderent interceptas. Tunc cœptum eſt de libertate nullo jure negandâ agi; idque ab iis qui, per aliquot antè annos, liberum per mare Anglicanum tranſitum ſupplices non ſemel ab ejuſdem Dominâ tantùm petierant. Adeo ut caput illud (ut eſſe volunt nonnulli) Iuris gentium de commeatu hoſtibus ab amico non ſubmi-

ſubminiſtrando, non ſolùm in causâ anteà eſſet ſive petitionis Hanſeaticorum ſive Reginæ negationis, ſed accederet etiam dominii Marini jus, quod planè ſe violaturos ſentiebant Hanſeatici, ſi Reginæ injuſſu per ejus Maria proficiſcerentur. Huc ſpectant ab eadem ratione, quæ occurrunt de hâc re in capitibus ab Witfeldio & Bernicovio, Chriſtierni IV Daniæ Regis, anno MDXCVII, legatis apud Anglam expediendis. *Sereniſſimum*, ajunt [a], *Regem noſtrum ſeverè nobis injunxiſſe, ut apud Sereniſſimam Reginam ageremus, quo frumenti aut annonæ vectio Hiſpaniam verſus noſtris libera permittatur, quemadmodum etiam, ut ante fecimus, & nunc cum omni inſtantiâ iterum facimus ac petimus, maximè cùm ſuſpicio ſit eam licentiam frumentum vehendi etiam Anglis & Belgis interdum concedi; ne noſtri pejori conditione utantur quàm veſtri, atque ut ad minimum certis quibuſdam navibus in gratiam Regiæ Majeſtatis annuatim libertas annonam, durante hoc bello, vehendi ſaltem concederetur: atque ut de eo, quod obtinere poſſimus, ſereniſſimo Regi noſtro referre queamus.* Tulêre autem reſponſum legati hi hujuſmodi, *Reginam nullâ ratione poſſe induci, ut illud conſentiat fieri. Et cùm ſuſpicio allegatur à vobis licentiam interdum concedi & Anglis & Belgis vehendi frumentum, audemus nos aſſerere* (viri nempe

[a] *Ex tabulis legationis ejuſdem*, in Bibliotheca Cottoniana.

nempe primarii à ſacratioribus Conſiliis Reginæ, qui reſpondebant) *nunquam tale quicquam conceſſum eſſe à Reginâ, neque hujuſmodi eſſe conceſſuram, durante bello.* Niſi marini, per quod tranſeundum eſſet, territorii domina fuerit Regina, idque Danorum (ut ſuperiùs Hanſeaticorum) ſententiâ, quorſum hæc tam ambitioſa petitio, quàm reſponſio imperioſa? Libertas heic nulla præter eam quæ ex Reginæ, velut itineris Dominæ, arbitratu pendebat, ſæpiùs iteratâ petitione, obtenditur. Vnde etiam eſt, quòd Ioannes Suecorum Rex literis quibus anno MDLXXXVII ad Elizabetham Reginam datis veniam mercium in Hiſpaniam trajiciendarum Olavo Wormæo Sueco petebat, faſſus ſit, neceſſe ci fore *maritimas Reginæ ditiones pertranſire*, quæ literarum [a] ſunt vocabula. Neque novum eſt hujuſmodi tranſitum exteris negari. In quamplurimis publicæ fidei literis, Mercatoribus gentium vicinarum ab Edvvardo Rege I conceſſis, exardeſcente inter eum & Gallum bello, adjicitur clauſula ſolennis, ut *nihil ad partes Franciæ ducant ſeu duci faciant, nec omnino inimicis noſtris inde communicent quoque modo* [b], ut in ſacris legitur Scriniis. Ejuſmodi ſunt alia non pauca. Vnde in mandatis ejuſdem Regis habetur, ut ſummâ curâ atque diligentia retine-

[a] *In* Bibliotheca Cottoniana.

[b] *Rot. Pat. 34. Ed. 1. memb. 5. & 25. Ed. 1. part. 1. memb. 27 16, &c.*

retineretur ei ſummum Maris imperium, utpote ſibi jure avito competens, ceu legum & perſonarum in eo tranſeuntium arbitro & moderatori. Verba, quæ idem ſonant, ſunt, *Eſpecialment* [a] *à retenir & maintenir la ſouveraigneté qe ſes anceſtres Royes d'Engleterre ſoloyent avoir en la dite mier d'Engleterre, quant à l'amendement, declaration, & interpretation des lois per eux faits à governer toutes maneres des gentz paſſantz per la dite meir.* Huc ſpectat etiam illud Ioannis Regis mandatum, quo imperiosè ſatis naves omnimodas quæ per mare Anglicanum (generali Maris, utpote circumflui, nomine deſignatum) reperiri potuerint, ſiſti voluit atque ad ſua litora adduci. Nimirum ſiſti quandoque naves quorumcunque tam exterorum quàm ſubditorum in portubus per omnia ſecula, tralatitium eſt. Mare autem totum, hoc mandato, ſuum non minùs ac portus ipſos planè innui volebat Ioannes Rex. Mandati ipſius teſtimonium appono. REX [b] *omnibus Sturemannis & Marinellis & Mercatoribus Angliæ, per mare itinerantibus, ſalutem. Sciatis nos miſiſſe Alanum Iuvonem de* Sorham *& VValterum* Stattun *& Vincentium de* Haſtings*/ & VVimundum de* Winchelſey*/ & alios de Baronibus noſtris quinque portuum & alios fideles noſtros Sturemannos & Marinellos galiarum noſtrarum, ad omnes naves quas invenerint per Mare arreſtandas*

a *Faſcic. de ſuperioritate Maris Angliæ,* in arce Londinenſi.

b *Rot. Pat. 9. Iohann. R. membran. 1. num. 3.*

& ſalvò, cum omnibus in eis inventis, ducendas in Angliam. Et ideò vobis præcipimus, quod eis de hoc ſitis intendentes, ita quòd ſitis in Angliâ cum omnibus navibus & merchandiſis veſtris ad portum & terminum quos ipſi vobis nominabunt. Et ſi aliquis eis contra præceptum noſtrum reſiſtere temptaverit, vos, fideles noſtri, ſitis eis in auxilium cum omnibus viribus veſtris, ſicut diligitis vos & catalla veſtra & pacem & reſidentiam in terra noſtra vobis vel alicui de generatione veſtra. Teſte VVillielmo Briwr/ *apud* Lutegar/, VIII *die Februarii.* Sturemanni & Marinelli ſunt Navarchi & Claſſiarii. Sed omnes naves per mare *arreſtari*, id eſt, ſiſti ſeu capi, & in Angliam adduci jubere, quid aliud erat, quàm Maris per quod tranſirent, dominum ſe indubitanter profiteri? Nec objiciat quis mandatum hoc ad naves tantum Anglorum, ſeu mandantis ſubditorum, attinuiſſe. Verum quidem eſt, ipſos codicillos jam adductos ad Navarchos, claſſiarios, mercatores Angliæ, tantum miſſos fuiſſe. Sed ex ipſis manifeſtum eſt intereà, Quatuor-viros ibi memoratos, alioſque Quinque Portuum cives & qui adjiciuntur ceteros, in mandatis præcedentibus habuiſſe, *omnes Naves quas invenerint per Mare arreſtandas & ſalvò, cum omnibus in eis inventis, ducendas in Angliam.* Acceſſere autem codicilli hi, ut palam eſt, ne navarchi, claſſiarii, mercatoris

ris cujuſcunque Anglicani Mari utentis auxilium, in navibus exterorum ſiſtendis, deeſſet. *Si aliquis eis contra præceptum noſtrum reſiſtere temptaverit, vos, fideles noſtri, ſitis eis in auxilium cum omnibus viribus veſtris &c.* Fideles noſtri, ſeu qui navibus ſiſtendis opem præbere debebant, heic ſunt univerſi nautæ atque Mercatores Anglicani per mare hoc diſcurrentes. Quorum igitur naves ſiſtendi erant, non veniebant Fidelium ſeu ſubditorum nomine; quod & ipſam Mandati hujus formulam ita comprobare, ut ea de re ulterius quid adjicere neceſſe non ſit, neminem qui diligentiùs intueatur, exiſtimo dubitaturum. Nec de Navibus Hoſtium, ſed quorumcunque verba fiunt; utpote prolata à domino cujus tunc intererat non ſolum territorio ſuo Marino, ſed etiam navibus in eo præternavigantibus, non aliter ac in portu ſtationem habentibus, ſuam in rem & pro libitu uti. Similes habentur atque idem probantes, Codicilli temporis Edwardi III Regis; in quibus jubetur naves univerſas decem doliorum & quæ exceſſerint, in Mari Auſtrali atque Occidentali repertas (exceptis aliquot jam anteà trajectioni in Aremoricam deſtinatis) ſiſti, & armari ut Regi inſerviant. Lemma eſt; *De Navibus arreſtandis & capiendis.* Formula ad hunc modum ſe habet.

a Rot. Franciæ 22. Ed. 3. membran. 5. Octobris. 20.

REX [a] *dilecto ſibi Thomæ de* **Wenlok** *ſervienti ſuo ad arma locum tenenti dilecti & fidelis noſtri Reginaldi de* **Cobham** *Admiralli Flotæ noſtræ Navium ab ore aquæ Thamiſiæ verſus partes occidentales, ſalutem. Sciatis, quod aſſignavimus vos ad Omnes* Naves, *Flimos, Creieras*, Bargeas *portagii decem Doliorum & ultra quos in Admiratu prædicto* (id eſt in Mari à Thameſis oſtio in Auſtrum & Occidentem porrecto) *inveniri contigerit cum omni celeritate qua fieri poterit per vos & deputandos à vobis, arreſtandos & capiendos, & ad naves, Flimos, Creieras & Bargeas prædictos per magiſtros & dominos eorundem de guerra, benè & ſufficienter muniri & parari faciendos, & ad eos ſic bene paratos & munitos uſque Sandvvicum celeriter ducendos, Navibus, pro paſſagio dilecti & fidelis noſtri Thomæ de* **Dagworth** *& hominum ſuorum verſus Britanniam profecturorum, ordinatis duntaxat exceptis; Ita quod vos in propria perſona, unà cum navibus Flimis, Creieris, & Bargeis prædictis de guerra ſic benè paratis & munitis, ſitis ibidem die Sabbati proximo ante feſtum Apoſtolorum Simonis & Iudæ proximè futurum ad ultimum, ad profiſiſcendum exinde in obſequium noſtrum, prout Magiſtris & Marinariis Navium, Flimorum, Creierarum, & Bargeiarum prædictorum tunc injungetur ex parte noſtra, ac ad capiendum ſufficientem equitaturam, pro vobis circa præmiſſa laborando, in locis ubi meliùs expedire videritis (Feodo eccleſiæ duntaxat excepto) pro denariis veſtris*

veſtris inde ſolvendis; nec non ad capiendum & arreſtandum omnes illos quos in executione præmiſſorum contrarios inveneritis ſeu rebelles, & eos priſonis noſtris mancipandum, in eiſdem moraturos quouſque de eis aliter duxerimus ordinandum, &c. Iubentur item cuncti in dicto Admiratu miniſtri obſequium atque opem eadem in re præſtare. Subſcriptio, autoritatem mandati originariam indicans, eſt, *Per ipſum Regem & Conſilium*, quæ illo in ævo ſolennis erat. Admiratus autem nomine heic contineri ipſum Mare quod diximus, ex ſupra oſtenſis liquet. Atque in eo, avito ſuo jure, non aliter ac in ipſis portubus ſeu litoribus Angliæ (nam de navibus quorumcunque in portu ſeu litore ex juſſu regio ſiſtendis, exempla occurrunt innumera) ſic uſus eſt Edwardus Rex tertius; quemadmodum & alii Reges Angliæ. Quod verò de ſiſtendis navibus eiſque in officia Regis maritima conſcribendis adductum eſt, id ſemper intelligas oportet ita ad Iuſtitiæ normam factum ut, pro ratione tum doliorum quibus æſtimabantur tum pro nautarum numero ita conductorum, congrua merces eſſet præſtanda. Qua de re teſtimonia etiam occurrunt in tabulis [a] Parlamentariis.

[a] *Rot. Pat. 3. Hen. 5. part. 1. num. 6. ſeu 31.*

CAPVT XXI.

Piſcandi *in Mari* veniam, *ab Angliæ Regibus*, *Exteris* concedi ſolitam; Piſcatoribus *item* tutelam *ab eis*, *ut in ſuo territorio, præſtitam, dominii eorum Marini Inſigne vetus eſſe & manifeſtum.*

VT tranſeundi, ita & Piſcandi libertatem à Regibus Angliæ, ceu territorii Marini dominis, impetratam comperimus. Ejus rei teſtimonium quidem eſt luculentum in eo quod è tabulis Parlamentariis ſuperius [a] de vectigalibus quibuſcunque in Mari piſcantibus impoſitis ſub Richardo Rege ſecundo, adducitur. Quin in ſacris Scriniis occurrit, Henricum VI Gallis aliiſque exteris quamplurimis ſigillatim indulſiſſe [b] *per unum annum integrum tantummodò* (interdum per ſex menſes) *&c. ire per Mare piſcandoq omni tempore & quoties &c.* Sed & Fidei publicæ ſeu ſalvi conductus nomine indulgebatur hæc libertas. Etjam & navibus piſcatoriis modus præſcribitur, Ne XXX dolia excedant. Et verum quidem eſt, adjici velut rationem aliquam ſeu conditionem veniæ, ut, pari cum Exteris ſecuritate

[a] *Cap. 15*

[b] *Rot. Franciæ 38. Hen. 6 mẽbran. 9. & 14.*

curitate aliquot alii, qui Anglo ſuberant, piſcando fruerentur. Quod ideò duntaxat in indultu locum habuit, ut ſi hoſce deturbarent illi moleſtiaſve eis exhiberent, veniæ beneficio exciderent. Rationis illius ſeu conditionis, ſub diplomatum initia, verba ad hunc modum ſe habuêre; *Vt factum piſcandi Alecum aliorumque piſcium, pro utilitate publicâ, augeatur, continuetur & vigeat, nec non ut quibuſdam certis piſcatoribus obedientiæ noſtræ par ſecuritas atque conſimilis præſtetur & fiat.* Certos Piſcatores obedientię noſtrę Gallos etiam fuiſſe opinor, qui tunc in ditione Angli. Cum ſcilicet omnia ferè, præter litus Picardicum, in Galliis paulò ante ab Anglo defecerant. Id eſt; ſub extremo Henrici Sexti. Quod verò ſive heic de pari ſecuritate occurrit, ſive alibi interdũ etiam de publica fide, ſive ex Galli, ſive Flandri, ſive Aremorici codicillis [a], etiam Piſcatoribus Angliæ præſtanda; id ferè evenit, cum, deferveſcentibus inimicitiis, de induciis federeve fiebat deliberatio. Vtrinque interim ſecuritas ejuſmodi ex pacto nonnunquam prętabatur. Sed ab Anglo tam ut à Domino loci quàm ut ab eo qui in amicitiam rediturus erat. Ab aliis, hoc tantum nomine, non illo. Niſi de Portuum & litorum uſu rem capias. Nam ita tam hos dominos quam illum eſſe nemo diffitetur. Etiam & ævo noſtro à ſummo Maris

[a] 8. Hen. 4. in ſched. vetuſt. Bibliothecæ Cottonianæ, &c.

præfecto, impetrari ſolebat venia Gallis qui Soleas Henrici IV Galliarum Regis menſæ in Mari interfluente caperent, quod aſſerunt qui Tribunali & rebus maritimis apud nos diu præfuêre. Etiam & captas eſſe Gallorum naves, ut injuriarum reas, quæ citra hujuſmodi veniam piſcationem ibi exercerent. In Orientali autem, quod agro Eboracenſi & vicino præjacet, Mari, libertas piſcandi Hollandis & Zelandis à Caſtri Scardeburgenſis, Eboracenſi in litore poſiti, præfecto, ex veteri inſtituto ſolitum eſt impetrari; quod & ante annos complures memorat V. C. Guilielmus Camdenus de oris illis verba faciens; *Operæ pretium*, inquit ille[a], *videatur adnotare uberrimam & quæſtuoſiſſimam in ſubjecto Mari Halecum (ſive Leucomænidarum, aut Chalcidum, ſi ita mavis) piſcaturam Hollandos & Zelandos exercere, cùm veniam priùs veteri inſtituto ex hoc caſtro impetraverint. Veniam enim piſcandi ſemper conceſſerunt Angli, honore ſibi reſervato, utilitate verò exteris quaſi per deſidiam reſignata. Incredibile enim ferè eſt, quantam pecuniæ vim ex hac in noſtro litore piſcatura Hollandi ſibi corrogant.* Sic ille. Alter etiam rerum maritimarum peritiſſimus, qui libellum, Anglico idiomate conſcriptum, Parlamentariis, ſub Elizabethâ Reginâ, comitiis de piſcaturæ commodo exhibuit, Flandros ſcribit, Hollandos, Zelandos quotannis, incli-

a *In Britannia. p.* 586.

inclinante æſtate, quadringenta aut quingenta navigia (Buſſes vocant) emittere ad halecum piſcaturam in Mari hoc Orientali, Where before they fiſh they aſke leave of Scarborough/ id eſt, *ubi antequam piſcaturam exercent, à Scardeburgi Præfecto veniam petunt*, quæ ſunt ejus verba. Edicto item cautum eſt ſub Iacobo Rege noſtro[b], ne quis exterus in mari Anglicano aut Hibernico, aut eo quod attinet ad Inſulas regni Angliæ cæteras; piſcaretur, venia prius à Legatis ad hanc rem Londini conſtitutis non obtenta, & quotannis minimè novata. De venia piſcandi alias item à Regibus Angliæ exteris impetrata, alia habent alii[c]. Cauſa autem, quòd adeo frequentes non occurrant ſive tranſeundi ſive piſcandi in Mari Anglicano libertatis conceſſionum formulæ, inde planiſſimè evenit, quia ex federibus cum vicinis Principibus initis toties ejuſmodi libertas fuerit (uti itidem Portuum, litorum, itinerum, aliarumque rerum) ita utrinque indulta, ut, conſtante federe, velut ager compaſcuus tam federato utenti quàm Anglo domino mare deſerviret. Sed verò etiam in federibus hujuſmodi limites interdum piſcaturæ poſiti ſunt, quod inprimis obſervandum eſt. Limites tum Loci, tum Temporis. Adeò ut federato ultra limites hoſce piſcari ex federe non liceret; Anglo in Mari præ-

a Dit- chokes New peere guift edit. Londinenſi 1580.

b *Edict. 7 Iacobi R. 6. Maii.*

c *Gerard. Malinius in lege Mercatoria, c. 35.*

ri præjacente univerſo dominium retinente. Egregium eſt ſub Henrico noſtro IV exemplum. Pactum inierat Gallus & Anglus a, piſcaturam utriuſque ſubditos liberè exercere poſſe toto mari quod hinc portu Scardeburgenſi & Southamtonienſi, illinc Flandriæ extremo & Sequanæ fluvii oſtio terminetur. Tempus item ab Autumno intra Ianuarias, quæ ſequerentur, Calendas coerceri. Atque ut vi federis tutò frui poſſent Galli, literas publicæ fidei Præfectis maritimis univerſis dat Rex noſter. Limites heic planè Gallos ab occidentaliori & quod ſub Africo poſitum eſt Mari excludebant, uti etiam ab Orientali quod in Septentrionem ab illis porrigitur, utpote ab Henrico noſtro, pro ſuo, ut domini, arbitratu, ita finito. Neque juris erat, ne quidem umbra, qua in præfiniendis his limitibus Gallus domini vicem obtinere videretur; cum nec ſecluſum mare litus ejus ullibi in Septentrione allueret, nec in Auſtro (præter Normanniam) aut in Occidente præjacentem haberet mari regionem. Cetera ſcilicet aut Britanniæ Aremoricæ Dux aut Anglus tenebat, ut ſupra monitum eſt. Hinc ſanè in uſu fuit, Reges Angliæ tutelam piſcatoribus etiam, exteris Edicto interdum, armata interdum claſſe præſtare, ubi ſcilicet ſive ex federe, ſive ex impetrata venia, temperamentis

a *Rot. Franciæ. 5. Hen. 4. 29. Septembris.*

pro

pro Angli arbitrio adjectis, piſcatum ibant. Lemma in ſacris Scriniis eſt, de tempore Edwardi I. *Pro hominibus Hollandiæ, & Zelandiæ, & Friſiæ, quod piſcari poſſunt prope* **Jernemuth.** Sequitur codicillus de eorum tutela[a] Regius. *Rex dilecto & fideli ſuo Ioanni de* **Buteturte** *Cuſtodi Maritimæ ſuæ de* **Jernemuth** *ſalutem. Quia intelleximus quod multi homines de partibus Hollandiæ, & Zelandiæ, & etiam Friſiæ qui ſunt de amicitia noſtra ad piſcandum in Mari noſtro prope* **Jernemuth** *his diebus ſunt venturi; vobis mandamus quod publicè proclamari faciatis ſemel vel bis in qualibet ſeptimana ne aliqui ſub omni quod nobis forisfacere poterint, eiſdem inferre præſumant injuriam, moleſtiam, damnum, impedimentum aliquod aut gravamen; ſed ipſis potius, cum indiguerint, conſulentes ſint & auxiliantes, ita quod abſque impedimento piſcari & commodum ſuum facere poſſint. In cujus rei teſtimonium has literas noſtras fieri fecimus patentes uſque ad finem S. Martini proximi futuri duraturas. Teſte Rege apud* **Wengham** XXVIII *die Septembris.* Ad annum ejus attinet XXIII, ſeu Chriſti MCCXCV. Eodem etiam die in gratiam Comitis Hollandiæ ejuſque ſubditorum tres naves armatas emittit in oram maris ulteriorem, *pro ſalvatione* (ut alio in codicillo loquitur) *navium terræ veſtræ & noſtræ captioni Alecum vacantium ſeu intendentium his diebus, &c. ad excubandum*

a *Rot. Patent.* 23 *Ed.* 1. *membr.* 5.

bandum in coſtera maritima veſtra. Tutelam piſcandi dat. Hanc bimeſtre intra tempus in codicillo utroque claudit. Piſcatores etiam tutatur ſolus tam in orâ Germanicâ (quam *coſteram maritima veſtra*, ob vicinitatem, in literis ad Hollandiæ Comitem heic appellat) quàm Anglicanâ. Neque alio uti navigiorum genere Piſcatoribus licuit præter id quod à Regibus noſtris præſcriptum eſt. Vnde interdicta interdum omnimoda piſcatio eſt; quæ & admiſſa interdum, modo adjecto, ut navigia triginta doliis minora tantum piſcarentur. Id liquet ex codicillis Edwardi tertii Regis de piſcandi legibus ad Præfectos ſuos ſingulos Gernemuthæ, Scardeburgi, Whitbeiæ & Donwici oppidorum in litore Orientali poſitorum datis. Verba ſunt [a]; *Quia dederimus licentiam Piſcatoribus villæ prædictæ & aliis, qui ad villam prædictam cauſa piſcandi venire voluerint, quod in mari cum navibus & batellis citra pondus* XXX *doliorum piſcari & commodum ſuum facere poſſint. quibuſcunque inhibitionibus ſeu mandatis noſtris in contrarium factis non obſtantibus, vobis mandamus quòd piſcatores villæ prædictæ & alios qui ad villam prædictam cauſa piſcandi venire voluerint, in mari cum navibus & batellis citra pondus* XXX *doliorum piſcari & commodum ſuum facere abſque impedimento permittatis, quibuſcunque inhibitionibus ſeu mandatis noſtris, vobis in contrarium factis non obſtantibus*

[a] *Rot. Clauſ.* 11. *Ed.* 3. *memb.* 35

bus, ut eſt dictum. Teſte Rege apud Turrim London X *Auguſti*. Annus erat Edvvardi tertii undecimus ſeu MCCCXXXIX. Quin ſi qui Piſcatorum in hoc Mari tutelam, Angli injuſſu, olim exercerent, velut dominii jus invadentes, capiendi erant & cuſtodiæ tradendi, ſententiam ob injuriam Anglo illatam exſpectaturi. Id quod videmus in tabulis publicis Edwardi regis noſtri IV. Præfecerat nimirum is Triumviros cum poteſtate navali, qui piſcatores per mare Norfolciam & Suffolciam alluens tuerentur, quos *Cuſtodes, Conductores* & *VVaſtores* appellant ſacra Scrinia. Vt igitur tam tutelæ impenſæ à piſcatoribus ſolverentur, quàm alii quicunque ab hujuſmodi tutelæ officio arcerentur, Quatuor-viros conſtituit, ſcilicet Ioannem Hemingham Equitem Auratum, Gulielmum Hopton, Edmundum Pye, & Ioannem Wansfleet Armigeros, tam *ad Cuſtodes, Conductores & VVaſtores illos ſupervidendos* (ita Tabulæ ipſæ [a]) *quam ad communicandum cum quibuſdam piſcatoribus cujuſcunque patriæ fuerint, qui in partibus prædictis ſub ſecuritate dictorum* N.N. *piſcari voluerint, quod ipſi piſcatores & eorum quilibet ad omnia & omnimoda coſtas, onera, & expenſas eiſdem cuſtodibus & conductoribus pertinentia tempore piſcationis ſint contributores, & hujuſmodi coſtas, onera, & expenſas juxta ratam portent, & ad coſtas, onera, & expenſas illa de*

[a] *Rot. Pat. 22. Ed. 4. membr. 2*

de hujuſmodi piſcationibus piſcatorum prædictorum ubicunque inveniri poterunt, levanda & colligenda; Nec non ad omnes alios fore cuſtodes, conductores, ſive VVaſtores, alios quàm prænominatos, præſumentes vel attentantes, arreſtandos & capiendos, & proximæ Gaolæ noſtræ committendos, ibi ſalvò & ſecurè quouſque pro eorundem deliberatione ordinaverimus, cuſtodiendos. Totidem ferme verbis, ad eandem rem, habentur diplomata aliquot Henrici ſeptimi [a] Regis; etiam & Richardi tertii [b], excepto quod in hujus formula interſeratur poſt vocabula illa *& expenſas juxta ratam portent* hæc clauſula heic non contemnenda; *licet iidem piſcatores ſive eorum aliqui vel aliqui literas de Salvo conductu à quocunque Rege, Principe ſive gubernatore cujuſcunque Regni obtinuerint vel obtinuerit.* Ita ex more recepto &, pro regum noſtrorum libitu, uſitato, Tutelæ impenſæ à piſcatoribus Maris hujus, utcunque ab aliis principibus qualeſcunque ſecuritatis publicę literas antea impetraſſent, præſtandæ erant. Neq; alii præter eos, qui ab Anglo conſtituti, in tutelæ hujuſmodi conſortium admittendi; ne ſcilicet Angli juri ita fortè derogaretur. Quod dominii atque poſſeſſionis loci character eſt manifeſtus.

a *Rot. Pat. 3. Hen. 7. part. 2. in dorſo 15. Auguſti, & part. 1. in dorſ. 13 Septemb.*

b *Rot. Pat. 2. Rich. 3. part. 1. memb. 2.*

CAPUT

CAPVT XXII.

Leges & Termini exteris, invicem hoſtibus, *ſed Anglo amicis, in mari à Regibus Angliæ* poni ſoliti, *Dominium eorum teſtantur. Et de* Regiis *in Mari* Conclavibus *ſeu* Cameris. *De ſingulari item* perpetuarum in Mari *circa Inſulas Normannico litori præjacentes* induciarum *jure.*

QVod ad Leges & Terminos exteris, qui invicem hoſtes Anglo utrique amici, per hoc mare mutuo deprædarentur, præſtitutos (nam id quintum eſt teſtimoniorum heic caput) attinet; cum ſub initiis Iacobi Regis Angliæ, pacato undique reliquo orbe Chriſtiano, bellum tamen inter Hiſpanum & federatos Belgiæ Ordines exardeſceret, atque inde fieret ut, in Mari Anglicano utrique illi, Anglo amici, mutuis ſe invicem & frequentiſſimis infeſtarent deprædationibus, de quarum jure Dubia aliquot inter miniſtros Regios, qui de rebus maritimis cognoſcebant, oriebantur; Rex noſter, majorũ exẽpla ſequutus, atq; ut regnator legitimus moderatorque aquarum,

aquarum, edicto ſancivit a in oris Anglicanis limites intra quos utriſque ita tutam fore ſtationem, tutum tranſitum, etiam & utroſque ab ipſo ita protectum iri voluit, ut neque Hiſpanis in Belgas federatos, neque his in illos aliiſve cujuſcunque gentis in alios, intra hoſce vim aliquam impunè exercere liceret. Verba edicti ſunt; **Our pleaſure is / that within our Ports/ Havens/ Rodes/ Creeks/ or other places of our dominion / or ſo neer to any of our ſaid Ports or Havens as may be reaſonably cōſtrued to be within that title/limit or precinct/there ſhalbe no force/ violence/ ſurpriſe or offence ſuffered to be done/ either from man of warre to man of warre/ or man of warre to merchant/ or merchant to merchant of either partie. But that all of what Nation ſoever/ ſo lōg as they ſhallbe within thoſe our Ports and places of our iuriſdiction or where our officers may prohibit violence/ ſhalbe underſtood to be under our protection to bee ordered by courſe of iuſtice and be at peace each with other/** Id eſt, *Placuit nobis, intra portus, æſtuaria, ſtationes, ſinus noſtros, alioſque locos ditionis noſtræ (ſeu qui ita ullis dictorum portuum noſtrorum ſeu æſtuariorum propinqui ſunt ut rationabiliter cenſeri poſſint eſſe) intra titulum illum, Limitem, aut præcinctum, non*

a *Edict. 1. Martii 2. Iacobi Regis ſeu 1604 in Rot. Pat. 2. Iacobi R. part. 32.*

iri

tri permiſſum ut vis aliqua, violentia, interceptio aut injuria inferatur ſive à navi armata in armatam, ſive ab armata navi in mercatorem, ſive à mercatore in mercatorem ex parte alterutra; ſed univerſos, cujuſcunque fuerint gentis, quamdiu fuerint intra illos portus noſtros & locos juriſdictionis noſtræ, ſeu ubi miniſtri noſtri violentiam inhibere queant, cenſendos fore ſub tutela noſtra & ſecundum noſtram juſtitiæ formulam gubernandos; pacemque eis invicem fore colendam. In ſecluſo verò Mari ita tantùm vim etiam inter hoſtes permitti volebat eodem Edicto, ut ſi aut in aperto hoc Oceano, ſinubus, portubus, æſtuariis, armata navis vim hoſti inferendi causâ propè immineret, aut ex loco aliquo ita interdicto, in Oceanum navem hoſtis ex eodem loco tranſeuntem, contra Edicti mentem, involaret, tunc armatæ tam Mercatorum Anglorum quàm Præfectorum Regiorum naves & vim ejuſmodi ſubmoverent & ulciſcerentur. Edicti verba ſunt; **Our pleaſure therefore and commandement is to all our officers and ſubjects by Sea and Land, that they ſhall prohibit (as much as in them lyeth) all ſuch hovering of men of warre of either ſide ſo neer the entrie of any of our Havens or our Coaſts; And that they**

ſhall reſcue and ſuccour all merchants and others that ſhall fall within the daunger of any ſuch as ſhall awaite our coaſts in ſo neer places to the hindrance of trade and trafique outward and homeward from and to our Kingdomes / Id eſt, *Placuit nobis, & in mandatis damus omnibus Miniſtris noſtris ſubditiſque per Mare & per Terram, ut, in quantum valeant, ipſi prohibeant cunctas naves armatas quæ ex alterutra parte ita imminuerint tam propè introitum alicujus portuum noſtrorum ſeu orarum noſtrarum, atque ut tutelam præſtent ſuccurrantque omnibus mercatoribus aliiſque qui inciderint in inſidias quorumcunque imminentium oris noſtris in locis adeò propinquis, unde impediatur commercium & negotiatio extrorſus & introrſus, ad regna noſtra & ab eis.* Præſtitutos quos diximus limites tabulæ typis æneis expreſſæ & juſſu Regio in publicum miſſæ, denotabant. Earum ratio ita ſe habet, ut lineæ rectæ à promontorio aut adjacente Inſulâ ad proximum in litore Anglicano promontorium aut inſulam ductæ deſignarent tam ſeclusum illud Mare quā ipſos portus ſinuſque.

Promon-

Digitized by Google

Promontoria hæc cum Inſulis ab Aquilonari Anglię orâ per Orientem & Auſtrum in Occidentem circumeuntia, numero viginti ſeptem, ſuo ordine ita recenſentur. Holy Iland / the Sowter / Whitby / Flamborough head / the Spurne / Cromer / Winterton-neſſe / Caſterneſſe / Layeſtof / Eſtneſſe / Orfortneſſe / the Northforeland / the Southforelād / Dungeneſſe / Beach / Dunnoze / Portland / the Start / the Ramme / the Dudman / the Lizard / Lands end / Mildford / S. Davids-head / Bearſie / Holyhead / *& Monâ inſula.* Permagnos Maris ſinus ab Oceano circumambiente lineis hiſce abſciſſos habemus, quos *regias Cameras*, id eſt, The Kings Chambers / & portus Regios vocitant. Vt in ædibus receſſus reductiores, ſeu cubicula aut conclavia, quæ *Cameræ* barbaro latinè nuncupari ſolent, habent domini, etiam ut Londinum urbs *Camera Regis Angliæ* à vetuſtis ſeculis in jure noſtro etiamnum dicta eſt, ipſo velut nominis anguſtioris uſu, dominio ejus, quod circumquaque adjacet diffuſius, deſignato: ita ſinus hi ampliſſimi ſimili nomine inſigniti & pro arbitrio Regum Angliæ præfiniti, Maris, quod reliquum eſt, itidem dominium indicant. Deſumſimus autem promontoriorum & inſularum, quibus ita ſinus illi,

etiam

etiam in adjecta tabella deſignati, terminari ſolent, ex inſtrumento [a] à Duodecimviris rerum maritimarũ callentiſſimis, atque ad hanc rem juratis ſub Edicti promulgationem, Anglicè conſcripto; quod exhibitum eſt ab eis V. honoratiſſimo Iulio Cęſari Equiti Aurato & Tribunalis maritimi ſummi tunc Præſidi, nunc verò ſacrorum Cancellariæ Anglicanæ Scriniorum Magiſtro & à ſecretioribus Regi conſiliis, cui limitum hujuſmodi veterum indagandorum cura mandata erat. Inſtrumento autem in illo, tum Promontorii cujuſlibet capitis adinvicem diſtantia, tum rectus velificationis curſus ſeu, uti vocari amat, Rumborum, qui in pyxide nautica ab altero ad alterum navigantem dirigant, ratio, unde areæ cujuſlibet *Cameræ regiæ* partim dijudicetur quantitas, explicatur. Ordine quem ſubjicimus, ab inſula Sacra ſeu Holy Iland auſpicantes Duodecimviri illi à Septentrione per Orientem & Auſtrum in Occidentem circumibant. Diſtantia & curſus primus eſt ab inſula illa ad The Sowter. Inde ſimili modo recenſentur ceteri.

[a] *Martii 1604. ſeu 2. Iacobi R.*

Promontoriorum ſeries.	*Rumbi.*	*Leucæ.*
Ad the Sowter.	in Phœnicem, S. S. E.	17 ⅓

Promontoriorum ſeries.	*Rumbi.*	*Leucæ.*
Ad Whitby	in Notapeliotem, S. E.	12
Ad Flamborough head	in Notapeliotem, S. E. $\frac{1}{2}$ verſus Auſtrum.	8
Ad the Sporne	in Phœnicem, S. S. E. verſus Apeliotem.	13 $\frac{1}{3}$
Ad Cromar	in Meſeurum S. E. and by E.	24 $\frac{1}{3}$
Ad Winterton-nes	in Hypophœnicem, S. E. and by S.	4
Ad Caſter-nes	in Phœnicem, S. S. E.	2 $\frac{1}{13}$
Ad Layeſtof	in Auſtrum, S.	3 $\frac{3}{4}$
Ad Eaſt-nes	in Auſtrum, S. $\frac{1}{2}$ verſus Occidentem.	1 $\frac{5}{6}$
Ad Orforth-nes	in Meſolybonotum, S. and by W.	6 $\frac{1}{6}$
Ad North-foreland.	in Auſtrum S. $\frac{1}{3}$ verſus Occidentem.	15 $\frac{1}{6}$
Ad South-foreland.	in Auſtrum, S.	6 $\frac{1}{3}$
Ad Dunge-nes	in Notolybicum, S. W. $\frac{1}{4}$ verſus Auſtrum.	7
Ad Beach.	in Africum, W. S. W. $\frac{1}{4}$ verſus Auſtrum.	13
Ad Dune-nore	in Africum, W. S. W. $\frac{3}{4}$ verſus Occidentem.	24 $\frac{5}{6}$

Ad

Promontoriorum ſeries.	*Rumbi.*	*Leucæ.*
Ad Portland	in Hypafricum, W. and by S. verſ. Auſtrum.	16 $\frac{1}{2}$
Ad the Start	in Africum, W. S. W. $\frac{1}{5}$ in Occidentem.	18 $\frac{2}{3}$
Ad the Ramme.	in Occidentem, W. $\frac{1}{4}$ verſus Boream.	6 $\frac{1}{2}$
Ad the Dudman.	in Africum, W. S. W. $\frac{1}{6}$ verſus Occidentem.	8 $\frac{1}{2}$
Ad the Lizard.	in Africum, W. S. W. $\frac{1}{8}$ verſus Auſtrum.	9
Ad the Landſend	in Caurum, W. N. W. verſus Boream.	7
Ad Milford	in Boream, N. $\frac{2}{3}$ verſus Orientem.	31 $\frac{2}{3}$
Ad S. Davids head.	in Boream, N. $\frac{1}{2}$ verſus Occidentem.	5 $\frac{1}{2}$
Ad Beardſie.	in Hypaquilonem N. and by E. $\frac{1}{8}$ verſ. Orientē.	12 $\frac{1}{6}$
Ad Holy head.	in Boream N. $\frac{1}{6}$ verſus Occidentem.	9
Ad Monam.	in Hypaquilonem N. and by E. $\frac{1}{7}$ verſus Boreã.	26

Perampla heic vides Æquoris ſpatia, per milliaria interdum nonaginta amplius intercepta (nam è milliariis Anglicanis tribus quælibet heic fit Leuca) è quibus Cameræ illæ ſeu receſſus Marini conficiuntur. Rem autem de Cameris hiſce ſub edicti memorati

 tempus

tempus geſtam, ad hunc modum explicatam habemus in Duodecim-virorum; qui jurati ſunt, ſubſcriptione Diſtantiis & Rumbis jam dictis abjecta. *Nos quorum nomina ſubſcribuntur* (ita Latinè ſonant quæ Anglicè ſubſcripta ſunt) *evocati in præſentiã viri clariſſimi Iulii Cæſaris Equitis aurati, ſummæ curiæ regiæ Admiralitatis Iudicis, ibiq; in acta conſcripti & jurati ad limites & terminos deſignandos in quos* the Kings Chambers/ havens or ports/ id eſt, *Regiæ Cameræ æſtuaria ſeu portus in oris maritimis porriguntur, hoc inſtrumento reſpondemus &, quantum ſcimus atque intelligimus, declaramus, dictas Majeſtatis ejus Cameras, æſtuaria ſeu portus eſſe totas oras maritimas quæ recta linea ab altero ad alterũ promontorium, circa regnum Angliæ, ducta intercipiuntur. Quod ut melius intelligatur tabellã eadere confecimus; cui hanc Schedulam noſtrã adjecimus, in qua oſtenditur quomodo in recta linea ſe habeat promontorium alterũ ad alterũ, ſecundum tabellam illam. Data* IV *die Martii Ann. Domini* 1604. *& in anno ſecundo regni ſupremi Domini noſtri Iacobi Regis, &c.* Et ſequuntur dein in ſchedulà Duodecim-virorum nomina; qui univerſi rerũ nauticarum ſeu maritimarũ peritiſſimi. Ita ſpatia lineis rectis à promontorio ad promontorium ductis, Cameræ ſeu portus ſunt Regis Angliæ; qui ſecluſi pariter maris totius, uſque in adverſa litora ſeu

portus

portus, Dominus, dũ pacatiores hos volebat eſſe receſſus; id quod reliquum eſt pelagi amicorum, qui invicem hoſtes fuere, deprædationibus mutuis ut arbiter, nec tamen ſine temperamentis aliquot de ipſo pelagi apertioris uſu adjectis, permittebat. At verò & contendebant poſteà Hiſpani ipſos etiam in apertiori mari extra hos limites, ab hoſtibus tuendos; idque ex fœdere, quo Hiſpanus & Anglus alter alterius ſubditos tueri debuit ubique regnorum ſuorum. Scilicet non minus id quod reliquum erat interſitum mare regni Angliæ nomine venire. Quod ſcimus ex eorum Advocati in Angliâ diſputatione *de Marino territorio tuendo* inſtitutâ contra Hollandos, qui *valdè exclamabant* (ut inquit ille[a]) *quod interciperentur à Magiſtratu Regio in mari, & ſiſterentur in mari cum præda quam confeciſſent de Hiſpanis hoſtibus. Vim eam injuſtam. Se reſtituendos, turbatos, ſpoliatos. Etiam & audiendos ſic contra Hiſpanos ipſos, qui captivi ſic ſolverentur cum captis rebus.* At ille ſive intra fines, ſive extra in mari Britannico à Britanniæ Rege tutelam Hiſpanorũ adverſus Hollandos juſtam eſſe ad hunc modum diſceptat. *Vides quàm protendatur Regis noſtri* (Angliæ) *Imperium longè in Meridiem, Septentrionem, Occaſum. Britanniæ*[b] *Septentrionalia nullis contra terris, vaſto atque aperto Mari pulſantur. Et*

[a] *Alberic. Gentilis in Advocat. Hiſp. lib. 1. c. 8.*

[b] Tacit. in vita Agricolæ. Cæſ. de Bello Gallico lib. 5.

Hiberniæ meridionalia terminantur ad Hiſpaniam; occidua ad Hiſpaniæ regna Indica. Et ſic eſt immenſum lata juriſdictio Regis noſtri Marina. Nec eam cogit ſecutum quoddam Regis Edictum (idem quod ſuprà memoravimus) *quo ſint fines quidam notati, ultra quos nolit Rex poteſtatem porrigi territorii ſui in bellicis his geſtis Hiſpanorum & Hollandorum. Interceptos autem à Magiſtratu dicunt Hollandos extra hos fines. Nam & per pacta pacis nuper inter Noſtrum & Regem Hiſpaniæ, tueri alter ſubditos alterius debet ubique regnorum ſuorum. Et igitur ſic debet tueri per immenſam illam uterq; juriſdictionem. Sunt ſcilicet fines* [a] *Iuris, & ſunt fines* Conventionis. *Atq; de illis dictum non procedit in iſtis. Et hîc ſequi debemus fines juris, de quibus pro certo Pacta pacis ac federis capi debent. Quoniam alii poſtea poſiti fines non in cogitatione tum erant. Edicti autem poteſtas ad præterita non porrigitur. Leges & Conſtitutiones* [b] *futuris certum eſt dare formam negotiis, non ad facta præterita revocari. Neq; hæc eſt declaratio juris Regii (itaq; admittenda* [c] *facilius) facta in Edicto, ſed nova prorſus diſpoſitio & lex. Nam declaratio* [d] *nihil novi inducit & nihil mutat. At Edictum hoc mutat multum; ſi multo ultra fines illos nunc conſtitutos porrigit ſe vis territorii Regis. Etiam* [e] *poſſit reſponderi, quod tradunt omnes, Nec valere declarationem in alterius præjudicium, quod hîc fieret intercepta navi; cui jus quæſitũ ex communi*

lege

a Menoch. conſ. 14

b L. 7. de leg. Non. Conſ. 110. 111

c Cravetta conſ. 641

d Decia. 1. conſil. 8. Oldr. 318. Imol. conſ. 67. fin.

e Decia. 1. conſ. 7

lege erat, item ex ſingulari pacto pacis, ut Principes nullam paterentur in territoriis ſuis fieri vim ſubditis alterutrim. Et ex ſingulari adhuc potentius, quaſi nec deceat obligationem imminuere contractus: & quæ nunc imminueretur tamen, ſi ſic imminutum daretur territorium intra quod ſolum tueri Hiſpanos Rex noſter poſſet. Etiam non nocet, quod objicitur & longè antehac longo uſu ſervatos in hujuſmodi quæſtionibus hos eſſe fines qui expreſſi nunc ſunt Edicto. Nam ut præteream quæ traduntur difficillima in probando uſu [a] *, mens certè Regis noſtri in contractu federis non videtur reſpexiſſe ad uſum illum, ſi quis fuit, aut etiam ad ſtatutum, quod & heic vetuſtum exſtare perhibetur. Neque enim ſunt iſthæc communia & intellecta Principi alteri federato, intellecta forſitan nec ipſi Regi noſtro; res nimirum facti, novo in regno.* Quæ omnia, quoniam non ſolùm ad limites hoſce, ſinus, ſeu Regias in Mari Cameras, ſed ad totius quod Britannicum eſt, Maris dominium attinent; viſum eſt heic ex Alberico Gentili adjicere. Et malè ſanè Gentilem intellexit Ioannes Gryphiander [b], qui de rebus maritimis fusè differens, locum quem citavimus ita ex eo breviter affert, ac ſi Iacobi Regis Edicto illo juriſdictio ejus ſimpliciter finibus illis fuiſſet coërcita. *Angliæ juriſdictio marina* (ſic Gryphiander) *quāvis in meridiē, ſeptentrionē, & occaſum porrigatur, tamē Edict. Iac. hodierni Regis,*

a Riv. r. conſi. 74 num. 10.

b *Tract. de Inſulis c. 14. § 46*

Regis, certis finibus in Mari circumſcripta eſt. Autorem ſubjungit Albericum Gentilem. At verò non juriſdictionem ſuam eis finibus circumſcribi ſimpliciter voluit Edicto illo, ſed tantùm quoad bellica Hiſpanorum & Hollandorum tunc temporis invicem geſta; reliqui maris Britannici pariter ac ſemper, ut deceſſores, dominus ac moderator. Id quod tum ex Edicto ipſo, tum è Gentili ſatis eſt manifeſtum. Neque ſane facilè conjectandum eſt, undenam originem habuerit jus illud induciarum ſingulare ac perpetuum quo Cæſareæ, Sarniæ, ceterarumque inſularum Normannico litori præjacentium incolæ etiam in ipſo mari fruuntur, flagrante utcunq; inter circumvicinas gentes bello, niſi ab Angliæ Regum Dominio hoc Marino derivetur. De jure illo, ad hunc modum breviter, ex veterum teſtimoniis edoctus, Guilielmus Camdenus [a]. *Veteri Regum Angliæ privilegio perpetuæ hîc ſunt quaſi induciæ, & Gallis aliiſque, quamvis bellum exardeſcat, ultrò citroque huc ſine periculo venire & commercia ſecurè exercere licet.* Fuſius autem in diplomatis aliquot regiis [b] idem occurrit, ſic de Cæſarea explicatum, *quod tempore belli omnium nationum Mercatores & alii tam alienigenæ quam indigenæ, tam hoſtes quam amici, liberè licitè & impunè queant & poſſint dictæ inſulæ & locis maritimis cum navibus,*

[a] *In Inſulis Brit. pag.* 855.

[b] *Rot. pat.* 2. *Ed.* 6. *part.* 7. *Rot. Pat* 2. *Elizab. part.* 6 & *Rot. Pat.* 2 *Iac. Regis part.* 19.

vibus, mercibus, & bonis ſuis, tam pro evitandis tempeſtatibus quàm pro aliis licitis ſuis negotiis inibi peragendis adire, accedere, commeare ac frequentare, ac libera commercia negotiationum ac rem mercatorum ibidem exercere ac tuto ac ſecurè commorari, indeque commeare ac redire toties quoties abſque damno, moleſtia, ſeu hoſtilitate quacunque, in rebus, mercibus, bonis, aut corporibus ſuis, idque non ſolum infra inſulam & locos maritimos prædictos ac præcinctum eorum, verum etiam infra ſpatia undique ab eiſdem diſtantia uſque ad viſum hominis, id eſt quatenus viſus oculi poſſit aſſequi. Et privilegium hoc nuncupatur; quod in ipſum Mare vides extendi uſque quò oculorum acies à litore poſſit diffundi. Si non à Regibus Angliæ quà tam Maris quam inſularum domini ſunt (& de jure quo Inſulæ ipſæ ad eos ſpectant ſupra [a] dictum eſt) manavit hoc privilegium, ne cum ratione fingi quidem poſſe videtur, undenam ortum habuerit. Aliorum Principum ne obtenditur quidem (quantum ſcimus) heic conceſſio. Sed duntaxat Regum Angliæ; qui niſi circumluentis ubique maris ipſi domini eſſent, quo titulo, per tanta in eo undique ſpatia inducias ejuſmodi, inter qualiumcunq; gentium hoſtes inſulas illas adpellentes, præſtituêre? Quemadmodum verò non ſolùm in ſinubus, quos diximus, verum-

etiam

[a] Cap. 19.

etiam per ſpatia inde, pro libitu, in territorium ſuum marinum extenſa, hoſtiles quorumcunque animos ceſſare voluere ſæpius Reges noſtri, ita ſimiliter per has Gallici litoris oras haud adeò diſpar indulſere perpetuò privilegium quo, veluti ſub æquoris arbitri ac moderatoris alis, tutum foret quibuſcunque, etiam invicem hoſtibus, adnavigare, è portu ſolvere, & demum mari ad ſpatia, pro libitu primùm inſtituta, libere uti. Quod ſane dominii indicatio obſcura non eſt.

CAPVT XXIII.

Tabulæ *ſacrorum Scriniorum* publicæ *in quibus antiquitus Dominium Maris Regibus Angliæ* obiter, & *tum à* Rege ipſo *tum ab* Ordinibus Parlamentariis, *aliud agentibus*, *idque* verbis expreſſiſſimis *&* ſumma cum deliberatione, *ut jus certiſſimum exploratiſſimumque, tribuitur.*

TAbulæ ſequuntur, quæ ſacris Scriniis ſervantur, publicæ, in quibus obiter, idque tum à Rege ipſo tum ab Ordinibus Angliæ Parlamentariis, velut aliud agentibus, dominium ac poſſeſſio Maris Regi Angliæ diſertè aſſeri-

aſſeritur. Id ſcilicet Sextum eſt diſtributionis ſuperioris caput. Edvvardus Rex tertius ſe, deceſſoreſque ſuos, Dominos Maris totius circumflui nuncupat in diplomatis ſingulis ad Galfredum de Say maris Auſtralioris Occidentaliſque, & Ioannem de Norvvico Borealioris (diſtinctionis termino ab oſtio Thameſis ut ſolebat ſumpto) præfectum datis, quorum ex ſacris Scriniis heic formulam inprimis animadvertendam (quantũ ad hanc rem attinere poteſt) ſubjicimus. *Rex* [a] *dilecto & fideli ſuo Galfredo de Say, Admirallo Flotæ ſuæ navium ab ore aquæ Thamiſiæ verſus partes occidentales, ſalutem. Cum nuper vobis per literas noſtras mandaverimus, quod vos unà cum quibuſdam navibus de quinq; portubus, quas de guerra pro obſequio noſtro muniri & parari mandavimus, ſupra mare proficiſceremini ad obviandum & reſiſtendum quibuſdam Galeis in diverſis partibus exteris proviſis & hominibus armatis munitis, quæ ad partes dominii noſtri ad gravandum nos & gentes noſtras, vel ad partes Scotiæ in inimicorum noſtrorum ibidem ſuccurſum divertere, ut accepimus, properabant; & quia jam ab aliquibus eſt relatum, quòd Galeæ ejuſmodi uſque ad numerum* XXVI. *ad partes Britanniæ & Normanniæ noviter acceſſerint, & ibidẽ adhuc ſe tenent ad mala (ut creditur) contra Nos & noſtros, quæ poterint, perpetrandum, vel ad ſuccurrendum dictis noſtris,*

[a] *Rot. Scotia 10. Ed. 3. memb. 16*

ut prædicitur, inimicis: Nos advertentes quòd PROGENITORES NOSTRI REGES ANGLIÆ DOMINI MARIS ANGLICANI CIRCVMQVAQVE & etiam defenſores contra hoſtium invaſiones ante hæc tempora extiterint; & plurimum nos tæderet, ſi honor noſter Regius in defenſione hujuſmodi noſtris (quod abſit) depereat temporibus, aut in aliquo minuatur, cupienteſque hujuſmodi periculis, auxiliante Deo, obviare, & ſalvationi ac defenſioni regni & populorum noſtrorum providere malitiamque hoſtium noſtrorum refrænari; Vobis in fide & legeantiâ quibus nobis obſtricti eſtis, & ſicut de vobis ſpecialiter confidimus, mandamus firmiter injungendo, quod ſtatim viſis præſentibus & abſque ulteriore dilatione, naves portuum prædictorum ac alias naves quæ jam paratæ exiſtunt ſupra Mare teneatis, ceteraſq; naves pro obſequio noſtro hujuſmodi arreſtetis, quas nuper dearreſtari mandavimus (Ita videlicet quod promptæ eſſent & paratæ ad proficiſcendum in obſequium noſtrum prædictum cũ Magiſtros & Marinarios navium earundẽ faceremus præmuniri ſine dilatione, ſive fuerint intra libertates ſive extra, cõgregari, & eos de guerra hominibus & aliis neceſſariis bene munitas ſupra mare una cũ navib⁹ prædictis proficiſci facere) & galeas prædictas ac alias naves contra nos guerrinas cũ omni diligẽtia exploretis eaſq; ſi ad partes dominii noſtri

vel

vel ad partes Scotiæ ex cauſâ prædicta præſumſerint declinare, potentèr & viriliter expugnetis; Et ſi vos latenter evaſerint, ita quod ipſis non poteritis obviare, tunc eaſdem galeas & naves contra nos guerrinas cum Navibus flotæ noſtræ prædictis, ſi ad regnum noſtrum vel ad partes Scotiæ prædictas tranſierint, ſine dilatione aliqua inſequamini & pro conſervatione honoris noſtri Regii virilius deſtruatis. Nolumus tamen quod vos mercatoribus aut aliis per mare tranſeuntibus & nos & noſtros gravare, ſeu hoſtibus noſtris ſuccurrere non volentibus, quicquam damni vel moleſtiæ inferatis. Sequitur dein poteſtas claſſiarios conquirendi, id genus alia aliquot. Dies item & autoritas ad hunc modum ſubjungitur. *Teſte Rege apud Villam de S. Ioanne, XVI die Auguſti. Per ipſum Regem & Conſilium.* Conſimiles literæ Ioanni de Norwico, plagæ Borealioris Admirallo, eodem dantur tempore atque autoritate eadem. In Legis item rogatione, ſub eodem Edwardo rege, parlamentaria (quæ ordinum vox erat) eum ab omnibus gentibus Regem Maris & haberi & appellari ſolitum comperimus. Verba ſunt[a], *qe XX ans paſſez & toutdiz adevant, la navie de dit roialme eſtoit en touz portz & bones villes ſur mier & ſur riviers ſi noble & ſi plentinouſe, qe touz les pais tenoient & appelloyent noſtre avantdit Seignieur,* LE ROY DE LA MIER, *& tout*

a *Rot. Parlam.* 46. *Ed.* 3. *num.* 20.

ſon pays dotoyent le pluis per mier & per terre per cauſe de la dite navie, &c. Quæ Normannica ſonant, *adeò celebrem fuiſſe retroactis ſemper temporibus in omnibus regionibus maritimis rem Anglorum nauticam, claſſem item adeò numeroſam, ut univerſarum regionum incolæ cenſerent & vocitarent Regem noſtrum, Maris Regem.* Egregium itidem eſt hac de re teſtimonium in tabulis Parlamentariis Henrici quinti Regis, ubi ad hunc modum, pro more, rogatur lex. *Item priont* a *les Commens que, per lou noſtre treſſoverain ſeigneur* L E R O Y E T S E S N O B L E S P R O G E N I T O R S D E T O V T T E M P S O N T E S T E S E I G N E V R S D E L M E E R, *& ore par la grace de Dieu eſt venuz que noſtre dit ſeigneur le Roy eſt ſeigneur des coſtes d'ambeparties del meer, d'ordeigner ſur touts eſtrangers paſſants permy le dit meer, tiel impoſition al æps noſtre dit ſeigneur le Roy à prendre que à luy ſemblera reſonable pur la ſauvegarde del dite meer.* Quæ ſonant, *Item petit univerſitas plebis ut (cum Rex dominus noſter ſupremus & illuſtres ejus progenitores perpetuò fuerint Domini Maris, & jam ex gratia divina evenerit, dictum dominum noſtrum Regem Dominum eſſe litorum utriuſque partis maris) ex ſanctione irrogetur univerſis exteris per mare dictum tranſeuntibus tale vectigal, in dicti domini noſtri Regis commodum præſtandum, quale ipſi viſum fuerit rationi conſonum ad tutelam dicti*

a *Rot. Parlam. 8. Henr. mem. 3. art. 6.*

Maris.

Maris. Reſponſum, quod rogationi huic ſubſcriptum eſt, ita ſe habet *Soit aviſé par le Roy*, id eſt. *Deliberet ipſe Rex*. Nam in Gallis tunc Rex agebat, earum hæres & victor, Parlamenti præſide Humfredo Duce Gloceſtriæ, Angliæ tunc Cuſtode ſeu Legato, à quo, ut à Regis vicario, leges rogàtæ hujuſmodi plerunque tulere pro more reſponſum quoties aſſenſus eis non eſt præbitus; quemadmodum, ipſo rege præſente, *le Roy s'adviſera* ſeu *Rex deliberabit*, reſponſi à vetuſtis ſeculis etiamnum in rogationibus, quæ in ſanctiones non tranſeunt, locum obtinet. Scilicet in rogationibus quibus aſſenſum antea præbuerint tam proceres quam plebis univerſitas, id eſt, ordines Angliæ Parlamentarii. Quod heic inprimis advertendum. Nam certiſſimum eſt, nullum ſive à Rege ſive nomine Regis, ex more, accedere Parlamentariis legum rogationibus reſponſum, antequam rogatio, ſive apud proceres inchoetur ſive apud plebis univerſitatem (quippe ſive apud hanc ſive apud illos ſigillatim, non apud utroſque ſimul, initium ſumere ſolet) utroſque habuerit autores, quod ſciunt omnes rebus & Scriniis Parlamentariis verſati. Et ubi alterutrorum nomen in ipſa rogationis formula deeſt (ut in jam allata, Procerum) ſuppleri ſolebat, ut hodieque, id ex formula aſſentiendi

breviſſima quam Rogationi adjiciunt ordines apud quos Rogatio inchoata non eſt. Nam ab ordine penes quem inchoatur, ad alterum tranſmittitur, qui aut aſſenſum præbet aut eam rejicit. Vbi uterque ita aſſenſum præbuerit, poſtmodum, aut aſſenſus accedit regius (unde in legem tranſit rogatio) aut in deliberationem, modo *indicato, ſeponitur. Quorum neutrum à rege unquam ex more Parlamentario fit, niſi præceſſerit tam Procerum quam Plebis aſſenſus. Ex ipſis autem rogationis (in quibus hujuſmodi aſſenſus formulæ expreſſim adjici ſolitæ) membranulis in tabulas Parlamentarias, quæ omnimodæ tranſactarum in Parlamento rerum hiſtoriæ ſatura eſt, deſcribitur ex more eoque veterrimo, integra Rogationis formula (Petitionem ſeu *Billam* nuncupant) ipſiſſimis, quibus primò exhibetur, verbis; prætermiſſa expreſſa mentione aſſenſus, qui extra formulæ corpus accedit, tum procerum tum plebis (quippe utrorumque aſſenſus ſatis dignoſcitur ex eo quod ad Regem, more Parlamentario ea ita pervenerit) & adjecto tantum regio ſive Aſſenſu ſive Deliberatione, ut oſtenſum eſt. Ipſæ autem Rogationum ejuſmodi membranulæ pleræque ad ſecula vetuſtiora attinentes periere; cum tamen tabulæ, in quas referri ſeu deſcribi ſolitæ ſunt

illæ,

illæ, cura non indiligenti etiam per CCC amplius annos fuerint in ſcriniis aſſervatæ. Quod totum ideo heic monendum duximus, ut ex rogatione jam allata ex tabulis Parlamentariis de tempore Henrici quinti, hæc Tria ad rem quam tractamus maximè facientia obſerventur. Primò ex jure à Majoribus accepto, Maris dominum eſſe Regem Angliæ uno ore Ordines Parlamentarios, id eſt, & proceres univerſos & plebis univerſitatem indubitanter, utpote rei ex veterum etiam teſtimoniis fortè aliquot, quæ nobis temporis injuria invidit, ſcientiſſimos, affirmaſſe. Id quod itidem habetur in priori illa quæ ad Edwardi tertii regnum attinet. Nam ſimilem utraque in tabulis quales diximus, ſortitur locum. Secundò Mare de quo loquuntur eſſe totum quod Gallias & Angliam interluit. Nam expreſſim ajunt Regem Henricum, Maris dominum, jam fuiſſe dominum *des coſtes d'ambeparties del meer*, id eſt, *orarum* ſeu *litorum utriuſque partis Maris*, ſeu quæ utrinque Mare includunt, quod de alio aut majori mari quàm de quo antea proximè ibi dictum eſt, intelligi nequit. Adeoque de toto illo Mari planè ſumendum. Tertiò, Ordines illos non dubitaſſe quin exteris quibuſcunque, per mare hoc ubicunque tranſeuntibus, Parlamenti Anglicani

autoritate vectigalia irrogari potuiſſent; ut in portu portoria. Nec cogitaſſe omninò, Regem, qua Rex erat tunc Galliarum, ſed qua Angliæ tantum, id eſt qua totius interluentis Maris dominus, ea de re eſſe rogandum. Atque abſimilimum eſt veri nec omnino cum ratione admittendum, illos voluiſſe ita ex deliberato (nam ejuſmodi de rebus diu tam à proceribus quàm plebis univerſitate deliberatur antequam rogationi aſſenſum præbent ipſi) voluiſſe, inquam, ita ex deliberato vectigalia Sanctione Parlamentaria Anglicanâ irrogari, in loco qui non ut patrimonii ſacri pars, Regi Angliæ, quà Angliæ, ſubjaceret. Hinc etiam Sereniſſimus & potentiſſimus Carolus Rex noſter anno ſuperiore, titulo avito & juſtiſſimo, *Se* pronunciavit *& progenitores ſuos Reges Angliæ dominos Maris hujus, ſemper hactenus extitiſſe*; in literis [a] nimirum ad provincias Angliæ maritimas datis, quibus Navium ſubſidiariarum in dominii ſui Marini tutelam conſtructio irrogatur. Hiſce accedat Guilielmum de Leyburne, in pactis inter Regem noſtrum Edwardum primum & Guidonem Comitem Flandriæ initis, de inſignibus in navi unaquaque geſtandis & reis in Mari puniendis [b], nuncupari *Admirall de la mier du dict Roy d'Engleterre*,

[a] *Brev.* 10 *Caroli R. Octob.* 20 *ſeu* 1634

[b] 1286. *ſeu* 15. *Ed.* 1. *in Faſcic. de Superioritate Maris*; in Arce Londin,

gleterre, ſeu *Admirallum maris dicti Regis Angliæ.* Alia ex ſacris Scriniis ejuſmodi occurrunt tam ubi de Maris dominio in Iuris patrii mores recepto ac recognito proximè, quàm ubi de Exterorum teſtimonio poſtea diſſerimus.

CAPVT XXIV.

De Iuris Patrii *commentariis* moribuſque receptiſſimis, *quibus ſive* aſſeritur *ſive* admittitur *dominium Regis Angliæ Marinum.*

SEptimum, in diſtributione Capitum, quæ teſtantur Regum Angliæ dominium quod diximus, eſt de Iuris Patrii Commentariis & moribus in eo receptis, qui illud à vetuſtiſſimis ſeculis adſtruant. Quæ hoc ſpectare poſſunt etiam habentur non pauca in eis quæ de Cuſtodia maris, Admirallatu Anglicano, aliis ſupra tractatis, ſubinde jam aperiuntur. Sed verò in hoc capite aut Iuriſconſultorum noſtratium ſententiis ac commentariis, aut tabulis forenſibus eorum opiniones

explicantibus potiſſimum utemur. Fateor quidem in autoribus aliquot juris noſtri qui ante annos CCCL aut circiter conſcripſere, poſtquam (uti tunc mos erat) jus Cæſareum etiam perlegerant, ſententiarum, quas de mari in libris juris illius repererant, ita fuiſſe verbo ſaltem tenus tenaces, ut eas ſua in ſcripta de acquirendo rerum dominio agentes transferrent. Inde eſt quod Henricus Bractonius, ſub poſteriora Henrici tertii tempora Iuriſconſultus celeberrimus, *Naturali*, inquit[a], *jure communia ſunt omnia hæc; aqua profluens, aër, & mare, & litera maris quaſi maris acceſſoria.* Item, *ædificia ſi in mari ſive in litore poſita fuerint, ædificantium ſunt de jure gentium.* Et ſtatim poſt, *Ius piſcandi omnibus commune eſt in portu & in fluminibus.* Quod itidem in aliis aliquot[b] illius ævi Iuriſconſultorum noſtratium libris occurrit, ut id quod exciderat ſcriptoribus Vlpiani & Iuſtiniani verborum (de quibus abunde dictum eſt in libro ſuperiore) quàm par erat, in generali rerum diviſione, amantioribus. Ceterum hi ipſi aliis in locis, mores Patrios indicantes, Regis in mari dominium ſatis admittunt. Nam ipſe Bractonius poſtea non ſemel loquitur de iis qui ex indultu regio *quieti ſint*[c] *de Theolonio et conſuetudinibus dandis per totum regnum Angliæ in Terra & Mari*, & *per totum regnum tam per terram quàm per mare.*

a *Libr.* 1. *ſeu de Rerum diviſione cap.* 12. §. 5. & 9.

b *Autor Fleta Ms. l.* 3. *c.* 1. *Breton. l.* 2. *cap.* de Purchas.

c *Bracton lib.* 2. *c.* 24. §. 2. & 5. *fol.* 56. & 57.

mare. Et ejuſdem in ævo Civibus Londinenſibus indulgebatur præſtationum aliquot immunitas [a] *per totum regnum tam per Mare quàm per Terram.* Non minùs ita Bractonius, cùm ad Patrios redit mores, Maris quàm Terræ regnum Regi ſuo agnovit. Atque hinc etiam factum eſt, ut inter *Capitula Coronæ* (ut vocant) id eſt, articulos de quibus à Iudicibus per univerſam Angliam delegatis ad publicam pacem ſartam tectam conſervandam, ſolenni more erat inquirendum, habeatur & hoc *De Purpreſturis factis ſuper dominum Regem, ſive in Terra ſive in Mari, ſive in Aqua dulci, ſive intra libertatem, ſive extra, ſive alibi ubicunque:* Idque inter articulos hujuſmodi ab ipſo Bractonio [b] & Codicis Fletæ dictæ Autore [c] recenſitos locum habet. *Purpreſturas* autem linguâ forenſi appellamus ea quibus locus publicus, quod in patrimonio eſt Principali, veluti Iter publicum, Flumen, id genus cetera, fiunt deteriora. Nec igitur Maris, ex recepti hujus de *Purpreſturis*, in generali Inquiſitionis formulâ, articuli ratione, dominium Regi tribuitur minus ac Telluris, Itineris publici, Fluminis. Concors eſt articulus ille de aquâ qualibetcunque falsâ à ſubdito aliquo incluſâ, aliove modo occupatâ, quod fieri dicitur in vetuſtis Tribunalis noſtri Maritimi commentariis, *in Regis exhæredationem.* Verba ſunt ibi,

a *Rot. Pat.* 51 *Hen.* 3. *memb.* 11

b *Lib.* 3. *de Corona, c.* 1. §. 3. *& cap.* 2. §. 1. *fol.* 116. b. & 118. a.

c *Fleta Ms. lib.* 1 *cap.* 20.

ibi [a], *Item ſoit enquis de ceulx qui acrochent à eulx eaues ſalees en desheretiſon du Roy.* Hodieque de eâ re, ex Admiralli ſummi autoritate, inquiri ſolet. Robertus item Belknapius, Iudex ſub Ricardo II Rege celebris, Mare ait [b] Regi, uti regni ſui Anglicani ſeu patrimonii ſacri partem, ſubjacere. Verba ejus idiomate Normannico ita ſe habent; *Le Mere eſt del ligeans del Roy , come de ſon corone d'Angleterre.* Ne ſcilicet quis dubitaret, an jure regni Anglicani an ſive Normannici Ducatus, ſive alius in Galliis provinciæ jure id Regi ſuo competeret, ſignanter *ut de Corona ſua Angliæ, ſeu ut de ſacro Angliæ patrimonio,* verbis ſuis adjecit. Alter item qui ſub Henrico VIII ſcripſit, ex more vetere traditum eſſe ait, Regi Angliæ hoc onus incumbere, ut Maris Britannici domino, Prædatores Mari ſubmovere, ejuſque uſum velut itineris Publici (cujus ſolum in ſuo patrimonio) navibus tutum præſtare. Sic enim Anglicè loquitur [c]; **The king of the old cuſtome of the Realme, as the Lord of the narrow Sea, is bound, as it is ſaid, to ſcoure the Sea of the Pirats and petit robbers of the Sea.** Tantundem, quantum ad dominium attinet, apud Iuriſconſultos noſtros recentiores [d], citra controverſiam admittitur. Et in Tabulis publicis Capita aliquot, de quibus ſub

[a] *Cod. Ms. de Admirallatu fol.* 18. b. *Artic. in Admirallat. inquirend. edit. anno* 1595. *num.* 33.

[b] 6. Rich. 2. Fitzherbert. *tit.* Protection. 46

[c] *Seingerman. l.* 2. *c.* 51.

[d] *Ed.* Coke *part.* 5. *fol.* 108. *& in Comm. ad* Littleton *ſect.* 439. *fol.* 260.

ſub Edvvardo tertio Rege Iudices in Reip. commodum erant conſulendi, continentibus liquet, apud Iuriſconſultos noſtros illius ævi, dominium Regis Marinum, quam *antiquam ſuperioritatem Maris* vocabant, in ambiguo non fuiſſe. Sed ei commodiùs tuendo conſilium inibatur. Conſulebatur nempe Iudicum conſeſſus *ad finem, quòd reſumatur & continuetur* (ſic in ſacris Scriniis [a] habetur; & obſervandum eſt inprimis quod occurrit heic de Vliaris inſulæ, quam Oleron vocamus ad oſtium Charontonis fluvii ſitam in ſinu Aquitanico, legum Nauticarum initiis) *ad ſubditorum proſecutionem forma procedendi quondam ordinata & inchoata per avum Domini noſtri Regis* (Edvvardum I) *& ejus conſilium ad retinendum & conſervandum antiquam Superioritatem Maris Angliæ & jus officii Admirallatus in eodem, quoad corrigendum, interpretandum, declarandum, & conſervandum leges & ſtatuta per ejus anteceſſores Angliæ regis dudum ordinata ad conſervandum pacem & Iuſtitiam inter omnes gentes Nationis cujuſcunque per Mare Angliæ tranſeuntes, & ad cognoſcendum ſuper omnibus in contrarium attemptatis in eodem, & ad puniendum delinquentes & damna paſſis ſatisfaciendum; quæ quidem leges & ſtatuta per Dominum Richardum quondam Regem Angliæ in reditu ſuo à Terra ſancta correcta fuerunt, interpretata, declarata, & in inſula Oleron publicata, & nominata in*

[a] *In faſcic. de Superioritate Maris*; in Arce Londinenſi.

in lingua Gallicana le leu Olyroun. Pro receptiſſimo heic exploratiſſimoque habetur, Regem Angliæ maris cognominis ſeu circumflui dominum jure fuiſſe avito. De jure verò hoc ritè tuendo tantùm erat à Iuriſconſultorum conſeſſu agendum. Neque obſcurum eſt ſanè ſignum hujus dominii, Richardum primum Regem Angliæ in Vliari inſulâ, quam ipſe in mari ſuo ſitam, non tam ut Dux Aquitaniæ quàm Rex Angliæ poſſidebat (qua de re diximus ſuperius) leges illas marinas ſeu nauticas etiamnum vim obtinentes, in inſulâ illâ ſuâ, velut rerum marinarum ſolum regnatorem moderatoremque primùm promulgâſſe, & tantam eis atque tam perpetuam inde tribuiſſe eo nomine autoritatem, ut quemadmodum Rhodiæ leges nauticæ ſeculis in vetuſtioribus Rhodios fuiſſe Græci maris dominos (ut res ipſa ſe habet) probant, ita Vliarenſes leges hujuſmodi vim in mari ſortitæ [a], à prima earum inſtitutione, Angliæ Regem utpote authorem ſuum Maris circumvicini dominum nunquam non recognoſcant. Ceterùm harum legum exemplaria aliquot typis mandata, eas ſexaginta aut circiter annis recentiores eſſe Ricardo illo Rege faciunt; quâ fide, neſcio. Latas enim memorant anno LXVI ſupra milleſimum & ducenteſimum, qui eſt Henrici noſtri tertii quin-

[a] *Edict. France. tom.3. tit.2. de Iuribus & privilegiis Admiralli* §.19.

quinquageſimus. In jure item patrio, inter abſentium privilegia habetur, eos qui extra regnum Angliæ fuerint tempore ſolennis de fundo aliquo in acta publica relatæ tranſactionis (*Finem* voce forenſi dicimus) ſive annali, ut olim, ſive quinquennali, ut jure recentiori, præſcriptione non ita teneri, quin domum redeuntibus integrum ſit jus ſuum, ſi quod eis competierit, intra ſimilia temporis à reditu ſpatia, vendicare. At verò *intra regnum* ex eodem jure ſumitur idque ſolenni phraſi pro eo quod eſt *intra* (ſeu ut barbarè dici ſolet *infra*) *quatuor maria* a, nēpe Auſtrale, Occidentale, Orientale & Septentrionale illud quod Iſthmum, quo conjungitur Angliæ Scotia, utrinque alluit. Intra nempe terminos extimos Imperii Anglicani in quatuor illis maribus, ſeu intra adverſa Orientalis & Auſtralis litora portuſve aliorum principum, atque intra Septentrionalis & Occidentalis terminos qui aliter quidem finiendi ſunt; ſed tamen finiendi: velut ex occupationis in Occidentem ultra Hiberniæ litora occidentalia amplitudine, atque ex maris quod Scotici juris eſt initio. Quod autem oppoſitum eſt τῷ *Intra quatuor maria*, eſt ipſum *extra* b *quatuor maria* ſeu in partibus eſſe ita tranſmarinis, ut terminis dominii Regis Angliæ marini ſint ulteriores; unde de finibus ſeu exteriori marium limite dijudi-

a *Stat.* 18 *Ed.* 1. *ſeu de modo levandi Fines* *Bracton.* *lib.* 5. *de Exceptionibus c.* 30. *fol.* 437. 2. *Ed.* 3. *fol.* 9. a. 4. *Ed.* 3. *fol.* 46. *pl.* 30 Fitzherbert 8. *Rich.* 2. *tit.* Continuall claime 13. Plowdeit. *Comment.* *part.* 1. *fol* 359. & 360. &c.

b *Bracton ibid.* & Coke 7. *Iacobi.* *R. part.* 8. *fol.* 100. *caſ. Rich.* Liciforo.

dijudicandum. Et utcunque *Terra Angliæ* pro eo quod eſt regnum ſeu Imperium totum Anglicanum interdum, ut idem ſignificans, uſurpetur, locutione ſcilicet vulgo uſitatiore & reverà reſtrictiore pro eo quod eſt multò amplius (ut fieri amat) adhibitâ; certiſſimum tamen videtur in Iuris Patrii noſtri commentariis *Extra quatuor maria* & *extra regnum* (quà ſcilicet regni nomine Imperii Anglicani area qualiſcunque continetur; non quà ab Hibernia, quæ itidem ejuſdem imperii regnum eſt ſingulare aliiſve inſulis quæ in ſacro Angliæ Regum patrimonio cenſentur, Angliæ regnum in jure [a] ſubinde deſtinguitur) idem ipſum denotare. Nam ſolenne eſt in linguâ forenſi ita eum, qui extra regnum, illo ſenſu, fuerit, deſignare. Et cùm excipiebatur ſub Ricardo II rege, eum, qui hoc nomine præſcriptione annali ſubmoveri nolebat, in Scotiâ fuiſſe *intra quatuor maria*, reſponſum eſt & deciſum [b], quoniam Scotia intra regni Angliæ fines non erat, ideo exceptionem eſſe nullam. Adeò ut idem valeret *intra quatuor maria* & *intra regnum*; unde & idem fit *Extra regnum*, *& extra quatuor maria*. Hoc ſenſu etiam *extra regnum eſſe* apud Litletonum, juris noſtri Scriptorum facilè principem, ſæpius [c] iteratur, non aliud ſignificans quam quod ipſe alibi [d] per eum qui

ala

[a] Coke *part. 7. in caſ. Calvini. fol.* 23.

[b] 8. *Rich.* 2. Fitzherbert. *tit.* Continuall. Claime 13.

[c] *Sect.* 440. *&* 441

[d] *Sect.* 677. *& videſis* Plowden *Comment. part.* 1. *fol.* 359. *&* 360.

ala ouſter le mere ſeu *mare trajecit* aut *trans* ſeu *ultra Mare ſe contulit.* Inde etiam videtur manâſſe quod, cum inter reorum aliquot, apud nos, in judicio ſiſtendorum excuſationes temporales (*eſſonia* in foro vocamus) binæ habeantur quarum altera *de Vltra Mare*, altera *de Malo veniendi* nuncupatur, atque poſterior ei competat qui qualicunque, *intra Maria* ſeu *citra* eorum, quæ Anglicani juris ſunt, terminos ulteriores, infortunio præpeditur, prior autem ei qui *extra* Imperii Anglicani Maria agit; inde videtur, inquam, manâſſe quòd ſeculis anterioribus, quando frequentior excuſationum hujuſmodi in foro uſus erat, reus in Hibernia abſens poſteriori formula ritè uti potuerit, non autem priori. Quam nihilominùs ſi per inſcitiam adhiberet poſterioris tantummodò naturam ea induebat, ſuam, id eſt, omnem quæ ex eo, quod *ultra mare*, ſenſu vulgatiori, ageret reus, pendebat, prorſus exuens. Scilicet natura utriuſque, ex jure recepto, ejuſmodi fuit, ut ubi priori quis legitimè uſus eſſet, is etjam poſtmodùm poſterioris beneficio ſemel itidem gaudere poſſet. In dicta autem ſpecie, priori neutiquam legitimè adhibitâ, ſed tamen in poſteriorem per juris interpretationem, ne planè inutilis foret, conversâ, poſteriori locus non erat; ne ſcilicet contra

morem

morem iteraretur. Res ipſa ſub Henrico tertio rege ita deciſa eſt, teſte ad hunc modum, Henrico Bractonio. *Eſto*, inquit ille [a], *quod quis ſe eſſoniaverit de Ibernia quaſi de ultra mare; attornatur eſſonium illud ad ſimplex eſſonium de Malo veniendi ut coram Matthæo de* **Patteshull** *in banco; anno regis Henrici ſexto de Gilberto Mariſcallo & Cecilia uxore ejus & Allano de Hyda qui vocavit ad vvarrantum VVillielmum Mareſcallum in comitatu* **Pembrocke** *& qui ſe eſſoniavit de Ibernia, & non fuit allocatum, & poſtea fecit de hoc quod aliud eſſonium de malo veniendi ad alium diem non fuit allocatum.* Tantundem habetur etiam apud *Fleta*, Codicis ita dicti [b], autorem vetuſtum. Certè non minùs ultra mare ſita eſt Hibernia quàm ſive Gallia ſive Hiſpania, niſi de civili tantùm hujuſmodi ſitus notione, deciſionem illam capias. Minimè nimirum ſitam eſſe ultra Mare illud quod Imperii Anglicani pars & territorium eſt, ſed in eo collocatam & unico, cum Anglia, ſummo imperio comprehenſam; adeo que excuſationem *de ultra mare* haud ea in ſpecie admittendam. In vetuſtis item commentariis [c] de Tribunalis noſtri maritimi moribus, legitur ſub Henrici primi Regis tempora (obiit ille anno Chriſti MCXXXVI) aliorumque regum tam deceſſorum ejus quàm ſucceſſorum morem obtinuiſſe; Vt, ſiquis criminis in mari capitalis reus

a *Lib. 5. tract. de Eſſoniis, c. 8 §. 2.*

b *Ms. l. 6 cap. 8.*

c *Ms fol. 12 b.*

reus præconis voce quintò, legitimis ſemper interpoſitis dierum ſpatiis, publicè vocatus ſe coram Admirallo in Tribunali non ſiſteret, interdiceretur ei Angliâ *& de mer appurtenant au Roy d'Angleterre*, ſeu *Mari quod ad Regem Angliæ pertinet*, per annos, plus minus, ad arbitratum Admiralli, quadraginta. Alia huc ſpectant de Actionibus olim ſolitis ob res in Mari hoc emergentes diſertis verbis inſtitui in Tribunalibus juris noſtri municipalis [a] ordinariis, quorum juriſdictio ejuſmodi ſemper habita eſt, ut actio de re alibi ac intra regni fines emergente, ex ſtricto jure veteri, inſtituta nunquam non eſſet ab eis rejicienda. Quemadmodum jam à ſeculis obtinuit plurimis rejiciendam eſſe niſi intra *corpus* (uti aiunt) *Comitatus*, id eſt, intra Inſulæ provinciam aliquâ præfectis, quos Vicecomites nuncupamus, mandari ſolitam resortum habuerit. Provinciâ hac Marinâ, non ſolùm quoad tutelam & Cuſtodiam, verùm etiam quoad Iuriſdictionem, Admirallo ſummo, ſive eis qui vices ejus gerunt, jure antiquitus recepto, cedente. Adeò tandem ut manifeſtum ſit, etiam ex juris Patrii tum ſententiis tum moribus, inſtituendarumque in eâ actionum olim formulis, dominium Regis Angliæ marinum citra controverſiam admitti aſſerique. Nec contra habet omnino vim quod ſive Bractonius Iuriſconſultus

[a] *Temp. Ed. 1.* Fitzherbergh *tit.* Avowrie *192. & Plac. 37. & 38. Hen. 3. Rot. 10. Devon. Itin.* Suſſex *47. Hen. 3. Rot. 10. Trin. 50. Hen. 3. Rot. 22. & Tri. 24 Ed. 3. in Brevibus Regis inter* Pilk & Denore; quæ in Arcis Londin. Archivo. Ejuſmodi item ſuntalia.

ſultus noſtras (ut dictum eſt) ſive alii aliquot illius tam recenter quàm antiquitus, ſed nimis oſcitanter (dum Anglicani Iuris inſtitutiones tradunt [a]) ſequaces, de Maris illa veteri in libris Iuſtinianeis etiam & in fluminibus piſcandi communione, obiter effutierint; ac ſi in jure noſtro ejuſmodi communio locum haberet. Sanè non tam ut Iuri Patrio hâc in re exploratiſſimo adverſum, quod ita excidit, eſt habendum (nam & Bractonius alia habet ipſe, quæ Regis dominium hoc innuunt, ut oſtenſum eſt) quàm pro Vlpiani ſeu juris Cæſariani ſcholæ reliquiis obiter in ſcriptione & nimis negligenter adhibitis æſtimandum. Id quod itidem dicendum eſt de Scriptore apud nos uno & altero [b], qui ex medii fluminis inſulæque in eo natę ratione plerunque in Iure Cęſareo receptâ, medium interfluentis ęquoris terminum dominii hujus marini Regibus noſtris obiter, ſed inſcienter faciunt. Etiam idem eſt ſimiliter dicendum de Legatis [c] Elizabethæ Reginæ, qui Bremæ cum Chriſtierni I V Danorum Regis legatis de libera per Oceanum Septentrionalē navigatione agentes, perpetuam maris, ex jure Gentium, omnimodi communionem objiciunt, dominium negant, alia ex juris Cęſarei ſcriptoribus in argumentum trahunt, quæ tum juri Anglicano, tum juri Gentium Intervenienti, quod

[a] *Io. Covvellus Inſtit. Iur. Anglic. lib. 2. tit. 1. § 3. & 4.*

[b] *Andr.* Horn *Ms. in Spec. Iuſtitiar. l. 2 & Ioan.* Dee *in Monarch. Brit. p. 21*

[c] *Anno 1602. apud Cãden. in Annalib. Tom. 2. pag. 272.* Edit. Lond.

quod à tot ſeculis inolevit de maris dominio, planè adverſantur. Aut (inquam) idem de illis eſt dicendum, aut eos non tam quæ ſibi vera argumenta, quàm quę apud Iuriſconſultos Cæſareos quibuſcum agerent vim habere majorem viderentur, pro re natâ ſelegiſſe. Neque novum eſt Iuriſconſultos Cæſareos de naturali ac perpetuâ maris communione verba facere, etiam ubi certiſſimum eſt in ditione, quâ continentur ipſi, ejus dominium à vetuſtiſſimis ſeculis admitti; ut in ſuperioribus declaratur. Sunt etiam quamplurima apud nos ſive fiſci ſive eorum, quibus fiſci jus à Rege indulgetur, jura quæ dominio (quod tractamus) marino ſubniti putant nonnulli. Veluti Fiſci applicatio bonorum in mari derelictorum, piſcium aliquot grandiorum, ut Piſtricum, Sturionum, aliorum. Et ferè vim ſortitur[a];

Quicquid conſpicuum pulchrumque ex æquore toto eſt, [a] Iuvenal. Satyr. 4.
Res fiſci eſt ubicunque natat——

Præter Naufragorum bona in litus, ubi animal nullum ex nave ſuperſtes fuerit, ejecta. Cæterùm hæc non ſolum Maris domino, verùm & aliis alibi gentium interdum competunt. Et aut ex Continentis jure, ut in ejectis ad litus, ſeu repertis importatiſque; aut ex jure in perſonas quę primò occupaverint,

ut in rebus quibuſcunq; in mari derelictis repertiſve, id genus aliis, plerunq; pendent. Ideò ea in partes heic non trahenda duximus.

CAPUT XXV.

Minoris notæ teſtimonia *aliquot vetera de Dominio, quod tractamus, Marino.*

POſtremũ caput in diſtributione ſuperius habitâ, eſt de teſtimoniis aliquot minoris notæ. Nummus à Regibus noſtris ſæpius cuſus eſt aureus, *Nobilis roſatus* dictus, qui in altera parte Navi in Mari fluctuante, Regeque enſe & ſcuto armato in ipſa Navi, ut in Throno, ſedente inſignitur; ut ita imperii Anglorum exhiberetur Marini ſymbolum. Nummi forma hujuſmodi eſt.

[a] Thom. Walsing. 1359. ſeu 33. Ed. 3.

Cujus autor primus exitit Edvvardus Rex tertius, cùm claſſe numeroſiſſimâ, navium ſcilicet undecies [a] centum, Mare ſuum tutabatur

batur; quo tempore, ut alias, victricia per Gallias ferebat arma. Certè hâc in re exemplum ferè ſecuti ſunt Reges noſtri illud Caii Allecti, qui Britannicum imperium nactus (ut ſupra [a] oſtenditur) ejuſmodi nummo Imperium ſuum denotari voluit. Typus, quem adjecimus, eſt, puto Edvvardi IV. Et in Numiſmatum Regni Gallicani volumine in Galliis nuper [b] edito, habentur nummi aliquot Regum Angliæ qui & Franciæ ſimul Reges fuere. Sed ad ſacri Angliæ patrimonii jus inſignia illa Navis, Maris, Enſis, Thronique, non omnino ad Franciæ attinere, dubitare nequit, quiſquis nec volam ejuſce rei nec veſtigium in numiſmatis Gallicanis, à Regibus tantùm Francorum excuſis, reperiri obſervaverit. Quòd in Zelandorum nummis aliquot Maritimæ poteſtatis inſignia etiam, veluti Leo è mari emergens, atque id genus alia occurrunt; id ſanè nuperum admodum eſt, & non omnino dominii (ſi portus eorum & ſpatiola maris interiora inſulis eorum incluſa excipias) ſed vitæ generis ſituſque populi tantùm index. Nummi autem, quem diximus, Anglicani partis averſæ inſcriptionem (quę in aureis nummis noſtratibus adeò rara non eſt) ſcilicet *Ieſus autem tranſiens per medium illorum ibat*, ex Euangeliis deſumptam, alii [c] opinati ſunt ſymbolum fuiſſe Chymiſtarum,

[a] *Cap. 5.*

[b] Figures des Moyes de France fol. 131 & 132.

[c] *Apud Guil. Cãden. Remaines pag. 206. Edit. 1614*

ſtarum, qui, ſanctiſſimi numinis & nomine & tranſitu ita profanè ſatis uſurpato, reconditam artis ſuæ, quę aurum nummis hiſce ſub Edvvardo tertio conficiebat, majeſtatem adumbrari vellent; alii amuleti vicem obtinuiſſe, & cædi & vulneribus averruncandis. Certè verba illa in iis quibus tortorum quæſtioni ſubjecti interdum, dolori allevando abigendoque, utuntur, locum habere ex Iuriſconſultis[a] aliquot ſcimus. Nec operæpretium eſt ea de re amplius heic diſquirere. Partis verò nummi adverſæ mentem verſificator Anonymus, qui ſub Henrici ſexti tempora rhythmis ſcripſit Anglicanis *de Politia conſervativa Maris*[b], ita explicat;

[a] *Paulus Grilland Tract. de Quæſt. & Tortura, q.4. num. 13 & 14.*

[b] *Ms. in* bibliot. Cotton. *& vide G. Camden. loco jam ante citata.*

> **For foure things our Noble ſheweth to me/**
> **King/ Ship/ and Swerd/ and Power of the See.**

Quatuor indicari ait *in Nummo*; *Regem, Enſem, Navem, & Maris Imperium.* Quin Anglorum inprimis intereſſe enixè ſuadet Mare (cujus Domini Reges Angliæ) diligenter cuſtodire, ſibique ut imperii firmamentum perpetuum atque præſidium maximè tueri. Tantundem etiam ait monuiſſe Sigiſmundum Auguſtum, cùm Henricum

noſtrum

noſtrum V, ad conciliandam inter eum & Carolum Francorum Regem VI pacem, inviſebat. Verba ejus ſubjicere liceat.

The true proceſſe of Engliſh policie
Of utterward to keep this region
Of our Englond (that no man may denie
Nor ſay of ſooth but it is one of the beſt)
Is this; that who ſeeth South/ North/ Eaſt and Weſt/
Cheriſh merchandiſe/ keep the Admiraltie/
That we be Maſters of the narrow See.

For Sigiſmund the great Emperour/
(Which yet reigneth) when he was in this lond
With King Henry the fift/ Prince of honour/
Here much glory/ as him thought/ he found;
A mighty land which had taken in hand
To werre in France, and make mortality/
And ever well kept round about the See.

And to the King thus he ſaid/ My brother
(When he perceiud two towns Calys and Dover)
Of all your towns to chuſe/ of one and other/
To keep the Sea and ſoon to com over/
To werre outwards and your reign to recover/
Keep theſe two towns ſure/ and your Majeſtie/
As your tweyne eyne/ ſo keep the Narrow See.

For if this See be kept / in time of warre
Who can here paſſe without danger and wo?
Who can eſcape? who may miſchief differre?
What marchandie may for by be agoe?
For needs hem muſt take trewes every foe/
Flandres and Spaine, and other/ truſt to me/
Or elſe hindred all for this Narrow See.

Quæ rhythmis hiſce diffuſiora habentur, eorum ſenſum ſupra pauculis contraximus. Verba reddere operæ non eſt pretium. Idem etiam verſificator;

But King Edward made a ſiege royall
And wanne the town; and in ſpeciall
The Sea was kept / and thereof he was Lord;
Thus made he Nobles coined of Record.

Id eſt, *Edvvardus verò Rex obſidione urbem* (Caletum) *ipſe præſens cepit. Cuſtodiebatur interim Mare; atque ejus ipſe erat Dominus. Unde nummos Nobiles dictos cuſit.* Alia item teſtimonia ampliſſima habemus hujus rei domeſtica cum vetuſtâ Exterarum de eâdem re Gentium recognitione mixta, quæ proximè ſubjunguntur.

CAPVT

CAPVT XXVI.

Ab exteris, quorum maximè intereſt, *Dominium Regum Angliæ Marinum* ſolenni, *ex veteri inſtituto*, velorum demiſſione *recogniſci. Et de* Edictis, *eadere*, *binis* Regum Galliarum.

AD Exteros devenimus. Quorum ſanè aliquos ex iis quæ ſuperiùs ſive de limitibus navigationi à Rege Angliæ præſtitutis, ſive de tranſitu per hoc Mare non ſemel petito diſſeruntur, dominio huic adſtipulatos eſſe ſatis eſt apertum. Sed bina ſunt præ ceteris teſtimonia inſignia, eos ſanè (ſi vicinos & quorum maximè intereſt heic, ut oportet, potiſſimùm ſpectes) univerſim idem feciſſe. Horum alterum eſt ſolennis Velorum ſummorum Demiſſio quâ uti ſolet quęlibet navis cujuſcunque gentis exteræ, ſi prope Claſſem Regiam navemve aliquam ejuſdem claſſis in mari hoc prætervehatur. Alterum eſt Libellus vetuſtus publicè editus, ſeu Actio inſtituta quâ Angliæ Regum in Mari dominium quamplurimæ gentes Exteræ olim ſimul, unoque cum Anglis ore, ſub Edvvardo noſtro primo recogno-

 verunt,

verunt. Quibus accedet etiam ſingularis ejuſmodi Flandrorum, in legatione ad Edvvardum noſtrum ſecundum profeſſio. Demiſſionem autem illam velorum non ſolum in honorem Angli, ſed & in imperii ejus dominiique recognitionem in hoc mari fieri nemo puto dubitat. Certè dubitare nequeunt Galli, qui, ejuſmodi demiſſione, ſe olim volebant dominos maris noſtri agnoſci; ſed fruſtra. Scilicet tam fruſtrà fuère in Edictis etiam binis, ad demiſſionem ejuſmodi omnium ſibi exterorum ſtabiliendam, ſuperiore ſeculo promulgandis, quàm in Angli territorio marino ita temerè vindicando. De Edictis illis libro priore [a] locuti ſumus. Quorum neutrum vim aliquam in foro ibi obtinuit, ut deciſum eſt [b] in curiâ ſupremâ, quod & ibi adnotavimus. Etiam & verba quibus elevatur apud ipſum Ludovicum Servinum, generalem, tempore deciſionis illius, Regis Galliarum advocatum, edictorum illorum autoritas heic apponimus. Tam edictum Henrici Galliarum Regis ſecundi, ſeu anni MDLV, quam Henrici tertii, ſeu anni MDLXXXIV, objiciebatur ab iis qui etiam extra oras Gallicanas (nam non tantùm ad Mare Galliis conterminum ſpectarunt verba edictorum) vela ſibi, Regis Galliarum nomine, ſubmitti volebant; unde

[a] *Cap. 18. pag. 78.*

[b] *Ludovic. Servin. Placit. 11. tom. 2. 1592. pag. 262. b. edit. 1609.*

& Ham-

& Hamburgenſibus aliquot hoc facere detrectantibus vim intulerant, eoſque dignitatem atque imperium Gallicanum non ſatis obſervantes in Mari ideo ceperant. Sed quantum ad hanc rem, inquit Servinus, dicendum eſt in contrarium, *que les ordonnances de ce Royaume, faiſants injunction d'amener, n'ont eſté obſervées & ne le ſont encores aiourd'huy, & on ne voit pas que celle de l'an* 1555. *ait eſté verifiée en la cour de Parlement, ains les intimez en rapportent ſeulement un extraict du Greffe de Brouage* (quod ſatis quidem liquet ubi apud eundem [a] objicitur edictum illud) *D'ailleurs* lex erat obſoleta *& ce quelle monſtre eſt la novelle ordonnance de l'an* 1584. *Car il n'euſt eſté beſoing d'une novelle loy, ſi la vieille avoit eſté gardée; & neantmoins la derniere n'a eſté verifiée ſimplement: Mais comme elle eſtoit pourſuivie par perſones qui pouvoient lors, elle ne paſſa pas ſans reſiſtence, ains fut regiſtrée & publiée avec la modification requiſe par le Procureur general, à la charge de l'executer ſuivant les anciennes formes & ſelon que les officiers de l'Admiraulte avoient faict auparavant, ſans rien faire de noveau.* Edictum, quod objiciebatur, prius, à patribus nunquã admiſſum eſt. Nam in Scriniis Parlamentariis qui locus eſt ejuſdem admiſſionis teſtimonii, ea de re nihil repertum. Poſterius autem

[a] *Servin. placit. citat. pag.* 254 b.

tem admiſſum quidem eſt, ſed quantum ad juris aliquem effectum, ſive tunc primùm ſanciendi introducendive, ſive antea in morem recepti, planè rejectum eſt, idque cavente procuratore Regio; qui ſic illud, ut vides, temperari voluit, ut quod priſtino more ſubnixum eſſet, id tantùm vim, etiam poſt edictum hoc in potentiorum aliquot gratiam ita admiſſum, ſortiretur. Prudenter id factum eſt. Nam utrunque planè vicinorum, etiam exterorum omnium juri nimium adverſabatur. Quod verò ita ſibi ipſis imperii & dominii ſignum eſſe ſeu pignus voluêre illi primò in edictis, quæ tamen pòſt, iteratâ rei deliberatione, ut non ſine injuriâ in vicinos emiſſa, rejecta jure (ut oſtenſum eſt) ſunt; id ſanè à tot ſeculis Anglo perpetuò competiiſſe, & ab exteris, ipſiſque Gallis, præſtari (ut quod præſcriptione tam diutinâ ſubnitatur) ſolitum, argumentum, maximè apud illos, leve eſſe nequit, quo firmetur Anglo dominium quod tractamus. Certè uſitatiſſimum fuiſſe hoc velorum demiſſionis jus Anglis ceteriſque gentibus Interveniens, aſſerunt omnes qui Mari aſſueti; idemque vetuſtiſſimum eſſe atque antè quadringentos abhinc annos receptum, inde liquet, quòd Ioannes Rex Angliæ anno regni ſui ſecundo (ſeu ſub Chriſti

MCC)

MCC) Haſtingis, litoris Suſſexiani oppido, ex procerum aſſenſu, ſancivit, ſi præfectus regiæ claſſis in expeditionibus navalibus (quæ omnes eo in ævo Mare Auſtralius occupabant) *encontre ſur la mer* (ita ſe habent verba Normannica [a]) *aucunes nefs ou veſſeaulx chargez ou voide, qui ne veuillent avaler & abeiſſer leurs triefs, au commandement du Leutenant du roy ou de l'Admirall du Roy ou ſon lieutenant, mais combatant encontre ceulx de la flote, que, ſilz peut eſtre pris, quils ſoient reputez come enemies, & leurs nefs veſſeaulx & biens pris & forfaits come biens des enemies, tout ſoit que les maiſtres ou poſſeſſours d'iceulx voudroient venir apres & alleguer meſmes les nefs veſſeaulx & biens eſtre biens des amies du Roy noſtre ſeigneur; & que la menye eſtant en iceulx ſoient chaſtiez per empriſonement de leur corps pur leur rebelleté par diſcretion*; id eſt, *obviam habuerit in mari naves qualeſcunque, ſive onuſtas ſive onere vacuas, quæ vela ſua juſſu ſive Præfecti Regii ſive Admiralli ejuſve legati, demittere noluerint, ſed prælium inierint cum claſſiariis, eos, ſi capi poterint, inter hoſtes cenſendos; quin & naves eorum & bona, velut hoſtium, fiſco applicanda. Idque tametſi Naucleri ſeu Navium domini poſteà allegaverint eaſdem naves & bona eſſe amicorum domini noſtri Regis. Perſonas autem, quæ in navibus hujuſmodi fuerint repertæ, carcere, pro arbitratu, puniendas eſſe*

a Mr. Commentar. de rebus Admirall. fol. 28. a.

eſſe ob rebellionem. Perduellio habita eſt, ſi navis qualiſcunque, velorum demiſſione, Imperium Angli ſuo in mari non agnoviſſet. Nec amicitiæ quidem nomine tuendi erant, qui contrà omnino facerent. Pœnæ à Rege Angliæ adjectæ ſunt, perinde acſi de crimine in inſulæ ſuæ territorio aliquo admiſſo verba fierent.

CAPVT XXVII.

Quamplurimarum gentium circumvicinarum, *Dominii Regis Angliæ Marini*, in libello antiquitus publicè edito, *ſeu Actione ab iis, ſimul cum Anglis*, in Reginerum Grimbaldum Franciæ claſſis præfectum *inſtitutâ, recognitio. Etiam de implicata in ipſius defenſione hujuſmodi recognitione.*

ALterum de plurimarum gentium Exterarum heic recognitione teſtimonium eſt Libellus ille ſeu Actio olim à plurimis ſimul gentibus inſtituta, quâ Maris circumflui dominos Regem Angliæ deceſſoreſque ejus eſſe uno profeſſæ ſunt ore; atque in judicium deduxerunt eos qui jus illud temerè viola-

violarunt. Quod ut ritè capiatur, rem integram fuſiùs enarrabimus. Exardeſcente inter Edvvardum noſtrum primum & Philippum Pulchrum Franciæ Reges bello, ita interdũ pacto conventum eſt, ut libera nihilominus utrinque forent commercia, adeoque cum mercatoribus hinc illinc quibuſcunque induciæ; quoad cetera, armis intereà utramque invicem gentem (ut aſſolebat) infeſtantibus. Singulares ejuſmodi induciæ *Sufferentia guerræ* [a] nuncupabatur; & flagrante alias bello, præficiebantur ab utroque Principe, qui de rebus contra has inducias patratis cognoſcerent & *ſecundum legem Mercatoriam* [b] *& formam Sufferentiæ* judicia exercerent. Elapſis aliquot annis (quibus interdum induciis hujuſmodi locus erat, interdum nullus) Fedus anno Chriſti MCCCIII initum eſt. Is eſt Edvvardi Regis triceſimus primus. Caput ejuſdem federis primum eſt [c] ut non ſolùm invicem amici eſſent Reges ipſi, ſed etiam ut alter alterius jura omnimoda tueretur contra alios quoſcunque, exceptâ Eccleſiâ Romanâ, atque ex Regis Angliæ parte, Ioanne Duce Brabantiæ genero ſuo; ex parte verò Regis Franciæ, Alberto Rege Romanorum & Ioanne Comite Hannoniæ. Tertiũ autẽ ejuſdẽ eſt caput (nã primi & tertii capitis in libello illo ſeu Actione uſus eſt

ſingu-

a *Rot. Clauſ. 25. Ed. 1. in ſched. annex. membrana. 26. Rot. Alemannia a. 22. Ed. 1. ad 31. Ed. 1, &c.*

b *Rot. Pat. 26. Ed. 1. part. 2. mem. 24. in dorſ.*

c *Fedus integrum habetur in Rot. Alemannia. 31. Ed. 1. memb. 2.*

ſingularis, ut infra patebit) *Item il eſt accorde qe l' un ne receptera, ne ſuſtendra, ne confortera, ne ſera confort, ne aide as enemies de l'autre, ne ſoffrera qu' ils ejent confort, ſouccors, ne aide, ſoit de gent d'armes, ou de vitailes, ou d'autres choſes queles q' eles ſoient de ſes terres ou de ſon poiar, mais adiondera ſur peine de forſature de corps & d' auoir & empeſchera à tot ſon poair lojaument en bon ſoi qe les dits enemies ne ſoient reſceipts ne confortes es terres de ſa ſeignurie ne de ſon poiar, ne q' ils en ajent confort ſoccours ne aide ſoit des gents d'armes, des chevaux, d'armeures, de vitailles, ou d' autres choſes queles q' eles ſoient:* Senſus eſt, Vt ex amicitia hac contracta, neuter eos, qui alteri hoſtes eſſent, omnino foveret, aut ſuis in territoriis opem eis ſubminiſtrari ullatenus pateretur. Sopito ad hunc modum bello, quoniam non ſolùm complures ortæ erant querelæ de injuriis tam in Oceano apertiore, quàm in mari noſtro, induciarum (quas memoravimus) ſingularium tempore hinc inde admiſſis, verùm & credendum erat alias ejuſmodi, maximè ob inimicitias quibus Franciæ Rex & Comes Flandriæ tunc diſtraherentur, poſt fedus initum forſan orituras; ideò conſtituti ſunt ab utroque Principe cognitores qui haſce audirent deciderentque. Et ab Anglo [a] ſub id tempus Robertus de

[a] Rot. Pat. 31. Ed. 1. membr. 16. ult. Iunii.

de Burgherſhe Conſtabularius Caſtri Dorobornenſis & Ioannes de Bauquell Seneſchallus Pontivi, Baraldus de Seſcas, & Arnaldus Auquein, equites aurati; A Gallo Saquillius Dynaſta, Mittonius Blanvillius, Bertrandus Iordanus & Guilielmus Ralaſtanſius, equites item aurati. Vt ſcilicet cognoſcerent (ſic Angli diploma) *des enterpriſes, meſpriſes, & forfaites en Treve ou en Sufferance, entre nos & le dit roy de France, d'un part & d'autre, es coſteres de la mer d'Engleterre & autres per decea & auſint per devers Normandie & autres coſteres de la mer per de la*; id eſt, *de Vſurpationibus, injuriis & delictis tempore ſive federis ſive ſufferentiæ*, ſeu, *induciarum ob commercii libertatem tantùm, à nobis & dicto Franciæ Rege initarum, alterutrinque commiſſis, ſive in oris Maris Anglicanis aliiſve quibuſcunque citerioribus, ſive verſus Normanniam, atque aliis, quæ ulteriores ſunt, Maris oris.* Binis autem diplomatis præficiebantur, quos memoravimus; ita ut alterum quatuor, quatuor itidem alterum, ſuo ab utroque rege pari nominato, complecteretur. Tempus utrorumque eſt dies Iunii ultimus, MCCCIII. Cognitoribus ſive hiſce ſive aliis ejuſmodi conſtitutis libellum conjunctim exhibent Prælatorum & Procerum Angliæ, ſummi item Angliæ Admiralli, etiam & Civitatum oppidorumque per Angliam, totius

denique gentis Anglicanæ aliarumque Regi Angliæ ſubditarum procuratores; quod ut fieri potuerit aliter atque ex ordinum omnium in publicis comitiis autoritate, ne intelligendum quidem eſt. Cum hiſce itidem conjunguntur Procuratores gentium per totam fermè Europam maritimarum, veluti Genuenſium, Catalaunorum, Hiſpanorum, Alemannorum, Zelandorum, Hollandorum, Friſiorum, Danorum & Norvvegorum, præter alios Imperio Romano-Germanico ſubjectos. Hi ſimul vniverſi eo in libello actionem inſtituunt in Reginerum Grimbaldum, qui, flagrante bello inter Philippum Regem Franciæ & Guidonem Flandriæ Comitem, Gallicæ claſſis præfectus, in Mari hoc Mercatores in Flandriam prænavigantes interceptos bonis ſpoliâſſet. Regem Angliæ & deceſſores ejus, à tempore quod omnem memoriam excedit, citra controverſiam, aiunt actores hi ſimul omnes, *ratione Regni ſui Angliæ, ſupremo Maris Anglicani atque ejuſdem inſularum dominio ac imperio fuiſſe gaviſos, præſcribendo ſcilicet leges, ſtatuta atque interdicta armorum naviumque alio ac mercatoriis armamentis inſtructarum, cautiones exigendo, tutelam præbendo ubicunque opus eſſet, atque alia conſtituendo quæcunque fuerint neceſſaria ad Pacem, Ius, & æquitatem conſervandam inter omnimodas gentes tam exteras*

quàm

quàm in Imperio Anglicano comprehenſas quæ per illud tranſierint. Supremam eiſdem item fuiſſe atque eſſe tutelam merumque & mixtum imperium in jure dicundo ſecundum dictas leges, ſtatuta, præſcripta & interdicta, aliiſque in rebus quæ ad ſummum imperium poſſint attinere in locis indicatis. Ad præfecturam Admirallorum à Regibus Angliæ conſtitui ſolitorum ſpectare juriſdictionem ex imperio ejuſmodi exercendam. Dein capite, quod memoravimus, Federis nuper antè initi, primo, quo utriusque Regis jura invicem tuenda erant, adjecto, Grimbaldum accuſant. Eum, aiunt, *Magiſtrum eſſe Claſſis regis Franciæ. Appellare autem ſe Admirallum dicti Maris; eoque nomine conſtitutum fuiſſe ſe prætexere à Franciæ Rege, ratione belli in Flandros gerendi. Citra federis initi tempus & contra ejuſdem vim ac mentem, Admirallatus officium in dicto mari injuſtè eum occupâſſe & ſupra annum uſurpaſſe ex Franciæ regis diplomatis autoritate; Anglos nimirum alioſque aliarum gentium tam mercatores quàm alios per mare illud tranſeuntes intercipiendo, bonis eos carceri traditos ſpoliando, ea Regis ſui miniſtris in portubus conſtitutis tradendo, ut quæ fiſco applicanda. Atque eum hæc à ſe ſine injuriâ geſta eſſe, tum Regis ſui diplomatis autoritate, tum interdicto Regis Angliæ quod juxta mentem capitis,* quod diximus, *federis tertii, per ditiones ſuas promulgaverat* (Interdicto ſcilicet, quo vetitum eſt, Regis Franciæ inimicos

in Angli ditione foveri opémve eis ferri) *ſubnixum, in ſcriptis coram cognitoribus audaciùs aſſeruiſſe, atque ita ſe tueri voluiſſe.* Fieri hoc totum in grave damnum & præjudicium tum Regis Angliæ, tum Prælatorum, Procerum, & ceterorum univerſorum, qui conjunctim, ut oſtenſum eſt, agebant. Petunt igitur ſimul omnes, ut cuſtodiâ liberati, qui carceri ita traditi eſſent, reddita item bona nullo jure capta, juriſdictionem Admiralli Regis Angliæ (ad quem ſolum tam ex jure rerum ac loci, quàm perſonarum hujuſmodi juriſdictio attinebat) ſubirent, atque ut, ex Cognitorum ſententiâ, Reginerus Grimbaldus ipſe damna actoribus reſarciret, ſi nimirùm ſolvendo eſſet; ſin minùs, tunc ut ad idem faciendum damnaretur Rex Franciæ, qui ejuſmodi præfecturæ codicillis eum donâſſet. Damnis autem reſarcitis, tunc etjam ut Reginerus ob federis violationem pœnas daret, quales alios à ſimili facinore in poſterum deterrere poſſent. Quid dein fieret à cognitoribus, non ſatis liquet. Tanti ſanè fuiſſe res videtur, ut pacto eam ſopiri quàm in foro agitari ſatiùs forſan haberetur. Atqui intereà manifeſtius nihil eſt quàm Regi Angliæ heic à vicinis gentibus fermè univerſis Marini dominii jus idque avitum & longævâ præſcriptione firmatum, diſertè agno-

agnoſci; adeoque ut, pro ſuo arbitrio, tutelam, leges limiteſque navigantibus in hoc mari eoque quomodocunque utentibus dare poſſet, nec à vicinorum invicem inimicitiis, jureve aliquo belli ad alios ſpectante, hujuſmodi mutaretur jus aut minueretur, aliter ac quocunque alio in territorio ejus ditionis. Atque obſervandum eſt, Flandros ipſos, quibuſcum & Francis tunc interceſſerant inimicitiæ ac bellum, minimè in actione illa ſocios fuiſſe, nec eſſe ritè potuiſſe. Nam ex fœdere jam dicto ab Anglo & Gallo inito, mutuæ armorum operæ præſtandæ erant invicem ad jura alterutrius tutanda. Mari igitur uti, ad Flandros hoſtes infeſtandos, ex fœdere Gallo eſt permiſſum. Non item ad eos intercipiendos, qui ex aliis quibuſcunque gentibus hàc tranſirent, aut ipſam Flandriam cum mercibus peterent. Et Paulus Æmylius [a] de hoc ipſo tempore; *Gallus excidium Flandriæ minabatur. Anglus Flandros texit. Edvvardus enim ita Franci Regis amicus erat, ut tamen Flandros everſos nollet.* Sic voluit Rex noſter tum ſui juris utpote tutor, tum ſummus navigationis aliorum moderator. Nec verò prætereundum eſt ipſum Grimbaldum, claſſis Franciæ heic præfectum, non ſolùm ex diplomatis præfecturæ ſuæ ſive Regis autoritate poteſtatem hanc in mari hoc arrogâſſe

[a] *De Geſtis Franc. lib. 8.*

 ſed

ſed expreſſim Regis Angliæ interdictum quod juxta tertium memorati federis caput emanârat, in partes itidem, ut eo ſe tueretur, perinde traxiſſe, ac ſi & ipſe minimè ſine indultu quo, ex interdicti illius vi, ſe gaudere exiſtimabat, jure officium illud Admirallatus in hoc mari ſe occupare potuiſſe ſimul agnoviſſet. Nimirum interdicto illo vetitum eſt, ne in Angli ditione (id eſt, *per my ſon poere*, quæ Grimbaldi verba fuere, ut in libello ipſo infrà exhibito eſt videre) foverentur Franci hoſtes, eiſve auxilium aliquod præberetur. Atque ita expreſſim interdicti vim objecerat Grimbaldus ſimul cum regis ſui diplomate quo præficiebatur: ac ſi dixiſſet; hac poteſtate utor, eâ donatus quidem à Rege Francorum qui me claſſi & rebus ſuis maritimis etiam præfecit. Ceterùm Rex præterea Angliæ, interdicto ſuo promulgato, vetuit ne cui in ditione ſua Francorum hoſti omninò ſuccurreretur, juxta fedus inter Regem utrunque contractum. Ideoque, cùm ego nec perſonas alias, nec res præter hoſtiles, ſaltem quæ in hoſtilibus ſunt, ex jure gentium interveniente, cenſendæ (nam procul-dubio id ab eo obtenſum eſt; eos qui Flandris mercibus aliterve ſuccurrerent, cujuſcunque eſſent gentis, velut hoſtes intercipiendos) in mari ceperim, ſatis me opinor eo defendi quod

quod ipſe Rex Angliæ edicto, juxta initum fedus, promulgato, nolit hoſtibus Franciæ in aliquâ ditionis ſuæ parte ſuccurſum. Vnde nec hiſce, quos in Mari cepi. Summa eſt, ne finxiſſe Grimbaldum ex marino aliquo Regis Francorum dominio Admirallatum ſuum poteſtatemve mandatam pependiſſe, ſed omnino ex diplomatis Regis ſui, federis, atque Regis Angliæ interdicti vi: Quaſi ex eo federe interdictoque ab Anglo palam conceſſum fuiſſet ſibi nullam, durante ejuſmodi federe interdictoque, fore injuriam tametſi Franci qualeſcunque hoſtes in ditione ſua, ſeu, quod idem heic eſt, in Mari ſuo à Franci miniſtris interciperentur. Certè niſi ita intelligas Grimbaldum, non video quamobrem interdictum illud cum regis ſui diplomate, ut ſe tueretur, modo in libello oſtenſo, omnino conjungeret, aut de Ditione Regis Angliæ per quod interdictum illud promulgatum eſt, verba ibi fierent; cùm de rebus in mari tantùm geſtis controverſia oriretur. Si verò ita fuerit intelligendus, certè tunc is non ſolùm non adverſatus eſt avito in Mari Regis Angliæ juri, ſed etiam idem ſatis agnovit, dum federis & interdicti acceſſione temporarium tantùm eidem modum adjectum eſſe velle videtur. Adeo ut implicatam etiam tunc temporis Francorum ipſorum habeamus, in

 hoc

hoc eorum Admirallo, adſtipulationem. Quomodo autem federis apices exponendi fuerint, locus hic non eſt diſſerendi. Sed dominium Regum Angliæ Marinum in libello à tot gentibus recognitum tantùm obſervamus. Etiam obſervatu ſanè dignum eſt, ſub eodem ipſo tempore, ſcilicet paulo ante fedus initum, Anglum fidei profeſſionem, quod Homagium appellant, nomine Ducatus [a] Aquitaniæ, Pontivi comitatus, aliarumque quas in Galliis poſſidebat provinciarum, Franco præſtitiſſe; hiſce etiam, ex ſententia Curiæ Pariſienſis [b], prorſus exutum quandoque antea fuiſſe; etiam &, ſub centeſimum qui præceſſerat annum, Ioannem Regem Normanniâ deturbatum; atque eam tamen Anglum poſtmodum, idque ante federis & libelli hujus editionis tempus, ſubinde inſediſſe; quæ omnia huc faciunt, ut animadvertamus, ubi de Maris Gallias & Britannias interluentis uſu ac imperio controverſia, quam memoravimus, illuſtriſſima orta eſt, plenumque ejus dominium Regi Angliæ deceſſoribuſque ſuis, titulo à tempore omnem memoriam excedente derivato, à tot gentibus eſt tributum, nullum interea omnino titulum ſive ex Normanniæ ſive ex Aquitaniæ poſſeſſionis jure, obtendi quo maris alicujus partis dominium ullatenus ſubniteretur, ſed ex ſolo

a Rot. Alemann. 30. & 31 Ed. 1. Du Tillet en le recueil des traictes &c. fol. 40. b.

b Florilegus ann. 1293. 3. Thomas VValſingham. ann. 1294. alii.

jure Anglicani imperii univerſim petitum eſ-ſe. Atque ex ipſa re palam videtur, ea de quibus in libello conquerebantur illæ gentes, ab illo claſſis Francicæ præfecto maximè in mari Francorum Flandrorumque litoribus, quæ invicem Hoſtica erant, proximante geſta fuiſſe. Certè mare totum, de quo loquuntur, Anglo ſubjacere uno ajunt ore, idque ex ſolo Imperii Anglicani jure. Nec tuebatur ſe Grimbaldus, ſive Franciæ regis dominii alicujus marini obtentu, ſive præſcriptionis qua Angli titulus innixus eſt, velut non ſecundum veritatem aut jus avitum enunciatæ depulſione; nec omnino prætexebat jus quod in mari illo Galliis contermino Angliæ reges haberent, id eis competere ſive Normanniæ ſive alius cujuſcunque Galliarum provinciҿ nomine, veluti clientibus Regis Franciæ fiduciariis; quorum tamen omnium uſus fuiſſet ei & commodus & perquam tempeſtivus, ſi ita ſe veritas habuiſſet. Vnde haud parum firmatur item id quod ſuprà diſſeruimus de adverſi litoris, in Admiralli Angliæ ſummi præfecturæ ſeculorum recentiorum codicillis, nominibus pro Marini Regum Angliæ dominii ejuſque tutandæ provinciæ limitibus duntaxat ſumendis. Quin & circa ſeptennium ante libellum jam dictum cognitoribus editum, cum Francorum Rex ob injurias ali-

quot atroces ſubditis ſuis in hoc mari ab Anglis illatas, Regem Angliæ (qua fiduciarius erat ei cliens ſeu Vaſallus ratione Aquitaniæ aliarumque provinciarum quas in Galliis obtinebat) velut injuriarum non ſolum conſcium, ſed & fundum in jus voluit vocari, atque in Curia Pariſienſi ſiſti; re fuſiùs in citationis literis narrata, nihil eis interſeruit ille quo marinum aliquod dominium aut ſibi omninò vellet arrogari aut Regi Angliæ minui; quod ſatis eſt videre apud Florilegum[a] qui annalibus ſuis earum exemplar integrum attexuit. Idem etiam de eodem tempore, *In illo*, inquit [b] *tempore non erat Rex, neque lex Nautis poſita, ſed quodquiſque rapere, vel ferre valebat, hoc ſuum eſſe dicebat*; Quod planè denotat ingentem quidem deprædandi mareque infeſtandi licentiam; ita nihilominus intelligendam, ut incomparabilis potentia Anglorum navalis, quæ regnum ex more majorum marinum defenderet, in eadem interea (rege deprædationes ſuis, dum bellum flagrabat, indulgentiſſimè permittente) maximè deſignetur. Nam tum Francos tum Hiſpanos ubertim tunc temporis captos in mari ab Anglis memorat ipſe Florilegus. Etiam & claſſem ſive Francicam ſive Normannicam navium ducentarum quæ per mare hoc Anglis diripiendis diſcurrerat, à ſexa-

a *Anno* 1293.

b *Anno* 1294.

ſexaginta navibus Anglicis victam atque in Angliam deductam ſcribit ſub id tempus Thomas [a] Walſinghamius. Et autor alius vetuſtus, rebus hiſce coætaneus [b]. *Menſe Maii* inquit MCCXCIV *mota eſt diſcordia inter nautas quinque Portuum Angliæ & nautas Franciæ, commiſſumque eſt navale prælium in quo Anglici cum C navibus ducentas naves Franciæ ceperunt, & ferè omnes nautas Franciæ ſubmerſerunt ſeu occiderunt, propter quod Philippus Rex Franciæ Vaſconiam à Rege Angliæ auferre conatus eſt.* Alii de his ejuſmodi alia; unde facile eſt ediſcere quid illud Florilegi fuerit, *nec Regem nec legem in illo tempore Nautis eſſe poſitam.* Suis ſcilicet laxarat habenas Angliæ Rex, velut æquoris hujus moderator, idque ut non ſolum hoſtes, verum etiam eos, qui hoſtibus quomodocunque ſuccurrerent aliterve mari ac pro domini arbitrio uterentur, compeſcerent. De Flandrorum autem Dominii Regum Angliæ marini recognitione parili ſeorſim mox agimus; poſtquam libellum ipſum ſuo, id eſt Normannico, idiomate è ſacris Scriniis proximè ob oculos poſuerimus.

a *Anno* 1297.
b *Ms.*

CA-

CAPVT XXVIII.

Libelli *ſuperiore in Capite memorati*, Exemplar *&* Autoritas.

IN arcis Londinenſis archivo, ubi tabulæ publicæ annorum retrò amplius quadringentorum aſſervantur, faſciculus Membranarum habetur, quæ res aliquot ad tempora Henrici tertii, & Edwardorum primi & tertii ſpectantes complectuntur. Prima continet pactum inter Edwardum primum & Guidonem Comitem Flandriæ de ſignis Navibus per mare hoc adhibendis, quibus facilius, unde eſſent dignoſceretur. Intertexuntur dein tria libelli, quem diximus, ſive autographa ſive exemplaria eodem tempore conſcripta. Nam ſinguli (ut videtur) gentium, quæ in agendo ſocii fuere, Procuratores ſibi habebant libellos ſingulos, utcunque ſimul omnium nomine conceptos. Vnde & unius tergo adſcribitur *De Baiona*; quaſi Bajonenſium libellus iſte ſeorſim fuiſſet editus. Superiori autem cujuſque parti adjicitur *De Superioritate Maris Angliæ & Iure Officii Admirallatus in eodem*, uti etiam pacto quod diximus inter Regem & Flandriæ Comitem. Etiam illis verbis, in libellorum uno, adjungitur *retinendis*

nendis & confirmandis. Cunctis ævi, ad quod materies ſpectat, charactere planiſſimè exaratis. Nec de eorum fide quæſtio ulla eſſe poteſt intuenti, qui veteris ſcriptionis atque ejuſmodi tabularum ignarus non eſt. Senſum ſanè totum, etiam & verba jam antea partim reddidimus. Ipſius autem libelli integrum exemplar, quemadmodum idiomate tunc Gallicano ſeu Normannico conceptus eſt, operæpretium duximus ſubjicere; quod ad hunc modum ſe habet.

A vous, Seigneurs, Auditours Deputez per les Rois d'Engleterre & de France, a redreſſer les dammages faits as gentz de lour Roiaulmes & des altres terres ſubgitz a leur ſeignuries, per mier & per terre, en temps de Pees & Trevves, monſtrent les Procurors des Pralatz & Nobles, & del Admirall de la mier d'Engleterre, & des Comminalties des Citties, & des Villes, & des Marchaunz, Mariners, Meſſagiers, & Peleringes, & de tous autres du dit Roiaulme d'Engleterre & des autres terres ſubgits a la ſegnurie du dit Roy d'Engleterre & d'aillours, ſi come de la Marine de Genue, Cateloigne, Eſpagne, Alemaigne,

maigne, Seland, Hoyland, Friſe, Denemarch, & Norway, *&* de pluſours autres lieux del Empire, *que come LES ROYES D'ENGLETERRE PAR RAISON DVDIT ROYALME, DV TEMPS D'ONT IL NY AD MEMOIRE DV CONTRARIE, EVSSENT ESTE EN PAISIBLE POSSESSION DE LA SOVVEREIGNE SEIGNVRIE DE LA MIER D'ENGLETERRE ET DES ISLES ESTEAVNS EN YCELLE, par ordinance & eſtabliſement des lois, eſtatutes, & defenſes d'armes, & des veſſeaux autrement garnies que veſſeaux de Marchandiſe, & de ſeurté prendre & ſavegarde doner en tous cas que meſtier ſerra, & par ordinance de tous autres faits neceſſaries a la garde des pees, droiture, & equite entre toute manere des gentȝ taunt d'autre ſeignurie come leur propre par illeque's paſſanȝ, & par ſoveraigne guarde & tote manere de coniſance & Iuſtice haute & baſſe ſur les dites lois, eſtatuts, ordinances & defenſes & par toutz aultres faitz queux à le governement de ſovereigne ſeignurie appertenir purront es lieux avant ditȝ. Et*

A. de B.

A. de B. Admirall de la dite mier deputez per le Roy de Engleterre, & touz les autres Admiralls per meiſme celui Roy d'Angleterre & ſes Aunceſtres jadis Rois d'Engleterre, euſſent eſte en paiſible poſſeſſion de la dite ſoverein garde ove la coniſance & Iuſtice & toutz les aultres apertenances avantdites (forspris en cas d'appell & de querele fait de eux à lour ſovereigns Roys d Engleterre de deffault de droit, ou de malvais juggement) & eſpecialment par empechement metere, & Iuſtice faire, ſeurte prendre de la pees de toute manere des gentz uſauntz armes en la dite mier, ou menans niefs aultrement apparallez ou garniez que n'appartenoit au nief Marchande, & en toutz aultres points en queux home peut aver reaſonable cauſe de ſuſpection vers eaux de robberie ou des autres mesfaits. Et come les Maiſtres des Neifs du dit Royalme d'Engleterre, en abſence des dits Admiralls, euſſent eſte en paiſible poſſeſsion de conuſtre & jugger des touz faicts en la dite mier entre toute manere des gentz ſolonc les lois, eſtatuts & les defenſes & Cuſtumes. Et come

en

en le primier article de l'Alliance nadgairs faite entre les dits Roys, en les traitz ſur la darrain pees de Paris, ſoient compriſes les paroles que s'enſuient en un cedule annexe à yceſte (At non in ſchedula annexa, ſed in eadem membrana deſcriptum eſt quod ſequitur; unde non tam ipſos libellos, qui cognitoribus edebantur, quàm ſive formulas eorum archetypas ſive exemplaria deſcripta hæc eſſe conjiciendum fortè eſt; uti etiam ex eo quod Admiralli Angliæ nomen aliter ac per A. de B. non inſeratur; quæ prima elementa non ſunt nominis alicujus tunc temporis Angliæ Admiralli in ſacris Scriniis reperti) *Primierement il eſt traict & accord entre nous & les meſſagers & les procureurs ſuſdits, en nom des dits Roys, que iceux Roys ſerront l'un à l'autre, deſores enavant, bons, vrayes, & loyaux amys, & eydans contre tout home (ſauve l'Eſgliſe de Rome) en tiele manner que ſi aſcun ou pluſieurs quicunques ils fuiſſent voloient depointier, enpeſcher, ou troubler les dits royes es franchiſes, es liberties, privileges, es drois, es droitures, ou ès cuſtumes*

mes de eux & de leur royalmes q'ils ſeront bons & loyaux amys & aydans contre tout hóme que puiſſe vivre & morir à defendre, gardir & maintenir les franchiſes, les liberties, les privileges, les droitures, & les cuſtumes deſuſdites; Except pur le dit Roy d'Angleterre, Monſieur Iohan Duc de Braban en Brabant, & ſes heirs deſſendans de lui & de la fille du roy d'Angleterre; & excepte, pur le dite noſtre ſeigneur le roy de France, l'excellent Prince Monſieur Aubert Roy d'Alemaigne & ces heirs royes d'Alemaine, & Monſieur Iohan Count de Henau en Henau. Et que l'un ne ſerra en conſail ne en aide ou l'autre per de vie, membre, eſtate ou honor; Monſieur Reyner Grimbaltz Maiſtre de la Navie du dit Roy de France, que ſe dit eſtre Admiral de la dite Mier deputez per ſō ſeignure avant dit per ſa guerre contre les Flemminges, apres la dite alliance faite & affirmee, contre la forme & la fource de meſme alliance & l'entencion de ceaux que la firent, l'office de Admiraulte en la dite Mier d'Engleterre, per commiſſion du dit Roy de France, torcenouſement empriſt & uſa un an & pluis, en prenant

 les

les gentz & marchaunts du Royaulme d'Engleterre & daillours per la dite mier paſſaunts oveſque lour biens, & les gens ainſi priſes livere à la priſon de ſon dit Seignur le Roy de France, & leur biens & Marchandiſes à les Reſceivors per meſme celui Roy de France à ceo deputez en les ports de ſon dit Royalme come à lui forfaits & acquiſes, fiſt ameſner per ſon juggement & agard, & la priſe & detenue des dits gents ove leur dits biens & marchandiſes, & ſon dit juggement & agard ſur la forfait de eaux & acqueſt, ait juſtifie devant vos, Seignours, Auditours, en eſcripts par my l'autorite de ſa dite commiſſion ſur l'Admiraulte avantdite, per lui auſſi uſurpee, & per my un defence communement faite per le Roy d'Engleterre per my ſon poere (ſolonc la forme de la tiers article de l'Alliance avant dite, que content les paroles de ſuſſecripts) en requerant que de ceo il en fuiſſe quitz & abſolutz, en grand damage & prejudice du dit Roy d'Engleterre & des Prelatz & Nobles & aultres deſſuſſnomes, per quoi les dites procurours en les nounes de leur ditz Seigneurs, à vous ſeigneurs Auditors avant-

avantdits, prient que deliverance deuuë & haſtive des dits gents, oveſque leur biens & marchandiſes ainſi priſes & deteinues faites eſtre faite al Admirall du dit Roy d'Angleterre à qi la coniſance de ceo appartient de droit, ſi come deſſus eſt diſt, ainſi q'il ſaunz deſtorbance de vous & d'altri puiſſe de ceo conuſtre & faire ceo que appertient à ſon office avant dit, & que le dit Monſieur Reyner ſoit condemne & deſtreint à faire deuue ſatisfaction à tous les dits damages ſi avant come il purra ſuffre, & in ſa defaulte ſon dit ſeigneur le Roy de France, per qi il eſtoit deputez al dit office, & que apres deuue ſatisfaction faites as dites damages le dit Monſieur Reyner ſoit ſi duement puniz pur le blemiſſement de la dite alliance que la punicion de lui ſoit as aultres example pur temps avenir.

Hactenus libellus tot gentium Regum noſtrorum imperium ac dominium marinum manifeſto agnoſcentium, indeque ſibi tutelam poſcentium. De hac re in hiſtoriis ſive Francorum, ſive Anglorum, aliorumve mentionem non fieri mirum non eſt. Acta forenſia rarò ſatis in hiſtorias conjiciuntur. Sed

ipſo eodem tempore Grimbaldum illum claſſis Franciæ præfectum fuiſſe ſcimus ex Francorum hiſtoria. Paulus Æmylius [a] de Philippo Pulchro, *Sedecim triremes,* inquit, *è Liguria mercede conduxit, præfecto Reginero Grimaldo. Is in Oceanum circum vectus, maritimam oram Flandriæ hoſti infeſtam fecit.* Idem ipſe eſt Regimerius & Reginerus ſeu Reinerus Grimbaldus. Et apud Ligures clara eſt ejus nominis familia. Sed quia exterus erat & conductitius; ideo (ut videtur) à Ioanne Feronio in Admirallorum Franciæ catalogo prætermittitur. Iohanni Tilio [b] *Roverius Grimaldus* inter claſſium præfectos apud Gallos vocatur. Is etiam eſt Admiraldus Regis Franciæ, quem ſcribit Ioannes de Beka [c] præfuiſſe trecentis & quinquaginta triremibus à Philippo Pulchro in ſubſidium Hollandorum adverſus Flandros anno MCCCIV miſſis. Sunt etiam in Gallorum archivis quæ ad lites inter Anglum & Gallum tunc ortas attinent. Et tametſi in eis non reperitur (ſi Tilio fides; qui tabularum ejuſmodi publicarum indicem edidit) libellus iſte ſeu ejuſdem aliquod exemplar, habetur tamen in eis diploma ipſum, quo ab Anglo tunc præficiebantur Cognitores, quales diximus, ad res contra fœdus patratas decidendas. Illud ad hunc modum à Tilio [b] deſignatur. *Pouvoir doné par le Roy Edovvard à deux nommez*

[a] *De Geſtis Flandrorum, lib.* 8.

[b] *De Rebus Gallicis, l.* 2.

[c] *Chronic. Epiſcop. Vltraject. & Comit. Holland. pag.* 53.

[d] Receuil des Traictes &c. f. 40

nommez & accordez de ſa part pour avec les deux eleuz de la part du dit Roy (Philippe) *d'enquerir & amendir les forfaictes durant lour treſue, le dernier de Iuin* MCCCIII. *Ou treſor; layete Procurationes, poſſe, & poteſtates Angliæ;* K. Eundem habent diem & annum diplomata quibus Cognitores conſtitutos ad hanc rem fuiſſe ex archivis noſtris ſuperiùs adnotavimus. Neque obſtat heic quod ad querelas de latrociniis injuriiſque aliis in mari ac terra invicem patrari à privatis ſolitis decidendas, ab utriuſque litoris Principibus cognitores, uti & à Regibus jam dictis, pariter interdum [a] conſtituantur. Par inde in Mari jus conſtituentium utrique eſſe non melius elicitur, quàm alterum alterius Terræ eſſe dominum partiarium. Et Perſonarum, quæ in jus vocandæ, major ratio in ejuſmodi cognitione habetur, quàm qualiſcunque Territoriorum dominii; quod ſcilicet aliunde prorſus dignoſcendum.

[a] *Rot. clauſ. 21. Ed. 3. part. 1. memb. 25 dorſ. Rot. Franciæ 10. Hen. 8. &c.*

CAPVT XXIX.

Dominii Regum Angliæ Marini in Flandrorum *ad Edvvardum ſecundum* legatione, Recognitio.

HIſce jam accedat Flandrorum adſtipulatio & ultronea profeſſio in Parlamenta-

riis Angliæ Comitiis ſub Edwardo ſecundo Rege. Dum Roberti Comitis Flandriæ Legati de rebus in mari raptis conquerebantur, Regis Angliæ opem implorantes, raptas eſſe non ſemel dicebant ſupra mare Anglicanum verſus partes de **Crauden** intra poteſtatem Regis Angliæ, atque in Angliam adductas; ad Regem autem Angliæ pertinere criminis cognitionem pro eo quod ipſe eſt *dominus dicti Maris, & depradatio pradicta facta fuit ſupra praedictum Mare infra poteſtatem ſuam*. Quæ ſunt tabularum publicarum verba. Sed eas, quantum ad hanc rem ſpectat, integras [a] adjicimus.

a Rot. Pat. 14. Ed. 2. part. 2. memb. 26 in dorſo.

Memorandum quod cum ſuper damnis hominibus de regno Angliæ per homines de poteſtate Comitis Flandriæ, & Flandrenſibus per homines de regno prædicto, à tempore quo dictus noſter Rex regni ſui gubernacula ſuſcepit hinc inde illatis, amicabiliter reformandis inter Conſilium dicti domini Regis & Nuncios dicti Comitis in Angliam ex cauſa prædicta pluries miſſos, plures tractatus habiti fuiſſent, qui propter aliqua impedimenta, quæ evenerunt, effectum optatum non ſortiebantur; tandem in parlamento dicti domini noſtri Re-

gis in Octabis ſancti Michaelis, anno regni ſui quarto decimo apud VVeſtmonaſterium convocato, quidam nuncii dicti Comitis venerunt ad tractandum ſuper damnis prædictis in forma prædicta reformandis. Et cum dicti nuncii ad tractandum de novo ſuper hujuſmodi damnis per dictum dominũ noſtrum Regem admiſſi fuiſſent, ipſi nuncii, prout alii nuncii præfati Comitis, in tractatibus ſupradictis, inter cetera quæ requirebant, ante omnia ſupplicabant, ut dictus dominus Rex ad ſectam ſuam de poteſtate ſua Regia inquiri & Iuſtitiam faceret de quadam deprædatione quibuſdam hominibus de Flandria nuper de vinis & aliis diverſis mercimoniis ſuis ſupra mare Anglicanum, verſus partes de Crawden *infra poteſtatem dicti domini noſtri Regis per homines de regno Angliæ (ut dicebant) facta; aſſerentes quod vina & mercimonia prædicta eiſdem Flandrenſibus deprædata, adducta fuerunt infra regnum & poteſtatem dicti domini Regis, & quod ad ipſum Regem pertinuit ſic facere pro eo quod IPSE EST DOMINUS DICTI MARIS & deprædatio*

prædicta facta fuit ſupra dictum mare infra poteſtatem ſuam. Tandem in eodem Parlamento, habito ſuper præmiſſis cum Prælatis, Comitibus, Baronibus & aliis proceribus dicti regni ibidem exiſtentibus tractatu diligenti, de conſilio eorundem cõcordatum fuit per dictum dominum Regem, quod, pro bono pacis inter ſubditos terrarũ Angliæ & Flandriæ confovendo dictus dominus Rex ex poteſtate ſua regia illa vice de bonis ſupra dictum mare Anglicanum verſus dictum locum de Crauden *deprædatis & infra dictum regnum adductis in locis ubi malefactores cum bonis ſic deprædatis ad dictam terram Angliæ devenerant, per Iuſtitiarios ſuos inquiri, & eandem deprædationem ſecundum legem & rationem audiri faciat & terminari; & quod domini Navium, quæ dictæ deprædationi interfuerunt, & alii, qui deprædatores illos cum bonis ſic deprædatis in toto vel in parte ſcienter receptarunt, inde onerentur & puniantur ſicut participes deprædationis ſupradictæ.*

Ita Tabulæ illæ publicæ, Atq; codicillis regiis mandata eſt per provincias pleraſq; mari-

timas juriſdictio cognitoribus, qui damna reſarciri facerent. Quoniam autem, præter fluminum oſtia, quamplurimi ſunt in adverſis oris (maximè in Zelandicis; & ſunt etiam in litoribus aliis vicinis) ſinuoſi Maris intermeantis flexus, quibus variatim ita intexitur Terra ut fieri commodè nequeat quin eâdem cum terra ſic intexta ditione contineatur, ut corpus unicum, Mare itidē intermeans, quod non aliter fere atque flumen ſeu torrens non rarò ibi tum ripas diſterminat tum portus facit; ideò mentio etiam interdum fit intermeantis hujuſmodi maris ut ejus quod cenſetur *intra juriſdictionem & flumen* ſeu *fluctum* Maris regionum adverſarum; veluti *Maris Flandriæ*, ſeu (quemadmodum legitur in vetuſtis ſchedis [a] quæ ductus archetypos literarum Henrici regis quinti tum ad Comitem Caroleſii, tum ad decuriones Ipræ, Gandavi ac Brugarum præ ſe ferunt) *deins la juriſdiction & l'eſtrem de la meer de Flandres*, quod idem ſonat. Nam demto mari ſic intermeante aut veluti portus vicem præ litore adverſo ſupplente, quod reliquum eſt, ſeu Oceanus adverſas illas regiones & Angliam interluens Anglicani juris, juxta ea quæ ſuperiùs oſtenſa ſunt, ſemper eſt habitus. Vnde & planè ſomnio futilius eſt quod habet ſcriptor nuperus, ubi per portus Mardiccii Navale dudum inſtau-

[a] *Ms. in* biblior. Cottoniana. 3 *Hen.* 5.

ratum, *Britannici freti* (hoc de quo loquimur innuens) *Imperium Hiſpaniarum Regi reſtitutum vidiſſe* ſe [a] ſcribit. Et de Exterarum vicinarumque Gentium, quarum maximè intereſſe potuit, ſententiâ atque recognitione Marini Regum noſtrorum dominii, hactenus.

[a] *Iacobus Chiffletius* in Epiſt. dedicatoria ad Comitē de *Olivares, Portui Iccio* præfixa.

CAPVT XXX.

De Regis Magnæ Britanniæ in Mari Hibernico & quod occiduum *eſt, dominio ſeorſim agitur.*

DE Anglicano mari, ſeu Britannico quod ſacri Angliæ patrimonii pars eſt, generatim, ſed maximè quà ſive Orientale eſt ſive Auſtrale, jam dictum eſt. De Occiduo, etiam Scotico & Septentrionali, toto denique, quod eſt reliquum, Britannico reſtat ut dicamus. Occidui nemo non videt partem Angliæ præjacentem intelligi tam in libello illo cognitoribus à Regibus Angliæ & Franciæ ante trecentos triginta ampliùs annos à tot gentibus oblato, ubi *le Mer d'Engleterre* ſeu *Mare Anglicanum* toties occurrit, quàm in regio diplomate ſuperiùs allato, quo Reges noſtri Domini Maris Anglicani circumquaque indigetantur; ut quod ex

Bra-

Bractonio, de Excuſatione forenſi ejus qui in Hibernia fuerit, habetur [a], atque id genus cetera huc in ſuprà allatis facientia prætereamus. Etiam & inſulas, quotquot in vicino hoc mari, Britannicas dictas paſſim legimus, (ut ſub initium hujus libri monitum eſt) perinde ac ſi freta interfluentia eas, non aliter atque flumina aut aquarum diverticula ripas, à Magnâ Britanniâ disjungerent, velut ejuſdem ἀποῤῥῶγας ſeu *fragmenta*. Quo indicatur ipſa freta cum inſulis, ut flumina cum ripis, territorii Britannici partem eſſe cenſendam. Atque huc inprimis ſpectat item illud in libello toties memorato, ſcilicet *par raiſon du Royalme d'Angleterre*, ſeu *ratione regni Anglicani* dominos fuiſſe ſemper Reges Angliæ tum Maris Anglicani (ſeu Britannici quà Angliæ prætenditur) tum Inſularum in eo poſitarum. Vnde Mona inſula (Mannia vulgò dicta) quæ inter Boreales Angliæ & Hiberniæ partes medio libramine (quæ verba ſunt Giraldi Cambrenſis) porrigitur in hoc mari, inter continentes (ſi quid video) Angliæ provincias antiquitus numerata eſt, ut Vectis, ut Lundeia, ut quæ ſunt id genus aliæ. Neque enim aliud intellexiſſe videntur veteres illi, qui ortâ controverſiâ, utri circumſtipantium inſularum, Angliæ ſeu Britanniæ majori an Hiberniæ, jure hęc inſula in ma-

[a] Cap. 24

in maris interfluentis medio poſita debuerit applicari, ad hunc modum litem terminabant. Venenoſos vermes advehunt. Hos cùm Inſulam hanc admittere & fovere, uti Angliam & Britanniæ magnæ partem reliquam, Hiberniam contrà eos necare obſervaſſent, *Britannia eam* (ita Giraldus Cambrenſis a qui ſub Henrico II floruit) *applicandam communis omnium cenſura dictavit*. Nam ſi aut Hiberniæ aut Angliæ territorium, quà agro, quà Mari conſtaret, adeò cenſuiſſent à Mona hac diſjunctum, ut quod interjacet Maris id aut omnium hominum neceſſario eſſe commune, aut aliis quàm ſive Hiberniæ ſive Britanniæ regibus vetere jure ſubjacuiſſe exiſtimaſſent, ſatis ridiculam ſanè agitaſſe videntur controverſiam. Nam alia non potuit eſſe, puto, quæſtio, quàm ea quæ de finibus eſt Angliæ ſeu Britanniæ magnæ, & Hiberniæ. Quæſtionem autem de finibus inter vicinos dominos locum habere poſſe, ubi territoria utrorumque non ſunt continua aut contigua, non intelligo. Si via publica intervenit, vel flumen publicum, quod ad neutrum vicinorum dominorum ſpectat, finium agundorum agi non poſſe, rectè docuit b Paulus. Et ſanè poſtquam Quintus Fabius Labeo arbiter Nolanis & Neapolitanis de Finibus agri à Senatu datus c, utriſque ſeparatim regredi ita callidè per-

a *Topograph. Hibernia Diſt. 2. cap. 15.*

b *L. 4. §. 11. l. 5. & 6 ff. tit. Finium Regundorum.*

c *Cicero. de officiis lib. 2.*

perſuaſerat, ut in medio aliquantum agri relinqueretur quod populo Romano ipſe adjudicavit, neutiquam inter eos de hujus agri finibus quæſtio ampliùs oriri potuit. Quippe inter quos deſiit eſſe confinium. Sed cum populo Romano poſteà (ſi quæ oriretur) erat utriſque agendum. Aliter ſentiendum non eſt de quæſtione illâ utri terrarum applicari de jure debuerit Mona; inde potiſſimùm natâ, quòd media Hibernici & Britannici juris territoria interjaceret, & ad ipſorum confinium. Nam ex argumento ab ipſius ſoli duntaxat naturâ deducto, ſine civili dominii ratione (cujus menſuram tamen, velut Deciſioni ſortem; volebant heic eſſe ipſam ſoli naturam) non magis applicari debuerat ſive Britanniæ ſive Hiberniæ, quàm Norvvegiæ, Hiſpaniæ, aut Galliæ, ubi perinde ac in Britanniâ venenoſa animalia nutriri nemo dubitat. Angliæ igitur ſeu Britanniæ applicari in deciſione illâ vetere eſt Britannico territorio ita continenter adjici ut verè & civiliter dici poſſit Mona provincia ſeu territorium Angliæ ſeu Britanniæ continens; cùm nempe Anglicanum territorium ita uſque in occiduas ejus partes (eo quod in Occidentem ab ipſo confinio vergit, ad Hiberniam ſpectante) perpetuò per hoc Mare protendatur. Et temerè nimis Elizabethæ Reginæ legatis excidit in diſſertatione

a 1602. apud G. Camden. in Annalibus tom. 2. pag. 273. edit. Lond.

tatione a cum legatis Danicis de liberâ navigatione & piſcatione in Mari Norwegico, Breniæ habitâ; *Reges Angliæ navigationem & piſcationem in mari Hibernico inter Angliam & Hiberniam nunquam prohibuiſſe*, ac ſi inde probari voluiſſent nec piſcationem navigationémue inter Iſlandiam & Norvvegiam à Dano prohibendam, quoniam neutri Maris domini, ſed pari jure litora tantùm utrinque poſſediſſent. Sed & alia non minùs temerè de maris communione ibi dicta ſunt, ut antè advertimus. De navigatione & piſcatione in mari Norwegico mox plura. Cæterùm ut ratio ex neceſſaria maris communione petita perperàm in Legationis illius diſſertatione uſurpata eſt, ita nec verum eſt id quod de mari Hibernico excidit. Scimus enim non ſolùm dynaſtas maritimos olim perduelles jus regium pluribus in Hiberniæ locis uſurpantes, ob ipſam piſcandi licentiam ab exteris vectigalia gravia exegiſſe, verùm etiam ſanctioneParlamẽtariâ [b] disertè fuiſſe cautũ, ne quis exterus in mariHibernico piſcaretur, niſi impetratâ priùs à Prorege, alioveRegis Angliæ Legato ſeu Magiſtratu ad hãc rem legitimo veniâ; etiam ut exteri pro quâlibet nave piſcatoriâ XII doliorum aut plurium, præſtarẽt quotannis tredecim ſolidos & quatuor denarios, & pro qualibet navi minore ſoli-

b Stat. Hibernic. 5. Ed. 4. cap. 6.

re ſolidos binos; ipſis navibus, armamentis, boniſq; cunctis fiſco applicandis, ſi fortè præſtationem hujuſmodi ſeu hoc æquoris regnatoris imperium detractarent. Sed integrum hac de re ſancitum, è quo receptiſſimam Ordinum omnium Hiberniæ de regio heic jure ſententiam ediſcamus, interſero.

Item at the requeſte of the Commons/ that where divers veſſells of other landes fro one daie to other goynge to fiſhe amongſt the Kings Iriſh enemyes in divers partes of this ſaidland by which the Kinges ſaid enemies bee greatlye advanced and ſtrengthened aſwell in vitualles/ harneys/ armor/as dyvers other neceſſaries/ alſo great tributes of money given by every of the ſaid veſſelles to the ſaid enemies from day to day to the great augmentation of their power and force againſt the Kings honor and wealth / and utter diſtruction of this ſaid land/thereupon the premiſſes conſidered/ it is enacted and ordeined by aucthority of the ſaid Parliament/ that no manner veſſell of other landes ſhall bee no time nor ſeaſon / of the

yeere

yeere from henceforth / from the feaſt of the Natiuity of our Lord Jeſus Chriſte next comming / go in no part of the ſaid land betwixt the ſaid Iriſh enemies to no manner fiſhing without one ſpeciall licence of the Lieutenant/his deputy or Juſtice of the land for the time being/or licence of another perſon hauing the Kings power to graunt ſuch licence/ upon paine of forfaiture of the ſhippe and goods to the King. And that whatſoeuer perſons or perſon that find or impeche any of the ſaid veſſells/rumpants or forfaites againſt this act by the auctoritie of the ſame / it bee lawfull to them ſo making any claime in behalfe of the King/ and approuing the ſaid forfaytures by any of the ſaid veſſells to be made/that the King ſhall haue t'hone moitye of the ſaid forfeyture/ and the ſaide perſons or perſon ſhal haue t'hother without anye impechment / and that all manner veſſells of other lands comming in the ſaid land of Ireland a fiſhing/being of the burden of twelue tunnes

tunnes or leſſe/ haveing one Drover or boate/ everye of them to paye for the maintenãce of the Kings warres there xiii. s. iiii. d. by the yeer. And all other ſmall veſſells as ſcarfes or boates/ not haveing Drover nor lighter being within the ſaid burden of twelue tunnes/ every of them ſhall paye twoe ſhillings going a fiſhing in the like manner. Provided alwayes that no veſſell fiſhing in the North parte of Wicklo/ be charged by reaſon of this act; and that the Lieutenant / his deputy or Juſtice of the land for the time being/ ſhall have the foreſaid ſummes and duties of mony ſo paid to be imployed in the Kings warres for the defence of the ſaid land/ and that the Cuſtomers and Collectors of the ſame ſummes ſhall accoumpt before the ſaid Juſtice/ Lieutenant / or Deputy for the time being / or ſuch Auditors that ſhall be for the ſame appointed by the King or them / and not before the Barons of th'exchequer in the ſaid lande; and that none of the ſaide veſſells ſo comming

from other parts in the ſaide lande ſhall not depart out of the ſaide lande/till every of them pay their ſaide duties upon pain of forfeiture of the veſſels and goods to the kinge. Senſus ſuprà redditur. Sunt etiam qui aſſerunt à Maria Regina noſtra Hiſpanum veniam ad annos XXII impetraſſe [a] piſcandi in Septentrionaliore Mari Hibernico, atq; inde proventũ mille librarum annuum Fiſco Hibernico auctum. Certè & edicto vetuit [b] Iacobus magnę Britanniæ Rex ne quis exterus, non impetrata priùs venia, in Mari hoc Hibernico piſcaretur. Quæſtionem autem illam de Mona inſula, utcunque à Giraldo (qui ſub Henrico II ſcripſit) memoratam, ortam nihilominus exiſtimandũ eſt ſeculis Anglo-ſaxonum vetuſtioribus, cũ nempe quicquid Hiberniam & Britanniam interjacet, aut Hiberniæ Regibus aut Britannię parebat, id eſt cum utriſq; ſua ſeorſim erant in hoc mari territoria de quorum finibus ambigebatur. Certè Edvvinus Rex Northumbrorum, ſeu potius omnium Anglo-ſaxonum potentiſſimus, ſub annum à Chriſto nato DCXXX *Mevanias inſulas imperio ſubjugavit Anglorum*, quod ſcribit Beda [c]. Id eſt tum Mevaniam quam Angleſciam vocamus, tum alteram quę Mona eſt, de qua ſumus locuti. Citeriore autem Anglo-ſaxonici imperii ævo, Norvvegi ſeu Dani, quorum

[a] *Gerard. Malinius in lege Mercatoria cap. 35 pag. 189.*

[b] *Edict. 7. Iacobi 6. Martii.*

[c] *Hiſt. Eccleſ. l. 2 cap. 9.*

quorum latrociniis frequentioribus mare & hoc & boreale habebatur infeſtiſſimum, & hanc inſulam & Hebridas involabant eaſque ducentos fermè annos obtinuere. Adeò ut neque ad Hiberniam neq; ad Britanniam interea potuerit civiliter applicari hæc Mona. Ejus autem Reges, tam vicini Maris quàm Inſulæ dominos tunc fuiſſe elicitur ex eorum Annalibus, ubi Godredum, cognomine **Crovan**, Monæ Regem comperimus ſub anno ſalutis MLXVI *ſubjugaſſe* [a] *ſibi Dubliniam & magnam partem de* **Laynſter**. *Scotos verò ita perdomuiſſe, ut nullus, qui fabricaret navem, auſus eſſet plus quàm tres clavos inſerere.* Modum igitur ac legem rebus vicinorum navalibus præſcripſit; quod aliud non eſt, quàm ipſo Maris dominio gaudere, ut in jam dictis eſt oſtenſum. Atque hinc forſan eſt, quod vetuſtiora Regum Monæ inſignia fuerit Navis cum velo complicato, adjecto titulo *Rex Manniæ & Inſularum*; ut ex ſigillis eorum obſervat Camdenus [b]. Nam recentiora ſunt illa, tres tibiæ humanæ, quæ paſſim obviæ. Poſteà verò, ſubacta ab Henrico II & Ioanne Regibus Hibernia, atque Reginaldo Rege Manniæ in Ioannis Regis poteſtatem [c] redacto (cùm numeroſiſſima claſſe hoc mare occupabat Anglus) non eſt cur omnino dubitemus quin in Angli etiam imperium circumvicinum ſimul Mare

a *Chronic. Regum Manniæ pag. 140.*

b *Britannia p. 547*

c *Chronic. Manniæ an. 1210. & Rot. cart. 14. Iohannis R. memb. 1. in dorſ.*

reciperetur. Neque enim eo in ævo ſui juris erat Rex Monæ. Sed ſubjugatus, ſolenni fidei profeſſione præſtita (quam Homagium vocant) in clientelam regis Angliæ conceſſit. Ceterum & Scotorum imperio paulò poſt adjecit eam Alexander III Scotiæ Rex [a] præfectumque impoſuit, qui quoties opus eſſet cum tredecim triremibus ac quingentis claſſiariis ſubſidio ei foret. Hebridas item, pulſis Norvvegis, recuperavit & ad poſteros tranſmiſit. Dein rediit iterum ad Anglos Mona. Atq; ii diu Hibernia cum ea & territorio illo Marino potiti ſunt. Septentrionalem autem hujus occidui Maris partem, Hebridum & Scotiæ Reges, poſtquam Norvvegos Maris heic dominos expuliſſent, obtinuere. Atque hinc eſt quod, ut Scotia, Anglia, Mona hæc, Hebrides, & Hibernia pręter ceteras quæ adjacent inſulas, ita etiam ipſe Oceanus Vergivius & Deucaledonius occiduam Scotiam pulſans, atq; has flexibus ſinuoſis intermeans Regis Magnæ Britanniæ avitum patrimonium nunc ſit ſimul cenſendum.

[a] *Hector Boetius Hiſt. Scot. lib. 13.*

Quinimò in aperti hujus & immenſi Oceani parte occidentaliore, aliud eſt regis Magnę Britanniæ jus, idq; latiſſimè & per Americanum litus porrectum. Cùm Elizabethæ Reginę auſpiciis Humfredus Gilbertus vir equeſtri dignitate, in Novum Orbē coloniam de-

ducebat,

ducebat, ut ſimul etiam terras aliquot Imperio Anglicano jure ſubjacentes in oris Septentrionalis Americæ orientalibus recuperaret; inducebatur ab eo, velut à procuratore, Regina in poſſeſſionem perpetuò ſibi poſteriſque retinendam tum portûs D. Iohannis dicti (qui in Inſula eſt, quã *Baccalaos* vocant) tum univerſi tam Maris quàm Telluris ſpatium DC milliaria circumquaque [a] occupantis. Solenni dein ritu Anglicano, quo prædiorum dominium transfertur, tradito nimirùm ei ramulo & ceſpite, novum hoc regnũ, ut Reginæ beneficiarius accepit. Neque ſanè neceſſe erat ut aliter poſſeſſionem (unde Reginæ & Poſterorum dominium hoc natum) adipiſceretur. Haud enim eſt exigendum, ut, *qui* [b] *fundum poſſidere velit, omnes glebas circumambulet* (quod bene monet Paulus) *ſed ſufficit quamlibet partem ejus fundi introire, dum mente & cogitatione hac ſit, uti fundum uſque ad terminum velit poſſidere*. Quod tam ad Maria, quàm ad Tellurē nondum occupatam attinere poteſt. Adeò ut quemadmodùm Siculus Flaccus [c] de agris occupatoriis, *Terræ*, inquit, *nec tantum occupaverunt quod colere potuiſſent, ſed quantum in ſpe colendi reſervavere*, ſimile etiam de Mari ita occupato dici queat. Quantum in ſpe utendifruendi reſervatum eſt, & finitione deſignatum. Nec forſan initia vaſtiſſimi

a Hackluit *in Peregrinat. & expedit. Navalibus Anglicè conſcript. tom. 2. pag. 151.*

b *L. 3. ff. tit. de Acquir. rer. dom.*

c *De conditionibus Agrorum.*

Maris hujus Americani dominii adquiſitæ à Gilberto poſſeſſioni debentur. Inſtauravit potiùs, & Regium Ius heic dilatavit. Nam & à Sebaſtiano Cabotio [a], ſub Henrico ſeptimo, Anglicano imperio Inſula illa, *Baccalaos* dicta, adjecta eſt. Et poſtea inoleviſſe morem conſtat, ut Miniſtri aliqui Præfecti Regiæ claſſis, ſeu Admiralli Angliæ ſummi (cujus in provincia ſunt Maria omnia, Regi Angliæ & Hiberniæ, quà Angliæ & Hiberniæ, ſubdita) à piſcantibus etiam in hoc mari vectigalia exigerent; quod Regii ſeu Præficientis dominii ſymbolũ (puto) erat expreſſiſſimum. Sed ne ejuſmodi vectigalia in piſcatorum detrimentum ampliùs præſtarentur, publicorum Comitiorum lege ſub Edwardo Rege VI cautum [b] eſt. Quantum Maris coloniæ noſtrates in Americam nuper deductæ ſibi occupaverint, nondum ſatis exploratum habeo.

a Diploma, quo ad explorandas terras, nondum cognitas, & Imperio Anglicano acquirendas, miſſus eſt, *habetur in Rot. Franc.* 12 *Hen.* 7.

b *Stat.* 2. & 3. *Ed.* 6. *cap.* 6.

CAPVT XXXI.

De Regis Magnæ Britanniæ dominio in mari Scotico; Orientali *maximè &* Septentrionali.

QVæ ſuprà ſubinde occurrunt ex Iacobi Magnæ Britanniæ Regis edicto [c] de Piſcationis

c *Edict.* 7 *Iacobi R. Martii* 6.

cationis prohibitione, æquè ad Maria Scotica circumquaque fuſa attinent; unde & poſſeſſionem horum Marium & avitum dominium retentum agnoſcas. Interdictum ſcilicet eſt exteris, maribus in hiſce, piſcari; licentiâ prius Edinburgi non impetratâ. Et in Scoticis ſanctionibus Parlamentariis non tam conduntur Novæ, quàm inſtaurantur veteres leges, quibus cautum eſt that all manner of fiſcheres / that occupies the Sea / and utheres perſons quhat ſumever that happenis to ſlay hering or quhyte fiſh upon the coaſt / or within the Iles or out with the ſamen within the Frithes bring them to free ports / etc. id eſt, *ut piſcatores* [a] *qualeſcunque mari utentes, aliique omnes qui haleces aut aſellos in oris Scoticis, aut intra inſulas aut extra eas intra æſtuaria ceperint, eos in portus liberos inferant, &c.* ubi væneant civibus ejuſdem regni, quhairby his Maieſties cuſtomes be not defrauded / and his hieneſſe liege not fruſtrat of the Commoditie appointed to them be God under the paine of confication and tynſell of the veſchelles of them that cumes in the contrair hereof and eſcheiting of all their movable guddes to our ſoveraine Lords uſe / id eſt, *ita ut nec vectigalibus ſuis Rex fraudetur, nec ſubditi*

[a] *Parlam 4. Iacobi R. 6. cap. 60 & Parlam. 6. ejuſdem. cap. 86.*

ejus Maris uſufructu à Numine ipſis præſtituto careant, ſub pœna confiſcationis perditioniſque tum ipſarum navium eorum qui contrà venerint tum bonorum mobilium omnium, adeo ut patrimonio regio applicentur. Ita ut ex ſingulari in Mari ipſo jure, uſusfructus hinc vendicetur. Aliter ſanè nõ magis ſive ad Regem Scotiæ ſive ad ſubditos ejus, quàm ad alium quemcunque jure uſusfructus ille attineret. Quin de piſcatoribus univerſis, non Scotis magis quàm exteris, fertur lex. Vtpote ab ordinibus cunctis illius regni, qui jus tum regium tum ſuum (regio ſcilicet ſubjectum) à majoribus ſeu ex poſſeſſione atque imperio diutino, ita didicerant, ut dubitandi locus reſtaret ea de re nullus. Et de Piſcatione in Orientali Scotiæ mari Iuriſconſultus Scotus verba faciens, *Non poſſum*, inquit [a], *præterire quòd ante ſeculum hoc poſt cruentiſſimam ex occaſionibus maritimis diſcordiam inter Scotos Batavoſque, res in hunc modum compoſita fuit, ut Batavi impoſterum abſtinerent ab oris Scoticis ad octuaginta ſaltem milliaria. Et ſi forte vi ventorũ in propinquum deferrentur, vectigal certum ante regreſſum ad Abredoniæ portum penderent, ubi turris hâc aliiſque de cauſis extructa fuit; id quod Batavi bona fide majorum noſtrorum memoriâ uſque præſtiterunt, donec per frequentiora domi diſſidia vectigal hoc cum juribus aliis commodiſq; compluribus, partim gubernatorũ negli-*

[a] Guil. Welwodus de Dominio Maris cap. 3.

negligentia, partimque Batavorum audacia evanuerunt. Ita ex fœdere, termini exterorum piſcationi olim in hoc Mari præſcripti. Septentrionalius autem, quod Scotiæ objacet, Mare Norwegis & Danis inſularum ibi dominis olim fermè parebat. Vnde & Gothicè Orcadum incolæ etiamnum loquuntur. Inſulas eo in Mari XXXII tenuit ante annos CCCC LX Rex inſularum dictus, *tali tributo de rege Northvvegiæ, quòd quando Rex innovatur, Rex inſularum dat ei decem Marcas Auri nec aliquid facit ei in tota vita ſua, niſi iterum alius Rex ordinetur in Northvvegia,* quod ſcribit Robertus de [a] Monte. Et de his Giraldus Cambrenſis, *In Boreali Oceano,* ait [b], *trans Vltoniam & Galvvediam ſunt inſulæ variæ, ſcilicet Orcades & Inchades* (ſeu Leucades, quas Hebrides eſſe volunt aliqui) *& aliæ multæ quarum ferè omnium dominium & ſubjectionem Norvvegienſes obtinuerunt. Licèt enim aliis regionibus longè propinquiùs adjaceant, Gens magis tamen iſta ſcrutatrix Oceani præ omni genere piraticam vitam ducere ſolet. Vnde & omnes eorum expeditiones & bella navali certamine fiunt.* Hæc ſcripſit ille ſub Henrico II. Adeo ut interdum appendices illæ Regni Britanniarum Marinæ, Septentrionalibus in oris, ab exteris invaderentur. Hinc etiam Ordericus Vitalis [c] de Magno Olavi Filio Rege Norvvegorum; *Magnam potentiam in inſulis Oceani*

a *In Append. ad Sigebert. Gemblac. Anno* 1167.

b *Topograph. Hibernia diſt.* 2. *c.* 11.

c *Hiſtoria Eccleſiaſtica lib.* 10. *pag.* 767.

Oceani habebat, quod ad Guillielmi ſecundi Regis Angliæ temporâ ſpectat. Idem etiam Ordericus, *Orcades*, inquit, *& Finlanda, Iſlanda quoque & Groenlanda ultra quam ad Septentrionem terra non reperitur, aliæque plures uſque in Gothlandiam Regi Noricorum* (ita Norwegos appellat ille) *ſubjiciuntur & de toto orbe divitiæ navigio illuc advehuntur*. Sic Norwegorũ olim tam in vicino hoc Scotiæ mari, quã apertiori, imperium luculenter habemus deſignatũ. Poſtmodùm verò cum inter Alexandrũ Scotiæ Regẽ, tertium, & Magnũ Norvvegiæ, quartum, uti & inter Robertum Bruſium Regẽ Scotiæ & & Haquinũ Norvvegiæ, pacta [a] inita erant de his inſulis, ut ad Scotorum imperium pertinerent; fieri nequivit, quin dominii maritimi, quod circum vicinum Norvvego heic fuit, ſimul ceſſio accederet. Poſſidebat tamen plerunque Norvvegus; & poſteà junctis Norvvegiæ & Daniæ regnis, Danus; uſque dum Chriſtiernus primus Norvvegiæ & Daniæ Rex, cùm Margaretam filiam in uxorem traderet Iacobo tertio Scotiæ Regi, inſulis hiſce prorſus renuntiaverit [b]; Iuſque ſuum omne tùm in Orcadibus tum in Zetlandiis inſulis ceteriſque citerioris partis maris Hyperborei in generũ atque ſucceſſores circa annũ ſalutis MCDLXX tranſtulerit. Qua de re, ipſa Ioannis Ferrerii, Pedemontani quidem, ſed cui ſu-

a Ex tabulis, Publicis, *Perrerius in Appendice* Hiſt. Hectoris Boetii ſub juncta, *pag*. 388.

b *Munſter. Coſmograph. lib*. 2. & *Guil. Camden in Inſulis Brit. pag*. 849.

ſupellex hiſtorica ab Henrico **Saintlair** Epiſcopo Roſſenſi ex Archivis Scotiæ ſubminiſtrata eſt, verba adjicio. *In mari præterea Deucalidonico, ad Circium & Boream, ſunt Orcadum inſulæ, proximè ad littus Scoticum ſitæ, numero 28 hodie tantùm habitatæ, atque ſupra Orcades ad centum milliaria & amplius Norvvegiam verſus reperiuntur Zetlandiæ numero 18, quæ hodie ab hominibus incoluntur & Scotiæ Regi parent; de quibus magna fuit prioribus ſeculis inter Scotos & Danos contentio, poſſeſſore tamen Dano. Has omnes Chriſtiernus Danorum Rex, novi matrimonii gratia, Jacobo Scotorum Regi, cum Margareta filia poſſidendas pacificè tradiderat, quouſque vel ipſe, vel poſteri ejus dotis nomine quinquaginta millia florenorum Rhenenſium nondum diſſolutorū Regi Scoto vel ſucceſſoribus ſuis perſolvant. Sic enim nos ipſi vidimus & legimus in Matrimonii dominæ Margaretæ Danorum Regis filiæ tabulis cum Iacobo ejus nominis tertio Scotorum rege confectis & utriſq; regni ſigillis decenter conſignatis, anno Dom. 1468. &c. Poſteà verò quum Domina Margareta Regina peperiſſet filium ſuum primogenitum Iacobum Scotiæ Principem, Rex Danus facunditati filiæ ſuæ cōgratulaturus in perpetuum renuntiavit juri ſuo de inſulis maris Deucalidonici nempè Orcadibus, Zetlandiis & aliis quas ſub hypotheca in matrimonio filiæ Regi Scotiæ cū ea tradiderat. Hujus renuntiationis tabulas in archivis Scotorū principum aſſervari audio.* Atque ita demùm inſulæ

inſulæ iſtæ mariſque hujus Imperium ad Scotiæ Reges rediit, quo etiamnum gaudent. Dominii etiam arram in hoc mari habent Reges Scotiæ, nempe imperata piſcatoribus, pro ipſa piſcatione, vectigalia, de quibus obiter in ſanctionibus [a] eorum Parlamentariis.

a *Parlam. 6. Mariæ Reginæ Scot. c. 54*

CAPVT XXXII.

De Iure, quod Regi Magnæ Britanniæ, in vaſto & aperto Septentrionis Mari, *competit. Et* Concluſio.

DE viciniore Mari, quod Scotorum territorium eſt, capite egimus ſuperiore. Sed verò nec prætermittendum eſt heic Mare illud, quod in Septentrionem latiſſimè panditur Friſlandiam, Iſlandiam alias item inſulas Dani Norvvegive imperio ſubjectas alluens. Nam etiam & hoc Britanno tribuerunt aliqui. Albericus Gentilis ad illud Taciti [b], *Britanniæ ſeptentrionalia nullis contrà terris, vaſto atque aperto Mari pulſatur; vides,* inquit [c], *quàm protendatur Regis Magnæ Britanniæ Imperium longè in Meridiem, Septentrionem, & Occaſum.* Ac ſi quicquid ferè Maris Britanniis etiam

b *In vita Iulii Agricolæ.*
c *In Advocat. Hiſpanic. lib. 1. c. 8.*

etiam in aperto Oceano ullibi objaceret, Regis Magnæ Britanniæ ditioni pareret. De Septentrionali item, quod in cognitas ibi terras porrigitur, idem ferè agnovit ſubditus, nõ ita obſcuri nominis, Regis Daniæ in literis ad amicum Anglum ante annos aliquot conſcriptis. Gudbrandum dico Thorlacium, Epiſcopum Holenſem in Iſlandia; qui ad Hugonem Branhamum Harwicenſis Eccleſiæ paſtorem literis anno ſalutis MDXCV datis [a] Britannos propè Maris illic diffuſi dominos appellat. *Hodie*, inquit, *fama eſt veſtris Britannis (quos ego prope Maris Dominos appellaverim) quotannis eſſe in Gronlandia negotiationes.* Sed negant heic Danorum Reges; & ſibi, quà Norwegiæ Reges ſunt, ſeptentrionalius hoc mare, quod Iſlandicum eſt, vendicant, idq; ex jure, ſi non malè obtendunt, vetuſto. Obſervandũ eſt ad hanc rem quod occurrit in oratione Legatorum Errici X Regis Norwegiæ & Daniæ ad Henricum noſtrum quintum habita, quæ ita ſe habuit [b]. *Invictiſſime Rex Angliæ, ſcire dignemini quod gratioſiſſimus dominus noſter Rex Norvvegiæ, &c. præfatus habet inſulas aliquas, videlicet Iſlandiam,* Feroy/Hietland/ *& alias plures ad regnum ſuum Norvvegiæ pertinentes, ad quas nulli ab antiquo ſolebant accedere de terris alienis ex quibuſcunq; cauſis ſive piſcandi ſive mercandizandi, ſub pœna vitæ & membrorum; non magis homines regni*

Norvve-

[a] Hackluit. *in Peregrinat. tom.* 1. *p.* 590. *Anglicè edit.*

[b] 3. *Hen.* 5 *ſeu Anno Chriſti* 1453. *in Schedis Vetuſtis* Bibliothecæ Cottonianæ.

Norvvegiæ, quàm aliarum terrarum, præter ſpecialem licentiam regiæ Maieſtatis. Nec de aliquo alio loco poſt obtentam licentiam exire licebat; quàm de civitate Bergenſi, nec redire ad eundem locum ceſſante inevitabili neceſſitate, ubi eos cuſtumas & alia jura ad Regium fiſcum exolvere oportebat juxta antiquiſsimã regni Norvvegiæ conſuetudinem, ſine aliqua hominum in contrarium memoria penitus obſervatam. Etiam Chriſtophorus Rex Daniæ & Norwegiæ ann. MCCCCXLV indulſit[a] Ziriczeenſibus in Zelandia liberam in regnum ſuum Navigationẽ, *exceptis Iſlandia aliiſque invicem Inſulis prohibitis* quę diplomatis verba ſunt. Quin ex fœdere inter Henricum noſtrum VI & eundem Erricũ Norwegiæ & Daniæ Regem, Hafniæ icto, anno ſalutis MCDXXXII[b] adductum eſt à Legatis Regis Daniæ, Bremæ cum Elizabethæ noſtræ legatis ibi de libero hujus maris uſu anno MDCII agentibus, caput hoc in eandem ferè ſententiam; *Caveant omnino Mercatores & alii quicunq; homines & ſubditi Regis Angliæ & Franciæ, ne de cetero ſub pœna amiſsionis vitæ & bonorum viſitare præſumant terras Iſlandiæ, Finmarchiæ, Halghalandiæ, ſeu alias quaſcunque terras prohibitas aut portus illegales in regnis Daciæ, Sueciæ, & Norvvegiæ.* Etiã & annis aliquot antè interdictus eſt maris hujus uſus tam mercatoribus quàm Piſcatoribus, niſi Northbarnam Regis Northwegiæ celeberrimum Emporium cum mercibus adirent.

a *Iſaac Pontan. in Hiſt. Danica, & Zuer. Boxhorn. in Apologia pro Navigat. Holland.*

b *Fed. Hen. 6. Angliæ & Errici 10. Daniæ R. 1432. art. 6.* ex tabulis legationis Danicæ ſeu diſſertationis Bremenſis 1602, in Bibliotheca Cottoniana.

adirent. Atque ea de re habetur ſanctio Henrici ſexti Parlamentaria, qua per annos aliquot ejuſmodi itidem in Norwegi gratiam interdictum [a] obtinuit. Adeo ut frequentia ſint diplomata, quibus à Regibus noſtris [b] poſtea venia Iſlandiam, Finmarchiam, alias Norwegiæ & Sueciæ Regis provincias adeundi Anglis indulgetur. Sed ipſa Lex, cujus vis ex ejuſmodi indultis, pro Regis arbitrio, relaxabatur, ſub Henrici Octavi initiis [c] eſt antiquata. Et de eo tempore Ioannes Major, *quotannis*, inquit [d], *ad Iſlandiam, ultra circulum arcticum, Anglorum claſsis pro piſcibus habendis proficiſcitur.* Ceterum utcunque de Borealioris hujus dominio fuerit ſtatuendum, ejuſmodi nihilominus ſaltem ſervitus perpetua olim, initis inter Norvvegiæ & Angliæ Reges pactis, ei imponebatur, ut ad Iſlandiam adeundi & hoc mari utendifruendi jus item perpetuum ſubditis Regis Angliæ etiamnum permaneat. Icto enim Hafniæ, inter Henricum Angliæ VII & Ioannem II Daniæ & Norvvegiæ Reges, fœdere ann. Chriſti MCDXC ſancitum eſt [e] *quod mercatores & homines ligii, piſcatores & quicunque alii Regis Angliæ & Franciæ ſubditi liberè poſsint temporibus futuris inperpetuum ad Inſulam Tyle, id eſt Iſlandiam* (nam hanc Thulen eſſe putabant ejus ævi plerique, ut & nunc etiam nonnulli) *cum eorum navibus & bonis & Mercandiſis, victualibus*

[a] *Stat. 8. Henr. 6. c. 2 & Rot. Parlam. 8. Hen. 6. num. 33.*
[b] *Rot. Franciæ 18. Hen. 6. memb. 16. Rotul. Frãc. 12. Hen. 7. Rot. Franc. 1. Ed. 5, &c.*
[c] *Stat. 1. Hen. 8. cap. 1.*
[d] *De Geſtis Scotorum. l. 1.*
[e] *Fed. Danic. 11. Hen. 7. art. 4.* quod in Tabulis legationis *16: 2* etiam habemus.

&qualib us & aliis rebus quibuſcunque emendi, vendendi, piſcandi, ſive mercandiſandi cauſa navigare, accedere & intrare ibique morari & more mercatorio cõverſari, & ab eadem redire & liberè revenire toties quoties eis placuerit abſque prohibitione, moleſtatione vel impedimento noſtro hæredumve noſtrorum & ſucceſsorum in regnis Daciæ & Norvvegiæ vel officialium noſtrorum quorumcunque, ſolvendo tum in illa Inſula tum in portubus ejuſdem in quibus eos appellere contigerit, jura & Theolonia debita & conſueta. Proviſo ſemper quod lapſo ſeptennio poſt datũ præſentium immediatè currente, novam licentiam à nobis & ſucceſſoribus noſtris regibus Daciæ & Norvvegiæ petant & obtineant, ut ſic de ſeptennio in ſeptennium, Mercatores & omnes prædicti nos & ſucceſſores noſtros Reges Daciæ & Norvvegiæ in impetratione novæ licentiæ in perpetuum recognoſcant. Tempore autem non finitum fuiſſe fedus hoc, ſed ad hæredes ſucceſſoreſq; utrinque pertinuiſſe liquet, non ſolum partim ex jam allatis, verũ ex ipſa præfationis formula, quam ſubjungere viſum eſt. *Nos Iohannes Dei gratia Rex præmemoratus de unanimi conſilio & conſenſu dilectorum conſiliariorũ noſtrorum & aliorum procerum & Nobilium regni noſtri Daciæ cum Oratoribus Illuſtriſsimi Principis Henrici Dei gratia Regis Angliæ & Frãciæ fratris noſtri chariſſimi Iacobo Hutton Legum Doctore, Thoma Clarentio Armorũ Rege, Thoma Carter & Iohanne Beliz Mercatoribus de Linna, de Pace reformanda & perpetua*

concordia

concordia inter regna noſtra firmanda tractari fecimus & annuimus; Qui quidem noſtri Conſiliarii *&* Oratores *cum prænominati Regis Angliæ* Fratris *noſtri clariſſimi ſpeciali mandato & pleniſſima poteſtate de qua per literas ejuſdem Regis Angliæ nos certiores reddiderunt, conſtituti in civitate noſtra Hafnenſi, pacem perpetuam & inviolabilem amicitiam & firmam concordiam inter Nos, Hæredes & ſucceſſores noſtros, fautores, amicos & conſanguineos, & Illuſtriſſimum Principem Henricum Regem Angliæ &* Franciæ *fratrem noſtrum chariſſimum ſuoſque hæredes ſucceſſores, fautores, amicos & conſanguineos, perpetuis futuris temporibus eſſe & fore concluſimus per hunc modum qui ſequitur.* Etiam & renovatũ eſt fedus illud anno MDXXIII ab Henrico Angliæ VIII & Chriſtierno II Daniæ & Norwegiæ Regibus, nec forma diſſimili. Ius igitur eſt perpetuum, & ad hæredes Regis Angliæ tranſmiſſum, ut Anglis ſuis liber ſit Maris hujus Septentrionalioris ſeu Iſlandici uſus. At verò nõ infrequentes nihilominus ea de re interceſſere hinc inde legationes, regnantibus Frederico II & Chriſtierno IV Daniæ Regibus, & Elizabetha Angliæ Regina. Reclamabant Dani; neq; jure hujuſmodi uti Anglis fas eſſe, niſi venia prius à Daniæ Regibus impetrata, eaq; quolibet ſeptennio (juxta fedus illud ſub Ioanne II & Henrico VII ictum) novata. Quin obtendebat Nicolaus Cragius Chriſtierni IV Legatus in An-

gliam anno MDXCIX, pactum Haderſlabienſe inter Fredericum II & Elizabetham anno MDLXXXIII initum, ac ſi eodẽ diſertè cautum fuiſſet, ut denegata pro libitu Regis Daniæ licentia, ſervitus hæc in Mari Iſlandico, Anglis conſtituta terminaretur. Ceterum reſponſum eſt tũ à Proceribus domi, tum à Reginæ Legatis Bremam ad negotium hoc tranſigendum miſſis, jus hoc ſive ſervitutem Marinam Anglis tam temporis preſcriptione, quã perpetuis federum pactis adeò confirmari, ut id quod de licentiæ petitione in pactis Ioannis II & Henrici VII Regum occurrit, non eò omnino pertineat, ut ſive negata ea ſive non petita jus ſeu ſervitus illa minueretur, ſed eò duntaxat ut Norwegicum in hoc mari jus itidem quodcunq; ab Anglis, ſolenni cujuſlibet ſeptennii petitione, recognoſceretur. Neque modum eſſe, conditionem, ſeu Tempus ſervituti adjectum, ſed ideo tantummodo locũ ibi habere, ut ſeu federis Beneficii ſeu ſervitutis conſtitutæ originis memoria tantum ſubinde petitione inſtauraretur. Imo in literis Frederici ſecundi ad Elizabethã Reginam datis quarto Maii MDLXXXV federis hujus clauſulæ, quę ad licentiæ petitionem ſpectat, verbis renuntiatum eſſe expreſſiſſimis. Neq; ſanè ex federe illo Hafnienſi jus omne in mari illo Anglis competere cœpit, quicquid obtenderint Nor-
yvegi.

wegi. Etenim cùm antiquitùs Errici X. legati apud Henricum noſtrum V. de Anglorum in mari hoc piſcatione conquerebantur, Anglus etiam antea ſibi in mari illo jus aliquod fuiſſe non obſcurè (puto) innuit, dum in Norwegi gratiam hoc tantùm tunc præſtitit, ut Angli non aliter ibi per annum deinceps futurum piſcaturam exercerent *quàm antiquitùs fieri conſueverat*, idque edictis in portubus & urbibus celebrioribus promulgari juſſit. Tempus præfinitum & vetus piſcandi conſuetudo priſtinum jus aliquod apertè ſonant. Ipſam autem edictorum en tibi formulam [a]. *Nullus de ligiis domini noſtri Regis quibuſdam certis de cauſis ipſum dominum noſtrum Regem ſpecialiter moventibus, ex nunc in unum annum proximè jam venturum ad partes Inſulares Regnorum Daciæ & Norvvegiæ, & præſertim verſùs Inſulam de* **Iſlande** / *piſcandi cauſa ſeu alia accedere præſumat, in præjudicium Regis Regnorum prædictorum, aliter quàm antiquitus conſueverat.* Etiam Anglos eo in mari per annos complures antea piſcaturam exercuiſſe liquet ex tabulis ejuſdem Regis parlamentariis[b]. Fedus autem illud Haderſlabienſe (de quo Cragius antè) non ad piſcationem ſive in Iſlandico ſive in Norvvegico hoc Mari, ſed ad Negotiationem & Mercaturam quam exercebat corpus Mercatorum apud nos Moſcoviti-

[a] *Vet. ſched. de Temp. Hen. 5.* in Bibliot. Cottoniana; *& Rot. Clauſ. 3. Hen 5. membran. 5. in dorſ.*

[b] *Rot. Parlam. 3. Hen. 5. part. 1. membr. 5 n. 33.*

 ſcoviti-

ſcoviticū pertinet. Hoc enim duntaxat pactū eſt, ut libere ſubire poſſint corporis illius Mercatores, tempeſtatibus aut aliter coacti, litora & portus tam Iſlandicos quàm Norvvegicos; *hoc tamen reſervato, ne ſine ſpeciali Regis Daniæ licentiā, in portubus Norvvegicis ſeu Iſlandicis antè prohibitis, ulla ratione negotientur & mercaturam exerceant, neve ſubditis Regis dictorum locorum ulla re contra Hoſpitalitatis jura moleſti ſint, ac ab omni maleficio prorſus abſtineant*; quemadmodū Cragio reſponderunt Anglię Proceres. Verùm de hâc re luculenter omnia explicantur & copioſè defenditur jus iſthoc Anglorum in literis ab Elizabethâ Regina Cal. Septembris anno MDXCIX ad Chriſtiernum IV datis, quarum partem huc ſpectantem inſerere eſt operæ pretium. *Ad requiſitionem Sereniſſimi Principis patris Serenitatis veſtræ anno* MDLXXVII *Legatum in Germaniam miſimus* (ita Reginæ literæ loquuntur) *qui cum ipſius deputatis tractavit de omnibus controverſiis & præſertim de piſcatione Iſlandica & Norvvegica, ubi compertum eſt Regē niti tantūmodò tractatu Biennalium Induciarū* [a] *in quo tunc conventum fuit ne Angli ultra Hagalandiam navigarent. At ex parte noſtra exhibiti fuerunt tractatus cum Regibus Ioanne & Chriſtierno, in quibus, ſopitis quæ præceſſerant controverſiis, aliter fuit conventum; & huic tractatui pacis generalis poſteà factæ, non præcedentibus induciis biennalibus ſtandum erat. Quod recognoſcens Sereniſſimus Princeps parens veſter*

[a] *Sub Edvvardo IV Angliæ R.*

veſter petiit per literas ſuas, ut controverſia iſta referri poſſit ad aliam diſquiſitionem. At ab eo tempore nulla talis diſquiſitio facta eſt. Nihilominus accepimus ſubditos noſtros piſcantes captos & tormentis cruciatos & hoſtiliter tractatos fuiſſe. An juſtè hoc factum ſit judicare omnes poterunt, qui æquo animo rationes noſtras ſunt expenſuri. Non negamus, quin cum Dominus Cancellarius Whitfeld *& de* Barnico *ad Nos venirent* (Whitfeldius & Barnicovius legatione functi ſunt in Anglia anno MDXCVII) *prætendiſſe eos verbis piſcationem illam Iſlandicam & Norvvegicam ab Anglis contra fœdera & pacta regnorum exerceri. At cum probationem nullam protulerint neque proferre potuerint, nos verò authentica inſtrumenta Regum Ioannis & Chriſtierni habeamus in contrarium, quibus major fides adhibenda eſt, quàm nudis allegationibus, res in aliud tempus rejecta eſt. Doctori quoque Cragio reſponſũ eſt, tranſactionem quæ anno Domini* MDLXXXIII *Haderſlabiæ cum Rege Frederico facta eſt, nihil ad hoc negotium pertinere;* Ratione ſuprà oſtensâ. Et paulò poſt. *Quod verò ex Tractatu cũ Rege Iohanne prætenditur* (fœdere Hafnienſi; de quo ſuprà) *licentiam pro piſcatione de Septennio in ſeptenniũ peti oportuiſſe (id quod nec per quamplurimos fuit omiſſũ) reſpondemus ejus omiſſionis culpã non proceſſiſſe ab Anglis, ſed Danis. Nã uſque ad tempus expulſionis Chriſtierni Regis, circiter annũ*

Domini MDXXI, *ſeptennalis illa licentia petita fuit. Poſteà verò peti deſût, propter incertitudinem ad quē legitimè Regis ſucceſſio ſpectaret. Et à tempore dictæ Expulſionis Chriſtierni Regis, neq; Reges Fredericus abavus, Chriſtiernus avus, neque Fredericus parens Serenitatis veſtræ ullam talem petitionem licentiæ urſerunt. Sed exiſtimantes ſufficere priores tractatus, qui inter Reges & Regna initi fuerunt, poſt plurimorum annorum præſcriptionem (cùm ſatis alioquin ſecuri eſſent id nunquā attentandum iri propter quod petitio primùm talis licentiæ inſtituta fuerit) nihil voluerunt innovare. Et in hunc finem Doctori Cragio monſtratæ fuerunt literæ Frederici Regis Patris Serenitatis veſtræ quarti Maii anno* MDLXXXV *ad nos ſcriptæ, ſi Angli ab injuriis abſtinuerint, ipſos gaviſuros libertate & ſolitâ clementiâ abſque ulla mentione vel requiſitione petitionis licentiæ; quum nihilominus nos obtulimus vobis, Mercatores noſtros ſecundū antiquā & per multos annos intermiſſā conſuetudinē deinceps à vobis de ſeptennio in ſeptenniū petituros, quam oblationē certiores facti ſumus Serenitatē veſtram noluiſſe admittere.* Neque enim voluit ſereniſſima Regina juriſdictionem & imperium Regis Daniæ & Norvvegiæ in hoc mari aliter agnoſcere, quā ut integra interim (ut aviti patrimonii pars minimè cōtemnenda) piſcandi, quā diximus, ſervitus ibi (ut dictū eſt) conſtituta ſibi ac poſteris retineretur.

Aliæ

Alię fuere & literę & legationes de hac re anno MDCII [a]. Sed ampliatâ lite, nihil definitum eſt. At verò & in Mari quod Iſlandiâ eſt multò Septentrionalius, Imperium & dominium Regis Magnæ Britanniæ comperitur. Nimirum in Groenlandenſi. Hoc enim Mare nondum occupatum nec piſcatorias artes paſſum, ſingulari Balænarum captura, patrũ memoria, quæſtuoſiſſimũ primò reddidere Angli qui Moſcovitici corporis Mercatores hàc navigabant. Maris ita nondum occupati uſus & ejuſmodi quęſtus primò repertus, repertori tam corporis quàm animi poſſeſſione id ſibi alterius (ut heic Angliæ Principis) nomine vendicanti, ad modum vendicationis dominium tribuit nõ aliter atq; aliarum quarumcunq; rerum nondum poſſeſſarum prima & naturalis & civilis poſſeſſio. Vnde Iacobus Rex in literis [b], quibus V. Cl. & Ornatiſſimi Henrici Wottoni Equitis Aurati in Hollandia Legati ſui aliorumq; procuratorum fidem atque eâ de re agenda teſtatus eſt, *Piſcationes in Mari Boreali, propè Groenlandiæ litora nobis ſolum & noſtris jure acquiſitas*, meritiſſimo appellavit. Vt verò tandem concludamus; quicquid hactenus de Regum Magnæ Britanniæ Iure ac Dominio Marino atq; avitâ eorum, in Oceano, Sacri patrimonii areâ diſſeruimus, id totum complectamur carmine eâ de re olim ab ipſo viro præſtantiſſimo Hugone Grotio (de

[a] *Camden. in Annal. Elizab. tom. 2. an. 1602. pag. 271. Ed. Lond.*

[b] *29 Septembris, 1614.* ex earundẽ exemplari in Bibliot. Cotton.

(de cujus ſcriptis Iuridicis, quà ad Maris ſive Dominium privatum, ſive Communionem attinent, ſuperiore in libro diximus) ad IACOBVM Regem Anglicano regno inaugurandum, elegantiſſimè conſcripto:

a Sylvarum lib. 2

——Tria, inquit [a], *ſceptra Profundi*
In Magnum coiere Ducem——

Et dein Oceanum, à Luna agitari ſolitum, allocutus,

Sume animos à Rege tuo, meliore levatus
Sidere, nec cæla populos quocunque calentes
Sole, per immenſum quem circumvolveris orbem
Quis det Iura Mari. ——

Et *——licet omnia caſus*
Magna ſuos metuant, Iacobo promiſſa poteſtas
Cum Terris Pelagoque manet.——

Paulò Item poſt

——Rerum Natura creatrix
Diviſit populos & metas ipſa notavit.
Sic Iuga Pirenæ, ſic olim Rhenus & Alpes
Imperiis menſura fuit: Te flumine nullo
Detinuit, nulla nimboſi verticis arce;
Sed totum complexa parens hic terminus ipſa
Subſtitit, atque uno voluit ſub limite claudi.
Te ſibi ſepoſuit, ſupremo in gurgite, Nereus.
Finis hic eſt, qui Fine caret. Quæ meta Britannis,
Littora ſunt aliis; Regnique acceſſio tanti eſt,
Quod ventis veliſque patet.——

Et verum certè eſt, juxta teſtimoniorum ſuperius adductorum cumulum, ipſa vicinorum Principum (qui Tranſmarini ſunt) litora ſeu Portus, Britannici Imperii, quod Marinum eſt, Metas eſſe ſive Auſtrales ſive Orientales; in aperto autem & vaſto Septentrionis atque Occidentis Oceano, poſt diffuſiſſima æquora quæ Anglo, Scoto, Hiberno occupata ſunt; eas eſſe conſtituendas.

FINIS.

Gratiæ & Gloria Deo Servatori.

M. ZVERII BOXHORNII

APOLOGIA

PRO

NAVIGATIONIBVS HOLLANDORVM,

Adverſus

PONTVM HEVTERVM.

Qua præcedentium ſæculorum navigationes, earumque jura & inſtituta, ex tabulis præſertim publicis aſſeruntur.

Digitized by Google

Ampliſſimo Viro,

WILHELMO BONTIO,

I. C. Reip. Leydenſis

PRÆTORI

ſummo.

Dignitas tua, Vir Ampliſſime, qua in Vrbium ocello cum ſingulari integritate defungeris, & benevolentia, qua me non ſemel es complexus, & eruditio, qua hiſtoriam pene omnem, & præcipue hanc noſtram penetraſti, hunc hominem impulere, ut Apologiam hanc, Ampliſſimi nominis tui præſidio uſurpato, ad te ablegaret. Argumentum eſt nec magnitudine tua, nec judicio indignum. Non ingratum certe futurum tibi, opinor, qui in res patriæ, præſertim horum temporum, propius ſemper inquiris. Quod tanto magis laudandum eſt, quanto plus habet utilitatis. Cape igitur, Vir ſumme, hoc obſervantiæ monumentum ab eo, qui vivit

Ampliſſimo nomini tuo
æternùm devotus

M. ZVERIVS BOXHORNIVS.

M. ZVE-

M. Zverii Boxhornii

APOLOGIA

PRO

NAVIGATIONIBVS

HOLLANDORVM,

Adverſus

Pontvm Hevtervm.

NIſi ea aliquando ſæcula fuiſſent, quibus magnitudini rerum geſtarum induſtria Scriptorum non reſpondit, multa profectò eſſent, quibus poſteri poſſent gloriari. Sed inſtituto temporum potius viſum res præclaras gerere, quam earum memoriam ad poſteros litterarum beneficio ablegare. Non tam quid olim factum, quam quid non factum, ex iis, quæ inſequentibus ſæculis facta ſunt, ſcimus. Ferendum tamen non eſt, illa obliterari, & ſive odio, ſive ignorantiâ ſcriptorum poſteris impingi, quæ annales, quamvis leviter, prodidêre. Vitio quippe auctorum aliquando fit, ut dum gentes illas, quarum res deſcribunt, extollere cæperunt, vicinis labem ſocordiæ inurant. Inter eos eſt Pontus Heuterus, vir cætera in hiſtoria ita verſatus, ut hoc nomine non parum ipſi Belgium debeat. Ille natione Hollandus, domo Delfenſis, ut Flandrorum navigationes extolleret, in Hollandos nimis iniquus fuit. Ait illos ad annum cIↄ ccccxcii, Friſiæ Saxoniæque tantum maritima legere aſſuetos, Cymbricam Cherſoneſum, Dacos, Gothos, totumque illum borealem tractum ex auditu tantum cognitum

habuiſſe, & halecum capturam, cæteraſque remotiores navigationes penitus ignoraſſe. Verba ejus ad annum hiſtoriæ, quem proxime diximus, hæc ſunt; *Brugenſes,* inquit, *ac Sluſani opibus ac mercatura eo tempore florentes, re nautica vicinos omnes facile ſuperabant, inprimis Zelandos Hollandoſque navium multitudine navigandique audacia præcedebant.* Nec longe poſt: *Hollandi,* inquit, *ultra Angliam Scotiamque tentare ad occidentem & ſeptentrionem maria auſi nondum fuerant, nec tam audacter Amſterodamii, & Enchuſii, eorumque vicini (inteſtinis tantum ſeditionibus, iiſque continuis dediti, ac proinde Friſiæ Saxoniæque tantum maritima legere aſſueti) ad orientem vela converterant. Cymbricam Cherſoneſum, Dacos, Gothos, Suecos, Iſlandos, Norvegos, Prutenos, Moſchos ex auditu tantum noverant, halecum capturam plane ignorabant, majores aſellos* (Cabeliau *vocant) in proprium uſum leviter ſiccabant, aut aëre ac vento ſaliebant, qui nunc hyeme capti ſaleque conditi per univerſam Europam diſtribuuntur, &c.* Mearum partium eſſe putavi gloriam Hollandorum ab ejuſmodi injuria vindicare. Celebriores & remotiores eorum Zelandorumque navigationes ante illa tempora fuiſſe liquidò oſtendam, annalium, & veterum tabularum fidem per omnia ſequutus. Ac primum quidem, ſi Romana tempora videmus, terra ſimul, marique virtutem ſuam Batavi prodidere. Ac Tacitus quidem 2. Annalium, ubi inſulam Batavorum deſcribit, non obſcure innuit, eam ultro citroque navigantium commerciis floruiſſe, ob faciles appulſus, & quod accipiendis copiis tranſmittendiſque ad bellum eſſet opportuna. Nec longe poſt Batavos, auxiliares Romanorum, nandi navigandique peritos appellavit. Tradit idem per illud tempus Caucos, Batavorum gentem, inferiorem Germaniam incurſaſſe, Duce Gannaſco, qui natione Canninefas (eſt & illa portio Batavorum,) auxiliaris Romanorum & diu meritus, poſt transfuga, levibus navigiis prædabundus Gallorum maxime oram vaſtabat. Navali

etiam

etiam Batavorum pugna fuſi Othoniani memorantur. Cum trepidantibus Romanis, qui Vitellium ſequebantur, navigandi peritia atque audacia collapſas pene eorum res inſtauravere. Sequentium temporum res & navigationes obſcuræ, deficientibus ingeniis, quæ earum memoriam ab ætatis injuria vindicarent. Comitum ſæculo variæ in Terram ſanctam inſtitutæ navigationes, pro pietate illorum temporum, quibus regiones illas à Turcarum tyrannide atque immanitate liberare, unuſquiſque pro virili nitebatur. Maxime omnium ſub Theoderico, Comite Hollandiæ ejus nominis quinto, anno ſalutis milleſimo nonageſimo & nono, Hollandos in orientem tranſmiſiſſe, & in expugnanda Hieroſolyma, auſpiciis Godefredi Bulionei, fortiter res geſſiſſe annales noſtri prodidere. Theoderico nihil potius fuiſſet, quam expeditioni huic intereſſe, ſed valetudine non ita proſpera uſus, ſuſtinendis itinerum difficultatibus impar videbatur. Fratris tamen ejus Roberti, qui Flandriæ Comes, virtus non deſiderabatur. Notatum invenio, ex Hollandica nobilitate pleroſque huic bello cum gloria interfuiſſe. Ioannes Arkulanus, in ipſo cum Saracenis conflictu, exſpiravit. Nata tunc temporis, veteri Gallorum inſtituto, dignitas equeſtris, quæ Cochlearis dicebatur, & illis tantum deferebatur, qui navali bello virtutem ſuam præ cæteris bono publico probaſſent. Hic nobilium Hollandorum plurimi in equeſtrem illum ordinem leguntur adlecti, certo argumento, bello navali hanc gentem tunc valuiſſe. Anno etiam decimo nono, ſupra milleſimum & centeſimum Harlemo expugnata admirabili, & nova belli navalis arte Damiata in partem gloriæ atque virtutis dicitur veniſſe. Hoc certe in confeſſo eſt: Harlemenſes, qui una cum legionibus Chriſtianorum, ductu Frederici Barbaroſſæ, Imperatoris Romani, in Terram ſanctam ad ſubigendum Peluſium tranſmiſerant, catenas illas ferreas, quæ circum aquas ductæ invictam arcem fecerant, navibus, quæ ſin-

 gulari

gulari induſtria ſerris ferreis acutiſſimis ſubtus erant adſtructæ, vento admodum impellente, feliciter perrupiſſe atque penetraſſe. In illa expeditione unus ex ſupremis Claſſium præfectis fuit VVilhelmus ejus nominis primus Hollandiæ Comes, Verba Matthæi Pariſienſis ad annum CIↃ CCXVII. adſcribi hic merentur. *Circa dies iſtos*, inquit, *facta eſt motio maxima ex Colonienſium, & Friſonum provinciis virorum, & bellatorum, qui à principio prædicationis crucis poſt generale concilium trecentas naves magno ſtudio ingreſſi ſunt, ut vota ſuæ peregrinationis exſolverent crucifixo.* Sub Friſonum nomine, pro more illius ſæculi, Hollandi etiam vicinæque gentes continentur. Paullo etiam pòſt ſubdit idem Scriptor; *Claſſe diviſa, pars altera, duos habens Capitaneos, VVilhelmum ſcilicet Hollandiæ Ducem, & Comitem de VViede Georgium, Alchavam obſedit.* Satis diſerte hic indicatur, Hollandiæ Comitem, Archithalaſſi munere in imperatoria illa expeditione functum fuiſſe. Ex quo non ita difficulter colligi poteſt, celebrem Hollandorum in navigationibus inſtituendis peritiam tunc temporis fuiſſe. Dicam amplius, nempe naves omnes, quæ expeditioni iſti interfuere, ex Hollandia abiiſſe. Diſertim id teſtatur Godefridus Monachus, S. Pantaleonis, coætaneus illorum temporum. *VVilhelmus*, inquit, *Comes Hollandiæ, & Georgius Comes de VViede cum aliis Cruce ſignatis Teutoniæ ad Terram ſanctam navigio proficiſci deſiderantibus, ſuper unum de nobilioribus terræ fluviis fluvium Moſam congregati ſunt apud Flerdinga.* Intelligit opidum Hollandiæ ad ripam Moſæ poſitum, quod magni olim nominis & roboris, nunc Moſæ alluvione pene abſumptum, Vlaerdinga appellatur. Fateor expeditionum harum orientalium gloriam ad vicinas etiam gentes pertinere; ſed ex iis, quæ jam dicta à nobis, ſatis ſuperque æquis rerum arbitris conſtare arbitror, præcipuas hic Hollandorum Zelandorumque partes fuiſſe. Inſequutis temporibus, quibus ſimul cum urbibus opes ci-

vium

vium accrevere, de remotioribus præſertim circa Septentrionem tractibus viſitandis, commerciiſque mutuis ibi inſtituendis, cæptum eſt cogitari. Circa annum milleſimum ducenteſimum ſeptuageſimum & tertium, jus Stapulæ, ut loquuntur, lanarum, quæ ex Anglia magno numero devehebantur, ab Eduardo Anglorum Rege, haud leviter adlaborante Florentio ejus nominis quinto, Dordrechtenſibus conceſſum fuit. Sed paullo poſt, neſcio qua de cauſſa, iiſdem ablatum; Anglis diſcedentibus, qui in Brabantiam profecti, Machliniæ ſedes ſuas atque merces fixere. Abſque unico ſcriptore eſſet, qui Rhythmicum Hollandiæ Chronicon contexuit, & iiſdem temporibus dicitur floruiſſe, hujus rei memoria nulla apud poſteros exſtaret. Circa illa tempora inſtitutæ etiam in Norvegiam, Daniam, circumjectaſque regiones navigationes, ad halecarias præcipue capturas exercendas. Sic urbium Hollandicarum, Zelandicarumque præcipuæ, quæ ob portuum commoditatem navigationibus opportunæ, in nomen & fœdus Hanſeaticarum civitatum venere. Stante inter Regem Danorum Valdemarum, Sueciæque Albertum bello; hic, ut notat graviſſimus rerum Danicarum ſcriptor Iohannes Iſacius Pontanus lib. Hiſtor. VIII. varias Hanſeaticis urbibus, quique cum illis fæderati erant, Hollandis etiam Zelandiſque immunitates privilegiaque in Daniæ regno concedit. Amſtelodamenſibus peculiares etiam immunitates indulſit, præſertim illis qui ad Scaniam, & vicinas oras commerciorum gratia appellerent. Vandalicæ quippe cæteræque urbes Hanſeaticæ Albertum Sueciæ Regem tunc ſequebantur, qui regno Daniæ inhiabat. Sed indicto Straelſundæ conventu, diffidia ſopita, novæque fæderis conditiones cum Valdemaro percuſſæ ſunt. In quam rem conſignatæ ejuſmodi tabulæ, in quibus etiam nonnullarum Hollandiæ Zelandiæque urbium mentio habetur.

Nos Conſules ac Senatores civitatum Vandaliæ ac Bo-

ruſticarum Lubeccæ, Roſtochii, Straelſundæ, VViſmariæ, Gripſvvaldæ, Stetini, Colbergæ, Niſtargardæ, Coloniæ Agrippinæ, Hamburgi ac Bremæ; tum & Livonicarum Rigæ, Torpati, Revaliæ, Parnoviæ: nec non & earum quæ ad mare Auſtrini ſinus inque Hollandia Zelandiaque ſunt ſitæ, Campi, Daventriæ, Vltrajectum, Svvollæ, Haſſelium, Groninga, Zutphania, Briela, Middelburgum, Armuda, Hardervicum, Zirczea, Erburgum, Stavera, Dordracum, Amſterdamum, prafitemur ac publico hoc inſtrumento teſtamur, inter nos, & Regni Daniæ Senatores, virumque honoratum dominum Henningium Podebuskium regni præfectum, itemque Nicolaum Archiepiſcopum Lundenſem, Ericum Epiſcopum Othonienſem, Nicolaum Roſchildenſem, alioſque equites, ac regni nobiles, armigeroſque amice eſſe conventum, diſſidiaque illa, ac bella omnia, quæ hactenus inter Sereniſſimum Regem Valdemarum ejuſque ſubditos, ac nos, noſtrarumque civitatum indigenas, atque incolas agitata fuere, utrinque compoſita placideque placata eſſe, ita ſcilicet ut Rex, jam dictus, hanc inter nos reconciliationem ſuo ſigillo ac manu obſignatam, ſub proximum feſtum Michaelis, anno circiter ab hinc integro ſit exhibiturus. Ipſis autem reconciliationis literis hoc præcipue cautum erat, ut urbium Vandalicarum indigenæ ac cives Helſinburgum, Malmogiam, Scanboram, & Falſterboam, id eſt totam propemodum Schaniam veluti pignus & loco illati à regi Vandalorum detrimenti, annos quindecim retinerent, uſum fructum ſibi ſervarent, præfectos judiceſque ſuo modo & more ipſi haberent: Atque annis iſtis elapſis territorium idem commune, & nullis gravatum oneribus, quomodo ipſi acceperant, Regi regnoque reſtituerent: Danis interea, omnibuſque regni incolis urbes emporia Hanſeatica liberè accedere, ſuaque ibi exercere negotia, quemadmodum ante bellum ſueverant, fas liberumque eſſet. Hæc acta, dataque Stralſundæ poſtridie aſcenſionis Dominicæ, anno à Chriſto nato milleſimo trecenteſimo ſeptuageſimo.

Circa annum cIɔ ccc xc i admodum celebris fuit Hollan-

Hollandorum, interque eos Amſtelodamenſium frequentia, piſcatio Halecaria apud Scanienſes. Fidem ejus rei fecerit diploma Alberti, quo poteſtatem, præfectum eo in Scaniæ tractu, quem Danorum Regis beneficio haberent, conſtituendi indulſit. Tabulæ ita Latine redditæ leguntur à Cl. V. Iohanne Iſacio Pontano lib. IX. rerum Danicarum.

Nos Albertus, Dei gratia, Comes Palatinus, Dux Bavariæ, Comes Hannoniæ, Hollandiæ, Zelandiæ Friſiæque Dominus, omnibus notum facimus nos dilectis, ac fidelibus noſtris Scabinis & Senatoribus urbis noſtræ Amſterodamenſis donaſſe, iſtoque chirographo, quod ad nos & poſteros noſtros, donare ac concedere, ut quotannis, idque in perpetuum præfectum conſtituant, terraſque quas in Scania poſſident, aut poſtmodum à Rege Daniæ obtinentes poſſeſſuri ſunt, ſecundum leges ac jura ſua componant, gubernentque. Hoc ſignatum ad aram anni M CCC XCI.

Præfecti illius, cujus conſtituendi mentio hic fit, munus aliud non erat, quam ortas inter ſuos lites componere, ſeduloque providere, ne quid Amſtelodamenſium res ibi caperent detrimenti. Erant autem fere iis in locis, ubi peregrini frequentius agebant Advocati ſeu Præfecti duo; quorum ille, qui à peregrinis ipſis conſtitutus erat, eorum proprius, alter Regius, quod Regis nomine præeſſet vocabatur. Ad illum tamen non omnes, ſed tantum levioris momenti controverſiæ, ad hunc graviores omnes diſcutiendæ referebantur. Si quis cum altero manus conſeruiſſet, eumque læſiſſet de hoc advocatus proprius judicabat. At vero ſi inter pugnandum aut manus amputata, aut homicidium eſſet commiſſum ad Advocatum Regium id omne dijudicandum ſpectabat. Vt non obſcure innuit præclarum diploma illud quo VValdemarus Danorum, Slavorumque Rex anno M CCC XXIV, Hardervicenſibus, varias, in Scania, quod ad halecum piſcationem, & mercaturam inibi exercendam attinet, immunitates indulſit.

VValdemarus Dei Gratia Danorum Slavorumque Rex. &c. Dux Enſthoniæ omnibus præſens ſcriptum cernentibus ſalutem in domino ſempiternam. Conſtare volumus univerſis tam præſentibus quam futuris, quod nos diſcretos viros præſentium exhibitores Burgenſes de Hardervvijck *regnum noſtrum cum ſuis mercimoniis viſitantes, ſub noſtra pace ſuſcipimus, & protectione ſpecialiter defendendos. Nos volentes favoris & gratiæ prærogativa proſequi ſpeciali, ipſiſque cupimus omnes gratias & libertates, quas temporibus D. VValdemari quondam Regis Danorum progenitoris noſtri claræ memoriæ dignoſcuntur liberius habuiſſe, videlicet quandocunque & quotieſcunque alicubi in Regno noſtro in Skanor vel alibi cum navibus ſuis applicuerint, naves poſſint ſecure exonerare, & bona ſua ſive in ſale ſive in pannis laneis vel lineis, aut in cera vel in vario opere fuerint, ſeu in aliis mercimoniis quibuſcunque quocunque nomine cenſeantur ad terram & ſuas bodas vel hoſpitium pro ſuæ libitu voluntatis libere deducere, & non debeant per advocatos noſtros ſuper hoc nec per aurigas, qui dicuntur VVounkarle, nec per nautas qui Zekarle, Pramekarle vel Schudemen nuncupantur, nec per aliquos alios impediri. Et dicti nautæ & aurigæ, prout cum ipſis convenerint, bona eorum ducant impedimento quolibet procul moto. Item ſi aliquis auriga vel nauta bona ipſorum per ſuam incuriam deſtruxerit, vel madefecerit, ipſe debet ea prout rationi conſonum eſt emendare. Item omnia quæ ſub pondere vendi ſolent poſſint in ipſorum Bodis ſive vicam vendere & alienare, & cum ſtatere Colonienſi trutinare. Item vinum quod perſonaliter apportarint poſſunt in ſuis vicem ad cleopſidras vendere & alienare. Item nullus Forpug emat apud littus maris ultra dimidium plauſtrum halecium, ſicut amiſſionem omnium quæ ſic emerit evitandam. Item nullus emat halecia in aquis, ſed ſi aliquis incauſatus fuerit quod halecia in aquis emerit ipſe tertia manu ſe purgabit & hac de cauſa convictus Advocato noſtro tantum tres marveldem tamen emendabit. Item de omnibus querimoniis &*

contro-

controverſiis ac læſionibus, quas inter ipſos Burgenſes de Hardervviick commiſerint Advocatus proprius in Skanor habeat diſcutere & judicare, niſi hujuſmodi læſionis emenda ad vitæ vel manus amiſſionē ſe extendat. Item ſi ita contigerit, videlicet, Si aliquis alium interfecerit, aut gladio, ſecuri, lancea ſeu cultello, ſive aliquo alio armorum inſtrumento ſecando vulneraverit, ſeu haſta, baculo, ſive lapide percutiens membrum fregerit, aut ad effuſionem ſanguinis vulnus inflixerit, de hujuſmodi Advocatus noſter qui eſt, & qui pro tempore fuerit habeat judicare. Item ſi aliquis ex ipſis Dacum aliquem pro debitis novis vel de aliquibus annis præteritis incuſaverit, Advocatus noſter ipſi de Hardervviick dicta debita ſua juxta leges terræ ſine aliqua mulcta, aut aliquo ejus damno adjudicabit. Item nulli de Hardervviick damnatio aliqua adſcribatur niſi per cauſſam quæ ad amiſſionem vitæ vel manus ſe extendat. Item ſi ita contigerit, quod abſit, quod halecia non capiantur, nec in Skanor ſalſentur, quilibet dato ſuo torghorelingh autoritatem habeat bona ſua quæ adduxerit ſine teloneo libere abducendi. Item ſi alicubi infra Regni noſtri terminos naufragium paſſi fuerint, Advocatus noſter ſeu aliquis alius cujuſcunque conditionis ſeu ſtatus exiſtat, ipſorum bona nullatenus impediat vel ſe de ipſis nullatenus incunclat; quandoquidem ipſa bona perſonaliter per ſe vel per alios, quos ad hoc conceſſum vel conductum habere poterint, valeant de naufragio liberare. Item ſi aliquis ipſorum ligna ſive carpenta in Skanor vel alicubi alibi in regno depoſuerit, navemque ſuam cum aliis mercimoniis onuſtando abceſſerit, ipſe cum redierit dicta ligna ſua abſque impedimento recipiat, & ſoluto ſuo thorghorelingh abſque omni alio teloneo libere deducat. Item ſi aliquem ex ipſis, intra regni noſtri terminos decedere contigerit conſanguineis ſuis & hæredibus ſuis non præſentibus, bona ſua apud unum fidelem & diſcretum illius civitatis vel loci ubi deceſſerit ſub bonorum teſtimonio ſequeſtrentur uſque ad diem & annum. Si aliqua ex illis bonis tamdiu durare non poterint ſine damno, in alia bona durabilia convertantur & ſimili modo ſequeſtrentur.

tur. Et ſi veri hæredes ipſius, aut ipſorum tutor ſi minoris ætatis fuerint, pro hujuſmodi bonis repetendis infra dictum terminum venerint, cum bonorum ſufficienti teſtimonio, ipſius præfata bona reſignentur, & libere aſſignentur abſque ulla difficultate. Si vero præfati hæredes, aut ipſorum tutor infra præfatum terminum non venerint, ſæpe dicta bona nobis cedere debeant liberè poſſidenda prout exigunt leges terræ. Item nullus ipſos ſuper eorundem vicem in ipſis bodis ſine eorum voluntate deſtruendo aut ab ipſis aliquid abſtrahendo ab iis impediat aliqualiter vel moleſtet. Item exactores qui Silekrever dicuntur non debent propter opus diviſeſtivi Ephippia alicujus aurigæ bona ipſorum ducentis auferre vel deſumere quoquo modo. Item nullus bona ſua amittere debeat propter alterius pugnam vel delictum. Item teloneum eorum maneat prout fuerat ab antiquo, niſi quis equum emerit pro ſua propria ſella, cum quo intendit per terras ad propria remeare, & tunc pro tali equo dato ſuo thoreghorehugh liber eſt & excuſatus. Item liceat ipſis laſtadia ſumere in fluctibus maris ubi volunt. Item telonea coggonum maneant prout fuerant ab antiquo: ut autem hæc omnia per noſtros Advocatos & Officiales in perpetuum firmiter obſerventur, præſentes eaſdem literas ſigilli noſtri munimine roboratas contulimus in teſtimonium & evidentiam firmiorem. Datum VVordingborgh Anno Incarnationis Dominicæ MCCCXXIV *quinta feria proxima ante diem nativitatis beatæ Virginis, teſte Domino Gerardo Comite Holſatiæ, & Stormariæ illuſtri avunculo noſtro perdilecto.*

Hæc invicta argumenta. Pene omiſeram ad annum cIↃ lx. Freſones penitius Boreales illos tractus viſitaſſe. verba ſunt Adami Bremenſis, qui circa illum, quem diximus, annum floruit.

Item retulit nobis beatæ memoriæ Pontifex Adalbertus, in diebus anteceſſoris ſui quoſdam nobiles de Friſia viros, cauſa pervagandi maris in Boream vela tetendiſſe, eo quod ab incolis ejus populi dicitur; VVirrahæ fluminis directo curſu in aquilonem nullam terram occurrere, præter illud mare

quod

quod Liberæ dicitur. Cujus rei novitate perveſtigandæ, conjurati ſodales à litore Freſonum læto celeumate ſunt progreſſi. Deinde relinquentes hinc Daniam, inde Britanniam, pervenerunt ad Orchadas. Quibus à læva dimiſſis, cum Nordmanniam in dextris haberent, longo tractu glacialem Iſland collegerunt. A quo loco maria ſulcantes in ultimum ſeptemtrionis axem, poſtquam retro ſe omnes, de quibus ſupra dictum eſt, inſulas viderunt, omnipotenti Deo & ſancto confeſſori, VVillebrado ſuam commendantes audaciam & viam, ſubito collapſi ſunt in illam tenebroſam rigentis oceani caliginem, quæ vix oculis penetrari valeret. Et ecce inſtabilis oceani Euripus, ad mitia quædam fontis ſui arcana recurrens, infelices nautas jam deſperatos, imo de morte ſola cogitantes, vehementiſſimo impetu traxit ad chaos. Hanc dicunt eſſe voraginem abyſſi, illud profundum in quo fama eſt omnes maris recurſus, qui decreſcere videntur abſorberi, & denuo revomi, quod fluctuatio dici ſolet. Tunc illis ſolam Dei miſericordiam implorantibus ut animas eorum ſuſciperet, impetus ille recurrentis pelagi quaſdam ſociorum naves abripuit, cæteras autem revomens excurſu longo ab alteris poſt terga repulit. Ita illi ab inſtanti periculo, quod oculis viderant, opportuno Dei auxilio liberati, toto niſu remorum fluctus adjuvarunt. At jam periculum caliginis evadentes, & provinciam frigoris, ad quandam inſulam altiſſimis in circuitu ſcopulis ritu oppidi munitam inſperatè appulerunt. Quam viſendorum gratia locorum aggreſſi, repererunt homines in antris ſubterraneis meridiano tempore latitantes: præ quorum foribus infinita jacebat copia vaſorum aureorum, & ejuſmodi metallorum, quæ rara mortalibus & pretioſa putantur. Itaque ſumpta parte gazarum quam ſublevare poterant, læti remiges feſtivè remeant ad naves. Cum ſubito retro ſe venientes contemplati ſunt homines miræ altitudinis, quos noſtri Cyclopes appellant: quos antecedebant canes magnitudinem ſolitam excedentes. Quorum incurſu unus de ſociis raptus eſt, & in momento coram eis laniatus, reliqui vero ſuſcepti ad naves evaſerunt,

evaſerunt , gigantibus (ut ferebant) pone in altum vociferando ſequentibus. Tali fortuna comitati Freſones Bremam perveniunt, ubi Alebrando Pontifici ex ordine cuncta narrantes Chriſto & pio confeſſori ejus VVillebrado reverſionis & ſalutis ſuæ hoſtias immolarunt. Satis ſuperque ex hiſtoria hac comparet, Freſones ad aquilonem navigiis contendiſſe, Daniam, Britanniam, Orcades, Iſlandiam, aliaque remotiora & ignota tunc temporis loca viſitaſſe. Sed dicat aliquis, Parum hæc ad Hollandos facere, quæ de Freſonibus narrantur. Imo vero, quam maxime. Nemini enim, qui hiſtoriam illorum temporum vel à limine tantum ſalutavit, ignotum eſſe poteſt, Freſiæ nomen latius ſe olim, quam hodie, extendiſſe. Quidquid in inferiore hac, ſive ſecunda, ut paſſim loquitur Salvianus, Germania Rheno, Moſa, Schaldi Fluminibus alluebatur, Freſonum, ſive, ut nunc dicimus, Friſonum nomine apud exteros audiebat. Ita Tielam, Trajectum Rheni, Flardingam, Rhenoburgum Friſiæ adſcribunt illius ævi ſcriptores. De Adamo certe, quin hoc modo Freſonum nomen uſurparit, nemo dubitabit, qui ad hiſtoriæ ejus Eccleſiaſticæ caput 34, ſive, ut alii diſtingunt, 35, attenderit. Ibi enim Noordtvicum, celeberrimum Hollandiæ pagum, haud longe Lugduno Batavorum diſſitum, Friſiæ diſertim adſcribit. Verba ejus, ne quis dubitet, adtexam. *Cum*, inquit, *modernis temporibus gravis Barbarorum in omni pene Francorum regno immanitas debacchâretur, contigit etiam eos divino judicio ad quendam Freſiæ pagum devolvi, qui in remotis ac mari magno vicinis locis ſitus eſt, Nordvvicke hunc appellant.* Nihil certius quam Noordtvicum, illum Hollandię, quemadmodum dixi, pagum, hoc loco denotari, qui & ipſe in ripa magni illius maris, ut loquitur Adamus, poſitus eſt. Adeo ut quivis facile jam videat, non ſine cauſſa ad Hollandos etiam illa à nobis deduci, quæ de Freſonibus, apud vetuſtioris paullo ævi Scriptores memorantur. Non quod ſolis Hollandis adſcribi hæc velim, ſed ut oſtendam,

ſtendam, in partem remotiorum ad boreales illos tractus navigationum, antiquis temporibus, cum vicinis gentibus Hollandos etiam veniſſe. Quod Heuterum certe, in cæteris valde diligentem, latere non debebat. Aut cum lateret, iniquum adeo & indignum ſocordiæ atque ignaviæ crimen Hollandis non erat objectandum. Quis credat generoſam illam gentem, quam avita ſemper virtus & audacia agitavit, viciniis populis ad remotiores orbis plagas commerciorum cauſſa navigantibus, domi ſolo ſuo & cineri affixam ſediſſe? Leve tamen argumentum illud eſſe nolim diffiteri. Nec profecto hic ad ejuſmodi, quæ fieri potuere, confugere neceſſe habemus. A partibus noſtris ſtant tabulæ publicæ, & fide dignorum Scriptorum Annales, ex quibus facta ſcimus. Partim jam probavimus, nempe annis M CCC XXIV, & XCI, & proximis celebres frequenteſque Hollandorum vicinorumque populorum navigationes in Norvegiam, Daniam, & præcipue ejus inſulam Scaniam fuiſſe. Progredior ad tempora propiora. Circa annum M CCCC XVI Guilhelmus Beuckeldius, primus Belgarum rationem halecces ſaliendi invenit, qui magni nominis piſcator, anno M CCCCXLVII Biervlieti, extremum di[illegible]m clauſit. Auguſtus ille Imperator Carolus Quintus, [illegible]ti hujus inventum dicitur feciſſe, ut anno M D LVI, Biervlietum una cum ſorore ſua Maria, Hungarorum Regina, adpulſus, adito ſepulchro fauſta omnia ejus manibus fuerit adprecatus. Notatum in annalibus Hollandorum, anno CIↃ CCCC XVI primas naves Halecarias (*Buyſas* vocant) ex Hollandia ſolviſſe, cum antea non niſi minoribus navigiis, (quæ *Slabbaerts* dicebantur) ad halecum capturam, & Halecibus non niſi aut recens captis, aut fumo induratis uterentur. Qua igitur fronte negare audet Heuterus, Hollandos adhuc anno CIↃ CCCC XCII halecum capturam penitus ignoraſſe? Haud dubie aliud agenti hæc tam falſa, & inepta excidere. Aut partium ſtudio occæcatus cum Hollandiæ ignominia Flandro-

rum

rum gloriam voluit promovere. Quod vitium longe ab eo exulare debet, qui rerum, quas deſcribendas ſuſcepit, fidem profitetur. Sed vitium ſeculi pleroſque tranſverſos agit. Pauci admodum ad hiſtoriam incorruptos animos adtulere. Aut invidia ſcriptorum deprimuntur quæ magna & illuſtria fuere, aut gratia eorum inter magna habentur, quæ annalibus ne quidem inſeri meruere. Flandriæ nihil quidem detractum volo, Hollandorum tamen gloriam, quæ apud omnes in confeſſo eſt, per ejus laudes deturpari quis ferat? Veniat in hanc ſcenam quoque Albertus Krantſius, qui qua integritate VVandalorum res deſcripſit, ita etiam ad annum cIↃ ccccxxII. magnis vaſtiſque Hollandorum navibus Mare Balticum ſulcatum fuiſſe diſertim tradit, in hiſtoria belli, quod Lubecenſes aliique eorum fœderati cum Danorum rege geſſere. *Rex*, inquit, *Hollandinorum magnas naves, quæ ad anchoram ſtabant in portubus regni* (Danici) *armare conſtituerat & civitatum* (Lubecenſes & ſociarum) *claſſi opponere. Prævenientes urbici anchoris, velis, & funalibus eas naves privavere, quo inutiles regi eſſent.* Anno etiam cIↃ cccc xLI Hollandi navium & robore & frequentia Mari adeo valebant, ut populi iſti Orientales, qui *Ooſterlingi* in annalibus illorum temporum vocantur, invidia tacti, junctis cum Hiſpanis, Venetis, & Prutenis viribus, Hollandis bellum intulerint, navigationes eorum intra anguſtiores limites conſtringere conati. Primo acerrimi illius belli impetu nonnihil detrimenti res Hollandorum accepere. Philippus Burgundus, Hollandiæ Zelandiæque Comes, in pacem magis, quam bellum pronus (unde & Boni accepit cognomentum) nihil eorum prætermiſit, quæ conciliandis animis facere judicabat. Stato die Vandalorum & Hollandorum legati in unum convenère, de pace inſtauranda acturi. Sed verò nihil effectum, dum utrique & cauſſæ ſuæ æquitatem, & graviſſima, quæ acceperant, damna prætulere. Quamobrem de bello majore vtrinque vi gerendo

rendo cœptum eſt cogitari. Hollandi, natus ad navales pugnas populus, educta numeroſa claſſe, quidquid hoſtium obvenerat deprædati, magnum illis terrorem incuſſere. Ita etiam cum Venetis, Hiſpanis, cæteriſque actum, qui in exitium Batavorum cum Vandalis juraverant. Prima expeditione viginti hoſtium naves Hollandi debellavere. Venetorum etiam claſſis, exoticarum mercium dives, virtuti eorum ſuccubuit, quæ primo direpta, mox flammis eſt devota. Sicut maris principatum Hollandi tunc temporis obtinere viderentur. Prodidere Annales, eos in malo ſcopas pro ſigno prætuliſſe, tanquam mare, velut Augiæ ſtabulum, à pyratis, eorumque rapinis expurgaturi. Triennium totum hoc tam acre bellum abſumpſerat, cum Vandali, virtutem Batavorum per clades ſuas experti, ſuſtinendiſque eorum viribus impares, duodecennii inducias pepigere, Dani & Pruteni æternam pacem firmavere. Litteras etiam, ut notat Clariſſimus Doctiſſimuſque Pontanus, cognatus & amicus noſter lib. x. rerum Danicarum, anno milleſimo, & ſupra quadringenteſimum quadrageſimo ſeptimo Chriſtophorus ejus nominis tertius Daniæ Rex, non unas evulgari curavit, quibus populorum vicinorum immunitates ac privilegia voluit aſſerta. In his Hollandiæ Zelandiæque, Friſiæque incolis, qui Balthicum mare, haſque Boreæ oras navigationibus, ſuiſque commerciis adirent, libere ire, ac redire, ſuaque exercere negotia, ac omnibus, quas à majoribus ipſius accepiſſent, prærogativis ac privilegiis, uti, frui, idque ob merita, quibus iidem indigenæ atque incolæ ſibi jam dicta regna ſæpenumero devinxiſſent, inque poſterum ſuis officiis demereri, ac ſibi devincire poſſent, clementer conceſſit. Hi Codicilli ſignati Hafniæ die Beati Clementis, qui fuit xxv Novembris. Quo eodem quoque die ſignatæ & aliæ Chriſtophori item Regis litteræ, quibus ſibi nomine dictarum regionum Hollandiæ, Zelandiæ, atque Friſiæ adnumeratam profitetur ſummam quinque mil-

lium florenorum Rhenenſium, quos ſibi vi certi contractus eædem provinciæ debebant. Eaſque, ut & mercatores earundem ditionum omnes hac parte ſuo & poſterorum ſuorum nomine eſſe ſolutos & liberos pronunciat. Quin & inter eaſdem haſce provincias, ac Boreæ regna, Regemque Chriſtophorum hæſiſſe controverſum tum quiddam codicilli alii dati circa idem fere tempus indicare videntur, ob tractatum, qui jam ante quidem utrimque pactus, ſed minus ſervatus exiſtimabatur. Hinc naves aliquot tam Hollandorum, quam Zelandorum, & Friſiorum, ex peculiari regis decreto Hafniæ circa feſtum Iacobi detentæ. At mox miſſi componendi hujus negotii ergo à Duce Burgundiæ, Philippo Bono, delegati, qui Hafniæ cum regis viciſſim delegatis rem propius inſpicerent. Qui & eo tandem litem deduxerunt, ut, rege pacato, triennium inſuper negotiatoribus concederetur, intra quod ſingulis, qui ſe aliqua affectos injuria quererentur, jus ſuum perſequi integrum relinqueretur. Et Danis quidem, Suecis, ac Norvegiis Hagæ Comitis in Hollandiæ Curia, & Hollandis viciſſim, Zelandis, ac Friſiis Hafniæ, ſi penes Danos culpa hæreret. Huic conventui ex parte Hollandorum interfuere Samſon, quem & Simonem alii appellant, Lalaing, Dominus de Opperboys, Arnoldus à Gent, Dominus in Gaſenborch; Iohannes Heyneus; Iohannes Roſa, & Gerardus Nordtvvich. Quo altius vela hujus diſſertationis expando, eo minus Heutero poſſum credere, qui in tanta rerum & auctorum luce adhuc voluit cæcutire. Voluit, dixi, quia vix aliter huic homini poſſum perſuadere, quam invidiam Heutero ad hæc dicenda faces ſubdidiſſe. Neminem ſane futurum arbitror, qui hic mihi fidem non habebit. Illos excipio, & rideo, qui rerum veritatem non in Democriti, quod ajunt, puteo, ſed in animo ſuo repoſitam arbitrantur, &, præpoſtero quodam impetu, non credunt, niſi quod volunt. Quod hominum genus, cujus ætas noſtra ad-

modum

modum eſt fœcunda, pervicaciæ ſuæ relinquentes, meliora judicia ab illis exſpectamus, qui nec amore, nec odio occæcati, veri indagatores animos cum integritate quadam ad hæc dijudicanda poſſunt conferre. Quarum ingenio confiſus telam hanc porro detexam. è qua nec Heuterus, nec qui hac in parte in ejus ſententiam abiere, unquam ſeſe poterunt expedire. Quomodo anno cIↃ cccc xc I I HollandiZelandique Norvegiæ oram, ex auditu tantum cognoverunt, cum præter alia huc ſpectantia, quæ jam recenſuimus, anno CIↃ CCCC XLV Zericzeenſibus in Zelandia poſitis poteſtatem commercia ſua in Norvegia exercendi, Chriſtophorus Danorum Rex his litteris indulſerit; quas ab Ampliſſimo Clariſſimoque Adriano Hoffero tranſmiſſas, Iohannes Iſacius Pontanus, Danicæ ſuæ hiſtoriæ inſeruit.

Nos Chriſtophorus, Dei gratia, Daniæ, Sueciæ, Norvagiæ, Vandalorum, Gothorumque Rex, Palatinus Rheni, Dux Bavariæ, conſtare omnibus volumus has lecturis, & maxime regni noſtri Norvagiæ dilectis, fidelibus præfectis, Iudicibus, Conſulibus ac Senatoribus, aliiſque civitatis noſtræ Bergenſis incolis atque indigenis, indulſiſſe nos civibus ac civitati Zirickzeenſi, quæ eſt in Comitatu Zelandiæ, liberè ac tuto intra regnum noſtrum prædictum Norvagiæ, exceptis Iſlandia aliiſque invicem inſulis prohibitis, negotia ſua commerciaque exercere, ſolutis quæ pro more debentur oneribus ac vectigalibus. Quapropter mandamus ac imperamus prædictis noſtris judicibus præfectis, ceteriſque, ut prænominatos cives oppidi Zirckzeenſis intra regnum noſtrum Norvagiæ negotiantes, provehant ac promoveant, eiſque commodent ac eſſe adjumento velint, nec ipſis ullo modo moleſtiam exhibere quenquam permittant: niſi regiam noſtram incurrere inclementiam cupiant, idque quamdiu hac noſtra fruentur gratia. Datum in arce noſtra Hafnienſi anno Domini 1445.

Navigationes iſtæ in Norvegiam halecum præcipue, & lignorum, quorum regio illa eſt feraciſſima, cauſa inſtitutæ. Circa idem fere tempus factum in Zelandia, quod, quia propius huc ſpectat, neutiquam ſilentio involvendum. Auctorem habeo Franciſcum Haræum in Ducum ſeu Principum Brabantiæ Annalibus, ubi res Philippi Boni perſequitur, anno CIↃCCCCLXV, cum in gratiam Pontificis Romani, Philippus claſſem adverſus Turcas in Belgio pararet, apud Zelandos duodecim validiſſimas triremes, multaſque onerarias inſtructas fuiſſe, quibus decem millia lectorum militum imponebantur. Præerant illis Antonius ac Balduinus, Philippi filii, ſed nothi. Sic in Fretum Herculeum, in ipſam Africam Zelandorum naves perrupere. Quid ais Heutere, Hollandos Zelandoſque imbelles, finitimas tantum Friſiæ, Saxoniæque oras, ad annum CIↃ CCCC XCII legere aſſuetos, remotiores navigationes ignoraſſe? Si certa illa ſunt, quæ jam narravimus, quam longe à vero abiiſti? Certa autem noſtra eſſe nemo, ſcio, negabit, niſi qui publicarum tabularum fidem, & unanimem Hiſtoricorum conſenſum in dubium ſtatuit vocare. Videamus hic, ſi placet, elegias anonymi illius Poëtaſtri, qui circa annum CIↃCCCCL. floruit, & præcipuas Hollandiæ urbes verſibus celebravit. Verſus quidem ſunt delicatis auribus indigni, ab hoc loco tamen & inſtituto non alieni, quia commercia & navigationes, quibus Hollandi tunc temporis floruere, liquido ob oculos ponunt. In Elogio Vrbis Dordracenæ ita inquit:

Congrua vendenti es varias res & ementi,
Non longe ſalſis namque jaces ab aquis,
Ad te mille rates veniunt, variis oneratæ
Mercibus, innumeris rebus, & ingenuis.

Vbi Amſtelodami meminit, ſic eam alloquitur:

Oppida

Oppida mercando ſuperare propinqua videris,
Vnde tibi gaſæ copia multa fluit,
Eſt maris ingenuus portus tibi, namque feruntur
In te diverſis quo bona multa locis.

Satis argumentorum pro rei veritate jam impendi, quam nemo jam non videt. Erraſſe ſe, ſi ſuperviveret, ne quidem Heuterus ipſe negaret. Mearum partium eſſe putavi, pro ejus gentis gloria decertare, cujus commercia unus orbis non capit.

FINIS.

TRACTATVS
PACIS, MVTVI
COMMERCII,

SIVE

INTERCVRSVS NA-
VIGATIONVM.

Confirmatus Londini Anno cIↄ cccc xcv, *inter Henricum Septimum Angliæ regem, & Philippum Archiducem Auſtriæ, Burgundiæ, &c.*

Ex Bibliotheca

MARCI ZVERII BOXHORNII.

Digitized by Google

TRACTATVS PACIS ET MVTVI COMMERCII,

SIVE

INTERCVRSVS MERCIVM,

Concluſus Londini Anno 1495. die Februarii xxiv.

INTER

Henricum Septimum, Regem Angliæ, & Philippum Archiducem Auſtriæ, Ducem Burgundiæ, &c.

OMnibus & ſingulis præſentes literas viſuris, audituris & inſpecturis, Reverendus in Chriſto Pater & Dominus, Dom. Richardus Duvelmenſis Epiſcopus, Cuſtos privati Sigilli magni illuſtriſſimi Regis Angliæ, Iohann. VVelles, Vice-Comes de VVelles, Iohannes Kendal, Prior domus S. Iohan. Ieruſalem in Anglia, VVilhelmus VVarham legum Doctor, Magiſter ac Cuſtos Rotulorum, Cancellar. domini Regis, Chriſtophorus Vrſvvick Archidiaconus Richemond, & Iohannes Rijſley, Miles, Ambaſſiadores, Procuratores, & Commiſſarii, in hac parte Sereniſſimi ac metuendiſſimi domini noſtri ſupremi Henrici, Dei gratia, Regis Angliæ & Franciæ, Domini Hiberniæ Sabitten: Notum facimus, quod cum potiora mortalibus dona à ſuperis tradi nequeant, quàm bona pacis; & longo rerum uſu ac ratione ſemper cognitum ſit, pacem

eſſe ſummum illud & præcipuum munus, quod humano generi conducere queat: Satiſque compertum ſit, quod calamitates & ærumnæ paſſim è bello exoriuntur; quod vero commoda, pax certa & ſtabilis undique contulerit: Idcirco nos, quantum fructus & utilitatis Regni Angliæ, & terrarum ac provinciarum domini Archiducis Auſtriæ, Incolis & ſubditis; ex pace & amicitia, antehac inter ipſos Principes prædictos, inito & contracto, accreverit, plene cognoſcentes, nos pro prædicto Sereniſſimo Principe noſtro Angliæ Rege antedicto, ſuique Hæredes & ſucceſſores, atque ejus nomine, & eorum auctoritate nobis ab eodem Rege noſtro per literas ſuas patentes commiſſa, quarum Tenor inferius ſequitur:

CVM *Nobili Viro Dom. Philippo, Domino de Bevres, locum tenente Gubernatore & Capitaneo generali Artheſiæ. & Admirallo Domino Paulo de Beauſt. Domino de Vermiſſelly, Præſide Flandriæ, Roberto de Mellum, Domino de Ronny, Camerario, Daniele de Prat, Domino de Merved Camerario, & ſuperiore Ballio Flandriæ, Iohanne de Cortavilla, Thoma Portunar. Conſiliario & Magiſtro, Florentio Hauvel Secretario, ordinar. Ambaſſator. Procurator. legatis & Nunciis, ac infra ſcripta, per ipſius Domini Archiducis literas patentes deputatis, quarum etiam Tenor inferius ſequitur, convenimus, contraximus, concluſimus, & per præſentes convenimus, contrahimus, & concludimus omnes, & ſingulos pacis, amicitiarum, Mercium intercurſus, & Mercatorum communicationes, ſequentes articulos.*

COPIA.

COPIA.

CAPITVLVM I.

Vera & integra Pax.

IN primis Conventum, concordatum, & concluſum eſt: Quod ab hoc die, ſit bona, ſincera, vera & integra, perfecta & firma amicitia, liga, confederatio, Pax & unio, per terram, mare & aquàs dulces, futuris temporibus perpetuò duratura, inter dictos Dominos Regem & Archiducem, eorumque ſucceſſores & hæredes, Regna, patrias & Dominia, terras, Vaſſallos & ſubditos quoſcunque præſentes & futuros, tam Clericos quam Seculares, cujuſcunque gradus ſeu Conditionis exiſtant, etiamſi Archiepiſcopali, Ducali, vel minori dignitatum ſtatu aut gradu præfulgeant. Ita quod prædicti Vaſſalli & ſubditi hinc inde ubiquelocorum ſibi invicem favere, ſeſeque mutuis officiis proſequi, & honeſta affectione pertractare tenecantur, *poſſintque tam per terram, quam per Mare & aquas dulces, ad dicta Regna, patrias, dominia & terras; Civitates, Oppida & Villas, munitas & non munitas, firmatas aut non firmatas, portus & diſtrictus quoſcunque, & eorum quodlibet, hinc inde tute, libere, & ſecure accedere, intrare, & in eiſdem quamdiu voluerint commorari & converſari, ac ibidem Victualia, & alia eis neceſſaria quacunque, ſine quacunque contradictione, emere & vendere: Nec non ab ejuſdem Regnis, patriis, dominiis, terris, Civitatibus, Oppidis, Villis, portubus & diſtrictibus, & eorum quodlibet toties quoties eis libuerit ac partes proprias vel alienas quaſcunque cum ſuis conductis aut accommodatis* navigiis, plauſtris, vehiculis, equis, armaturis, mercimoniis, ſarcinulis, bonis & rebus quibuſcunque, *ire, recedere, ac remitti, quemadmodum propriis in patriis, hæc omnia eis facere*

facere licet, & ſicut proprii ſubditi locorum & patriarum illarum facere poſsint. Ita quod nullo ſalvo conductu, aut licentia generali vel ſpeciali indigeant; nec in aliquo locorum prædictorum ſalvum conductum vel licentiam petere teneantur.

CAPITVLVM II.

Nihil attentabitur contra hanc pacem.

ITem, conventum, concordatum, & concluſum eſt: Quod neuter dictorum Principum, nulluſque Hæredum aut Succeſſorum ſuorum, contra alium, ejuſve Hæredes aut Succeſſores, quicquam aget, faciet, tractabit vel attentabit, quocunque in loco, ſive in terra, ſive in Mari, portubus, vel aquis dulcibus, occaſione quacunque, nullumque præſtabit auxilium, conſilium, favorem vel aſſenſum, quod per alium vel alios quoſcunque aliquid fiat, agatur, tractetur vel attentetur in injuriam vel damnum alterius ejuſve Hæredum aut Succeſſorum: Sed quibuſque (ſicut præmittitur) contra alium, intra Regnum, patrias, dominia, aut terras ſuas prædictas, aliquid agentibus, tractantibus vel attentantibus expreſſe & cum effectu contradicet, renitetur, & impedimentum realiter præſtabit.

CAPITVL. III.

Non invaduntur hoſtes, ſed auxilium rogatus Princeps præſtabit.

ITem, conventum eſt ut ſupra: Quod neuter, imo nulla partium prędictarum, præſtabit auxilium, conſilium vel favorem notoriis hoſtibus vel inimicis alterius partis, tam per mare, terram, vel aquas dulces, infeſtare vel invadere volentibus: ſed bona fide, & mutuis auxiliis militaribus gentium armorum, expenſis tamen opem interpellantis quoties opus fuerit adjuvabunt, in quorum auxiliorum pręſtatione quoad numerum attinet armatorum

matorum, habenda erit facultatis ratio illius partis, quæ ad ferendam opem rogabitur ſeu interpellabitur, ut ſcilicet ad non plus tenea tur, quam tunc commode facere poterit conſiderata temporis & locorum opportunitate, ac ſtatu rerum ſuarum.

CAPITVL. IV.

Rebelles non recipiendi.

ITem, conventum eſt ut ſupra: Quod neutra partium prædictarum Rebellem vel Rebelles, profugum vel profugos alterius partis, in ejus Regna, patrias, dominia, terras, portus aut diſtrictus, aut eorum aliquem recipiet; nec eis, aut eorum alicui, in eiſdem, eorum vel aliquo aut alio quocunque loco, etiam extra eorum Regna, patrias, dominia, terras, portus aut diſtrictus, auxilium, conſilium, hoſpitium, gentes armorum, naves, pecunias, vel victualia præſtabit ac miniſtrabit, nec ab alio aut aliis quibuſcunque in ejus Regna, patrias, dominia, terras, portus aut diſtrictus recipi; nec eis, aut eorum alicui, in eiſdem auxilium, conſilium, favorem, hoſpitium, gentes armorum, naves, pecunias, ac victualia, dari, præſtari, miniſtrari, & concedi permittet, ſed expreſsè & cum effectu contradicet, obſtabit, & impedimentum realiter præſtabit.

CAPITVL. V.

Rebelles per literas renuncias amovendi & proſcribentur.

ITem, conventum, concluſum eſt, &c. Quod ſi altera partium prædictarum aliquem vel aliquos, ſuum vel ſuos fuiſſe, & eſſe Rebellem vel Rebelles, profugum vel profugos, & in ſua Regna, patrias, dominia, terras, portus

tus vel diſtrictus, aut eorum aliquem receptum eſſe, vel receptos, aut ibidem latitare, aut ſe tenere, per literas ſuas alteri ſignificaverit & declaraverit: tunc pars illa quę hujuſmodi literas receperit, vel cui taliter ſignificatum aut declaratum fuerit, hujuſmodi Rebellem vel Rebelles, profugum vel profugos, intra menſem à die ſignificationis præcedente, proximo; & continue numerando tenebitur dicto Rebelli vel Rebellibus, profugo vel profugis, præcipere & mandare; vel præcipi & mandari facere, ut extra ſua Regna, dominia, patrias & terras, & eorum quodlibet recedat & exeat, recedant & exeant, & ſi intra quindecimam diem à die hujuſmodi præcepti nō receſſerit & exierit, tenebitur illum & illos ilicò proſcribere & bannire ſub pœna capitali, & talem proſcriptionem ſive Bannum contemnentem vel contemnentes eadem pœna effectualiter puniet, ſeu puniri faciet.

CAPITVL. VI.

Quod Rebelles non recipiantur in aliquo Territorio.

Item, præfati Oratores, Commiſſarii, Procuratores & legati dicti Domini Archiducis, & pro eodem Archiduce, ac ejus nomine: hæredumque & ſucceſſorum ſuorum Oratoribus, Commiſſariis, Procuratoribus & Legatis dicti Illuſtriſſimi Regis Angliæ, & pro eodem Rege & nomine, ejuſque hæredum & ſucceſſorum ſuorum ſtipulantibus, palam & expreſsè promiſerunt: quod nullus Rebellis præfati Illuſtriſſimi Regis Angliæ, ejuſque hæredum & ſucceſſorum, in aliqua caſtra, oppida, villas, portus, diſtrictus, vel alia loca, quæ Illuſtriſſima Domina Margareta, Illuſtriſſima Domini Caroli Ducis defuncti, relictat, aliqua perſona cujuſcunque ſtatus aut dignitatis exiſtat, infra patrias, Dominia & terras dicti Domini Archiducis, jure Dotalitio, vel alio Titulo quocunque habet,

bet, tenet ſeu poſſidet, aut in aliquod de cætero recipietur, nec per eam, aut per aliam quamcunque perſonam, recipi permittetur aut tolerabitur: nec alicui hujuſmodi Rebelli in locis prædictis, aut aliis quibuſcunque in navibus, gentibus armorum, pecuniis, victualibus, aut alio quocunque modo, conſilium, favorem, aut auxilium per ipſam Dominam Margaretam, vel aliam quamcunque perſonam, de cætero dari aut præſtari permittet aut tolerabit, ſed eam aut aliam quamcunq; perſonam hoc facere palam & expreſſè prohibebit & impediet.

Et ſi contra hujuſmodi conventionem dicta Domina Margareta, aliæ perſonæ quæcunque præfato Domino Archiduci ſubditæ, aliquid attentaverit, vel attentari fecerit: Quod tunc præfatus Dominus Archidux, tam dictam Dominam Margaretam, quam alios ſic attentantes, omnibus & ſingulis, quæ jure Dotis, aut alio Titulo quocunque in Caſtris, Villis, Oppidis, & aliis locis prædictis, ſe habere, tenere, aut poſſidere prætendet, aut prætendent, poſteaquam eum aut eos aliquid contra hujuſmodi Conventionem attentaſſe conſtiterit, realiter & cum effectu perpetuo privabit, & privari faciet. Et Regis Commiſſarii, Procuratores deputati Illuſtriſſimi Regis Angliæ, pro eodem Domino Rege & ejus nomine, ac hæredum & ſucceſſorum ſuorum Oratoribus, Commiſſariis, Procuratoribus & Legatis Illuſtriſſimi Domini Archiducis, pro eodem dicto Archiduce, & ejus nomine, nec non hæredum & ſucceſſorum ſuorum ſtipulantibus, palam & expreſſè promiſerunt: Quod nullus Rebellis præfati Domini Archiducis, ejuſve hæredum aut ſucceſſorum, in aliqua Caſtra, Oppida, Villas, portus, diſtrictus, vel alia loca, quæ ſubditi prælibati Domini Regis cujuſcunque ſtatus aut dignitatis fuerit, infra Regna, patrias & Dominia ſua, quocunque Titulo tenent, habent, aut poſſident, aut in poſterũ habere, tenere, aut poſſidere continget, aut in eorum aliquid de cætero recipietur, nec per eos aut eorũ aliquem recipi permittetur aut

tolerabi-

tolerabitur: Nec alicui hujuſmodi Rebelli in Navibus, gentibus armorum, pecuniis, victualibus, aut alio quocunque modo, conſilium, auxilium vel favorem per ipſos ſubditos aut eorum aliquem, dari aut præſtari permittet aut tolerabit, ſed ipſos & ſingulos quoſcunq; facere palam & expreſſe prohibebit & impediet. Et ſi contra hujuſmodi Conventionem ſubditi Illuſtriſſimi Regis Angliæ aut eorum aliquis, aliquid attentaverit, vel attentari fecerit: Quod tunc præfatus Dominus Rex, omnes & ſingulos ſic attentantes, omnibus & ſingulis, quæ quocunque Titulo in Caſtris, Oppidis & Villis, & aliis locis prædictis, ſe habere, tenere, aut poſſidere prætendant, illum, illoſve ipſius ſubditos, contra hujuſmodi Conventionem attentaſſe conſtiterit, Realiter & cum effectu, perpetuo privabit, & privari faciet.

CAPITVL. VII.

In omni confœderatione cum aliis Principibus reſervatio, ſi voluerint.

ITem, Conventum eſt ut ſupra: Quod dictus Illuſtriſſimus Dominus Rex Angliæ ſuique hæredes & ſucceſſores, in quibuſcunque confœderationibus & amicitiis cum quovis Principe, Univerſitate, communitate, ſocietate, aut aliqua alia perſona deinceps contrahendis, dictum Dominum Archiducem, ſuoſque hæredes, & ſucceſſores, reſervabunt & comprehendent, ſi reſervari & comprehendi voluerint: Et pari modo idem Sereniſſimus Dominus Archidux, ejuſque hæredes & ſucceſſores, in quibuſcunque ſuis confœderationibus & amicitiis cum quovis Principe, univerſitate, communitate, ſocietate, aut alia qualibet perſona deinceps contrahendis, præfatum Illuſtriſſimum Regem Angliæ, ejuſque hæredes & ſucceſſores, reſervabunt & comprehendent, ſi reſervari & comprehendi voluerint.

CAPITVL. VIII.

Amici & confœderati utriuſque partis comprehenduntur in hoc fœdere.

ITem, Quod ipſi præſenti Tractatu Pacis & amicitiarum comprehendantur alligati, amici & confœderati utriuſque partis, illi, & videlicet qui in literis confirmatoriis hujus præſentis Tractatus per ipſos Principes denominabuntur, ſi comprehendi voluerint.

CAPITVL. IX.

Licet attentatum ſit contrà, tamen fœdus durabit.

ITem, Conventum eſt ut ſupra: Quod ſi durantibus Pace & amicitiis præfatis, aliquid contra vires & effectus eorundem, per terram, Mare & aquas dulces, per aliquem ipſorum Principum eorumve hæredum & ſucceſſorum, vel eorundem Vaſſallos, ſubditos, alligatos, aut eorum alligatorum hęredes ſeu ſucceſſores, in his amicitiis comprehenſione ſubditos vel Vaſſallos fuerit attentatum, actum & geſtum, nihilominus hęc pax & amicitia in ſuis viribus & effectu permanebunt, & pro ipſis attentatis ſolummodo punientur ipſi attentantes & damnificantes, & non alii.

CAPITVL. X.

ITem, Conventum eſt ut ſupra: Quod omnes Mercatores, tam Regni Angliæ, Dominii Hiberniæ Villæ & Marſchalliæ, Caliſiæ, &c. quam etiam Mercatores terrarum & patriarum, Brabantiæ, Flandriæ, Hannoniæ, Hollandiæ, Zelandiæ; Villæ & terræ Mechliniæ, & aliarum patriarum & dominiorum Domini Archiducis

 prædicti,

prædicti,tam mercatores *Lanarum,Coriorum,Victualium, quam aliarum Mercantiarum quarumcunq; nec non eorum factores,familiares,negotiorum geſtores & miniſtri,poterunt deinceps per terrã pedeſtres aut equeſtres,aut alio modo quocunq; ,armati vel non armati*(dummodo armati ſimul incedentes quadragenarium numerum non excedant)*cum & ſine Bonis & Mercantiis ſecure & libere ire & venire, invicemque communicare , & mercari,emere & vendere,ac Commercium facere & habere , tam de mercantiis Lanarum, Coriorum, Victualium, armorum, equorum, jocalium, quam aliis quibuſcunque , ipſaque ducere & reducere , ſive duci & reduci facere, ad eorum libitum & voluntatem,* de Caleſia & Marchia ejuſdem, ac aliis quibuſcunque partibus Regni Angliæ & Dominii Hiberniæ in Brabantiam, Flandriam , Hannoniam , Hollandiam, Zelandiam , Mechliniam, ac alia dominia præfati Archiducis: Et è contra de Brabantia, Flandria , Hollandia, Zelandia, & Mechlinia , ac dominiis præfati Archiducis in Villam & Marchiam, Caleſiam, & alias quaſcunque partes Regni Angliæ & dominii Hiberniæ, *abſque aliquo impedimento aut prohibitione quacunque in contrarium, & abſque eo quod propterea aliquam mulctam vel pœnam incurrant* , ſeu quod per Dominos patriarum, terrarum & dominiorum prædictorum hinc inde redargui, accuſari, puniri vel mulctari *ſtatutis & ordinationibus locorum in omnibus ſemper ſalvis.*

CAPITVL. XI.

Liber mercatus in locis ubi telonia ſolvuntur.

ITem, Conventum eſt ut ſupra: Quod omnes Mercatores Regni Angliæ, Dominii Hiberniæ , Villæ & Marchiæ, Caliſiæ, &c. tam Mercatores Lanarum, Coriorum , Victualium , armorum, equorum, jocalium, quam

quam aliarum Mercantiarum quarumcunque, nec non eorum factores, familiares, negotiorum geſtores & miniſtri, nautæ, Magiſtri navium, & Marinarii, poterunt navigare, ire, tranſire, & redire per Mare & aquas dulces, eundo & redeundo converſari, eſſe, & morari ſecurè & liberè in patriis, dominiis, & terris præfati domini Archiducis, & etiam in portubus & littoribus patriarum, terrarum, & dominiorum prædictorum, per ipſum dominum Archiducem auctorizatis, in Villis videlicet ubi Cuſtumarii & alii Officiarii Archiducales ſunt ordinati, ad vacandum & attendendum pro & ſuper introitu & exitu Navium, Mercatorum & Mercantiarum, & non alibi, nec in aliis locis cum eorum bonis, Mercantiis, & navibus prædictis quibuſcunque. Et cum Mercatoribus patriarum, terrarum & dominiorum præfati domini Archiducis, ſeu eorum factoribus, familiaribus & Negotiorum geſtoribus & Miniſtris: nec non cum omnibus aliis Mercatoribus, cujuſcunque Nationis exiſtant & eorum Factoribus, familiaribus, negotiorum geſtoribus & Miniſtris de quibuſcunque Mercantiis tam Victualium, quam aliis, liberè mercari, emere, habere & vendere, ac Mercantias facere: poteruntque ad, & in prædictos portus & littora patriarum, terrarum & dominiorum præfati domini Archiducis, *tam eorum propria bona, quàm aliena ducere, vel duci facere,* & ab ipſis portubus ſeu littoribus quotieſcunque, quandocunque & quocunque voluerint, ſecurè recedere & redire, cum eorum bonis, Mercantiis & Navibus prædictis quibuſcunque. Et pari modo Mercatores patriarum, terrarum & dominiorum præfati domini Archiducis, tam *Lanarum, Coriorum, Victualium, & aliarum Mercantiarum quarumcunque:* nec non eorum Factores, familiares, negotiorum geſtores & Miniſtri, Nautæ, Magiſtri navium & marinarii, poterunt de cetero ſecurè & liberè navigare, ire, tranſire & redire Mare & aquas dulces, & eundo & redeundo converſari, eſſe, & morari

rari in dictis Regni Angliæ & Hiberniæ dominio Villa & Marchia, Caleſia, &c, in portubus & littoribus ipſorum per præfatum Dominum Regem Angliæ auctoriſatis, in Villis videlicet: *Vbi Cuſtumarii & alii Officiarii Regii* ſunt ordinati, ad vacandum & attendendum pro & ſuper introitu & exitu Navium, Mercatorum & Mercantiarum & non alibi, cum eorum bonis. Mercantiis & Navibus prædictis quibuſcunque, & cum Mercatoribus Angliæ, Hiberniæ, Caleſiæ & Marchiæ ejuſdem, ſeu eorum factoribus, familiaribus negotiorum geſtoribus & Miniſtris de quibuſcunque Mercantiis, tam Victualium quam aliis, liberè mercari, emere & vendere, ac Mercantias facere, poteruntque ad & in prædictos portus Angliæ, Hiberniæ & Caleſię, *tam eorum bona propria quam etiam aliena ducere, vel duci facere*, & ab ipſis portubus, ſeu littoribus, quotieſcunque, quandocunque & quocunque voluerint, liberè & ſecurè recedere & redire, cum eorum bonis, Mercantiis & Navibus; abſque eo quòd ipſi propterea per Dominos Regnorum, dominiorum, patriarum & terrarum prædictarum, ſeu eorum Officiarios, quovis pacto redargui, vel aliqua pœna mulctari poſſunt: Seu quod per eoſdem ipſis mercatoribus aliquod damnum, præjudicium, vel impedimentum fieri aut inferri poſſit, per viam facti occaſione guerræ vel deprædationis, aut attentatorum factorum vel fiendorum, vel alio modo ex cauſa quacunque, ſolvendo tamen quantum attinet ad mercatores utriuſque partis partium prædictarum pro rebus, bonis & mercantiis ſuis, jura & telonia, quæ ante 50 annos proxime elapſos, *ſtatuta ſolita, & conſueta fuerunt, & non alia.* Et nihilominus poterunt utriuſque partis Principes in Dominiis ſuis, quo ad ſubditos ſuos, talia jura & telonia quæ voluerit, de novo inſtituere; poterunt etiam nō obſtantibus prædictis, cauſa neceſſitatis, victualia & alia (juſta & rationabili cauſa) prohibere, & defendere, ne tale genus Victualium quod eis magis videbitur expedire, à dominiis extrahatur.

CAPITVL. XII.

Victualia defendere cauſa neceſsitatis.

ITem, Conventum eſt ut ſupra: Quod mercatores utriuſque partis partium prædictarum, & eorum factores, familiares, negotiorum geſtores & miniſtri, nec non magiſtri navium, marinarii & nautæ, poterunt licite ducere, portare & habere cum illis & ſuper illos in eorum navibus arma invaſiva, defenſiva, cujuſcunque generis fuerint, ad ſe, eorum corpora, bona, mercantias & naves, ſalve & ſecure contra quoſcunque ſervandum & defendendum, tam eundo & redeundo per mare & aquas dulces, quam morando in aliquo portu partium prædictarum, ac cum applicuerint, quotieſcunque, ubicunque, quandocunque, & quacunque hora id contigerit, eorum gladios, dagatios, lanceas, & cultellos ſecum uſque ad terram & per terram ad eorum hoſpitia, libere & impune deferre & portare, prius tamen quod in eorundem hoſpitiis, gladios & lanceas deponent & relinquent, quouſque ad eorum naves redierint.

CAPITVL. XIII.

Mercatoribus utriuſque Principis tutum libere habitare.

ITem, Conventum eſt ut ſupra: Quod mercatores utriuſque partis partium prædictarum, ac eorum factores, familiares, negotiorum geſtores & miniſtri, nautæ, magiſtri navium & marinarii tuto & ſecure morabuntur in Regnis, dominiis, terris & patriis Principum prædictorum, & eorum utriuſque. Nec non in eorum portubus & littoribus cum eorum bonis, navibus & mercantiis quibuſcunque abſque eo quod ipſi

vel eorum aliquis ullum damnum, injuriam, vel præjudicium aliquod, aliis mercatoribus cujuſcunque alterius nationis, aut eorum factoribus, negotiorum geſtoribus, miniſtris, nautis, magiſtris navium aut marinariis facient, aut fieri procurent. Et quod mercatores aliarum patriarum, nationum, eorum factores, negotiorum geſtores, miniſtri, nautæ, magiſtri navium & marinarii, mercatoribus & ſubditis alicujus Principis, Principum prædictorum, nullum damnum, injuriam, vel præjudicium aliquod in locis prædictis inferant, aut inferri procurent.

CAPITVL. XIV.

Piſcatoribus utriuſque Principis ſubditis tam per Mare quam terram liberum commeatum fore.

ITem, Conventum eſt ut ſupra; Quod Piſcatores utriuſque partis partium prædictarum cujuſcunque Conditionis exiſtant, poterunt ubique ire, navigare, per mare ſecure piſcari, abſque aliquo impedimento, licentia, ſeu ſalvo conductu. Et ſi contingat aliquos ex Piſcatoribus unius partis, per fortunam, tempeſtatem maris, vim hoſtium aut alio modo compelli intrare in aliquem portum vel diſtrictum alterius partis. Iidem pacifice & amicabiliter recipientur & tractabuntur, ſolvendo in locis ubi applicabunt jura & telonia prædicta, & ab aliis portubus & locis potuerunt libere recedere, & redire cum eorum navibus & bonis, ſine impedimento vel contradictione quacunque: Dummodo tamen per ipſos Piſcatores non committatur fraus neque dolus, ſeu per eos aliis damnum minime fiat.

CAPI-

CAPITVL. XV.

Piratæ non recipiendi.

ITem, Conventum eſt ut ſupra: Quod in nullis portubus aut littoribus partium prædictarum, aut eorum alterius Piratæ, aut alii, ſine auctoritate ſuorum Principum guerram ſuper mare facientes, ſive Natione partium prædictarum, aut alterius Nationis cujuſcunq; fuerint, aliquo modo receptabuntur, neque ipſis, aut eorum alicui, ibidem ſeu alibi, in Regnis, patriis, dominiis, & terris, Principum prædictorum, in pecunia, armis, inſtrumentis bellicis, victualibus, aut alia re quacunque, aliquo pacto auxilium præſtabitur, nec favor quo quis quæſito colore præbebitur ſub pœna reſartionis & reſtitutionis omnium damnorum, expenſarum, & intereſſe ſubditis prædictis, aut eorum alicui, per hujuſmodi Piratas aut violentos deprædatores illatorum & fiendorum, tam per ipſos Piratas, ſi deprehendantur, & ſolvendo ſunt, quam etiam per eorum receptatores, factores & auxiliatores. Qui quidem Piratæ & deprædatores, eorumque factores & auxiliantes, ad hæc præciſa & ſummaria cognitione cogentur tam in perſonis quam bonis, per locorum ſeu diſtrictuum Officiarios, ubi talia contigerint. De quibus damnis, expenſis & intereſſe, ſi alias probari non poterunt, ſtabitur fidei & juramento damnificatorum. Et ſi contingat hujuſmodi Piratas, deprædatores, eorum factores & auxiliantes, ſuper hujuſmodi Piratica deprædatione, favore vel auxilio ut permittitur convinci, quod tunc hujuſmodi Piratæ, deprædatores, eorum fautores & auxiliatores, damna & expenſas reſtituent. Et ſi hujuſmodi reſartionem & reſtitutionem infra quatuor dies proxime & immediate ſequentes diem, quod de hujuſmodi Piratica deprædatio-

ne favore vel auxilio conjuncti fuerint, cum effectu facere recuſaverint, tunc hujuſmodi Piratæ, deprædatores, factores & auxiliatores, ad reſtitutionem duplicium damnorum, expenſarum & intereſſe ſic damnificatis faciendis per locorum & diſtrictuum Officiarios compellantur & cogantur.

CAPITVL. XVI.

Bona per Piratas capta.

ITem, Conventum eſt ut ſupra: Quod ſi per aliquos Piratas, aut alios ut permittitur guerræ operam dantes, aliqua bona mercatorum vel ſubditorum unius vel alterius partium prædictarum ſuper mare capiantur, & in aliquem portum unius vel alterius partium prædictarum adducantur, non poterunt bona ſic capta & deprædata ibidem per ipſos Piratas, vel alios quoſcunque, poni ad terram, ponantur, ibidemve vendantur, vel alienentur, de ipſis bonis, ſeu vero valore eorundem, cum damnis & intereſſe per deprædatos in ea parte ſuſtentis & habitis. De quibus, valore, damnis & intereſſe (conſtito tamen prius de ipſa prædatione) liceat per eorum juratam aſſertionem, ſi alias probari non poterit; per Officiarios locorum reſtitutio fiet, ipſis damnificatis & deprædatis: ad quas Reſtitutiones faciendas habebunt Officiarii locorum, & alii, quos Principes ipſi in Oppidis & portubus ſuis deputare voluerint commiſſiones ſpeciales in tali caſu requiſitas, & hunc Articulum de verbo ad verbum in ſe plene continentes, quibus mediantibus prædicti Officiarii reſtitutionem hujuſmodi facere tenebuntur, ſub pœna ab eis recuperandi verum & juſtum valorem omnium ſpoliatorum & ablatorum hujuſmodi, unà cum prædictis damnis & intereſſe ſic damnificatis. Fient inſuper edicto publico prohibitiones pœnales in

in portubus & littoribus utriuſque partis partium prædictarum, ne quiſquam cujuſcunque nationis aut conditionis is exiſtat, talia bona per Piratas, aut alios ut præmittitur guerre operam dantes, capta & deprædata, & ad terram poſita, vel infra portum inventa, emere, vel quovis alio Titulo recipere præſumat in præjudicium vel detrimentum damnificatorum, ſeu aliorum quorumcunque intereſſe habentium. Et quod Officiarii locorum, quoties caſus acciderit, ſub pœna recuperandi ab eis bona & mercimonia hujuſmodi capta, & adducta in portum aliquem partium prædictarum, pro damnis intereſſe ſtatim ipſam navem, magiſtros & marinarios ejuſdem, nec non bona & mercimonia quæcunque in eadem nave reperta, ſub tuto Arreſto & ſalva cuſtodia ponant, ſervanda ad utilitatem damnificatorum, & eorum quorum intererit: Idemque locorum Officiarii procedent ad correctionem Piratarum & delinquentium in navi repertorum ſecundum caſuum exigentiam.

CAPITVL. XVII.

Cautio præſtanda pro Navibus in Mare exituris.

ITem ad finem, ut Captiones Navium, perſonarum & bonorum unius partis ſuper alteram de cetero ceſſent, conventum, concordatum, & concluſum eſt, quod quandocunque aliqua Navis, cujuſcunque Indigenæ, unius vel alterius partis partium prædictarum, exitura eſt ab aliquo portu ſive diſtrictu Principum prædictorum, ſeu eorum, alterius Majores & Gubernatores Civitatis, Oppidis ſive Villæ, quibus portus ſive diſtrictus hujuſmodi adjacent, quibuſcunque nominibus, Officiis aut appellationibus iidem Gubernatores cenſeantur, capiant ſufficientes ſecuritates de & pro dominis, proprietariis poſſeſſoribus, magiſtris Burſariis & Victuellariis navis

CAPITVL. XVIII.

Pecunia pro victualibus acceptis numeranda.

ITem, Quæ Naves mare frequentantes tenentur altera alteri ſuccurrere de Victualibus ad navem neceſſariis, quod tamen minime facere tenentur, niſi pro juſto pretio. Conventum, concordatum, & concluſum eſt, quod de cætero tenebuntur illi, qui victualia aut alia neceſſaria ab aliqua Navi ceperint, pretium ipſorum aut inpræſentiarum aut poſtmodum, ubi ad littus applicaverint, perſolvere.

CAPITVL. XIX.

Si Navis ab extraneo capta fuerit in portu Principis.

ITem, Conventum eſt ut ſupra: Quod ſi aliquæ Naves per aliquem non ſubditum Principibus prædictis captæ fuerint in portu aliquo aut Franchiſiis alicujus Principum prædictorum, tenebitur ille Princeps, in cujus portu aut Franchiſiis navis illa capta fuerit unà cum altero Principe reſtitutione dictæ Navis proſequi, ſumptibus tamen & expenſis damnificatæ partis.

CAPITVL. XX.

Non impedient venientes ab Oriente.

ITem, Conventum eſt ut ſupra: Quod nullum præbebitur impedimentum, per unam partem vel alteram, venientibus de partibus Orientalibus, neutri patri inimicis, cum vaſis vel Navibus quibuſcunque oneratis victualibus, mercantiis, vel aliis bonis, verſus Regna, patrias, dominia, aut terras unius vel alterius Principum prædictorum.

CA-

CAPITVL. XXI.

Si Naves tempeſtate aut vi delatæ fuerint in portum.

ITem, Conventum eſt ut ſupra: Quod quotieſcunque contigerit, quod aliquæ Naves, quæcunque fuerint, ſive unius vel alterius partium prædictarum, per tempeſtatem maris, hoſtium, vel aliam cauſam, compellantur in aliquem portum unius partis vel alterius applicare vel intrare, Naves illius partis quibus talia contigerint, cum Mercatoribus, & Nautis ſeu Marinariis, aut aliis perſonis quibuſcunque, non probabiliter ſuſpectis, id ipſis exigentibus, in alterius partis portubus ſecure erunt & recipientur, & ab ipſis portubus poterunt libere recedere cum eorum bonis & Mercantiis, ſine contradictione & impedimento proviſo, quod bona & Mercandiſæ, quæ in ipſis Navibus erunt, niſi urgente neceſſitate, non ponentur ad terram, nec in alias Naves, ſine licentia Officiorum Principis illius patriæ, ubi talia contingent, vel aliorum ad hoc poteſtatem habentium.

CAPITVL. XXII.

Naves alterutrius libertatem ſubditorum habere.

ITem, Conventum eſt ut ſupra: Quod Nautæ, magiſtri Navium & Marinarii, ſubditi præfatorum Principum, poſt adventum ipſorum ad portus unius vel alterius Principum eorundem, poterunt libere imponere & ligare eorum Naves tam oneratas & non oneratas, quam ad guerram diſpoſitas, dummodo non fuerint Piraticæ, in eiſdem portubus & littoribus, eodem modo, quo poterunt ipſius Principis ſubditi proprii.

CAPI-

CAPITVL. XXIII.

Non licere diſſimulare bona inimicorum.

ITem, Conventum eſt ut ſupra: Quod ſubditi unius Principum prædictorum, ſive Mercatores fuerint, ſive Nautæ, Magiſtri navium aut marinarii, non adducent, ſeu adduci facient per mare fraudulosè, vel quorumcunque colore, aliqua bona ſeu mercandiſas inimicorum alterius eorundem Principum: Et ſi ſecus egerint, & per ſubditos alterius Principis guerræ licitè operam dantes ſuper hoc interrogati fuerint, tenebuntur facere veram, planam & juſtam confeſſionem & declarationem, cui in ea parte pro tunc ſtabitur, iidemque interrogantes ulterius ſcrutamen in ea parte non facient. Sed ſi poſtea eundem interrogatum falſo reſpondiſſe conſtiterit, tunc idem interrogatus interroganti; quem per falſam reſponſionem defraudavit, tantum de ſuo erogare tenebitur, quantum merces inimicorum per eum vectas, & ut præmittitur celatas, valuiſſe conſtabit.

CAPITVL. XXIV.

Si Navis naufragium fecerit.

ITem, Conventum eſt, &c. Quod quotieſcunque contigerit, aliquam Navem unius partium prædictarum cum bonis & mercandiſis oneratam, per fortunam tempeſtatis maris, vel alio caſu quocunque tangere terram & naufragium facere, periclitari, aut alio modo quocunque perire: prope portus, limites & coſteras, vel in portubus, limitibus aut coſteris alterius partis, licet in ipſa navi non remaneat vir, mulier, puer, cattus, canis, vel gallus vivens, bona tamen & Mercandiſæ qualiacunque, quæ ad terram applicabunt, vel aliter ſervari aut

aut recuperari continget, non propter hoc dicentur confiſcata, nec pro confiſcatis reputabuntur, ſed per officiarios locorum, in quibus ſic caſus acciderit, ſalvæ & ſecuræ cuſtodiæ committentur, ſub eadem ſic remanſura per annum unum, & diem tunc proxime & immediate ſequentem: intra quem terminum ſi quiſquam ſupervenerit, & ſi rerum ac bonorum ipſorum certum proprietarium fuiſſe conſtiterit, res & bona, ipſi ſine difficultate vel dilatione aliqua plene reſtituentur, ſolvendo tamen iis, quorum opera & diligentia res & bona ipſa recuperata, ſalvata, & cuſtodita fuerint, rationabiles expenſas, & cuſtodibus ſalarium competens, prout ratio & æquitas poſtulabit.

CAPITVL. XXV.

Mercatores alterutrius licere domos habere.

ITem, Conventum eſt ut ſupra: Quod Mercatores qui ſubditi ſunt uni Principum prædictorum, poterunt tenere & habere in villis & oppidis alterius Principis domos & habitationes, pro ipſis & rebus ſuis in iiſdem recipiendis, ſervandis & exponendis: ibidemque iiſdem Privilegiis, libertatibus & Franchiſiis, utentur & gaudebunt quibus ibidem uſi & gaviſi ſunt ante quinquaginta ann. ultimè & immediatè præcedentes, adeoque benigne & amicabiliter tractabuntur in iiſdem, ſicut aliæ nationes ipſas villas & patrias frequentantes.

CAPITVL. XXVI.

De ſcrutatoribus.

ITem, Conventum eſt ut ſupra: Quod Officiarii Principum prædictorum, & eorum utriuſque, ad ſcrutandum mercandiſas, per terram, mare vel aquas dulces, vectas

vectas vel vehendas ordinari in viſitando mercandiſas vel naves, nihil damnificabunt de bonis ſeu mercibus ſubditorum unius vel alterius Principum prædictorum, ſed ea bene & honeſte tractabunt & viſitabunt, abſque violentia, frangendo pugionibus vel aliis quibuſcunque inſtrumentis, Barellos, ſaccos, ciſtas, ſarcinulas, ſeu alias Paccaturas quaſcunque, & temere contravenientes teneantur pœna incarcerationis per unum menſem, unà cum damnis & intereſſe partis læſæ: Qui vero ex nulla rationabili & probabili cauſa hujuſmodi Barellos, ciſtas & alias Paccaturas fregerint, aperuerint vel diſſolverint, ad hujuſmodi Barellos, ſaccos, ciſtas & alias Paccaturas, reſarciendas, reparandas ſuis ſumptibus & expenſis teneantur. Scrutatores autem hujuſmodi in exequendo ſuo Officio in patriis partium prædictarum, nullas exactiones ſuper ipſos quorum bona ſeu merces ſcrutantur, facient. Nec eoſdem cogent ad venditionem rerum ſuarum, aut alicujus partis, pro aliquo pretio per ipſos ſcrutatores contra voluntatem venditorum ſtatuto.

CAPITVL. XXVII.

Si debitor de fuga ſit ſuſpectus.

ITem, Conventũ eſt ut ſupra: quod quotieſcunq; mercatores, & ſubditi illuſtriſſimi Regis Angliæ, pro ſolutione habẽda ſuos conveniunt debitores, in terris, patriis & dominiis dicti domini Archiducis, corã Iudicibus & Legiſlatoribus ad hoc ordinatis & deputatis, allegabunt debitores ſuos ſuſpectos, & ſic judicium ſubire cogantur, tunc hujuſmodi Iudices & Legiſlatores, ſi requiſiti, probationes dictorum Angliæ ſubditorum, ſi quas obtulerint, ad probandam hujuſmodi ſuſpectionem fugæ, ſine aliqua mora & difficultate eas admittent: Et ſi nullas habuerint, tunc ipſorum Angliæ ſubditorum juramento,

ramento, quoad prædictam fugæ ſuſpicionem ſtabitur, præſtita per eos primitus idonea cautione de ſolvendis expenſis & intereſſe iis, quot ſic ad judicium trahere poterint caſu, quo ex eventu ſe litem injuſte movere, conſtiterit. Et hoc facto, debitores ponentur abſque aliis monitoribus ſtatim ſub Arreſto, donec ſufficientes cautiones de judicio ſiſti & judicato ſolvendo præſtiterint. Privilegiis, quoad effectum præſentis articuli, ſub quacunque verborum ſerie, Civitatibus, Caſtris, Oppidis, villis, burgis in contrarium conceſſis, vel poſtea concedendum, uſu aut conſuetudine quibuſcunque non obſtantibus: quibus tamen debitoribus ſic arreſtatis, & ſub arreſto manentibus, ſi petant, dabitur terminus octo dierum, ad probandum ſe de fuga non eſſe ſuſpectos; & hoc probato, ceſſabit arreſtum. Et nihilominus propter hujuſmodi dilationem octo dierum, proceſſus ſub debito principali nullatenus retardabitur, & ſimilis in Regno Angliæ miniſtrabitur juſtitia mercatoribus & ſubditis patriarum terrarum, dominiorum præfati domini Archiducis, adverſus eorum debitores in tribus Curiis, videlicet, *in curia Cancellariæ, Conſtabularii, & magni Concilii*, etiam ſuper omnibus obligationibus factis ultra Mare, & in moneta Flandriæ, etiam quorum ſolutio deſtinata eſt ad aliquem locum patriarum terrarum, & dominiorum domini Archiducis, dummodo dies ſolutionis ſit præterita, non obſtantibus quibuſcunque ordinationibus vel conſuetudinibus Civitatum, Oppidorum, ſeu locorum Angliæ in contrarium, in quibus quidem Curiis tenebuntur Angliæ debitores peremptorie procedere abſque eo quod ipſas ſeu earum alteram poſſunt declinare.

CAPITVL. XXVIII.

De damno illato.

ITem, Conventum eſt, &c. Quod quotieſcumque contigerit, ſubditos domini Regis Angliæ à ſubditis præfati

fati domini Archiducis, vel ſubditos ejuſdem domini Archiducis à ſubditis prædicti Domini Regis Angliæ, quoquo modo lædi vel damnificari, non debent proptérea per literas repreſaliorum marcæ, vel contra marcæ, aut alia mandata quæcunq; (debitis admonitionibus & ſubmonitionibus non præcedētibus) qui damna non tulerunt; ad petitionem damnificatorum, vel alio modo in perſonis vel bonis arreſtari, vel quovis modo impediri aut moleſtari. Nec guerra ob id fieri vel moveri debet, ſed per Principes unius vel alterius partis attentata, ipſa debite reparabuntur, & in priorem ſtatum reponentur, hujuſmodique literæ repreſaliorum marcæ, & contra marcæ & ſimilia mandata quæcunque, niſi prædictis admonitionibus, quo ad ipſas partes; ſubmonitionibus, quoad Principes præcedentibus & legitime factis, deinceps omnino ceſſent: Et ſi aliter concedantur, pro nullis habeantur.

CAPITVL. XXIX.

Præterita repreſalia in ſuſpenſo habeantur.

ITem, Conventum eſt ut ſupra: Quod omnes & ſingulæ literæ repreſaliorum, aut de marca vel contra marca, ex Cancellaria vel alia curia Principum prædictorum, aut eorundem prædeceſſorum, aut cujuſcunque proſecutionem, vel ob cauſam quamcunque ante conceſſæ vel emiſſæ, in ſuſpenſo tenebuntur, nec poterit earum aliqua fieri executio, niſi ſuper earum meritis habita cognitione indicta, ad hoc per ipſos Principes ſpecialiter deputandum, aliter fuerit ordinatum: Et pari modo omnes & ſingulæ deprecationes & violentæ captiones ſuper mare hinc inde, ante diem Octob. decimum tertium ultimo præteritum factæ ſimiliter tenebuntur in ſuſpenſo: nec poterit ſuper iiſdem, aut eorum aliqua

BIBLIOTECA ... DEL VICARIATO DI ROMA

aliqua actio intentari aut admitti. Nec literæ repreſaliorum dari niſi ſuper eorum meritis habita cognitione indicta, ad hoc per ipſos Principes ſpecialiter deputandum, aliter fuerit ordinatum.

CAPITVL. XXX.

De caſtro Scluſa.

ITem, Conventum eſt ut ſupra; Quod authoritate dicti Domini Archiducis ſufficienter provideatur (ſive mandato ejuſdem aut alia valida via & effectuali). Capitaneo Caſtri de Scluſa; Quod quotieſcunque contigerit, mercatores vel ſubditos Regis Angliæ, per ignorantiam, vel alio modo fraudulento, vel malitioſe intrare portum ipſius Caſtri de Scluſa, quæ ſi intrantes tam in perſonis, bonis & rebus, honeſte & cum omni decentia tractet, abſque eo quod quicquam de eis propterea exigat,

CAPITVL. XXXI.

De tranſportatione.

ITem, poterunt mercatores Regis Angliæ deinceps quaſcunque maſſas auri vel argenti, vocatas Billion, extra patrias domini Archiducis, per eos ſeu eorum deputatos vel factores emptas, vel aliter acquiſitas, ſeu in poſterum emendas vel acquirendas, licenter & impune per quæcunque loca patriarum domini Archiducis ducere, vel duci facere, & ab iiſdem locis & patriis in Regnum Angliæ totiens quotiens voluerint conducere & tranſportare poterunt & valebunt, proviſo quod dicti Anglici, ſeu eorum factores, hujuſmodi Billoniam per ſe vel factores ſuos emptam, ſeu ut præmittitur acquiſitā

una

una cum certificatione auctentica villæ & oppidi, ubi ipſamBilloniam emerunt, vel aliter acquiſiverunt, & quantitatis ejuſdem principaliOfficiarii dicti dominiArchiducis, vel in ejus abſentia ſuas vices gerentibus proximæ villæ, poſt introitum ſuum in patrias domini Archiducis, exhibeant & oſtendant. Super qua oſtenſione ipſi oſtendentes teſtimoniale ſeu certificatorium manu domini Officiarii, vel ipſo abſente ſuas vices gerentis ſignatum, vel ipſius ſigillo ſigillatum, ab eo cui talis oſtenſio fiet recipient & habebunt: nihil penitus pro dicto teſtimoniali aut alia quacunque cauſa, ſolvendum, præter unum ſolidum groſſorum Flandriæ. Et caſu quo dictus Anglicus hujuſmodi Billoniam per ſe vel ſuos factores emptam, ſeu ut præmittitur acquiſitam educere voluerit, & in exitu à patriis teſtimoniale ſeu certificatorium prædictum non exhibuerit, tunc pœnam illam incurret, quam incurrent extrahentes Billoniam, intra partes domini Archiducis, Anglia.

CAPITUL. XXXII.

Pondera debere juſta non fraudulenta eſſe.

ITem, Conventum eſt ut ſupra: Quod omnes mercatores & ſubditi dictorum Principum, vero, publico, legali, & non privato pondere, in terris, & patriis illis ab antiquo uſitato & conſueto, ſine quocunque dolo, fraude & machinatione, aut duorum digitorum ad hujuſmodi pondera fraudulenta appoſitione de cætero utantur. Et ſi aliqui mercatores & ſubditi dictorum Principum contrarium facere præſumſerint; Princeps, cujus ſubditus hoc facere tentaverit ſubdito alterius Principis, qui ſe per hujuſmodi pondus damnificatum probaverit, expeditam juſtitiam faciet, & partem ſic damnificantem ad plenam & perfectam reſtitutionem omnium

damnorum, expenſarum & intereſſe, ſine dilatione quacunque compellet.

CAPITVL. XXXIII.

Deputati convenient pro ſedandis diſcordiis inter mercatores ſtapulæ Caleſiæ.

ITem, Conventum eſt ut ſupra: Quod in ſedandum & componendum lites, diſcordias & differentias, inter mercatores ſtapulæ Caleſiæ, & ſubditos domini Archiducis, ſtapulam concernentes in villa Caleſiæ, primo die Maji proxime futuro convenient deputati mercatorum utriuſque partis: & caſu, quo per ipſos deputatos hujuſmodi lites, diſcordiæ & differentiæ, ſedari & componi non poſſint, fiet relatio Principibus prædictis qui aliter pro hujuſmodi litibus, diſcordiis & differentiis cedandis, prout ratio & æquitas dictabunt, providebunt.

CAPITVL. XXXIV.

Idem Capite nono dicit.

ITem, Conventum eſt ut ſupra: Quod ſi, durantibus pace & amicitiis prædictis, aliquid contra vires & effectus earundem, per terram, mare, & aquas dulces, per aliquem ipſorum Principum eorumve hæredum aut ſucceſſorum, vel eorundem Vaſſallos, ſubditos vel alligatos, aut aliorum alligatorum hæredes ſeu ſucceſſores, in iis amicitiis comprehenſorum, contra ſubditos vel Vaſſallos fuerit attentatum, actum & geſtum, nihilominus hæc pax in ſuis viribus & effectu permanebit, & pro ipſis attentatis ipſi damnificantes ſolummodo punientur, & non alii.

CAPI-

CAPITVL. XXXV.

Obligatio Nobilium & Civitatum.

ITem, ad ſecuriorem & firmiorem tam amicitiarum quam Mercium Intercurſus obſervantiam, præfatus dominus Rex per ſuas literas mandatum dabit ſpeciale, Reverendiſſ. in Chriſto patri domino Ioanni Cardinali, Cantuarienſi Archiepiſcopo, & Apoſtolicæ ſedis legato, Reverendiſſ. in Chriſto patribus, D. Richardo Duvolienſi Epiſcopo, cuſtodi privati ſigilli; D. Thomæ VVintonienſi Epiſcopo, Ioanni Dinham, Domino Dimham, Theſaurario Angliæ, Thomæ domino Marchioni Dorſet; Ioanni Comiti Oxonienſi, magno Camerario, Edmondo, Comiti Suffolck; Thomæ Comiti Arundel; Thomæ Comiti Derbyæ; Georgio Comiti Salisburiæ, Iohanni VVallis Vice-Comiti Dabney, Ægidio, domino Dabney, Ioanni, Priori domus ſancti Ioan. Ieruſalem in Anglia: Nec non Majoribus, Ballivis Civitatum ac Oppidorum ſequentium ut ſupra, Londinum, Eboracum, Briſtollium, VVintonium, Cantuaria, Rocheſtria, Southamptonia, Santvvichum, Doberium, Linna, Derthmouth, Plemouth, Hulla vvinchelſa, Boſtonia, Yermouth & Bervicum: Quod ſe obligabunt & quilibet eorum ſe obligavit, in formam ſequentem. *Omnibus Chriſti fidelibus has literas inſpecturis, viſuris & audituris,* Ioannes Cardinalis Archiepiſcopus Cantuarienſis Rich. Duvolnienſis Epiſcopus; Thomas VVinton Epiſcopus; Ioannes Dynham; Thomas Marchio Dorſet; Iohannes Vice-Comes Oxonienſis; Edmundus, Comeſ Suffock; Thomas, Comes Arundel; Thomas, Comes Derbyq; Thomas, Comes Saliſbur. Ioann. VVelles, Vice-Comes; Ægidius Dabney,

Ioannes,Prior domus Sancti Ioann. Ieruſalem in Anglia; Nec non Majores, Ballivus Villarum ſeu Oppidorum, de Lond.Eborac. Briſtol. VVinton. Cantuar. Rocheſt. Southampton. Sandvvich, Douvre, Linnen, Derthmouth, Plemouth, Hulle, VVinchelſe, Boſton, Yermouth & Barvike, *ſalutem in domino ſempiternam.* Cum inter Illuſtriſſ. Principem Henricum, Dei gratia, Angliæ, Franciæque Regem, & dominum Hiberniæ, ex una; & Sereniſſ. Principem Philippum Dei gratia Auſtriæ Archiducem, Burgundiæ Ducem, &c. ex altera partibus quædam amicitiarum, intelligentiarum, & mercium Intercurſus, Mercatorumque communicatio, ac alia etiam eoſdem Principes, & ſubditorum ſuorum, Regnorum, patriarumque utilitatem concernentia, tractatus & fœdera, de data 24. die menſis Februarii anno Domini 1495. Londini inita, conventa, concluſa, & finaliter determinata fuerint, quos quidem Tractatus amicitiarum & mercium Intercurſus, vidimus & intelleximus & hic pro inſertis habere voluimus. Noveritis nos præfatos, Ioannem Cardinalem, Archiepiſcop. Cantuar. Richar. Duvolnien. Epiſcopos, &c. Et Majores, Ballivus Villarum ſive oppidorum prædictorum, ad Requeſtam & Mandatum præfati domini Regis; ac ſuarum literarum nobis in ea parte directarum & deliberatarum, quas hic pro inſertis habere voluimus, contemplatione in bona fide promiſiſſe, ac nos & quemlibet noſtrum hæredes & ſucceſſores noſtros, præfato Illuſtriſſ. Principi Philippo, Archiduci Auſtriæ, Duci Burgundiæ, &c. ejuſque hæredibus & ſucceſſoribus, ſub hypotheca & obligatione omnium bonorum noſtrorum præſentium & futurorum obligaſſe, ſicque per præſentes, promittimus & obligamus, quod effectualiter procurabimus, inſtabimus, ac quantum in nobis erit efficiemus; Quod idem dominus Rex, ejuſque hæredes

& ſuc-

& ſucceſſores, omnia & ſingula prædicta, tam amicitiarum quam mercium intercurſus, omniaque & ſingula in eiſdem contenta & ſpecificata, bene & fideliter tenebunt, obſervabunt & perimplebunt, ac per nos ſubditos, Vaſſallos, quantum eos concernit, ac in poſterum concernet, bene & fideliter facient teneri, obſervari & adimpleri, in contravenientes juſtitiam miniſtrabunt, ſeu miniſtrari facient. In cujus rei teſtimonium, &c. Et pari modo Illuſtriſſ. Dux, Archidux, per ſuas literas mandatū dabit ſpeciale, Reverend. in Chriſto patri & domino Henrico de Bergis, Epiſcop. Cameracenſi, Carolo de Croy, Principi de Chimay, Philippo de Burgundia, domino de Bevres, Ioanni, domino Egmondo, Gubernatori Hollandiæ; VVilhelmo de Croy, domino de Chievre, Antonio de Rellin, domino de Emeri; Baldovvino de Lannoy, domino de Molenbays; Franciſco de Buſſeyden, domino præpoſito Leodienſ. & ſancti Donatiani, ac Ioan. de Tinare, Denteville domino Capitaneo de Brugis, nec non Burgimagiſtris Villarum ſeu Oppidorum de Gandavo, Brugis, Ypres, Dunkercke, Nieupoort, Antverpia, Berges, Dordrecht, Delft, Leyden, Amſterdam, Middelborch, Ziericzee, Vere, Mechlinia, & Bruxella vel Briela, quod ſe obligabunt, & quilibet eorum ſe obligabit, ſecundum vim, formam & effectum obligationis prædictæ, mutatis quæ in ea parte mutandis: Quas quidem omnes & ſingulas obligationes, modo & forma præmiſſis, conceptas 15. die Maii proxime futura idem Illuſtriſſ. Rex Angliæ, in Eccleſia beatæ Mariæ virginis Caleſiæ deputato, vel deputatis dicti domini Archiducis tradet, deliberabit & tradi & deliberari faciet: Et pari modo Illuſtriſſ. dominus Archidux omnes & ſingulas obligationes, modo & forma præmiſſis, conceptas 15 die Maji prædicto, in Eccleſia prædicta deputato, vel deputatis ejuſdem Regis, tradet & deliberabit, aut tradi & deliberari faciet.

CAPITVL. XXXVI.

De confirmatione.

ITem, Conventum eſt ut ſupra; Quod Sereniſſ. Princeps Rex Angliæ, omnia & ſingula, tam amicitiarum quam mercium intercurſus, Capitula, ſic inter eum, ejus hæredes & ſucceſſores, ut præmittitur, inita & contracta, per ſuas literas patentes ſub magno ſigillatas, ac manu propria ſubſcriptas, ratificabit & confirmabit, ea ſic ſigillata, ſubſcripta & confirmata, 15 die menſis Maji proxime futura, poſt datum præſentium, in Eccleſia B. Mariæ virgin. in villa Caleſiæ deputato vel deputatis dicti domini Archiducis tradet & deliberabit, ac tradi & deliberari faciet: Et ſimili modo Illuſtriſſ. dominus Archidux omnia & ſingula, tam amicitiarum quam mercium intercurſus, Capitula, ſic inter eum, ejuſve hæredes & ſucceſſores, ut præmittitur, inita & contracta, per ſuas literas patentes ſub magno ſigillo ſigillatas, & manu propria ſubſcriptas, ratificatas & confirmatas, 15 die menſis Maji proxime futura, poſt datum præſentium, in Eccleſia B. Mariæ Virginis in villa Caleſiæ, deputato vel deputatis dicti Sereniſſ. Principis Regis Angliæ tradet ac deliberabit, ac tradi & deliberari faciet.

SEQVVN-

SEQVVNTVR

Tenores Commiſſionum de quibus ſupra fit mentio *Henrici VII.*

Commiſsio Sereniſsimi Regis Angliæ.

HENRICVS, Dei gratia Rex Angliæ, Franciæ, & Hiberniæ dominus, Omnibus ad quos præſentes literæ pervenerint ſalutem. Sciatis quod nos de fidelitatibus, induſtriis, & providis circumſpectionibus dilectorum & fidelium Conciliatorum noſtrorum, reverendi in Chriſto patris Richardi Duvolnienſis Epiſcopi, cuſtodis privati Sigilli noſtri; Ioannis Vice-Comitis VVellis, & Ioannis Kendal prioris domus Sancti Ioannis Ieruſalem in Anglia; nec non dilectorum & fidelium noſtrorum Cancellariæ noſtræ, Chriſtophori Vrſvviicke Archidiaconi, Richimondi & Ioannis Riſley militis, quam plurimum confidentes ipſos noſtros veros & indubitatos Commiſſarios, Oratores, Procuratores, factores actorum, & deputatos aſſignavimus; facimus, conſtituimus, ordinamus & deputamus per præſentes, dantes & concedentes eiſdem plenariam poteſtatem & auctoritatem, ac mandatum generale & ſpeciale, pro nobis, regnis, terris, dominiis, ſubditis, Vaſſallis & amicis, alligatis, faventibus & adhærentibus noſtris quibuſcunque, cum nobili viro domino de Bevres, locum tenente, Gubernatore, & Capitaneo generali Artheſiæ, & Admirallo, ac dilectis nobis, Paulo de Beanſt, domino de Vermizelle, Præſide Flandriæ, Roberto de Mellum, domino de Ronny, Camerario, Domino Daniele, domino de Pratis, domino de Mertode, Camerario, & ſuperiore Ballivo Flandriæ, Ioanne de Cortyviicke, &

d 5 Thoma

Thoma Portunarii, Cancellario, & Magiſtro Florentio Hauvel, Secretario, Ordinanciarum Ambaſſiatoribus, Procuratoribus, legatis & Nunciis, Illuſtriſſ. Philippis, præclariſſimi conſanguinei noſtri Philippi, Archiducis Auſtriæ, Burgundiæ, &c. poteſtatem ſufficientem & auctoritatem ab eo conſanguineo noſtro habentibus, tam de & ſupra vera, firma & reali pace, amicitia atque concordia, ac etiam ligis, amicitiis, confœderationibus, Treugis & guerrarum abſtractis, federibus, affinitatibus & intelligentiis, quoniam de & ſuper quibuſcunque Commerciis, exercitiis Commerciorum, ac mutuo & amicabili intercurſu Mercandiſarum, inter nos & ſucceſſores noſtros, atque Regna, terras & dominia, patrias & loca noſtra quæcunque, & dictum Illuſtriſſ. Principem conſanguineum noſtrum, hæredem, & ſucceſſores ſuos, atque Regna, terras, & dominia, patrias, & loca ſua quæcunque, ſubditos, Vaſſallos, confederatos, & ſuos quoſcunque capiendis pacis, ſeu de conveniendis, celebrandis, componendis, concordandis, concludendis, & habendis, nec non de & ſuper omnibus & ſingulis contentionibus, quæſtionibus, guerris, cauſis, querelis, litibus, attentatis, injuriis, gravaminibus, & de mendis, una cum ſuis circumſtantiis, emergentibus, incidentibus, dependentibus & connexis, quæ inter nos & præfatum conſanguineum noſtrum, ac Regna, loca, terras, dominia, patrias, ſubditos Vaſſallos, alligatos, confœderatos, amicos, faventes & adhærentes noſtros & ſuos prædictos, hinc inde pendere dinoſcuntur, communicandi, tractandi, & concordandi atque omnia & ſingula componendi, paciſcendi, appunctandi, ac plenarie & integre determinandi, & finaliter concludendi, prout eis expedire viſum fuerit & opportunum, nec non & ſuper hujuſmodi appunctuatis & concluſis, cæteriſque omnibus & ſingulis

ſingulis qualitercunque concernentibus, legatis, deputatis,& nunciis prædicti conſanguinei noſtri,appunctuata, præmiſſa & concordata fuerint, literas validas & efficaces, per partem noſtram tradendi & deliberandi, literaſque alias, conſimilis vigoris & effectus ex altera parte petendi, exigendi & recipiendi & generaliter omnia præmiſſa, & præmiſſorum ſingula qualitercunque concernent faciendum expediendi & exercendi, ita & eodem modo ſicut nos ipſi faceremus & facere poſſemus, ſi in perſona noſtra propria intereſſemus, etiam ſi talia ſint, quæ de ſe mandatum exigant magis ſpecialiter: promittentes bona fide & cum verbo Regio,omnia & ſingula, quæ per præfatos Commiſſarios, Oratores, Procuratores, factores noſtros, appunctuata,præmiſſa, concordata, conventa & concluſa fuerint in hac parte, nos grata, rata, & firma habituros,& obſervaturos, & inſuper literas noſtras patentes confirmatorias & approbatorias, in forma debita & auctentica, prout opus fuerit daturos, in cujus rei teſtimonium has noſtras literas fieri fecimus patentes per me ipſum apud VVeſtmond.20,die Febr.Anno Regni noſtri XI.

In quorum omnium & ſingulorum præmiſſorum teſtimonium,fidem & approbationem,nos Ambaſſiatores prædicti Sereniſſimi Regis Angliæ ſuperius nominati, præſentes literas ſigillis, & ſignis noſtris manualibus, ſigillavimus & ſubſignavimus. Datum Londini vigeſimo quarto die Februarii. Anno cIↄ cccc xcv. ſic ſignatum,

Rich. Duvolnienſis, Iohannes Welles, Iohannes Kendal, Wilhelmus Warham, Chriſtophorus Vrſvviick, Riiſley.

CON-

CONFIRMATIO REGIS ANGLIAE.

ET quia præfati Ambaſſiatores noſtri, per eorum literas eidem conſanguineo noſtro, ſic ut præmittitur datas, expeditas ſibi literas noſtras, omnium & ſingulorum præmiſſorum, confirmatorias & ratificatorias expedite facere promiſerunt. Notum facimus, quod nos, conſideratis omnibus ſupradictis, omnia & ſingula Capitula, per prædictos Ambaſſiatores noſtros, cum Ambaſſiatoribus & Commiſſariis præfati conſanguinei noſtri, in ea parte geſta, inita, tractata & concluſa, firma, ſtabilia, & rata habentes confirmavimus, ratificavimus, & approbavimus literas per ipſos Ambaſſiatores noſtros, ſic ut præmittitur, expeditas, ac omnia & ſingula in eis contenta. Promittentes inſuper bona fide, & in verbo Regio, omnia & ſingula Capitula & puncta in dictis literis, & aliis hic inſertis, expreſſata, & quodlibet eorum tenere, adimplere, & obſervare, & facere teneri, adimpleri, & inviolabiliter obſervari, ſecundum eorum formam & tenorem: Neque contra hæc aut eorum aliquod facere aut venire, aut fieri & veniri ullo unquam tempore permittere. In quorum omnium & ſingulorum præmiſſorum, fidem & teſtimonium, his præſentibus manu propria

propria ſubſcriptis, magnum ſigillum noſtrum apponi fecimus. Datum apud Weſtmon. 26. die menſis Martii, Anno Dom. 1496. & Anno Regni noſtri xi.

Sic ſcriptum, & per ipſum Regem, & ſignatum ſub plica Henricus.

Et erant ſigillatæ magno ſigillo ejuſdem Regis in fulva cera.

FINIS.

Digitized by Google

Y.98 KR 7a 88 91a

KR